

میزووی
پارتی دیموکراتی کوردستان
کۆنگره و کۆنفرانس
(پروگرام و پهیرهوی ناوخۆ)

به‌رگی دووهم

ده‌سته‌ی ئینسکلۆپیدیای پارتی دیموکراتی کوردستان

۲۰۲۱

- ناوی کتیب: میژووی پارتی دیموکراتی کوردستان - کۆنگره و کۆنفرانس
(پروگرام و په‌په‌وی ناوخۆ)

- نووسین و ئاماده‌کردنی: ده‌سته‌ی ئینسکلۆپیدیای پارتی دیموکراتی کوردستان
- به‌رگ: دووهم

- نۆبه‌ی چاپ: چاپی یه‌که‌م، سالی ۲۰۲۱

- چاپخانه: رۆکسانا

- تیراژ: ۲۰۰۰

له به‌په‌په‌رایه‌تی گشتیی کتیبخانه گشتییه‌کان/هه‌ریمی کوردستان ژماره‌ی
سپاردنی (۸۸۴) سالی ۲۰۲۱ بیدراوه.

پیرست

بەرگی یه کهم

- ۱ پېشه کی
- ۴ پارٹی دیموکراتی کوردستان چه تریک بۆ هه موو پیکهاته نه ته وه یی و ئایینییه کان
- ۶ وته یه کی کورت بۆ خه باتیکى دوور و درېژ
- ۸ دامه زاندى پارٹی دیموکراتی کورد کۆبوونه وه و گفتوگو
- ۱۲ کۆنگره ی یه کهمی پارٹی دیموکراتی کورد
- ۱۴ - په یمانی میلی پارٹی دیموکراتی کورد
- ۱۶ - پروگرام
- ۱۹ - په یه وهی ناوه وه
- ۲۷ رۆیشتن به ره و یه کیتی سوڤیه ت و کۆنفرانسی گشتی باکو ۱۹۴۸
- ۳۰ دهقی وتاری سه روک مسته فا بارزانی له کۆنفرانسی باکو ۱۹۴۸
- ۵۳ کۆنفرانسی به غداى پارٹی دیموکراتی کوردی عیراق ۱۹۵۰
- ۵۶ کۆنگری دووه می پارٹی دیموکراتی کورد ئاداری ۱۹۵۱
- ۵۹ - په یمانی میلی پارٹی دیموکراتی کوردی عیراق
- ۶۴ - پروگرامی پارٹی دیموکراتی کوردی عیراق
- ۶۷ - په یه وهی ناوه وهی پارٹی دیموکراتی کورد
- ۷۴ کۆنگری سییه می پارٹی دیموکراتی کوردستان ۱۹۵۳
- ۷۷ - پېره وهی ناوه وهی په سندکراوی کۆنگره ی سییه می پارٹی
- ۱۰۱ کۆنگره ی چواره می پارٹی دیموکراتی کوردستان ۱۹۵۹
- ۱۰۶ - پروگرام و په یه وهی ناوخوی په سندکراوی کۆنگره
- ۱۳۱ کۆنگره ی پینجه می پارٹی دیموکرات و قۇناغی کاری ئاشکرا
- ۱۳۶ - پروگرام و پېره وهی ناوخوی په سندکراوی کۆنگره

- - برپاره سیاسیه کانی کۆنگره ی پینجه م ۱۶۲
- هه لگیرسانی شۆرشی ئه یلوول ۱۹۶۱ ۱۶۷
- کۆنگره ی گشتی کۆیه ۱۹۶۳ ۱۷۴
- کۆنفرانسی ماوه تی پارٹی دیموکراتی کوردستان-۱۹۶۴ ۱۷۷
- کۆنگره ی شه شه می پارٹی دیموکراتی کوردستان-۱۹۶۴ ۱۸۲
- - پروگرام و په پیره وی ناوخوی په سندکراوی کۆنگره ی ۱۸۴
- - برپاره کانی کۆنگره ی شه شه م ۲۱۱
- دامه زانندی ئه نجوومه نی سه رکردایه تی شۆرش له کوردستان ۲۱۶
- کۆنگره ی حه وته می پارٹی دیموکراتی کوردستان ۱۹۶۶ ۲۲۱
- - راپۆرتی سیاسی کۆنگره ی حه وته م ۲۲۵
- - پروگرام و په پیره وی ناوخوی په سندکراوی کۆنگره ی ۲۴۶
- - به یانی کۆتاییه اتنی کۆنگره ی حه وته مینی پارٹی ۲۷۲
- کۆنفرانسی سه ربازی کانی سماق ۱۹۶۷ ۲۷۷
- کۆنگره ی هه شته می پارٹی دیموکراتی کوردستان ۱۹۷۰ ۲۷۹
- - وتاری سه رۆک مسته فا بارزانی له کۆنگره ی هه شته م ۲۸۳
- - ده قی راپۆرتی سیاسی کۆنگره ی هه شته م ۲۸۵
- - پروگرام و په پیره وی ناوخوی په سندکراوی کۆنگره ی هه شته م ۳۰۵
- - دوا به یانی کۆنگره ی هه شته م ۳۳۶
- - لیستی ناوی میوانانی کۆنگره ی هه شته م ۳۴۰
- کۆنفرانسی رامیاری- له شکری / چۆمان ۱۹۷۳ ۳۴۴
- نسکۆی شۆرشی ئه یلوول ئاداری ۱۹۷۵ "کۆبوونه وه کان" ۳۴۶
- دامه زانندی سه رکردایه تی کاتی ۱۹۷۵ "کۆبوونه وه کان" ۳۵۲
- کۆنفرانسی به رلینی سه رکردایه تی کاتی پارٹی ۱۹۷۶ ۳۵۶
- - برپاره سیاسیه کانی کۆنفرانسی به رلین ۳۵۹
- کۆبوونه وه ی فره وانی شاوانه ی سه رکردایه تی کاتی ۱۹۷۹ ۳۶۶

- كۆنگره‌ی نۆیه‌می پارٹی دیموکراتی کوردستان ۱۹۷۹ ۳۶۹
- راپۆرتی سیاسی و عه‌سکه‌ری ۳۷۲
- پروگرام و په‌پره‌وی ناوخۆی په‌سندکراوی کۆنگره ۳۸۳
- به‌لاغی کۆتایی کۆنگره‌ی نۆیه‌م ۴۱۱
- كۆنگره‌ی ده‌یه‌می پارٹی دیموکراتی کوردستان ۱۹۸۹ ۴۱۸
- ده‌قی راپۆرتی سیاسی په‌سندکراوی کۆمیتته‌ی ناوه‌ندی ۴۲۱
- پروگرامی پارٹی دیموکراتی کوردستان ۴۶۶
- په‌پره‌وی ناوخۆی په‌سندکراوی کۆنگره‌ی ده‌یه‌م ۴۸۵

به‌رگی دووه‌م

- برپاره سیاسییه‌کانی کۆنگره‌ی ده‌یه‌می ۱
- به‌لاغی کۆتایی کۆنگره‌ی ده‌یه‌م ۱۵
- لیستی وتار- نامه- برووسکه‌کانی پیرۆزبایی ۲۱
- کۆنفراسی سه‌ربازی سه‌رکرده و فه‌رمانده‌کانی پارٹی ۲۸
- كۆنگره‌ی یازده‌یه‌می پارٹی دیموکراتی کوردستان - یه‌کگرتوو ۳۰
- راگه‌یاندنی کۆتایی کۆنگره‌ی دووه‌می حزبی یه‌کگرتنی کوردستان ۳۵
- ده‌قی راپۆرتی سیاسی یازده‌یه‌مین کۆنگره‌ی پارٹی دیموکراتی ۳۶
- پروگرام و په‌پره‌وی ناوخۆی په‌سندکراوی پارٹی ۸۵
- برپار و راسپارده‌کانی کۆنگره‌ی یازده‌ی پارٹی دیموکراتی ۱۱۸
- به‌لاغی کۆتایی کاروباری کۆنگره‌ی یازده‌می پارٹی ۱۳۱
- په‌یام و برووسکه‌کانی پیرۆزبایی بۆ کۆنگره‌ی یازده‌ی پارٹی ۱۴۳
- كۆنگره‌ی دوازده‌یه‌می پارٹی دیموکراتی کوردستان - ۱۹۹۹ ۱۴۸
- وتاری سه‌رۆك مه‌سعود بارزانی بۆ میوان و ئەندامانی ۱۵۲
- راپۆرتی گشتی کۆنگره‌ی دوازده‌م ۱۵۴
- پروگرام و په‌پره‌وی ناوخۆی په‌سندکراوی کۆنگره‌ی ۳۱۱

- برپار و پاسپارده كاني كۆنگره ي دوازده ي پارتې ۳۴۶
- به لاغى كۆتايى كۆنگره ي دوازده ي پارتې ديموكراتې كوردستان ۳۵۴
- وتار، بروسكه، نامه و په يامى پيرۆزبايى ۳۶۲
- كۆنگره ي سيزده به مى پارتې ديموكراتې كوردستان ۳۶۷
- وتارى سه رۆك مه سعود بارزاني بۆ كۆنگره ي سيزده ي پارتې ۳۷۲
- پرۆگرام و په يره وي ناوخۆ ي په سندر كراوى كۆنگره ۳۸۳
- به لاغى كۆتايى سيزده به مين كۆنگره ي پارتې ۴۰۱
- پاسپارده كاني كۆنگره ي سيزده م ۴۰۷
- به شېك له و وتارانه ي له لايه ن ميوانه كان خويندرا نه وه ۴۰۹
- ليستى سه رچاوه كان ۴۶۳

برپاره سیاسیه کانی کۆنگره ی دهیه می

پارتی دیموکراتی کوردستانی

یه که م : له بواری ناوهوهی کوردستاندا

برپار بۆ یادی سهروکی نیشتمانپهروهی مهزن و نه مر مستهفا بارزانی:

کۆنگره که مان، به پێز و شکۆوه بهرامبهر یادی سهروکی نیشتمانپهروهی مهزن مستهفا بارزانی، دامه زڕینهی پارتیمان، پارتی دیموکراتی کوردستان و سهرکردهی بزووتنهوهی ئازادبخواری کورد بۆ ماوهی نیو سهده ده وهستی و به لێن به گه له که مان و سهروکه کۆچکردوووه که ی ده دا، بۆ درێژه دان به خهباتکردن له پیناو وه دیه پینانی ئه و ئامانجه نه ته وه یی و دیموکراتی و پیشکه و تنخوازانهی له پیناویاندا بارزانی، سآله های سآلی ته مه نی خو ی کرده قوربانی و، بۆ گرتنه بهری ئه و پێبازه ی که سه ودا و مامه له (موساوه مه ی)، له سه ر مافه کانی گه لی کورد نه کردوو، ههروه ها ئیراده ی خو ی له بهرده م گه لی کورد و شوپشه نیشتمانییه پیشکه و تنخوازه که یدا نو ی ده کاته وه بۆ ده وله مه ندردنی که له پووری مه زنی خهباتی نیشتمانپهروه رانه ی بارزانی به بیری تازه و تیوری زانستی تا له بهرژه وهندی بزووتنه وه ی ئازادبخواری کورددا بێ.

برپار بۆ یادی کاک ئیدریس بارزانی هه میشه زیندوو:

کۆنگره به پێز و شکۆوه یادی سهرکرده ی هه میشه زیندوو کاک ئیدریس بارزانی ده کاته وه و به لێن ده دات که بهرده وام بێت له سه ر خهبات بۆ به دیه پینانی ئه و ئاوات و ئامانجه پیرۆزانه ی که کاک هه میشه زیندوو مان خو ی له پیناویاندا به خت کرد.

برپار ده رباره ی بهرده وامبوونی به رهنگار بوونه وه و جۆراو جۆرکردنی شیوه کانی خهبات:

کۆنگره دا کۆکی ده کات له سه ر درێژه پیدان به خهباتی په وای جه ماوه ری گه له که مان دژی دیکتاتۆریهت و شو قینیهت و مافی په وای گه له که مان له بهرگریکردن له ناسنامه و بوونی نه ته وه یی هه ره شه لێکراوی.

کۆنگره سووره له سه ر په پیره وکردنی هه موو شیوه کانی خهبات، به تاییه تی مافی بهرگری له خو کردن به خهباتی چه کداری و پیشخستنی له چوارچێوه ی بارودۆخی نویدا، مادامێکی

دەسەلاتداریتی نكۆلی له مافە رەواکانی گەلەكەمان دەكات.

كۆنگرە داكوکی لەسەر پپوئیسستی جۆربەجۆرکردنی شیوهکانی خەبات دەكات بۆ توندوتۆڵکردنی خەبات لەپیناوی دیموکراتییەت بۆ عێراق و ئوتۆنۆمی راستەقینە بۆ کوردستان. "كۆنگرە دەیهەم"، له کاتیگدا دەرك بەوه دەكات كه وا چارهسەرکردنی کیشە کورد له پێگای زەبروزەنگ و تیرۆر و قەلاچۆکردن بە چەکی کیمیایی و چارهسەرکردنی عەسکەرییەوه نایەتە دی، بەلکو بە پێگای دیموکراتی و ئاشتیانەوه. بۆیه پارتمان بەردەوام دەبێت له خەباتی سیاسی و چەکارانەهی خۆی تاوهکو ئامانجە ناوەندییەکانی گەلەكەمان دیتە دی.

پرپار دەربارەهی راولەستانی شەری عێراق و ئێران:

"كۆنگرە دەیهەم"، پێزی هەیه بۆ هەول و كۆششی نێودەولەتی و شەریعیەتی دەولی له پینا و راولەستانی شەری عێراق و ئێران و كۆتاییهێنان بەو کارەساتە بەشەرییە، بەلام پێزی عێراق هەلی راولەستانی شەری قۆستەوه بۆ بەرپاکردنی شەری قەلاچۆکردن دژی جەماوەری کوردستان بە چەکی تەقلیدی و کیمیایی بۆ لەناوبردنی برپەهی پستی بزوتنەوهی دیموکراتی له ولادتە که بزوتنەوهی رزگاربخواری نیشتمانی کوردە.

بۆیه كۆنگرە داوا دەكات لهو ئەنجومەنە نێودەولەتیانە که پەيوەندیان هەیه بە بەرپاکردنی ئاشتی چاوهروانکراو له پرپارانامەهی (۵۹۸)ی ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوه یەگرتووکان تاكو کوردستان بگرێتەوه و کیشەهی کوردیش له خشتەهی کاروباری گفتوگۆی نێوان عێراق و ئێراندا جیی هەبێت لەپیناوی گەیشتن بە رێککەوتننامەیهکی ئاشتیانەهی سەرتاسەری چونکه دەبن ئاشتی و عەدالەت هەموو گەلانی ناوچە که بگرێتەوه، ئەو گەلانی بە گەلی کوردەوه که بە ئاگری ئەم شەپەرەوه سووتاون.

پرپار دەربارەهی چەکی کیمیایی:

"كۆنگرە دەیهەم"، بەکارهێنانی چەکی کیمیایی قەدەغەکراوی [نێو]دەولەتی، لەلایەن پێزی عێراقەوه تاوانبار دەكات له کوردستانی عێراق، له (شیخ وەسان، دۆلی جافەتی، سەرگەلو، بەرگەلو، قەرەداغ، سیوسینان، گۆپ تەپە، گەرمیان و گوندەکانی سەر بە سیدەکان و ئامیدی و زاخۆ و شیخان و گەلانی بازئی و هەلەبجەهی شەهید) بە کاری هێناوه، قوربانییەکانی بە هەزاران کەس بوون له رۆلە بیگۆناھەکانی گەلی کوردمان.

تاوانی بەکارهێنانی چەکی کیمیایی بایۆلۆژی، وێژدانی جیهانی هەژاند و له

بەرژەوهەندی کێشەیی پزگاریخوازی گەلەکه‌مان بوو، ناوبانگی پزیم له‌جیهاندا له‌که‌دار و پسا بوو. به‌کارهێنانی چه‌کی کیمیایی له‌لایه‌ن پزیمه‌وه به‌لگه‌ی به‌هێزی نییه، به‌رامبه‌ر به‌ په‌سه‌ندنی به‌رهنگاربوونه‌وه‌ی شو‌رشگێڕیی و جه‌ماوه‌ریی گەلەکه‌مان، به‌لکو به‌لگه‌ی لاوازی و ترسنۆکییه‌تی، که له‌ ئه‌نجامیدا له‌عه‌نتی گشت مرۆفایه‌تی به‌رکه‌وت.

گەلەکه‌مان بوو به‌ قوربانی بێه‌روایی و گوێپێنه‌دانی ده‌وله‌تان و کۆمه‌لگای نێوده‌وله‌تی نه‌یتوانی ئه‌و به‌لێن و په‌یمان و پابه‌ندییه‌ ئه‌خلاق و مرۆفایه‌تیه، به‌جێ به‌پێیت له‌مه‌ر تاوانه‌کانی قه‌ڵاچۆکردنی به‌ کۆمه‌ل که له‌ کوردستاندا ئه‌نجام دراوان.

"کۆنگره‌ی ده‌یه‌م" ناویمیدی خۆی ده‌رده‌بریت سه‌باره‌ت به‌سزانه‌گه‌یاندنی پزیمی عێراقی له‌سه‌ر ئه‌و تاوانه‌[ی] ده‌ره‌ق به‌ ته‌واوی مرۆفایه‌تی کردوووه‌تی.

کۆنگره، له‌ جیاتی هه‌زاران قوربانییه‌کانی چه‌کی کیمیایی، بانگی جیهانی پێشکه‌وتوو ده‌کات بۆ قه‌ده‌غه‌کردنی به‌ به‌ره‌مه‌مگه‌یاندن و به‌کارهێنان و عه‌مبارکردنی چه‌کی کیمیایی و بایۆلۆژی و له‌ناو بردنی عه‌مبارکراوه‌کانی و بریاردان له‌سه‌ر په‌یمانێکی ده‌وله‌تی نوێ سه‌باره‌ت به‌ یاساگرده‌نی و پشکنینی و سه‌پاندنی سزا له‌سه‌ر به‌کارهێنه‌ره‌کانی ئه‌م چه‌که‌ چه‌ له‌ ناو وڵات یا له‌ دژی هه‌ر ده‌وله‌تیکی بیانیدا.

کۆنگره، داوا له‌ کۆمه‌لگای نێوده‌وله‌تان ده‌کات، بۆ پراگه‌یاندنی پزیمی ١٦ ی ئادار، به‌ پزیمی جیهانی پزیمی هه‌له‌بجه، له‌ پیناوه‌غه‌کردنی چه‌کی کیمیایی، وه‌ک پزیمی هاوکاریکردن له‌گه‌ڵ قوربانییه‌کانی چه‌کی کیمیایی له‌ کوردستانی عێراقدا.

بریار سه‌باره‌ت به‌ نه‌ته‌وه‌ی کوردی دابه‌شکراو:

له‌گه‌ڵ باوه‌رمان به‌ مافی نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌ بریاردانی چاره‌نووسی خۆی له‌لایه‌ن خۆیه‌وه‌ وه‌کو گه‌لانی تری جیهان، بۆیه‌ کۆنگره‌مان :

پشتیوانی له‌ خه‌باتی گه‌لی کورد ده‌کات له‌ پارچه‌کانی کوردستانی تورکیا و ئێران و سوریا و یه‌کیته‌ی سوڤیه‌ت و لایه‌نگیری مافی په‌وای ده‌کات بۆ وه‌رگرته‌نی مافه‌ نه‌ته‌وايه‌تی په‌واکانی به‌و جو‌ره‌ که له‌گه‌ڵ هه‌لومه‌رجی خۆیی و بابه‌تی (الظروف الذاتیة والموضوعیة) گه‌له‌که‌مان له‌ هه‌ر پارچه‌یه‌کیدا، ده‌گونجیت و ئه‌وه‌ندی له‌ داخوازییه‌کانی به‌پێی توانا هه‌له‌که‌وتوووه‌کانی دینه‌ دی.

کۆنگره‌ پشتیوانی خۆی دووپات ده‌کاته‌وه‌ بۆ هه‌ر هه‌نگاو و کرداریک له‌ پزیمی چاره‌سه‌رکردنی ناشتی و دادپه‌روه‌رانه‌ی کێشەیی کورد له‌ هه‌ر پارچه‌یه‌کیدا بیت، به‌و جو‌ره‌ی

له گه ل چۆنیه تی ئەو په یوه ندییه ی گه لی کورد له گه ل ده سه لاتداریتی ناوه ندی ئەو ولاته دا ده یخواییت و له سه ر بنچینه ی پیکه وه ژیان و برایه تی و به رژه وه ندی هاوبه ش له گه ل گه لانی هاوژینی خۆی.

کۆنگره سلّو ده نیریت بۆ رۆله کانی گه له که مان له لوبنان و داوای دابینکردنی مافه دیموکراتیه کانیان و چاککردنی بارودۆخی گوزهران و کۆمه لایه تی و رۆشنیریان بۆ ده کات.

کۆنگره داکۆکی ده کاته سه ر گرنگی بنیاتانی پته وترین په یوه ندی برایانه له نیوان نه ته وه ی کورد له لایه ک و نه ته وه و گه له دراوسیه کانی له ناوچه که دا، له لایه کی تره وه و له سه ر بنچینه ی ریز وه ک یه کگرتن له که سایه تی نه ته وه یی و مېژووی و یه کیتی تیکۆشانی ئەو نه ته وه و گه لانه له پیناوی ئازادی و دادپه روه یی کۆمه لایه تی و هیمنایه تی و ئاشتی بۆ گشت لایه ک.

"دیموکراتیه ت بۆ عێراق و ئۆتۆنۆمی راسته قینه بۆ کوردستان"

بنچینه ی ئاشتبوونه وه ی گشتی نیشتمانییه:

عێراق، ده یان ساله له بارودۆخیک نائاسایی، سه ته مکار و دیکتاتوریه یانه ده ژی، له ئەنجامی ئەوه شدا ولاته که مان به چه ندىن سه رده می توندوتیژ و خویناوی ناکۆکی سیاسیدا تیه پری و هه موو هیز و لایه نه سیاسیه عێراقیه کان و جه ماوه ری گه لی عێراق به کورد و عه ره ب و که مینه نه ته وه کانه وه دوو چاری هاتن، و بارودۆخی پر کاره ساتی کوردستانی عێراقیش چ له دامه زراندنی ده ولته تی نوپی عێراقه وه یان له ناوه راستی چله کانه وه به تابه تی له سه ری شه سه ته کانه وه تا ئەمڕۆ، دیمه نیکى دیاری شه پیکى ره گه زپه رستانه بوو، که سیاسه ته دیکتاتۆری و شوڤینیستی و عه سه که ریه کان، سه پاندویانه و سه باره ت به گه لی کورد و بزوو تنه وه رزگار یخواییه که شی شه پیکى به رگریکردنی ره وا بووه، به لام پاده ی و پیرانکاری و قه لچو کردنی به کۆمه ل و به و کوشه ت و کوشتا ره ی ده سه لاتدارانی عێراق به تابه ت له سالانی دواییدا ئەنجامیان دا، بارودۆخی کوردستانی گه یانده ئەوه ی بییت به شه پیکى قه لچو کردنی سه رتاسه ری.

له بهر ئەوه ی هه موو ئەو بارودۆخانه له ره گو ریشه ی سه ته مکاری و جیاوازی نه ته وه یی و تایفه گه ری و ره وتی تاکره وی له ده سه لاتدا چ له لایه ن تاکه که س و یا حزب و تا قمی که وه بییت، بۆیه چاره سه رکردنی بنه ره تی کیشه ئەساسیه کانی ولاته که مان له جیه جیکردنی ئاشتبوونه وه یه کی نیشتمانی عێراقی سه رتاسه ریدا خۆی ده نوینیت به به شداربوونی هه موو

هیزه نیشتمانییه کوردستانی و عیراقی و ئیسلامییه کانهوه و لهسه ر بنچینهی له پره گورپیشه ده ره پینانی گشت ئەو کردهوه و رهفتاره دیکتاتورپیانه و بلاوکردنهوهی دیموکراتییته و بهره لاکردنی هه موو ئازادییه گشتیه کانی گه لی عیراق و مسوگه رکردنی مافه کۆمه لایه تی و سیاسیه کانی تاکی مروۆف و کردنهوهی لاپه ره یه کی نووی له ولاتدا، له سه ر بناغه ی پیکه وه ژینانی برابانه له تیوان پۆله کانی گشت نه ته وه و تایفه که مه نه ته وه یی و ئاینیه کاندان.

هه ر ئەمه شه ریگای چاره سه رکردنی ئاشتیانیه ی ره وای بو کیشه ی کورد له چوارچۆیه ی کۆماری عیراقدا. ئەم چاره سه رکردنه ی که شیوه بنه ره تیه که ی له داینکردنی دیموکراتییته و ئاشتبوونه وه یه کی نیشتمانی عیراقی سه رتاسه ریدا، چوارچۆیه ده گریت له پیناوی ساریژکردنی زامه کان و جیه جیکردنی ئۆتۆنۆمی راسته قینه بو کوردستان و ئاوه دانکردنه وه ی و نه هیشتنی ئەو گۆرانکاریانیه ی له رووی سیمای نه ته وه یی و مېژووویه وه، پێی گه یشتوه.

پارتیمان داوا ده کات ئەم ئامانجانیه جیه جیکردنی ئاشتبوونه وه یه کی نیشتمانیانیه ی عیراقی سه رتاسه ری که شوینه واری ناکوکی و جیاوازی و خو سه پاندن و دیکتاتۆریه تی ده یان سالی دوور و درێژ له رووی عیراق بسرپه ته وه و چاره سه رکردنیکی ئاشتیانیه ی ره وای بو کیشه ی کورد له چوارچۆیه ی ئەو ئاشتبوونه وه یه دا بپه تی ده ی و به و جوړه ی که وا ئاشتی و برابیه تی کورد و عه ره ب و یه کیتی نیشتمانی عیراقی به هیز ده کات.

بریار ده رباره ی بیسه ر و شوینه کان:

کۆنگره داوا له هه موو ریخه راوه ئیوده وه له تی و مروۆقایه تیه که کان ده کات له پیناوی درێژه دان به پاله په ستۆکردنه سه ر ده سه لاتدارانی عیراق بو ئاشکرکردنی چاره نووسی هه زاران بیسه ر و شوین له بارزانییه کان و هه زاران بیسه ر و شوینی قوربانیه کانی کرداره خویناوییه کانی "ئه نفال" که پزیم له پارێزگا کانی سلیمانی و که رکوک و هه ولیر و ده وک و موسل له سالی ۱۹۸۸ ئەنجامی دا. کۆنگره هاوکاریی قوولی خوئی ده رده برپیت له گه ل خیزان و که س و کاری ئەو بیسه ر و شوینانه دا.

بریار ده رباره ی گیراوه سیاسیه کان:

کۆنگره سلو ده تیریت بو گیراوه سیاسیه کانی عیراق، له گشت ریبازه سیاسیه کان، که سه ر به هه ر نه ته وه و ئاینیکن و داوا ی به ره لاکردنیان ده کات. هه روه ها کۆنگره داوا ی به ره لاکردنی هه زاران کوردی فه یلی گیراوه و بیسه ر و شوین ده کات که ده سه لاتداریتی شوڤینی له خیزان و که سوکاریان داوا ی دوورخستنه وه یان بو ئیران، سالانیکه دوور و درێژه

جیای کردوونه تهوه.

ب. پریار دهرباره ی راوه دونانی په تکه رانی شه:

کۆنگره داوا له رای گشتی عه ره بی و جیهانی و داموده زگا و پیکخواوه نیوده و له تی و مرو فایه تیه کان ده کات بو پاله په ستۆ کردنه سه ده سه لاتداریتی عیراق بو پراگرتنی راوه دونانی په تکه رانی شه پ و عه سه کهری و هه لاتووه کانی شه پری "عیراق – ئیران" و داوا کردنی پراگه یاندنی لیبوردنی گشتی و سه رتاسه ریی له هه مووان به کورد و عه ره ب و که مایه تیه کانه وه.

ب. پریار دهرباره ی په نابه ران:

أ. دهرباره ی په نابه ران به گشتی:

کۆنگره سلّو ده نیییت بو خۆپراگریی و قوربانی په نابه ره کان له پۆله کانی گه له که مان له هه ر کوپیه کی جیهاندا هه ن، نه خاسمه له ئیران و تورکیا و سلّو بو گیانی به ره ره کانیکردن و قوربانیان ده نیییت سه ره رای بارودۆخی سه ختی ده روونی و مادی ژیان.

کۆنگره سوپاسی گشت ئه و حکومه تانه ده کات که په نابه ره کانیا ن گرتووه ته خو و پالپشتیان لئ ده که ن. هه روه ها سوپاسی هه موو ئه و پیکخواوه نیوده و له تی و مروییانه ده کات که یارمه تییان پیشکه ش کردوون.

کۆنگره داوا ده کات دان به باری یاسایی په نابه راندا بنییت به و شیوه یه ی یاسای نیوده و له تان ده خوازیت، بو ئه وه ی چاودپیری و خزمه تگوزاری ته واویان له لایه ن کومه لگای ده و له تانه وه بگریته وه، بویه کۆنگره بانگه وازی خو ی ئاراسته ی نوینه رایه تی بالای په نابه رانی سه ر به نه ته وه یه کگرتووه کان و پیکخواوه مروییه کانی نیوده و له تان ده کات تا کو په نابه ره کورده کانیش چاودپیری و خزمه تگوزارییه کانیا ن به ر که ویت.

ب. دهرباره ی په نابه ره کان له ئیراندا:

کۆنگره، سوپاسی کۆماری ئیسلامی ئیران ده کات که په نابه رانی هه وان دووه ته وه و یارمه تی داون و بانگه وازی لئ ده که یین بو زیاتر بایه خپیدان و چاکترکردنی بارودۆخیان.

سلّو بو بیره وه ری شه هیدانی حوزه یرانی سالی ۱۹۸۵ ی ئوردوگای په نابه رانی زیوه.

سلّو بو جه ماوه ری کوردستانی ئیران که برایانه یارمه تی په نابه ره کانیا ن داوه له کاتی بۆردومانکردنی "زیوه" له سالی ۱۹۸۰ - ۱۹۸۵ و هه روه ها له کاتی ناچاربوونی ده یان

هزار له دهره دهره کان و ئاواره بووه کان بو شار و گونده کانی کوردستانی ئیران له سالی ۱۹۸۸.

سلاو بو خوڤراگری په نابهرانی سالی ۱۹۷۵ بو ئیران و سلاو بو دهیان ههزار په ناهه نده له ۱۰ سالی رابردودا به هوئی بارودوخی تیرور و شه پره وه.

کۆنگره، داوا ده کات لیژنه کانی به ره ی کوردستانی عیراقی که تاییه تن به کاروباری په نابهرانه وه، به هیژ بکریڼ و گه شه ی پی بدریڼ.

ج. دهرباره ی په نابهران له تورکیا:

کۆنگره، هه لویستی حکومه تی تورکیا دهنرخینیت له و پرووه وه که له ئه یلولی ۱۹۸۸، په نابهره کانی وه رگرتووه، داوا ی ئاراسته ده کات بو چاکترکردنی بارودوخی گۆزهران و کۆمه لایه تییان.

کۆنگره داوا له ریڅخراو و داموده زگا مروڤایه تییه کان و پرای گشتی ده کات بو به رده وامبوون له سهر پاله په ستۆکردنه سهر حکومه تی تورکیا بو چاکترکردنی بارودوخی په نابهره کان ئه وی و داننان به باری یاساییان.

کۆنگره سلاو ئاراسته ی جه ماوه ری کوردستانی تورکیا ده کات بو ئه و یارمه تییه برایانه یه و هاوکاریه له گه ل په نابهره کاندایا کردوو یانه.

کۆنگره سلاو ئاراسته ی گشت ئه و ریڅخراو و حزب و که سایه تییه روښنیری و په رله مانی و کۆمه لایه تی و دیموکراتی پیشکه و تنخوازانه ی تورکیا ده کات که له گه ل کیشه ی گه له که مان له عیراق هاوکار و داواکاری چاکترکردنی بارودوخی په نابهره کانی تورکیا بوون.

کۆنگره سلاو ئاراسته ی خوڤراگری په نابهره کان ده کات له ئوردوگاکانی (دیاربه کر، ماردین و موش) و بو ریڅکوپیکی کاروباری کۆمه لایه تییان و بو هاندانی فیربوون و چست و چالاکي هونه ری و وه رزشییان. هه روه ها سلاو ئاراسته ی پزیشکان و یاریده ده ره په نابهره کان ده کات له وانه که خزمه تگوزاری ته ندروستییان، سهره پرای که می تواناکان، پیشکه ش به په نابهره کان کردوو.

د. دهرباره ی په نابهره کاهان له پاکستان:

کۆنگره بانگه واز له حکومه تی پاکستان ده کات بو چاودیری کردنی په نابهره عیراقیه کان و پاراستنیان له ده ستریزیکردنی تاخم و ده سته کانی سهر به رژی می عیراقی.

ک. دهرباره ی جالییه کانی کورد له ولاتی تردا:

کۆنگره سلاو ئاراسته ی جالییه کانی کورد له ئه روپا و ئه مریکای سهروو و ئوسترالیا و

شوێنانی تر ده نیریت، و ههول و تهقه لای رۆله کانی ئەم جالیانه ده نرخییت له گه یاندنی دهنگی گه له کهمان و کیشه کهی و وه ده سه تهپانی سۆز و لایه نگرى بۆی، و بانگه وازیان ئاراسته ده کات تاكو چالاکی هاوبه شی خۆیان به هیز بکه ن بۆ درێژه دان به ههولێ خۆیان له پیناو پشتیوانیکردنی خهباتی گه له کهمان له ناوه وه به ئیمکاناتی مادی و مه عه ووی.

پرپار ده رباره ی کاری به ره یی:

أ. مه سه له ی به ره ی نیشتمانی:

پارتیمان به پیری وه رگرتنی چه ن دین شیوه و چوارچێوه ی کاری نیشتمانی هاوبه ش و کاری به ره ییه وه چوه، ههروه ها ئیمه له کاتیکدا دامه زرانندی "جود" له سه ره تای هه شتا کانه وه ده نرخیین، داکوکی ده کهینه سه ر ئه وه ی که دامه زرانندی به ره ی کوردستانی عێراق ده سته کووتیکی مێژووی گرنگی بزووتنه وه ی رزگاریخوازی کورد به گشتی و بزووتنه وه ی نیشتمانی دیموکراتی عێراقی به گشتیه و داکوکی ده کهینه سه ر به هیزکردنی هه ر شیوه یه که له شیوه کانی کارسازی و هاوپه یمانی و هاوکاریی هاوبه ش له نیوان لایه نه جوړبه جوړه کانی کوردستان به و شیوه یه ی کاری به ره یی کوردستانی به هیز ده کات.

له سه ر گوڤه پانی عێراقیشدا، کۆنگره داکوکی ده کاته سه ر گرنگی به رپابوونی به ره یه کی نیشتمانی سه رتاسه ر یان به ره یه کی نیشتمانی به رفراوانی گشت لایه نه سیاسیه نیشتمانییه سه ره کییه کانی عێراق و له هه مان کاتدا داکوکی ده کاته سه ر هاندان و پته وکردنی هه ر شیوه یه کی نه رمی کارساز و هاوپه یمانی و هاوکاری هاوبه ش له نیوان هیزه سیاسیه جوړبه جوړه کان، چ له ناو ته یار یان له چوارچێوه ی هیزه جوړبه جوړه کانی ناو چه ند ته یاریک، به مه رجیک ئه وه ته وه ر (محور) یکی، جیا که ره وه بۆ بزووتنه وه ی نیشتمانی پیک نه هینیت، به لکو بۆ کارکردن له پیناو به هیزکردنی کاری نیشتمانی هاوبه شی چاوه روانکراو بی.

أ. یه که خستن:

پارتیمان له گه ل سووربوونی زۆری له سه ر به ره ی کوردستانی و به رفراوانکردن و گه شه پیکردنی، ههروه ها داکوکی ده کاته سه ر گرنگی پته وکردنی په یوه ندییه کانی بریه تی له گه ل لایه نه کوردستانییه کاند، هه ر یه که به جیا و به و شیوه یه ی کاری به ره یی به هیز ده کات، ههروه ها یه که خستن یان هاوپه یمانیته ی، ئه وه هیزه سیاسیه نه ش به گرنگ ده زانیته که له بیروبوچوون و کرداردا، له یه که تره وه نزیکن.

پته وکردنی یه کیتی ریزه کانی هه ر حزبیک و به هیزکردنی هاوکاری نیوان هه ر دوو حزب یان زیاتر، خزمه تی بزووتنه وه ی رزگاریخوازی کورد ده کات، ئه وه یه کیتییه ی که ئه مرپۆ

گرنگ و بهرزترین ئامانجی پارتی و هێزه‌کانی تر و جه‌ماوه‌ری گه‌له‌که‌مانه.

بریار ده‌باره‌ی ب‌لاوکردنه‌وه‌ی دیموکراتیه‌ت له‌ ناو بزووتنه‌وه‌ی پزگاری‌خوای کورددا:

هه‌ول‌دان بۆ ب‌لاوکردنه‌وه‌ی دیموکراتیه‌ت و پزگرتن له‌ بیرو‌پا و گۆرینه‌وه‌یان له‌ چوارچۆیه‌ی ئامانجه‌ گشتیه‌کانی جوولانه‌وه‌ی ناو بزووتنه‌وه‌ی پزگاری‌خوای کورد، چ له‌ ناو پزیه‌کانی هه‌ر حزبه‌ک، یان له‌ په‌یوه‌ندی نێوان لایه‌نه‌ جو‌ربه‌جو‌ره‌کان و هه‌روه‌ها له‌ نێوان ئه‌وان و جه‌ماوه‌ری گه‌ل .. بزووتنه‌وه‌ی کورد، قوربانیی سته‌مکاری و زه‌بروزه‌نگه‌ و، له‌به‌رئه‌وه‌ی داوای ئازادی بۆ گه‌ل و بۆ خۆی ده‌کات بۆیه‌ هه‌ول‌دان بۆ به‌ده‌یه‌تانی ئه‌و ئازادیه‌ بۆ تیکۆشه‌رانی بزووتنه‌وه‌ و جه‌ماوه‌ره‌که‌ی پێویسته، هه‌ر وه‌ك چۆن به‌رگریکردنیش له‌ مافه‌کانی کۆمه‌لایه‌تی و سیاسی و تاکه‌ که‌سی مرۆف له‌ سایه‌ی پزیمه‌کاندا پێویسته، هه‌روه‌ها دا‌بینکردنی ئه‌و ماف و ئازادیه‌ گشتیه‌نه‌ش، له‌ ناو پزیه‌کانی بزووتنه‌وه‌که‌ و لایه‌ن و داموده‌زگا‌کانیشیاندا پێویسته، له‌ گه‌ل مسۆگه‌رکردنی مه‌رجه‌ ماددیه‌کان بۆ ئه‌نجامدانی ئازادیه‌کان و بایه‌خ‌دان به‌ سه‌کۆ (منبر) دیموکراتیه‌کان. گرنگیشه‌ به‌ره‌ی کوردستانی عێراقی قوولتر و چه‌سپاو‌تر بکری‌ت، هه‌روه‌ها کارێکی به‌ره‌یی یان کارسازیه‌کی داها‌تووی کوردستانی له‌سه‌ر بنچینه‌ی دیموکراتیه‌ت و ئازادیدا و هه‌ول‌دان بۆ دیموکراتیکردنی بزووتنه‌وه‌که‌ (به‌ ناوه‌رۆک و په‌یوه‌ندی و ریک‌خستنه‌وه‌) ئه‌و ئازادیه‌، ئازادی پا‌و متمانه‌کردن، توانا و ده‌ستپێشخه‌رییه‌کی دا‌هێنه‌رانه‌ به‌رپا ده‌کات و یه‌کیتی بزووتنه‌وه‌که‌ به‌هێز ده‌کات .. چوارچۆیه‌ی هاوبه‌ش چوارچۆیه‌ی ئامانجه‌ گشتیه‌کان ده‌که‌ین ... نا‌کو‌کیه‌کان وه‌لاوه‌ بنێن و شه‌ری برا‌کوژی قه‌ده‌غه‌ بکه‌ن و په‌نا بۆ وتووێژی دیموکراتیه‌نه‌ به‌رن بۆ گه‌یشتن به‌ شۆیه‌یه‌کی هاوبه‌ش بۆ هاوکاری و کارسازیی و له‌ پینا‌و خزمه‌تکردنی ته‌واوی بزووتنه‌وه‌ی پزگاری‌خوای کورد.

بریار ده‌باره‌ی ریک‌خراوه‌ کوردستانیه‌کان

بریار ده‌باره‌ی یه‌کیتی زانایانی ئاینی ئیسلامی کوردستان:

کۆنگره‌ بریاری دا‌ پالپشتی یه‌کیتی زانایانی ئاینی ئیسلامی کوردستان بکات به‌ مادی و مه‌عنه‌وی بۆ ئه‌وه‌ی بتوانن رۆلی ئاینی و نیشتمانی خۆیان له‌ ناو بزووتنه‌وه‌ی پزگاری‌خوای گه‌له‌که‌یان ببینن.

بریار ده‌باره‌ی ئه‌دیبان و هونه‌رمه‌ندان کورد:

کۆنگره‌ پشتگیری نووسه‌ر و هونه‌رمه‌ندان کورد و ریک‌خراوه‌کانیان به‌ مادی و مه‌عنه‌وی ده‌کات و پالپشتی هاوکاریکردن ده‌کات له‌ گه‌ل ناوه‌ند و کۆمه‌له‌ رۆشنی‌رییه‌کانی کورد له‌ ده‌ره‌وه‌.

بريار دهرباره ی رېکخراو جه ماوه ريبه کانی کوردستان:

کۆنگره پالېشتی رېکخراوه جه ماوه ريبه کانی کوردستان (ئافره تان و قوتابیان و لاوان و مامۆستایان و مافپه ره وه ران و ئهوانی تر، ده کا له و خه باته ی که له پیناوی مافه ديموکراتی و پيشه ييه کانی خويان ده يکه ن.

دووهم: له بواړی نيوده و له تي

بريار دهرباره ی کۆچی دوايي ئيمام خومه يني:

کۆنگره به رېزه وه سلاو ئاراسته ی يادی خوالېخۆشبوو، سه رکرده ی شوړشی ئيسلامي ئيران، ئيمام خومه يني ده کات، ئه و شوړشه ی که رژیمی شای دژ به نه ته وه ی کورد و ئازادی و ئاشتی سه رنگون کرد.

بريار سه باره ت به ناردي نامه ی پيروزبايي بو ئه و ده و له تانه ی پشتيوانيان له خه باتمان کردوو:

۱. کۆنگره سلاو ئاراسته ی کۆماری ئيسلامي ئيران ده کات سه باره ت به وه ی پشتيوانی و يارمه تي پارتي و بزوتنه وه ی رزگاريخوازی کورد و ئوپۆزسيونی عيراق له ماوه ی ۱۰ سالی رابردوودا کردوو و هه زاران په نابهری کورد به تايبه تي و عيراقی به گشتی په نا داوه.

۲. کۆنگره سلاو ئاراسته ی کۆماری عه ره بی سوريا ده کات سه باره ت به هه لويستی هاوکارانه ی له گه ل کيشه ی رزگاريخوازی گه لی کورد و ئوپۆزسيونی عيراقی و پالېشتيکردنی له ماوه ی ۱۰ سالی رابردوودا.

۳. کۆنگره سلاو ئاراسته ی جه ماهيري عه ره بی ليبيا ده کات سه باره ت به هه لويستی هاوکارانه و پشتيوانيکردنی له کيشه ی رزگاريخوازی گه لی کورد و ئوپۆزسيونی عيراقی له ماوه ی ۱۰ سالی رابردوودا.

له سه ر ئاستی عه ره بی:

۱. کۆنگره سلاو ئاراسته ی راپه رپینی ميللی فه له ستين ده کات، له خاکی داگيرکراو که زياتر له ۲ ساله به رده وامه و به گه رمی پشتگيري لي ده کات.

۲. کۆنگره لايه نگرى راگه ياندى ده و له تي فه له ستين ده کات و داواکاری به ستنی کۆنگره يه کی نيوده و له تي به ئاماده بوون و به شداريکردنی گشت لايه نه کان به رېکخراوی فه له ستينه وه که نوينه ري راسته قينه ی گه لی عه ره بی فه له ستینی براهه، له پینا و دامه زراندى ده و له تي فه له ستين له سه ر خاکی نویدا.

۳. کۆنگره ریژ ده گری له و گۆرانکاری و ههنگاوانه ی به ره و دیموکراتیه ت نراون له (جه زائیر، تونس، ئوردن، کوهیت) و ولاته عه ره بییه کانی تر، ههروه ها پشتیوانی له خه باتی گهلانی عه ره ب ده کا له پینا و ئازادییه ئه ساسیه کانی و دهسته به رکردنی مافی مروّف.
۴. کۆنگره هه لۆیستی هاوکارانه ی هه موو ناوه نده کۆمه لایه تییه کان و هیژ و بزووتنه وه و ریخخراوه میلییه عه ره به کان ده نرخینیت که له گه ل گه لی کوردستانی عیراق هاوکار بوون له دژی به کارهینانی چه کی کیمیایی و شه ری قپرکردن که پژی می عیراق له دژی ئه نجامی دا.
۵. کۆنگره هاوکاریکردنی خو ی ده رده بری له گه ل گه لی لوبنانی برا و بزووتنه وه ی نیشتمانییه که ی له پیناوی یه کیتی لوبنان به گه ل و حکومه ته وه و دهسته به رکردنی سهروه ری نیشتمانی و ئه نجامدانی فراوانترین ئیسلّاحاتی ده ستووری له لوبنان و کۆتاییهینان به تایفه گه ری و جیگیرکردنی ئاسایش و ئاشتی له لوبنان.
۶. کۆنگره پشتیوانی له وه و له ته قه لا خیرخوازانه ده کات که ده درین له سه ر ریگای چاره سه رکردنی عادیلانه ی کیشه ی گه لی ئه ریتریای تیکۆشه ر و کیشه ی خوارووی سودان و کیشه ی گه لی سه حراوی روژئاوا و "الساقیه الحمراء".

برپار ده رباره ی ناردنی ئه م سلّاونامه:

۱. سلّاونامه بو هه فالانی بارزانی نه مر، که له مه سیره میژووییه که ی بو یه کیتی سوّفیه ت به شدارییان کردوو و ئه وانه ی له ژیاندا ماون و به رده وامن له ریازی پزگاریخوازی گه له که یان و سلّاو بو بیره وه ری ئه وانه ی لیبان شه هید بوون.
۲. سلّاو بو که سوکاری شه هیدانی کوردستان و عیراق.
۳. سلّاو بو پیشمه رگه ئازاکان و به رگری میلی و نرخاندنی قوربانی و پاله وانیتی و خو پراگریان.
۴. سلّاو بو ئه ندامان و لایه نگرانی خو پراگری پارٹی و ئه وانه ی درپژه ده دن به خه باتی سه ختی ژیرزه مینی خو یان له ناوه وه ی شار و ئوردوگاکاندا و سلّاو بو گیرواه کانیا ن.
۵. سلّاو بو پراگو یژراو و جه ماوه ری ئوردوگا زوره ملییه کان و بو خیزان و بنه ماله پچرپچر بووه کانی ئوردوگاکانی (به حکه) و شوینه کانی تر، له ناوه وه ی ولات له لایه ک و له ناو ئوردوگاکانی ئاواره له ده ره وه دا له لایه کی تر.
۶. سلّاو بو جالییه کانی کورد له ده ره وه، بو ریخخراو و کۆمه له رو شنبیری و

کۆمهلايه تيبه کانيان و داواي خورپيکخستن و يه کخستني توانا کانيان لي بکريت و تیکۆشانيان له پيناوي کيشه ي رهواي گه له که يان بنخيتريت و به راي گشتي جيهاني ئه و ولاتانه ي تيدا ده زين بناسيندرين.

۷. سلاو بو گشت حزه کوردستانيه براکان و بو به رهي کوردستاني عيراقی.

۸. سلاو بو حزه نيشتمانيه ئيسلامييه عيراقيه کان.

۹. سلاو بو به ربه ره کانیکردني جه ماوه ري گه لي عيراق چ له کوردستان و يان له به غدا و ناوه راست و خوارووي ولات و بو تیکۆشانيان له پيناوي ديموکراتيه ت بو عيراق و ئوتونومي بو کوردستان.

۱۰. نامه ي سوپاس و پرزگرتن بو گشت حزب و پيکخراو و شه خسيه تي کۆمهلايه تي و سياسي و روشنيري که سلاونامه يان بو کونگره نارده.

۱۱. نامه يه کي سلاوي تاييه تي بو به ريز گورباچوف سه باره ت به سياسه تي نوي که خزمه تي کيشه ي ناشتي و ئازادي له جيهاندا ده کات.

بريار ده ربه ري بارودوخي نيوده وله تان:

کونگره پشتگيري له سياسه تي وازبووني نيوده وله تان و بيرکردنه وي نوي ده کات له پيناوي ناشتي و ديموکراتيه ت و مافه کاني مروف، بو خاوکردنه وي باري گرزي نيوده وله تان و چاره سه رکردني کيشه ده وله تي و هه ري ميه کان، به شيويه يه کي ناشتي يانه و له ريگاي گف توگو و هاري کاري به وه.

کونگره ريز له سياسه تي بينا کردنه وه "پيرسترویکا" و گوران کاري به ديموکراتيه کاني له ولاته سوشيا ليستي به کان، ده گري و ريز ده ني ت له وه وه و ته قه لا ده وله تي يانه ي، ده درين به مه به ستي قه ده غه کردني چه کي ئه تو مي و کيمي اي و بايولوژي و که مکردنه وي چه که ته قليديه کان.

"کونگره ي ده يه م" له ده زگاي نيوده وله تي داوا کاره که پولي نه ته وه يه کگرتو وه کان به هي ز بکات بو چاره سه رکردني کيشه ده وله تي و هه ري ميه کان و بو به رده و امبووني کوششي خيرخوا زانه له پيناوي کوژان دنه وي شوينه کاني گرزي و مملنان له (فه له ستين، لوبنان، نيکارا گوا، ئه سيوپيا، ئه فغانستان و کامبوديا) داوي ئه وه ي ئه و کوششانه که له نامييا به سه رکه و تووي سه ريان گرت هه روه ها له پاگرتني شه ري عيراق و تيراندا.

کونگره دا کوکي ده کاته سه ر ئه وه ي گرنگي بدريت به که لکوه رگرتن له و گوران کاري به ديموکراتيه تانه دا له بواري په يوه ندي به کاني نيوده وله تان و هه زمکردني ته ئسيره ئيجاي به دا هيتنه ره کاني له سه ر ته واوي بزووتنه وي پرگار يخوازي گه له که مان.

کۆنگره بانگه‌واز ئاراسته‌ی دۆستانی گه‌لی کوردمان و داموده‌زگا عیلاقه‌تمه‌نده ئیوده‌وله‌تییه‌کان ده‌کات بۆ پێشکه‌شکردنی کێشه‌ی کورد له‌ نه‌ته‌وه‌یه‌ کگرتوو‌ه‌کان و رێکخراوه‌ تایبه‌تییه‌ ده‌وله‌تییه‌کان بۆ چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌ له‌ چوارچۆیه‌ی شه‌ریه‌تی ده‌وله‌تان و هه‌ول‌دان بۆ دۆزینه‌وه‌ی شیوه‌یه‌ک بۆ نۆینه‌رایه‌تیکردنی نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌ داموده‌زگا تایبه‌تییه‌کاندا.

کۆنگره‌ رێز داده‌نیت بۆ هاوکاری و پشتگیریکردنی په‌رله‌مانی و که‌سایه‌تییه‌ کۆمه‌لایه‌تی و رۆشنییری و حکومه‌ت و حزب و رێکخراو مرۆپیه‌کان و لێژنه‌ی هاوکاریکردن له‌ گه‌ڵ گه‌له‌که‌مان و به‌رپۆه‌به‌رانی راگه‌یانندن و نه‌وانه‌ی تر، له‌ خێرخوازانان جیهان له‌ وانه‌ی له‌ ته‌ک گه‌لی کوردستانی عێراقدا له‌ مه‌ینه‌تییه‌که‌یدا، پاره‌ستان به‌ تایبه‌تی له‌ کاته‌ی دوچاری تاوانه‌کانی قه‌ڵاچۆکردن بووه‌ به‌ چه‌کی کیمیایی و وێرانکردنی گونده‌کان و پراگۆیزانی دانیشتوانی.

ب‌ریار ده‌رباره‌ی رێزگرتن له‌ نه‌وانه‌ی هاوکارییان له‌ گه‌ڵ گه‌له‌که‌مان کردوو‌ه‌:

۱. س‌لاو بۆ وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی سوید و وه‌زاره‌ته‌کانی تری ده‌ره‌وه‌ی ئه‌و و لا‌تانه‌ی له‌ مه‌ینه‌تی ئابی ۱۹۸۸دا، هاوکاری گه‌لی کوردیان کردوو‌ه‌.
۲. س‌لاو له‌ گه‌ڵ رێز بۆ په‌رله‌مانی ئه‌وروپی سه‌باره‌ت به‌ هه‌لۆیستی هاوکارانه‌ی له‌ گه‌ڵ داوالیکردنی بۆ به‌هێزکردنی هاوکاری و هه‌روه‌ها بۆ په‌رله‌مانی سو‌فیتی و داواکردنی پشتگیری کێشه‌که‌مان و هاوکاریلینکردنی و بۆ کۆنگرێسی ئه‌مریکی و رێزگرتن له‌و ده‌نگانه‌ی بۆ لایه‌نگیریکردنمان له‌ کۆنگرێسدا به‌رز بوونه‌وه‌ و داوا‌ی به‌هێزکردنی هاوکارییان لێ بکری‌ت، هه‌روه‌ها بانگه‌وازیکی گشتی بۆ په‌رله‌مانه‌کانی جیهان و گروه‌په‌رله‌مانیه‌کان و رێزنان له‌ هه‌لۆیستی هاوکارانه‌یان له‌ گه‌لماندا و داواکردن له‌ هه‌مووان بۆ هاوکاری له‌ گه‌ڵ گه‌له‌که‌مان و کێشه‌ په‌واکه‌یدا.
۳. س‌لاو بۆ خاتوو میتیران سه‌باره‌ت به‌و بابه‌خه‌ی داویه‌تی به‌ په‌نابه‌ره‌کان له‌ تورکیا و فه‌ره‌نسا و هه‌روه‌ها سه‌باره‌ت به‌ رۆلی له‌ به‌ستنی کۆنگره‌ی ئه‌م دواییه‌ی، پاریس له‌ مه‌ر ناسنامه و کێشه‌ی کورد و به‌رگریلینکردنی له‌ به‌رده‌م کۆنگرێسی ئه‌مریکیدا.
۴. نامه‌یه‌کی رێزگرتن له‌سه‌ر بانگه‌پێشتی پارتمان و به‌ره‌ی کوردستانی عێراقی بۆ به‌شداربوون له‌ کۆنگره‌ی ئیوده‌وله‌تی (سوشیال دیموکرات) که‌ له‌ ستۆکه‌هۆلم له‌ ناوه‌راستی س‌الی ۱۹۸۹ به‌ستراوه‌.

۵. س‌لاوی رێزنان له‌ به‌رپۆز وه‌لید جونبۆلات و حزبه‌که‌ی سه‌باره‌ت به‌و هاوکارییه‌ی له‌ گه‌ڵ گه‌له‌که‌مان و مه‌ینه‌تییه‌که‌ی کردوو‌یه‌تی له‌ میانی دوو س‌الی رابردودا و

داکۆکيکردنی له کيشه کهمان له کۆنگره ی ناوراوی ستۆکهوۆلم.

هاوکاريکردن له گه ل کيشه کانی رزگار يخوازی جيهانی:

۱. هاوکاري ده کهين له گه ل (ساندینيست) و گه لی نیکاراگوا له به ربه ره کانی و داکۆکيکردندا، له شوړشه که ی به رامبه ر به ده ستتيوه ردانی ئه مریکا و لایه نگیری ئه و هه و ل و کۆششانه ين که ده درين بو چاره سه رکردنی گيروگرفته ناوخوييه کان به راو پيژي ديموکراتی و ئاشتییانه.

۲. هاوکاري ده کهين له گه ل گه لی شیلی و گه لی سیلفادور و گه لانی تری ئه مریکای لاتینی له خه باتیان له دژی پرژيمه عه سکه ريبه ديکتاتورييه ئيمپريالیسته کان و له پیناوی ديموکراتيه ت و پيشکه وتنی کومه لایه تیدا.

۳. سلّو بو گه لی نامیبیا به بونه ی سه رکه وتنی له دوا ی تیکۆشانی دژواری دوورودريژ، سلّو بو (سواپور) و لایه نگیری ته واومان بو خه باتی گه لی خوارووی ئه فریقیا له دژی پرژيمي جیاکردنه وه ی ره گه زی "ئاپارتاید".

[سلّو بو] پشتگیری خه باتی جيهانی له دژی جیاکردنه وه ره گه زیه تی و ديکتاتورييه ت

و فاشيه ت.

به لاغی کۆتایی "کۆنگره‌ی ده‌یه‌م" ی

پارتی دیموکراتی کوردستان

له ماوه‌ی نیوان (۱۲/۲-۱۲/۱۲/۱۹۸۹)، له ژێر دروشمی (توندوتۆلکردنی خه‌بات له‌پیناوی دیموکراتییته بۆ عێراق و ئوتۆنۆمی راسته‌قینه بۆ کوردستان) دا، ده‌یه‌مین کۆنگره‌ی پارێمان، پارتی دیموکراتی کوردستان به‌سترا، به‌ ئاماده‌بوونی (۳۳۲) نۆینه‌ر و ژماره‌یه‌کی زۆری میوان له نۆینه‌رانی کۆماری ئیسلامی ئێران، به‌ره‌ی کوردستانی عێراق، مه‌جلیسی ئه‌علا‌ی ئیسلامی، حیزبی شیوعی عێراق، یه‌کیته‌ی نیشتمانی کوردستان، حزبی دعوه، رێکخراوی (العمل الاسلامی) حزبی سۆشیالیستی کوردستان، پارتی دیموکراتی گه‌لی کوردستان، پارتی سۆشیالیستی کورد، یه‌کیته‌ی دیموکراتی ئاشووری، بزووتنه‌وه‌ی ئیسلامی کورد، ئالای شۆرش، حزبی زه‌حمه‌تکیشانی کوردستان، له‌گه‌ڵ ژماره‌یه‌کی زۆر له رێکخراو، دۆست و جه‌ماوه‌رییه‌کاندا.

کۆنگره‌ به‌ ده‌قیقه‌یه‌ک وه‌ستان بۆ ماته‌مینی له‌سه‌ر گیانی دامه‌زرێنه‌ری پارتی، مسته‌فا بارزانی نه‌مر و خوالێخۆشبووی به‌نرخ ئیدریس بارزانی و گیانی شه‌هیدانی بزووتنه‌وه‌ی رزگاریخوازی کورد و تیکرای نیشتمانی عێراق، له‌ دوا‌ی ئه‌وه، وته‌ی به‌خێره‌اتن له‌لایه‌ن سه‌رۆکی پارێمان، تیکۆشه‌ر مه‌سه‌عود بارزانی - یه‌وه، پێشکه‌ش کرا، پاشان سه‌کرته‌یری پارتی هه‌قاله‌لی عه‌بدوڵا راپۆرتی سیاسی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی بۆ کۆنگره‌ خۆینه‌وه‌، که‌ تیا‌یدا بارودۆخی کوردستان و عێراق و جیهانی خسته‌ روو، سه‌رنجی دایه‌ ئاکامه‌کانی شه‌پری قه‌لاچۆکردنی سه‌رتاسه‌ری له‌ کوردستانی عێراق و تیا‌یدا رێه‌وه‌ی خه‌باتمان له‌ میانی ۱۰ ساڵی راپه‌ردوو، هه‌ر له‌ به‌ستنی کۆنگره‌ی نۆیه‌مه‌وه‌ له‌ ساڵی ۱۹۷۹ هه‌لسه‌نگاند، به‌ ئیجابی و سه‌لبییه‌وه، راپۆرته‌که‌ ره‌خنه‌ی له‌ وه‌له‌ و که‌موکوپیا‌نه‌ گرت که‌ بوون به‌ مایه‌ی روودانی شکستی عه‌سکه‌ری پارتی و بزووتنه‌وه‌ی رزگاریخوازی کورد، که‌ به‌کارهێنانی چه‌کی کیمیا‌یی له‌لایه‌ن حوکمی دیکتاتۆرییه‌وه‌ هۆکارێکی بابه‌تی راسته‌خۆی رووداوه‌که‌ بوو.

راپۆرته‌که‌ وانه‌ و په‌نده‌کانی ئه‌م چه‌ند ساڵه‌ی ده‌ست نیشان کرد و چه‌ند پێش‌نیازیکی خسته‌ روو سه‌باره‌ت به‌ چۆنیه‌تی درێژه‌پێدانی خه‌باتی قۆناغی داها‌توو. راپۆرته‌که‌ له‌لایه‌ن لێژنه‌یه‌کی تابه‌تیه‌یه‌وه‌ که‌ کۆنگره‌ پێکی هێنا، خرایه‌ ژێر باس و لێکۆلینه‌وه‌ و دوا‌ی چه‌ند ده‌ستکاریه‌ک بریاری له‌سه‌ر درا.

ههروهه کۆمیتە ی ناوهندی پرۆژهیه کی نوێی بۆ پرۆگرامی پارتی خسته بهردهم کۆنگره که پاش لیدوانیکی دوورودریژ، به چەند دەستکارییه که وه، بریاری له سه ر درا. ئەمه و، میوانه کان چەندین وته و سلوانامه یان بۆ کۆنگره خوینده وه، ههروهه چەند سلوانامه یه کی هاوکاری بۆ کۆنگره خویندرايه وه که له لایه ن زیاتر له ۱۳۰ حزب و پیکخراو و شه خسییه تی کۆمه لایه تی و رۆشنییری نێردرابوون.

له میانی کۆبوونه وه کانی کۆنگره که دا، چەندین گفتوگۆ له سه ر کاروباری پامیاری و کۆمه لایه تی و [چەندین بابە تی] گرنگی تر کرا. له وانه به شیوه یه کی تایبه تی کاروباری سه دان هه زار په نابەر له ئێران و تورکیا و پاکستان و جالییه کانی کورد له ئەوروپا و ولاته یه کگرتوو ه کانی ئەمریکا و هی تر.

کۆنگره بریاریکی تایبه تی وه رگرت له مه ر بانگه یشتنی کۆمه لگای نیوده وه له تان بۆ ئەوه ی یاسا ده وه له تیه کان په نابهره کامان بگرنه خو یان و له لایه ن لیژنه ی کاروباری په نابهرانی سه ر به نه ته وه یه کگرتوو ه کانه وه چاودیری بکری ن. چەند نوینە ریکی ئافره ت له کۆنگره دا ئاماده بوون و گیروگرفت و خەم و په ژاره ی ئافره تی کوردیان خسته روو، داوا ی بایه خپیدانی زیاتریان به مافه کۆمه لایه تی و دیموکراتیه کان کرد.

کۆنگره چەند بریاریکی گرنگی پیکخراوه یی وه رگرت بۆ گه شه پیدان به خه باتی داها توو به و شیوه یه ی له گه ل بارودوخی نوێ کوردستانی عێراق ده گونجیت. ههروهه زنجیره بریاریکی پیکخراوه یی تایبه ت به په ره پیدانی چالاکی ده زگا کانی سه رووی پارتی و ده ستو بردکردن له وه رگرتی بریار و به هی زکردنی یه کیتی پارتی وه رگرت.

کۆنگره چەند بریاریکی سیاسی گرنگی له سه ر گشت ئاسته کان وه رگرت و بریاری به درێژه پیدانی به رخۆدان و توندوتولکردن و جۆراوجۆرکردنی خه بات دا، به شیوه ی گونجاو له وه شدا مافی به رگری له خو کردن به خه باتی چه کداری و په ره پیدانی به پیی هه لومه رچی نوێ له دژی دیکتاتۆرییه ت و شوقینیزم و ته ئکید ی کرده سه ر دروستکردنی چەند مینبه ر (سه کۆ) یکی، ئازاد که گشت حزب و شه خسیاتی کورد له نوینە رانی هه موو ریباز و که رته کان تیی دا کۆبینه وه بۆ ده ربرین له رای گشتی گه ل. ههروهه بریاری دا له سه ر به هی زکردنی به ره ی کوردستانی عێراقی و به رفراوانترکردنی کاری نیشتمانی هاوبه شی کوردستان، له پیناو چه سپاندنی یه کیتی بزوتنه وه ی رزگاریخوازی کورد، هه ولدان بۆ یه کخستنی ئۆپۆزیسیونی عێراقی به گشت لایه نه بنه رته تیه کانیه وه و کۆششکردن له پیناو پیکه یینانی به ره یه کی نیشتمانی عێراقی به رفراوان.

کۆنگره، له بريارېکي تايبه تدا، داوايه کي له پېناو جېبه جيکړدني ديموکراتييه ت بۆ عيراق و ئوتونؤومي راسته قينه له بۆ کوردستان له سهر بناغه ي ئاشتبونوه وي نيشتماني گشتي و ههولدانه وي لاپه ريه کي نوئ له ميژووي ولات، دا، ئه ويش به ريشه کيشکردني ديکتاتوريه ت و سته مکاري و هه لوه شانده وي گشت کرداره کاني گوړيني سيماي نه ته وايه تي و نه ته ويه ييه کان. هه روه ها کۆنگره سوپاسي ئه پوزسيؤني کوردستان و عيراقی کرد بۆ تېکؤشان له پېناوي به ديپھيناني ئاشتبونوه ويه کي نيشتماني سهرتاسه ري له عيراقدا. بۆ يه که مين جاري شه له ميژووي کۆنگره کاني پارتيدا، ئاسؤيه کي ئازاد و به رفرواني ئه وتؤ به خؤيه وه ده بيني ت، سه باره ت به کاروباري جوړبه جوړه کان و له وانه ش هه لسه نگاندي ره وتي سالاني رابردوو، ليکؤلپنه وه له مه سه له گرنگه کاني کوردستان و عيراق و جيهان.

کۆنگره، بريارېکي تايبه تي وه رگرت له مه ر بلاوکردنه وي ديموکراتييه ت له ناو ريزه کاني پارتي و کوششکردن بۆ بلاوکردنه وي له ريزي بزووتنه وي کوردايه تي به گشتي و گرنگي يه کبوني ئوپوزسيؤني عيراقی و پيکھيناني به ريه کي نيشتماني عيراقی به رفروان دژ به ديکتاتوريه ت و سته مکاري و له پېناوي ديموکراتييه ت و پيشکه وتني کؤمه لايه تيدا.

کۆنگره، ته ئکيدي کرده سهر به هيزکردني يه کيتي بزووتنه وي کورد، نه خاسمه به رهي کوردستاني و مافي نه ته وي کوردي به شبه شکراو له دياریکردني چاره نووسي خؤي به ده ستي خؤي، له هه مان کاتدا، په نجه ي راکيشا بؤ ئه وي که وا پارتي پالپشتي هه ر هه نگاويک ده کات له ريگه ي چاره سه رکردني ئاشتيانه و ديموکراتيانه ي کيشه ي کورد له هه ر به شيکي کوردستان و هه ر داخوازيه ک که گه لي کورد له وي دا، به پيني هه لومه رجي خودي و بابه تي و به پيني توانا په خساوه کاني خؤي وه ده ستي به يني ت.

کۆنگره له ئاکامه کاني شه ري عيراق و ئيران و په نگدانه وي له سهر کؤمه لگه ي کورد به تايبه تي و کؤمه لگاي عيراق به گشتي کؤلپيه وه و گه يشته ئه و ئه نجامه ي که وا: دؤخي نه شه ر و نه ئاشتي دؤخیکي ئارام هه لگره و رؤله کاني گه له که مان دووچاري مه ترسي ده کات و ته نها حوکميکي ديموکراتي له عيراق و له سهر بناغه ي ئاشتبونوه ويه کي گشتي، ده تواني ت چاره سه ري ئه م مه سه له يه بکات و له تواناي رژيميکي ديکتاتوريشدا نيه، چاره سه رکردنيکي دادپه روه رانه و يه کجاره کي بکات.

کۆنگره، داواي کؤتايپھيناني به م دؤخه نا ئاساييه ي ته قه وه ستاندي کرد له پېناو گه يشتن به ئاشتيه کي عاديلانه له گه ل ئيراندا، له سهر بناغه ي ريزليکگرتني به رامبه ر له مه ر سه روه ري (سه ربه خؤيي) نيشتماني هه ردوولا، له گه ل په چاوکردني خواستني گه لي عيراق و

سەر بەستییه، ئەساسییەکانی بە شیۆه یەکی گشتی و داخواییە رەواکانی گەلی کورد بە شیۆه یەکی تاییەتی.

کۆنگرە، بانگی کۆمەڵگای نێودەوڵەتانی کرد بۆ بەشداریکردن لە ئاشتییەکی، دیموکراتییانە عادیلانە لە نیوان عێراق و ئێران و لە پێناو بەرەستکردنی داگیرسانی شەری نوێ لە پۆژھەلاتی ناوەرەست، ھەرۆھا پەنجەیی بۆ ئەو پراکیشا کە ھەر شەریکی تر لە ئایندەدا روو بدات، دەبێتە شەری کیمیایی و بایۆلۆژی، بۆیە کۆنگرە بریارێکی تاییەتی وەرگرت لە مەر تەقەلادان بۆ دوورخستنی ھەوێ پۆژھەلاتی ناوەرەست لە کارەساتی کیشە و شەپ و ھەرۆھا بۆ سەقامگیرکردنی ئارامی و دادپەرۆری و ئاشتی بەو جوۆری کە تەواوی گەلانی ناوچە کە و لەوانە گەلی کورد بگرێتەو.

کۆنگرە، سلاوی خۆی ئاراستەیی کۆماری ئیسلامیی ئێران کرد سەبارەت بە ھەوێ کۆمەک و پشتیوانی پێشکەش بە پارێمان و بزووئەوھێ پرزگاریخوایی کورد و ئۆپۆزیسیۆنی عێراقی کردووە لە ماوھێ ۱۰ سالی رابردوودا و دالەھێ ھەزاران کوردی پەنابەر بە تاییەتی و عێراقی بە گشتی داو. ھەرۆھا کۆنگرە سلاوی ئاراستەیی کۆماری عەرەبی سووریا و جەماھیری لیبی کرد سەبارەت بە ھەلوێستی ھاوکارانەیی ھەردوو لایان لە گەڵ کیشەیی پرزگاریخوایی گەلی کورد و سەر جەمی ئۆپۆزیسیۆنی عێراقی.

لەسەر ئاستی عەرەبیدا، کۆنگرە سلاوی خۆی ئاراستەیی راپەرینی گەلی فەلەستینی لە خاکی داگیرکردا کرد و پشتگیری لە دامەزراندنی دەوڵەتی فەلەستینی و بەستنی کۆنگرەیی نێودەوڵەتان کرد کە ھەموو لایەنەکان بگرێتەوھێ لە پێناو گەیشتن بە تەواوی مافە نیشتمانییە رەواکانی گەلی فەلەستین، لەوھەدا مافی پێکھێنانی دەوڵەتە نیشتمانییە کەیی لەسەر خاکی خویدا.

ھەرۆھا، پێرۆزبایی لەو ھەنگاوانەیی کرد کە نراون بۆ ھێنانە دی دیموکراتییەت لە جەزائیر و تونس و ئەردەن و کویت و ولاتانی تری عەرەبی، ھەرۆک چۆن ھاوکاری خۆی دەربری لە گەڵ گەلی لوبنانی دۆست و بزووئەوھێ نیشتمانییە کەیدا، لە پێناو سەقامگیربوونی حکومەتی رەواي خۆی و چەسپاندنی ئاشتی و یەکیتی خاک و گەلی لوبنان و پشتگیری خۆی سەبارەت بە ھەول و تەقەلای چارەسەرکردنی ئاشتییخووانە و دادپەرۆرانەیی کیشەکانی گەلی ئەریتریا و خواریووی سوودان و گەلی سەحرای رۆژئاوا و (الساقیە الحمراء) دەربری.

کۆنگره، به بایه خێکی زۆرهوه باسی ئه و گۆرانکارییه دیموکراتخوازانهی کرد که له ولاتانی سۆشالیستیدا، پروویان داوه، ههروهها له سه ر بڵاوبوونهوهی شه پۆلی گۆرانکاری دیموکراتییانه له جیهان به شیوهی گشتی و نه مان و پاشه کشه ی زۆر له پزیمه دیکتاتۆری و په گه زه پهرسته کانی ولاتانی جیهانی سییه م، قوولکردنهوهی پزیمه ی گشتی نیوده وه له تان پرووه و به ره لّاکردنی نازادییه گشتیه کان و پزیمه گرتن له مافه کانی مروّف و په ره سه نندی پاله په ستۆ له سه ر ئه و پزیمانهی که وا یاسا و پروانامه کانی ماف و نازادییه کان پشیل ده که ن. کۆنگره گه یشته ئه و پروایه که وا ئاسۆ ئاواله بوون له جیهاندا، له به رژه وه ندی کیشه کانی مروّف و گه لانه، نه خاسمه ئه و گه لانه ی به دریزایی مێژوو سته میان لّی کراوه هه ر وه کو گه لی کوردستان. کۆنگره پروای خو ی به راگه یاندرای جیهانی بو مافه کانی مروّف ده برپی. ههروهها کۆنگره پیرۆزبایی له کۆششی نیوده وه له تان کرد له پینا و پته وکردنی ئاواله بوون و نه هیشتنی چه کی ئه تۆمی و دوورخستنه وه ی مه ترسی شه پری ئه تۆمی جیهان و به هیزکردنی هاوکاری له نیوان ده وه له تان و گه لان له پینا و پته وکردنی ئاشتی له سه ر زه وی و پزیمه کردنی له مه ترسی لیبوونی ژینگه و برسیه تی و دواکه وتن.

کۆنگره، کۆمه لگای نیوده وه له تانی بانگ کرد بو فراوانکردنی هاوکاری له گه ل گه لی کوردستان و کیشه په واکه ی و مافی خو ی له وه رگرتنی به شیوه ی چاودیر له نه ته وه یه کگرتوووه کان و داموده زگا کانی تری نیوده وه له تان و دانان به باری قانونی په نابره کانی تورکیا و ئیران و ئه وانی تر و باشتکردنی وه زع و په چا وکردنی مروّفانه به و جو ره ی که له گه ل پروانامه و نه ریه ته نیوده وه له تیه کاندا ده گونجیت. کۆنگره، سوپاسی خو ی نارد بو ئه و حکومه ت و پزیمه خرا و لایه نه ده وه له تی و مروّفایه تی و حزب و که سایه تیه ره وشنبیری و کۆمه لایه تیانه ی جیهان که هاوکاریان له گه له که مان کردوو له و مه ینه تیه دا، به تایه تی له کاتی به کاره یینانی چه کی کیمیا یی له هه له بجه و ناوچه کانی تری کوردستانی عیراق.

بو جاریکی تریش داوای کرد که وا پزیمه ی ۱۶ ی نازاری هه موو سالیك به پزیمه ی جیهانی به ناوی "هه له بجه" وه را بگه یه ندریت، وه کو پزیمه ی گرتنی له شه هیده کانی و ده برپینیک له تیکۆشانی جیهانی له پینا و قه ده غه کردنی چه کی کیمیا یی و له ناو بردنی ئه نبار کراوه کانی. کۆنگره ناره زایی خو ی ده رده برپی سه باره ت به هه لۆیستی پزیمه ی کان و گوینه دانی به شیک له رای گشتی جیهانی به رامبه ر به تاوانه کانی قه لچۆ کردنی به کۆمه ل که پزیمه ی دیکتاتۆری عیراق دژی گه له که مان ئه نجامی داوه. ههروهها کۆنگره برپاریکی تایه تی وه رگرت له مه ر بیره وه ری سه رکرده ی نه مر مسته فا بارزانی و پاشان گشت نۆینه ره کان سه ردانی گلکو

لیستی وتار - نامه - برووسکه کانی پیروزیایی بۆ کۆنگرهی دهیهم

- وتاری نوینهری سهوۆك كۆمارى ئىسلامى ئىران بهرپرز محهمهدى.
- وتارى سهید محهمهه د باقر ئه لحه كیم.
- وتارى بهرەى كوردستانى عىراق.
- وتارى يه كىتیبى نىشتمانى كوردستان.
- وتارى سوپای پاسدارانى ئىنقىلابى ئىسلامى.
- وتارى حزبى شىوعى عىراقى.
- پهيامى م. ئه مین بوژئه رسلان.
- وتارى حزبى دهعهوى ئىسلامى.
- وتارى حزبى سوشىالیستى كوردستان.
- وتارى حزبى به عسى عه ره بى ئىشتراكى قیادهى قوترى عىراق.
- پهيامى ئایه تولا سهید محهمهه د تهقى ئه لموده پرس.
- وتارى رىكخراوى كارى ئىسلامى له عىراق.
- پهيامى كۆمىتا گشتىيا ته فگه را رزگارىيا كوردستانى (ته فگه ر)
- وتارى پارتى سۆشىالیستى كورد (پاسۆك)
- وتارى پارتى گه لى دیموکراتى كوردستان.
- وتارى بزووتنه وهى ئىسلامى له كوردستانى عىراق.
- وتارى لىژنهى سه ركردایه تى ئالای شۆرش.
- وتارى حزبى زه حمه تكىشانى كوردستان.
- پهيامى شقان پهروه ر.
- وتارى كۆمه لهى خویندكارانى كوردستان له ئه وروپا.
- وتارى لىژنهى يه كىتیبى دیموکراتى ئاشورى.
- وتارى يه كىتیبى زانایانى ئاینى ئىسلامى له كوردستان.
- وتارى پارتى پىشكه وتووى سۆشىالیستى.
- لىژنهى ناوه ندى پارتى دیموکراتى كوردى له سوریا (ئه لپارتى)
- وتارى حزبى شىوعى فه ره نسى.
- كه مال بوركای - پارتىيا سۆشىالستا كوردستانا توركىي.

- دەزگای په یوه نډیبه سیاسیه کانی به ره ی میلی رزگار یخوازی فه له ستین.
- په یامی هانز دینگیز سکرتری نیوده وله تی پارٹی سوشیال دیموکراتی له ئەلمانیا ی روژئاوا.
- په یامی ماموستا هه ژار موکریان ی.
- نامه ی پرؤفیسور شاکرووی خدو.
- په یامی پارٹی سوشیالیست. عیراق.
- وتاری سکرتریه تی په کیتی قوتابیان ی و لاوانی دیموکراتی کوردستان.
- وتاری په کیتی ئافره تانی کوردستان.
- په یامی به ره ی دیموکراتی رزگاری فه له ستین.
- په یامی په کیتی نیوده وله تی مافه کانی مروّف.
- په یامی کارل سموله ئەندام په رله مان ی نه مسا.
- په یامی فدراسیونا کومه لاین کارکه رین کوردستان ل ئەلمانیا فیدرال.
- په یامی حزبی شیوعی لوبنانی.
- سکرتریه تی فراکسیونی په رله مان ی پارٹی کاری هوّله ندی.
- پارٹی سوشیالیستی چه پی نه رویج.
- نامه ی به ریز محمه د سلیمان بابایف.
- په یامی به ره ی رزگار یخوازی ئریتیریا- نووسینگه ی دیمه شق.
- بروسکه ی پسپور شهره ف ئە شیریان.
- په یامی لیژنه ی هاریکاری جیهانی له گه ل گه لی کورد.
- بروسکه ی ئە کادیمی نادر کریم نادرؤف.
- په یامی به ریز سألچ دگله، سکرتری لیژنه ی ناوه ندی گردبوونه وه ی دیموکراتی عیراقی.
- په یامی پرؤفیسور رؤلاند موش، سه روکی ئەنجوومه نی راگرانی کولیژه کان له زانکو ی بریمن له ئەلمانیا ی روژئاوا.
- په یامی یورگین ماییر له بری سه روکایه تی په کیتی پارٹی سه وز له ئەلمانیا ی فیدرالی.
- تۆسه نی ره شید دکتوری کیمیا یی و نفیسکاری کورد ل په کیتی سوّفیه ت.
- په یامی پرؤفیسور مه نقیل ئەرسینوّفیج هه سره تیان سه روکی هوّبه ی کیشه هاوچه رخه کانی کورد له ئینستیتوتی روژهه لاتناسی ئە کادیمیا ی زانستی په کیتی سوّفیه ت.

- په یامی پارتی یه کیتی گه لی کورد له سوریا.
- په یامی عیسمهت شهریف وانلی.
- نامه ی هاوکاری ریکخواه رامیاریه کانی کوردستان له یه کیتی سوڤیه تیدا.
- په یامی حزبی شیوعی سوری.
- په یامی یه کیتی دیموکراتی عیراقی له ئەمه ریکا و که نه دا.
- په یامی پیتەر بیلتیس ئەندام په رله مانی نه مسا.
- په یام پارتی چه پی شیوعی له سوید.
- په یامی حزبی شیوعی فه له ستین.
- په یامی ریکخواوی به رهی میلیلی له ئەردهن.
- په یامی حزبی شیوعی یه کگرتوووی تورکی- ریکخواوی رۆژه لاتی ناوه پراست.
- په یامی به رپیز سه لیم فه خری.
- په یامی پروفیسۆر سمیر نۆڤا - کوردناس له ئەنستیتوتی رۆژه لاتناسیی له لینینگراد و دکتور که ریم ئەیوبی.
- په یامی حزبی شیوعی سوری- ریکخواوه کانی بنکه کان.
- په یامی لیوا روکن چه سه ن مسته فا نه قیب.
- په یامی رۆژنامه نووس گوین رۆبرتس.
- په یامی خالید به غداش سکرتری گشتی حزبی شیوعی سوری.
- په یامی به رهی میلیلی له به حرین.
- په یامی تیلمان زولش سه رۆکی گشتی کۆمه له ی به رگریکردن له گه لانی هه ره شه لیکراو له ئەلمانیا ی رۆژئاوا.
- په یامی محمه د به حر ئەلعلوم.
- په یامی پارتی گه لی سو سیالیستی میسری.
- په یامی حزبی شیوعی له سعوودیا.
- په یامی یه کیتی قوتابیانی ریکخواوه کانی ولاتانی عه ره بی له یه کیتی سوڤیه ت.
- په یامی ده سته ی نووسه رانی گوڤاری به ربانگ.
- په یامی پارتی دیموکراتی پیشکه وتوووی کورد له سوریا.
- په یامی رایبته ی نووسه ر، رۆژنامه نووس و هونه رمه ندانی دیموکراتی عیراقی.
- په یامی جه مال به ختیار، سه رۆکی کۆمه له ی هونه ره جوانه کانی کورد له ئەمه یکا.

- په یامی بزووتنه وهی رزگار یخوازی کوردستانی.
- په یامی رۆژنامه نووس کریس کۆچیرا.
- په یامی یه کیتی گشتی قوتابیان له کۆمارى عیراق.
- په یامی یه کیتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق.
- په یامی مونزیر ئەلموسلی.
- په یامی سه عد سألج جه بر له برى حزبى ئومهى نوێ.
- په یامی یه کیتی دیموکراتیانی عیراق- لقی ۳.
- په یامی رابیته ی ئافره تانی عیراق.
- په یامی گردبوونه وهی ئیسلامی کوردی فهیلی- ریکخستنی دهره وه.
- په یامی گردبوونه وهی نیشتمانپه روه رانی میسری له هه نده ران.
- په یامی یه کیتی دیموکراتی عیراقی.
- په یامی به رهی رزگار یخوازی نیشتمانی به حرین.
- په یامی یه کیتی دیموکراتخوازانی فیلیپین له ئەمریکا.
- په یامی کۆنگره ی گشتی گه ل له ئەمریکا.
- په یامی بزووتنه وهی زانیاریه کانی نیکاراگوا.
- په یامی بزووتنه وهی گه لان دژی شه ر له ئەمریکا.
- په یامی مه لبه ندى پشتگیری گه لی فیلیپین له ئەمریکا.
- ریکخراوی سۆسیالیستی دیموکراتی ئەفریقی له قیرجینیا.
- سه رنووسه رى گوڤارى (الأبحاث والمعلومات المجلة شرق الأوسط) (جوى ستورك).
- په یامی یانه ی رۆشنیبری عیراقی.
- په یامی ئای لیبس، چه پی سه وز کۆمه له ی ئارنهام هو له ندا.
- په یامی نه بیل به ره کاتی هه فالانی حزبى کارى شیوعى تونسى له دیمه شق.
- په یامی پارٹی سۆشیال دیموکرات له سوید.
- په یامی ماریا لیسنر له برى پارٹی میلی سویدی.
- په یامی پارٹی رزگارییا کوردستانى (رزگارى).
- نامه ی هه فال حه سه ن ئەمه لا - (چول).
- نامه ی دکتور ره حمان گه رمیانی.

- په یامی پیکخواوا نقیسه فائیت کورد - ل ده رفه.
- په یامی فیدراسیونی کومه له کوردییه کان له سوید.

سەرچاوه و پهراویز

- ۱- محهمه د مه لا قادر، خهباتنامه، کورته میژووی پارٹی و بارزانی نهم، چاپی سیهم، (ههولیر- چاپخانهی ئاراس- ۲۰۱۲)، ل ۸۱.
- ۲- انعقاد المؤتمر العاشر للحزب الديمقراطي الكردستاني، صحيفة زاگروس، العدد الأول، شباط ۱۹۹۰م، ص ۱، ۴؛ البلاغ الختامي للمؤتمر العاشر للحزب الديمقراطي الكوردستاني ۱۹۸۹، جريدة خهبات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكوردستاني، العدد ۷۹۴، أربيل، الأثنين، ۱۲ آب ۱۹۹۶م، ص ۵؛ كريم حبيب حاجي، مذكراتي في ثورتي أيلول وگولان المجيدتين، الطبعة الثانية، (دهوك - مطبعة خاني - ۲۰۱۶م)، ص ۷۹.
- ۳- حبيب محمد كريم، تأريخ الحزب الديمقراطي الكوردستاني - العراق (في محطات رئيسية) ۱۹۴۶ - ۱۹۹۳، (دهوك - مطبعة خهبات - ۱۹۹۸م)، ص ۱۷۲، ۴۰۵.
- ۴- المصدر نفسه، ص ۱۷۲ - ۱۷۳.
- ۵- پارٹی دیموکراتی کوردستان، پهیرهوی ناوخی کۆنگرهی دهیهم، (بی شوین - چاپخانهی خهبات - بی سال)، ل ۱۸، ۲۲ - ۲۳، ۲۸ - ۲۹، ۴۰، ۴۲، ۴۴.
- *- دهرویش ئاغا لهم کۆنگرهیه به ئەندامی سه رکردایه تی هه لێژێردراوه، به لام له زۆربهی سه رچاوه کان ناوی نه هینراوه؛ دهستهی ئینسکلۆپیدیای پارٹی دیموکراتی کوردستان.
- ۶- حبيب محمد كريم، المصدر السابق، ص ۱۷۴؛ محهمه د مه لا قادر، سه رچاوهی پيشوو، ل ۸۲-۸۳.
- ۷- دهستهی ئینسکلۆپیدیای پارٹی دیموکراتی کوردستان.
- ۸- ئه رشيفی دهستهی ئینسکلۆپیدیا، چاوپیکه وتن له گه ل دکتۆر ناسح غه فور، (پیرمام، ۲۰۱۸/۱۲/۱۶).
- ۹- لیستهی ناوی پالیئوراوانی پارٹی دیموکراتی کوردستان بو ئەنجومه نی نیشتمانی له کوردستان، رۆژنامهی پيشکه وتن، ئۆرگانی یه کیتی قوتابیان و لاوانی دیموکراتی کوردستان - عێراق، ژماره ۲۶، ئایاری ۱۹۹۲ز، ل ۴.
- ۱۰- محهمه د مه لا قادر، سه رچاوهی پيشوو، ل ۸۳-۸۴.
- ۱۱- هه مان سه رچاوه، ل ۸۴.
- ۱۲- هه فالێ خه باتکه ر سه يد صالح کۆچی دوایی ده کات، رۆژنامهی خه بات، ئۆرگانی پارٹی

دیموکراتی کوردستان، ژماره ٦١٨، ئاداری ١٩٩٢ز، ل ل ١ - ٢.

کۆنفرانسی سەربازی سەرکردە و فەرماندەکانی

پارٹی دیموکراتی کوردستان شوباتی ۱۹۹۰

له ۵ شوباتی ۱۹۹۰ به مه بهستی جیبه جیکردنی پاسپارده کانی کۆنگرهی دهیه می پارٹی دیموکراتی کوردستان، له سەر بانگهێشتی به شی سەربازی پارٹی دیموکراتی کوردستان و به ئاماده بوونی ۱۰۰ نوینەر له سەرکرده و فەرمانده کان، ئەم کۆنفرانسه ساز درا. کۆنفرانسه که به ئاماده بوون و چاودێری سەرۆک مه سعود بارزانی دهستی پیکرد و تیبیدا وتاریکی پیشکەش به ئاماده بووان کرد. له وتاره کهیدا سەرۆک مه سعود بارزانی سەبارەت به هه لسه نگانندی بارودۆخی خەبات له باشووری کوردستان دوا. له ئەنجامدا چه ندين بریاری گرنگ بو پیکهستنی هیزی پیشمه رگه ی سەر به پارٹی دیموکراتی کوردستان، بایه خدان به خیزانی شه هیدان و په ککه وتوووان و پاراستنی چهک، ته قه مەنی و که لوپه له کانی شۆرش له لایه ن نوینەرانه وه درا. هەر بۆیه ش هیزی پیشمه گه ری پارٹی له قۆناغی هه ستیاری پاپه رینی باشووری کوردستان له و په ری ئاماده یی بوو. له دوا ی ئەنجومه نی در ی و کۆنفرانسی کانی سماق و کۆنفرانسی چۆمان به چواره مین هه ول له مباره وه داده نری.

سەرچاوه و پەراوێز

- ١- بەرپێز سەرۆکی پارتیمان لە کۆنفرانسییکی عەسکەریدا، پوژنامەی خەبات (النضال)، ئۆرگانی پارتی دیموکراتی کوردستان، ژمارە ٦٠٣، شوباتی ١٩٩٠ز، ل ل ١، ١٦.

کۆنگره یازدهیهی پارتي ديموکراتي کوردستان - يهکگرتوو

ئابی ۱۹۹۳

له رېکەوتی ۲ی ئابی ۱۹۹۰ کویت له لایەن سوپای عیراقەوه داگیرکرا، ئەم داگیرکارییە، سوپای هاوپهیمانی هێنایە سەر خەت و له رېکەوتی ۱۷ی کانوونی دووهمی ۱۹۹۱، سوپای عیراق له لایەن سوپای هاوپهیمانانەوه له کویت دەرکرا و بە خراپی تیکشکێنرا، ئەم شکستە سوپای عیراق زەمینەیهکی له باری بۆ هێزە "معارض" بەرھەڵستکارەکانی عیراق هێنایە ئاراو، بۆ ئەوێ چالاکییەکانیان بەرفراوان بکەن. لەو ماوەیەدا سەرکردایەتی بەرەو کوردستانی له گەڵ لایەنە عیراقییەکانی تر کەوتنە جموجۆلی سیاسی و سەربازی له ناوخوازی عیراق.

لەم سەرووبەندە سەرکردایەتی پارتي ديموکراتي کوردستان، چەند کۆبوونەوهیەکی فراوانی ئەنجامدا، لەوانە کۆبوونەوهکە سەرەتای مانگی شوباتی ۱۹۹۱ کە بە ئامادەبوونی ئەندامانی کۆمیتە ناوەندی کۆن و نوێ، کە نزیکە پەنجای ئەندام دەبوون ئەنجام درا، لەو کۆبوونەوهیەدا بریاردارا ئامادەیی گەرانەوه بۆ نێو خاکی کوردستان و دواتر راپەرینی سەرتاسەری ئەنجام بدری. لەو کۆبوونەوهیەدا ئەرکەکان بە فەرماندەیی سەرۆک مەسعود بارزانی دابەشکران و هێزەکانیش بە سەر سێ قۆلدا دابەشکران کە بریتییوون لە: قۆلی هەولێر، قۆلی دەھۆک و موسڵ و قۆلی سلێمانی و کەرکوک. دواي تەواوی ئامادەکارییەکان له رېکەوتی ۵ی ئاداری ۱۹۹۱ راپەرینی باشووری کوردستان دەستی پێکرد و تا ۲۱ی ئادار تەواوی ناوچەکانی کوردستان له دەست پزێم ئازادکران.

له دواي راپەرینی باشووری کوردستان له سالی ۱۹۹۱ دژ بە پزێمی عیراق و کۆرەوی خەلکی باشووری کوردستان و دامەزراندنی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان و حکوومەتی هەریمی کوردستان، له کۆبوونەوهی مانگی ئاداری کۆمیتە ناوەندی بریار لەسەر بەستنی کۆنگره یازدهیهی پارتي درا، بۆ ئەم مەبەستە لێژنەیهکی ئامادەکاریی پێکھێنرا کە بریتییوون لە: محەمەد مەلا قادر، فەرەنسۆ حەریری، رەمزی شەعبان، خورشید شێرە، نەجمەدین یوسفی، شێخەلا ئیبراھیم، بارزان مەلا خالید، کەمال حەسەن، نەجات حەسەن، حەیب کەلەش و ئیجرا سەعید، تا مانگی حوزەیرانی سالی ۱۹۹۳ زۆرەي ئامادەکارییەکانی کۆنگره بەکۆتا هاتن و ئەندامەکان بە هەلبژاردن بۆ کۆنگره سەرکەوتن و سێ حزبی بریاریندا له گەڵ پارتي ديموکراتي کوردستان یەکبگرن کە بریتییوون لە: حزبی یەکگرتنی

کوردستان (حسك - پاسۆك - پارتی گهل)، یه کیتی دیموکراتی کوردستان و بزووتنه وهی کوردی فهیلی موسلمان^۲. به ریککه وتنی سۆ حزبی کوردی له گهل پارتی دیموکراتی کوردستان، ناویشانی "یه کگرتوو" بۆ جاری دووهم به که میك گۆرانکارییه وه خرایه سهر ناوی پارتی و بۆ پارتی دیموکراتی کوردستان - یه کگرتوو گۆردرا.

له سهر ئەم بنه مایه بۆ ریکخستنی کاروباره کانی خهباتی پاش پاپه رین، له رۆژانی ۱۶ - ۲۶ ی ئابی ۱۹۹۳، به ئاماده بوونی ۲۱۶۷ نوینهر، کۆنگره ی یازده له هۆلی زهره، له شاری ههولیری پایتهختی ههریمی کوردستان به ستره. بۆ یه که مین جاریش ژماره یه کی به رچاوی ئافرهت له م کۆنگره یه دا به شدار بوون، که ۱۲۴ نوینهر بوون. هه واله کانی ئەم کۆنگره یه رۆژانه له راگه یاندنه کانه وه بلاو ده کرایه وه^۳.

کۆنگره، به دروشمی "تاشتی، ئازادی و دیموکراسی" به ستره^۴. له لایه ن سه روک مه سعود بارزانی راپۆرتی سیاسی خویندرایه وه^۵. ههروه ها گۆرانکارییه کی فراوان له پرۆگرام و په پره ودا کرا بۆئه وهی له گهل بارودۆخی نویدا بگونجیت. کۆنگره ژماره یه ک بریاریشیدا که گرنگترینان بریاردان بوو له هینانه وهی پروفاتی پیروزی بارزانی نه مر و ئیدریس بارزانی بۆئه وهی له بارزان به خاک بسپیردینه وه، ههروه ها بریار درا زه مینه بۆ گه پانه وهی زۆترین ژماره ی ئاواره کان له ئیران بدری.

کۆنگره ی یازده یه م، دانی به فیدرالیه تی ههریمی کوردستاندا نا و پشتگیری کۆنگره ی نیشتمانی عیراقی یه کگرتوو کرد، که نیازی پروخاندنی رژی می سه دام حسینی هه بوو^۶. له سهر ئاستی راگه یاندنه کانی ده ره وهش رۆژنامه نووس خاتو ئامینه سو لا و رۆژنامه نووس خاتو فاتیمه عه زوز له کۆماری تونسه وه وهک میوان بانگه یشتی کۆنگره که کرابوون^۷. به شیک له میوانه کانی کۆنگره بریتیبوون له: جورج بیکارد ئەندامی کۆنگرێسی ئەمریکا، ده یقید فلیپ سه روکی کۆمه له ی مافی مروقی ئەمریکا، لیوا هه سه ن نه قیب و دکتۆر ئەحمه د چه له بی سه روکی کۆنگره ی نیشتمانی عیراقی - یه کگرتوو، ته حسین مه عله، عه دنان محه مه د نوری، عه زیز علیان، محه مه د عه بدولجه بار، هانی فۆکه یکی، محه مه د محه مه د عه لی، عادل عه بدوله هدی ئەنجومه نی بالای شوپشی ئیسلامی له عیراق، مونزیز لويس سكرتیری حزبی سو سیالیستی عیراقی^۸.

په یکه ری پارتی دیموکراتی کوردستان، به پشتبه ستن به په پره وی ناوخوی کۆنگره ی یازده یه م، بریتی بوو له:

شانه، شانہی سهره کی، لیژنه ی ریڅخراو، لیژنه ی ناوچه، لیژنه ی لق، کۆمیتہ ی ناوہندی، مه کته بی سیاسی، جیگری سه رۆك و سه رۆك. ههروهها دهسته ی ناوہندی پشکین و چاودیږی راسته وخۆ له لایه ن کۆنگره وه هه لده بژێردان^۱. ئەمەش دواچاره که دهسته ی ناوہندی پشکین و چاودیږی راسته وخۆ له لایه ن نوینه رانی کۆنگره وه بینه هه لبژاردن و سیفته تی ئەندامی سه رکردایه تیان پێ ده به خشری، چونکه متمانه یان له کۆنگره وه رگرتبوو.

داموده زگاگانی پارتي له سالی ۱۹۹۳، له مه کته بی ناوہندی ریڅخستن، مه کته بی ناوہندی پۆشنیږی و راگه یانندن، مه کته بی ناوہندی عه سکه ری، مه کته بی ناوہندی به ریوه بردن، مه کته بی ناوہندی دارایی، مه کته بی ناوہندی ریڅخراوه جه ماوه ری و پیشه بییه کان، مه کته بی ناوہندی په یوهندی نیشتمانی، مه کته بی ناوہندی په یوهندی بییه کانی دهره وه و مه کته بی ناوہندی دیراسات و توژیږینه وه^{۱۰}.

ئەندامانی کۆمیتە ی ناوہندی کۆنگره ی یازدهیه م:

- ۱- نیچیرقان بارزانی
- ۲- سامی عه بدولپه حمان
- ۳- جه وهه ر نامیق سالم
- ۴- هوشیار زییاری
- ۵- فازل میرانی
- ۶- یونس پۆژبه یانی
- ۷- فرهنسو هه ریری
- ۸- پۆژ نوری شاوه یس
- ۹- قادر قادر
- ۱۰- مامۆستا سه عد عه بدولآ
- ۱۱- عیزه دین به روار ی
- ۱۲- محه مه د حاجی مه حمود
- ۱۳- که ریم شنگالی
- ۱۴- جه رجیس هه سه ن
- ۱۵- که مال که رکوکی
- ۱۶- عه لی شنگالی
- ۱۷- قادر جه باری

۸- کهمال حهسه ن چاومار

۹- نوري حهسهههلی^{۱۲}.

له ناو کۆنگره دا ئەندامانی دهستهی ناوهندی پشکین و چاودیڤری به دهنگی راستهوخۆی نوینه ران ههلبژێردران، که بریتییوون له: فهله که دین کاکهیی، حهیب محه مه د کهریم، رهشید سندی، ئیسماعیل مه لا عهزیز، عهلی جاف، دکتۆر محه مه د سألح جومعه، محه مه د مه عروف، محه مه د قازی و عهلی قاسم شنگالی^{۱۳}.

له لایه ن ئەندامانی کۆنگره، به تیکرای دهنگ بۆ جاری سییه م، سه رۆک مه سعود بارزانی به سه رۆکی پارتي ديموکراتي کوردستان - یه کگرتن و عهلی عه بدولا به جیگری سه رۆک ههلبژێردران. دواتر له کۆبوونه وهی کۆمیتیهی ناوهندی، له ریکه وتی ۲۹ تا ۳۱ ی ئابی ۱۹۹۳، دهستهی نوێی مه کته بی سیاسی ههلبژێردران، که بریتییوون له: نیچیرقان بارزانی، جه وهه ر نامیق سالم، سامی عه بدولپه حمان، هۆشیار زییاری، فازل میرانی، د. رۆژ نوری شاهه یس، دکتۆر جه رجیس حه سه ن، ئازاد به رواری، زه عیم عه لی، حه مه ی حاجی مه حمود و مولازم سه ید کهریم^{۱۴}.

له م کۆنگره یه دا بۆ جاری دووه م له مېژووی پارتي دا، میدالیای بازانی نه مر له لایه ن سه رۆک مه سعود بارزانی به خشرايه نو له سه رکرده، فه رمانده و هه قالانی بارزانی^{۱۵}.

راگه یاندنی کۆتایی کۆنگره‌ی دووه‌می

حزبی یه کگرتنی کوردستان

کۆنگره‌ی حیزبی یه کگرتنی کوردستان، پۆژانی ۱۴ و ۱۵/۸/۱۹۹۳ی خایاند له شاری هه‌ولێر. ئەم کۆنگره‌یه، کۆنگره‌یه‌کی جیاواز و تایبەت بوو بۆ ئەوه‌ی جارێکی تر پۆله دلسۆزه‌کانی نەتەوه‌ی کورد، مژدە‌ی سەرکەوتنیکی تر بده‌ن به‌ گه‌له‌ سته‌مدیده‌که‌مان و ئاواتیکی تری شه‌هیده‌ شکۆمه‌نده‌کانی بزوتنه‌وه‌ی پزگاریخوازی کوردمان و خواستیکی گه‌وره‌ی نەتەوه‌که‌مان به‌پینێته‌ دی به‌ یه‌ کگرتنی دوو بآلی فراوانی بزوتنه‌وه‌ی پزگاریخوازی کورد، یه‌ کگرتنی پارٹی دیموکراتی کوردستان و حیزبی یه‌ کگرتنی کوردستان.

شایانی باسه‌ رووی پۆشن و دیارده‌ی گه‌شینی ئەم کۆنگره‌یه، یه‌ کبوون و یه‌ کده‌نگی تێکپاری ئەندامانی ئەم کۆنگره‌یه‌ بوو که‌ ئەمه‌ش به‌ لگه‌ی گه‌یشتن به‌ ئاستیکی به‌رزتری هه‌ستکردن به‌ پێویستی یه‌ کخستنی ریزه‌کانی خه‌باتی له‌ پسان نەهاتووی نەتەوه‌ی کوردمانه‌ له‌ کوردستانیکی پزگاکراوی دوای راپه‌رینه‌ مه‌زنه‌که‌مان و له‌ ژێر سیبه‌ری یه‌ که‌م په‌رله‌مانی کورد و یه‌ که‌م حکومه‌تی ده‌ستور و فیدرالی هه‌ریمی کوردستان.

پۆله دلسۆزه‌کانی حیزمان حیزبی یه‌ کگرتنی کوردستان له‌ کاتیکدا ئەوه‌ رانه‌گه‌یه‌نن که‌ کۆنگره‌ی دووه‌می حیزب به‌ سەرکەوتوویی و به‌ یه‌ کده‌نگی له‌ پۆژی ۱۵/۸/۱۹۹۳دا کۆتایی هات. به‌ لێنی به‌رده‌وامبوونی خه‌باتی پیرۆزیان ئەده‌ن له‌ رێکخستنی به‌رفراوانتردا به‌ ناوی پارٹی دیموکراتی کوردستانی یه‌ کگرتووه‌ و به‌ هیوای هه‌نگاوانی زیاتر بۆ یه‌ کگرتنی گشتی و سه‌رتاسه‌ری هه‌موو رێکخستنه‌ هاوئامانجه‌کانی نەتەوه‌که‌مان.

به‌م بۆنه‌یه‌وه‌ ئەوه‌ش رانه‌گه‌یه‌نین که‌ کۆنگره‌ی دووه‌مان بپاری به‌ شداربوونی کۆنگره‌ی یانزده‌ (کۆنگره‌ی یه‌ کگرتن)ی پارٹی دیموکراتی کوردستانی یه‌ کگرتووی دا به‌ گشتی ده‌نگ که‌ له‌ پۆژی ۱۶/۸/۱۹۹۳دا له‌ شار هه‌ولێر ده‌ست پێ ده‌کات.

حزبی یه‌ کگرتنی کوردستان

۱۵ ی ئابی ۱۹۹۳

دەقی راپۆرتی سیاسی یازدەیه مین کۆنگرە

پارٹی دیموکراتی کوردستان - یە کگرتو

خوشک و بریانی هیژا،

هەقالانی خوشەویست، ئەندامانی کۆنگرە،

یازدەیه مین کۆنگرە پارتمان، پارٹی دیموکراتی کوردستان - یە کگرتو، لە ژێر دروشمی (ناشتی، ئازادی، دیموکراتی) دەکەینەو، ئەو دروشمە ی کە پارتمان لە ژێر سایەیدا، بەشداری یە کە مین هەلبژاردنی ئازادی یە کە مین پەرلەمانی هەریمی کوردستانی عێراقی، لە ئایاری پارساڵ، ساڵی ۱۹۹۲ کرد، لە ئەنجامدا یە کە مین ئەنجومەنی نیشتمانی لە کوردستانی عێراق و حکومەتی هەریم و دامودەزگای قەزایی و بەرپۆبەرایەتی لە چوارچێوەی سیستەمیکی فیدرالیدا دامەزران. دەسەلاتەکانی بیوچان لە تیکۆشاندا بۆ چەسپاندنی دیموکراسی و بلۆکردنەوێ گێانی دیموکراتییانە و پێزگرتن لە مافی مروف و ئازادییە گشتییەکان و خەبات بۆ چاککردنەوێ ژیانی هاوولاتیان و پەیداکردنی نان و کار و ئاسایش بۆیان.

ئەم کۆنگرە یە کۆنگرە یە کێ میژووی گرنگە، کۆنگرە ی سەرکەوتنە، کۆنگرە ی یە کگرتنە. لە ژێر سایە ی سەرکەوتنی گەل و پارٹی و لایەنەکانی تری بەرە ی کوردستانی دەبەستێت. مەخابن کە لەم پۆژە پیرۆزەدا جێگە ی کە سانیک خالییە، لەو خەباتگێر و پێشمەرگە دلێرانە کە لە پیناوی ئەم سەرکەوتنەدا گێانی پاکی خۆیان قوربانی داو و شەهید بوون، بە تاییەتی سەرۆکی بزووتنەوێ هاوچاخی رزگاریخوازی کورد و پێبەری مەزنی نەتەوێ کورد بارزانی مستەفا، کە هەمیشە بە ئاواتەوێ بوو ئەو ها گەل و پارته کە ی لە ژێر سایە ی ئازادی، لە کوردستانی خوشەویستدا ببینی.

هەرەو ها ئەو سەرکردە بەرزانی وە ک ئیدریس بارزانی جوانمەرگ کە ئاواتی ئەوێ بوو جەماوەری پارٹی و پەنابەرانی دەرەوێ و لات و ئاوارەکانی ناو و لات بە سەر بەرز ی و سەر فزای بۆ شوینی ئەسلی خۆیان لە نیشتماندا بگە پێنێنەو.

هەرەو ها بە پێزیک ی بەرزەو، یاد ی مامۆستایانی خەبات و کۆلنەدان و هەقالانی بارزانی دەکەینەو: شەهیدان سەیدا سالف یوسفی و نوری شایس و ئازاد مستەفا. زۆر بە داخەوێ کە ئیمپرو دوو هەقالی خوشەویست و تیکۆشەرمان لە گەلمان نین و گێانی پاکیان بەخشی

به كورد و كوردستان: ههڤالان ئەندامانی كۆمیتەى ناوەندى د. عەلى بابا و سەيدا سەلح.

ههڤالانى بهرپرێز ئەم ئازادىيه گرنگترين دەستكەوتى خەباتى دوور و دريژى بيوچانى پارتيەمان و لايەنه تىكۆشەرەكانى دىكەيه، بەرهەمى بەرزترين لوتكەى ئەو خەباتەيه ئەويش راپەرپىنى جەماوەرى ئازارى سالى ١٩٩١هـ، لە هەلومەرجىكى جيهان لە بەرژەوهەندى ئازادى گەلان و ديموکراتى لە گۆراندابوو. ئەم كۆنگرەيه هەرۆهە ژيانى پارتي دەبووژينيتەوه، ئەو پارتهى كە هەميشە لە پيشكەوتن و گۆراندابوو بەرەو باشتەر.

ئەم كۆنگرەيه، هەرۆهە لاپەرپەيه كى گەشى تازەيه دەچيته سەر كۆنگرەكانى پيشووى پارتي كە هەر لە دامەزراندنييهوه لە ١٦ى ئابى سالى ١٩٤٦هـ، زۆرەيه كۆنگرەكانى نيمچە ئاشكرا بووه و ئاكام و بريارەكانيان لەلايهن قەواعيدى پارتي و جەماوەرى گەلەوه بە پرونى زانراون. بە واتايەكى دىكە ژيان و شيۆهى كارى ناوخۆيى پارتيەمان ديموکراتيەيه بووه، چونكە هەميشە بە ئاشكرا كارى كردوو و تەنانەت لە سەردەمى خەباتى نهيپيشدا ديسان كۆنگرەكانى داخراوه نەبوو، چونكە سەرکردايەتى پارتي هەولێ داوه لەگەڵ ميللەت راستگۆ و پروون بيت لە رەفتار و كرداردا، هەر بۆيەش شتى نەشاردۆتەوه. كە ئەمەش مەرجىكى گرنكى ژيانى پەرلەمانى و ديموکراتيەيه لە هەر ولاتيكدا، واتە پارتيەمان دەزگايەكى سياسى و ديموکراتيەيه، بە گيانى ديموکراتى پەرۆهە بووه. لە زروفىكى ديموکراتى ئاسايى و ئاراميدا باشترين رۆل دەبينى و چاكترين خزمەتى پى دەكرىت.

ئيمە بەم برپوايه ئەم كۆنگرەيه دەبەستين و بە هيوای سەرکەوتنى بەرزترهوه هەنگاوى داهاووومان دەنين. بەلای ئيمەوه ئاشكراگۆيى (عەلەنيەتى) كارى پارتيەمان هەميشە بۆتە هۆى پتەوکردنى برپوا و متمانەى ميللەت و قەواعيد بە پارتي.

گرنگيەكى ترى كۆنگرەكەمان لەوهدايه كە پاش دەيان كۆنفرانسى ديموکراتيەيه هەلبژاردنى ئەندامانى ئەم كۆنگرەيه هاتوو، كە لە ماوهى چەندىن مانگى رابردوودا قەواعيدى پارتيەمان لە كۆنفرانسى ئازاد و ديموکراتى و ئاشكرا، دەنگى خۆيان بە نوينهەرەكانيان داوه، ئەو هەلبژاردنە بە خۆى هيزيكي مەعنهوى تازە بوو، برپواى بە پارتي پتەوتر كرد و دلنايى كردين كە ئەندامان و جەماوەرى پارتيەمان سوورن لەسەر پتەوکردنى حزبەكەيان و بەشداربوون لە پيشكەوتنى. دەلالەتتىكى ميژوويى گرنكى ترى ئەم كۆنگرەيه ئەوهيه كە لە رۆژى ١٦ى ئاب، واتە رۆژى لەدايكبوونى دادەمەزرى.

ميژوو خۆى دووپات دەكاتەوه لەسەر هەمان بناغەى كە پارتيەمان لەسەرى دامەزرا.

بناغہی یه کگرتن، یه کگرتنی چه ندین حزب و ریڅخراو و شه خسیاتی سیاسی نیشتمانپه روهه که له سالی ۱۹۶۶ له رۆژیکی وهک ئه مپوډا، به ئاموژگاری بارزانی نه مریڅ هات.

ئه مپوډوش، ئه م کۆنگره یه هاوکاته له گه ل هه نگاویکی میژووی دیکه ی یه کگرتن له گه ل حزبی یه کگرتنی کوردستان، پیمان وایه ئه م هه نگاوه خزمه تیکی گه وره ی کرد به کورد و کوردستان. لیڤه شدا به پیویستی ده زانم ته قیمیکی رابردووی حزبی یه کگرتن بکه یین.

خوشک و براییانی به ریڅ،

له ئه نجامی پیلانی ریڅه و تننامه شوومه که ی جه زائیری سالی ۱۹۷۵ه، به پیچه وانه و بهر له خواستی هه مووان، شوڤشی ئه یلول تووشی کاره سات و نوشوستی هات. ئه وه هه لومه رجه ناهه مواره چونکه له ده ره وه سه پیترابوو، ئیراده ی به ره نگار بوونه وه ی به تینتر کرد.

زۆری نه برد سه رکرده و کادر و پیشمه رگه دل سوژه کانی شوڤشی ئه یلول و پارٹی دیموکراتی کوردستان، هه ر یه که و به گویره ی زروفی گونجاو و له شوینی خویدا که وتنه خو بو خو ئاماده کردن بو مقاومه تی شوڤشگیرانه و چالاکی سیاسی و ته نزیمی له کوردستان و ده ره وه ی کوردستاندا، له ناو په نابهرانی ئیران، تورکیا، سوریا، ئه وروپا و بگره تا ده گاته ده ربه ده ر و دوورخراوه کانی باشوری عیراق و له ریزی جه ماوه ری کوردستانی بریندار جموجوئلیکی سیاسی و ریڅخراوه یی ده ستی پی کرد.

کۆمه لیک له کادرانی دل سوژی شوڤشی ئه یلول له ناو کوردستاندا و له به غدا و خواروووی عیراق له سالانی ۱۹۷۵ - ۱۹۷۶ بناغه ی ریڅخستنیان به ناوی (بزووتنه وه ی سوشیالیستی کوردستان) به رابه رایه تی سه یدای شه هید **سالح یوسفی** دامه زراند که ده وریکی گرنگ و ئه ساسی هه بوو له دروستکردنه وه ی مه فره زه کانی پیشمه رگه له سالی ۱۹۷۶دا. هه ر له و کاته دا له ۱۱ ی ئه یلولی سالی ۱۹۷۵، کۆمه لیک رۆله ی دل سوژی دیکه (پارٹی سوشیالیستی کورد - پاسۆک) یان به رابه رایه تی شه هید **ئازاد مسته فا**، دامه زراند. که وه کو فیکرکردنه وه ی کاژیک بوو. که ده وری خویمان گیرا له ریڅخستنی نه ینی و پیشمه رگایه تیدا. هه روه ها له و سه روبه ره دا ریڅخستنیکی دیکه به ناوی لیڤنه ی ئاماده کردنی پارٹی دیموکراتی کوردستان دروست بووه وه و به شداری له شوڤشدا کرد.

هه روه ها له سالی ۱۹۸۱دا، پارٹی گه لی دیموکراتی کوردستان هاته سه ر گوڤه پانی خه بات که زۆربه ی زۆری سه رکرده و کادره کانیان له هه لگیرسانه وه ی شوڤشی گولاندا بی

راوهستان به شدار بوون.

ئەو حزب و پێکخراوە سیاسییانە لە هەلگیرسانەوهی شوێرش و مفاوهمە ی پێشمەرگانە لە سالی ۱۹۷۶دا، شانبه شانی لایه نه کانی تر ده ورینکی کاریگه ریان له مهیدانی کوردستاندا گیرا. دهیان داستانی شه ری قاره مانانه له دژی هیزه کانی رژیمی به غدا به خوین و خوێراگری هه زاران شه هید، تۆمار کراوه که خه لکی شار و دێهاته کانی کوردستان شایه دی ده وری نه به زانه ی ئەو پێشمه رگه دلێرانه ن.

هه روه ها له بواری سیاسی و دیپلۆماسی و فیکرییه وه، ده وری خوێان بینی و له پیناوی به ره و پێشه وه بردنی بزافی گه له که مان و دارشتنی فکری یه کگرتن و یه کپارچه یی شوێرش و به گزدا چوونه وه ی شه ر و دووبه ره کی ناوخوا، خه باتیککی زۆریان کردوه و قوربانی زۆریان داوه. به م خه بات و هه ول هه زه مینه یان بو هاوکاری و برایه تی له نیوان پێکخراوه سیاسییه کانی سه ر گۆره پانی کوردستان دروست کرد.

په یوه ندی دۆستانه ی نیوان لایه نه کانی حزبی یه کگرتنی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان له سالی ۱۹۷۹ به دواوه چووه قوئاغیککی تازه ی هاوکاری و ته بابیه وه. ئەوه بوو له سالی ۱۹۸۰دا، که به ره ی (جود) پێک هات تاقیکردنه وه یه کی دیموکراسی تازه و گرنگ له سه ر ساحه ی کوردستان به شیوه یه کی سه رکه وتووانه جیه جی کرا و ده وری خوێ بینی و خه باتی کرد بو نه هیشتنی مملانی نی ناوخوا. هه روه ها خه بات له گه ل چه ند حزبیکی دیکه ی عیراقی بو دامه زراندنی به ره یه کی فراوانی عیراقی. که توانرا له م رینگایه وه هه لویسته کامان له ناوخوا و له ده ره وه له پرووی سیاسییه وه لیک نزیک بنه وه و یه ک بخرین. لیره دا ده بی ئەوه ش باس بکری، که له م شوێشه دا پێشمه رگه دلێره کانی پارتی دیموکراتی کوردستان، حزبی سوسیالیستی کوردستان، پاسۆک و پارتی گه ل له سه نگه ری هاوبه شدا پیکه وه خه باتیککی زۆریان کردوه و شه هیدی هاوبه ش و هه لویستی هاوبه شی ئەوان گیانی یه کبوون و برایه تی ئەمرومانی سه قامگیر کرد.

هه روه ها لایه نه کانی حزبی یه کگرتنی کوردستان شانبه شانی هیزه کانی سه ر گۆره پان، ده وری خوێان گیرا له ناشتبوونه وه ی گشتی و ناشکراکردنی به ره ی کوردستانی له سالی ۱۹۸۷دا، که سه ره نجام له ئابی سالی ۱۹۸۸دا، به دامه زراندنی به ره ته واو بوو. ئەوه به ره یه ی که به راستی رابه رایه تی جوولانه وه که مانی کرد و له مه ر سه رکردایه تی راپه رین و سه رکه وتنی، ده وری ئەساسی هه بوو. ئەو حزبانه له گه ل هیزه کانی تر ده وری خوێان بینی له مفاومه کردنی شه ری کیمیاوی که سه ره تای شه ری جینۆساید بوو دژی گه لی کورد و له

ته‌مموزی سالی ۱۹۹۳، به چارڤانی یه‌کگرتنی هه‌ر دوو حزب له ژێر ناوی (پارتی دیموکراتی کوردستان - یه‌کگرتوو)، له سایه‌ی تێکه‌ڵبوونی په‌نگی زه‌رد و شین و خۆشی جه‌ماوه‌ری گه‌لی کوردستاندا، که یه‌کێکه له شانازییه‌ گه‌وره‌کامان، چونکه یه‌کگرتمان، یه‌کگرتنی نیوان تێکۆشه‌رانی کوردستان و پێشمه‌رگه‌کانی سه‌نگه‌ری هاوبه‌شی کوردایه‌تییه. یه‌کگرتنی نیوان پێشمه‌رگه و ئەندامه‌ کۆن و تازه‌کانی پێگای کوردستانه؛ یه‌کگرتنی نیوان بنه‌مائه و خیزانی شه‌هیدانی پێگای پزگاری کورده، که به شانازییه‌وه ده‌بێ بگوتری ئەم سێ حزبه له ماوه‌ی ۱۷ سالی خه‌باتیاندا زیاتر له چوار هه‌زار شه‌هیدی قاره‌مانیان کردۆته قوربانی کورد و کوردستان، که پێگومان به‌م یه‌کگرتنه‌ گیانیان شاد ده‌بێ و دنیایه‌ بین خوێنیان به‌ فێرۆ نه‌ چوووه.

باوه‌رمان وایه ئەم پرۆسه ئیجابییه له بزافی کوردا، به‌رده‌وام ده‌بێ و ده‌بێته هۆی ئەوه‌ی گوڤانی (نه‌وعی) گه‌وره‌تر له بزووتنه‌وه‌که‌ماندا، بێته‌کایه‌وه و دسته‌به‌ر و زامنیکی به‌هێزیش ده‌بێ بۆ پاراستنی دیموکراسی و ئازادی له کوردستاندا.

هه‌روه‌ها لێره‌دا به‌ خوشحالییه‌وه راده‌گه‌ینین که یه‌کیتی دیموکراتی کوردستان و بزووتنه‌وه‌ی ئیسلامی فه‌یلی گه‌رانه‌وه بۆ ناو حزبی دایک. زۆر به‌خێر بینه‌وه و به‌تایبه‌تی به‌خێر هاتنی کاک عه‌لی شنکاری و کاک جه‌لیل فه‌یلی ده‌که‌ین.

هه‌فالان،

پارتیمان له‌سه‌ره‌تاوه پارتی یه‌کبوون و یه‌کخستنی خه‌باتگێڕانی دلسۆزی کورد و کوردستان بووه. به‌مه‌ش ده‌رده‌که‌وی پارتیمان هێشتا به‌ گۆری لاویتی ژبانی سیاسی و توانایی فیکری و ته‌نزیمی خۆیه‌وه ماوه‌ته‌وه.

پارتیمان وه‌کو ده‌زگایه‌کی سیاسی تاقیکراوه و قه‌لبوو له‌ خه‌باند، بووه به‌ ده‌ستکه‌وتیکی نه‌ته‌وه‌یی و گه‌نجینه‌یه‌کی ده‌وله‌مهن‌دی که‌لتووری سیاسی نیشتمانی، که هه‌میشه‌ شیای و ئه‌و پۆله‌ سه‌ره‌کییه‌یه که ده‌بیینی و جێگه‌ی پرۆای میلیته‌ له‌ پێناوی پاراستنی ده‌ستکه‌وتی نه‌ته‌وه‌یی ئەم‌پرومان له‌ فیدرالیزم و ئازادی و دیموکراتیدا و درێژه‌دان به‌ خه‌باتی پزگاریخوازانه‌ی کورد و جوولانه‌وه‌ی دیموکراتیانه‌ی عێراق هه‌تا بتوانی وڵات له‌ سته‌م و دیکتاتۆری پزگاری بێ و عێراقیکی نوێ دامه‌زرێ؛ عێراقیکی دیموکراتی فیدرالی بێ، عێراقیکی په‌رله‌مانی ده‌ستوری، عێراقیکی فره‌ حزبی ئازاد و ئارام له‌ ژێر سایه‌ی ناشتی و برابیه‌تیدا. له‌گه‌ڵ دراوسێکانیشی به‌ ناشتی و هیمنی بژیت، به‌ کۆمه‌لگای نیوده‌وله‌تیشه‌وه

په یوه ندى ناسایى به رقه رار بكرى.

له م كاته دا كه ئەم كۆنگره میژووویییه ده كه ویتته كار، به پړېز و حورمه تی فراوانه وه یادی گشت شه هیدانی كورد و كوردستان ده كه ینه وه. فیداكاری گشت كادیر و ئەندامان و پېشمه رگه دلیره كانی شوپشی ئه لیلول و شوپشی گولان و به رهی كوردستانی به گهرمی یاد ده كه ینه وه و ئەوانه ی كه درپژه یان به خوږاگری و خهبات داوه و به درپژایی زهمانی به رخودان له چیا و ئاواره یی یا له رپكخستنی نه پتی ناو شار توسقالیک درپغییان نه كرده وه.

بو هه موو ئەوانه، ئەو تیکۆشه رانه، بو هه موو دوستان و جه ماوه ری پارتمان بو یان هه یه شانازی به حربه كه یانه وه بکه ن كه نزیكه ی نیو سه ده یه (كه سالی ۱۹۹۶ ده بیته په نجا ساله و هه قه له ئیستاوه خو مان بو ئاههنگی ئەو پوژه ئاماده بکه ین). ئەو حربه كه له و ماوه دوور و درپژه دا سه ره رای دژواری و پیلانی دوژمنان و سته م و زورداری، سه ركه وتنی گه رهی هه بووه و ده سته كه وتی میژوووی گرنگی وه ده ست هیناوه. له مه سوولیه تی هه یچ كوسپ و ته گه ریه ك رای نه كرده وه، به تاییه تی:

- پارٹی كانگای بلا بونه وه ی هو شیاری سیاسی و كومه لایه تی له سه رانسه ری كوردستاندا بووه.
- پارٹی هه سته نه ته وایه تی له میشك و دلاندا بوو ژاندوو ته وه و هه سته یكى نه ته وه په روه رانه ی خاوین به ناسویه كی دیموکراتییانه و مرو قه په روه رانه دوور له ده مارگیری و كه نارگیری.
- پارٹی له ماوه ی ۴۰ سالی پابردوودا كیشه ی كوردی به دونیا ناساندوو.
- پارٹی هه ره له سه ره تاوه به تاییه تی له شوپشی ئه لوله وه قوتابخانه یه كی سیاسی مه زنی كورد بووه و چه ندین نه وه ی ئازیزی گه له كه مان له و قوتابخانه دا فیری خهباتی سیاسی و رپكخراوه یی جه ماوه ری و راگه یاندن بووه.
- پارٹی یه كه مین حیزبی كوردییه كه ئیجازه ی قانونی وه رگرتوو له سالی ۱۹۶۰.
- پارٹی بو یه كه مین جار له حكومه تی مه ركه زی عیراق ئیعترافی په سمی وه رگرت به بو نه ی نه ته وه ی كورد و مافی ئوتونومی وه كو له رپكه وتتنامه ی ۱۱ ئازاری سالی ۱۹۷۰ دا هاتوو، پارتمان پو لپکی هه ره گرینگی هه یه له راگه یاندنی مافی فیدرالیزم له سالی ۱۹۹۲ دا.

ئامادهبووانی به پیز،

کۆنگره که مان به وه دهست پێ ده کهین که به پروونی ئهرکی ههره سه ره کی پارتی و گهل و هپزه تیکۆشه ره کانی به وه ده زانین که ئهرکی پاراستنی ئاشتی و ئازادی و دیموکراتیه. ئه گهر ئه مهش به وشه یه کی تر، ته رجومه بکهین ده لپین که ئه مپۆ ئهرکی سه ره کیمان ده بیته پاراستنی تاقیکردنه وهی دیموکراتی ئه مپۆمان و په رله مانه خو شه ویسته که مان و حکومه ته ساوا و تیکۆشه ره که مان و خه بات بو ئه وهی له ئایندهی سه ره که وتووی عیراقدا، ئیعترافی ده ستوری و سیاسی، به ده زگا دامه زراوه کانی ئه مپۆی کوردستان به ده ست به پیز، له چوارچۆیهی عیراقیکی فیدرالییدا، واته په یوه ندی ههریمی کوردستان له چوارچۆیهی عیراقدا، له سه ر بناغه ی فیدرالییه ت پیت.

هه روا تی ده کۆشین بو ئه وهی ولاتانی ناوچه که و جیهان هاوکاریمان بکه ن و باش له ته جروبه که مان تی بگهن و ته عامولی دوستانه مان له گهل بکه ن تا ئه و پوژۆهی که ده ولته تی فیدرالی عیراق داده مه زرپیته وه.

هه ر بۆیه ش، کاری کۆنگره که مان پروبه پرووی ئه و بریار و هه نگاوانه ده پیت که وه ربیگریت بو چه سپاندنی ئه و ده ستکه وته نه ته وهیی دیموکراتیه، هه ره ها هه نگاوی گونجاو پیت بو به هپزکردنی باری پیکه ستنی پارتی و یه کیتی ریزه کانی، پته و بوونی قه واعیدی، په یوه ندی به جه ماوه ری گهل و لایه نه کانی دیکه ی به ره ی کوردستانی، هپزه کانی مو عاره زه ی عیراقی و کۆر و کۆمه لی جیهانی، نه خاسمه دوستان و پشتیوانانی ملله ته که مان و بزاقه رزگاریخوازه که ی.

پارتیمان، هه لویستی ناوخۆ له چوارچۆیهی بارودۆخی تازه ی جیهانییه وه [ده نرخینتی]، له و پروانگه وه که جوولانه وهی گهل و بزوتنه وه که مان بگونجی له گهل پپره وی گۆرانکارییه جیهانییه کاند، چونکه ئاشکرایه که سه ره که وتنی ئه مپۆمان به ره می خه باتی دوور و درپژی سه ختی گهل که مانه به تاییه تی راپه رینی میلی پاش شه ری دووه می خه لیج له سالی ۱۹۹۱دا. ئه و راپه رینه ش له و هه لومه رجه جیهانییه دا هه لگیرسا که له ئه نجامی سیسته می نوی جیهانییدا هاته کایه وه. به پیداگرتن له سه ر ریزنان له مافی مروّف و ئازادییه گشتیه کان و گۆرانکاری مافی چاره نووس.

ئه و سیسته مه نوییه که مه بده ئیکی تازه ی هیئایه کایه وه، به وهی که مافی مروّف و ئازادی سیاسی و مافی گهل چه وساوه کان و دیموکراتی، ئیتر به کیشه ی تاییه تی ناوخۆیی

هیچ دەولەتیک ناژمێردرین، بەلکو کیشە ی گشتیین و بە ھەموو بەشەرییەتەوہ پەپوہستەن. بۆ ریکخراوی نەتەوہ یە کگرتووەکانی جیھانی و کۆر و کۆمەڵی جیھان ھە یە بۆ پاراستنی ئەو ئامانجانە دەستبەکار بن و بەبێ ئەوہی تەدەخولی ئەوان، بەدەستکاری لە کاروباری ناوخۆی ئەو ولاتانە بژمێردرین کە تووشی بەلای ستەم و دیکتاتۆریەت و کوشتاری بە کۆمەڵ و جینوساید بوونە.

ئەوہیە وینە ی کیشە ی کورد لە چوارچۆی ناوخۆ و دەرەوہیدا. کیشە کەمان تیکە لاوی و یژدانی ئازادبخوازان جیھان بوو. بۆتە بەشیکی سەرەکی لە کاروباری سیاسەتی پۆژھەلاتی ناوہراست و خالیکی گرنگیشە لە (جدول اعمالی) کۆر و کۆمەڵە ی جیاجیای ناوچە کە و جیھان. تەوژمی ھاوڈلی و پشتگیری و ھاوکاری مەسەلە ی کورد لە جیھاندا بەرەو پێشەوہ یە.

رپۆرتە کەمان ئەم خالانە دەگریتەوہ،

یە کەم: باری ناوخۆ لە کۆنگرە ی ۱۰، لە ۱۹۸۹ ھەتا ئەمسال، تێیدا لە ئاستی کوردستانی و عێراقیدا ئەم خالانە دەگریتەوہ:

أ. قۆناغی سالی ۱۹۸۹ تا رپەڕینی سالی ۱۹۹۱.

ب. رپەڕینی میژووی بەھاری سالی ۱۹۹۱.

ج. گفتموگۆ.

د. ھەلبژاردن و پەرلەمان و فیدرالیزم لە سالی ۱۹۹۲دا.

دووہم: ھەلۆیستی دەرەوہ لە مەسەلە ی کورد:

أ. ھەلۆیستی ناوچە یی (پۆژھەلاتی ناوہراست) پێش شەری خەلیج و پاش شەپە کە.

ب. باری نیودەولەتی پێش شەری خەلیج.

ج. باری نیودەولەتی پاش شەری خەلیج.

سێیەم: ئەرکەکانی ئەمڕۆمان:

أ. لە ئاستی پارتیدا:

پتەوکردنی ریکخستنی پارٹی و بەجۆرکردنی (تنويع) چەسپاندنی پروسێسی یە کگرتن و فراوانکردنەوہ ی قاعیدە ی پارٹی.

ب. لە ئاستی کوردستان:

پاراستنی ته بای په ره مانیی و حکومی و میلی یه کیتی ریزه کانی بزووتنه وهی
رزگار یخوازی کورد و به ره ی کوردستانی و تاقیکردنه وهی دیموکراتی.

ج. له ئاستی عیراق:

چۆشدانی تیکۆشانی دیموکراتییانه ی گه لی عیراق و چه سپاندنی کۆنگره ی یه کگرتووی
نیشتمانی عیراق و خه بات بو به دیه پنیانی دیموکراتی له عیراقیکی فیدرالی ده ستوریدا.

د. له سه ر ئاستی ده قهر (اقلیمی):

چاره سه رکردنی باری گرژ و ئالۆزی هه ندی ولاتی ناوچه که به رانه ر به تاقیکردنه وهی
هه ریمی کوردستانی عیراق و هه ولدان بو ئه وهی په یوه ندیمان به دراوسیگانمانه وه
ته بیعی بیت، به لام نه ک له سه ر حسابی گه لی کورد و مبادئی.

ه. له سه ر ئاستی جیهان:

داواکاری بو به رده وامبوونی (حمایه ی ده ولی) له هه ریمی کوردستانی عیراق و
هه لگرتنی ئابلوقه له سه ری و دریزه دان به فریاکه وتن و گه یاندنی یارمه تی مرؤفایه تی
جیهان و پشتیوانیکردنمان له ئاوه دانی و بووژانه وهی نیشتمانه که مان.

ژیانی پارتی له سالانی ۱۹۸۹ - ۱۹۹۳

ئه لف - ده یه مین کۆنگره ی پارتیمان له سالی ۱۹۸۹ له بارودۆخیکی هه ره سه خت و دژوار
به ستر، گه له که مان له مه ینه تیکی ناخۆشی گه وره دابوو، به تابه تی ئه وهی له سالی ۱۹۸۸ دا،
روویداوو.

رژیمی سه ته مکاری عیراق ئاخیرین و خه ته رترین کرده وهی خۆی به جی هینابوو بو
گۆرینی مۆرکی (تابع) نه ته وه یی و مېژووی کوردستان. به شیوه یه کی درندانه و تاوانبارانه
چه کی کیمیاوی له هه له بجه ی شه هید، شیخ وه سانان، بادینان، قه ره داغ، شوان و ده ها گوند
و جیگه ی دیکه ی به کار هینابوو. زیاتر له چوار هه زار گوند و شارۆچکه ی ویران و تالان
کردبوو؛ له عه مه لیاتی به دناوی ئه نفال به ده ها هه زار هاوولاتی بیگوناھی منال و ئافره ت و
پیای بیسه روشوین کردبوو وه ک له گه رمیان و بارزان و فه یلییه کان و بادینان و شوینی تر.

رژیم، هه روه ها سه ده ها هه زار دانیشتووانی گوند و شارۆچکه روخینراوه کانی به زۆر
خستبووه ناو ئۆردوگای زۆره ملی که ژماره یان به ئۆردوگانکی پیشووه وه تا سالی ۱۹۸۸ به
(۱۰۶) ئۆردوگا گه یشت. دانیشتووانیان ژیا تیکی سه ختیان ده برده سه ر، زۆربه ی ئۆردوگان

بِنِ ئاوی خواردنہوہ و بِنِ خزمہ تگوزاری پیویستی تہندروستی و خویندن و شارہوانی بوون، جگہ لہ دەستدریژی و تۆقاندن و زۆرداری کاربەدەستان، نەخۆشی کوشندەیی کۆمەلایەتی و بیکاری و جەنگی سایکۆلۆجی پزّیم و دەزگاکانی دژ بەو دانیشتووہ بیتاوانانہ، کە بە ناحەق لہ مەزرا و جیگەیی کار و بەرھەمھێنان دوور خرابوونہوہ و لەوئێھێچ بەرھەمیان دانەھێنا.

پزّیم، بنیاتی ئەساسی دوو کەرتی ھەرە گرنگی ئابووری کوردستان ھەلۆھەشاندبووہوہ کە کەرتی کشتوکال و ئازەلدارییە بە ھۆی وپرانکردنی (۹۰٪) دێھاتی کوردستانہوہ. پزّیم، لەو سەردەمەدا ھەلومەرجی پراوەستانی شەری عێراق و ئێرانی بە ھەل زانی و درندانەتر کەوتە ویزەیی کوردستان و دانیشتووانی بۆ شیواندنی باری کۆمەلایەتی، تەنانەت پەییوہندی خێزانەتی و داب و نەریتی (عادات و تەقالیدی) پاکی کوردەواری و تیکدانی کەلەپور، میژوو، پۆشنیبری کوردی و سەینەوہی پەگەزی کوردەواری.

لەسەر ئاستی گشتی عێراق، پزّیم لە جاران ھارتر بوو و دامودەزگاکانی کەوتبوونە پراوانی ھاوولاتییان و لەناوبردنی ھەر ھاوولاتییەکی عێراقی بە ھەر شیوہیەکی بۆنی موعارەزەیی لێ کرابیت. تەنانەت لەناو دامودەزگاکانی خودی پزّیمدا زۆر لە کادیری ناسراوی فەرماندەیی جەیشی عێراقی بە دەستی پزّیم کوژران، ھەر وہا دەزگاکانی لہ دەرہوہی ولایتیش کەوتبوونە پراوان و تیرۆرکردنی سەرائی موعارەزەیی عێراقی.

لە سالانی شەری عێراق و ئێراندا (۱۹۸۰ - ۱۹۸۸) زۆر لە ولاتانی دەولەمەندی گەورەیی جیھان لە پۆژھەلات و پۆژئاواوە یارمەتییەکی زۆر و زەبەندی ئابووری و عەسکەرییان بۆ پزّیمی عێراق ناردبوو تا درپژە بە شەپەکەیی بدات. پزّیم بەو شیوہ لەرووی ئابوورییەوہ بەھێز بوو، ھەر چەندە زۆریش قەرزار بوو، بەلام توانای وەلامدانەوہی پیویستی ژبانی خەلک بۆ بازار پەر بوو.

توانایەکی داراییی یەكجار زۆری لەبەر دەستا بوو، بە بەرتیل و دیاری و ئیمتیازاتی زۆرہوہ توانیبوو چینیکی ئەوتۆ لە دەوری خۆی کۆ بکاتەوہ کە تیروتەسەل بن و نامادە بن بەرگری لەو پزّیمە بکەن کە سوودییان لێ وەرگرتووہ و جگہ لەو کەسانە کە لەگەڵ سەرائی پزّیم تووشی تاوان و زەلکاوی زۆرداری بووبوون و مانیان بە مانەوہی پزّیمەوہ بەسترا بوو.

لەرووی عەسکەریشەوہ لە ھیچی کەم نەبوو، بە ھۆی یارمەتیدانی ولاتانی شەرق و غەربەوہ. عێراقی پزّیم ببوو بە جەخانەییەکی مەزنی چەکی تەقلیدی و کیمیای و بایۆلۆجی و ئەتۆمی، کە پاش شەری خەلیج دەرکەوت چ ھێزیکە عەسکەری ترسناکی

پیکهوه ناوه.

پژیم، به حسابی خوئی له شه پری (عیراق - ئیران) سه رکهوت، ته نانهت پراوه ستانی شه ره که و مانه وهی پژیمی له سه ر حوکم به سه رکهوتن ده زانی، به و هیژه مادی و مه عنه و بیه وه بهر بووه گیانی گه لی عیراق و چه سپاندنی پلانه شوئینیستییه کانی له کوردستان.

ده یه مین کۆنگره ی پارتمان له سالی ۱۹۸۹، له و جوره هه لومه رجه دا به ستره که تیدا خه باتی پیشمه رگایه تی به شیوه یه کی کاتی کز و لاواز بووبوو. ناوچه رزگارکراوه کان له هاوولاتیان چۆل کرابوو. سه رانسهری ئه و ناوچانه ویرانی و سووتان و شوینه واری غازی ژه راوی و ته قاندنه وهی کانی ئاو و مینکاری ریگه و بان و دهشت و چپاکان به پیی پریار و یاسایی خوئی زیاتر له نیوهی کوردستان به ناوچه ی موچه رهمه دانابوو؛ ده ستوری دابوو به جه یش و داموده زگا کانی ههر مروّف یان گیانله به ریکی دیکه له و ناوچانه دا بهر چاو بکه وئی بی یه ک و دوو له ناوی ببهن، له ناو شار و ئوردوگاگان که و تبوونه کوشتنی به کۆمه لی ئه وانهی به ههر شیوه یه ک پژیم گومانی لی ده کردن. میژووی کورد و بزووتنه وه که ی و بارزانی و پارٹی و حزبه کانی تر به کتیب و بلاوکراوه ی ناوخۆ و پروپاگه نده ی ناوخۆ ئاوه ژو پیشان ده دا. بو دووبه ره کی هانی نوسه رانی ده دا بو ئه وه ی به ناوی له جاتی کوردی بلاوکردنه وه ی له یه ک جودا ببنه وه و ئه و پروونا کبیره کوردانه ی له خویه وه نیزیکی بوون خه لاتی ده کردن و هه ندیکیشی راو ده نان.

ده یه مین کۆنگره ی پارتمان سالی ۱۹۸۹، ده یزانی پرووبه پرووی ئه و واقعه تاله بوته وه، به لام به ئه رکی خوئی ده زانی که پرووبه پرووی ئه و تاریکستانه بیته وه، ئیراده ی خه باتی گه ل به هیتر بکات، وه بداته تیکۆشه ران و دریژه به شیوه ی جوربه جووری خه باتی جه ماوه ری و چه کداری و ناشتیانه بدات.

ئه و کۆنگره یه، بریاری دا دریژه به مقاومهت بدات و پیکخستنی پارٹی به پیی هه لومه رجه ی ئه و کاته دامه زرینیتته وه، به ره ی کوردستانی پته وتر بکات و تی بکۆشی بو یه کخستنی موعاره زه ی عیراقی که تا ئه و کاته ش په رت و بلاوبوو، که ئه وه ش هۆیه کی تری لاوازی خه باتی گه لی عیراق و به هیزبوونی پژیم بوو.

کۆنگره که ههروه ها په خنه ی له کۆر و کۆمه له ی جیهانی ولاتانی عه ره بی و ئیسلامی گرت تا ئه و کاته بی دهنگ بوون به رانبه ر به مه ینه تی گه لی کورد، به تایبه تی و گه لی عیراق

به گشتی و داوای کرد له کۆر و کۆمهلهی جیهانی پشتی میللهتی کورد و عێراق بگرن و حالتهی نه شهپر و نه ناشتی نیوان عێراق و ئیران به شیوهیهک کۆتایی پی بهینن که له گهڵ بهرژهوهندی و ئاواتی گهلی عێراق بگونجی.

کۆنگره که ههروهها به جیهانی راگه یاند که مهترسی ده کریت له زیادبوونی توانای عهسکهری پزژی عێراق و چه که کۆکوژهکانی و داوای کرد کار بکری شهپر و شوپی تازه له رۆژههلاتی ناوهراست روو نه دا، ههروهکو له دهقی به لاغی خیتامی کۆنگره که وه هاتوو، ئه و وردیینهی نیشانهی دوورینی پارتمانه. به داخه وه ئه و راستیه ش له جهنگی دووه می خه لیج له سالی ۱۹۹۱ دا ده رکه وت.

هه ر چه نده پارتمان له و قۆناغه دا توانایه کی ئه وتۆی نه بوو له سه ر ئاستی ئیقلیمی و جیهانیدا، هه ساری سیاسی له سه ر بوو، به لام پارتمان بریاری به رخودان و ریکخستنه وه ی کاری خو ی دا و پشیمه رگه ی له ناوچه رزگارکراوه کانی کوردستان ریک خسته وه بو موقاومه ت و په یوه ندی به جه ماوه ر و ته نزیمی ناو خو ی نه یی شاره کان [ه وه کرد] و که وته به هیزکردنی رۆلی خو ی له داموده زگاکانی به ره ی کوردستانی بو داگرنتی هیزی گه ل و ریسواکردنی شیوه تازه کانی رزیم و پيشاندانی ئه وه ی که هه رچه نده له رواله تدا به هیزه، به لام له ناوه وه سیسته مه که ی له قه.

پارتمان، له ناوه وه ریکخستنی نه یی دروست کرده وه، له ده ره وه ش له پرووی سیاسی، راگه یاندن و په یوه ندییه وه که وته چالاکی شانبه شانی لایه نه کانی دیکه ی به ره ی کوردستانی، بو ئه وه ی دونیا به ئاگا بیی له م مه ینه تییه ی گه له که مان و له تاوانه کانی رزیم به تاییه تی به کاره یانی چه کی کیمیاوی.

له ئاستی عێراقیدا، پارتمان درێژه ی دا به تیکۆشانی بیوچانی سالانی رابردوو بو پیکه یانی به ره یه کی عێراقی دژ به رزیم به تاییه تی بو سه رخستنی ته قه لایه کی به رزی مېژووی سه ره تایی سالی ۱۹۸۹، واته پيش کۆنگره به چه ند مانگیك. (من خو م له گه ل وه فدیکی به ره ی کوردستانی) چوو م بو دیمه شق و تا ناوه راستی مانگی ئازاری ۱۹۸۹ چه ندین کۆبوونه وه مان ئه نجام دا که بو یه که م جار بوو له مېژووی (سی، چل) ساله ی رابردوو نوینه رانی هه موو حزه سیاسییه کانی عێراقی به شدار بن له کۆبوونه وه یه کی وادا. هه موو باله کانی موعاره زی عێراقی به شدار بوون، عه ره ب، کورد، ئیسلامی، دیموکراتی، قهومی چه پ و راست.

ہەر چهنده کۆبوونهوهکان نهگه‌یشتن به ئیمزای ئه‌و به‌رنامه گرنه‌گی یه‌کبوونی موعاره‌زه‌ی عێراقی دایانابوو، به‌لام دانیه‌شته‌کان پۆحیه‌تیکه‌ی ته‌بابی دا به‌ موعاره‌زه‌ و سه‌هۆلی دووره‌په‌ریزی لایه‌نه‌کان توایه‌وه و ئاماده‌یی سایکۆلۆجیان تیدا په‌یدا بوو بۆ ئه‌وه‌ی پیکه‌وه دابنیشن و ئیراده‌ی چوونیان به‌ره‌و یه‌کگرتن په‌یدا بوو. هەر ئه‌و دانیه‌شته‌کانه‌ی بوون که زه‌مینه‌ی له‌باریان ساز کرد بۆ دانیه‌شتن و کۆبوونه‌وه‌کانی داها‌تووی موعاره‌زه‌ی عێراقی تا له‌ کۆتایی مانگی کانونی یه‌که‌می ساڵی ۱۹۹۰ بۆ یه‌که‌مین جار له‌ میژووی موعاره‌زه‌ی عێراقدا، ۱۹ لایه‌ن له‌ دیمه‌شق ئیمزای په‌یماننامه‌ی به‌ره‌یه‌کی عێراقیان کرد به‌ ناوی (لجنة العمل المشترك لقوى المعارضة العراقية).

پارتیمان له‌ کاری به‌ره‌یی کوردستان و عێراقیدا هه‌میشه‌ به‌ گیانی له‌خۆبوردوویی و مرونه‌ت و دلفراوانیه‌وه‌ جوولآوه‌ته‌وه‌ و ده‌ربه‌ستی چه‌سپاندنی په‌یوه‌ندی دیموکراتییانه‌ی برایانه‌ی نیوان هێزه‌کان بووه‌، به‌و گیانه‌وه‌ له‌گه‌ڵ هه‌موو ئه‌و حزب و لایه‌نانه‌ که دلسۆزی ئاینده‌ی وڵات و سه‌رکه‌وتن و ئازادی گه‌لن چووه‌، به‌ بێ ئه‌وه‌ی تۆسقاڵیک مساوه‌مه‌ له‌سه‌ر حسابی مافی نه‌ته‌وه‌یی میلیه‌ته‌که‌مان بکات.

پارتی، هەر له‌و قۆناغه‌دا واته‌ ساڵی ۱۹۸۹ به‌دواوه‌، زیاتر خه‌می باری ژبانی په‌نابه‌رانی خواردوووه‌ که له‌ ئێران، تورکیا، پاکستان و جیگا‌کانی تر، ژماره‌یان زیاد بووبوو و ئه‌رکی زیاتریان هاته‌ پێش، هه‌ولێ دا‌ شانبه‌شانی هێزه‌کانی تر، ئه‌و په‌نابه‌ره‌ ئازیزانه‌ له‌ هه‌لومه‌رجیکه‌ی چاکتردا بن و پێداویستی ژبان و سه‌لامه‌تی و ئازامیان بۆ دابین بپیت.

به‌لام پارتی له‌حه‌زه‌یه‌ک ئه‌رکی ئه‌ساسی خۆی له‌بیر نه‌کرد، که تیکۆشانه‌ بۆ پرزگاری گه‌ل و چاودێری گۆرانه‌کاریه‌کانی ناو وڵات و ئه‌و هه‌نگاوانه‌ی پێویسته‌ بنه‌ین بۆ پێشه‌وه‌بردنی خه‌بات، هەر بۆیه‌ش درێژه‌ی به‌ دیتن و دانیه‌شتنی دووقۆلی و چه‌ندقۆلی له‌گه‌ڵ هێزه‌ جیاجیاکانی موعاره‌زه‌ دا، به‌ تابه‌تی له‌ چوارچێوه‌ی به‌ره‌ی کوردستانیدا. له‌ سه‌ره‌تای ساڵی ۱۹۹۰دا، له‌ شێوه‌ په‌یوه‌ندییه‌کی دووقۆلی تابه‌تی له‌گه‌ڵ یه‌کێتی نیه‌تمانی کوردستانیدا و ئه‌م دانیه‌شته‌ دووقۆلییه‌ بوو به‌ هۆی زیاتر به‌هێزکردنی به‌ره‌ی کوردستانی.

هه‌ردوولایان هه‌ستمان به‌ مه‌سئولیه‌تیکه‌ی تابه‌تی ده‌کرد، بۆیه‌ کۆمیته‌یه‌کی هاوبه‌شمان دانا بۆ لیکۆلینه‌وه‌ی بارودۆخی ناو خۆمان و ده‌قه‌ر و ده‌ره‌وه‌، تا بگه‌رپین به‌ دوا‌ی ئه‌گه‌ره‌کانی گۆرانه‌کاری وه‌زع و به‌رامبه‌ر هەر ئه‌گه‌ریک چ پێویسته‌ ئه‌نجام بدریت؟ له‌ وانه‌ش ئه‌گه‌ری ریککه‌وتنی حکومه‌ته‌کانی ناوچه‌که‌ که په‌نگه‌ ریککه‌وتنه‌ی ئه‌منی دژی کوردیش بگریته‌وه‌، هه‌روه‌ها ئه‌گه‌ری گۆرانه‌کاری ناوخوا‌ی عێراق له‌وانه‌ش ئه‌گه‌ری

تہ قینہ و ہیکہ کی ناوځوی عیراق، ئەم ئە گەرەش لەوہوہ ہات کہ پرووداو و گۆرانکاریہ کانئ تۆدوہ و لہ تی زۆر بہ پہلہ دە چوونہ پیشہوہ بہرہو سیستہ میکی نووی و لە ناوچوونی رژیہ دیکتاتۆریہ کان و بہرزبوونہوہی دروشمی ئازادی سیاسی و حورمەتان لە مافی مرۆڤ و چارەسەری ئاشتییانہی کیشہی میلیلہ تہ چەوساوەکان.

لە دانیشتنیکی گرنگی دوو قۆلی نیوان (ی.ن.ک و پ.د.ک)، لە مانگی ئازاری سالی ۱۹۹۰دا، پیکہوہ (وہرقہ عہ مەئیکی ھاوبەشمان دانا) بہو ہەموو ئە گەرانہ کہ پیکہوہ دەوڵە مەندمان کردن بہ زانیاری، لەوانہش دوائہ گەر کہ ئە گەری وەرچەر خان و تہ قینہوہی ناوځوی عیراقہ، پاشان ئەو زانیاریانہمان خستنہ بەردەستی سەرکردایہ تی سیاسی بہرہی کوردستانی و پیکہوہ کارمان لەسەر کرد و یاریدەدەرمان بوو بۆ ئەوہی لەو تاریکستانہ چرای زانستی پرووناکیمان بەدەستہوہ بیت.

بەلای ئیمہوہ پاش دانانی پروگرامی بہرہی کوردستانی، ئەو شیوہ دانانی ئە گەرہ کان و یە کہ مین و گرنگترین ھەوڵدانی سیاسی ستراٹیژی بزوتنہوہ کہ مان بوو کہ خۆبی بوو، واتہ بہرہمی عەقڵی سیاسی کورد بوو. ھەر ئەوہش بوو کہ زۆر بہ کارمان ہات و ئەو شیوہ بیرکردنہوہ بہ کۆمەل و ھاوبەشیہ بوو بہ بناغہی سەرکەوتنی راپہرینی بہاری سالی ۱۹۹۱ و پاش راپہرین و تا بہ ئەمڕۆ، چونکہ بہرنامہی بیرکردنہوہ کہ نہ بەس لیکۆلینہوہی تیوری سیاسی دەگرتہوہ بە لکو ھەنگاو بہ ھەنگاوی کاری تہزیمی و جەماوہری و عەسکەری و پەيوەندی ھەموو لایەنہکانی بہرہی دەگرتہوہ. خوشبەختانہ شەرہفی ئەوہمان ھەبوو کہ شەخسی بہ شدارئ ئەو کۆبوونہوانہ بکەم.

لەو ھەموو ئە گەرانہ بیرمان دە کردہوہ، بہ تاییہ تی ئە گەری تہ قینہوہ و ئازادبوونی شارہ گەرہکانی کوردستان و کەوتنیان بەدەست بہرہی کوردستانی، ئەویش پیش چەندین مانگ لە داگیرکردنی کویت لە لایەن جەیشی عیراقیہوہ لە ۲ی ئابی سالی ۱۹۹۰ کہ باریکی تازہی خەتەرناک لە خەلیج و جیہان ہاتہ کایہوہ.

ھەلۆیستی پارٹی و بہرہی کوردستانی دەستبەجئ لە بہیاننامہی کدا ئەوہ بوو: ئیمہ دژی داگیرکردنی کویتین، جەیشی عیراقی دەبی لە کویت بکشیتہوہ. ئەم داگیرکردنہ بادیرہیہ کی خەتەرناکە و رەنگہ گەلی عیراق تووشی شەرپیکی تازہ و کارہ ساتیکی گەرہتر بکاتہوہ.

پرووداوہ کان بہ پہلہ بہرہوپیئ دە چوون و ولاتہ یە کگرتوہ کانئ ئەمریکا، ئەووروپا،

زۆربەیی و لاتانی عەرەبی و ئیسلامی دژی داگیرکردنی کویت پراوەستان. لەو بارودۆخەدا بوو کە سەرکردایەتی سیاسی بەرەیی کوردستانی بریاری دا دەست بکات بە پەيوەندی بە جەماوەر و خۆسازدان بۆ کاتی پێویست. چەندین نامەمان نارد بۆ شەخسیاتی کۆمەڵایەتی و پۆشنیبیری ناو شارەکان، تەنانت بۆ هەندێ لە ئەندامانی دامودەزگاگانی پزێم، بە تاییەتی هێزەکانی جەیشی عێراقی و ئەفواج خەفیفە. داوامان لێ کردن پشتی جەماوەر بگرن و هاوکاریمان بکەن بۆ پزگارکردنی هەموو گەلی عێراق لەم مەینەتە. دڵنیایی جەیشمان کرد کە پێشمەرگەیی بەرەیی کوردستانی هێرش نابەتە سەریان ئەگەر ئەوان دەست بە هێرش و تەعەدا نەکەن و زۆر هەوڵ درا جەیش تێ بگات کە پێشمەرگە دژی جەیش نییە، بەلکو دژی پزێمە.

بە ناوی سەرکردایەتی سیاسی بەرەیی کوردستانی پێشوە لە هەموو دەزگاگانی پراگەیانندنەو بەنگەوازیکمان نارد بۆ دانیشتوانی شارەکانی کوردستان، بۆ میوانداری و پزێلێنان لە دەیان هەزار خێزانی عەرەب کە هاتبوونە کوردستان لە مەترسی شەپری کویت. ئەو هەموو هەوڵ و کۆششانه لە واقعیدا زەمینەیان خۆش کرد بۆ پراپەرینی بەهاری ۱۹۹۱، کە هۆکاری زاتی سەرکەوتنیشی بوونی بەرەیی کوردستانی بوو بەو شێوەی کە باسمان کرد.

پۆلی بەرەیی پارتمان

لێرەدا بە پەسەندی دەزانی دەربارەیی فەلسەفە و کاری پارتمان لە بواری بەرە و تەبایی و هاوکاریدا روون بکەینەو. پارتمان لە مێژە بەو گەیشتوو کە دەبێ دان بنێ بە واقعی فرەحزبی و ئایدۆلۆجی و نەتەوایی لە کوردستان و عێراقدا.

دروشمی فرەحزبی و سیاسی کە لەم سالاڵەدا باو، پێش ۱۷ سالاڵ کەوتە بەرنامەیی پارتمانەو، چ لەرووی تیۆری یا لەرووی تەبئەو. واتە ۱۷ سالاڵ پێش ئیستا گوتوو مانە لە کوردستاندا چەند حزب و پزیکخراوی جیا جیا هەیه، دەبێ دان بەو واقعەدا بنێ و بۆ سەرکەوتنی خەباتمان دەخوای ئەو حزب و پزیکخراوانە پیکهوە تێ بکۆشن لە چوارچێوەی بەرەیه کی یە کگرتووی کوردستانیدا. هەروەها لەسەر ئاستی عێراقیشدا پێویستی دامەزراندنی بەرەیه کی نیشتمانی عێراقی هەیه. واتە پارتی لەو کاتەو بەروای بە پەيوەندی دیموکراتییانە و بریانیەیی تیکۆشەرانیە لە نیوان حزب و هێزە جیا جیاکان هەیه، ئەمە وا بەو شێوەیه پەتی پوانکاری سیاسی کردەو، خوێ دانەنا کە تەنها حزبە و نابێ حزبی تر هەبێ،

خۆی دانه نا بهوهی که مافی بییه شکردنی خه لکی تری ههیه له خه باتدا. ههر بهو رۆحیه تهوه پارتمان به درێژی ۱۷ سال، چه ندین پیشنیاری بو هاوکاری و ته بایی کوردستانی عێراقی پیشکەش کردوو و به سینگ فروانه وه پیشنیاری لایه نه کانی دیکه ی بو هه مان مه به ست وه رگرتوو. ته نانه ت له سالانی ۱۹۷۶ و ۱۹۷۷ هه ولی دا له گه ل هه ندی له هیزی تازه ی کوردستان هاوپه یمانی به ستی.

له سالی ۱۹۸۰ به پیری بانگه وازی چه ندین لایه نی ناو گوڤه پانی خه بات چوو، یه که مین جار له گه ل حزبی سۆسیالیستی کوردستان به یاننامه یه کی هاوبه شی بلاو کرده وه، تیدا مانای ئاشتبوونه وه و ته بایی و هاوشانی هه بوو. له تشرینی دووه می سالی ۱۹۸۰ دا به ره ی نیشتمانی دیموکراتی عێراقی (جود) له ناو خاکی کوردستان پێک هات که له و سه رده مه دا به ره یه کی گرنگ بوو له پرووی سیاسی و پراگه یانندن و په یوه ندییه وه. پارٹی له سالی ۱۹۸۱ له گه ل چه ند هیز و حزب و شه خسیاتی کوردستانی و عێراقی به ره یه کی دیکه ی پێک هیتا به ناوی شوڤشی عێراقی، که له واقیعدا کاری به ره یی ده وله مه ندر کرد له ئاستی عێراقدا.

سالی ۱۹۸۴ به ره ی (جود) که له ۴ هیز پێک هاتبوو بوو به ۷ لایه ن. له سالی ۱۹۸۶، گرنگترین لاپه ره ی ئاشتبوونه وه ی گشتی تومار کرا. سه رکرده ی نه مر ئیدریس بارزانی رۆلێکی گه وره ی بینی له و ئاشتبوونه وه یه دا له نیوان پارٹی و یه کیتی و به ئیمزای ئیدریسی جوانه مرگ و مام جه لال لاپه ره یه کی گه ش کرایه وه له نیوان پارٹی و یه کیتی و ئه و په یمانه سه رچاوه یه کی ده وله مه نده و ده ب هه تاهه تابه ئه و ته بایی و برایه تی و هاوکاریه به مینی.

له گه لاویژی سالی ۱۹۸۷ له باره گای (م.س) پارتمان، کۆبوونه وه یه کی میژووی پینج لایه نی (پارٹی، یه کیتی، سوشالیست، پارٹی گه ل و پاسۆک) ئه نجام درا و گرنگترین به یاننامه ی ده ره ییتا به ناوی (له پیناوی به ره یه کی کوردستانیدا)، که له واقیعدا ئه وه بناغه ی به رنامه ی به ره بوو له و سه رده مه دا و هه نگاویکی هه ره گرنگ بوو به ره و یه که خستنی بزووتنه وه ی رزگار یخوازی کوردستان.

به درێژی مانگی نیشان و ئایاری سالی ۱۹۸۸ باره گای سه رکرده یه تی پارتمان شه ره فی ئه وه ی هه بوو که چه ندین جار دانیشتنگای ئه و لایه نانه بوو که هه ره له و ده مه دا به ره ی کوردستانیان پێک هیتا.

پارتمان به و گیانه و به و سینگفراوانی و پشودرێژییه وه له ئاستی عێراقیشدا درێزه ی به خه بات دا تا پیکه ییتانی (العمل المشرق) له سالی ۱۹۹۰. هه ره وه ها پیکه ییتانی کۆنگره ی

نیشتمانی عێراق (I.N.C) له فییهنا له حوزهیرانی سالی ۱۹۹۲، که هه‌لۆیستی پارتیمان و راستگویی له‌گه‌ل هه‌موو لایه‌نه‌کانی کوردستانی و عێراقی بپروا و و متمانه‌ی هه‌موو لایه‌نه‌کانی پێ دا، ئه‌و بپروایه‌ش هۆکاریکی گرنگ بوو له‌سه‌رخستنی کۆنگره‌کانی (I.N.C) له سه‌لاحه‌دین، پارساڵ و ئه‌مسال.

ئهو بپروا و متمانه‌یه‌ سه‌رماییه‌کی میژوویی و گرنگی پارتیمان چ له ناو گه‌لی کورد یا له ناو گه‌لی عێراق به‌ده‌ستمان هێناوه، ده‌بێ له ئاینده‌شدا بپارێزین و بیچه‌سپینین.

ب - راپه‌رینی میلی به‌هاری ۱۹۹۱

ئهو راپه‌رینه، راپه‌رینیکی بێ وینه بوو له ته‌واوی میژووی گه‌لی کوردستاندا، هه‌موو چین و توێژه‌کانی کۆمه‌ڵ به‌یه‌ك ده‌نگ به‌شدار بوون له‌و راپه‌رینه و سه‌لمانیدان که مرۆقی کورد سه‌ره‌پای هه‌ر سته‌م و زورداری و کوشتن و بپین یا فریودان، له ئه‌نجامدا هه‌ر نه‌ته‌وه‌که‌ی ده‌مییته‌وه و شانازی به‌ گه‌ل و کوردستانی ده‌کات و خۆی ده‌کاته فیداکار له پیناویدا.

له‌برگه‌ی پێشوودا باسی ئه‌و هه‌لومه‌رجه‌ی عێراق و کوردستانمان کرد به‌ تابه‌تی پاش ته‌نگ و چه‌له‌مه‌ی کویت. وه‌کو گوتمان پارتیمان و به‌ره‌ی کوردستانی قه‌واعدی خۆیان و جه‌ماوه‌ری خۆیان بۆ ئاماده‌ ده‌کرد. شکانه‌وه‌ی شکستی عه‌سکه‌ری پزێم له کویت شیرازه‌ی ناوخۆی عێراق، به‌ تابه‌تی داموده‌زگاکی تیک داو و پێی به‌ داموده‌زگاکی پزێم و لایه‌نگیرانی به‌ردا و له هه‌موو پروویه‌که‌وه وه‌زعی پزێم به‌ره‌و تیاچوون ده‌چوو. خه‌لکی عێراق ئه‌و باوه‌رپه‌یان لا په‌یدا بوو که پزێم ئیتر ده‌پروو. له‌لایه‌کی تریشه‌وه له‌سه‌ر ئاستی جیهانی و ناوچه‌یی ده‌نگی وا به‌رز ده‌بووه‌وه که میلیته‌ی عێراق هان درا بۆ راپه‌رین. به‌لام خودی میلیته‌ی عێراق و به‌ تابه‌تی گه‌لی کورد پێش هه‌موو که‌س ئاره‌زووی شوپش و راپه‌رینی هه‌بوو. رق و کینه‌ی چه‌ندین سالی زوڵم و زورداری رابوو، وه‌کو بۆمبایه‌کی مه‌زن ئاماده‌بوو بۆ ته‌قینه‌وه.

بێگومان هێزه‌کانی موعاره‌زه‌ش ساڵه‌های ساڵ بوو تیده‌کووشان و قوربانیان ده‌دا بۆ ریک‌خستنی میلیته‌ و شوپش. له‌و پۆژانه‌شدا بوو که هێزه‌کانی موعاره‌زه‌ش به‌ هه‌موو باله‌کانیه‌وه بانگه‌وازی هاوبه‌شیان به‌ میلیته‌ راده‌گه‌یاند.

ئه‌وه‌ش هێزێکی مه‌عنه‌وی دیکه‌ بوو بۆ راپه‌رین. ئه‌مه و تیک‌پای میلیته‌ی عێراق له ئاسه‌واری دوو شه‌ری ده‌ره‌وه‌ی مالمویرانی و شه‌ری ئاواره‌ی ناوخۆ دژی کورد، په‌ست و بێزار

بوون، دهیانویست لهو پرژیمه پرزگاریان بی، بهلام هوئی راستهوخوی راپه‌رینه که ده‌گه‌پرته‌وه بو هه‌لومه‌رجی شکستی هیزی پرژیم له کویت.

ئه‌وه سه‌ره‌تا له جنوبی عیراق و ئه‌مجا له کوردستان راپه‌رینه که ته‌قییه‌وه، بهو شیوه‌ی ماوه‌یه‌کی کهم ته‌قییه‌وه. بیگومان جگه له‌وه‌یانه‌ی باسمان کرد بو راپه‌رینه که له سه‌رانسه‌ری عیراقدا، به نیسه‌تی گه‌لی کوردستانه‌وه چه‌ند هوئه‌کی دیکه‌ش هه‌بوون که پالی پیوه‌نان راپه‌رینه که توندوتیژ و به‌ره‌و پیشه‌وه پروات.

گه‌لی کورد جگه له سته‌می سیاسی، ساله‌های سال بوو که وتبووه بهر سیاسی ته‌ی ره‌گه‌ز په‌رستی و کوشتاری به کۆمه‌ل و به‌کاره‌یتانی چه‌کی کیمیاوی و وێران‌کردنی کوردستان و جیاوازی نه‌ته‌وه‌یی له هه‌موو پرویه‌که‌وه. راپه‌رین له کوردستاندا ریکوپیکتر و باشر چووه پیش له‌وه‌ی له جنوب، چونکه یه‌که‌م: ساله‌های سال بوو به تاییه‌تی له شو‌پشی ئه‌یلولی مه‌زنه‌وه گه‌لی کورد له‌سه‌ر هه‌موو شیوه‌یه‌کی خه‌بات راهاتبوو، پوژبه‌پوژ له تیکۆشاندا بوو ته‌نانه‌ت تا پیش دوو سال له راپه‌رینه که نزیکه‌ی نیوه‌ی کوردستانی عیراق له ژیر ده‌سته‌لاتی ته‌واوی پیشمه‌رگه یا له ژیر نفوزیدا بوو. دووه‌میش: له‌گه‌ل راپه‌رین سه‌رکردایه‌تی پارتمان و به‌ره‌ی کوردستانی له‌سه‌ر ساحه‌ بوون و له‌گه‌ل جه‌ماوه‌ردا بوون و پیکیان ده‌خستن. واته راپه‌رینی گه‌لی کورد سه‌رکردایه‌تی هه‌بوو و به‌شایه‌تی موعارزه‌ی عیراقی و چاودیرانی ده‌ره‌وه‌ش راپه‌رینی کورد ریکوپیکتر چووه پیش. داموده‌زگا‌کانی پرژیم له کوردستان نه‌یان‌توانی به‌ره‌نگاری راپه‌رینه که ببنه‌وه؛ یا هه‌له‌هاتن یان ته‌سلیم بوون.

حدودی (۱۰۰,۰۰۰) هه‌زار کهس له جه‌یشی عیراقی ته‌سلیم بوون و به‌ره‌ی کوردستانی و گه‌لی کورد برابانه و مرو‌فانه موعامه‌له‌ی ئه‌وه ئه‌فسه‌ر و سه‌ربازانه‌یان کرد که ته‌سلیم بووبوون، که چی هه‌ر هه‌مان ئه‌وه ئه‌فسه‌ر و سه‌ربازانه بوون که کوردستانیان وێران کردبوو و خه‌لکیان چه‌وساندبووه‌وه.

بو ئه‌ندام و جه‌ماوه‌ری پارٹی هه‌یه سه‌ربه‌رز بن به پو‌لی پارٹی، که هه‌نگاو به هه‌نگاو له ناو دلی راپه‌رینه که‌دا بوون و شانه‌شانی لایه‌نه‌کانی دیکه‌ شار و شارو‌چکه‌کانیان پرزگار کرد، به تاییه‌تی له پرزگارکردنی شاری خو‌شه‌ویستی که‌رکوک دلی کوردستان.

پیشمه‌رگه قاره‌مانه‌کانی پارتمان سه‌ری ئیمه‌یان به‌رز کرد و پیشانیان دا که چ جو‌ره قاره‌مانیکن. مه‌عه‌سه‌که‌ری خالیدی که‌رکوک و گرتن و سوتاندنی چه‌ندین فرۆکه‌ی سوخوی له‌ناو قاعیده‌ی که‌رکوکدا شاهیدی پاله‌وانیتی پیشمه‌رگه‌ی پارتمان.

ئەو راپەرپینەى جنوب و کوردستان دەیتوانی پزیم له ناو بەرئى، بەلام راپەرپینەى که هەر له دوو جیگایه راپەرستا و ناوهراستی عێراقى نەگرتەوه. پارتيما هەر له پوژانى گهرمی راپەرپینەى که وه ههستی به مهترسى دهکرد، ئەوه بوو له نازارى سالى ۱۹۹۱ وهفديكى بهرزى پارتيما به شدارى كونگرهى موعارهزهى عيراقى بوو له بهيروت كه ههموو لايه نه كانى موعارهزهى عيراقى تيايدا به شدار بوون.

پارتيما، له وتاريكدا بو كونگره وتى ئەگەر ئەو راپەرپینەى بهردهوام نەبیت، دەبیتە کاره ساتيكي گهوره به سەر گه له که ماندا، به داخه وه هەر واش بوو، له جنوب به و شيوه درندانه راپەرپینەى که يان له خوین و فرمیسكى ده يان ههزار هاوولاتی بيتوانى جنوب پر کرد و پزیم سهرکوتى کردن بیره حمانه.

راپەرپینی کوردستانیش که تهنها مایه وه، پزیم هه موو پاشماوهى هیزه عهسکه ريبه كانى ناردە کوردستان، به تايه تی ۳ فیرقهى حهرهس جمهورى که له ئەسلدا حهرهس جمهورى تووشى زيائىكى ئەوتۆ نه بوو بوو له شهري کویتدا. به شيويهى که درندانه که وتنه لیدانى شاره كانى کوردستان و شاره گه وره كانى گرتوه، پاش ئەوهى که سهرکرده كانى عهسکه ريبى ته حالوف پريان گه ياند که ته ده خول ناکهن له کاروبارى ناوخوی عيراق، عيراق ده توانی فرۆکهى خوی به کار بێنى ئەگەر ته هيدى ئەوان نه کات. ئەوه بوو پزیم هه موو جوړه چه کيكي به کار هینا و يه کهم هیرش بو سەر که رکوک بوو، پاشان بو سەر شاره كانى تر.

بو میژوو ده لێن که پارتيما هه ولێكى زورى دا تا کوردستان ببيتە مهلبه ندى راپەرپینی هه موو گه لى عيراق، چه ندين بروسکهى نارد بو موعارهزهى عيراقى، له ناوهراستى نازارى سالى ۱۹۹۱ داوام لى کردن که بينه کوردستان و سهرکرده تيبه كى عيراقى هاوبهش پيك بهينين و ههول بهدين هه موو عيراق پزگار بکهين، بهلام به داخه وه که سيكى وا نه هات و بهو ئەهميه تهى که پيوست بوو وهريان نه گرت.

خوشک و برايانى خوشه ويست،

بو هه لسه نگاندى راپەرپینەى که له خواروووى عيراق، ده لێين که راپەرپینى ميللى و پهوا و به ئاوات و ئامانجى نيشتمانى وه بوو، بهلام راپهستان و نه گه يشتن به به غدا و ناوهراستى عيراق بووه هوى تيكشكانى، جگه له وهى که موعارهزهى عيراقيش نه يتوانى به عه مه لى کارىكى هاوبهش بکهن و هيشتا ناته با بوون. هه ندى دروشم و بوچوونى توند و ناراست و تهئسيري سلبي هه بوو له سەر پاي گشتى و جيهانى و بوو به هوى پشتنه گرتنى راپەرپینەى که به

ھۆی دەستیوهردانی (ئیقلمی).

حەقیقەتییکی تریش ھەیه لێرەدا پێویستە پروونی بکەمەو، ئەویش ئەوھیه کە پاش داگیرکردنی کویت چەندین کۆبوونەوھێ سێ قۆلی ئەنجام دران لە نێوان پارٹی، یەکتیتی و مەجلیسی ئەعلای ئیسلامی بۆ دانانی پلانی پێویست و ھاوکاری یەکتی، بەلام بەداخەوھە راپەرینی جنوب دەستی پێ کرد بۆ ئەوھێ ئیمە ئاگادار بین. لەبەر ئەوھەھیچ تەنسیقیك نەکرا لە نێوانماندا و راپەرینی کوردستان بە تەنھایی کرا و عەلاقەھێ نەبوو بە راپەرینی جنوبەوھە، کەواتە ئاگامان لە یەکتی نەبوو و ھەر لایەك بۆ خۆی دەستی پێ کرد.

ولآتانی تەحالیف ھەلۆیستیان سلبی بوو بەرامبەر بە راپەرینەك، لەو سەردەمەھێ رژی م بە بێرھمی خەلکی عێراقی دەکوشت، ئەو ولآتانی کەسیان بە دەنگ گەلی عێراقەوھە نەھاتن، ولآتانی عەرەبی و ئیسلامی لە پرووی راکەیاندنیشەوھە بێدەنگ بوون.

شکستی راپەرین لە کوردستان بە شیوھیهکی تر گەراییەوھە، زیاتر لەو دوو ملیۆن دانیشتووانی شارە گەرەکان و شارۆچکەکان بە شیوھیهکی تر ھەلۆیستی دژ بە رژی میان نواند؛ لە شارەکان دەرچوون و کۆرەوئیکی گەرەھێ میژووویییان دروست کرد. ھەر چەندە ئەو کۆرەوھە نیشانەھێ دڕندایەتی رژی م بوو و مەترسی لە چەکی کیمیاوی، بەلام لەلایەکی تریشەوھە سەلماندی کە خەلکی کوردستان نایانەوئ جارئیکی تر بکەونەوھە ژیر دەستی ئەو رژی مە. خۆیان دا بە دەست سەرما و برسێتی و ئاوارەییەوھە بە شیوھیهك کە خەلکی سەرانسەری دنیا لە کەنالی کانی تەلەفیزیۆنەوھە دەیان بینی و لە کەنالی کانی دەنگوباسەوھە دەیان بیست.

ھێزەکانی رژی م پاش ئەوھێ کە ھاتنەوھە ناو شارەکان، دەستیان کرد بە گرتن و کوشتنی بەکۆمەل و لە چەندین جیگا بە ھەلیکۆپتەر لە کاروانی کۆرەوھەکەھێ دەدا، سەرما و برسێتی لە پێش بوو، بەلام ئیرادەھێ گەلی کورد وای خواست کە ھێچ یەك لەو مەترسیانە ئەو گەلە لە شیوھە تازەکەھێ راپەرینی پەشیمان نەکاتەوھە، کە شیوھیهکی نافەرمانی واتە (عصیان مدنی) بوو. لە لایەکی ترەوھە خەلکەکە بەو شیوھە لایەنگیری خۆیان لە سەرکردایەتی بەرەھێ کوردستان دەرەخست کە داوای کردبوو موقاوەمە بکری.

ئەو کۆرەوھە لە دەرەوھە مەزترین تەقینەوھێ دەنگی خەلکی کوردستان بوو کە جیھانی شەژاند و بوو بە گۆرانیکی مەزن لە ھەلۆیستی جیھان بەرانبەر مەسەلەکەمان. لە ولآتانی ئەوروپا و ئەمەریکا رایەکی گشتی بەھێز و فراوان لە نێو سەدەھا ملیۆن خەلکی ئەو ولآتانی

پیدا بوو که فشاری دهبرده سهر حکومته کانیان تا فریای گهلی کوردستان بکهون و لهو مهینه ته رزگاری بکهن.

جالیاتی کوردی و په نابهرانی کوردی گشت پارچه کانی کوردستان و پیکخواه کانی پارتمان و حزب و هیزه کوردستانییه کانش جیاجیا له ئه وروپا و له سهرانسهری جیهاندا رۆلئیکی ئیجابی به رزیان هه بوو له پراکیشانی سهرنجی جیهان سه بارهت به کاره ساتی کۆره وه که و ئیش و ئازاری خه لکه که.

له یه کی نیسانی سالی ۱۹۹۱ به ناوی سهرکردایه تی سیاسی به رهی کوردستانی نامه یه کی به په له مان نارد بۆ مه جلیسی ئه من و به تاییه تی ئه ندامانی هه میسه یی، داوا ی ته ده خولی مه جلیسی ئه منمان کرد بۆ رزگارکردنی گهلی کوردستان له فهوتان. ئه وه بوو ده ولته تی فه رهنسا به بۆ دوا که وتن که وته ته قه لا و داوا ی کۆبوونه وه یه کی فه وری مه جلیسی ئه منی کرد بۆ باسکردنی کیشه ی گهلی کوردستان و پرۆژه ی برپاریکی پیشکه ش به مه جلیسی ئه من کرد که زۆر به قوه تر بوو [له وه ی] له برپاری (۶۸۸) دا هاتوو، به لام دیار بوو هه موو ئه ندامانی مه جلیسی له سهر پرۆژه ی فه رهنسی بۆ برپار رازی نه بوون، وه ک حه لی وه سیت سیغه ی برپاری (۶۸۸) به په زامه ندی هه موو ئه ندامان ده رچوو له ۵ نیسانی سالی ۱۹۹۱، تیدا له حکومتی عیراق داوا ده کات ده سته جی کوشت و کوشتار و قه لچۆ کردنی دانیشتووانی کورد و هه موو خه لکی عیراق رابگری و ده بی رینگه خوش بکات بۆ گه رانه وه یان بۆ سهر جینگه ی خۆیان و گه یاندنی کۆمه کی ئینسانی و زامنکردنی مافه ئه ساسیه کانی هاوولاتیانی عیراق.

به و شیوه یه به سهر په رشتی ریکخواه کانی نه ته وه یه کگرتوو هه کان یارمه تی مرو قایه تی که وته ری بۆ کوردستان، پاشان له سهر پیشنیازی بریتانیا ناوچه یه کی ئه من دروست کرا و نزیکه ی (۱۵،۰۰۰) هه زار سهر بازی ولتانی هاوپه یمان گه یشته کوردستان و یارمه تی خه لکه که یان دا بۆ گه رانه وه ی بۆ جینگه ی خۆیان و پاراستنیان و گه یاندنی یارمه تی پیمان. پاشان ژوواری خه تی (۳۶) به ناوچه ی (حضر- جوی) پراگه یه نرا و له سالی ۱۹۹۲ جنوبی خه تی (۳۲) له جنوبی عیراق به ناوچه یه کی تری (حضر جوی) ئیعلان کرا.

ئهو شیوه چاره سهری جیهانییه شتیکی تازه یه له میژووی سیاسی جیهاندا و هیشتاش به رده وامه که پیوستی به دیراسه یه کی فراوان هه یه له رووی سیاسی و ئابوو رییه وه. به و شیوه گهلی کورد بوو به هۆیه ک تا مه بده ئیکی تازه بچه سپی، ئه ویش مه بده ئی مافی کۆمه لگای نیوده وه لته ییه که ده توانی له رووی ئینسانییه وه له ههر ولاتی کدا ته ده خول بکا بۆ

پاراستنی گه له چهوساوه كان كه له لایه ن حكومه ته كانیانه وه هه پره شه ی نه مانیان لـ ده كری. بریاری (٦٨٨) ی مه جلیسی ئه من بوو به سابقه یه کی یاسایی نێوده وه له تی بو ئه و مه بده ئه.

ج - گفتوگۆ:

به ره ی کوردستانی به تیکرای دهنگ له سه ره تای مانگی نیسانی ١٩٩١ بریاری قه بولکردنی گفتوگۆی له گه ل حكومه تی عێراق دا. ئه مه له کاتیکدا كه به دیلیکی تر نه بوو نه له ناوه وه و نه له ده ره وه. پارتمان هه ولی دا تا گفتوگۆ به ئه نجامیکی باش بگات، سه ره پرای ره خنه و توانج. سیاسه تی پارتمان له م باره وه درێژه دان بوو به پڕیازی بارزانی نه مر كه هه یچ فرسه تیکی بو چاره سه ری ئاشتیانه ی کیشه ی گه لی کوردستان له ده ست نه دده دا. هه میشه هه ولی ده دا له و جوړه فرسه تانه كه لك وه ربگرۆ و پڕیگه نه دا خوینی خه لکی کوردستان و گه لی عێراق برژی.

هه قالینه،

گفتوگۆ شیوه یه كه له شیوه کانی خه بات و هه یچ کاتیک ئیمه دژی مه بده ئی گفتوگۆ نه بووینه. له ئه نجامی گفتوگۆ ناوچه ی پزگارکراوی کوردستان به رفراوانتر بوو و خه لکیکی زۆر له ئاواره یی پزگاری بوو و گه رانه وه جیگای خویان له شاره گه وره کانی وه کو هه ولیر و سلیمانی. چونکه ناوچه ی ئامنه ته نها بو پاریزگای ده وک بوو. هه ره وه ها گفتوگۆ مه سه له ی گه له که مانی له مه سه له یه کی ئینسانی وه رگپرا بوو به مه سه له یه کی سیاسی.

پارتمان و به ره ی کوردستانی تا مومکین بوو مرونه تیان به کاره ینا بو چاره سه ری ئاشتیانه ی کیشه ی گه لی کوردستان، به لام حكومه تی عێراق وه کو پپیویست نه هاته پيش.

هۆی سه ره کی راوه ستانی گفتوگۆ که ده گه رپته وه بو سـ خال:

١. له سه ره به زنامه ی دیموکراتی له عێراقدا رپک نه که وتین. ئیمه سوربووین له سه ره بلاو بوونه وه ی دیموکراتی له عێراقدا.
٢. سنووری ئیداری هه ری می کوردستان: پزیم ده یویست که رکوک، خانه قین، مه نده لی، شنگال، زومار، شیخان و ناوچه به عه ره بکراوه کانی تر له ده ره وه ی سنووری هه ریم بن.
٣. پزیم به خو ی ده رگای له سه ره گفتوگۆ داخست، ئه ویش به راگه یانندی گه مارۆی ئابوووری و کیشانه وه ی ئیدارات له ناوچه پزگارکراوه کانی کوردستان.

بریاری گه مارۆدان گیروگرفتی سه ختی بو ژیانی خه لکی کوردستان دروست کرد، هه ره وه ها فه راغیکی ئیداری دروست بوو. ئیمه هه ره له سه ره تاوه وتمان بریاری ئابلقه دان

پنچہوانیہ لہ گہل رۆحیہ تی بریاری (۶۸۸)ی مه جلیسی ئەمندا و پښگه له چاره سه ری ناشتیانه ی مه سه له که ده گریټ.

ده رباره ی مه بده ئی گفتوگو، وهك وتمان ئەمه مان به راست زانیوه و ئەوه ریبازیکی نه گۆری پارتیانه بو چاره سه ری ناشتیانه ی مه سه له که مان، هه ر کاتیك له چوارچیوه ی به رژه وهندی گه لی کورد و گه لی عیراق و ئازادی و دیموکراتیدا بیټ.

به داخه وه پڙیم عیبه تی له رابردوو وه رنه گرت و ئەمپروش بارودۆخی عیراق له وه په ری ناخۆشیدایه، هه مان شیوه ی تاکحزبی، زولم و زور و ئیعدامی به کۆمه ل، به ندیخانه کان پرین له گیراوی سیاسی، جیاوازی گه وه ی نه ته وه یی و مه زه به یی به رده وه امه له خوارووی عیراق پاش وشککردنه وه ی ئەهواره کان، به لکو پیش ئەوه ی پڙیم هیرشه ده برده سه ر خه لکی جنوبی عیراق و له م رۆژانه دا هه زاره ها که سیان ئاواره ی ئیران بوون و ده ها هه زار که سیش له ناوه وه ی عیراق که وتوونه ته به ر مه ترسی کوشتن و برسیه تی و نه خۆشی؛ ئەمه و ملیونه ها خه لکی ناوه پراست و جنوب به ده ستی پڙیمه وه ده نالین.

سه ره رای گه مارۆدانه که ده ستی هوکمران هیچیان لی که م نییه، به لام زۆربه ی هه ره زۆری خه لکی عیراق ده نالین له ژیر باری برسیه تی. چینی ناوه پراستی کۆمه ل له ژیر باری قورسی ئەو وه زعه دا پرووتایه وه و بوو به چینیکی هه ژار. ئەمرو له عیراقدا یا ده وله مه ندی ده وله مه ند که ده ستیه کی که من یا هه ژاری هه ژار هه یه.

پڙیم سه ره رای هه موو ئەو کاره ساتانه ی تووشی خه لکی هیناون، به هیچ جوړیک ئاماده نییه له گه ل نه ته وه یه کگرتوووه کان و جیهان بجولیتته وه به شیوه یه ک که گه مارۆ له سه ر گه لی عیراق لا بچیت، هه ر خه ریکی کات کوشتنه تا به لکو به شیوه یه ک له ژیر باری ئەو بریارانه ی مه جلیسی ئەمن ده ر بچیت. مه جلیسی ئەمنیش به راشکاوی راده گه یتنی که پنیوسته عیراق هه موو بریاره کانی جیه جی بکات به بریاری (۶۸۸) و هه روه ها بریاری (۷۰۶ و ۷۱۲) وه. که رپگه ده دا به پڙیم بایی (۱،۶۰۰،۰۰۰،۰۰۰) ملیاریک و شه ش سه د ملیون دۆلار نه وت بفرۆشیت به پپی مه رجه کانی نه ته وه یه کگرتوووه کان و له ژیر چاودیری ئەواندا به کار بیټ بو گه لی عیراق.

تا ئیستا پڙیم په فزی ئەوه ی کردوووه و له م دوایه دا مه جلیسی ئەمن و به تاییه تی ئەمریکا شه رتیا ناناوه له سه ر پڙیم که ده بی حه سار له سه ر کوردستان هه لگری ئەوجا ده توانی نه وت بفرۆشیت. هه تا ئەگه ر بگاته ئیتیفاقیش له گه ل نه ته وه یه کگرتوووه کاند. تا

دوایی پزیم ناتوانی مملاتی له گهل نه ته وه یه کگرتووه کاندای بکات، به لام به چ نرخیک، ئایا ده توانی هه موو بریاره کانی مه جلیسی ئه من جیبه جی بکات؟ ئه گهر هه مووی جیبه جی کردن ئایا ده توانی له سهر حوکم مینئ؟ ئیمه داوا ده که یه پزیمی عیراق هه موو بریاره کانی نیوده وه له تی جیبه جی بکات و میلیله تی عیراق له ئاکامی سه ختی گه ماروودان پزگاری بیئ

د - هه لباردن و په رله مان و فیدرالیزم:

دوای کشانه وهی ئیدارات و ئابلوقه ی ئابووری له سهر کوردستان له لایه ن پزیمه وه، وه کو گوتمان بوشاییه کی ئیداری و قانونی له کوردستاندا په یدا بوو و به پزیمه بردنی کاروباری ئیداری و قانونی و خزمه تگوزاری که وته سه رشانی به ره ی کوردستانی.

بیگومان له و جوړه هه لومه رجه دا که موکوپی په یدا ده بن و به پزیمه بردنی وه زع به و شیوه ناچیتته سهر، هه ربوویه ش بیرکرایه وه به شیوه یه کی راست و دروست بو چاره سهری کیشه که و باشتیرین فرسه تیش بوو بو ئه وه ی پزیمه بدریت گهل خواست و ئیراده ی خوئی بنوینئ.

ئیمه به وه سه ره بریزین که یه که م جار فکری ئه نجامدانی هه لباردنیکه گشتیمان پراگه یاند له پاییزی سالی ۱۹۹۱د و خوشبه ختانه به ره ی کوردستانی ئه و فکریه ی په سه ند کرد و بریاری هه لباردن درا.

بو میژوو ده لئین که پارتیمان له شوپشی ئه یلوله وه ئه نجومه نی سه رکرده تی شوپشی دامه زراند که له نوینه رانی هه موو چین و توپزه کانی گه لی تیدا بوو، هه روه ها کونگری نوئی ۱۹۷۹ بریاری دامه زراندنی (ئه نجومه نی نیشتمانی کوردستانی) دا، که به لگه نامه یه کی میژوویی ئه و کونگریه یه. له سالی ۱۹۸۸ که به ره ی کوردستانی دامه زرا، له پزیمه گرامه که یدا پیویستی دامه زراندنی ئه نجومه نی نیشتمانی کوردستان پراگه یه نرا.

له سالی ۱۹۸۹ پارتیمان له "کونگری ده یه م" یدا جاریکی تر بریاری ئه نجومه نی نیشتمانی کوردستانی دایه وه. ئه وه بوو له سالی ۱۹۹۲ بو یه که مین جار فرسه تی میژوویی به دیهینانی ئه و بریاره هاته کایه وه و له ئایاری ئه و سالدای گه لی کورد گه وره ترین فیستیقالی ژیانی خوئی که هه لباردن دیموکراتییانه ی یه که مین په رله مانه، به رپا کرد.

هه مووتان به شداری ئه و پزیمه میژوویی به بوون هه ر بویه له سهری ناچین ته نها ئه وه نه بی که ئه م سی خاله ده خه یه نه روو:

۱. به شانازییه وه هه لباردنه که به ئازادی و هیمنی و ئارامی ئه نجام درا، ئه وه نده ی به

تیمهوه بهنده پارتمان هه موو هه وڵ و کۆششی ئه وه بوو که شتی ناخۆش روو نه دات،
خۆشبه ختانه سه رکه وتوو بووین.

۲. میلله تی کورد له هه لێژاردنه که دا به جیهانی سه لماند له رووی سیاسیه وه پێگه یشتوو،
توانای به پڕیوه بردنی کاروباری خۆی هه یه و پێی ده کړی تاقیکردنه وه یه کی سیاسی مه زن
به پڕیوه ببات سه ره پرای ئابلقه و گه روگرتی سه ختی ژیان. هه روها میلله ته که مان
سه لماندی که خاوهن هۆشیاری سیاسی و کۆمه لایه تی به رزه که به و شیوه فراوانه
به شداری هه لێژاردنی کرد. هه روها سه رخستنی تا ئه مڕۆ بێن فره و پشوودرێژه و
توانای هه لگرتنی باری قورسی ئابووری هه یه.

۳. زۆر له حکومه ته کان و چاودێرانی ده ره وه په نگه له و باوره وه بووین که گه لی کورد
ناتوانی هه لێژاردن ئه نجام بدات یان ئه گه ر ئه نجامی دا بێته ناکۆکی و دووبه ره کی
ناوخوا و رووداوی دلته زین.

ناحه زان و دوژمنانیش ئه سلهن هه و لیا ن دا که هه لێژاردنه که سه رنه که ویت و گه روگرت
دروست بێ، به لام سوپاس بو خوای گه وره، سوپاس بو دلسوژایه تی گه لی کورد
هه لێژاردنه که سه رکه وت و بووه مایه ی خوشحالی دوستانان و ئاومیدی نه یاراغان و به
شاهیدی چاودێرانی ده ره وه هه لێژاردنی کوردستان دیموکراتی و ئازاد بوو.

له رۆژی ۱۹۹۲/۶/۴، ده وه ی یه که مین ئه نجومه نی نیشتمانی کوردستان به ئاماده بوونی
(۱۰۵) ئه ندام و سه روکایه تی سیاسی به ری کوردستانی و میوانان هاته کایه وه. که به راستی
پڕۆژیکه گه شه له مێژووی کوردستاندا. جیگه ی شانازییه شه ره فی سه روکایه تی یه که مین
په رله مانی کوردستان به ر پارتمان که وت به فراکسیۆتیکه په نجا ئه ندامیه وه بوو به
هێزیکی هه ره گرنگی بڕیارده ری په رله مانه که. لێره دا ده بی بلیین به و په ری هه سترکردن به
مه سئولیه ته وه جو لایه وه و به رژه وه ندی گه لی کوردستانی خسته سه رووی به رژه وه ندی
ته سکی حزبا یه تیه وه.

پارتمان وازی له ئه کسه ریه تی په رله مانی خۆی هینا و رازی بوو به مه بده ئی هاوبه ش و
له سه ر ئه ساسی (۵۰ به ۵۰) له په رله مان و حکومه تی ئیقلمی بو ئه وه ی ئاینده ی
گه له که مان بپاریژین و رووی چه زاری ئینسانی پێشانی ده ره وه بده یین، به مه ش ئیحترامی
پارتمان له ناوه وه و له ده ره وه چه ندین به رابه ر بوو. لێره دا به پێوستی ده زانم سوپاسی
(ف.ی.ب.ک) بکه م که زۆر مه سئولانه په فتاریان کرد و ئه نجامی هه لێژاردنیان په سه ند کرد
و به رژه وه ندی گه لیا ن خسته سه ر به رژه وه ندی حزبی.

پەرلهمان که یه کهمین تاقیکردنهوهی میلله ته کهمان بوو سهرکه وتوانه چوو هه پیش و به شانازییهوه ده لێین که ورده ورده کاری ناوخوای پێک خست و به رهو پیش ههنگاوی نا و جیگه ی ریزی ئه و میوان و چاودێرانه یه که له ده رهوه دین و سه ری لێ ده دن.

حکومه تی هه ری می کوردستانیش ده سه که وتیکی دیکه ی مه زنه که به هاوبه شی و ته بایی وه کو پەرلهمان دامه زراوه و له م ماوه یه دا داموده زگا کانی پێک خستوه ته وه و به کاری خستوه، هه رچه نده که موکوپی سه لبی یان شوینه واری پزیم و گیروگرفتی خه لک و نه بوونی ده رامه ت، هه موو کوسپن به لام حکومه ته که به پینی توانا چه سپاوه و ورده ورده باری یاسایی و وه زعی ئاسایی ده گه پزینتته وه هه ری م.

تیرۆر و خراپکاری پزیم و ده ستتیه وردانی ئیقلمی و هه ندی که موکوپی ناوخوا هیشتا ئاسته نگن له سه ر پێگای به رقه رابوونی ئاسایش و ئارامی و ده سه لات یاسا. داموده زگای قه زایی به تایبه تی دادگای ته مییز و دادگای گه وره کان به ریکوپیکی دامه زراونه ته وه له سه ر بناغه ی سه ره به خوا یی قه زا.

جگه له یاسای وه زا ره ته کان، یاسای چاپه مه نی بو پێکخستنی کاروباری راگه یاندن له هه ری مدا ده رچوو، یاسای حزب و کۆمه له و پێکخوا وه کان له به ر لێکۆلینه وه و رای گشتی هه ری مه بو ئاماده کردنی له داها توویه کی نزیکدا له پەرلهمان، پاش لێکۆلینه وه بریاری دوایی له سه ر بدری. که به وهش هه لومه رجیکی ئازادی بیروپا و پاراستنی دیموکراسی چاکتر چه سپاوه.

پارتیمان به شانازییه وه له وه موو سهرکه وتنه به شداره و له هه موو ههنگاوه کانی سه ماندویه تی که هیزی زامنکه ری ئازادی و دیموکراسییه و خه مخوری ژیان و ئاینده ی هاوولاتیانه و تیده کۆش بو لابرندی باری گرانی و برسیه تی و سه قامگیربوونی ئاسایش و ئارامی و ته بایی و بلابوونه وه ی دیموکراسی له کۆمه لدا.

هه ندی لایه نی دیکه ی ژیا نی سیاسی هه ری می کوردستانی عێراق

یه که م:

۱. یه کبوونی پێشمه رگه:

پێشمه رگه، گه وره ترین و پیرو زترین و خوا شترین ناوه، ئه و ناوه پیرو زیه که له شو پشی ئه یلوله وه هه میشه نیشانه یه کی گه ش و به رزی کوردایه تی و خوا راگری و سه ره برزی گه له کهمان بووه. له جیهاندا بوو به زا راویه کی تایبه تی و به هه مان شیوه ناو ده بریت.

ساله‌های سال پيشمه‌رگه‌ی چه‌له‌نگی پارتي‌مان و گشت بزاقی کوردستان شه‌ره‌ف و که‌رامه‌تی میلیله‌تی پاراستووه. خه‌بات و فيداکاری پيشمه‌رگه به تايه‌تی شه‌هيدانيان و بنه‌ماله‌کانيان به هيچ نرخيک ناتوانی خه‌لات بکړين چونکه له‌وه به‌رزترن، به‌وه نه‌بی که بليين ئه‌وانن دامه‌زړينه‌ری ئه‌م ده‌ستکه‌وته‌ی ئه‌مړو و ئه‌مه به‌ره‌می خوین و په‌نجی ئه‌وانه.

له سالانی پاش نه‌کسه‌ی ۱۹۷۵، به هو‌ی واقیعی فره‌حزبی پيشمه‌رگه‌ش له چه‌ند لايه‌ن بوون، هه‌ر بويه‌ش له‌گه‌ل پيکهيپناني به‌ره‌ی کوردستاني هه‌ول درا پيشمه‌رگه‌ی کوردستان بکړين به يه‌ک. هه‌لومه‌رجی ئه‌وه ته‌نھا پاش دامه‌زراندنی په‌رله‌مان و حکومه‌تی هه‌ريم هاته‌کايه‌وه، ئه‌وه بوو وه‌زاره‌تی کاروباری پيشمه‌رگه دامه‌زرا بو ئه‌وه‌ی پيشمه‌رگه‌ی کوردستان يه‌ک بخات له له‌شکريکی موديرنانه‌دا و پارتي‌مان به گه‌رمی پشتگیری لی ده‌کات. چه‌ندین ياسای تر له ژير دیراسه‌تدایه بو ريزلينان و ته‌مینی ژيانی پيشمه‌رگه قاره‌مانه‌کانی که ده‌وریان بووه و ماندوو بوون. هه‌روه‌ها وه‌زاره‌تی پيشمه‌رگه‌ی خه‌ریکی ريکخستنی لیسته‌کانی شه‌هیده نه‌مره‌کانه بو ئه‌وه‌ی مال و منالیان به‌سه‌ر بکړيته‌وه و ژيانیکی به‌خته‌وه‌ریان بو دابین بکړیت.

۲. فيدراليزم و گۆړینی دروشمی پارتي:

برياریکي هه‌ره گرنگی په‌رله‌مان له سالی ۱۹۹۲دا راگه‌ياندنی فيدراليزم بوو، واته په‌يوه‌ندی حکومه‌تی هه‌ريمی کوردستان له‌گه‌ل حکومه‌تی مه‌رکه‌زی عيراق له‌سه‌ر بناغه‌ی فيدراليزم ده‌بيت. که‌واته ده‌بيت رژیمی ئاینده‌ی عيراق يا ئه‌و رژيمه‌ی له‌گه‌لی ريک ده‌که‌وين، رژيميکی خاوه‌ن سيسته‌میکی ديموکراتی په‌رله‌مانی فيدرالی بيت.

په‌نگه هه‌فالان، ئه‌ندامانی کونگره، بپرسن ئايا دروشمی پارتي گؤراوه له ديموکراتی بو عيراق و ئوتونومی بو کوردستان بو ديموکراتی بو عيراق و فيدرالی بو کوردستان؟ له وه‌لامدا ده‌ليين فيدراليزم له سياسه‌تی پارتي‌مان دوور نه‌بووه و له سالی ۱۹۷۴دا که رژیمی عيراق هيړشی دپندانه‌ی خو‌ی ده‌ست پي کردوو به‌سهر کوردستان، بارزانی نه‌مر ئه‌مری دا پروژيه‌ک ئاماده بکړیت بو شپوه‌ی فيدرالی، ئه‌وه بوو چه‌ند پسپوری ياسا پروژيه‌کیان ئاماده کرد بو ئه‌وه‌ی له کاتی موناسييدا ئيعلان بکړیت. هه‌روه‌ها ئوتونومی راسته‌قینه که داوامان ده‌کرد له جه‌وه‌ردا مانای ناوه‌روکی فيدراليزمی ده‌گرته‌وه.

پارتي‌مان هيچ کاتيک ياری به مه‌شاعیری جه‌ماوه‌ر نه‌کردوو و هه‌ميشه ئه‌و شو‌عه‌ری هه‌لگرتوو که قابلی ته‌حقیق بيت نه‌ک موايه‌ده‌ی پي بکړیت، هه‌رگيز بو به‌رزه‌وه‌ندی

تہسکی حزبی با زہرہریشمان کردبئی رہئیمان نہ گۆریوہ تا دلنیا نہ بووین لہوہی
ہہ لومہرجی ناوخۆ و دەرہوہ لہبارہ و سہرکەوتن بہ دەست دیت.

ئیمہ لہ کاتی ہہ لہبژاردن دەستکاری شوعمارمان نہ کرد، شوعمارمان نہ گۆری، چونکہ
گۆرینی شوعار دەبئی کۆنگرہ بریاری لہسەر بدات، لہ لایہکی تریشہوہ لہ دەرہوہ کہس
ئامادہ نہ بوو تہئیدمان بکات بۆ فیدرالی، بہ لکو وا پئی دەچوو دژی بوہستن تاوہکو پارسال
کہ سہفہری دەرہوہمان کرد، ہہولمان دا و بۆمان دەرکەوت کہ ہەر سیغہیہک لہ
چوارچیوہی عیراقدا بۆ دیاریکردنی مافی گہلی کورد قابیلی قہبولہ. لہ لایہکی ترہوہ پاش
ہہ لہبژاردن و دامہزراندنی پەرلہمان، بریار لہ مہسہلہیہکی وا چارہنووسیدا تہنہا لہ
دہسہلاتی پەرلہماندایہ نہوہک لہ دہسہلاتی حزبہکاندا. ئەوہ بوو پیشنیارمان کرد بۆ
پەرلہمان کہ ہہ لومہرج لہبارہ بۆ فیدرالی، ئەویش رایگہیاندا و بریاریکی میژووی بوو و
پیروژ بیت لہ گہلی کوردستان.

ئیمرو ئەو ہہ لومہرجہ ہاتۆتہ کایہوہ کہ سالہای سال چاوہروانیمان دہ کرد، فیدرالیزم
سیغہیہکی مہقبولہ لہ دەرہوہ و لہ ناوہوہش، کۆنگرہی نیشتمانی عیراقی (I.N.C) بریاری
دا ریز لہ ئیرادہی گہلی کورد بگریت، فیدرالیزم بہ سیستہمیکی راست و باش دہزانی بۆ
ہہموو عیراق و یہکیتی عیراقی پئی دہپاریزری، نہک تہہدیدی عیراق دہکا. ئیستاش دەبئی
پہپرہوی لہ بریاری پەرلہمان بکہین کہ خواستی خۆمان و ہہموو جہماوہری کوردستانہ و
داوا دہکہم لہ کۆنگرہ کہ ئەم شوعارہ ئیقرار بکات و ببئی بہ شوکاری حزب.

۳. راگہ یاندن:

لہ چیادا سہردہمی پیشمہرگایہتی سہرہرای کہمی دہرامت و نہ گونجانی جیگا و باری
شہرپوشۆر و ہیرشی رژیم، بہ تہنہا دہزگای ئیزگہوہ (دہنگی کوردستانی عیراق) و تاپ و
پۆنیۆ و کەرہستہی ہەرہ سادہی چاپہمہنی، دریزہمان بہ خہباتی پۆشنیری دہدا.

ئیزگہکہمان کہ ئەمسال بیرہوہری پر شانازی سییہمین سالی دامہزراندیہتی، ئەمہ (۳۰)
سالی رہبہقہ بہ دہنگہ زولالہکەہی، بہ پەرغمی تہشویش، جہماوہری کوردستان ہۆشیار
دہکاتہوہ. دہزگای راگہ یاندن و کارمہندانی لہ سہختترین ہہ لومہرجدا نہ یانہپشت ئەو
دہنگہ رابوہستئی. ہہروہا رۆژنامہی خہبات، کہ تہمہنی وابوو بہ (۴۰) سال، بہ بلاوکراوہ
و نامیلکہ و کتیب و پۆستہری جۆربہ جۆر دہردہچوون لہ سوریا، لوبنان، ئەلمانیا، بریتانیا،
ئہمیریکا و ولاتانی دیکہ ہہقالان و ریکخراوہکانی پارٹیمان بہ پئی توانا، گۆفار و رۆژنامہ و

بلاوکراویان دهرهیتناوه. پاش راپه پین هه لومه رجیکی تازه بو چالاکي راگه یاندن و پۆشنیبری هاته پیش، سه دان نووسه ر و هونه رمه ند و پۆشنیبری به رز دهره تیان بو په یدا بوو که توانای خویمان ته رخان بکه ن بو حزبی خویمان و له و ریگاوه خزمه تی میلله ته که یان بکه ن و، زۆری تازه ش هاته نه پیش و ناو ریزی حزبه وه.

ئیستا له حیاتی تافه ئیزگه یه ک و پۆژنامه یه کی مانگانه که له چیا دهرده چوو، چه ندین ده زگای گرنگمان به دهسته وه یه. پۆژنامه یه کی پۆژانه برابیه تی که یه که م جار له سالی ۱۹۷۶ دهرچوو و پۆژنامه یه کی هه فتانه به عه ره بی و پۆژنامه یه کی ئینگلیزی و گوڤاری کادیر و بلاوکراوه ی تر له دهره وه، ئەمه له لایه ک، له لایه کی تریش جگه له ئیزگه ی ده نگی کوردستان، چه ند ئیزگه ی (FM) له شاره کان و چوار ده زگای ته له فیزیوون که هیزیکی گرنگی به راگه یاندن داوه. پیویسته ئەم کۆنگره یه بیریکی جدی بکاته وه له ریکخستنی ئەم داموده زگای فراوانه ی راگه یاندن بو ئەوه ی به چاکترین شیوه که لکیان لئ وه ربگیری بو خزمه تی میلله ت و کیشه که ی و پۆشنیبری کوردی به گشتی.

ده بی بزاین ئیمرو له جیهاندا راگه یاندن بریار دروست ده کات، بئگومان راگه یاندنی یه کگرتنیش که ده که ویتته سه ر راگه یاندنی پارٹی هیز و توانایه کی تر ده دات به راگه یاندنی پارٹییمان.

دووهم: هه لوئستی دهره وه له مه سه له ی کورد له عیراق:

ئه لف - هه لوئستی ناوچه ی پۆژه لاتی ناوه پراست پیش شه ری خه لیج و پاش شه ره که:

مه سه له ی کورد هه یج وه ختی له لایه ن ولاته کانی دهره وه ر و ناوچه ی پۆژه لاتی ناوه پراسته وه ئیعترافی په سمیی پئ نه کراوه، هه ره چهنده ولاتانی ناوچه وه کو سوریا و ئیران له بهر کیشه یان له گه ل پژیمه کانی عیراق و حساباتی تر، یارمه تی حزبه کوردستانییه کانیان ناوبه ناو ده دا له ژیر چه تری یارمه تیدانی گه لی عیراق و موعاره زه که له سه رده می شه ری سارد حساباتی نیوده ولته تی تیکه لای هه لوئستی ئەو ده ولته تانه ده بوو، به لام هه یج وه ختی ک وه کو مه سه له ی کورد که مه سه له یه کی سیاسی و نه ته وه ییبه پشتیوانیان لئ نه کردووین، به لکو وه کو بزووتنه وه یه کی سیاسی که به شیکه له موعاره زه ی عیراقی. ئیمه بو کات و سه رده می خو ی ئەو جوړه کۆمه که مان به چاک زانیوه و ئیستاش وه کو پشتیوانییه ک له گه له که مانی ده زانین، له وه دهرچی له ولاتانی دیکه ی عه ره بی و ئیسلامی پیش شه ری خه لیج ته نانه ت به راگه یاندنیش پشتیوانیان له مه سه له که مان نه کردوو ئەگه ر دژی

نه بووبن.

ههروهها کیشهی گهلی عێراق بایهخی پێ نه دراوه؛ نه لهسهه ئاستی عه ره بی یا ئیسلامی، بهلام له داگیرکردنی کویت له لایه نه جهیشی عێراقه وه له مانگی ئابی ۱۹۹۰دا، ههلوێستی کتوپر گۆرا، کیشهی گهلی عێراق و کورد کهوته بهر تیشکی باش و لیکۆلینه وه. تاوانه کانی پزێم به تایهتی له ههله بجه و سه رانسه ری کوردستان ههروهها له عێراقدا بوون به مادهی راگه یاندنی هه موو ئه و ولاتانه ی دژی داگیرکردنی کویت هاتنه قسه. سه یر ئه وه یه که پارتیمان و به ره ی کوردستانی به لگه ی زیاتریان له تاوانی پزێم خسته بووه به رچاوی جیهان بو پرسیوا بوونی پزێم، به لام دیسان لایه نی سیاسی مه سه له ی کورد ده خرایه پشتگوێ. تا ئیستاش به و شیوه یه وه ک پێویسته ناچن، به لام به هه رحال ئه و وه زعه ی پاش شه یری خه لیج ده رگایه کی تازه ی کرده وه تا بزووتنه وه ی کورد ئازادانه و به به رفراوانی مه سه له که بخاته به رچاو، هه یج نه بی خه لکیک په یدا بوون له و ولاتانه که گوێ بگرن بو کورد، بێگومان پاش شه یری خه لیج سیاسه تی جیهان به رامبه ر به کورد گۆرانێکی ئیجابی به سه ردا هات: جاران وه ک مه سه له یه کی ئینسانی و به س ته ماشا ده کرا یا ئه وه ش نه بوو. به لام ئیستا وه ک کیشه یه کی سیاسی ته ماشا ده کریت و ئه وه ی ئیمه لی تیگه یشتووین تا ئیمرو سیاسه تی ئه مریکا و ئه وروپا ئه وه یه که ده بی گه لی کورد به مافی په وای خو ی بگات و پشتگیری له هه ر سیخه یه ک ده که ن که کورد له گه ل مو عاره زه ی عه ره بی و عێراقی له سه ری پێک بکه ون له چوارچێوه ی عێراقدا و بو ئاینده ی عێراقیش به راشکاوی رایان گه یاندوو که پشتگیری له به دیلیکی دیموکراتی په رله مانی ده که ن بو ئاینده ی عێراق، که به رای ئیمه ئه مه گۆرانێکی ئیجابی گه و ره یه.

ههروهها هه لوێستی تورکیا ئه مرۆ ئه هه میه تیکی زۆری هه یه چ وه ک دراوسیه ک، چ وه ک ئه ندامێک له هێزه هاوپه یمانه کانی که ده مانپارێزن به سوپاسه وه. ئیمرو تورکیا ته نها ده رگایه که که کۆمه کی مرۆفایه تی له ده ره وه بو کوردستان پێدا دیت. به داخه وه هه لوێستی کۆماری ئیسلامی ئێران به تایه تی له م دواییه دا، ئه وه نه بوو که ته وه قوعمان ده کرد، پیمان وابوو یارمه تیمان ده دن بو ئاوه دانکردنه وه ی ولاته که مان نه ک به تۆپباران ده که ونه کۆتایی دێهاته کا هان.

ههروهها به داخه وه هه لوێستی سوریاش ئه وه نه بوو که ره چاو ده کرا، هه یج کامیان نه ئێران نه سوریا که سه له های سال دۆست بووین و ئیستاش هه ر چه ز به دۆستایه تییان ده که یین رێگه یان نه داوه هه یج کۆمه کی مرۆفایه تی له رێگه ی ئه وانه وه بیت بو کوردستان،

خۆشیان کۆمهکیان نه ناردوووه و نه پزازی بوون تهعامول له گه‌ڵ حکومه‌تی هه‌رێمدا بکه‌ن. سه‌ره‌پرای هه‌موو ئه‌و وه‌زعه‌ نه‌ په‌رله‌مان و حکومه‌تی هه‌رێمی کوردستانی عێراق بوونه‌ته حه‌قیقه‌تێک و له‌ به‌رژه‌وه‌ندی هه‌موو لایه‌که‌ په‌یوه‌ندییه‌کی دۆستانه‌ له‌ نێوانماندا هه‌بێت.

پاش پراگه‌یانندی فیدرالیزم سێ ده‌وله‌تی دراوسی (ئێران، تورکیا و سوریا) که‌وته‌نه‌ دانیشتنی سێ قۆلی به‌ بۆچوونی نادروست گوایه‌ ته‌جروبه‌ی دیموکراتی کوردستانی عێراق ته‌هه‌یدی ئه‌وان ده‌کات! له‌ کاتێکدا ئێمه‌ هه‌میشه‌ پامان گه‌یاندوووه‌ و ئیسپاتمان کردوووه‌ ته‌ده‌خول له‌ کاروباری هێچ ولاتێک ناکه‌ین و هه‌ز ناکه‌ین که‌سه‌یش ته‌ده‌خول له‌ کاروباری ئێمه‌دا بکات و ده‌مانه‌وێ په‌یوه‌ندی دۆستانه‌ و ئاساییمان هه‌بێت له‌ گه‌لیاندا.

به‌لای ئێمه‌وه‌ مه‌ترسی ئه‌و دراوسیانه‌ ئه‌ساسی نییه‌ و حه‌ق نییه‌ به‌و شیوه‌ ناره‌وایه‌ فشارمان به‌پێننه‌ سه‌ر، به‌لکو حه‌قه‌ یارمه‌تیمان بده‌ن بۆ ئاوه‌دانکردنه‌وه‌ی ولاته‌که‌مان و دا‌ینکردنی پێویستییه‌کانی ژیان بۆ میله‌ته‌که‌مان. ته‌ده‌خول نه‌که‌ن له‌ کاروباری ناوخۆی عێراق و ئیحتیرامی ئێرا ده‌ی گه‌لی عێراق بگرن، ته‌نها گه‌لی عێراق مافی هه‌یه‌ بپاری بده‌ت چ جو‌ره‌ سیسته‌مێک ده‌بێت حوکمی عێراق بکات. نه‌ پزیمێکی دیکتاتۆری ده‌توانی هه‌تاهه‌تایه‌ خۆی به‌سه‌پینی به‌سه‌ر گه‌لی عێراقدا، نه‌ دراوسی‌کانی عێراقیش مافی ئه‌وه‌یان هه‌یه‌ ئاینده‌ی عێراق په‌سم بکه‌ن به‌بێ رای و ئێرا ده‌ی گه‌لی عێراق.

ب - هه‌لۆیستی نێوده‌وله‌تی پێش شه‌ری خه‌لیج:

پێش شه‌ری که‌نداو، واته‌ له‌ شه‌ری سارددا کورد و کێشه‌که‌ی قوربانی مملانی نێوده‌وله‌تی و ئیقلمیه‌یه‌کان بوون. له‌ شه‌ری عێراق و ئێراندا وه‌زعی نێوده‌وله‌تی له‌ گه‌ڵ پزیمێ عێراق بوو، کۆمه‌لگای جیهانی به‌رامبه‌ر تاوانه‌کانی پزیمێ عێراق دژ به‌ کورد و خه‌لکی عێراق بێده‌نگ بوون. ته‌نانه‌ت کاره‌ساتێکی گه‌وره‌ی وه‌کو هه‌له‌بجه‌ و ئه‌نفالیش له‌و سه‌رده‌مه‌دا نه‌یتوانی سه‌رنجی جیهان وه‌کو پێویست بۆ لای مه‌سه‌له‌که‌مان پراکتیسی، هه‌رچه‌نده‌ کاره‌ساتی هه‌له‌بجه‌ و پزیمێ میلیۆنه‌ها خه‌لکی سه‌ر زه‌مینی جولاندوووه‌ و ده‌نگێکی زۆری دا‌یه‌وه‌ له‌ داموده‌زگا‌کانی جیهانیدا.

ئێمه‌ و به‌ره‌ی کوردستانی هه‌میشه‌ یادداشته‌مان ده‌نارد و په‌یوه‌ندیمان ده‌کرد به‌ کۆر و کۆمه‌لی جیهانی و ئه‌وه‌نده‌ی له‌ توانای ئێمه‌ دا‌بوو درێغمان نه‌کرد له‌ گه‌یانندی ده‌نگی کورد و کێشه‌که‌ی و گشت گه‌لی عێراق. بێگومان لایه‌ن و که‌سانی خێرخوازی هه‌بوون که‌ له‌و زروفه‌ سه‌خته‌دا به‌ ده‌نگمانه‌وه‌ هاتن و پشتیوانییان لێ کردین؛ له‌وانه‌ خاتوو دانیال میتیران

کہ لہ سال ۱۹۸۸ء باہ ختی گرنگی بہ وه زعی ئاوارہ و پہ نابہ رہ کاہمان لہ تورکیا دا، ہہ روهہا دہ ورنکی چاکی ہہ بوو لہ بہ ستنی کونگرہی پاریس لہ سال ۱۹۸۹ دہ ربارہی ناسنامہی کورد و کیشہی کورد. ہر پارہ کانی ئہ و کونگرہیہ لہ و سہ رده مہ دا ہشتیوانیہ کی مہ زنی جیہانی بوو. ہہ روهہا چہ ندین کور و کومہ لہی تر بہ ستان بو ہا و کاری لہ گہ ل گہ لی کورد و ہک ہہ لویستی و ہزارہ تی دہ روهہی سوید و چہ ندین حکومہ تی ٹیسکاندیناٹی و ئہ وروپی، ہہ روهہا پہ رلہ مانی ئہ وروپی و کومہ لیک لہ ئہ ندامانی کونگریسی ئہ مریکی بہ تاییہ تی سیناتور پیل و زور لہ ئہ ندامانی پہ رلہ مانہ کانی ولاتانی تر.

بہ لام گشت ئہ و ہہ لویستانہ لہ چوارچوہی دہ رپرینی ہہ ستی مروف دؤستانہ و ہا و کاری مہ عنہوی دہ رنہ چوو و نہ بوو بہ ہشتیوانیہ کی سیاسی نیودہ ولہ تی.

ج - ہہ لویستی نیودہ ولہ تی پاش شہری خہ لیج:

شہری خہ لیج ہا و کات بوو لہ گہ ل گورانکاری ہہ رہ گرنگ و قوولی نیودہ ولہ تی، یہ کیتی سو فیت و کامپی سوسیالیستی لہ ہہ لوشانہ و ہدا بوون، سیستہ میکی نوی دامہ زراہہ و ہ.

لہ باسکردنی راپہ رین و کورہ و ہ کہ دا گوتمان لہ ئہ نجامدا ہہ لویستی نیونہ تہ و ہ پی لہ دہ رکردنی ہریاری (۱۸۸) بہ دواوہ بہ رہ و ہشتگیری مہ سہ لہی گہ لہ کہ مان گورا، ہہ ر چہ ند ئہ و ہر پارہ زیاتر لایہ نی مرو فایہ تی لہ مہ سہ لہی گہ لی کوردا دہ گریتہ و ہ بہ لام و رده و رده دہ بینین بہ و ہ گیشتو و ہ کہ باہ خہی گرنگتر بہ مہ سہ لہ کہ مان دہ درئی.

ہیگومان ہہ لویستی نیونہ تہ و ہ پی جیا ناکریتہ و ہ لہ خودی خہ بات و قوربانیدانی گہ لہ کہ مان کہ ہہ ر چہ ندہ پیشتر لہ ئاستی جیہانی باہ خہی پی نہ درا، بہ لام بہ رده و امبوونی بہ ر خودان و تاوانہ کانی پرژیم کاری دہ کردہ سہ ر رای گشتی و لایہ ن و چاودیران و دامودہ زگای لیکو لینہ و ہی سیاسی دہ ولہ تہ مہ زنہ کان و ئہ و واقعہ ئاشکرا بوو کہ مہ سہ لہی کورد مہ سہ لہیہ کی ہہ رہ گرنگی روژہ لاتی ناوہ راستہ. ئاشتی و ئاسایشی ناوچہ کہ بہ شیکی زوری بہ و ہ و ہ بہ ندہ کہ دہ بی مہ سہ لہی کورد چارہ سہ ر بکریت بہ شیوہیہ کی دیموکراتییانہ. کہ واتہ کورد لہ خہ بات و قوربانیدانی خوئی بہ جیہان ناساند و وای لئ کردن دان بنین بہ بوونی ئیمہ دا.

ئہ و ہ لہ لایہ ک، لہ لایہ کی دیکہ و ہ ہہ لویستی تازہی نیونہ تہ و ہ پی لہ و گورانکاریہ جیہانیہ و ہ ہاتو و ہ کہ لہ ناوہ راستی ہہ شتاکانہ و ہ دہ ستی پی کردبوو. تہ یاریکی جیہانی بوو ریزلینان لہ مافی مروف و دیموکراتی و چارہ سہ ری کیشہی گہ لہ چہ وساوہ کان بہ ہیژ دہ بوو،

له ئەنجامدا یەكیته سۆفیت و کامپی سۆسیالیستی لهبەر سیستەمی ئیستییدادی و دەسەلاتی مەرکەزی شمولی و نەبوونی ئازادی سیاسی هەلۆهشایهوه. دیاره و به ته جروبه ئیسپات بوو، ئازادی و دیموکراسی و نان پێویستن بۆ هەر ولایتیک و مافی هەر دەولەتیک؛ دیواری بەرلین پرووخوا و چەندین دەولەتی سەربەخۆی تازه پێک هاتن.

نەتەوه یەكگرتووکان کەوتە جێبەجێکردنی پەیماننامە ی خۆی کە پۆلی سەرەکی بینئ له چارهسەری کێشە ی گەلان و ولاتاندا و بۆ یەكەم جاره، سیاسەتی نێودەولەتی دەگونجئ له گەل هەست و خواستی گەلی کورد کە بریتییە له (ئازادی، دیموکراتی و پزگرتن له مافی مروّف).

پارتیمان له "کۆنگرە ی دە" ی ۱۹۸۹دا باروودۆخی ئەو سەردەمە ی شی کردەوه و له راپۆرتی سیاسیدا دەری بری کە هەلومەرجی گۆرانکاری جیهان بەرهو دیموکراسی و مافی مروّف له بەرژەوهندی گەل بەشخوراوهکانی جیهاندا یه، وهکو گەلی کورد. ئەوه بوو دەرکەوت گۆرانکارییە کە له بەرژەوهندی ئیتم هاتەوه. حیکمەتی سیاسەتی پارٹی له وه دایه کە به وردی و وشیری چاودێری گۆرانکاری جیهانی دە کرد و هەولئ دەدا سیاسەت و رەفتاری له گەل ئەو ته یاره ئازادیخوازه دا بگونجینئ.

له راستیدا هەموو ئەم هەلومەرجه شتیکی نوئیە له سیاسەتی نێونهتەوه ییدا و سابقە ی نیه، چ گەمارۆدانە کە بهم شیوه یا حیمایه و بەردەوامبوونی وهزعی کوردستان بهم شیوه یه. له گەل پەرەسەندنی هاوکاری نێودەولەتی له گەلمان، واتە دەبئ چاوه پوانی چارهسەریکی تایبەتی به وهزعیکی وا بکەین. تاقیکردنەوه ی ئیتم له هەموو پروویە کە وه تازه یه، نه بهس بۆ خۆمان بەلکو بۆ جیهان و پۆژەهلاتی ناوه راستیش. رەنگه شیوه ی چارهسەری کێشه کەمان بپتە نمونە یه کی جیهانی بۆ چارهسەری چەندین گەل و کەمایه تی له جیهاندا کە به شیوه یه ک له شیوه کان وه کو ئیتم به دەست ستمه وه دەنالینن.

هەقالانی تیکۆشەر،

پیم خۆشه هەندیك له سەر په یوهندی پارتمان له سەر ئاستی جیهانی باس بکەم:

په یوهندی پارتمان زۆر بەرهو پێشه وه چوو، چونکە پارتمان له میژه و له سەردەمی شۆرشی ئەیلول و بارزانی نەمره وه له جیهاندا به دەزگایه کی سیاسی ناسراوه و هەمیشه ناوی هاوهلناوی مەسەله ی کورده. هەمیشه بۆ هەلوێستی پارتمان حسیبی تایبەتی کراوه و ئەمرو دەر فەتیکی فراوانترمان له پێشه تاوه کو حزبیك ئازادانه به حکومەت، ولاتان و

رېځخواه جيهانيه کانه وه په يوه ندي بکهين. پيش شهري که نداو ناستي په يوه نديمان که متر شپوهی په سمی وه رگرت، يا له سهر ناستيکی زور بهرز نه ده بوو، به لام ئیستا پارتيان جیگایه کی تايه تی هه یه و له سهر بهرزترین ناست پيشوازی له ئیمه ده کریت به شپوهیه کی په سمی.

په يوه نديیه کی ديلو ماسی فراوان دروست بووه، هه وه کو سهردانه که ی پارسال و ئه مسال چ به ته نیا يا له گه ل وه فدی (I.N.C)، که زور به باشی و له سهر ناستي بهرز پيشوازی کراين له لایه ن جیگری سه روک کوماری ئه مریکا، سه روک کوماری سوریا، مه لیکي سعودیه، په رله مانی ئه وروپی، وه زیری ده ره وه ی ئه لمانیا و زوری تر.

ئیمه له م وه زعه دا سه رکه وتنیکی سیاسی بهرز به دی ده که ين که ده بیته ئه ساسی سه رکه وتنی بهرزتری داهاتوومان. تاقیکردنه وه ی ديموکراتيانه ی ئه مرؤمان ناوبانگی کورد و مه سه له که مان چه ندين به رابه ر بهرز کردو ته وه، که ده بی هه ول بدين ئه و سومه ته خاوینه پاريزين، ئیمه ديموکراسی ده پاريزين و به شپوهیه کی هه زاری په فتار ده که ين و نيشتمان که مان ئاوه دان ده که ينه وه.

بېگومان پيش هه موو شتيک خزمه تی خو مان ده که ين، تیکوشه رانی پارتيان و جه ماوه ری گه ل ده بی بزنان هه ر چه نده ئیمه زیاتر حورمه تی تاقیکردنه وه که ی خو مان بگري و پيشی بخره ين ئه وه نده ش کوړ و کومه له ی جيهانی پشتمان ده گرن و زیده تر هاوکارمان ده بن و حورمه تمان ده گرن.

سپیه م: ئه رکه کانی ئه مرؤمان:

ئه لف - له پرووی حزبيیه وه:

- چه سپاندن و پيشخستنی باری رېځخستن و دانانی چه ندين جوړی رېځخست له پال مه رکه زی ديموکراتيدا بو ئه وه ی بتوانری ئه و جه ماوه ره زور و زه به نده ی له گه ل پارتيانن ریک بخرين.
- بايه خدان به کومه له و رېځخواه جه ماوه رييه کان و په کخستن وه مان له گه ل لایه نه کانی تر، چه سپاندنی ریزی په کبوونيان به شپوهیه که نه و رېځخواوانه پالپشتی په رله مان و حکومه ت و ئاوه دانکردنه وه و بووژانه وه بن، به گیانی نيشتمانی و فيداکاری و گه لپه روه ری ئه ندانه کانیان په روه رده بکه ن.
- بايه خدایيکی گرنگ به په روه رده ی ئه ندان و لایه نگرانی پارتي، به کردنه وه ی مه عه ده ی

جوڑبہ جوڑی پیگہ یاندنی کادیر له هه موو پرویه کی ریڅخستن و جه ماوه رپی و راگه یاندنه وه.

- بایه خدان به بلاو کورده وهی روشنبیری دیموکراسی و پهروه رده کردنی ئەندامان و جه ماوه به که لکوه رگرتن له که له پوری دهوله مهندي بارزانی نه مر، ته واوی بزووتنه وهی رزگاریخوازی کورد و قیمه ی ئیسلامی و که له پوری ئینسانی و دیموکراسی له هه موو جیهان و بلاو کورده وهی گیانی له خو بردویی و سنگفراوانی و پریژلینان له مافی مروّف و چه سپاندنی پایه ی دیموکراسی. بایه خدانی ته واو به لایه نی گشتی پهروه رده و پریژلینان له عادات و ته قالیدی پاکی کورده واری و ئەخلاقی گشتی وه کو راستگویی، ئەمه کداری، عه داله تخوازی، خزمه تی جه ماوه، قیمه ی ئازادی، یه کسانی و فیداکاری له ریگای نیشتماندا. بایه خدان به پهروه رده کردنی ئەندام و پیشمه رگه و جه ماوه رپی پارٹی و هیچ کاتیک بیر له وه نه که نه وه زور و زورداری به کار بینن، به لام له هه مان کاتیشدا زور و زورداری له کهس قه بول نه کهن.

که واته ئە وهی له پیش کونگره که دا هه یه بو چاره سه رکردنی، ئەمانه ن:

۱. چاوگپرانه وه به په پره وی ناوخوی پارتیدا و ئەنجامدانی هه ر گورانکاریه ک که پیویسته بگونجی له گه ل پرووی تازه ی پارٹی.
۲. نوێکردنه وه و دهوله مهندي کردنی پروگرامی پارٹی له بهر تیشکی پیشکه و تنه کانی مه سه له ی کورد و بارو دخی جیهاندا.
۳. دروستکردنه وهی ریڅخراوه کانی پارٹی به شیوه یه کی (المرونه) و چه ند جوړ تا شیاوی داگرتن و ریڅخستن و به ریوه به ردنی جه ماوه رپی فراوانی پارٹی بی. واته حاله تی تازه ی دیموکراتی ره چاو بکه یین بی ئە وهی پیویستی خه باتی نه یینی و ئەرکه کانی له یاد بکه یین.
۴. پته وکردنی ریڅخستن پارٹی به پهروه رده کردنی کادیری نوئی هو شیار و خوینگه رم.
۵. ریڅخستن و په ره پیدانی داموده زگایی فراوانی راگه یاندن و روشنبیری به دامه زراندنی ئەنجومه نیکی تایبه تی به ناوی ئەنجومه نی راگه یاندن و روشنبیری سه ر به سه روکایه تی.
۶. ریڅخستن و چه سپاندن و گه شه پیدانی په یوه ندی پارٹی له سه ر ئاستی کوردستانی و عیراقی و دهروه به شیوه یه ک که ئامانجه پیروژه کانی گه ل و ئامانجی ئەم کونگره یه بیاریژین.
۷. بایه خدان و پته وکردنی ریڅخستن پارٹیمان له نیو په نابهرانی کورد له سه رانسه ری

جیھاندا.

ب - لەسەر ئاستی کوردستانی:

کوردستانی عێراق:

پارتیمان تێدەکوۆشی بۆ چەسپاندن و پێشخستنی پەرلەمان و حکومەتی هەرێم و تاقیکردنەوهی دیموکراسی بە گشتی. پارتی کە بەشداری ئەساسی ئەو حالەتە یە هەول دەدا بۆ سەقامگیری ژێانی دیموکراسی و زامکردنی مافەکانی مرۆف.

گرنگییەتی تەواویش دەدا بە باری سەختی ژێانی خەلکی و هەموو توانای بەکار دێنی بۆ چارەسەری کێشە ی ئابووری. دەبێ لە یادی نەکەین کە چەندین مەترسی هەپەشە لە تاقیکردنەوهکەمان دەکەن کە دەبێ بەرانبەریان هۆشیار و وریا بن:

۱. هەپەشە ی عەسکەری پزێم کە هەمیشە دەبێ لەبەر چاو بگیری، تا پزێمیکی دیموکراتی حوکمی عێراق نەکات ئەو مەترسییە هەر دەمێنی. بۆیە دەبێ هەمیشە کۆر و کۆمەلی جیھانی بخەینە بەردەم ئەو راستییە.

۲. وەزعی ئابووری ژێانی خەلک ئەگەر بە پەلە چارەسەر نەکرێ پەنگە بێتە کۆسپ لە رێگە ی پێشکەوتنی ئەم تاقیکردنەوهیەدا.

۳. گیروگرتی ناوخۆ: خوا نەخواستە ئەگەر وەزعیکی نالەباری دووبەرەکی ناوخۆ بێتە پێش، ئەوا هەموو تاقیکردنەوهکەمان بە با دەروات. هەر بۆیە ش پارتیمان هەمیشە سوور بوو و سووریش دەبێ لەسەر پاراستنی یە کبوونی پزیزی گەل و بەرە ی کوردستانی و گیانی برابەتی و هاوکاری و تەبایی پەرلەمانی و حکومی و میلی.

۴. هەرچەندە ئەم مەترسییە ئەگەرێکی دوورە بەلام دەبێ بزانی مەرجیکی ئەساسی مانەوهی تاقیکردنەوهکەمان ئەو پشتگیرییە نێودەولەتییە کە هە یە. دەبێ هەول بەدین مەسەلە کەمان لە مێشک و وێژدانی جیھاندا هەمیشە زیندوو مێنی بۆ ئەوهی پشتیوانی نێودەولەتی بەردەوام بی.

بەلام ئێمە برابەکی بەهێزمان هە یە کە ئەم تاقیکردنەوه دەپارزێریت و دەپیارزێن و دەبێ بزانی بەشیکی گرنگی دەکەوێتە ئەستۆی خۆمان، بە تاییەتی پاراستنی پرووی گەشی تاقیکردنەوهکەمان، یە کبوونی پزیزی گەل، ئاسایش و چەسپاندنی یاسا. بە پێی توانای خۆمان هەولی ئاوەدانکردنەوه و بووژاندنەوهی ولاتە کەمان بەدین.

ئێمە داکۆکییەکی زۆر دەکەینە سەر بە کارخستنی وزە و توانا و سامانی بەشەری و مادی

خۆمان که لهو پروایه داین ئه گهر هه مووی پیکوپیک بخهین، لهم تاقیکردنه وه یه دا سه رفرازانه ده رده چین. پێویسته ئه ندام و جه ماوه ری پارتمان وا په روه رده بکهین که نمونه ی کار و په نجکیشان و فیداکاری بن.

بووژاندنه وه ی نیشتمانه که مان؛ پزیم کۆمه لی کورده واری شیواندوه به دوورخسته وه ی زۆربه ی خه لک له کشتوکال و ئازه لاری و به ره مه پیمان، ئاومیدی و بپروایی و چاوله ده ستی ئه م و ئه و بلاوکردنه وه، قیمة تی چاکی کورده واری و کۆمه لایه تی له ناو بردوه، هه ر بۆیه ش پێویستی به چاککردنه وه هه یه به سیاسه تی دروست و په روه رده ی به رز.

چ له رووی کادری فه نی و کارامه یان له رووی مه عنه و بیه وه تا مروقی کورد پروای به خو ی بته وه و به ره و ئاینده یه کی گه ش و ئارام پروات. به و شیوه یه له سه ر ئاستی هه ری می کوردستان هه و ل ده ده ی تاقیکردنه وه که مان سه رکه و ئی و ده سه لاتی یاسا زال بی و کاری تیرۆریستی بنبر بکری و هه یچ حزبیکی سیاسی چه کدار له ده ره وه ی یاسا و بپاره کانی په رله مان و حکومه ت نه می ئی.

پیشمه رگه بو به رگری له هه ری م بی ت، به هه یچ جوړیک به کار نه یه ت بو چاره سه ری گیروگرفتی ناوخو و هه و ل بده ی هه ری می کوردستان بی به دوورگه یه کی دیموکراسی و ناشتی، به خته وه ری، یه کسانی ده رفه ت و سنگ فراوانی بو هه مووان.

هه رچه نده کیشه ی تری هاوولاتیان هه می شه له به رچاومانه بو چاره سه رکردنی، هه شتا زۆربه ی ئوردوگا زۆره ملیکان هه ر ماون و خه لکه که نه گه راونه ته وه بو دپهاته کانیان که ده بی هه موو هه ولێک بده ی خه لک بگه رپه ته وه بو دپهاته کانیان و یارمه تی پێویست بو ئاوه دانکردنه وه ی دپهاتیان بدری.

هه شتا زیاتر له نیو ملیۆن ئاواره ی ناوچه کانی کوردستان که له ده ره وه ی ده سه لاتی حکومه تی هه ری ممان به تابه تی (۲۰۰،۰۰۰) دوسه د هه زار ئاواره ی که رکوکی پێویستیان به کۆمه کی تابه تی هه یه. حکومه تی هه ری م به رپرسیاره به رامبه ر ئیداره ی وه زعی نزیکه ی (۴) ملیۆن که س، به خو ی نزیکه ی (۲۰۰،۰۰۰) دوسه د هه زار مووچه خو ری هه یه، پێویستیان به بژیوی و به رپوه بردن هه یه. سه ره رای کیشه ی دلته زینی خیزانی که سوکاری ده یان هه زار ونکراو که برینیکی قوولی نه ته وه یی و کۆمه لایه تی و مروقا به تیه که هه می شه ده کولیته وه له ویژدانی گه له که ماندا و تا دیت قوولتر ده بی ت.

دەبێ وەزعی خێزانی شەھیدە نەمرەکان باشتەر بکریت و ھەموو مافیکی پێشمەرگە قارەمانەکان دابین بکریت. ھەرۆھە دەبێ ھەموو ھەنگاوی پێویست بنین بۆ تەئەینی ھێنانەوێ پەنابەرە قارەمانەکان لە ئێران کە ساڵەھایی ساڵە سەریان بۆ پرژیم شۆر نەکرد و سەرەرای دوورەوڵاتی و ئاوارەیی، نمونە ی خۆراگری و بەرخودان.

پارٹی و نەتەوێ کورد

خوشک و برایی خۆشەویست، ئەندامانی کۆنگرە،

دەمانەوێ لەسەر ئەم مەسەلە گرنگە پای خۆمان زۆر بە پروونی دەربەین. نەتەوێ کورد یەك نەتەوێ و لە میژوودا کورد زۆر زۆلمی لێ کراوە. پاش تەواو بوونی شەری یەكەمی جیھانی کە ئیمپراتۆری عوسمانی تێک چوو، سەرلەنوێ نەخشە ی ناوچە کە دانرایو، غەدریکی گەرە لە کورد کرا چونکە وەك نەتەوێەك حسابی بۆ نەکرا و پای وەرئەگیرا، بەلکو پارچە پارچە کردنی بەسەردا فەرز کرا.

پارتیمان ھەر لە ساڵی دامەزراندنییەو، لە ساڵی ۱۹۴۶، پای خۆی نیشان داوە کە ئیمانی بە مافی چارەنووس ھەبە بۆ کوردستان. ئیمپرۆش پارتیمان دووپاتی دەکاتەو کە برۆای بە مافی چارەنووسی کورد ھەبە. بەلام ھەمیشە پارتیمان واقعین بوو، دەزانێ جیاوازی زۆرە لە نیوان ئارەزوو و دەسەلات، لە نیوان فیان و شیان. ئیمپرۆ ئەم واقعە ھەبە و نە ئیمە توانای گۆرینیمان ھەبە، نە کەس ھەبە لە دەرەو یارمەتیمان بدات بۆ گۆرینی و ھەر پارچەبەك خسوسیات ی خۆی ھەبە.

ھەرۆھە ئەمپرۆ و ھەموو مەرجی ناوخوا و دەفەری و نیونەتەوێی گۆراو، دیموکراسی و مافی مرۆف بوونەتە میحوەری سیاسەتی زۆر لە وڵاتانی جیھان. تەجروبی ئیمە ی کوردیش دەری خست کە بە شەر و زۆر و خوینپرشتی مەسەلە کەمان چارەسەر ناکریت. نە ئەو دەوڵەتانە ی لەگەلیان پێکەو دەژین دەتوانن بە زۆر و چەکی کوشندە و ئیرھاب تەواومان بکەن، نە ئیمە دەتوانین بە شەر مافە کاغمان وەرگرن. لە پێشان ناچاربووین چەکی بەرگری ھەلگرن بۆ ئەوێ پێناسی نەتەوێی خۆمان بپارێزین، چونکە موھەدەد بووین، بۆ ئەوێ نەتاویننەو، بۆ ئەوێ ئیسپاتی وجود بکەین کە گەلێکین و ھەین و بە سەربەرزییەو دەلێین پارتیمان ئالەھلگری ئەو بەرخودانە بوو.

ئەمپرۆ ئەو قۆناغەمان بە سەرکەوتوانە بری و لە دونیای ئەمپرۆدا کە دونیای دیموکراسی و مافی مرۆفە دەتوانین بە ئەسالیی زۆر لە مافە کاغمان وەرگرن. پێگە ی ئاشتی و دانوستان

باشترین ریڤگهیه له ههر پارچهیهك په نای بۆ بهن، له گهڵ پاراستنی مافی بهرگری.

ههروهها حهقه حكومهتهكان و كوردیش ههردوو به عهقلی تازهوه بیه له مهسه له كه بکه نهوه، دهستی ناشتی و برایهتی [بۆ یهك درێژ بکهن] و دان به بوونی یهكتری [دا بنێن بۆ] دا بینکردنی مافی پهوای كورد، ههه كهس له پارچهی خۆی، ئەمه ریڤگهیه راسته و ریڤگای چاره سهری كێشه كه مانه.

پیمان وایه خاڵێکی تری زۆر گرنگ ههیه، ئەویش برایهتی (كورد و عه ره ب و فارس و تورك) ه، وهك میللهت ده بێ ئەو برایهتییه بپاریزین و پتهوتری بکهین. حكومهت و ئە حزب دین و ده پۆن به لام میللهتهكان ده مین.

بۆ ئەوهی ئەم واقیعهی كه ههیه (پارچه پارچه كردنی كوردستان)، به شیوهیهکی عادیلانه بگۆڕین بۆ ئەوهی نه تهوهی كوردیش وهك نه تهوه كانی تری ناوچه مافی چاره نووسی خۆی به دهستی خۆی دیاری بکات، پێویستیمان به برایهتی ئەوانه ههیه و له یهكتری تێ بگهن. قیমে تی گه لی كورد زۆر به رزه و كورد به گه لیکی په وشتپاك و به رز ناسراوه. بۆیه ئیمه ده بێ ئەو قیمه ته بپاریزین، خه باتی گه له كه مان ده بێ به ئەسالیی په وا بكریت.

سه ره بزین كه نه له شوێشی مه زنی ئەیلول و نه له شوێشی گولاندا له كوردستانی عیراق و تا ئەمڕۆ په نامان نه برده بهر هیچ شیوهیهکی تیرۆریستی دژی پزیمی به غدا، هه رچه نده پزیم هه موو شیوهی تیرۆر و كوشتنی به كوۆمه لی ئیمه ی به كار هینا، مه ردانه و پیاوانه بهر گریمان له شه ره ف و كه رامه تی خو مان كرد.

ئیمه نامانه وێ و حه ق به خو مان نادهین ته ده خول له كاروباری برا كامان له پارچه كانی تردا بکهین، به لام له سه ر خاڵێك كه په یوه ندی به سومعه ی هه موو كورده وه هه یه دا كوۆی ده كهین كه ده بێ هیچ حزبیکی كوردستانی نزیکي نه كه وێ، ئەویش شیوهی تیرۆریستییه له خه بات، ئیمه به توندی ئیدانه ی تیرۆر و بارمه گیری ده كهین.

به خوشحالییه وه ده ئین په یوه ندی پارتیمان له گه ل هه موو حزه كانی پارچه كانی تری كوردستان زۆر باشه و برابانه یه. له سه ر ئەساسی پز له یه كتر گرتن و له یه كتر تیگه یشتن دامه زراوه. بینیشان كه هه موویان هات بوون بۆ پیرۆزبایی كو نگره كه تان.

ئەمڕۆ له هه ری می كوردستانی عیراقدا په رله مان و حكومهت هه یه و ئەمه به ره مه می خو ئینی شه هیدان و په نجی پێشمه رگه قاره مانه كان و خو پراگری گه له كه مانه. په رله مان و حكومهت مه سئولن له چه سپاندنی یاسا و هه موو ئەو حزبانه به و په ری توانایانه وه

پشتگیری ئەم تاقیکردنەوہی ئیمەیان کردووہ و ئیحترامی بپیارەکانی پەرلەمان و حکومەتیان گرتووہ کہ ئەمە مەرجیکی سەرەکییە بۆ بەردەوامبوونی پەیوەندی باش و برابراوەمان، چونکە پیمان وایە هەر کوردیکی دلسۆز چ وەك حزب یا شەخس، دەبێ پشتگیری لە تەجرووبە ی هەریمی کوردستان بکەین، چونکە دەستکەوتیکی پیروۆزە.

بە داخەوہ تەنہا لە گەڵ حزبی کارگەرانى کوردستان (پ.ک.ک) مەشاکل هەیه، ئەویش نەك ئیمە حەزمان کردبێ، بەلکو خۆیان مشکیلەیان دروست کرد لە گەڵ هەریمی کوردستان و بێ نان و مەکییەکی زۆریان کرد بەرامبەر بە پارتمان و بە شیوەیەك پەفتاریان کرد کہ هەر خۆیان تاقە سواری مەیدانن و هیچ حزبیکی کوردستانی مافی خەباتی نییە.

ئەمەش کورتەیهك لە میژووی پەیوەندی پارتمان و هەرەها بزوووتنەوہی پزگاریخوازی کورد لە گەڵ (پ.ک.ک) و پەفتاریان لە گەڵ ئیمە و ئەحزابی تر:

لە ئەیلوولی سالی ۱۹۸۰ کہ لە تورکیا ئینقلابی عەسکەری پرووی دا، بوو بە پاونان و لیدانی حزبه سیاسیەکان لە تورکیا، بە تاییەتی لە کوردستانی تورکیا، ئیمە ئەو کاتە لە ناوچەیهکی تاییەتی بووین بە درێژایی تورکیا و عێراق و سێ سنووری عێراق و تورکیا و ئێران. بپیارمان دا پەنا بەدەین بە هەموو تیکۆشەرانى کوردستانی تورکیا بە هەموو حزبه کانیانەوہ و پشتگیریان لە پرووی سیاسی و مەعنەوی و یارمەتیدانیان لە پرووی مروفییەوہ. خۆشحالیین کہ توانیمان یارمەتی ئەندامان و کادیرانی ئەو حزبانە بەدەین کہ پروویان لە ئیمە کردبوو. هەندیکیان چەندین سال لە بارەگاکانی ئیمەدابوون؛ یەکیک لەو حزبانە (پ.ک.ک) بوو، کہ هەرچی لە توانای ئیمەدا بوو کردمان بۆ ئەوہی (پ.ک.ک) و حزبه کانی تر، پیکخستەکانی خۆیان دروست بکەنەوہ و خۆیان پیک بخەنەوہ و هەموو یارمەتیەکان دان، لە سالی ۱۹۸۲ پپۆتۆکۆلیکمان ئیمزا کرد کہ پیکەوہ هاوکاری بکەین و لە هەموو هەنگاوەکان یەکتەری ئاگاداری بکەین، کہ ئەمە زۆر گران لەسەرمان تەواو بوو. لە ئایاری سالی ۱۹۸۳، سێ فیرقە ی جەیشی تورکی هاتنە سەر سنوورمان و لە چەندین نوقتە ی حدودی هاتنە ناو خاکمان و بوو بە لیکدان لە گەڵ پيشمەرگە ی پارتمان.

ئەم شەرە بوو بە هۆی ئاوارەبوونی چەندین هەزار عائیله ی پيشمەرگە و هاوولاتیانی کہ لەسەر سنوور دامەزرا بوون لە ناوچە پزگاکراوەکان و تەحەدای پزیمی عێراقیان کردبوو، سەرەپای هەموو سەختییەکی ژیان. ئەمانە کەوتنە بەر ئاگری تۆپارانى جەیشی تورکیا و ناچار سنووریان بە جێ هیشت و هاتنە ناو قوولایی ولات، کہ زیاتر کەوتنە ژێر خەتەری پزیمی عێراقەوہ. ئەمانە ئاوارە بوون، جاریکی تریش ئاوارە بوونەوہ. لە سالی ۱۹۸۴،

(پ.ك.ك) خهباتي چه كداري پراگه ياند، به بې ئه وهى كه سنيك ئاگادار بكهن.

ئەوسا من له سوريا بووم، هه موو حزبه كوردستانيه كان، هى هه موو پارچه كان، به يانيان دهركرد دژى (پ.ك.ك) له سه ر پراگه ياندنى شه ر له توركي ا. سكرتيري (پ.ك.ك) هاته لام زور نارپه حهت بوو له سه ر ئەو به يانه ي حزبه كوردستانيه كان دژى ئەوان و داواى كرد من به ياتي ك له گه ل ئەوه ده ربكه م وهك وه لاميك بو ئەو به يانه، منيش موافقه تم كرد و به ياتيكي دووقوليمان ده ركرد. ديسان جاريكي تر جهيشى توركي هاته وه سه ر سنوور و ته هديدى ئيمه ي كرد. بو ئاگاداري تان بو يه كه م جار تووشى نه قدى كوميته ي مه ركه زى بووم له سه ر ئەم به يانه و چه ند جار ناوچه كانمان كه وتنه به ر هيرشى فپوكه كانى توركي ا. به راستى كه وتبوو ينه نيوان دوو ناگر: ناگرى جهيشى توركي و ناگرى جهيشى عيراقى، كه به داخه وه پاشان بومان ده ركه وت كه ئەمه خواست و به رنامه ي (پ.ك.ك) ش بووه.

(پ.ك.ك) پاش سالى ١٩٨٤، كه وته مملانى له گه ل پارتي مان و له گه ل حزبه كانى ترى كوردستانى، له گه ل حزبى شيوعى عيراقى تووشى شه ر بوون و چه ند كادريكي حزبى شيوعى و حزبى حقوقى كوردستانى توركيايان كوشت و له ئەشكه وتي ك سووتانديان.

زوربه ي ئەو كادر و دل سو زانه ي له كوردستانى توركي ا كه ئيمه به (پ.ك.ك) مان ناساندن و هاوكارى (پ.ك.ك) يان كرد بو هينان و بردنى پو سته يان هه موويان كوشتن. كه وتنه شه رى حزبه كانى كوردستانى توركي ا، چ له ناوه وه و چ له ده ره وه كه وتنه دروست كردنى ريكخستنى تاييه تى سه ر به خو يان له ناو جه ماوه ر و ده ستخستنه ناو كاروبارى ناوخوى پارتي مان و ئەهزابى تر.

له سالى ١٩٨٦، بلاوكراويه كى ناوخوى (پ.ك.ك) مان كه وته ده ست كه به داخه وه دوور بوو له قيه م و ئەخلاقى كورده وارى ده لئيت:

"ئيمه تا ئەمرو پيوستيمان به يارمه تى پارتي هه بوو، به لام له مه ودوا پيوستيمان نيه و له به ر ئەوه ي ئەمانه (يه عنى پارتي) حزيكى عه شاي رى بو رجوازييه و به قوه ته و كو سپه له سه ر ريك گامان، ئەگه ر ئەوان نه مينن، (پ.ك.ك) ده بيته تاقه سوارى مه يدان و له به ر ئەوه ي پيمان ناكريت له مه يدان هه ليان گرين پيوسته به رده وام بين له سه ر نانه وه ي گيروگرفت بو يان و تووشيان كه ين له گه ل جهيشى توركي بو ئەوه ي بكه ونه نيوان دوو ناگرى جهيشى توركي و عيراقى".

له سالى ١٩٨٩، له سه ر سنوورى توركي ا (٦) كاديرى ئيمه يان گرت، كه ئەويش نرخى

پہوہندیکردنی (پ.ك.ك) بوو به پڙیمی عیراقهوه، ئیستاش بوومان پروون نییه (پ.ك.ك) ئەوانه‌ی شه‌هید کرد یان ته‌سلیم به پڙیمی عیراقی کردن؟ که چاکترین کادیری پارتیمان بوون و هه‌فالان:

۱. محمه‌د حه‌مدی.
۲. ئەحمه‌د کادر.
۳. سه‌عدولا ئاقده‌ل.
۴. خالد ئاده‌م.
۵. نه‌زمی خالد.
۶. نزار محمه‌د.

جه‌ماوهر و کادیره‌کان و پيشمه‌رگه‌ی لقی يه‌ك ده‌زانن که هه‌ر يه‌کيک له‌مانه‌ چه‌ند خو‌شه‌ويست و چه‌ند تیکۆشه‌ر و چه‌ند زه‌حمه‌تکيش بوون بۆ پارٹی و کورد و کوردستان.

(پ.ك.ك) ته‌نانه‌ت به‌رامبه‌ر راپه‌رپينه‌كه‌ش هه‌لۆیستی سلبی هه‌بوو، وه‌ختی کۆپه‌وه‌که له‌ سوريا و ئەوروپا پاره‌يه‌کی زۆريان کۆکرده‌وه به‌ ناوی ئاواره‌کانی کوردستانی عیراق و به‌ خو‌یان خواردیان. پاش هه‌لبژاردنی میژوویی و دامه‌زراندنی په‌رله‌مان و حکومه‌ت له‌ هه‌ریمی کوردستاندا، (پ.ك.ك) زۆر به‌ ئاشکرایي دژی ئەم ده‌ستکه‌وته مه‌زنه‌ وه‌ستا. هه‌ولیان دا په‌رله‌مانیکی کارتۆنی له‌ ئەوروپا دروست بکه‌ن دژ به‌ په‌رله‌مانی خو‌مان و که‌وته پرۆپاگه‌نده‌ دژی په‌رله‌مان و حکومه‌ت له‌ سوريا و چه‌کداره‌کانی پڙانده‌ ناو هه‌ریمی کوردستان، له‌ ناو هه‌ریم وه‌ک حزبیکی سه‌ربه‌خۆ ده‌جولایه‌وه و هه‌موو یاساکانی په‌رله‌مان و حکومه‌تی پيشیل ده‌کرد تا که‌وته ئەوه‌ی هه‌ره‌شه‌ له‌ جوتیاره‌کان بکات و پڙنگه‌یان نه‌دات بگه‌رپینه‌وه سه‌ر گونده‌کانیان له‌سه‌رتاسه‌ری سنووری عیراق و تورکیا، که‌ حدودی (۳۰۰) گوند بوون که‌ له‌به‌ر (پ.ك.ك) جوتیاره‌کان نه‌یانده‌توانی ئاوه‌دانیان بکه‌نه‌وه.

له‌ ناو خاکی کوردستانی عیراق مه‌قه‌راتیان دانابوو و گومرگیان وه‌رده‌گرت، خه‌لکیان ده‌گرت و ره‌نگه‌ ئیعدامیشیان کردبن. ته‌ده‌خولیان له‌ هه‌موو شت ده‌کرد و خو‌یان به‌ سو‌لته ده‌زانی. ئەوه‌ی پيشان کرا کردیان دژی ته‌جروبه‌ی کوردستانی عیراق و له‌ هه‌مووی ناپه‌واتر هه‌ولدانیان [بوو] بۆ چه‌واشه‌کردنی میژووی خه‌باتی گه‌له‌که‌مان.

چه‌ندین جار پارٹی و يه‌کیتی پیکه‌وه له‌سه‌ر ئاستی حزبی له‌گه‌ل (پ.ك.ك) دانیشن، بۆ ئەوه‌ی موراعاتی وه‌زعی هه‌ریم بکه‌ن، پيشتریش به‌ره‌ی کوردستانی چه‌ند جار بریاری

دەرکرد و هه‌مان داوای له (پ.ك.ك) كرد. به‌لام به‌داخه‌وه (پ.ك.ك) بایه‌خی به‌وه‌ولانه‌ه‌دا، هه‌تا جارێك ته‌هه‌دیدیان نارد ئه‌گه‌ر به‌مه‌ رازی نین دێین له‌هه‌ولێریش ده‌رتان ده‌كه‌ین! له‌سه‌ر داوای په‌رله‌مان هه‌موو حزبه‌ کوردستانییه‌كان له‌ په‌رله‌مان ئاماده‌بوون تا باسی وه‌زعی هه‌رێم ده‌رپرن و داوایان لێ کرا که (پ.ك.ك) قانع بکه‌ن واز له‌م په‌فتاره‌ بێنن، به‌لام بێسوود بوو.

ئه‌وه‌ بوو حکومه‌تی هه‌رێم ناچار بوو یاسا بچه‌سپێتی و جووتیاره‌کان بگه‌رێتته‌وه‌ بۆ گونده‌ داگیرکراوه‌کانیان، به‌لام به‌داخه‌وه‌ (پ.ك.ك) که‌وته‌ شه‌ری هه‌یزه‌کانی حکومه‌تی هه‌رێم و پێکدادان په‌یدا بوو و ده‌یان شه‌هید و بریندار و قوربانی بێتاوان له‌هه‌ردوولا که‌وتن.

ئۆبالی ئه‌وان له‌ پێش خوا و میلله‌ت و مێژوو ده‌که‌وتتته‌وه‌ سه‌ر سه‌رکردایه‌تی توندپه‌ری (پ.ك.ك)، که‌ تا ئێستاش به‌ خۆیدا نه‌چۆتته‌وه‌ و بیری نه‌کردۆتته‌وه‌ له‌وه‌ی که‌ ئه‌و سیاسه‌ته‌ چ زیانیکی گه‌وره‌ به‌ ئیستا و ئاینده‌ی کورد و بزافه‌کانی ده‌گه‌یه‌نی.

لێره‌دا مه‌سه‌له‌یه‌کی تر هه‌یه‌ زۆر مێشکی منی مه‌شغۆل کردوو و زۆر هه‌ولم داوه‌ یه‌کیک بتوانی تێم بگه‌ینن سهرکه‌ چیه‌، ئه‌ویش ئه‌ویه‌: بۆ حکومه‌ته‌کانی ده‌قه‌ر دژی فیدرالی کوردستانی عێراق وه‌ستان، به‌لام یارمه‌تی (پ.ك.ك) ده‌ده‌ن بۆ سه‌ربه‌خۆیی هه‌موو کوردستان به‌ پارچه‌کانی خۆشیانه‌وه‌؟

ئێمه‌ ئاواته‌خوازین که‌ (پ.ك.ك) له‌و ئیتیفاقه‌ لانه‌دات که‌ له‌ گه‌ل حکومه‌تی هه‌رێمی کوردستان ئیمزای کردوو، که‌ ده‌ست نه‌خاته‌ ناو کاروباری ناوخوای هه‌رێم و له‌ سنوور مه‌قه‌راتیان نه‌بیت و ئیحترامی یاسای هه‌رێم ده‌گریت. هه‌رچه‌نده‌ تا ئیستا چه‌ندین جار خه‌رقیان کردوو و پێش ماوه‌یه‌ک دیسان چوونه‌ته‌ سه‌ر مه‌قه‌رپکی ئێمه‌ له‌ ناوچه‌ی زاخۆ و ته‌هه‌دیدیان ناوه‌ هه‌ر هه‌یه‌. له‌م دوایه‌شدا پاسداری ئێران هه‌ناوه‌ بۆ ده‌وروبه‌ری مه‌قه‌راتی حزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران و په‌سه‌دیان کردوو بۆ تۆپخانه‌ی ئێران، ئێمه‌ش به‌لگه‌مان پێیه‌ که‌ نامه‌ی (م.س) حزبی دیموکراته‌ که‌ شکایه‌تیان کردوو له‌م په‌فتاره‌ی (پ.ك.ك).

ئومێده‌وارین جارێکی تریش تووشی ئه‌و غه‌له‌ته‌ نه‌بنه‌وه‌ که‌ پارساڵ خۆیان تووش کرد و ئیحترامی یاسا و بڕیاره‌کانی په‌رله‌مان و حکومه‌تی هه‌رێم بگرن، موراعاتی وه‌زعی هه‌رێم بکه‌ن به‌ کرده‌وه‌. ئاواته‌خوازین چاوێک به‌ سیاسه‌تی خۆیاندا بخشێننه‌وه‌ و هه‌ول بدن

له گه‌ڵ حزبه‌کانی تری کوردستانی تورکیا سیاسه‌تییکی ناشتیخوازانه‌ی وا بگرنه بهر که حکومه‌تی تورکیاش ناچار بکات ئه‌ویش پێگه‌ی ناشتی بگرێته بهر و پشتیوانی جیهانی‌ش به‌دهست بێنن.

هه‌روه‌ها ئه‌گه‌ر (پ.ک.ک) بیه‌وێ هه‌مان وه‌زعی حزبه‌کانی تری هه‌بێ و هه‌مان په‌یوه‌ندی هه‌بێ، ده‌بێ وه‌ك ئه‌وان ئیحترامی بپیاره‌کانی په‌رله‌مان و حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان بگرن و ده‌ست نه‌خه‌نه ناو کاروباری ناو هه‌ریم و پروایان به دیموکراسی و مافی مروف هه‌بیت به کردوو و گیروگرفت بۆ حکومه‌تی هه‌ریم دروست نه‌که‌ن. ده‌بێ هه‌موو که‌سیش بزانی که په‌رله‌مان و حکومه‌تی هه‌ریم لای ئیمه له هه‌موو شت به‌نرختر و خۆشه‌ویستتره و نایگۆرینه‌وه به هیچی تر.

ج - له‌سه‌ر ئاستی عێراق:

وه‌ك له بره‌گه‌کانی پێشوو ئه‌م راپۆرته‌دا باسی وه‌زعی عێراق هاتوو، پێمان وایه چاره‌سه‌ری کیشه‌ی عێراق به‌وه ده‌بیت که عێراق ببێ به عێراقییکی فیدرالی دیموکراسی په‌رله‌مانی و، گه‌لی عێراق له شوێنه‌واری شه‌ر و ئابلقه و دیکتاتۆریه‌ت پزگاری ببێ و بکه‌وێته ئاوه‌دانی و بووژانه‌وه‌ی ولات له هه‌موو پرویه‌که‌وه. که گومان عێراقییکی فیدرالی، واته پاراستنی داموده‌زگای ئه‌مروێ هه‌ریم و دانپێدانانی له‌لایه‌ن گه‌لی عێراقه‌وه که ده‌وله‌ته‌که‌ی بپێته ده‌وله‌تییکی فیدرالی به‌و شیوه‌ی ناشتی و دیموکراسی له عێراقدا بچه‌سپێ و له‌گه‌ڵ دراوسێیه‌کانی به‌هیمنی و ئاسایی بژی و بکه‌رێته‌وه ناو کۆمه‌لگای جیهانی.

بۆ گه‌یشتنی به‌و ئامانجه‌ ئیمه وه‌کو هه‌ولمان داوه بۆ پته‌وکردنی خه‌باتی هاوبه‌شی گه‌لی عێراق، له‌مه‌ودواش درێژه به‌و خه‌باته ده‌ده‌ین به‌ تایبه‌تی له چوارچێوه‌ی کۆنگره‌ی یه‌کگرتویی نیشتمانی عێراق و (I.N.C) و به‌ده‌یه‌ینانی به‌رنامه و ئامانجه‌کانی، که زۆر گونجاون له‌گه‌ڵ به‌رژه‌وه‌ندی گه‌لی عێراق و به‌پاشکاوێ پزیزی گرتوو له ئیراده‌ی گه‌لی کورد بۆ فیدرالیه‌ت و حوکمیکی دیموکراسی په‌رله‌مانی فره‌حزبی له عێراقدا.

به‌م بۆنه‌یه‌وه هاوده‌ردی و پشتیوانی خۆمان ده‌رده‌بهرین له‌ جه‌ماوه‌ری زۆرلێکراوی ته‌واوی شار و ناوچه‌کانی ژێر ده‌سه‌لاتی پزیم. س‌لاو ده‌نێترین بۆیان و ده‌بێ هه‌ول ده‌ین به‌ که‌نالی تایبه‌تی په‌یوه‌ندی به‌و خه‌لکه‌وه بکه‌ین. ده‌بێ به‌رده‌وام بین له‌سه‌ر هه‌ول و کۆششمان بۆ پته‌وکردنی برایه‌تی عه‌ره‌ب و کورد. هاوده‌ردی ده‌رده‌بهرین له‌گه‌ڵ گه‌راوه‌ سیاسییه‌کان و که‌سوکاریان، له‌گه‌ڵ ونه‌بووه‌کان، راونه‌راوه‌کان، سه‌ربازه‌ فیراره‌کان، جه‌ماوه‌ری

- ئابووری یا عهسکه‌ری و ئەمنییەوه.
۳. دانەوهی زەرەر و زیان که بهر میلیه‌تی کوردستان که‌وتوو له ئەنجامی شه‌ری (۳۲) ساله‌ی رابردوی حکومه‌ته‌کانی عێراق له دژی گه‌لی کوردستان.
 ۴. ئیمه‌ به‌شیکین له عێراق، به‌لام به‌شیک نین له پزیم و گه‌له‌که‌مان یه‌که‌م قوربانی ئیرهابی پزیمه‌، بۆیه داوا ده‌که‌ین ئابلقه‌ی نێوده‌وله‌تی له‌سه‌ر هه‌ریمی کوردستان هه‌لگیرێ به‌ شیوه‌یه‌ک که‌ بگونجێ له‌گه‌ڵ قه‌راری (۶۸۸)دا.
 ۵. فشار بخریته‌ سه‌ر حکومه‌تی عێراق تا گه‌مارۆ له‌سه‌ر هه‌ریمی کوردستان هه‌لبگیریت.
 ۶. به‌رده‌وامبوونی جیهان له‌سه‌ر فریاکه‌وتنی مرو‌فایه‌تی و بایه‌خدان به‌ ناردنی ئەو یارمه‌تیانیه‌ی که‌ به‌ که‌ڵک دین بۆ ئاوه‌دانی و بنیاتنانه‌وه‌ی ژیرخانی ئابووری و بووژانه‌وه‌.
 ۷. گه‌لی کوردستان (٪۳۰) گشتی گه‌لی عێراقه‌، که‌واته‌ به‌پیی ئەو پشکه‌ بۆ به‌رپۆبه‌رایه‌تی و ئابووری و بووژانه‌وه‌ی هه‌ریم له‌ داها‌تووی گشتی عێراق دیار بکریت. هه‌ر بۆیه‌ش داوا ده‌که‌ین به‌شه‌که‌ی ئیمه‌ له‌ داراییه‌ موجه‌مه‌ده‌که‌ی عێراق بدریت که‌ به‌ ده‌ستی پزیم ده‌که‌وی له‌ هه‌ر په‌یمان و پیککه‌وتنیک ده‌یه‌ستێ چ بۆ فرو‌شتنی نه‌وت یان به‌ره‌مه‌میکێ تر که‌ له‌ پیکه‌ی داموده‌زگای نێوده‌وله‌تییه‌وه‌ ئەنجام ده‌دریت.
 ۸. دانەوهی زەرەر و زیانی گه‌لی کوردستان که‌ له‌ ئەنجامی کیشانه‌وه‌ی (۲۵) دیناری به‌ری که‌وتوو.
 ۹. داوا له‌ نه‌ته‌وه‌ یه‌که‌گرتووکان و ولاتانی دۆست و پیکخراوه‌ جیهانییه‌کان ده‌که‌ین بۆ ئەوه‌ی سیغه‌یه‌کی قانونی نێوده‌وله‌تی بدۆزنه‌وه‌ بۆ ته‌عامول له‌گه‌ڵ داموده‌زگای دیموکراتی و شه‌ری هه‌ریمی کوردستانی عێراق.
 ۱۰. به‌ شیوه‌یه‌ک یارمه‌تی گه‌له‌که‌مان بدری تا بتوانن به‌ خودی خو‌ی بژیین و ئیعتما‌د له‌سه‌ر خو‌ی بکات و چاوی له‌ یارمه‌تی ده‌روه‌ نه‌بن. هه‌روه‌ها باری ئابووری به‌ شیوه‌یه‌ک دا‌پرژیته‌وه‌ که‌ ژیرخانی ئابووری سه‌رله‌نوێ دروست بکریته‌وه‌.
 ۱۱. داوا ده‌که‌ین یارمه‌تیان بدن بۆ گه‌رانه‌وه‌ی ئاواره‌ نازیزه‌کا‌مان له‌ ئیران، بۆ ئەوه‌ی چیت له‌ ئاواره‌یی نه‌مین و به‌ داخه‌وه‌ ئەم دوو ساله‌ (UNHCR)ی سه‌ربه‌ نه‌ته‌وه‌ یه‌که‌گرتوه‌کان، راستی نه‌کرد له‌گه‌لمان، وه‌عدیان دا که‌ یارمه‌تیان بدن به‌لام وه‌عه‌دەکانیان جییه‌جی نه‌کرد.
- هه‌روه‌ها پێویسته‌ ته‌نسیقی‌ک بخریته‌ ئیو پیکخراوه‌کانی فریاکه‌وتنی نێوده‌وله‌تی، به‌

شيويه که ستراتيجه تي ټه و يارمه تيبانه له فرياکه وتنه وه بو يارمه تيداني بووژانه وه و گه شه سندنې ټابووري بگورې.

ينگومان هه نديک له م خالانه ده که ويته ټه ستوي خو مان که له هه ريم هه ول بده ين باري به ريو به رايه تي وه زاره ته کان له که موکوري رزگار بکه ين و باري ئيداري چاک بکه ينه وه، فه ساد و شويته واري رژيم پاک بکريته وه، تي بکوشين بو په يداکردني کار و به رنامه ي تايه تي به مه به ستي هانداني گياني پشتبه خو به ستن و خو به ريو به بردن.

له م رووه سه ره پاي که رتي پيشه سازي و وزه، پيگاو بان، بازرگاني و که رته کاني تر، ده بي بايه خي هه ره گرنه به بووژانه وه ي که رتي کشتوکال و ناژه لداري بده ين. له م بواره دا جگه له هه ره که ره سه يه کي ته کنولوجي که به ده ستمانه وه يه يا به ده ستمان ده گات، ده بي خو شمان به تواناي خو مان و به هي زي به شه ري خو مان هه ول بده ين بو پيشخستني ټه و دوو که رته و که رته کاني تر.

به لاي ټيمه وه بووژاندني که رتي کشتوکال و ناژه لداري بناغه ي بووژاندنه وه ي ټابووري هه ريمي کوردستانه. کوردستان ده وله مه نده و جوانه و پر له ساماني به نرخي سه ر زه وي و ژير زه وييه. مروفي کورد به په نجکيش، کارامه، پشوودريژ و خوراگر ناسراوه. رژيم چه ندين ساله ولاتي ټيمه وي ران ده کات بو يه ده بي سه رله نو ي هه موو شتيک دامه زر يينه وه، به په روه رده و عه قليبه تيکي نو ي، به لام به پشوودريژي و له سه رخو و ژيري و هيمني، به عه قليبه تي زانستيبانه و گياني ديموکراتيبانه وه.

خوشک و براياني خوشه ويست، ټه نداماني کونگره،

له کو تاييدا ده ليين سوپاسي بي بيان بو خوراگري گه وره و بو گه لي کورد که نه مردين و ټه م روژه مان ديت؛ روژي نازادي و سه رکه وتن. ليره دا په سه ني تواناي پارتي ده رده که وي، گه وره بي له وه دايه پاش شکست هه لسپته وه نه که له ژياندا تووشي هيچ ناخوشي و کوسپيک نه بي.

هه موومان ده زانين که پارتي تووشي چ پيلاتيک بوو له سالي ١٩٧٥ و پاش ټه وه ش چه ند موچاره به کرا، به لام ټه وا ده بينن پارتي، له سايه ي خواي گه وره و به هيمني جه ماوهر ي خوراگر و ده ستوبازوي پيشمه رگه قاره مانه کاني و له سه ر هه موو خو يني شه هيدانه وه که روژ به روژ به ره و پيشه وه ده روا ت و پيروزي له دواي پيروزي به ده ست ديني. دلنيام له دواي ټه م يه کگرته پيروزه سه رکه وتني گه وره تريش به ده ست ديين.

ئیتەر سلاو له گیانی پاکی شههیدانی کورد و کوردستان له سهرووی ههمووان گیانی بارزانی نهمر، سلاو له گیانی پاکی شههیدانی گهلی عیراق و ههموو شههیدانی ریگای ئازادی. سلاو له خوږاگری گهلی کوردی قارهمان که به خوین، ئازادی بهدهستهینا و ئهپرۆش به برسیهتی و نهرداری ئهو ئازادییه دهپاریزی. سلاو بو ههموو منائیک، بو ههموو ئافرهتیک، بو ههموو تیکۆشه رانی ئه م میللهته قارهمانه.

پروگرام و په‌یره‌وی ناوخوا پارتی دیموکراتی کوردستان

له کۆنگره‌ی یازده‌هه‌مین پارتی
که له ١٦-٢٦/ئاب/١٩٩٣ دا به‌سترا
بریارێ له‌سه‌ردراوه*

پروگرام

یه‌که‌م :- پارتی (پارتی دیموکراتی کوردستان - یه‌گرتوو)

حزبێکی دیموکراتی جه‌ماوه‌ری پیشکه‌وتنه‌خوازه، بروای به‌ مافی مرۆف و هه‌تانه‌دی عه‌داله‌تی کۆمه‌لایه‌تی و مافی چاره‌نووسی گه‌لان هه‌یه و له‌به‌ر رۆشنایی مێژووی نه‌ته‌وه‌ی کورد و تاقیکردنه‌وه‌کانی بزوتنه‌وه‌ی رزگاربخوازه‌که‌ی و که‌له‌پووری نیشتمانی و خه‌باتی ده‌وله‌مه‌ندی بارزانی نه‌مر و سووده‌رگرتن له‌ تاقیکردنه‌وه‌ی گه‌لانی تر خه‌بات ده‌کات، به‌ شیوه‌یه‌ک که له‌گه‌ڵ واقعی کوردستاندا بگونجێ.

دووهم: ئامانجه‌ نه‌ته‌وه‌یی و هه‌رێمايه‌تییه‌کان:-

أ. پارتی بروای به‌ مافی نه‌ته‌وه‌ی کوردی پارچه‌پارچه‌کراو هه‌یه له‌ بریاردانی چاره‌نووسی خۆی وه‌ك گشت نه‌ته‌وه‌کانی جیهان.

ب. پارتی خه‌بات ده‌کا له‌ پێناو هه‌تانه‌دی حوکمێکی دیموکراتی په‌رله‌مانی فیدرالی له‌ عێراق، له‌سه‌ر بنچینه‌ی ده‌ستورێکی فیدرالی و رێزگرتنی مافی مرۆف و فره‌حزبایه‌تی و یه‌کسانی له‌ به‌رده‌م یاسا و مافی گه‌لی کوردستانی عێراق له‌ بریاردانی چاره‌نووسی خۆی زامن بکا، له‌وه‌ی که په‌رله‌مانی کوردستان له‌م قۆناغه‌دا به‌ شیوه‌ی فیدرالیه‌ت له‌

چوارچئوهی کۆماری عیراقدای دیاری کردووه به پیتی راستیه نهتهوهیی و میژوویی و جوگرافییهکان و دابینکردنی بهشداری گهلی کوردستان له گشت دامودهزگاکانی حوکمی فیدرالی مهزکهزی و له دهزکردنی بریاری سیاسی عیراقدای.

سێیه م:- دیموکراتیهت و بهزقه رابوونی یاسا و مافی مروّف:-

1. پارٹی ئیلتزام به دیموکراتیهت دهکا وهك ئامانج و پریاز و هوّیهك، ههولّ دهدا بوّ هینانه دی و گه شه پیدانی. ههروهها ئیلتزام به فره حزبی و ئهمدهست و ئه وهدهستکردنی دهسهلات دهکا به شیوهیهکی دیموکراتیهانه.
2. پارتهیمان ئیلتزام به جارنامهی جیهانی مافی مروّف و گشت بهلگه و پهیمانه نیودهولّ تهیهکانی دهکا و سهبارت بهمهوه، پهیمان دهدا که کار بکا له پیناوهینانهدی ئه و ئامانجهانهی که تیایدا هاتووه و دابینکردنی مافی تاکهکس و سهربهستییه بنهزتهیهکان و پاراستنی کهرامهتی.
3. پارتهیمان دژی تیرۆر دهوهستت و گشت شیوهکانی ئیدانه دهکا جا له ژیر ههز چ پهرده و بیانویهك بئ و لهههز لایه نیکهوه بئ.
4. زامنکردنی ئازادی بیروپا و دهستیوهرنه دان له مافی تاکهکس له رادهزبرین یان راونانی بههوی ئه و کارهوه.
5. پزگرتن له مه بدهئی بهزقه رابوونی یاسا و یه کسانی له بهرده میدا به بئ جیاوازی.
6. سزادان کاریکی شه خسییه و هیچ تاوان و سزایهك نابئ به بئ دهقیکی یاسایی، تۆمه تپیکراو گوناهار نییه تا به دادگایهکی یاسایی تاوانباریه که ی له سهز ئیسپات ده کری که ده بئ له م دادگایه شدا مافی بهزگره خۆکردنی بوّ زامن بکری.
7. پارتهیمان بروای به مه بدهئی جودا کردنه وهی ههز سیّ دهسهلات ههیه و مه بدهئی سهز به خۆی (قضاء) به پیرۆز دهزانی و له یاسا به ولاره هیچ دهسهلاتیک له سهزیه وه نییه.

چواره م:- نهته وهی کورد:

1. پته وکردنی په یوه ندی هاوکاری و هاریکاری هاوبه ش له نیوان پارتهیمان و گشت پارت و ریکخواه دیموکراتیه کوردستانیهکان و جالییه کوردیهکان له دهروه و بلاوکردنه وهی گیانی دیموکراتیهت له ریزهکانی بزوتنه وهی پزگاریخوازی نهته وهیی کوردستانیدا،

ئەویش بە پەنابردنە بەر شیوەی حیواری برایانە و دیموکراتییانە، پەسەندنەکردن و ئیدانەکردنی بەکارهێنانی هێز یان پەنابردنە بەر توندوتیژی بۆ چارەسەرکردنی ناکۆکی و گیروگرفتهکانی ناوخۆی کوردستان.

۲. خەبات دەکەین لە پیناوی هینانەکایەوێ بەشترین پەیوەندی برابەرەتی و هاوکاری لەگەڵ ئەو گەل و نەتەوانەکانی که لەگەڵ نەتەوێ کورددا دەژین.

۳. پارتیمان هەوڵ دەدا بۆ خستنه‌رووی کێشەکان کورد و باسکردنی لە نەتەوێ یەکگرتووکان و پێکخراوە ئێودەوڵەتیەکانی سەر بە UN وەک کێشەکانی بنه‌پەرەتی و پەوا لەم ناوچە گەرنگەکان جیهاندا و دۆزینەوێ شیوەچارەپەکی سیاسی که نەتەوێ کورد بەهۆیەوێ یەک بگرتتوو و ئەو زۆلمە میژوووییەکانی لێی کراوە لا ببرد.

۴. پارتیمان هەوڵ دەدا پۆلی کورد لە بنیاتنانی شارستانی ئیسلامی و عەرەبی و بەرگریکردن لێی لە ناخۆشترین بارودۆخدا بەدیار بخات و چاوپۆشینی حکومەتە ئیسلامی و عەرەبیەکان لە پشتگیریکردنی نەتەوێ کورد لە شالۆی لەناوبردنی زالمەنەدا که تووشی هات. بۆیە پارتیمان داوا لە گەلانی ئیسلامی و عەرەبی و حکومەتەکانیان دەکا هەلوێستی ئیجابییانەکانی و بنوێنن که لەگەڵ پۆلی کورددا بگونج.

پینجەم:- پەیوەندی ئێودەوڵەتی:-

لە ژێر سایەکانی سیستەمی ئێودەوڵەتیدا که پشت بە دیموکراتییەت و پێزگرتن لە مافی مەرووف دەبەست، پارٹی لە بواری ئێودەوڵەتیدا بۆ ئەمانەکانی خوارەوێ کار دەکا :-

أ. ئیلتزام بە مەبەدە و ئامانجەکانی نەتەوێ یەکگرتووکان دەکا و پێزی گشت پەیمان و پێکەوتنەکانی ئێودەوڵەتی دەگری.

ب. ئەنجامدانی یاسایەکی گونجاو بۆ بواری ئیستای کوردستانی عێراق لە گۆشەنیگای یاسای ئێودەوڵەتیەوێ سەیری دامودەزگاکانی هەریم بکری وەک دامودەزگایەکی شەرعییانە که نوێنەری گەل و بنیاتنانی پێگەکانی پەیوەندیکردنی راستەوخۆ لەگەڵ حکومەتی هەریم تا ئەو کاتەکانی ئەتەرناقیکی دیموکراتی لە عێراقدا دێتە ئارا.

ج. پشتگیریکردنی هەوڵ و تەقەلاکانی نەتەوێ یەکگرتووکان و پێکخراوە پەسپۆریەکان و چالاکیە مەرووفایەتیەکان لە کوردستاندا.

د. ئەو پەری هەوڵدان لە پیناوی هینانەکایەکانی پەیوەندی پتەو لەگەڵ ئەو دەوڵەتانەکانی که پشتگیری کێشەکانی گەلەکانمان کرد، بەتایبەتی لە کاتی راپەرینە مەزنەکانی ۱۹۹۱ و

کۆرہوہ کہ دا.

۵. پتہ و کردنی پھوندی له گه ل گشت نه و پارت و ریکخراو که سایه تییانه دا که پشتگیریان له کیشه که مان کردووه.

شه شه م:- په رله مانی کوردستان و حکومه تی هه ریم:-

پارتیمان په رله مان و حکومه تی هه ریم به ده سته که وتیکی میژووی گرنه گ دادنه تی که پیوستی به گه شه پیدان و پشتگیری هه یه و هیچ مساومه ی له سه ر ناکری یان دهستی لی به رناردی، چونکه به ره می شه هیدان و قوربانیدانی گه له که مانه و وه دیه پیدانی خواستی سه ره به ستییانه یه تی. تی ده کۆشی بو پته و کردن و چه سپاندنی ئه م تاقیکردنه وه دیموکراتیه ساوايه و ده ول مه ندر کردنی بو زامبوونی سه رکه وتنی تا ده وری خو ی له سه ر بناغه ی مه بده ئی به رقه رار بوونی یاسا و چه سپاندنی ئاسایش و نیزام و گه شه پیدانی ئیداره کان و بووژاندنه وه ی ئابووری هه ریم به ته وای ببینی، به شیوه یه که که به ره م زیاد بکا و خۆراک دابین بی و چاره سه ری بیکاری و ئاسان بکا و هه ول بدری داهات و ده سته که وتنی دارایی حکومه تی هه ریم زیاد بی.

حه وته م : پارتیمان هاتنه کایه وه ی به ره ی کوردستانی له سالی ۱۹۸۸ دا به ده سته که وتیکی نه ته وه یی گرنه گ ده ژمیری که پیلان و گره و دوزمانی پووچه ل کرده وه و به سه رکه وتوانه رابه رایه تی راپه رینه مه زنه که ی گه له که مانی کرد له به هاری ۱۹۹۱ دا و پاشانیش تاقیکردنه وه دیموکراتییانه که ی گه له که مان، بو یه پارتیمان هه ول ده دا بو چه سپاندن و پته و کردنی به ره ی کوردستانی وه که به رجه سته بووتیکی یه کیتی نیشتمانی کوردستانی پیروز و گه شه پیدانی کاری به ره یی له سه ر بناغه ی مه بده ئی دیموکراتی.

هه شته م:- قوربانییه کانی نه نفال و شالاهه کانی ده ره ده رکردن و چه کی کیمیاوی:-

۱. پارتیمان داوای هه لمه تیکی نیشتمانی و جیهانی فراوان ده کا بو ئاشکرا کردنی چاره نووسی ده یان هه زار له رۆله ی بارزانییه کان و فه یلییه کان و قوربانی هیرشی نه نفال به دناره کان و نه و زیندانی و شوینبزر بووانه ی که تا ئیستا چاره نووسیان نه زانراوه و به ردانی ئه وانه ی که له ژیاندا ماون و قه ره بووی قوربانییه کان یان خیزانه کانیا ن بکری ن له و زیان و زولم و سته مه ی دوو چاری هاتوون.

۲. تی ده کۆشین له پینا و قه ده غه کردنی به ره مه پیدان و به کاره پیدان و عه مبار کردنی چه کی

کیمیای و بایۆلۆجی و ههول دهدهین که پوژی ۱۶ ی ئادار "پوژی ههلهبجه"، بکری به پوژیکی جیهانی بو قهدهغهکردنی ئه و چهکانه و هاوکاریکردن له گهله قوربانیهکانی ئه و چهکانه له پولهکانی گهلهکهمان.

۳. پارتیمان ههول دهدا بو گهپانهوهی گشت دهربهدهر و ئاوارهکان بو شوینی ئهسلی خویمان و قهرهبوی ئه و زیانانی که لیان کهوتوو بهخرینه سهر حکومهتی عێراق، لهوانه مهسهلهی گهپانهوهی گوندهکانیان و جی و پویشوینی دانیشتیان.

۴. پارتیمان ههول دهدا بو گهپاندنهوهی کورده فیهلیهکان و ئهوانی تر و پهگهزنامهی عێراقیان پی بدریتهوه و مولک و مالیان بو بگهپاندیتهوه، ئه و زیانهی لیان کهوتوو بویان بژمیردیتهوه.

۵. پارتیمان به توندی نارهزایی دهردهبرپی دژی ههول و تهقهلاکانی پوژی عێراق بو شیواندن و شارندنهوهی ناسنامهی نهتهوهیی کوردی له ئیزیدییهکان، پارتیمان تی دهکۆشی بو نههیشتنی گشت ئه و کاره پهگهزپهستیانهی له م بوارهدا دهرهقیان کراوه.

۶. پارتیمان وا دهبینی که چهوساندنهوهی کوردی شهبهک و ئاوارهکردنیان و دهستداگرتن بهسهر مولک و مالیاندا کاریکی پهگهزپهستانهیه به مهبهستی گوپینی ناسنامهی نهتهوایهتیان بووه، بویه ئیمه ههول دهدهین بو نههیشتنی ئه و زولمهی لیان کراوه.

۷. چهسپاندنی مافی پیدانی پهگهزنامهی عێراقی بو ئه و کوردانهی له عێراق نیشتهجی بوونه وهک ئۆمهریان و گویمان و هی تر.

نۆیه م: پيشمه رگه:-

له ههلهگيرسانی شوپشی ئهیلولی مهزنهوه، پيشمه رگه قهلهغانی گهلی کوردستان بووه و پارێزهری سنووری بووه، ههر ئهوان له پوژی تهنگانهدا نیشانهی بهرگری بوونه و له سایهی قوربانیدانی زوری ئهوان گهلهکهمان توانیویهتی له بارودۆخی جیاوازا خوپی پاگری، بویه پارتیمان بهپوژیکی زورهوه دهروانیته پولی قارهمانانه و مهزنیان له پهوتی گهلهکهماندا و زور به جیدی ههول دهدا بو:

أ. پشتگیری و پوژوباییکردنی ئه و ههول و تهقهلایهی دهرپی بو یه کهخستنی پیزهکانیان له وهزارهتی پيشمه رگهدا بو بهرگریکردن له سنووری کوردستان و پاراستنی مافی و دهستکهوتهکانی گهلهکهمان.

- ب. بهرزکردنهوهی ئاستی گوزهرانیان به دهرکردنی یاسا و ته شریعاتی تاییه تی که باری ئابووریان بچه سپینئ.
- ج. بایه خدان به مه شقی پیویست بو زیادکردنی لیها تووی له ش و توانای شه پرکردنیان و چه سپاندنی مه بده ئی دیسپلین و گوپرایه لی ئه و فه رمانانه ی له ته شکلات و سه رکرده کانه وه دهرده چن.
- د. ریزلینان له شه هیدان و دابینکردنی یارمه تی بو خیزانه کانیا ن و منداله کانیا ن مافی (افضلیه) تیان بدریتئ له بواری زامنی کومه لایه تی و ته ندروستی.
- ه. به خپوکردن و ئاگالیبوون له پیشمه رگه په ککه وتوووه کان (سه قه ته کان) و زامنکردنی مافه کانیا ن.

ده یه م: خا که ئازادنه کراوه کانی کوردستان:-

پارٹی زور به ریزه وه ده پروایتیه خو پراگرتن و موعاناتی رۆله کانی گه له که مان له که رکوک و خانه قین و مهنده لی و سنگال و شیخان و ته له عفر و زومار و ئه و شوینانه ی تر له خاکی کوردستان که هیشتا له ژیر حوکی دیکتاتوریدان. پارتمان ناره زایی دهرده برئ سه بارت به شالوی ته عریب و شیواندنی ئاکاری نه ته وایه تی و گوپینی سنوور و په یوه ندیبه ئیدارییه کان و تی ده کۆشی له پیناو به ستنه وه ی ئه و ناوچانه به هه ری م و فراوانکردنی ناوچه ی پاریزراو تا کو هه موو بگریته وه.

یازده هه م: کورد له ناوچه کانی تری عیراق:-

به رگریکردن له مافی ئه و کوردانه که له ناوچه کانی تری عیراقدا نیشته جین و زامنکردنی به رده وامبوونی په یوه ندیبه نه ته وه یی و رۆشنیری له گه لیاندا.

دوازده هه م: که مه نه ته وه بییه کان:-

پارتمان به چاوی ریزه وه سه یری هه ست و دابونه ریتی ئه و نه ته وه و ئایانه ده کا که له گه ل کورد، له کومه لگای کوردستاندا ده ژین وه ک تورکمان و ئاشووری و کلدان و ئه رمن و هی تر، ریز له تاییه تمه ندیته نه ته وه یی و ئاینی ده گری و هه ول دده یین بو ئه وه ی به چاکی موماره سه ی مافی رۆشنیری و ئیداری خو یان بکه ن و به شداری له ئه نجومه نی نیشتمانی کوردستان و حکومه تی هه ری مدا بکه ن و دهر به دهره کانیا ن بگه رینه وه شوینی ئه سلئ خو یان.

خولقاندنی حاله تیک له پهره پیدان و گه شه سەندنی ئابووری که هاوشان بئ له گه ل چالاکی حکومه تی هەریم له بواری ئابووریدا بۆ دانانی سەرته تایه کی ریکوپیک بۆ گه شه سەندنیکی فراوانی ئابووری که بیته زامنی بۆ وه به ره مه پینانی گشت سامان و تواناکانی که له به رده ستدایه و بیته هۆی زیادبوونی داها تی نه ته وه یی و به رزبوونه وه ی ئاستی گوزهرانی خه لک و موسته هلیک بپاریزی له حاله تی چه وسانه وه و یاریکردن به بژیوی گه ل.

و. پشتگیریکردن و به چالاکیخستنی لقی بانقی مه رکه زی له هەریم بۆ ئه وه ی بتوانی رۆلی خۆی له گه رانه وه ی چالاکی بۆ بانقه بازرگانی و پسپۆرییه کانی هەریم بینی تا کو ئه رکی خویان ئه نجام به دن له دارشتنی سیاسه تیکی دراوی و (ائتمانی) ریکدا و بیته هۆی زامنکردنی خولقاندنی باریکی چه سپاو بۆ پاره ی بیانی، ههروه ها به شداری له (تعبئه) و ئاراسته کردنی پاشه که وتی خه لک بکا به ره و ئه و چالاکیه ئابووریانه ی که خزمه تی هەریم ده کهن.

ح- بایه خدان به گیروگرتی بیکاری به تاییهت له نیو لاواندا و هه ول بدری دهرفه تی ئیشوکاریان بۆ بدوزریته وه.

ز- هه ولدان بۆ ریکخستن و گه شه پیدانی داها ته کانی هەریم و ده سته سه ردا گرتیان به تاییهت داها ته کانی گومرگ، به دارشتنی یاساکانی چۆنیه تی رپوره سمی گومرگ، وه ده سته پینان و ریکوپیکبوونی به رپوه بردن و له ناوبردنی دیارده ی خوشاردنه وه له دانی باج و بایه خدان به پرۆسه ی (ترانزیت) بۆ دهره وه ی هەریم و بووژاندنه وه ی.

أ. کشتوکال:-

پارتیمان دهروانتته کشتوکال وه ک یه کیک له که رته ئابووریه به ره مه پینه ره گرنه گه کانی هەریم، بۆیه بایه خیکی زۆر گرنگی پی درابوو بۆ پهره پیدان و نوێکردنه وه و ته واوکردنی به مه کینه کردنی و دابینکردنی گشت پیداو یستییه کان و چاره سه رکردنی هه موو ئه و کیشه و کۆسپ و ته گه رانه ی دینه ریکه ی:

۱. دانانی دیراسه یه کی فراوان و ورد و پیک بۆ کیشه ی زه وی له کوردستان له پیناو یاسایه ک که مافی جوتیار و خاوه نمو لک بپاریزی به شیوه یه ک که چه سپاندنی مولکایه تی کشتوکالی زامن بکا و بیته هۆی زیادبوونی به ره مه ی کشتوکالی و پهره پیدانی، به مه به سته یه پینانه دی ئه منی خو راکی و زیادبوونی داها تی هەریم.

۲. سوودوه رگرتن له ئاو به شپوه يهك بېته هوې زامنكردنى زيادبوونى ئه و رووبه رانه ي كه ئاو ده درين و زيادبوونى به ره مه پتان و پاراستنى رووباره كان و نه هپلدرى خاك دارمى.

۳. خزمه تگوزارى كوومه لايه تى و ته ندروستى و په روه رده يى و كشتوكالى و بناغه ي ستوونيه كان (البنى الارتكازيه) له لادى داين بكرى و جوتياره كان هان بدرين بو ئه وه ي بو گونده كانيان بگه رينه وه بو پشتگيري كردن له پرؤسه ي بنياتنانه وه ي كوردستان.

۴. بايه خدان به سامانى پوهه كى وهك دانه وپله و به رو بوومى پيشه سازى و زه يتى و بېستان و دارستان و له وه ر و گيايه پزيشكيه كان.

۵. بايه خدان به سامانى تازه لى وهك مانگا و مه ر و په له وه ر و ماسى و په ره پيدان و زيادكردنيان و داينكردنى خزمه تگوزارى به يته رى پيوست بو يان.

ب. پيشه سازى:-

۱. به كارخستنه وه ي ئه و كارگانه ي هه يه و مه وادى يه دهك و كه ره سته ي خاويان بو داين بكرى و په رهيان پى بدرى و بايه خدانى كى تايه تى به كارگه ي چيمه نتو و گه چ و (مقالع) ه كان بدرى، له به ر ئه و رؤلله ي كه له بنياتنانه وه ي كوردستاندا ده بيين.

۲. دامه زاندنى پرؤژه ي پيشه سازى (سوك و قورس) ئه وانه ي كه نييه و كه ره سته ي خاويان له هه ريما ده ست ده كه وى، وهك زه يت و سابوون و به ره مه كانى شير و خه لووزى به ردى و داوده رمان.

۳. هاندانى ئيستيسماراتى پيشه سازى.

۴. كاركردن له پيناو ئيستيسمارى سامانى نه وتى و به پيشه سازي كردنى.

۵. هاندانى پيشه سازيه ده ستى و پيشه بيه كان ئه وانه ي موركى نه ته وه يى و مه حه لبيان هه يه.

۶. بايه خدان به سه رچاوه ي به ره مه پتاني وزه ي كاره با و چاك كردن و پاراستنى توپره كانى به شپوه يهك كه بو گشت دانىشتووانى هه ريما له توپرىكى ته واو رپكوپيكدان داين بكرى.

ج. سامانه سروشتيه كان:-

أ. نه وت و كانه كان: گه لى كوردستان بوى هه يه سامانه كانى ناو خاكى هه ريما

کوردستان لهوانه نهوت و کانه کانیشی ئیستیسمار بکا.
ب. سه رچاوه ئاوییه کان: زۆر بهی ئاوی پۆژه لاتی ناوه راست لهوانه عیراقیش له خاکی
کوردستانه وه هل ده قولی، که ئه ویش سامانیکی نه ته وه بییه و ناکرێ زیانی پی
بگه یه ندری و بایه خیکی زۆری هه یه که له م سه رده مه ی ئیستاماندا ده گاته بایه خی
نهوت، گه لی کوردستانیش مافی سه ره کی هه یه له به کاره یتانیدا.

چوارده هه م: ئاوه دانکردنه وه و نیشته جیکردن:-

1. ئه وه پیری بایه خدان به بنیاتانه وه ی گونده تیکدراوه کان و دابینکردنی خزمه تگوزارییه
پیویسته کان بۆیان.
2. دیراسه کردنی کیشه ی خانوبه ره و دۆزینه وه ی چاره سه ری له بار بۆ ئه م کیشه یه و
په سه ندرکردنی فراوانبوونی ستوونی له شاره کان له م بواره دا.

پازده هه م: شاره وانیه کان و گه شتوگوزار:-

1. پیویسته هه ول بدری خزمه تگوزارییه کان شاره وانیه پهره ی پی بدری له رووی
چه ندایه تی و چۆنایه تییه وه بۆ پاراستنی پاکوخواینی ناوچه نیشته جییه کان و پاراستنی
جوانیه که ی و بیئه ی کوردستان له پسبوون و چاوپیداخشانده وه یه ک به نه خشه
بنه ره تییه کان شاره و شارۆچکه کان به پی ئه ندازه ی زانسته نوێیه کان و دوور له ئامانجه
عه سه که ری و ئه منیه کان پيشووی پزیم.
2. زیندووکردنه وه و بووژاندنه وه ی بزووتنه وه ی گه شتوگوزار له کوردستان و پهره پیدانی له
رێگه ی بایه خدان به داموده زگاکانی گه شتوگوزار و شوینه ئه سه رییه کان و پاراستنیان و
پیناساندنیان له رێگه ی هۆیه کان پراگه یاندنه وه.

شازده هه م: په یوه ندی و گه یاندن و گواستنه وه و رێگاکان :-

1. له بهر گرنگی په یوه ندیکردن به ته ل و بیته ل له به یه کتریگریدانی ناوچه کان هه ریم به
یه که وه و له گه ل جیهانی ده ره وه ش، بۆیه پیویسته بایه خ بدری به دروستکردنی توپی
په یوه ندیکردنی ناوحو و بایه خدان به و توپانه ی له ناو شاره کاند هه ن و فراوانکردنیان،
ئه ویش له رێگه ی دامه زراندنی به داله ی نوێ له شاره گه وه ره کان و قه زایه کانه وه ده بی،
هه ره ها بایه خدان به پۆسته ی ناوه وه و ده ره وه و کردنه وه ی مه لبه ندی پۆسته یی نوێ
له و ناوچانه ی که تیایاندا نییه و بایه خدان به مه لبه ندانه کان چاودیری که ش و هه وا

(الانواء الجویه) و پەرہ پیدانی.

۲. بایه خدان به هۆیه جوړاوجۆره کانی گواستنه وهی خه لک و شتومه ک له نیوان شاره کانی هه ریمدا.

۳. بایه خدان به ریگاوبان و پرده کان به تایبه تی سه ره کییه کان ئه وانهی که هه ریم به ولاته دراوسیکانه وه ده به ستیته وه و پاراستن و پەرہ پیدانیان.

حه قده هه م: پەرہ ورده و فیژکردنی بالآ:-

بو چاره سه رکردنی سیاسه ته پەرہ ورده یییه ره گه زه پرست و شوئینییه کانی رژییم، پارٹی به پیوستی ده زانی که سیاسه تیکی پەرہ ورده یی بنیاتنهر دابریژرئی به مه بهستی نه هیشتنی شوینه واری ئه و سیاسه تانه ی پیشو له لایه ک و له لایه کی تریش بو بنیاتنانه وهی که رتی پەرہ ورده و فیژکردن له باخچه ی ساوایانه وه بگره تا ده گاته زانکو و خویندنی بالآ له سه ر بناغه ی زانستی و پەرہ ورده یی راست و دروست له ریگه ی:

۱. چاوپیشخاندنه وه یه کی ته واو به گشت پروگرام و کتیب و ماده کانی خویندن و گیانی کوردایه تی و به های ره سه نایه تی گه له که مانیان پی بدری که له گه ل پیشکه و وتنی زانستی و ته کنیکی و شارستانیدا هاوشان بی.

۲. بایه خ به که له پوو و روشنبری و میژوو و جوگرافیای کوردی بدری.

۳. بایه خدان به دهسته کانی فیژکردن و خویندن له ریگه ی دابینکردنی گوزه رانی لپوه شاهه بویان و پته وکردنی مه رکه زی کومه لایه تیان که شیاوی ئه و ده وره زانستی و پەرہ ورده یییه بی که ده بیینن.

۴. بایه خیکی تایبه تی به زانکو و ناموژگا و ماموستا و کادره زانستییه کان بدری و پیداوستییه کانی لیکوئینه وه ی زانستییان بو دابین بکری و که ش و هه وایه کی له باریان بو بره خسیندری بو داهینان و پیشکه و تن و هه سانه یان هه بی و ریز له حورمه ت و سه ربه خوئی زانکوکان بگیری و ده ست نه خریته ناو کاروباریان، بو ئه نجامدانی ده وری زانستی و شارستانیتی و روشنبرییان له کومه لدا.

۵. هه ول بدری خاوه که فائته زانستییه کان بو هه ریم بگه رینه وه بو به شداریکردن له ره وتی زانستیدا.

۶. پشتگیریکردن له توژینه وه و دیراساتی زانستی، ئه ویش له ریگه ی ئه نجامدانی کوپ و کونگره ی زانستی و ریگه ئاسانکردن بو به شداریکردنی ماموستاکان له کونگره زانستییه

جيهانييه کان.

۷. ههول بدری کۆری زانیاری کوردستانی داڤه زريندري.
۸. ههول بدری زه مالات و ناردنه دهره وه بو ماموستايان و قوتاييه زيره که کان دابين بکری،
ئه ویش به مه بدهئی یه کسانی دابهش بکری.
۹. ههول بدری کورسی خويندن له زانکۆکانی هه ريم ته رخان بکری بو قوتايانی کورد له
دهره وه ی هه ريم.

هه ژده هه م: قوتايان و لاوان:-

پارتي بروای به لاوان هه یه که کۆله گه ی کۆمه لن و له سه ر ده ستي ئه وان دواروژی
کوردستان بنیان دهنری، بۆیه پيوسته :

۱. بايه خدان به ئاماده کردن و په روه رده کردنی ئاره زووه کانیان، بواری پۆشنییری و
زانستییه کانیان بو بره خسیندري بو ئه وه ی توانايان په ره بسینئ و به هره یان قال بیته وه
و یارمه تی داهینه ره کانیان بدری، کردنه وه ی یانه و یاریگه و مه له وانگه وه رزشییه کان و
مه لبه نده زانستییه کانیان بو زیاد بکری.
۲. ههول بدری باری گوزهران و خويندنی قوتايان باش بکری و به شی ناوخویان بو دابين
بکری و ئه وانه ی خويندنیان ته واو کردووه کاریان بو بدوزریته وه.

نوزده هه م: ته ندروستی و کاروباری کۆمه لایه تی:-

پارتيان به پيوستی ده زانی که زیتر بايه خ به چاودیری ته ندروستی بدری به گشت
جوړه کانیه وه به خو پاراستن و چاره سه رکردنیه وه له ریگه ی دابینکردنی پیداویستی و کادیری
پزیشکی و ته ندروستییه کان و زیادکردنی نه خو شخانه و مه لبه نده ته ندروستییه کان و عیاده
میلییه کان و به شیوه یه کی عادیلانه له سه ر شوینه کاندا دابهش بکری، به شیوه یه ک
خزمه تگوزاری گشت هاوولتییانی هه ريم بن. هه روه ها داوا ده کا هوشیاری ته ندروستی
به رز بکریته وه، ئه ویش له ریگه ی دانانی پروگرامی هه مه جوړ له هویه کانی راگه یاندندا.
بايه خ به دایک و مندال بدری و ئاگالییوون له سه قه ت و به سالآچوووان له ریگه ی
مه لبه نده کانی ته ئه یل، چاودیری کۆمه لایه تی و ته ئمینی ته ندروستی و بايه خدان به
دابینکردنی داووده رمان و ههول و کۆششکردن بو خو لقاندنی سه ره تایه ک بو پیشه سازی
داووده رمانی ناوخوی.

بیست: ئافرهت:-

له كۆنهوه كۆمه‌لگای كوردی به‌وه ناسراوه كه رێز له ئافرهت و پۆلی ئیجابییانهی له كۆمه‌لگادا ده‌گرێ. بۆیه پارتیمان به‌و چاوه سه‌یری ئافرهت ده‌كا كه نیوهی كۆمه‌له و پێویسته له هه‌موو بواره‌كانی ژياندا ده‌وری خۆی ئه‌نجام بدات. پارتیمان له روانگه‌ی ئه‌و پۆله گرنگه‌ی كه ئافرهت له بنیاتنانی خێزان و كۆمه‌لدا ده‌بینی، كۆشش ده‌كا له پیناوی:

۱. مافی پامیاری و ئابووری و كۆمه‌لایه‌تی و پۆشنیبری ته‌واوی خۆی هه‌بێ، به یاساش ئه‌م مافانه زامن بكرین.

۲. پۆلی له ناو پارتی و رێكخراو و چالاکیه‌كانیدا زێتر بكری.

بیست و یه‌ك: ئیسلام و كاروباری ئایینی:-

أ. بایه‌خدان به ئایینی ئیسلامی پیرۆز و ئه‌و كه‌له‌پووره‌ی كه به درێژایی سه‌ده‌كان پۆشنیبری كوردی ده‌وله‌مه‌ند كردوو و رێزگرتن له زانایان و پیاوانی ئاین و شوینی كۆمه‌لایه‌تییان و باشتكردنی باری گوزهرانیان و دا‌بنكردنی پێداویستییه‌كانی چالاکی ئایینی و نیشتمانی و كۆمه‌لایه‌تی بۆ خزمه‌تكردنی گه‌له‌كه‌یان و پێشكه‌وتنی كیشه‌ مرو‌قایه‌تییه‌ عادیلانه‌كه‌یان و كۆششكردن بۆ چاودێریكردن و په‌ره‌پێدانی ئامۆژگا و قوتابخانه و كۆلیجه ئاینیه‌كان و بنیاتنانه‌وه‌ی ئه‌وانه‌ی رژیمی فاشی تێکی دا‌ون له‌ مزگه‌وت و شوینه ئاینیه ئیسلامیه‌كان.

ب. رێزگرتن له هه‌ست و دا‌بونه‌ریت و شه‌عائری گشت تابه‌فه ئایینی و مه‌زه‌به‌بییه‌كان و بایه‌خدان به شوینه پیرۆزه تابه‌تییه‌كانیان و حورمه‌تگرتنی ئه‌و شوینانه و بنیاتنانه‌وه‌ی ئه‌وه‌ی كه پزیم و پیرانی كردوون، وه‌ك كلیسه مێژوویییه‌كان و شوینی تری خواپه‌رستی به تابه‌تی ئه‌و جیگایانه‌ی كه ئاسه‌واری مێژوویی ناسراویان هه‌یه و هه‌ول‌دان بۆ په‌ره‌پێدانی گیانی ته‌بابی (سنگفرآوانی - التسماح)ی ئایینی بۆ پته‌وكردنی براهه‌تی و خۆشه‌ویستی هاوكاری.

بیست و دووهم: پۆشنیبری و راگه‌یاندن و بلاوكردنه‌وه:-

پارتی بروای به ئازادی بلاوكردنه‌وه و پۆشنیبری و راگه‌یاندن هه‌یه له رێگه‌ی بیستراو و بیزراو و خویندراوه و ته‌ئكید له‌سه‌ر پۆلی کاریگه‌ریان ده‌كا له هوشیاركردنه‌وه‌ی كۆمه‌ل و ئاشكراكردنی راستیه‌كان و ده‌ستنیشانكردنی شوینی كه‌موكورتیه‌كان و گه‌یاندن ده‌نگی

گه له کهمان به جیهان، بۆیه ههول ده دا بۆ:

- ا. چالاكکردنی پۆلی هۆیه جوړاو جوړه كانی پراگه ياندن.
- ب. په پره و كوردنی مه وزوعيه ت و په خنه ی بنیاتنه ر له بابه ته كانیدا و دووركه و تنه وه له شیوه ی موزایه دات و برینداركردن و شتی پروپوچ.
- ج. رېكخستنی كه رتی ئاگاداری بینراو و بیستراو به شیوه یه ك كه له گه ل مه بده ئی دیموکراتیه تدا بگونجی و دووركه و تنه وه له زیده خه رجی و له په رشوبلا و كوردنی سامان و توانا.
- د. به هیژكردنی ئاژانسی ده نگو باسی كوردستان و له بلا و كوردنه وه ی هه و اله كانی ناوخوی پشت به و به سترى.
- و. هه و لدان بۆ دامه زراندى ده زگایه كی بلا و كوردنه وه ی چاپكردنی كوردی و یارمه تیدانی ئه و چاپخانه ی كه له كوردستاندا هه ن.
- ز. به زووترین كات كتیبخانه ی نیشتمانی كوردستان دامه زریندرى.
- ك. بایه خدان به ده ستووسه كۆن و به نرخه كانی كوردی.
- ل. ئه و په پری بایه خدان به زیندوو كوردنه وه ی كه له پووری كوردی له رېگه ی مۆزه خانه یه كی نیشتمانی كوردستانی و چالاكینواندى زیاتر له پروسه ی به دواگه پانی شوینه واره كۆنه كان و زیتر هه و ل بدری بۆ گه راندنه وه ی ئه و ئاسارانە ی كه گواستراونه ته وه یان دزراون و ناسنامه ی نه ته وایه تیایان پى بدریته وه بۆ ئه و ئاساره كوردییانه ی كه ناسنامه كه یان شیواندراوه و یاسایه ك ده ربكرى بۆ پاراستنی ئه و ئاسارانه.
- ت. هه و لدان بۆ پشتگیریکردنی به ره هه مه داهینه ره كانی هونه رمه ندانی شانۆ و سینه ما ی كوردستانی و زیتر یارمه تی بدریت بۆ دیارخستنی ناسنامه ی شانۆ و سینه ما ی كوردستان.

بیست و سییه م: یه كیتی و نه قابه و كۆمه له پیشه ییبه كانی كوردستان:-

پارتی برۆای به پۆلی کاریگه ری ئه و رېكخراوه جه ماوه رییانه هه یه و كۆشش ده كا بۆ زیتر كوردنی ئه و پۆله، ئه ویش له رېگه ی پشتگیریکردن و یه كخستنی هه و ل و ته قه لایان له سه ر بناغه ی یه ك رېكخراو بۆ كه رتی یه كپیشه یی و په پره و كوردنی مه بده ئی دیموکراتیه ت له هه لبژاردنی سه ركرده كانیدا.

بیست و چواره م: هیژه کانی ئاسایشی ناوخۆ:-

پارتی پروای وایه که هیژه کانی ئاسایشی ناوخۆ (ئاسایش، پۆلیس، جنسییه و کاروباری شارستانییهت، پۆلیسی هاتوچۆ، سنوور، گومرگ، بهرگری مهدهنی) پۆلیکی گرنگ ده بینن له پاراستنی هاوولاتییان و مولک و مال و ئازادییان و بهرگریکردن له دهستکهوته کانی گهله که مان و زامنکردنی بهرقه رابوونی یاسا و عهدالهت و پرزگرتن له مافی مروّف، بۆیه ههول ده دا بۆ :

۱. پشتگیریکردنی ئەو هیژانه و بهرزکردنهوهی ئاستی هوشیاری و مهشق و توانایان بۆ ئەوهی به شیوهیهکی ریکوپیک دهوری خویمان بینن.
۲. کردنهوهی قوتابخانه و ئامۆژگار و کۆلیجی تاییهت بهوان و کردنهوهی خولی مهشکردن بۆ ئەوهی توانا و ئاستیان بهرز بێتهوه.
۳. باشکردنی باری ژیان و گوزهرانیان.

بیست و پینجه م: دهوروبه (البیته):-

۱. سیاسهته شوّفینییهکانی پزیم له بواری دهوروبه ریشدا کوردستانی گرتووتهوه، بۆیه گهراندنهوهی سهوزایی بۆ کوردستانی جوان ئهرکیکی نیشتمانی و نهتهوهیی و مروّفایهتییه. پارتی ههول ده دا بۆ ئەم مهبهسته بریاره کانی "کۆنگرهی هیلسنکی" جییه جی بکرین که تاییهته به پاراستنی دهوروبه له پیسبوون و شوینی پاراستن بکریتهوه بۆ ئەو زیندهوه رانهی مهترسی له ناوچوونیان لئ ده کری و یاسای تاییهتی بۆ ئەم مهبهسته ده ر بکری.
۲. زیندووکردنهوهی دارستانه سروشتییهکان و لهوه پرگا و بیستانهکان و پاراستنیان له سووتان و برینهوه و ههول بدری پرووهک زۆر بکریتهوه. نه هیشتنی زهوی بوون به بیابان (التصحیر) و داخووانی خاک (التعریه).
۳. هه لگرتنی دروشمی (له پیناو کوردستانیکی بی مین) و پشتگیریکردن و فراوانکردنی ئەو ههول و تهقه لایانهی له م بواره دا ده درین.

په پرهوی ناوځو

به شی یه که م

پارٹی

ماددهی ۱

سروشتی پارٹی

پارٹی دیموکراتی کوردستان - یه کگرتوو، پارٹیکی دیموکراتی پیشکه و تنخوازی جه ماوه ریبه، له یه کگرتنی ئاره زوومه ندانی ئه و خه لکه دیموکراتخوازه هاوئامانجانه پیک هاتوو که بهرنامه و په پرهوهی ناوځوی پارٹییان په سهند کردوو و له ریزه کانی پیشه وهی جه ماوه ردا و به پپی پلانی واقعیعی وه رگیرو له میژووی نه ته وهی کورد و تاقیکردنه وهی بزووتنه وهی پرزگاریخوازی کورد و که له پووری نیشتمانی و خه باتگیپرانهی بارزانی نه مر، بو به جیته پنیانی ستراتیژیی پارٹی خه بات ده کهن و که لکه له تاقیکردنه وهی گهلانی دیکه به چه شنیک وهرده گرن که له گهل بارودوخی کوردستانی عیراق و ئاواته کانی گهل که پیدا بگونجی.

ماددهی ۲

پره نسیپه کانی پارٹی له ریځخستندا

پارٹی له ریځخستندا له سه ئه م پره نسیپانه دامه زراوه:

۱. پشتبه ست به پره نسیپی هه لباردن له پیکه پنیانی لیژنه کانی پارٹیدا له ریځه ی ده نگدانی نه پنییه وه.
۲. ده سته کانی خواره وه به فه رمانی بریار و ریځو پنییه کانی ده سته کانی سه رووتر ده بن و جیبه جییان ده کهن و مافی ئه وه شیان هه یه به به لگه ی پیسه لمینه ره وه، بوچوون و سه رنجی خو یان ده رپرن.
۳. بریار، به تاکه که س نادرئ، کاتی که ئه و بریاره له ده سه لاتی ده سته یه ک یان لیژنه یه ک یان ریځخراویکدایه به بی ئه وه ی پره نسیپی به رپر سیاریتی تاکه که س به لاره بنی.
۴. بریاردان به گویره ی پره نسیپی راویژکاری و راگو پرنه وه و تاوتویکردن و گفتوگوکردن ده بی و که مایه تی به فه رمانی زوربه ده بی.
۵. ئاماده بوون بو قه بولکردنی راستوژی و داننان به هه له دا.

۶. دەستنیشان کردنی ئەو چەوتییانەى لە بېر و پراکتیک و ھەلۆیستدا دەنۆیترین و پۆیستە لە ناو دەستەکاندا پارتيیان تیدا ئاگادار بکریتەووە نەك لە دەرەوہیان و نەك بۆ ناوزپاندن و لەكەدارکردن.
۷. بەخۆداچوونەوہ بۆ ھەلسەنگاندنی ھەلۆیست و بۆچوونی كەسایەتى (شخصى) و كۆششکردن لە پیناو راستکردنەوہى ھەر چەوتییەكى لەو بۆچوونانەدا ھەبێ.
۸. پابەندبوون بە پەخساندنی دەرەفەتى یەكسان (تكافؤ الفرص).

بەشى دووہم ھاتنە ریزی پارٹی ماددەى ۳

یەكەم: پالۆتن:

- أ. رپۆشوپین و مەرجهکانی پالۆتن بۆ ئەندامەتى دەبێ پالپورا و ئەم مەرجانەى تیدا بێ :
 ۱. نابێ تەمەنى لە ۱۷ سأل كەمتر بێ.
 ۲. رابردووی پاك و ناوبانگى باش بێ.
 ۳. دوو ئەندامى پارٹی كە بەلایەنى كەمەوہ سألێك پتر بەسەر ئەندامەتییان لە پارتيیدا تپپەر بووبێ، پشتگیری لە پالۆتنى بكەن.
 ۴. بە نووسین داواى ھاتنەرپیزی پارٹی بكا.
 ۵. داوانامە لەلایەن شانەى ئەندامانەوہ بۆ لێژنەى رپكخراو دەتیردری و ھەرەوہا راسپاردەى خۆى و راسپاردەى شانەى سەرەكى لە سەر ئیستمارەى كى تايەت بەم مەبەستە دەنووسێ، بۆ ئەوہى لێژنەى رپكخراو برپارى لەبارەوہ بدا.
 ۶. لەكاتى رەتكردنەوہى داواكارى پالۆتن مافى ناپەزایى دەرپرینى ھەيە لەلای لێژنەى سەرروتر و برپارى ئەم لێژنەيەش یەكلاكەرەوہیە.
 ۷. نابێ ماوہى پالۆتن لە شەش مانگ كەمتر بێ.
 ۸. لە یەكێ لە شانەکاندا رپك بخری.
- ب. ئەرك و مافى پالپوراو:

یەكەم: ئەركەکانی:

۱. دەبێ بە رپكویپكى ئامادەى كۆبوونەوہەكانى پارٹی بێ.
۲. دەبێ ھەولێ حالیبوون لە بەرنامە و پەپرەوى ناوخۆ و مېژووی خەباتگېرانەى پارٹی

بدا.

۳. نهپنیه کانی پارتي بپاريزی.
۴. ئابوونه وهی مانگانه به ریکوپیکي بدا.
۵. ئەو ئەرکانه ی پپی ده سپردری جیه جیان بکات.
۶. بلاوکراوه کانی پارتي بخوینیتته وه و ئاگاداریان بی.

دووهم: مافه کانی:

۱. پالیورا ده توانی به گوپره ی ئەم په پره وه سه رنج و پیشنیار و پرساری خو ی ده رپری.
۲. پالیورا بو ی هه یه له خولی خویندن و مه شق پیکردنی تایهت به پالیوراوان به شداری بکا.
۳. پالیورا بهر له وه بی به ئەندام مافی ده نگدان و خو هه لېژاردنی بو به پرساریه تی نییه.

دووهم: ئەندامه تی:

۱. ده بی ئەندام ئەم مه رجانیه تی دا بی:
 - أ. ماوه ی پالوتنی به سه ر بردی و پیداو یستیه کانی به سه رکه وتوو یی جیه جی کرد بی.
 - ب. ته مه نی له ۱۸ سا ل که متر نه بی.
 - ج. ده بی له یه کئ له شان ه کانی یان لیژنه کانی پار تیدا ری ک خرا بی.
 - د. ئابوونه ی بریار له سه ردراو به ریکوپیکي بدا.
۲. ئەرک و مافی ئەندام:
 - أ. ئەرکه کانی: پیویسته ئەندام:

۱. بو به دیه یانی به رنامه ی پارتي به پپی په پره وه ناوخو خه بات بکا و بو راپه راندنی بریاره کانی پارتي کار بکات.
۲. خو به دیسپلینی پار تیه وه بگری و یه کیتی بیرو باوه ر و ریکخوا وه یی و نه پنییه کانی پارتي بپاريزی.
۳. په ره به راده و ئاستی هو شیاری و روشنبیری خو ی بدات.
۴. به م په پره وه کار بکا و خو (التزام) به پره نسپه ریکخوا وه ییه کانی پار تیه وه بگری.
۵. په یوه ندی به سه رجه م ده سته و تو یژه کو مه لایه ی تیه کانی گه له وه پته و بکات و ریز له

نهریت و پړوپره سمیان بگری و سیاستی پارتيیان له هه موو بواره کاندای پښ رابگه یه نن و دا کوکی لی بکا.

۶. نابښ به بښ پرسی پارتي شار و کار و ریکخواه که ی به جښ بهیللی و بښ په زامه ندی پارتي له هه ریم بچیته دهره وه.

ب. مافه کان: نه ندام هم مافانه ی هه یه:

۱. مافی خو پالاوتن و هه لښاردنی بو هه موو لیژنه یه کی پارتي هه یه به پښی په پره وی ناوخو.

۲. له کاتی پښو ستیدا داوای یارمه تی له پارتي بکا.

۳. نه گهر له نه نجامی خه باتی له پارتي دا، تووشی گیران و دوورخستن هه و بښ، نه و مافی یارمه تی وه رگرتنی له پارتي به پښی توانا هه یه.

سښیه م: کادیر:

أ. پښاسه ی کادیر: نه و نه ندامه خو ته رخان کردووه ی پارتي که هه موو سه نگ و توانا و چالاکیی خو ی بو خزمه تکردنی پارتي ده خاته کار و به پښی په پره ویکی تایه ت به کادیرانه وه، له لایه ن کو میته ی ناوه ندی هه وه، بهرپر سیاریه تی بو دیار ده کری.

ب. مهرجه کانی بوون به کادیر:

ده بښ کادیر هم مهرجانه ی تیدا بښ:

۱. ماوه ی نه ندامه تی له پارتي دا چوار سال که متر نه بښ.

۲. دهرچووی دهره ی په یمانگای کادیرانی پارتي بښ.

۳. له نه ندامه هه لکه و تووه کانی پارتي بښ له پرووی بیر و ناکار و کرده وه وه.

ج. ماف و نه رکه کانی کادیر:

کادیر هم مافه و بهرپر سیاریتیانه ی هه یه و ده که و یته نه ستوی :

۱. پارتي به پښی په پره ویکی کو میته ی ناوه ندی هه وه، مووچه بو کادیرانی خو ی دهر پښته وه به جوړی له گه ل پله و پایه و بهرپر سیاریتیان له ناو پارتي دا بگونجی.

۲. پارتي له کاتی په کهه وتن و به سالد اچوونی کادیراندا، کو مه که یان ده کا و مووچه یه کی هه همیشه بیان بو دهر پښته وه و چاوی له میراتگره شه رعیه کانیان ده بښ.

۳. کادیر ده بښ به رده وام پهره به رو شنبیری و لیها تووی خو ی بدا.

۴. ههر ماف و بهرپر سیاریه کی تر که له په پره وی تایه ت به کادیراندا هاتبښ.

به شى سېيه م
په يکهرى پارتي
ماددهى ۴

له خواره وه بۆ سهره وه پارتي به م شيوه يه داده مزرى :

شانه، شانهى سهره كى، ليژنهى ريکخراو، ليژنهى ناوچه، ليژنهى لق، كۆمىتهى ناوه ندى، كۆنفرانس و كۆنگره.

ئهم بنياته له سهر ئه و پرهنسيپه ريکخراوه ييانه داده مزرى كه له مادهى (۳) ي ئهم په يره وه دا هاتوون.

به شى چواره م
ريکخراوه كانى پارتي: ئه رك و ده سه لاته كانيان
ماددهى ۵

يه كه م: شانه

أ. شانه: يه كه ي بنه رته يى ريکخستنى پارتيه و بنكه ي جه ماوه رى و سه رچاوه ي ره وا يى و ده سه لاته كانه. شانه له (۳ - ۹) ئه ندام پيک ديت به ريکخهر و ياریده ده ريشه وه كه له لايهن شانه وه هه لده بژيډرين و ده بى ليژنهى ريکخراو په سه نديان بکات. بهرپرسياريتى شانه له ئه ستوى هه موواندايه.

ب. ئه ركه كان:

۱. شانه به گویره ي رينوئينيه كانى پارتي، خه بات بۆ به جيھتيانى تامانج و سه ره تايه كانى پارتي ده كا و ئه ركه كانى خو ي راده په رپيئى.

۲. شانه، ئه ندامه كانى خو ي به پيى به رنامه و په يره وى ناوخۆ و بلاوكراوه كانى پارتي پريك ده خا و رۆشنبيريان ده كا و به ئازادى گفتوگو له سه ر بلاوكراوه كان ده كا و بيروپراى خو ي له باره يانه وه بۆ ده زگا كانى سه رووتر ده نيئى.

۳. شانه، به لايه نى كه مه وه مانگى دووجار به سه روکايه تى ريکخهر يان جيگره كه ي كۆ ده بيته وه.

۴. شانه، ئه رك و فه رمان به سه ر ئه ندامه كانى دابه ش ده كا و ليان ده پيچيته وه.

۵. شانه، جهماوهر بهلای پارتیدا دههینتی و سهرکردایهتی دهکا و به سهرهتاکانی پارتی گۆشپان دهکا و داگوکیان لی دهکا و بلاوکراوهکانی پارتی بلاو دهکاتهوه.

۶. شانه له بهرنامه و پهپرهوی ناوخو و بلاوکراوهکانی پارتی دهکۆلپتهوه و وتووژیان لهسهر دهکا.

ج. دهسهلاتهکانی:

۱. سهرپهرشتی شانهی پالیوراوان دهکات که له (۳ - ۹) پالیوراو پیک دیت به ریکخهه که شیهوه که شانهی ئەندامان دیاری دهکات و به رۆشنییری پارتیهتی بو جیبهجیکردنی ئهکرهکانیان، بیریان رووناک دهکاتهوه و چاودیرپیان دهکات.

۲. له ئیستماری پالاوتن ورد دهپتتهوه و بهر لهوهی بو دهستهکانی سهرووتریان بنییری، رای خوئی لهبارهیانوه دهردهپری. ههروهها داوای بهخشینی شهرهفی ئەو ئەندام و پالیوراوانه له دهزگاکانی سهرووتر دهکا که مهرجهکانی ئەندامهتییان تیدایه.

۳. نامهی ئەندامان و پالیوراوان و دهنگوباس و زانیاری پیویست بو لیژنهی سهرووتر له خوئی دهنییری.

۴. راپورت سهبارت به چالاکي و کارهکانی خوئی به شانهی سهرووتر دهدا.

دووهم: شانهی سهرهکی:

شانهی سهرهکی له (۳ - ۸) شانهی بنچینهی پیک دیت و سهرکردایهتی سهرپهرشتیان دهکا و له کارهکانیان دهپچپتتهوه و رای خوئی سهبارت بهو راپورتانهی پیی دهگن دهردهپری و مانگی دووجار کو دهپتتهوه و ههمان ئهرك و دهسهلاتی شانهی ههیه.

سێهههه: ریکخراو:

أ. پیکهتییانی ریکخراو: لیژنهی ناوچه پاش ناگادارکردنهوهی لق، لهو ناوچانهی که له (۲-۸) شانهی سهرهکیان تیدایه، لیژنهی ریکخراو دروست دهکا. لیژنهی ریکخراو له (۳-۹) ئەندام پیک دیت.

ب. ئهکرهکانی لیژنهی ریکخراو:

۱. ئاراستهکردنی چالاکي ئەو شانانهی سهر به ئەون.

۲. لیژنهی ریکخراو بهلايهنی کهمهوه مانگی دووجار کو دهپتتهوه.

۳. کار بو ریکخست و گورجوگۆلکردنی بزوتنهوهی کهرت و توپژه جیاجیاکانی

کۆمه لایه تی له چوارچۆوهی چالاکى خۆیدا ده کا.

ج. ده سه لاته کانی لیژنه ی ریکخراو :

۱. رای خۆی سه بارهت به وانه ی داواى هاتنه پژی پارتیان کردووه ده دا و به لیژنه ی ناوچه ی راده گه یه ن.
۲. راپۆرتی مانگانه سه بارهت به چالاکى و کار و حساب ته کانی پیک ده خا.
۳. سزای ئه و ئه ندام و پالیئوراوانه به سه رنج راکیشان و ئاگادار کردنه وه ده دا که به پیچه وانه ی په پره وى ناوخۆ و بریار و سیاسه تی پارٹی په فتار ده که ن.
۴. ده رکردنی پالیئوراوان به زۆربه ی ده نگ.

چواره م: لیژنه ی ناوچه:

أ. لیژنه ی ناوچه:

۱. لیژنه ی ناوچه نوینه رایه تی و سه رکردایه تی چالاکیه کانی پارٹی ده کا له و ناوچه یه ی له لایه ن کۆمیته ی ناوه ندیه وه بۆ دیار ده کرێ و له (۷ - ۱۱) ئه ندام و (۳) ئه ندامی ئیحتیات پیک دیت که له لایه ن ئه ندامانی پارتییه وه له ناوچه دا هه لده بژێردرین. لیژنه له ناو ئه ندامه کانییدا به رپرس و یاریده ده ر و (۳) ئه ندام بۆ کارگێری ناوچه هه لده بژێری به مه رجیک (۳) که سیان پیشه یان پارتایه تی ب.
۲. لیژنه ی لق په زامه ندی خۆی له سه ر ئه نجامه کانی هه لبژاردنی ناوچه کان ده رده بپری و مافی کۆمیته ی ناوه ندی و نارازیبوون و په تکردنه وه ی هه یه له گه ل روونکردنه وه ی هۆیه کانییدا.

ب. ئه رکه کان:

۱. سه رکردایه تی و به رپۆه به ریتی و پینوینیکردنی چالاکى ئه و ریکخراوانه ی پارٹی که گریدرایى ئه ون.
۲. به لایه نی که مه وه مانگی دوو جار کۆ ده بیته وه و راپۆرت به لیژنه ی لق ده دا.
۳. وه لامی راپۆرت و سه رنج و پرسیارى ریکخراوه کانی پارٹی بداته وه.

ج. ده سه لاته کان:

۱. بریاردان سه بارهت به وانه ی داواى هاتنه پژی پارتیبیان کردووه.
۲. ده رکردنی به یاننامه سه بارهت به رووداوه کانی ناوچه.
۳. سزادانی ریکخراوه کان به سه رنج راکیشان و ئاگادار کردنه وه.

۴. سزادانی ئەندامان بە ھەڵپەساردنیان بۆ ماوەی کەمتر لە شەش مانگ و پاسپاردن بە دەرکردنی یەكجارەکیان بە زۆربەي ۳/۲ (دوو لەسەر سێ) ی ئەندامانی لێژنە.
۵. بەرپرسیاری لێژنەي ناوچە دەبێتە ئەندامی لێژنەي لق.
۶. ھەلسەنگاندنی لێژنەي پالیئوراوان و بەخشینی شەرەفی ئەندامەتي پێیان.

پینجەم: لێژنەي لق:

- أ. لێژنەي لق نوێنەرایەتي و سەرکردایەتي چالاکي پارتی دەکا لە پانتاییەکی جوگرافیدا کە کۆمیتەي ناوەندی بۆی دیار دەکا.
- لێژنەي لق بەم شێوەيە پیک دیت:

 ۱. بەرپرسیار دەبێ ئەندامی کۆمیتەي ناوەندی بێ.
 ۲. ھەر بەرپرسیاریکی لێژنەي ناوچە، دەبێتە ئەندامی لق.
 ۳. لێژنەي لق لە ناو ئەندامەکانیدا، یاریدەدەری بەرپرسیار و (۵) ئەندام بۆ کارگێری لق لە نێوان دوو کۆبوونەویدا ھەڵدەبژێری.

ب. ئەرکەکان:

۱. لێژنەي لق سەرکردایەتي چالاکي لێژنەي ناوچە و پیکخراو و مەکتەبەکانی پارتی لە سنووری چالاکي خۆیدا دەکا.
۲. مانگانە کۆ دەبێتەو.
۳. وەلامی راپۆرتی مانگانەي لێژنەي ناوچە و پیکخراو و مەکتەبەکان دەداتەو.
۴. ھەموو مانگێ راپۆرتیکي پوخت بۆ مەکتەبی سیاسی سەبارەت بە تیکرایی جموجول و چالاکيیەکانی دەنێری.
۵. سەبارەت بە چالاکيیەکانی خۆی و دەستنیشانکردنی دیاردە و پێشنیار و رێگاچارەکان دیراسە بۆ کۆبوونەوەکانی کۆمیتەي ناوەندی ئامادە دەکا.

ج. دەسەلاتەکان:

۱. دەرکردنی بەیاننامە تەنیا سەبارەت بە رووداوەکانی ناوچە.
۲. ئاراستەکردنی سەرنجراکیشان و ئاگادارکردنەوہي لێژنەکانی خوارەو.
۳. بریاردان سەبارەت بە دەرکردنی یەكجارەکی ئەندامان بەپێی پاسپاردەي لێژنەکانی ناوچە و پاش لیکۆلینەوہي ئوسولی.
۴. سازکردنی خولی پێگەیانندن و رۆشنیبری بۆ ئەندامان.

۵. پیکهینانی مه کته بی جوراوجور به پپی پیویست.

ماددهی ۶

کۆمیتتهی ناوهندی

۱. کۆمیتتهی ناوهندی به پپی بهرنامه و په پیرهوی ناوخۆ، پاش کۆنگره، دهزگای هه ره به رزی راپه راندنه له ماوهی تیان دوو کۆنگره دا، چالاکی سیاسی و ریکخواهیی تیکرایی ریکخواه کانی پارتي هه لده سورینتی و سه ره شتیان ده کا و سه رکردایه تی خه باتیان بۆ به جیهینانی ئامانجه کانی پارتي ده کات.
۲. کۆمیتتهی ناوهندی له (۳۷) ئەندام و (۹) ئەندامی ئیحتیات پیک دیت که به پینگهی ده نگدانی نهینتی و کۆنگره هه لده بژێردرین.
۳. ئەگەر ئەندامیکی کۆمیتتهی ناوهندی ئەرکه کانی پارتي پین هه لنه سور، ئەوا ئیحتیاتی یه که م جینگهی ده گریتته وه.
۴. مه رجی پالوتن بۆ ئەندامه تی کۆمیتتهی ناوهندی:
 - أ. ده بپ به لایه نی که مه وه (۵) سال به سه ر هاتیندا بۆ ناو پارتي تپه ر بووبی.
 - ب. نابپ ئیعترافی کردبپ و له پارتي ده رکرا بپ.
 - ج. ئەندامیکی چالاک و کارامه ی خاوه ن رابردووی شه ره فمه ندانه بپ له خه بات.
 - د. نمونه ی په وشت و ئاکار به رزی و هه لگری پوآله ت و سه روسیمای سه رکردایه تی بپ له ده ورو به ری خۆیدا.
 - ه. به ته نگ به رژه وه ندی پارتيیه وه بپ و خۆ به بهرنامه و په پیرهوی ناوخۆوه بگری.
۵. مافه کانی ئەندامی کۆمیتتهی ناوهندی :
 - أ. هه موو مافیکی بریار له سه ر دراوی کادیری پارتي هه یه، سه رباری ئەمه ش هه ر مافیکی تر کۆمیتتهی ناوهندی بریاری له سه ر بدا.
 - ب. ئەگەر به هوپی خه باتی پارتيیه وه زیندانی کرا یان بپسه روشوین بوو، ئەوا ئەندامه تی له کۆمیتتهی ناوه نیدا، هه ر ده مینتی.

ماددهی ۷

أ. ئهركه كانی كۆمیتەهی ناوهندی:

۱. ئەندامانی مه كته بی سیاسی هه لده بژیژی.
۲. خهبات بو به جیهیانی ئامانجه نزیك و دووره كانی پارتي بكا و سیاسهت و پلانی پیویست بو ئەمه دابریژی.
۳. هه لویستی پارتي سه بارهت به روودا و پیشهاته نوپاوه كانی دیار بكا.
۴. په پرهوی ناوخو و بهرنامهی پارتي و بریارنامه كانی كۆنفرانس و كۆنگره له هه موو ئاستیكدا جیهی جی بكا.
۵. یه كیتی پارتي بچه سپینی و نهینیه كانی بپاریژی.
۶. كه لوپه ل و دارایی پارتي بپاریژی و زیدهی بكا و داهاات و خهرجی پێك بكا.
۷. كادیر بو پارتي پێ بگهیهنن و پهروه دهی بكا و هوشیاری سیاسی و تیوریان په ره پێ بدا.
۸. دهستهی نووسهران بو ئۆرگانی ناوهندی پارتي و چاپه مه نییه ده وریه كان دابنی و سه ره رشتییان بكا و هه موو پیداو یستیه کی كار كرنیان بو بره خستی.
۹. وه لآمی ره خنه و پیشنیار و پرسیار و سكالای ئەندامان بداته وه و گیروگرفته كانیان چاره سه ر بكا.
۱۰. راپۆرتی گشتی بو كۆنفرانس و كۆنگره ئاماده بكات.
۱۱. هه موو ئەندامانی كۆمیتەهی ناوهندی چ تاك و چ پێكه وه، سه بارهت به و كارانهی رایانه پراندوو و ئەو پلان و سیاسه تانهی جیهی جییان كرون، راسته وخو له به ردهم كۆنگره دا به پرسن.
۱۲. كۆمیتەهی ناوهندی ده ش بیریاری لیژنه كانی خواره وه هه لوه شینیته وه.
۱۳. ده بی پانتایی جوگرافی بو تیشوكاری لیژنه ی لق و لیژنه ی ناوچه كانی دیار بكا و به پیی پیویست لیژنه و ریکخراوی تر پێك بهینن.
۱۴. شوین و كاتی كۆنفرانس و كۆنگره دیار بكا و ریژهی نوینهران دابنی.
۱۵. ده بی داوای كۆنفرانس و كۆنگره ی نااسایی بكا له سه ر:
أ. داخوایی زۆربه ی ئەندامانی پارتي له ریگه ی ریکخراوه كانیانه وه.
ب. داخوازه ۳/۲ (دوو له سه ر سی) ئەندامانی كۆمیتەهی ناوهندی.
۱۶. ده بی كۆمیتەهی ناوهندی هه ر دوو مانگان جاریك به شیوه یه کی ده وری و له خووه

کۆ بیتتەوہ.

۱۷. دەبئ کۆمیتەى ناوەندى بە لایەنى كەمەوہ سالى دووجار كۆبوونەوہى فراوان بكا و وپراى ئەندامانى ئىحتىياتى كۆمیتەى ناوەندى، كارگىپرى لقه كانى پارتيشى تيدا ئامادە بن.

ب. دەسەلاتە كانى كۆمیتەى ناوەندى:

۱. دەبئ سەرجهم دەزگاكانى پارتي بەرفەرمانى برپارەكانى ئەو بن.
۲. لە مەكتەبى سياسى دەپپىچتتەوہ و ئەرك و فەرمانى بۆ ديار دەكا.
۳. كۆمیتەى ناوەندى ھەموو رېوشوئىيىكى لەبار بۆ پاكارگرتنى ريزەكانە پارتي پەپرەو دەكا بە مەرجئ پېشوہخت لەلایەن دەستەى ناوەندى پشكین و چاودپرى لیکۆلینەوہى لەمەر كرابئ. ھەموو ئەوانەى ئەو رېوشوئىيانە دەیانگرتتەوہ، مافى ئەوہيان ھەيە لە لای كۆبوونەوہى فراوانى كۆمیتەى ناوەندى، يان دەزگایەكى بالاتر، سكالای خۆيان بکەن.
۴. كۆمیتەى ناوەندى بە مەبەستى بەھیزکردنى رېكخستن و بلاوکردنەوى ھۆشیارى و لەپیناوپاھەپاندنى ئەركەكانى تری پارتیدا، بۆى ھەيە نوینەرى خۆى بۆ لق و لیژنە جیاجیاكانى ناوچە بنپرى و كادىرى بۆ راگوئىزى.
۵. كۆمیتەى ناوەندى بەپى پەپرەوى ناوخوا و بە زۆربەى ۳/۲ (دوو لە سەر سى) دەنگ سزای پىويستى ئەندامانى خۆى دەدا.
۶. ئەگەر ئەندامىكى كۆمیتەى ناوەندى كاریكى وای كرد، شایانى دەركردن بئ لە پارتي، ئەوا كۆمیتەى ناوەندى دەشئ بە زۆربەى ۳/۲ (دوو لە سەر سى) دەنگ، ھەموو لپرسراوئىتتەىكى لئ بستىتتەوہ و بیخاتە بەردەم كۆنفرانس يان كۆنگرە تا بە پى پىويست سزای بد.
۷. كۆمیتەى ناوەندى برپارى وەرگرتنى كادىرى پارتە سياسىيەكانى تر دەدا.
۸. كۆمیتەى ناوەندى لە داواى گەرانەوہى ئەو كادىرانە بۆ ناو پارتي دەكۆلئتتەوہ كە سەرۆختىك خەباتى پارتيان بەجئ ھىشتووہ و برپار لەمەر وەرگرتنەوہيان دەدا.
۹. كۆمیتەى ناوەندى دەبئ بە پى پىداويستىيەكانى سەردەم، رېوشوئىنى خولقئنەرانەى رېكخراوہى دابھئئ.
۱۰. كۆمیتەى ناوەندى ئەو مەكتەبە ناوەندیانەى خواروہ پىك دەھئئ و ئەرك و فەرمانيان بۆ ديارى دەكا بە پى ياساى تايبەت:

- أ. مه كته بی ناوه ندى رېكخستن.
 - ب. مه كته بی ناوه ندى رېكخستن و راگه ياندن.
 - ج. مه كته بی ناوه ندى عه سكه رى.
 - د. مه كته بی ناوه ندى به رېوه بردن.
 - ه. مه كته بی ناوه ندى دارايى.
 - و. مه كته بی ناوه ندى رېكخراوه پيشه بيه كان.
 - ز. مه كته بی ناوه ندى په يوه ندى نيشتمانى.
 - ح. مه كته بی ناوه ندى په يوه ندى كاني هه نده ران (ده ره وه).
 - ط. مه كته بی ناوه ندى دىراسات و توژينه وه.
- ئەندامانى مه كته بی سياسى رېنوئىنى و سه رپه رشتى ئەم مه كته بانه ده كهن.
۱۱. كۆمىته ی ناوه ندى به پيشنيارى سه رۆك و به پېى په پره ويكى تايهت، ئەنجومه نيكي راولژكارى بۆ سه ركردايه تى پارتي پيك ده هينى.
۱۲. كۆمىته ی ناوه ندى بۆ هه يه بريار له سه ر وه رگرتنى پارت و رېكخراوه سياسيه كوردستانيه كان، يان يه كبوونيان له گه ل پارتيدا بدات.

مادده ی ۸

مه كته بی سياسى

- أ. مه كته بی سياسى له (۹ - ۱۱) ئەندام پيك ديت و هه ريه كه يان به گویره ی ليزانى و پسپورى له كارى خویدا، ياریده ی سه رۆك ده دا و تيكرا هاريكاري له گه لدا ده كهن.
- ب. زۆر به ی ئەندامانى مه كته بی سياسى بۆ كارى پارتي ته رخانن.
- ج. مه كته بی سياسى برياره كانى نيوان دوو كۆبوونه وه ی كۆمىته ی ناوه ندى جييه جى ده كا.
- د. مه كته بی سياسى له كاتى پيوستدا، به په له داواى كۆبوونه وه ی كۆمىته ی ناوه ندى ده كا.
- ه. مه كته بی سياسى سه رپه رشتى مه كته به ناوه ندى كاني پارتي ده كا.

مادده ی ۹

جیگرى سه رۆك

۱. سه رۆك ده ستينشانى ده كات و كۆنگره راسته وخۆ هه لى ده بژيرى.
۲. ئەو ئەركانه ی كه سه رۆك پېى ده سپيرى، جييه جى ده كات.

۳. بەشدارى كۆبۈونەوہەكانى كۆمىتەى ناوہندى و مەكتەبى سىياسى دەكات.

ماددەى ۱۰

سەرۆكى پارٹی

۱. سەرۆكى پارٹی: سەرۆكى پارٹی و كۆمىتەى ناوہندى و مەكتەبى سىياسىيەكەيەتى.
۲. سەرۆك راستەوخۆ لە كۆنگرەدا ھەلدەبژێردرئ.
۳. سەرۆك كۆبۈونەوہەكانى مەكتەبى سىياسى و كۆمىتەى ناوہندى و كۆبۈونەوہى فراوان و كۆنفرانسەكان بەرپۆە دەبا.
۴. لەو دەمەى لە تىكرای ئەو دەزگایانەى سەرەوہدا، دەنگەكان وەك يەك دەبن، ئەو لایەنە دەبیتە زۆر بە كە دەنگى سەرۆكى لەگەلدا بئ.
۵. سەرۆك لە كاتى پيوست مافى ئەوہى ھەيە داواى كۆنگرەبەستى يان كۆنفرانس بكا.
۶. پاسپاردە و رېنويئىيەكانى پارٹی بە رەزامەندى سەرۆك دەبن و گشت نووسراوہ گرنگەكانى پارٹی دەبئ ئىمزاى سەرۆكى (يان يەكئ لە يارىدەرە دەسەلات پیدراوہكانى) پيوە بئ.
۷. ئەم مەكتەبانەى خوارەوہ بەپى پەپرەويكى تايبەت راستەوخۆ پەيوەنديان بە سەرۆكى پارتيەوہ دەبیت:
 - أ. مەكتەبى سەرۆك.
 - ب. مەكتەبى پەيوەندى كۆمەلايەتى.
 - ج. رېكخستنى تايبەت.
 - د. سەرۆك كارناس و پسپۆرى راوئزكارى لە بوارى جياجيا بۆ خۆى دادەنى.

بەشى پىنجەم

دەستەى ناوہندى پشكئىن و چاودئرى

ماددەى ۱۱

۱. لە (۹-۱۱) ئەندام پىك دئت لەوانەى ماوہى ئەندامەتئيان لە (۱۰) سالف كەمتر نىيە.
۲. لەلایەن كۆنگرەوہ ھەلدەبژێردرئ.

۳. ئەرك و دەسەلاتەكانى بەپىي نىزامىكى تايىهەتى كە سەرۆك پىشنيارى دەكات و كۆمىتەى ناوهندى پەسەندى دەكات، دەستنيشان دەكرين.

بەشى شەشەم

رۆشنيارى پارٹی

ماددەى ۱۲

پارٹی پوژنامەى ناوهندى و چاپەمەنى دەورى و ناوبەناوى و دەزگای ترى راگەياندى هەيه كە سياسەتى ناوهندى پارٹی بەدەر دەدەنەوه.

ماددەى ۱۳

پارٹی پەيمانگای يىگەياندى كاديранى بە ئاستى جوداجودا هەيه لەلايهن دەزگايەكى تايىهەتەوه بە سەرپەرشتى مەكتەبى سياسى و بەپىي پەپرەويكى تايىهەتى كە كۆمىتەى ناوهندى بريارى لەسەر دەدا، هەلدەسورپى و بەرپووه دەچى.

بەشى حەوتەم

كۆنفرانسى ناوچە

ماددەى ۱۴

۱. كۆنفرانسى ناوچە هەر دوو سال جارى يان لە سەر داخوازى پتر لە نيوهى ئەندامانى پارٹی لە ناوچەكەدا، يان لەسەر خواستى ۳/۲ (دوو لەسەر سىي) ئەندامانى لىژنە ناوچە و بە رەزامەندى مەكتەبى سياسى و بە سەرپەرشتى و چاودىرى لق، دەبەستى.
۲. كۆنفرانسى ناوچە لە ئەندامانى لىژنەى ناوچە و ئىحتيات و بەرپرسىارى رىكخراوى و شانە سەرەكيبەكانى پارٹی پىك دىت.
۳. كۆنفرانس بە پىي پەپرەوى ناوچۆ، كار بۆ چارەسەرکردنى گىروگرفتهكانى ناوچە دەكا.

ماددهی ۱۵

کونفرانسی گشتی

۱. کونفرانسی گشتی له کاتیکدا ده کرې که گورانکاری گرنگی سیاسی پرووی دابی یان بارنکی پیویستی نه وتو له سهر خواستی پتر له نیوهی ئەندامانی پارتي یان ۳/۲ (دوو له سهر سی) ئەندامانی لیژنه ی ناوچه کان، کونفرانس بخوازی.
۲. کونفرانسی گشتی له سهرۆک و جیگری سهرۆک و ئەندامانی مه کته به ناوه نديیه کان و کارگېری لقه کانی پارتي و لېپرسراوی لیژنه کانی ناوچه و ئەو کادیره پیشکه وتووانه که کۆمیتە ی ناوه ندی بریاریان له سهر ده دا، پیک دیت.
۳. ئەرکه کانی کونفرانسی گشتی:
 - أ. گوئی له راپورتي کۆمیتە ی ناوه ندی ده گری و گفتوگوئی له سهر ده کا.
 - ب. هه لویستی پارتي سه باره ت به پرووداو و پیشهاته نویاوه کانی، دیار ده کا.
 - ج. له سکالای ئەندامان ده پوانی و بریاریان له باره وه وهرده گری.
 - د. ده سه لاتە کانی کونفرانسی گشتی:
 - أ. لیپیچانه وهی ئەندامانی کۆمیتە ی ناوه ندی و سزادانی که مته رخه مان که له لایه ن کۆبوونه وهی فراوانی کۆمیتە ی ناوه نديیه وه خراونه ته به رده م کونفرانس، به مه رجیک ژماره ی ده رکراوان به یه کجار یان چه ند جاریک نه گاته نیوهی ئەندامانی کۆمیتە ی ناوه ندی.
 - ب. ده ستکاری کردنی په یکه ری پارتي ئە گه ر هه لومه رج بخوازی.
 - ج. کونفرانس له نزیکتین ده رفه تدا، داوای کۆنگره به ستن بکا و هه لومه رچی پیویست بو کۆنگره بره خستنی.

به شی هه شته م

کۆنگره (کۆنگره ی نیشتمانی)

ماددهی ۱۶

۱. کۆنگره ی نیشتمانی ده سه لاتی هه ره به رزی ناو پارتيه.
۲. کۆنگره له سهرۆک و جیگری سهرۆک و ئەندامانی ئەسلی و ئیحتیاتی کۆمیتە ی ناوه ندی و ده ستە ی ناوه ندی پشکین و چاودیری و ئەو نوینه رانه پیک دیت که له لایه ن سه رجه م ریکخراوه کانی پارتيه وه و به پیی ئەو ریزه یه ی که کۆمیتە ی ناوه ندی دیاری ده کا،

هه لېژېردراون.

۳. کۆنگره به شیوهیه کی ئاسایی به لایه نی که مه وه هه ر (۴) چوار سأل جارێک ده به سترێ. ههروه ها کۆمیته ی ناوه ندی به پێی برگه ی (۱۵) له ماده ی (۷) و له سه ر خواستی ۳/۲ (دوو له سه ر سی) ئه ندامه کانی، ده شێ داوا ی کۆنگره به ستن بکا، هه روا بێته وه سه روکیش به پێی ماده ی (۱۰) برگه ی (۵) ی ئه م په ی ره وه، ده سه لات ی کۆنگره به ستنی پێ دراوه. ۴. ئه رکه کانی کۆنگره:

أ. گوێ له راپۆرتی کۆمیته ی ناوه ندی ده گری و گف تو گو ی له سه ر ده کا و کاره کانی کۆمیته له تیوانی دوو کۆنگره دا هه لده سه نگی نێ.

ب. باری ناوخو و هه ر یمایه تی و جیهانی شی ده کاته وه و ده نرخی نێ و سیاسه تی گشتی پارٹی داده رپێژێ و له ستراتیژی پارٹی ورد ده بێته وه و له هه موو ئاستی کدا تاکتیکی بو داده نێ.

ج. له سکا لای ئه ندامان ده پوانی و بریار یان له باره وه ده دا.

د. لێ پرسینه وه له کۆمیته ی ناوه ندی و سزادانی ئه ندامه که مه تره خه مه کانی.

۵. ده سه لات ه کانی کۆنگره:

أ. سه روک و جیگری سه روک و ئه ندامانی ئه سل ی و ئیحتیاتی کۆمیته ی ناوه ندی هه لده بژێری.

ب. ته نها کۆنگره مافی هه لوه شانده وه و ناوگو پینی پارٹی و وه ستان دنی چالاکیی پارٹی یا تیکه لکردنی به پارتیکی تر هه یه و ده توانی وه رگرتنی پارتیکی تر په سند بکا و ئایدیۆلۆژیای پارٹی بگو پری.

ج. کۆنگره ده توانی به پێی هه لومه رجی پێویست به رنامه و په ی ره وی ناوخو ده ستکاری بکا یان بیگو پری.

به شی نۆیه م

ماده ی ۱۷

لێژنه ی ئاماده کردنی کۆنگره

۱. کۆمیته ی ناوه ندی به رپرسیار و یاریده ر و ژماره ی ئه ندامانی لێژنه دیار ده کا.

۲. ئه مانه له ناو کادیره به ئه زمونه کانی پارتیدا ده ستنیشان ده کری ن که به راستگو یی و

بابه تخوازی ناسراون.

۳. نابئ ئەندامانی لیژنه خۆیان بۆ ئەندامه تی کۆمیتە ی ناوه ندی هه لېژن.
۴. لیژنه له کاتی پېویستدا و به ره زامه ندی مه کته بی سیاسی، ده توانی لیژنه ی تر پیک بهینئ.
۵. ئەرکه کانی لیژنه:
 - أ. ئاماده کردنی و سه ره رشتیکردنی هه لېژاردنی نوینه رانی کۆنگره به گویره ی ئەو لیستانه ی له لایه ن مه کته بی ناوه ندی پیکه سته وه ئاماده کراون و له پلنیومی کۆمیتە ی ناوه ندیدا په سه ند کراون.
 - ب. ده سترکردن به جیه جیکردنی ئەو بریار و ئامۆژگاریانه ی کۆمیتە ی ناوه ندی که تایه تن به کۆنگره.
 - ج. ئاماده کردنی دیراسه تیکی هه مه لایه ن سه به رت به ئەنجامه کانی هه لېژاردن و سه رنج و تییینیدان له باره یانه وه.
 - د. ئاماده کردنی پیناسه و لیستی تایه ت به نوینه ران و ئامازه کردنیان له سه ره تاي کردنه وه ی کۆنگره دا.

مادده ی ۱۸

لیژنه ی سه ره رشتی کۆنگره

۱. کۆمیتە ی ناوه ندی به رپرسیار و یاریده ر و ژماره ی ئەندامانی ئەم لیژنه یه دیار ده کا.
۲. ئەمانه، له ناو ئەو کادیرانه ی له م بواره دا هه لکه وتوون، ده ستنیشان ده کریئ.
۳. نابئ ئەندامانی لیژنه خۆیان بۆ ئەندامه تی کۆمیتە ی ناوه ندی هه لېژن.
۴. ئەرکه کانی لیژنه :
 - أ. دیارکردنی شوینی کۆنگره.
 - ب. په خساندن و ئاماده کردنی پیداو یسته کانی کۆنگره.
 - ج. پیکهینانی لیژنه ی تایه ت به بواره پسرپوریه کانی کاروباری کۆنگره.
 - د. ده بی له گه ل لیژنه ی ئاماده کاری کۆنگره دا هاوکاری بکریئ.

ماددهی ۱۹

دهستهی سهروکایه تی کونگره

۱. له یه که مین کۆبوونه وهی کونگره دا، دهسته یه کی چه ند ئەندامی بۆ سهروکایه تی کونگره هه لده بژێردری.
۲. ئەم دهسته یه، به درێژایی رۆژانی کونگره، سه ره رشتی به رپوه بردنی کونگره ده کا.
۳. ئەم دهسته یه ده بۆ په رپه ویکى تاییه ت به ره وتی کۆبوونه وه کان بکا و رپوشوینی به جی و چۆنیه تی هه لسه وراندنی گفتوگۆ کردنی تیدا تۆمار بکا.
۴. نابۆ ئەندامانی لیژنه خۆیان بۆ ئەندامه تی کۆمیته ی ناوه ندی هه لبه ژێرن.

به شی ده یه م

دارایی پارتی

ماددهی ۲۰

۱. دارایی پارتی له مانه پێک دیت:
 - أ. ئابوونه ی هاتنه ریزی پارتی و ئابوونه ی مانگانه.
 - ب. کۆمه ک و پیتاک.
 - ج. نرخى چاپه مه نییه کانى پارتى.
 - د. قازانجى ئەو چالاکیه هونه رى و رۆشنییری و کۆمه لایه تیانه ی که پارتی سازى ده دا.
 - ه. قازانجى ئەو پرۆژانه ی پارتى هه لیان ده سه رپێنى.
 ۲. پێویسته لیژنه ی ناوچه و لق و کۆمیته ی ناوه ندی، (سجلات) ی تاییه تیان هه بۆ که بودجه ی تیدا نیشان بدری و ئەندازه ی داها ت و خه رجکردنی تیدا تۆمار بکری.
- مه کته بی ناوه ندی دارایی ئەندازه و چۆنیه تی خه رجکردن دیار ده کا و له م باره وه رپنویینی تاییه ت ده رده کا.

برپار و پاسپاردہ کانی کۆنگرہی یازدہی

پارٹی دیموکراتی کوردستان - یه کگرتوو

کۆنگرہی (۱۱)، کۆنگرہی یه کگرتن، که له ۱۶ تا ۲۳ ئابی ۱۹۹۳، له ههولیری پایتهختی ههریمی کوردستان به ستر، پاش ههشت پوژ لیکۆلینهوه و لیتوئینهوهی کاروباری ناوخوی پارٹی و بارودۆخی کیشهی نهتهوایهتی ناوخۆ و دهرهوهی دۆزی گهلهکه مان و ههلهسهنگاندنی کاروبار و خهباتی ماوهی نیوان "کۆنگرہی دهیه م" و "کۆنگرہی یازدهیه م" و پهنگرپشتنی خهباتی داهاوووی پارٹی له په ره پیدانی خهباتی نهتهوایهتی و پشتیوانیکردنی ئەزموونی دیموکراتییانهی گهلهکه مان، له بهر پۆشنایی گۆرانکارییه دهقهری و جیهانییه کاندای، دوینتی، ۱۹۹۳/۸/۲۳، "کۆنگرہی یازده" به دهرکردنی کۆمه لیک برپار و پاسپاردہ کۆتایی به کاروباره کانی خۆی هینا، که ئەمه دهقه که یه تی:

برپار بۆ یادی سه روکی نیشتمانپه روهری مه زن و نه م، مسته فا بارزانی

کۆنگرہه که مان به ریز و شکۆوه به رامبه ر یادی سه روکی نیشتمانپه روهری مه زن، مسته فا بارزانی، دامه زری نه ری پارتیمان و سه رکرده ی بزووتنه وه ی ئازادیخوازی کورد بۆ ماوه ی نیو سه ده ده وه ستی و به لێن به گه له که مان و سه روکه کۆچکردوو هه که ی ده دا، بۆ دریزه دان به خه بات له پینا وه دیه پینانی ئەو ئامانجه نه ته وه یی و دیموکراتی و پیشکه وتنه خوازانه ی له پیناویاندا بارزانی ساله های سالی ته مه نی خۆی کرده قوربانی و بۆ گرتنه به ری ئەو رپیا زه ی، موسا وه مه ی له سه ر مافی گه لی کورد نه کردوو ه، هه روه ها ئیراده ی خۆی له به رده م گه لی کورد و شوړشه نیشتمانیه پیشکه وتنه خوازه که یدا نوێ ده کاته وه بۆ ده وله مه ندرکدنێ که له پوری مه زنی خه باتی نیشتمانپه روه رانی بارزانی به بی ری تازه و زانست تا له به رژه وه ندی بزووتنه وه ی ئازادیخوازی کورد دا بۆ.

برپار بۆ یادی هه میشه زیندوو، ئیدریس بارزانی

کۆنگرہه، به ریز و شکۆوه یادی سه رکرده ی هه میشه زیندوو ی گه ل و بزافه که ی، کاک ئیدریس بارزانی ده کاته وه و به لێن ده دات که به رده وام بی ت له سه ر خه بات، بۆ به دیه پینانی ئەو ئاوات و ئامانجه پیرو زانه ی که کاک هه میشه زیندوو مان ژیا نی خۆی له پیناویدا به خت کرد.

بپریار بۆ یادی پرشکۆی سۆ سه رکردهی نه مری پارتیمان

یازدهیه مین کۆنگره ی پارتیمان، ههروهها به ریز و شانازییه وه یادی سۆ سه رکردهی دیکه ی سه رفرازی گهل و بزووتنه وه که مان ده کاته وه:

شه هیدانی نه مر: سألح یوسفی، نوری شایس و نه مر ئازاد مسته فا، که رۆلی گرنگیان له رپره وی خه باتی گه له که یان و زه مینه ئاماده کردن بۆ سه رکه وتنی ئه مپروماندا هه یه. به یادی ئه و نه مرانه و گشت شه هیدانی ئازادی و قاره مانه تی میله ته که مان، دریزه به تیکۆشان ده ده یین تا وه دیه پینانی دواناواتیان.

بپریار:

کۆنگره، به په سه ندی زانی به په رله مان و حکومه تی هه ریم پيشنیار بکا له گشت داموده زگا ره سمیه کانی هه ریم، هه ر دوو وینه ی بارزانی نه مر و شیخ مه حمودی نه مر هه لبواسرین، بۆ ریزنان له و پيشه وا مه زنامه ی گهل و بزاقه که ی.

بپریاری فیدرالی:

ده وله تی عیراق، ده یان سألله گیرۆده ی کیشه و گیروگرفتی ناوخوایه، به تاییه تی له بهر چاره سه رنه بوونی مه سه له ی ره وای گه لی کورد و ته نگوچه له مه ی هه میشه یی (مه سه له ی حوکم)، چونکه له عیراقدا حاله تی فره نه ته وه یی، فره ئایینی و مه زه به ی و، فره حزبی و فیکری و کۆمه لایه تی هه یه.

هه ر بۆیه ش، په یوه ندی نیوان کورد و عه ره ب ده بی له سه ر ئه ساسیکی فیدرالی دیموکراتی دا مه زریت. ئه م شیوه یه له چاره سه ر له گه ل یه کبوونی نیشتمانی عیراق هاودژ نییه و هه ره شه له یه کبوونی عیراق ناکات، به لکو زه مینه ساز ده کات تا پاش نه مانی سته م و دیکتاتور، ئاشتبوونه وه ی گشتی سه رانه ری عیراق بگریته وه و ئازادی، دیموکراسی، ئاشتی و برایه تی بچه سپی.

ته بایی و یه کبوونی ریزی گهل و بزاقه که ی

پارتی دیموکراتی کوردستان - یه کگرتوو، وه کو هه میشه تی ده کۆشی بۆ پته و بوونی یه کیتی ریزی گهل و بزووتنه وه رزگاریخوازه که ی، هه ر بۆیه ش:

۱. تہبایی و هاوکاری و تهنسیقی نیوان پارٹی و یه کیتی نیشتیمانی ده پاریزی، به تایه تی هاوبه شی له به پرتوه بردنی و ههروه ها تی ده کوشین بو چه سپاندنی گیانی تہبایی پهلرمانی و حکومی و میلی و ئاسته کانی دیکه و قوولترکردنه وهی ئه و په یوه ندییه دوستانه له سهر ئه ساسیکی ستراتیجی پتهوتر، له پیناوی پاراستنی ده سکه وتی میژووی و نه ته وه بیمان: پهلرمان و حکومه تی هه ریتم و فیدرالیزم و دیموکراسی.
۲. گه شه سندن و پته وکردنی په یوه ندیی خه باتگیپرانه ی پارتمان له گه ل لایه نه کانی دیکه ی به ره ی کوردستانی و حزب و ده سته ی سیاسی که مایه تیه کان.
۳. دامه زراندنی هه ر جوړه په یوه ندی و هاوکاری و تہبایی پیویست له چوارچیوه ی ئه و ئامانج و بوچوونانه ی برگه کانی سه ره وه، له گه ل هه ر حزب و ده سته یه کی سیاسی تیکوشه ری هه ریتم.

ئابلوقه ی دوولایه نه له سهر هه ریمی کوردستان

۱. له نه ته وه یه کگرتووه کان و حکومه ت و کورد کومه له ی جیهان داوا ده که یین، فشار بخه نه سهر حکومه تی عیراق تا ئابلوقه له سهر هه ریمی کوردستانی عیراق هه لبرگرت، ئه و ئابلوقه یه ی که دژی به رژه وه ندی گه لی عیراق و یه کبوونی نیشتمانییه و پیچه وانه ی پوچییه تی برپاری (۶۸۸) ی مه جلیسی ئه منی ده ولیه.
۲. هه ریمی پژگارکراوی کوردستانی عیراق ئازاد بکرت له ئابلوقه ی نیونه ته وه یی، چونکه په وانییه ئه و ئابلوقه یه له سهر خه لکی هه ریتم بمینئ، له کاتیکدا که دژی پژیمی دیکتاتورین و تاقیکردنه وه یه کی گرنگی دیموکراتییانه به پرتوه ده بن.

ئاسایش و ژیانی هاوولاتیان

له ئه نجامی وپرانکاری و تالان و سووتانی دیهاتی کوردستانی عیراق و تیکدانی بنیاتی ئابووری له لایه ن پژیمه وه، جگه له ئابلوقه و ئاکامه تاله کانی، سه دان هه زار خیزانی ناوچه ی پژگارکراوی هه ریتم و گشت خه لکی عیراق ژیانیکی سه خت و دژوار ده به نه سهر. ههروه ها خراپکاری پژیم و تیرور و هه ره شه، ئاسایشی هاوولاتیان ده خاته مه ترسییه وه، هه ر بویه ش:

۱. کوششیکی هه ره جیدی له لایه ن حکومه تی هه ریتمه وه بدری بو به ره کانی کرده وه ی خراپکارانه ی پژیم و تیرور و ئاکامی ده ستیوه ردانی هه ندی دراوسئ، حزب و پیکخواه

- سیاسییه کانی هه ریم پشتیوانی حکومت بن له م ئه رکه دا که په یوه ندى به ئاسایشی هه موو لایه که وه هه یه.
۲. کوششیکى هه ره جیدی بدرئ بۆ چاککردنه وهی بارى ژيانى هاوولاتیان به تايه تی مووچه خوره کان و گرنگى بدرئ به ژيانى مامۆستايان.
۳. سنووریک دابترئ بۆ پاورووت و دزی و ده ستبلاوی و به فیرودانى مومته له کاتى حکومى و، موراچه بهی ته واوی کاروبارى گومرگ له هه موو پروویه که وه و له سه رانسهرى سنووره کان.
۴. دريژه دان به هه ول و کوشش له گه ل کورد و کۆمه له ی جيهانى بۆ گه ياندى يارمه تی و فرياکه وتنى مروقاچه تی بۆ هاوولاتیان، له گه ل ئه وه شدا هه ميشه له ياد بئى و ستراتيجى کارمان بخه ينه سه ر هاندانى گيانى پشت به خو به ستى و کار و په نجان و به ره هه مده ينانى خو مالى، خو مان به خو.
۵. زه ره و زيانى خه لکى کوردستان له کيشانه وهی (۲۵) دینارى بدریته وه.

پشتیوانی له په رله مان و حکومتی هه ریم و داموده زگا کانی

۱. ئه مپرو گه ل و بزافه که ی و کۆنگره که مان، سه ره به رز و شانازه به سه رکه وتنى تاقیکردنه وهی هه لپژاردنى گشتی ئازاد و دامه زراندى ئه نجومه نى نيشتمانى کوردستانى عيراق و پيکه ينانى حکومتى هه ريم. ئه و سه رکه وتنه نيشانه ی تیگه يشتن و نه ستى ديموکراتيانه و پيگه يشتنى سياسى ميلله ته که مانه. ئه وه ش ده ستکه وتى ميژوومانه، به ره هه مى خه بات و فيداکارى گه ل و خوینی پاکى شه هیده سه روه رکا گمانه. کۆنگره که مان برپارى داوه ئه و ده ستکه وته پياريزرئ و به هيتر و ده وله مند تر بيئ.
۲. بۆ ئه وه ی پایه ی په رله مان و حکومتى هه ريم پته وتر بئ، ده بئ تئ بکوشين و زال بين به سه ر کۆسپ و کيماسییه کاندا، که ريگه له رپره وى ئيداره ده گرن چ له ئه نجامدان يا ليها تووی پسيوریدا.
۳. ده بئ پشوودريژ بين له خه باتدا بۆ حورمه تگرتنى مافى مرووف، پاراستنى ئاسایش، سه لامه تی هه ريم و ژيانى هاوولاتیان و زياده نه روپى له مه سه رف و پشتبه ستى به توانای زاتى خو، بۆ ژيانه وهی ئابوورى هه ريمى کوردستان.
۴. قايمکردنى ئاسایشى هه ريم دژ به هه ره شه ی کوشنده ی رژيم و مه ترسییه کانی ناوچه (ده قهر) و زامنکردنى ئه منى سنوور.

۵. کۆنگره، دهیهوۆ داموده زگای کۆمه لّی مه ده نی بچه سپین و ژیانى فره حزبی و ئازادییه گشتیه کان گه شه بسپنن.

برپار ده باره ی ئاینده ی عیراق

۱. ته واوی گه لی عیراق گیرۆده ی مهینه تیکی سه خته، له لایه که وه به رده وامبوونی دیکتاتوریه ت و سته می سیاسی، له لایه کی دیکه وه بارى ژیانى دژوار و سه ختی کۆمه لایه تی و گرانی و برسیتی و ئاکامه کانى دیکه ی ئه و بارو دۆخه ی که پاش شه پری خه لیج، به هو ی سیاسه تی رژی مه وه به سه ر گه لی عیراقدا سه پاوه.

۲. چاره سه ری ئه و کیشه یه، به وه ده ییت که پاش نه مانى دیکتاتوریه ت عیراقی کی فیدرالی، دیموکراتی، په رله مانى و فره حزبی دا مه زریت و خه لکی سته مدیده له شوینه واری شه ر و ئابلوقه و دیکتاتوریه ت پر زگار بن و بکه ونه ئاوه دانى و بوو ژانه وه ی و لات له هه موو روویه که وه.

۳. بو گه یشتن به و ئامانجه، ئیمه وه کو هه ولمان داوه بو پته وکردنى خه باتى هاوبه شی گه لی عیراق له مه و دواش دریشه به و خه باته ده ده یین، به تاییه تی له چوارچیوه ی کۆنگره ی یه کگرتووی نیشتمانى عیراق (I.N.C) و به دیه پینانى به رنامه و ئامانجه کانى، که زور گونجاون له گه ل به رژه وه ندی گه لی عیراق و به راشکاوی پرزی گرتووه له ئیراده ی گه لی کورد بو فیدرالیه ت و حوکمیکی فیدرالی، دیموکراتی، په رله مانى و فره حزبی له عیراقدا.

۴. به م بو نه وه سلّو ده نیرین بو گشت گه لی عیراق، بو ئه و جه ماوه ره ی له ژیر ده سه لاتى پرژی مدایه.

۵. سلّو و هاوکاریمان له گه ل گیراوه سیاسیه کان و که سوکاریان و داوا ده که یین ئازاد بکرین.

۶. سلّو و هاوکاریمان بو گشت هیژ و حزب و شه خسیاتی تیکۆشه ری عیراق، به تاییه تی بو خه لکی سته مدیده ی ئه هوار و ئاواره کانیان، له کوپ و کۆمه لّی جیهانى ده خوازین فریای ئه و هاوولاتیبانه بکه ون و ناوچه که یان بخه نه ژیر حمایه ی خو یانه وه.

۷. هاوکاری و هاوده ردیمان له گه ل خیزان و که سوکاری گشت شه هیدانى پرگه ی ئازادى له عیراقدا.

۸. تّ ده کۆشین بو پته و بوونى گیانى برایه تی و هاوبه شی خه باتى دیموکراتیبانه له پیناو

دوارپوژیکى رووناكى عیراقدا.

برپار دهرباره یه کونگره یه کگرتووی نیشتمانی عیراق

۱. یازدهیهمین کونگره یه پارٹی دیموکراتی کوردستان - یه کگرتوو، پشتیوانی خوئی بو کونگره یه کگرتووی نیشتمانی عیراق (I.N.C)، راده گهینئ.
- (I.N.C) دهربری خواستی گهلی عیراقه بو لابرندی رژیمی دیکتاتوریی عیراق، تا له جیی ئه ودا رژیمیکی دیموکراتی فیدرالی، په رلهمانی، دهستوری و فره حزبی دامه زری. رژیمیکی جیاوازیگه ری نه هیئئ؛ رژیمیکی دهولته تی یاسا و داموده زگای دیموکراسی دامه زریئ و ریزی مافی مروؤف بگری؛ فیدرالییهت بو گهلی کورد له عیراقدا بسه لمینئ و زامن بکات، مافی رۆشنیری و ئیداری تورکمان و ئاشووری و کهمایه تییهکانی دیکه بپاریزی. ئا به و شیوهیه رژیمیکی دیموکراسی له عیراقیکی یه کگرتوودا بنیات دهنری له گهلی عیراق و دراوسپکانی به ئاشتی دهژی.
۲. کونگره کهمان دهیهوئی داموده زگاکانی (I.N.C) بخریته چالاکي و کۆششی زیاتر، به تاییه تی له ناو خاکی رزگارکراوی ولاتدا و به شیوهیه کی کاریگه رانه دهنگی خوئیان به نیو گهلی بگهینن. به و شیوهیه ش (مصادقیه) و جیدی بوون له تیکۆشان دهنوینن تا بگاته به و رۆژه ی به دیلی دیموکراتی جیی خوئی بگری.

برپار دهرباره یه نهتهوهی دابه شکرایی کورد

بروامان به مافی رهوای نهتهوهی کوردمان ههیه له برپاردانی چاره نووسی خوئی، ههر وهکو گهلانی دیکه ی جیهان ئه و مافه یان ههیه.

کونگره کهمان به م بۆنه وه:

۱. پشتیوانی خهباتی گهلی کورد له پارچهکانی دیکه ی کوردستانه، له تورکیا، ئیران، سوریا و یه کیتی سوؤقیتی پیشوو. لایه نگیرانی مافی رهوایانه له وهی که له ههر پارچه یه ک و ولاتیکی، به و شیوهی له گهلی هه لومه رجی زاتی و بابه تییان ده گونجئ، ئه و مافه نهتهوهییه رهوایه وهر بگرن که له و بارودۆخه دا، له توانادا ههیه.
۲. کونگره کهمان، پشتگیری له ههر ههنگاو و دهسکه و تیک دهکات، له ریگه ی چاره سه ری ئاشتیانه ی مه سه له ی کورده وه، له ههر پارچه یه ک به پپی ئه و په یوه ندیه ی که گهلی کورد له و پارچه دا له گهلی حکومه تی ئه و ولاته به خوئی هه لیده بژیئ، هاوژیانی و

- برایه تی و بهرژه وهندی هاوبه شی کورد و گهلانی ئەو ولاتانه ده پارێزی.
۳. کۆنگره سلّو ده نێرێ بۆ پۆله کانی گه لی کورد له لوبنان و له حکومه تی لوبنان ده خوازێ مافی مرۆفایه تی و دیموکراتی ئەو برایانه مان زامن بکات و هه لومه رچی ژیا نی کۆمه لایه تی و پۆشنییریان چاکتر بکات.
۴. کۆنگره، دا کۆکی ده کاته سه ر گرنگی بنیاتنانی پته وتترین په یوه ندی برایانه له نیوان نه ته وهی کورد له لایه ک و نه ته وه و گهلانی دراوسی ناوچه که له لایه کی تره وه، ئەویش له سه ر بنچینه ی پێزله یه کنان و پێزگرتن له شه خسیه تی نه ته وه یی و مێژووی یه کتر و یه کبوونی خه با تی ئەو گه ل و نه ته وانه له پیناوی ئازادی و عه داله تی کۆمه لایه تی و ئاسایش و ئاشتی بۆ هه مووان له ناوچه که دا.
۵. کۆنگره، به په سه ندی ده زانی چ وه کو له ژێر چه تری کۆنفرا نسی پارسی سالی ۱۹۸۹ یا کۆنفرا نسی سنۆکهوۆلم سالی ۱۹۹۱، هه ول بدریت (کۆنگره ی نه ته وه یی) گشت حزب و لایه نه کانی کوردستان به ستریت، یا له هه ر کوێ به هه ر شیوه یه کی گونجا و ئەو جوړه کۆنگره و چاویکه وته نه ته وه یی کورد بۆ راویژکاری و لیکۆلینه وه له مه سه له ی کورد ریک بخرین.

ده وله تانی دراوسی

۱. کۆنگره، ئاگاداره که تاقیکردنه وه ی دیموکراتیانه ی هه ری می کوردستانی عێراق، له لایه نی ده وله تانی دراوسی وه، که له تاقیکردنه وه که به گومانن، که وتوو ته بهر مه ترسی.
- یازده یه مین کۆنگره ی پارتمان ته ئکید ده کاته وه که ئیداره ی کوردی هه ره شه نییه و مه ترسی ناخاته سه ر ئەمنی نه ته وه یی ولاتانی دراوسی، به لکو ئەو تاقیکردنه وه، بۆته هو ی ئارامی و ئاسایش له م ناوچانه (ده قه ره) ئالۆزه دا.
 - ئیداره ی کوردی له وه دا نییه ده ست بخاته کاروباری ناو خو ی ولاتانی دراوسی، به لکو ئەو ئیداره یه هه ول ده دات په یوه ندی له گه ل ئەوان له سه ر ئەساسی چاک و پێزله یه کنان بی.
۲. کۆنگره که مان، له وه ده گا که په یوه ندی به حکومه ت و گه لی تورکیا وه له سه ر بناغه ی دراوسی تی چاک و دوستی دا مه زری و ئەو په یوه ندییه ژینداره بپارێزی، به تاییه تی که بنکه ی حیمایه ی نیونه ته وه یی بۆ میله ته که مان له خاکی ئەوانه وه ده سته کاره، ههروه ها له حا لی حازردا، تورکیا ده روازه ی گه یشتنی یارمه تی و فریا که وتنی

مروڤایه تیبه بو هه ریم.

۳. کۆنگره، نیگهرانی و بیزاری خوئی ده رده بپری به رامبه به ده ستردیژکاری هیزه کانی کۆماری ئیسلامی ئیران بو سه ر دیهات و خاکی هه ریمی کوردستانی عیراق. له حکومه تی کۆماری ئیسلامی ئیران داوامانه واز له و ده ستردیژکاریانه بهینی، که ته نها که سیکیش سوودیان لی وه ربگریت پژی می عیراقه. ئیمه خواستاری حیواری جیدی و به ئەنجامین، تا گیروگرهفته کان به پۆحیه تی لیکه گه یشتی و دراوسیتی چاک و دۆستایه تی چاره سه ر بکری.

۴. کۆنگره، له حکومه تی کۆماری عه ره بی سووری گه ره که زیاتر له مهینه تی گه لی کورد و گه لی عیراق بگات. کۆنگره، دووپاتی ده کاته وه ئه وه کوردی سته مدیده و گه مارو دراو نییه، به لکو ئه وه مانه وه و به رده وامبوونی دیکتاتۆریه تی عیراقه، هه ره شه له یه کپارچه یی خاکی عیراق ده کات. کۆنگره که مان، ته قدیری پۆلی سه روک حافظ الاسد ده کات که له ناخۆشترین پۆژانی پشتیوانی موعاره زه ی عیراقی و گشت هیزه کان، به تاییه تی پارتمان بووه هه ر بۆیه ش چاوه پروانی پشتگیری سووریان بو خه باتی گه لی عیراق و گه لی کورد له پیناوی رزگاری له دیکتاتۆریه ت.

حیمایه ی نیونه ته وه یی

۱. کۆنگره، سلاو ده نیژی بو کادر و هیزه کانی (عملیه توفیر الراحه - O.P.C) که به فریای گه لی کورده وه هاتوونه، تا له و کاره ساته دلته زینه رزگاری بکه ن که ویزدانی ته وای جیهانی هه ژاندبوو. ئه و هیزانه که له به شیکی کوردستانی عیراقن، ئارامیان سه قامگیر کورده وه و کاری فریا که وتنی مروڤایه تی و گه یاندنی کۆمه کیان به میلیله ته که مان ئەنجام داوه.

۲. ئیمه له کاتیکدا ته قدیری ئه و کۆششه جیهانییه به رزه ده که یین، داوا ده که یین حیمایه ی نیونه ته وه یی درپژه پی بدری تا ئه و پۆژه ی که له عیراقدا گۆرانی سیاسی دیموکراتی پروو ده دات. ئه م حاله ته ی هه ر شه ش مانگ جاریک حیمایه که درپژه ده کریته وه، نه میتی، چونکه ئاکامی زور خراپی له سه ر ئارامی و ئاسایشی هاوولاتیان هه یه.

۳. کۆنگره، هۆشیاری ده دا، گه لی کورد هیشتا له ژیر باری هه ره شه ی کوشنده ی هیزه عه سه کهریبه کانی پژی مدایه، که هه ره شه له مانى ده کا و ده یخاته به ر مه ترسی کۆره ویکی دیکه وه. هه ر بۆیه ش پپویسته هیزه کانی هاوپه یمان (قوات التحالف) پژد و

- توند بن و ناماده بن فهوری و ده سته جی بهر په رچ و وه لامي ههر ده سترېژييه کي هيزي عه سکه ربي پزيمي عيراق بده نه وه.
۴. کونگره، داوا ده کات، ناوچه ي خه تي (۳۶) بهر فراوان بکريته وه تا له ناوچه کاني دیکه ي کوردستاني عيراق بگريته وه. ههروه ها هه ول بدریت ئاواره کان له ژير حيمايه ي نيوده وله تي، بگه پينه وه زید و مه ئوای ئه سلبي خويان و نيسته جی بکريته وه.
۵. داواش ده که ين ئه مني ئابووري هاوولاتياني هه ريم بپاريزري و به توندي بهر په چي ده سترېژکاري هيزه کاني پزيم بدريته وه که په يتا په يتا ئاسايشي هاوولاتياني پيشيل ده که ن.
۶. گه لي کورد له مېژوودا ناسراوه به گه ليکي خوږاگر و فيداکار، گه لي کورد ئه گه ر ئيمکانياتي له بهر ده سته بي ده تواني ديفاع له خو ي بکات، به لام له بهر ئه وه ي بيئيمکانياته، هيشتا پيوستي به حيمايه ي نيوده وله تي هه يه بو ئه وه ي له بهر ده مي سياسته تي سه پاوي قه لاجو و جينو سايددا خو ي رابگريت.

ستراتيجيه تي يارمه تي نيوده وله تي بو بوژانه وه و پشتبه خو به ستن

له گه ل سوپاس بو گشت ئه و حکومه ت و پيکخراوه جيهان يانه، به تاييه تي نه ته وه يه که گرتووه کان که يارمه تي گه لي کوردستان ده دن، داوا ده که ين به شيويه ک يارمه تي گه له که مان بدری تا بتوانی به خو ي، خو ي بزینی و پشت به توانای خو ي به ستن و چاوی له يارمه تي ده روه نه بيت و باری ئابووري به شيويه ک دابرژيته وه که ژيرخانی ئابووري سه رله نو ي دروست بکريته وه.

ههروه ها پيوسته ته نسقيک بخريته نيو پيکخراوه کاني فرياکه وتني نيوده وله تي به شيويه ک که ستراتيجه تي ئه و يارمه تيانه له فرياکه وتنه وه بو يارمه تيدانی بوژانه وه و گه شه سه ندني ئابووري بگوري.

برياره کاني مه جليسي ئه مني ده ولي

۱. کونگره، له کوړ و کو مه له ي جيھانی ده وی، گشت برياره کاني مه جليسي ئه مني ده ولي، ده ره قی پزيمي عيراق به ته واوی جييه جی بکري، به تاييه تي بريارى ژماره (۶۸۸) که دژي سه رکوتي گه لي کورد و گه لي عيراقه. داوامان له کو مه لگای جيھانی ئه وه يه: (قه وتيکي ته نفيزی) به و برياره بدری، ئه ويش: يا به وه ي (به ندي هه وته مي)

په يمانامه ي نه ته وه يه کگرتووه کان، نه و برياره بگريته وه يا برياريکي تازه ي مه جليسي نه من دهرېچي بو بهر په چدانه وه ي رژيم تا ده ست هه لگري له زهر و زهنگ و پيشيلي مافي مروځ.

۲. پشتگيري بوچووني (موقه پرې) تايه تي نه ته وه يه کگرتووه کانين بو ناردني چاوديري نيوده وله تي بو سه رانسه ري عيراق تا کرده وه ي پيشيلي مافي مروځ بگرنه ژير چاوديري خويان.

۳. سه باره ت به دوو برياري مه جليسي نه مني ده ولي ژماره (۷۰۶) و ژماره (۷۱۲) دهر باره ي فروشتني مقدار يکي نه وتي عيراق به مهرج و له ژير سه رپرشتي نه ته وه يه کگرتووه کان، کونگره به گه رمي له نه ته وه يه کگرتووه کان ده خوازي که ناردني نه وت به سترتته وه به مهرجک له سه ر حکومتي عيراق تا به ئيجگاري ئابلوقه ناره واکه ي له سه ر کوردستاني عيراق هه لبريت، نه و ئابلوقه يه ي که له ئوکتوبه ري سالي ۱۹۹۱ هه، ديناوه و زهره ر و زيان يکي ئيجگار زيادي به خه لکي هه ريم گه ياندوه.

سيسته مي نوې جيهاني

۱. کونگره، له وه گه بيوه که پاش نه مني شه ري سارد سيسته ميکي نوې جيهاني هاتووه ته کايه وه، له سه ر بناغه ي نوې دامه زراوه، بناغه ي ئاسايشي به کومه ل (الامن الجماعي)، عه داله ت، ديموکراسي، حورمه تگرتني مافي مروځ، بهر بهر کاني ديکتاتوريه ت، داننان به مافي چاره نووس و چاره سه ري کيشه ي گه لان به شيوه ي ئاشتيبانه، هه روه ها له سه ر بناغه ي رولي نه ته وه يه کگرتووه کان که ده بي کاريگه رانه ده وري هه بي و به ئاشتي گفغوگو بو کيشه و تهنگوچه له مه ئيقيمي و جيهانيه کان چاره سه ر بدوزيته وه و شوينه واري خراپه کاري له ده وروبه ر (بيته) و خراپ به کاره يتاني نه هيلي.

۲. ئيمه له م جيهانه جيا نين، ناتوانين خومان له ماجه راي نه م جيهانه جيا بکه ينه وه، ئيمه پارچه يه کي نه م جيهانه ين که له گوړاندايه، هه ر بويه ش پيوسته خومان له گه ل گوړانکاري ديموکراتيبيانه ي جيهاندا بگونجيين.

۳. له کوړ و کومه له ي نيوده وله تيمان ده وي، مه سه له ي کورد له روژه لاتي ناوه راسدا به يه کيک له مه سه له مه زن و گرگرتووه کاني ده قه ري (ناوچه ي) بزنان و، دهره قه گه لي کورد به عه داله ت و ئينسافه وه پروانن و کيشه که ي به گفغوگو ئاشتي و ديموکراتيبيانه چاره سه ر بين.

۴. کۆنگره، پشتیوانی و هاوکاری له گه ل خهباتی گهلانی جیهان دهرده بری له پیناوی ئازادی و دیموکراسی و عدالتهتی کۆمه لایهتی و، دژ به په گه زه پهرهستی و ئاپارتهاید و دیکتاتوریهت و سته م.

برپاری تایبهتی سالپوژ و مونساهبهی میژووی

۱. سالپوژ هی له بجهی شه هید له ۱۶ ی ئادار، پوژ هی له بجهیه، له و پوژهدا باسی کاره سات و قوربانیا نی هه موو بو ردومانه کیمیا بیه کانی (دو لی جافایه تی، شیخ وه سانان، مه له کان، گه رمیان و بادینان)، بگریته وه. به رده وام بین له داوا بو دانانی ۱۶ ی ئادار به پوژ هی جیهانی نه هیشتنی گشت زه خیره ی چه کی کیمیا بی و با یو لو جی و گازی ژار اوی له سه رانسهری جیهاندا.

۲. پیشنیار: پوژیک ناو بری به پوژ هی شه هیدانی (ئه نفال) و ئه و پیشنیاره به په رله مان بدری.

۳. چاره نووسی گیراو و بیسه روشوینه کان، که ده یان هه زار مرو قن، بگری به مه سه له یه کی تایبه تی. به ناوی کۆنگره وه جار یکی دیکه له سه رانسهری جیهان داوا بگری تا فشار ببه نه سه ر پژی می سته مپه وشت، بو ئاشکرا کردنی چاره نووسیان، هه روه ها لیژنه یه ک بو ئه و مه به سته پیک بی ت.

۴. بایه خی جیدی به ژیا نی که سوکاری شه هیدان و ونبووه کان بدری.

۵. نووسینگه یه ک، یا مۆزه خانه یه ک له گه ل ئه رشیفخانه یه کی تایبه تی پیک بی بو کۆکردنه وه ی گشت به لگه نامه و مه علوماتیک دهر باره ی ونبووه کانی بارزانی، قوربانیا نی (ئه نفال)، گیراوانی فه یلییه کان و ونبووانی دیکه، بگریته وه، هه ر وه ک به لگه نامه ی میژووی و هه م بو موتابهعه ی وه زعیان.

۶. له هه ر شاریک (نصب) یکی شه هید دابری، له ئیو هونه رمه ندان پیشبرکن بگری بو دانانی (نصب) ی گونجاو.

۷. ئه مه ش چه ند پیشنیار بو چه ند بۆنه ی میژووی:

ا. پوژ هی شه هید: ۱۹ ی حوزه یران (پوژ هی شه هید) بی له کوردستان، که سالپوژ هی شه هید بوونی چوار ئه فسه ری قاره مانه.

ب. پوژ هی پیشمه رگه: ۱۱ ی ئه یلول به (پوژ هی پیشمه رگه) ناو بری، که سالپوژ هی

هه‌لگیرسانی شۆرشى مه‌زنى ئه‌يلوله.

ج. پوژى ماموستا: پيشنيار ده‌كه‌ين پوژى شه‌هيدبوونى يه‌كه‌مين ماموستا شه‌هيد (محه‌مه‌د ئه‌مين) له‌ شۆرشى ئه‌يلول، به‌ ناوى (پوژى ماموستا) دا‌بهرى.

٨. سالى ١٩٩٦، په‌نجاساله‌ى له‌دايكبوونى پارتيمانه، له‌ ئيستاهه‌ ئاماده‌يى بكرى بو‌ ئه‌و پوژه به‌ ئاماده‌كردنى ليكوئينه‌وه و ميژوونووسى و فيستيفال و ئاهه‌نگى گونجاو له‌گه‌ل ئه‌و وه‌خته‌دا.

٩. سالى ١٩٩٦، هه‌روه‌ها په‌نجاساله‌ى دامه‌زراندنى كوومارى (مه‌هاباد)، ئه‌و مونساه‌به ميژوووييه‌ گرنگه‌ش به‌ شياوى خو‌ى بكرينه‌وه.

١٠. ئه‌مسال ١٩٩٣، دوو مونسابه‌ى ميژوويى هاتوونه‌ته‌وه، [ياديان] بكرينه‌وه:

١. (٥٠) ساله‌ى شۆرشى بارزانى له‌ ١٩٤٣.

ب. (٣٠) ساله‌ى دامه‌زراندنى ئيزگه‌ى ده‌نگى كوردستان.

په‌نابه‌راهمان له‌ ئيران

ريز و ته‌قديري كوئنگره بو‌ په‌نابه‌ران و ئاواره‌كانى ميلله‌ته‌كه‌مان كه‌ چ سالى ١٩٧٥ يا له‌ سالى دوايى له‌به‌ر سته‌م و زوردارى پزيمي عيراق ئاواره‌بوون.

- كوئنگره، ته‌قديري خو‌راگرى و فيداكارى خو‌يان و خيزانه‌كانيان ده‌كات كه‌ ساله‌هاى ساله (احتياطي) گرنگى پارتى و شۆرش و، سالى سه‌ختى ژيانيان ته‌حه‌مول كردوه.
- كوئنگره، سوپاسى حكومه‌تى كوومارى ئيسلامى ئيران ده‌كات، كه‌ له‌رووى مروفايه‌تويه‌وه، تا به‌ ئه‌مرو ده‌يان هه‌زار په‌نابه‌رى ئيمه‌ى هه‌واندوه‌ته‌وه.
- كوئنگره، هه‌روه‌ها له‌ (UN) و ري‌كخراوه‌كانى ده‌يه‌وى به‌ زووترين كات يارمه‌تيمان بدات بو‌ گه‌رانه‌وه‌ى ئه‌و په‌نابه‌رانه‌ بو‌ كوردستانى عيراق و نيشته‌جي‌بوونيان و يارمه‌تيدانيان بو‌ ده‌سپيكي ژياتيكي نو‌ى، به‌ هاوكارى حكومه‌تى هه‌ريم و ري‌كخراو و داموده‌زگا سياسى و كوومه‌لايه‌تويه‌كانى هه‌ريم.

چه‌ند بريارى جياجيا

١. له‌گه‌ل سلاو بو‌ كوئنگره‌ى نه‌وه‌دساله‌ى بارزانى نه‌مر، كه‌ ئه‌مسال ١٩٩٣، ده‌به‌ستري،

- هەول بەردی ت مۆزەخانە یەك و ئەرشیفێك یا ناوەندیکی مېژووی بۆ كەلهپووری بارزانی و شوێشی ئەیلول و گولان و گشت بزاقی كورد بكرێتەوه.
۲. ریز و تەقدیری تاییەتی بۆ بارزانی نەمەر، لە رێپەوی مېژووی بۆ یەكیتی سۆفیتی پێشوو لە ساڵی ۱۹۴۷ و، ئەو تەقدیرە بە نیشانە و خەلات و بایەخدان بە ژيانی خیزان و منالەکانیان لە گشت روویەكەوه بەرجەستە بێ.
۳. كۆنگرە، سلاو دەنیری بۆ خەلکی كەركوك، خانەقین، مەندەلی، سنجار، شیخان، زوممار و ناوچە تەعریبکراوەکانی کوردستان و تەواوی خەلکی ژێردەستی پزیم و، تەقدیری خۆراگری و فیداکارییان دەکەین.
۴. بۆ پێشخستن، پەیمانگایەکی هەمیشەیی داھەزری بۆ دەوراتی کادیر و ھەر وہا ھەول بەردی ئەکادیمیایەك بۆ کادیرانی پێشکەوتوو بكرێتەوه.
۵. كۆنگرە، سلاو دەنیری بۆ خیزان و كەسوكاری شەھیدان، خیزان و كەسوكاری پێشمەرگە و ئاوارە و لیقەوماوانی کوردستان.
۶. كۆنگرە، سوپاسی گشت حكومەت و رێكخراوە، شەخسیات، كۆر و كۆمەلەیی جیھانی دەكات كە پشتیوانی گەلی كورد و كێشەكەیی بوونە و یارمەتیان داوہ و، ئیستاش یارمەتی دەدەن، بە تاییەتیش سوپاسی نەتەوہ یەكگرتووہكان و ھێزەكانی (عملیە توفیر الراحە - O.P.C) و دەولەتە ھاوئەھمەكان، بربار درا بە ناوی كۆنگرە و بۆیە كایەکی ئەو لایەنە بەرپزانی سوپاسنامە بنێردی.
۷. كۆنگرە، سوپاسی گشت میوانانی کوردستان و عێراق و جیھان دەكات، لەو حزب و رێكخراو و شەخسیاتی رۆشنیری و مرۆقدۆست و ئەو حكومەتانەیی نوێنەریان بۆ كۆنگرە نارد یا بە نامە و پیرۆزبایی بەشداربوون، كۆنگرە برباری داوہ، سوپاسنامەیی جیا جیا بۆ یەكەبەكی ئەو بەرپزانی بنێردی.
۸. كۆنگرە، بە گەرمی پشتگیری لە یەكیتی و رێكخراوە جەماوہری و كۆمەلایەتیەكان دەكات و تی دەكۆشی بۆ پێشکەوتن و گەشەسەندنیان.

به‌لاغی کۆتایی کاروباری کۆنگره‌ی یازده‌ی

پارتی دیموکراتی کوردستان - به‌کگرتوو

یازده‌یه‌مین کۆنگره‌ی پارتیمان، کۆنگره‌ی به‌کگرتن، له ژێر دروشمی (ناشتی، ئازادی، دیموکراتی) به درێژایی پوژانی ۱۶ - ۲۶ ی مانگی ئابی ساڵی ۱۹۹۳ له هۆلی زهردی شاری دێرینی هه‌ولێر، به هێمنی و ئارامی، له هه‌لومه‌رجی ئازادی دیموکراتی، له ژێر سایه‌ی تاقیکردنه‌وه‌ی دیموکراتییانه‌ی کوردستانی عێراق، په‌رله‌مان و حکومه‌تی دیموکراتی هه‌رێم و، به پێشوازی گه‌رمی جه‌ماوه‌ری میلیله‌ته‌که‌مان و ئاماده‌بوونی به‌رچاوی ناوه‌وه و ده‌ره‌وه، به تاییه‌تی ئاماده‌بوونی به‌رفره‌ی بزووتنه‌وه‌ی پزگاریخوازی کوردی سه‌رانسه‌ری کوردستان و ئۆپۆزیسیۆنی عێراقی و کورد کۆمه‌له‌ی په‌رسی و په‌رله‌مانی تورکیا و کۆنگریسی ئه‌مه‌ریکی و کورد کۆمه‌له‌ی ئه‌وروپی و پوژنامه‌نووس و په‌یامنێرانی ده‌ره‌وه، کۆنگره‌که‌مان له‌و بارووزروفه‌دا، سه‌رکه‌وتووانه‌ کاره‌کانی خۆی به‌ ئه‌نجام گه‌یاند و، له‌ بواری سیاسی و ئابووری و ته‌نزیمی و پۆشنیبری و عه‌سکه‌ری و باری ژيانی هاوولاتییان و په‌یوه‌ندی گشتیی ناوه‌وه و ده‌ره‌وه، چه‌ن‌دین بریاری گرنگی وه‌رگرت. پێش هه‌موویان په‌سه‌ندکردنی دروشمی (فیدرالی)، وه‌کو دروشمی سه‌ره‌کی پارتی، بۆ دامه‌زراندنی په‌یوه‌ندی گه‌لی کورد و عه‌ره‌ب له‌ عێراقدا، له‌سه‌ر بناغه‌ی فیدرالیزم به‌ دامه‌زراندنی عێراقیکی فیدرالی، دیموکراتی، په‌رله‌مانی و فره‌حزبی.

کۆنگره‌ به‌ ده‌قیقه‌یه‌ک راوه‌ستان له‌سه‌ر گیانی پاکی شه‌هیدانی کورد و کوردستان کرایه‌وه، پێش هه‌موویان گیانی پاکی بارزانی نه‌مر، هه‌میشه‌ زیندوو ئیدریس بارزانی، شه‌هیدانی نه‌مر، سه‌یدا سالح یوسفی و نوری شاه‌و‌یس و ئازاد مسته‌فا. ئه‌مجا سه‌رۆکی پارتیمان به‌ وته‌یه‌کی کورتی به‌ نرخ به‌ خیرهاتنی میوانانی ئازیز و نوینه‌رانی کۆنگره‌ی کرد و ئه‌رکه‌ گرنه‌گه‌کانی ئه‌م کۆنگره‌یه‌ و بارودۆخی هه‌رێمی کوردستانی عێراق و باری گشتیی عێراق و شیوه‌ چاره‌سه‌ری کیشه‌کانی، پوون کرده‌وه.

دوا‌به‌دوای ئه‌و، میوانه‌ به‌پریزه‌کانی کۆنگره‌، وتار و سلاو و پیرۆزبایی خۆیان به‌ کۆنگره‌ پێشکه‌ش کرد، که‌ له‌ ماوه‌ی نزیکه‌ی دوو پوژی خایاند تا گشت وتار و بروسکه‌ و پیرۆزباییه‌کان خویندرایه‌وه، که‌ به‌ گشتی ئاماده‌بوونی فراوانی چه‌ن‌دین لایه‌نی ناوه‌وه و ده‌ره‌وه‌ی پێوه‌ دیار بوو:

* ئاماده‌بوونی به‌رفراوانی ته‌واوی بزووتنه‌وه‌ی پزگاریخوازی کوردستانی سه‌رانسه‌ری

کوردستان، که به ده‌گهمن نه‌بێ، گشت حزب و پێکخراوه سیاسیه‌کانی کوردستانی عێراق، ئێران، تورکیا، سووریا، لوبنان و یه‌کێتی سوڤیتی پێشوو و کۆمه‌له‌ کورده‌کانی ئه‌وروپا و ئه‌مریکا، چ راسته‌وخۆ ئاماده‌بوون یا نامه و بروسکه‌یان ناردبوو.

* ئاماده‌بوونی فراوانی ئۆپۆزیسیۆنی عێراقی، به‌ کۆنگره‌ی یه‌ کگرتووی نیشتمانی عێراقی (I.N.C) و داموده‌زگاکییه‌وه‌ و، حزب و پێکخراوه‌ سیاسیه‌ عێراقیه‌کان که‌ وتار و پیرۆزبایان به‌ کۆنگره‌ پێشکه‌ش کرد.

* ئاماده‌بوونی فراوانی کورد، کۆمه‌له‌ی په‌سه‌می حکومی و په‌رله‌مانی، حزب و پێکخراوه‌ سیاسیه‌کانی تورکیا.

* ئاماده‌بوونی به‌رچاوی کۆنگریسی ئه‌مریکی و میوانانی ئه‌وروپایی و نامه و بروسکه‌ی حزب و په‌رله‌مان، شه‌خسیاتی سیاسی، پۆشنیبری و لاتانی ئه‌وروپا، ئه‌سکه‌ندنافیا و پێکخراوه‌ مروڤدۆسته‌ نیوده‌وله‌تیه‌کان.

ئهمه‌ جگه‌ له‌ نوێنه‌رانی گشت حزب و پێکخراوه‌ سیاسیه‌کانی هه‌ریمی کوردستانی عێراق و یه‌کێتی و پێکخراوه‌ پێشه‌یی و جه‌ماوه‌رییه‌کانی کورد، کۆمه‌له‌ی پۆشنیبری زانکۆیی و که‌رته‌کانی کۆمه‌ل و شه‌خسیاتی کۆمه‌لایه‌تی شاره‌کان.

ئهم کۆنگره‌یه‌، گه‌وره‌ترین کۆنگره‌ی پارێمانه‌ له‌ سه‌رانسه‌ری مێژوویدا که‌ (٢١٦٧) نوێنه‌ری تێدا به‌شدار بوون، به‌ ئازادی و دیموکراتی و گیانی پێ له‌ هه‌ستی لێپرسراوه‌تی و نیشتمانیپاریزی و به‌رژه‌وه‌ندی گه‌ل و پارتی و تاقیکردنه‌وه‌ی دیموکراتییانه‌ی هه‌ریمه‌وه‌، هه‌موو لایه‌نێکی سیاسی، ئابووری، کۆمه‌لایه‌تی، پۆشنیبری، عه‌سکه‌ری و په‌یوه‌ندی ناوه‌وه‌ و ده‌ره‌وه‌ی پارتی و بارودۆخی هه‌ریمی (ک.ع) یان خسته‌ به‌ر پێداچوونه‌وه‌ و لێکۆڵینه‌وه‌ و دۆزینه‌وه‌ی چاره‌سه‌ر بۆ کێشه‌کان و بپارێدان له‌سه‌ریان.

کۆنگره‌، (١٢٤) ئافه‌رت و نوێنه‌رانی گشت که‌رت و توێژێکی کۆمه‌لی کورده‌واریی گرته‌وه‌، که‌ وێنه‌یه‌کی دیکه‌ی شێوه‌ی خه‌باتی پارێیه‌، که‌ شێوه‌ی یه‌کخستنی جه‌ماوه‌ری گه‌له‌ بۆ به‌دیپینانی ئامانجه‌ به‌رزه‌کانی.

کۆنگره‌ی یه‌ کگرتن، که‌ پێکه‌وتی ١٦٦ ئاب بوو، سألپۆژی پیرۆزی له‌دایکبوونی پارتی له‌ سالی ١٩٤٦دا، جاریکی دیکه‌ ئومیدی گه‌شی به‌ گه‌ل و بزوتنه‌وه‌که‌ی به‌خشی، به‌وه‌ی که‌ پۆله‌ خه‌باتگیره‌کانی هۆشیار و پێگه‌یشتوون و ده‌توانن به‌ سه‌ر گیروگرفت و ئاسته‌نگدا زال

بین و، خواست و ئیرادهی سیاسی و ته‌نزیمی خۆیان بکه‌نه یه‌ک. ئەوه بوو له‌م کۆنگره‌دا به‌ ئاماده‌بوونی نوێنه‌رانی (پ.د.ک) و حزبی یه‌کگرتن و یه‌کیتی دیموکراتی کوردستان و بزوتنه‌وه‌ی موسلمانانی کوردی فه‌یلی، پێکه‌وه به‌شداربوونیان سه‌رکرده‌یه‌تی نوێی (پ.د.ک) یه‌کگرتوو هه‌لبژێرن.

کۆنگره‌که‌مان، به‌و شپۆه، نه‌به‌س له‌ گه‌وره‌ترین کۆنگره‌کانی مېژووی پارتمانه، به‌لکو گه‌وره‌ترین کۆنگره‌ی حزبیکی بزوتنه‌وه‌ی پرزگارخوای کوردستانه، که به‌ ئاشکرا و ئازادی له‌ ژێر سایه‌ی په‌رله‌مان و حکومه‌تی فیدرالی کوردستاندا ده‌به‌ستریت.

کۆنگره‌که‌مان به‌ ئاشکرا مه‌راسیمه‌کانی پۆژانی یه‌که‌م و دووه‌می ب‌لاو کرده‌وه و له‌ پۆژانی دیکه‌شدا، هه‌نگاوبه‌هه‌نگاوه‌نگوباسی نیو کۆنگره له‌ داموده‌زگای راگه‌یاننده‌وه بۆ جهماوه‌ری گه‌ل ب‌لاو ده‌کرایه‌وه.

له‌و مه‌راسیمانه، ده‌قیقه‌یه‌ک پاره‌وه‌ستان له‌سه‌ر گیانی پاک‌ی ئەو دۆسته بیانیه‌ی ئه‌وروپا که له‌ کوردستان شه‌هید بوون، هه‌روه‌ها چالاک‌ی هونه‌ری جو‌ربه‌جو‌ر، به‌و جو‌ره کۆنگره‌که‌مان بوو به‌ فستیقایکی سیاسی و فراوان و پرۆپاگه‌نده بۆ کیشه‌ی گه‌له‌که‌مان، به‌ تایبه‌تی که ژماره‌یه‌کی زیادی په‌یامنێران و فلیمگرانی بیانی ئاماده‌ی بوون.

پۆژی سی‌هه‌می کۆنگره، ۸/۱۸، له‌لایه‌ن هه‌قالی به‌پێز مه‌سعود بارزانییه‌وه به‌ خویندنه‌وه‌ی راپۆرتی سیاسی گرنگی کۆنگره، کرایه‌وه که پاشان به‌ گشتی ده‌نگ له‌لایه‌ن نوێنه‌رانی کۆنگره‌وه په‌سه‌ند کرا، که راپۆرتیکی گرنگه، له‌ جه‌وه‌رده‌دا دیموکراتیه، هه‌ر بۆیه‌ش ئومید ده‌که‌ین بپێته‌ رێزایک بۆ هه‌موو نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌ پۆژه‌لاتی ناوه‌راستدا.

راپۆرته‌که له‌ (۳) به‌ش پێک هاتوو، به‌شی یه‌که‌م ده‌رباره‌ی گشت لایه‌نه‌کانی خه‌باتی پارتی له‌ نیوان ده‌یه‌مین کۆنگره، سالی ۱۹۸۹ تا یازده‌هه‌مین کۆنگره له‌ سالی ۱۹۹۳ باری ته‌نزیمی، جهماوه‌ری، عه‌سکه‌ری و رۆشنییری پارتی، بارودۆخی کوردستان، عێراق و جیهان و گۆرانکارییه‌ دیموکراتیه‌ فراوانه‌کان و هه‌لۆیستی پارتی له‌و پروداوه‌ گرنگانه، به‌ تایبه‌تی شه‌پی دووه‌می خه‌لیج، راپه‌رین، هه‌لبژاردن، دامه‌زراندنی په‌رله‌مان و حکومه‌تی هه‌ریم و هه‌لۆیستی ناوچه و جیهان به‌رامبه‌ر به‌ کیشه‌ی کورد.

راپۆرته‌که، هه‌روا مېژووی خه‌بات و فیداکاری حزبی یه‌کگرتن و ئەو لایه‌نانه‌ی که ئەو حزبه‌یان پێک هینابوو، هه‌ر له‌ پاش سالی ۱۹۷۵ه‌وه، تا کۆنگره‌ی گرتووته‌وه له‌گه‌ڵ ته‌ئکیدکردن له‌سه‌ر سه‌رخستنی پرۆسیسی یه‌کگرتن له‌ هه‌موو پرویه‌که‌وه، ئەوه‌ش پرویه‌کی

گەشی دیکە ی کۆنگرەیه، که به ناوی (کۆنگرە ی یه کگرتن)هوه، چووہ میژووہوه.

پاش لیکۆلینهوه له باروودۆخی ئەمپۆی کوردستان و عێراق و دەڤەر (اقلیم) و جیهان (رپۆرتی سیاسی) ئەرکه کانی ئەمپۆ و بەرنامە ی ئاینده ی تیکۆشانی دەرشتووہ.

بۆ بههیزکردنی ریکخستنی ناوڤۆ و پەرەسەندنی په یوه نیدی و خەباتی ئاینده و پارگرتنی هیزی گەل و یه کبوونی، پتەوکردنی تەبایی و هاوکاری پەرلەمانی و حکومی و بەره یی له نیوان پارتمان و یه کیتی نیشتمانی کوردستان و تەواوی حزب و هیزی کانی بەره ی کوردستانی و بههیزکردنی یه کیتی ریزی گەلی کورد، تورکمان، ئاشووری و که مایه تییه کانی دیکە ی هەریم و گەشە پیدانی تاقیکردنەوه ی دیموکراتییانه و بههیزکردنی پەرلەمان و حکومەت و دامودەزگا شەرعییە کانی و پاراستنی ئازادییه سیاسییه کان. رپۆرتی په سەندکراوی کۆنگرە، لەم رپووہوه، تەئکید ی تەواوی کردووہ تە سەر ریزنان لە مافی مەرۆڤ و پاراستنی و زاککردنی دەسەلاتی یاسا لە هەریمدا.

کۆنگرە به راشکاوی هەلۆیستی پارٹی دەربریوه دژ به تیرۆرکاری و به کارهێنانی ئەو دیارده دزیوه ی تاوانبار کردووہ.

پارٹی، چ بۆ خۆی یا بۆ تەواوی بزوتنەوه ی رزگاربخوازی کورد، شیوه ی دزیوی تیرۆرزم رەت دەکاتەوه و به دیارده یه کی خەتەرناکی دەزانن و دەبیت ریشه کیش بکریت. هەر بۆیه ش رپۆرتە که تەئکید دەکات لەسەر خەباتی ئاشتیخوازانە و دیموکراتییانە و گفتوگۆ بۆ چاره سەری کیشە ی کورد، که تا بتوانین دەست بۆ چەک نەبەین، مەگەر لە حاله تی خۆپاراستندا. کۆنگرە، لەسەر ئاستی عێراق پشتیوانی پارٹی دوویات کردەوه له کۆنگرە ی یه کگرتووی نیشتمانی عێراق (I.N.C) و دامودەزگا کانی، یه کخستنی خەباتی گشت گەلی عێراق، بۆ لابردنی سته م و دیکتاتۆری و جیاوازیگەری نەتەوه یی، ئاینی و تاییه یی، له پیناوی ئازادی و عەدالە تی کۆمە لایه تی و ئاوه دانی و پێشکە وتنی عێراقیکی فیدرالی دیموکراتی و پەرلەمانی و مافه رۆشنیری و ئیدارییه کانی تورکمان، ئاشووری، که مەنە تەوه یی و ئابینییه کانی دیکە ی عێراقدا.

کۆنگرە هاوده ردی و هاوکاری خۆی دەربریوه له گەل خەلکی سته مدیده ی ژیر دەسەلاتی رژییم، گیراوه سیاسییه کان، ونبووه کان و کەس و کاریان و هیز و حزب و شەخسیاتی تیکۆشەری گشت عێراق و پەنابەر و ئاواره ی عێراقی له سەرانسەری جیهان. کورد له کۆمە له ی نیوده وله تی داوی کردووہ پشتیوان و هاوکاری گەلی تیکۆشەری عێراق ببن، بۆ

پرزگاری له دژواری و مهینه تی سهختی ژیر دهسهلاتی پژییم و ناکامی شهپه نارهواکانی دژی ئیران و کویت و دژی خودی گهلی عیراق و به تایه تی ویرانکاری و به کارهیتانی چه کی کیمیاوی و جینوساید له کوردستاندا.

کۆنگره لهسه ر ئاستی دهقهر (اقلیم) بریاری داوه تی بکۆشین بو خاوردنه وهی گرژی و ئالۆزیی په یوهندی له گه ل ههندی دراوسێ و دامه زرانده وهی ئه و په یوهندی به شیوهیه کی ته بیعی و برایانه، لهسه ر بناغه ی دراوسیتی چاک و ریزلیکنان.

له گه ل ههولدان بو په یوهندی کی ته بیعی و برایانه له گه ل ئیران و سوریا، کۆنگره بایه خی پیویست و گرنگی به په یوهندی له گه ل حکومه تی تورکیا داوه، به پاراستن و پته وکردنی ئه و په یوهندی، که زور گرنگ و پیویسته چ بو ئه وهی دهروازه ی هه ره گرنگی هه ریمه، یا بنکه ی حیمایه ی ده ولی و ریگای گه یاندنی فریاکوتن و یارمه تی و بازرگانییه. کۆنگره ئه وه شی پوون کردوه که تاقیکردنه وهی دیموکراتییانه ی هه ریمی کوردستانی عیراق نابیته مه ترسی لهسه ر ئه منی نه ته وه یی ولاتانی دراوسێ، ئه م تاقیکردنه وه یه به لکو بوته هوی ئاسایش و ئارامی له ناوچه که دا، گه لی کوردستان ده یه وی به ئاشتی و برایه تی بژی له گه ل گه ل و نه ته وه کانی دراوسیدا.

کۆنگره ههروه ها بریاری داوه هه ولی جیدی بدری، په یوهندی عه ره بی و ئیسلامی پارٹی و بزوتنه وه و گه لی کوردستان، لهسه ر ئاستی دهقهر و جیهانی سیهه مدا بچه سپی و گه شه بسینی لهسه ر بناغه ی دۆستایه تی و هاوکاری و پشتگیری ئه و گه ل و حکومه تانه له کیشه ی ره وای کورد و مافی میژووی نه ته وه ی کورد، که نه ته وه یه کی مه زنی پۆژه لاتی ناوه راست و ئاسیا و جیهانی ئیسلامی و جیهانی سیهه مه.

پارتیمان، پروای به مافی ره وای نه ته وه ی کورد له بریاردانی چاره نووسی خوی هه یه. ههروه ها پشتیوانی له خه باتی گه لی کورد له پارچه کانی دیکه دهکا، به شیوه ی که به خویان بو تیکۆشان هه لی ده بژیرن و به و شیوه چاره سه ری که ده توانن له گه ل حکومه ته کانی ئه و ولاتانه، به گفتوگۆی دیموکراتییانه و ئاشتی به پیی هه لومه رجی خویان، مافی دیموکراتی نه ته وه ی خویان وه رده گرن.

کۆنگره، له کۆپوکۆمه له ی نیوده وه لته تی داوایه، تا مه سه له ی کورد، وه کو مه سه له یه کی مه زن و هه ره گرنگی پۆژه لاتی ناوه راست بناسن و به عه داله ت و ئینسافه وه له چاره سه ری مه سه له که پروانن و بیخه نه خشته ی کاریانه وه.

کۆنگره هەر وه کو پشتیوانی جیهانی بۆ کورد و مهسهلهکهی ویستوو، ههروهها به دهوری خۆی پشتیوانی پارٹی و گهلی کورد و بزوتنهوهکهی له خهباتی گهلانی جیهان دهبرپوه له پیناوی ئازادی، دیموکراسی، پێشکەوتن و عهدالهتی کۆمهلایهتی، له تیکۆشان دژی رهگهزهپرستی، ئاپارتهاید، فاشیزم، ستهم، دیکتاتۆری و تیرۆریزم.

کۆنگره له ئەنجامی شیکردنهوهی بارودۆخی جیهان بهوه گهیشتوو که ئیمه لهم جیهانه جیا نین. ناتوانین خۆمانی لێ جیا بکهینهوه، ئیمه پارچهیهکی ئەم جیهانهین که ههمیشه له گۆراندایه، ههر بۆیهش پێویسته خۆمان له گهڵ جهرهیانی گۆرانکاری دیموکراتییانهی جیهان بگونجین، دیموکراسی به تهواوی بزوتنهوهی پرگاریخوازی کوردا بلاو بیتهوه و له سههر ههموو ئاستیکدا گهشه بدهین به پهیوهندی دیموکراتییانه و تهبابی و پرێز لهیه کدینانی حزب و ههیزه سیاسیهکانی کوردستان.

کۆنگره بایهخی گرنگی به وهزعی نیودهولتهتی و ئهرکی سههر شانی (U.N) و کورد کۆمهلهی جیهانی بهرامبهر به کورد داوه، که جارێکی تر بانگیان دهکهین، پشتگیری له تاقیکردنهوه دیموکراتیهکهمان بکهن. درێژه بدن به حیمایهی دهولی و ناردنی کۆمهک و فریاکهوتنی مرۆفایهتی و گۆرینی ستراتیجیهتی یارمهتیدانی نیودهولتهتی به شیوهیهک، گهلهکهمان بتوانیت خۆی به خۆی بژین و پشت به کار و توانای خۆی بهستیت، چاوی له یارمهتی دهروه نهبیت، ههروهها باری ئابووری به شیوهیهک موعالهجه بکریت له خزمهتی ئاوهدانی و بووژاندنهوه و سههرلهنوێ بنیاتنانهوهی ژێرخانی ئابووری کوردستاندا بێت. لهسههر ئاستی دیپلۆماسیدا، کۆنگره داوای له نهتهوهیه کگرتوووهکان، ولاتانی دۆست و پرێکخراوی نیودهولتهتیهکان کردوو بۆ ئهوهی (صیغه)یهکی قانونی نیودهولتهتی بدۆزنهوه، بۆ تهعامول له گهڵ دامودهزگای شهریعی ههریمی کوردستانی عێراق، ههروهها بۆ ئهوهی فشار بخریته سههر حکومهتی عێراق تا گهمارۆی ئابووری لهسههر ههریم ههلبگریت. له (U.N) یش، داوای کردوو تا ههریم له بریاری گهمارۆی نیودهولتهتی به شیوهیهک ئازاد بکریت که له گهڵ بریاری (٦٨٨)ی مهجلیسی ئەمنی دهولی بگونجیت و قوووتیکی تهنفیزی بهو بریاره بدریت. کۆنگره ههروهها، پشتگیری خۆی له جیه جێکردنی گشت بریارهکانی مهجلیسی ئەمنی دهولی دهرههقی رژیمی عێراق دهخستوو.

داوای کۆنگره ههروهها ئهوهیه زهرهر و زیانی گهلی کوردستانی عێراق به کێشانهوهی (٢٥) دیناری و زهرهر و زیانی شهپی (٣٢) سالهی حکومهتهکانی عێراق دژی گهلی کورد و وێرانی و تالانی له کوردستاندا، بدریتهوه.

کۆنگره و لیژنه کانی ناخوویی کۆمه لێک بریار و راسپاردە ی گرنگیان وه رگرتوووه بۆ پیشخستنی تیکۆشانی گهل و بزووتنه وه که ی و ئاینده ی دره وشاوه تری تاقیکردنه وه ی میژوویی ئەمڕۆمان، له وانه ش:

* گرنگی زیادی به کیشە ی ئابووری و چاره سەری و سەرباری سەختی ژیا نی هاوولاتیان و کیشە ی زهوی و کشتوکال، پێگه چاره سەر بۆ ئەوه ی پەرله مان و حکومهت و ده زگا کانی بتوانن به سەر گیروگرفته کاندایا زال بن و ئاسایشی هاوولاتیان بپارێزن و هه ولی هه ره جیدی بدن بۆ چاره سەری گیروگرفتی ژیا نی هاوولاتیان و پیدایستییه کانیان.

* بریاری داوه فراکسیۆنی پارتمان له پەرله مان و حکومهت و نوێنه رانی له داموده زگا کانی و پیکخواه کانی پارٹی، هه میسه له خزمهتی هاوولاتیاندا بن، پابهندی پرفتاری دیموکراتیانه و گه لپهروه رانه و عه داله تخوازی بن و پشتیوانی هه ر ههنگاوێکی چاک بن بۆ پیشخستنی تاقیکردنه وه که مان.

* پاراستنی مافی مرۆف، چه سپاندنی ده سه لاتی یاسا و به گزاجوونی دیارده سه لیبیه کان، به تابهتی تیروریزم و ده ستریزکاری و هه ر جوړه ئازاردانیکی هاوولاتیان و حورمه تگرتنی مافی شه خسی و گشتیان.

* ئەم کۆنگره میژوویییه به رهه می خوینی شه هیدانی نه مر و په نچ و خه باتی پیشمه رگه ی نه بهزی کوردستانه، هه ر بۆیه ش بایه خی ته واو به ژیا ن و ئاینده ی منال و که سوکاری گشت شه هیدان بدری و پێژ و ته قدیر بنی له پیشمه رگه و خیزانه کانیان و یاسا کانی پەرله مان بۆ ریزلینانیان جیبه جی بکرین.

* پیشمه رگه ی کوردستان، له له شکرکی پیکخوا و مودێرندا، یه کیان گرتوووه، ئەو یه کبوونه پته وتر بکه ین، تا پیشمه رگه له سه رده می تازه شدا جیگه ی پر شانازی خو ی بگریته وه.

کۆنگره، ههروه ها بۆ ریزلینان له یادی شه هیدان و مونسه به میژوویی و نه ته وه ییه کاماندا چه ندین بریاری گرنگی وه رگرتوووه، له وانه ش سالپوژی هه له به جه ی شه هید له (۱۶) ی ئاداری هه موو سالیکی یاد بکریته وه، ئەو پوژه بیته پوژی شه هیدانی هه موو بووردومانه کیمیاییه کانی کوردستان.

ههروه ها سالپوژه میژوویییه کانی دیکه بکریته وه، که ساله های ساله باوه و بایه خی هه ره جیدی به کیشە ی که سوکاری گیراوه بارزانیه کان و ونبووه کانی ئەنفاله شوومه کان و

جاریکی دیکه ههول بدریت لهسەر ئاستی جیهانی، فشاریکی توند بخریته سەر رژیم بۆ ئاشکراکردنی چاره نووسی ونبووه کان. بۆ ئەو مەبەستەش کۆمیتە یەک پێک بێت.

بۆ گەرانهوهی ئاواره و پەنابەرمان لە ئێران و جیگیربوونیان و یارمەتیدانیان بۆ ژانیکی تازه، هەر وهه گەراندنهوهی فەیلییه کان و دانەوهی (جنسیه) پێیان و زەرەر و زیانیان بدریتهوه.

بۆ ریزلیتان له پێشهوا نەمرهکانی بزوتنهوه کهمان کۆنگره، بۆ پەرلهمان و حکومهتی هەریم پێشنیاری کردوو له گشت دامودهزگا رەسمییهکان، وینە ی بارزانی نەمر و، وینە ی شیخ مەحمودی نەمر به تەنیشته یه که وه هه لۆاسرین. هەر وهه هەر شارێک نەسیکی شه هیدان دابنری.

کۆنگره، بپاری لهسەر چەندین گۆرانکاری گرنگ له پەپرەوی ناوخی پارٹی دیموکراتی کوردستان - یه کگرتوو داوه، به شیوه یه که بگونجیت له گه ل باری ئەمرۆماندا، له پرووی تەنزیمی و جەماوهری و سیاسیه وه، له وانەش:

* کۆمیتە ی ناوهندی (۳۷) ئەندام و (۹) ئەندامی ئیحتیات بێ.

* مەکتەبی سیاسی (۱۱) ئەندام بێ.

* دەستە ی ناوهندی پشکنین و چاودێری له (۱۱) ئەندام و له لایەن کۆنگره وه راسته وخۆ هه لێژدیردین.

* کۆمیتە ی ناوهندی (۹) مەکتەبی دیکه پێک بهیئتی بۆ بهرپۆه بردنی کاروباری سەرکردایه تی له ئاستی رێکخستن، راگه یانندن، عه سکەری، په یوهندی گشتی، لیکۆلینه وه و بوارهکانی دیکه.

* له گه ل په پره وکردنی مەرکەزیه تی دیموکراتی، جۆری دیکه ی رێکخستن هه بن، بۆ گرتنه وه و رێکخستنی جەماوهری بهر بلاوی پارٹی.

پارتیمان، پارٹی دیموکراتی کوردستان - یه کگرتوو به و مرونه ته له کاری رێکخستن و په یوهندی و ته بایی له ریزی بزوتنه وه که، ده توانی ئەو رۆله ببینی که شایانی هیز و توانا و مېژووی پارتمانە.

کۆنگره، له خه تی فیکری و چالاکي رۆشنیبری ناوخوا، ره چاوی گشت ئەو گۆرانکارییه سیاسی و فیکریانه ی جیهانی کردوو که له سه ره وه هاتنه باس کردن، هەر بۆیه ش پرۆگرامی په سه ندرکرای کۆنگره گۆرانکاری قوولی به سه ردا هاتوو، ئەویش له سه ر بناغه ی زانست و

تاقیکردنه‌وهی دوور و نزیکمان و بارودۆخی تازه‌ی جیهان، به شیوه‌یه‌ک ئه‌و پرۆگرامه‌ بیته‌ چرای پینگه‌ی کار و خه‌باتی ئیستامان، بۆ به‌هیزبوونی تاقیکردنه‌وه‌ی دیموکراتییانه‌ و رۆلی سه‌ره‌کی پارتیمان و په‌ره‌سه‌ندنی په‌یوه‌ندی ناوخۆ و ده‌ره‌وه‌. کۆنگره‌ بایه‌خی ته‌واوی به‌ لایه‌نی رۆشنیبری خه‌بات و گه‌شه‌سه‌ندنی راگه‌یاندن و پیکه‌سته‌وه‌ی به‌ جۆریکی کارمه‌تر داوه‌، هه‌روه‌ها بریاری داوه‌ ئه‌نستیتۆ (معهد)ی هه‌میشه‌یی کادیران دا‌مه‌زینتی و هه‌ول بده‌ت بۆ دانانی ئه‌کادیمیای بۆ کادیرانی پیکه‌وتوو‌ی پارتی، تا هه‌میشه‌ به‌ره‌و پیش‌بچن له‌ ئاستی زانست و هۆشیاری و فیروون و چاککردنی شیوه‌ی خه‌بات.

پرۆگرامی په‌سه‌ندکراوی کۆنگره‌، له‌یه‌که‌مین به‌ندیدا ناسنامه‌ی پارتی دیموکراتی کوردستان، یه‌گرتوو‌ی، به‌م شیوه‌ دارپشتوو‌ه‌ که‌ پارتیکی دیموکراتی جه‌ماوه‌ری پیکه‌وتنخوازه‌ برآوی به‌ مافی مرۆف و عه‌داله‌تی کۆمه‌لایه‌تی و مافی چاره‌نووسی گشت نه‌ته‌وه‌یه‌ک هه‌یه‌. له‌به‌ر تیشکی مېژوو‌ی نه‌ته‌وه‌ی کورد و به‌ند و تاقیکردنه‌وه‌کانی بزوتنه‌وه‌ی رزگاربخوای کورد و خه‌باتی پر له‌ شانازی که‌له‌پووری نیشتمانی بارزانی نه‌مر تیده‌کۆشیت و، له‌ تاقیکردنه‌وه‌ی گه‌لانی دیکه‌ و خه‌باتیان به‌و مه‌رجه‌ که‌لک وه‌رده‌گریت، که‌ له‌گه‌ل بارودۆخی کوردستاندا بگونجیت.

جگه‌ له‌ راپۆرتی سیاسی و په‌یره‌وی تازه‌ی ناوخۆ و پرۆگرامی تازه‌ کۆنگره‌، چه‌ندین راپۆرتی دیکه‌ی به‌ (راسپارده‌) وه‌رگرت، تا بدرینه‌ کۆمیته‌ی ناوه‌ندی تازه‌. ئه‌و راپۆرتانه‌ له‌لایه‌ن لیژنه‌کانی کۆنگره‌وه‌ ئاماده‌ کرابوون، بواری جیا‌جیا ده‌گرنه‌وه‌، وه‌کو عه‌سکه‌ری و راگه‌یاندن، په‌یوه‌ندی گشتی و شکایات و بابه‌تی دیکه‌.

کۆنگره‌، هه‌روه‌ها چه‌ندین بریاری سیاسی و راسپارده‌ و پیشنیاری په‌سه‌ند کرد، که‌ له‌لایه‌ن لیژنه‌ی بریار و راسپارده‌ ئاماده‌کرابوو. له‌و بریارانه‌دا، هه‌لو‌بستی راشکاو و پرونی پارتیمان به‌رامبه‌ر بارودۆخی وه‌زعی ناوخۆ و ده‌قهر و جیهان، دارپژراوه‌.

بۆ ریزلینان له‌ یارانی بارزانی نه‌مر، له‌ پێیوانه‌ مېژوو‌یه‌که‌ی ساڵی ۱۹۴۷ بۆ یه‌کیتی سو‌قیت، بریار دراوه‌ یاسای کاری بۆ شیوه‌ی ریزلینان و ره‌چاوکردنی وه‌زعی ژبانی خێزانه‌کان ئه‌نجام بدری، له‌وانه‌ش خه‌لات و یارمه‌تی مه‌عنه‌وی و ماددی.

هه‌قالی تیکۆشه‌ر، سه‌رۆکی پارتی دیموکراتی کوردستان - یه‌گرتوو، مه‌سعود بارزانی به‌ بۆنه‌ی به‌ستنی کۆنگره‌وه‌، ۹ هه‌قالی خو‌راگر و قاره‌مانی به‌ میدالی پر له‌ شانازی بارزانی نه‌مر، خه‌لات کرد ئه‌مه‌ش ناوی ئه‌و قاره‌مانانه‌یه‌:

۱. حەمید بەرواری.
۲. رەسول فەقی.
۳. نادر هەورامی.
۴. موحسن دزەیی.
۵. حەسۆ میرخان.
۶. حالی محەمەد.
۷. محەمەد عیسا.
۸. غەزالی میرخان.
۹. عومەر ئاغا محەمەد.

هەروەها بریارە بە پێشنيار و هەلبژاردنی لقه‌کانی پارتي، لە ئاینده چەندین خەباتگێری دیکە بە میدالی ئەیلول خەلات بکړین. کۆنگرە لە کۆتایی کاریدا، بە گشتی دەنگ هەقالي تیکۆشەر مەسعود بارزانی بە سەرۆکی پارتي ديموکراتي کوردستان - یه‌کگرتوو هەلبژارد و هەقالي تیکۆشەر عەلی عەبدولایش بە جیگری سەرۆک هەلبژێردرا. هەروەها بە گشتی دەنگ (۱۱) ئەندامی بۆ دەستە ی ناوەندی پشکین و چاودێری هەلبژارد.

ئەوش هەموو لە ژێر چاودێری قانونی بە ئامادەبوونی بەرپز (حاکم - دادوهر)ی رەسمی که یه‌کەمین جاره له مېژووی هەریمی کوردستاندا، بە ئامادەبوونی دادوهری شەری رەسمی هەلبژاردنی ئازادی حزییکی کوردستانی ئەنجام دەدریت. هەر لە ژێر چاودێری بەرپز دادوهری رەسمی، دەرگای هەلبژاردن بۆ ئەندامی کۆمیتە ی ناوەندی کرایه‌وه. لە ئەنجامدا بە گیانی ديموکراتي و برایه‌تی و هەستی نیشتمانییه‌وه، (۳۷) ئەندام و (۹) ئەندامی ئیحتیاتی کۆمیتە ی تازه ی ناوەندی پارتي ديموکراتي کوردستان - یه‌کگرتوو هەلبژێردران، که ئەندامیکی ئەسلی کۆمیتە ئافره‌ته.

کۆنگرە، بەو شیوه کۆتایی بە کاروباری هیئا، لە گەل چەندین بریاری جیاجیا، بە ناردنی سوپاسنامه و پرز و تەقدیری پارتي و گەل و بزوتنه‌وه‌که ی بۆ گشت ئەو بەرپزانه ی بە شدار بوون، یا نامه و بروسکه‌یان ناردوو. هەروەها سوپاس و تەقدیر و پرز بۆ گشت ئەو حکومه‌ت، ریکخراوی ئیونه‌ته‌وه‌یی، حزب، پەرله‌مان، شەخسیاتی کۆمه‌لایه‌تی و سیاسی جیهان، پيش هەموویان نه‌ته‌وه یه‌کگرتوو‌ه‌کان (U.N)، و لاتە هاوپه‌یمانەکان و هیزه‌کانی پاراستن و جیگرکردنی ئاسوده‌یی بۆ هاوولاتیان، (MCC) و گشت ئازادیخواز و خیرخوازانی

جیھان.

جینگہی شانازی و خوشحالییہ کہ کۆنگرہ کہمان به ئارامی و سہلامہتی کۆتایی به ئەرکہ کانی هینا و هیچ ناره حەتییهك بۆ خەلکی به شەرہفی هەولێر نہہاتہ پیش، بەلکو بوو به میہرہ جانی سیاسی و پۆشنیبری و مینبەری دۆستان و ھاوپەیمانان بۆ پروونکردنہ وہی سیاسەتیان بہرامبەر به کورد و مەسەلەکەہی. کۆنگرہ، کۆنگرہیہ کی نمونہ بوو له دیموکراتیہتدا، هیچ کۆنگرہیہ کی وەھا دیموکراتی نہبەس له کوردستاندا، بەلکو له تەواوی پۆژھەلاتی ناوہراستدا نہبەستراوہ.

ھەر چاودێریکی سیاسی ئاگا دەبیژی کہ ئەو کۆنگرہیہ، لەوہ ناچیت کہ کۆنگرہی له ولایتیکی وەھا پاشکەوتوودا، وەکو ھەریمی کوردستانی عێراق بوویت، بەلکو لەبەر ئازادبوون و دیموکراتیہتی کۆنگرہکە، لەوہ دەچیت له جینگایہ کی وەك (پاریس و لەندن و لۆزان) بہستراویت.

ئەنجامی یازدەھەمین کۆنگرہی یەگرتن، کۆنگرہی پارٹی دیموکراتی کوردستان - یەگرتوو، جاریکی دیکہ پتەبوونی خەتی نہگۆری دیموکراتیانہ و پیشکەوتنخووانہی پارٹی سەلماند کہ له پۆژی لەدایکبوونیہوہ قۆناغ بہ قۆناغ، گەشە بہ پریازی ئازادیخووانہی نہتەوہپەرورہی دیموکراتی خۆی دەدات، خۆی له خۆیدا ھیزی بزوینەری خۆی دەخاتە کار و پەرہ بہ کاری تەنزیمی و سیاسی خۆی، بەپیی گۆرانکاریہ کانی ناوخوا و دەوروبەر و دەروہ دەدات.

بۆ گشت ئەندام و لایەنگیر و جەماوہری پارٹی و گەل و دۆستانی کورد ھەیہ، شانازی بہم سەرکەوتنہ تازہیہوہ بکەن و بہ سەرکەوتنی دیموکراسی و مافی مرۆف و ئایندهی ئومیدبەخشی بزووتنہوہی پزگاریخوازی کوردی، بزائن. کۆنگرہ کہ ھەر چوار سال [جاریک] دەبەستری، بہ دووربینیہوہ پریاری دا بۆ ئاھەنگیپران بہ یۆبیلی زپینی پارٹی، سالپۆژی لەدایکبوونی له ۱۶ی ئابی سالی ۱۹۹۶دا، کہ سالیك دەکەویتە پیش دوازدەھەمین کۆنگرہ و سەرکردایەتی و ئەندامان و جەماوہری پارٹی و بزووتنہوہ، بۆ بیرەوہری (۵۰) سالہی خەباتی پارٹی، له ھەموو ئاستیکدا خۆ ئامادە دەکەن.

نیشانہیہ کی دیکہی پیگەیشتنی سیاسی و فیکری پارٹی و قوولبوونی ریشەی له مێژوودا، ئەو پریارہ گرنگہ بوو بہ دانان و پەسەندکردنی "ئالای پارٹی و دروشمی پارٹی" کہ نیشانہی دووربینی و تیگەیشتن و بەھیزبوونہ بۆ سەقامگیربوونی پایە پارٹی و ناساندنی

مہسەلە ی کورد و چەسپاندنی لە پۆژھەلاتی ناوھەراستدا، کە لەسەر ئاستی دەقەر (اقلیم) و جیھان دۆست و لایەنگیری زێدەتر بۆ مەسەلە کەمان وە دەست دینێ و ھەتا ھەتایە ئەو حەقیقەتە دەچەسپێ، کە گەلی کورد مەسەلە یەکی پەوا و ھیوای بەرز ی سەرکەوتنی ھە یە و دە یەوێ لە گەل نەتەو و گەلانی دراوسێ و جیھان بە ئاستی و ئاسوودە یی و خۆشی و برایەتی بژی.

پارتیمان بە تاییەتی لە کۆنگرەکانیدا، ھەمیشە سیاسەت و مەسەلە ی کوردی بە چاکترین شیو و باشترین پەنگ پیشان داو، ھەر بۆ یەش لە بەرامبەر ھەر کوسپ و ئاستەنگیکدا خۆ ی راگرتوو و جەماوہری پتر بە دەوریا ئالوہ.

ئەم پارٹیە، پارٹی بارزانی، روو و روومەتی گەشی نەتەو ی کورد و بەرجەستە ی تەواوی میژوووی خەباتی میلی و نەتەو یی کوردە.

- پیروژ بێ لە گیانی شەھیدانی سەرفراز، لە کەسوکاریان.
- پیروژ بێ لە پیشمەرگە، لە ھەفالان و دۆستانی پارٹی.
- پیروژ بێ لە گشت تیکۆشەرانی کوردستان و عێراق، لە گشت ئازادیخوازانی جیھان.
- پیروژ بێ سەرکەوتنی یازدەھەمین کۆنگرە ی پارٹی دیموکراتی کوردستان یە کگرتوو، بە سەرۆکایەتی کاک (مەسعود بارزانی).

١٩٩٣/٨/٣٠

کۆمیتە ی ناوہندی

ھەولێر - ھەریمی کوردستانی عێراق

پارٹی دیموکراتی کوردستانی - یە کگرتوو

په یام و برووسکه کانی پیروزیایی بۆ کۆنگره ی یازدهی

پارٹی دیموکراتی کوردستان

- په یامی جۆن کلۆد ماری و ماریس لاشیت له جیاتی لیژنه ی نیشتمانی هاوکاری له گه ل گه لی کورد.
- په یامی یه شار ئیمام ئوغلو بریکاری سه روکی پارٹی نیشتمانی تورکمانی عیراقی.
- په یامی ده نیز بایکال ئەمینداری گشتی پارٹی کۆماری میلی.
- په یامی نوینەری ئایه تولا محەمه د ته قی ئەلمودەپریس.
- په یامی دکتۆر سه رجۆن دادیشۆ سه روکی کۆنگره ی نه ته وه پی ئاشوری.
- برووسکه ی ره مه زان فه تاح سه روکی کۆمه له ی ئه رزی رۆشنییری وه رزی.
- سیئاتۆر ولی کیپرس، سکرتری دووه می پارٹی گه لی به لجیکی و نوینەری په یوه ندییه کانی ده ره وه.
- سه روکی په یوه ندییه کانی ده ره وه ی (CSU) ئەلمانیا.
- د. هانس شتیرکن، سه روکی به شی په یوه ندییه کانی ده ره وه ی په رله مانی ئەلمانیا.
- کارستن دفویکت، سه روکی لیژنه ی په یوه ندییه جیهانییه کانی سه روکییه تی پارٹی سۆسیال دیموکراتی ئەلمانیا.
- هاربرت شمال شتیک، پاریزگاری شاری هانوڤەر- ئەلمانیا.
- اوتا تسایف، سه روکی کۆمه له ی کوردستان له فراکسیۆنی سۆسیال دیموکراتی ئەلمانیا.
- هایدی ئالم مارک، وه زیری داد له ویلایه تی نیدر زاکی ئەلمانیا.
- د. ئەلیکسندر مولەر، ئەندامی په رله مانی ئەلمانیا.
- پ. د. کارل هاینس هورن، ئەندامی په رله مانی ئەلمانیا
- به ریژ فریدریک فوگل، ئەندامی په رله مانییه وروپا و سه روکی ده سته ی مافی مروڤ و یارمه تی مرویی له ده زگای په یوه ندییه کانی سه ر به په رله مانی ئەلمانیا.
- پ. د. رونالد مونش، سه روکی زانکۆی بریمن.
- ئەنجیلیکا بیر، سه روکی پارٹی سه وز (یه که ی ۹۰) ی ئەلمانیا.
- ئەلکتور هربرت شنور، وه زیری ناوخوای نورت راین فیستفالن، ئەلمانیا.
- لودویگ فیلمایر، سه روکی په یوه ندییه کانی ده ره وه ی (SPD) و ئەندامی فه خری له په رله مانی ئەوروپا.

- ئەدوارد كندی، ئەندامی ئەنجوومەنی پیرانی ئەمەریکا.
- نیل كینوك، ئەندامی پەرلەمان، ئەنجوومەنی گشتی و سەرۆکی پێشووی پارٹی کریکارانی بەریتانیا.
- جیرارد فوكس، بەرپرسی کاروباری نێودەوڵەتی پارٹی سۆسیالیستی فەرەنسی.
- ژون فرانسوا روینو، وەزیری پێشووی دەرەوہی فەرەنسا.
- پارٹی کریکارانی کوردستان (P.K.K).
- کمال بورقاي، سکریتیری گشتی پارٹی سۆسیالیستی کوردستانی تورکیا.
- د. کمال فؤاد، سەرۆکی فراکسیۆنی سەوز لە پەرلەمانی کوردستان.
- کۆمەڵەى خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا.
- لیژنەى ناوەندی پارٹی کاوا.
- بەرپز محەمەد سألج سکریتیری گشتی پارٹی ئەخای تورکمانی.
- دەستەى سەرکردایەتی کاتی شیوعییه کانی کوردستان.
- هایکه تروکن میولر، کۆمەڵەى کوردستان، کیوتینکن.
- مارکو شنایدر، لیژنەى لاوانی کاسۆلیکی ئەلمانیا.
- ئەلیزابیث کولر، ئەندامی پەرلەمانی ئەلمانیا لە پارٹی سەوز، ئەلمانیا میونخ.
- لیژنەى دۆستایەتی ئافرەتانی ئەلمانى- کوردی، ئەلمانیا ئەنیکریر رایمان.
- جمال بختیار، سەرۆکی کۆمەڵەى هونەرە جوانەکانی کوردستان لە ئەمەریکای باکور.
- ل. ئای. ستیخان هاگبەری، رۆژنامەنووسی سویدی.
- کوستاف فون ایستن، ئەندام پەرلەمانی سوید.
- کوللان لیند بلاد، سەرۆکی ئافرەتانی پارٹی ناوہراست.
- پارٹی دیموکراتی نوپی حکومران لە یۆنان.
- ئەلیکسندروس الاقانوس، ئەندامی پەرلەمانی ئەوروپا، یۆنان.
- بانوس تریکانیس، ئەندامی مەکتەبی سیاسی لە هاوپەیمانی چەپی پێشکەوتوو، یۆنان.
- عەزیز میران، نەمسا.
- کاتی سیمۆن، کۆمەڵەى کوردستان، گیوتینگن.
- ئیلکە لورینس، مافی پەرتهوازه کان.
- بزووتنەوہی دیموکراتی فەیلی.

- شگری موسللی و ئەندامانی نیشتمانپه‌روهەر، سوریا.
- جه‌ماوه‌ری کورد له سوریا.
- یه‌کیتی کۆمه‌له‌ رۆشن‌بیرییه‌ کوردستانییه‌ کان له سوید.
- فیلدن تانر کولا، سه‌رۆکی لیژنه‌ی گشتی یه‌کیتی کۆمه‌له‌ کوردستانییه‌ کان له سوید.
- مونا سالین، اسکریتی‌ری گشتی پارتی سۆسیال دیموکرات سوید.
- کونی فرید رکسیون، پارتی سۆسیال دیموکراتی سوید.

سەرچاوه و پەراوێز

- ١- محەمەد مەلا قادر، خەباتنامە، کورتە مێژووی پارتی و بارزانی نەمر، چاپی سێیەم، (هەولێر- چاپخانە ی ئاراس- ٢٠١٢)، ل ٨٥.
- ٢- هەمان سەرچاوه، ل ل ٩١-٩٢.
- ٣- علي سنجاري، ها قد عدنا الى الحزب الأم، جريدة الشعلة، لسان حال للاتحاد الديمقراطي الكردستاني - العراق، العدد ٢٩، أوائل تموز ١٩٩٣م، ص ١؛ الأتحاد الديمقراطي الكردستاني يعقد كونفرانسا توحيدا هاما ويقرر حل نفسه والعودة الى الحزب الديمقراطي الكردستاني، جريدة الشعلة، لسان حال للاتحاد الديمقراطي الكردستاني - العراق، العدد ٢٩، أوائل تموز ١٩٩٣م، ص ١ - ٢.
- ٤- بيان الوحدة بين الحزب الديمقراطي الكردستاني وحزب الوحدة الكردستاني، جريدة خەبات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكردستاني، العدد ٦٨٥، الأربعاء، ٢٨ تموز ١٩٩٣م، ص ١ - ٢.
- ٥- حبيب محمد كريم، تأريخ الحزب الديمقراطي الكوردستاني - العراق (في محطات رئيسية) ١٩٤٦ - ١٩٩٣، (دهوك - مطبعة خەبات - ١٩٩٨م)، ص ١٧٩ - ١٨٠.
- ٦- شەعبان عەلى شەعبان، هەندێك زانیاری سیاسی و مێژوویی، چاپی سێیەم، (هەولێر - چاپخانە ی رۆژھەلات - ٢٠١٣ز)، ل ١٢٢.
- ٧- حبيب محمد كريم، المصدر السابق، ص ١٨٠.
- ٨- المصدر نفسه، ص ١٨٠.
- ٩- صلاح بدرالدين، الحركة الوطنية الكردية السورية، الجزء الثاني، (اربييل - رابطة كاوا للثقافة الكردية - مطبعة رۆژھەلات - ٢٠١٨م)، ص ١٩٢.
- ١٠- الحزب الديمقراطي الكردستاني يعقد مؤتمره الحادي عشر، جريدة المؤتمر، المكتب الاعلامي للمؤتمر الوطني العراقي الموحد، العدد ١٥، ١٩ آب ١٩٩٣م، ص ١.
- ١١- پارتی دیموکراتی کوردستان - یە کگرتوو، پرۆگرام و پەڕەوی ناوخوای کۆنگرە ی یازدە یەم، (بێ شوین - بێ سأل)، ل ل ٥٠، ٥٣، ٥٥، ٥٧، ٥٩، ٦٩، ٧٠، ٧٢.
- ١٢- هەمان سەرچاوه، ل ل ٦٧ - ٦٨.
- ١٣- کۆنگرە، دەره نجامه کانی هەلبژاردنی کۆمیتە ی ناوه نیدی پارتیمان راده گه نینت، رۆژنامە ی بریاهە تی، ئۆرگانی پارتی دیموکراتی کوردستان - یە کگرتوو، ژماره ١٧٢٩، هەولێر، هەینی، ٢٧ ی ئابی ١٩٩٣ز، ل ١.
- ١٤- هەمان سەرچاوه، ل ١.

۱۵- المؤتمر ينتخب الهيئة العليا للرقابة والتفتيش، جريدة خهبات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكردستاني، العدد ٦٨٩، الأربعاء، ٢٥ آب ١٩٩٣ م، ص ٣.

* پروگرام و پهیرهوی ناوخوی پارٹی دیموکراتی کوردستان له کۆنگرهی یازدهه مینی پارٹی که له ١٦-٢٦/ئاب/١٩٩٣ دا به سترای بریاری له سهردراوه، (چاپخانهی خهبات - دهۆک).

کۆنگرە می دوازدەمیە پارٹی دیموکراتی کوردستان

دوزەیریانی ۱۹۹۹

له گرنگترین پرووداوه کانی نیوان هەردوو کۆنگرە می یازدە و دوازدە می پارٹی دیموکراتی کوردستان، سەرەتا له پیکهوتی ۶ تشرینی یه که می سالی ۱۹۹۳ گه پاندنه وه می پروفاتی نەمران سەرۆک مستهفا بارزانی و ئیدریسی جوانه مەرگ بوو له ولاتی ئیرانه وه بو باشووری کوردستان. هه لگیرسانه وه می شەری ناوخوا له مانگی ئایاری ۱۹۹۴ له نیوان پارٹی دیموکراتی کوردستان و یه کیتی نیشتمانی کوردستان، شەپه که ماوه می چوار سالی خایه ند و بووه هوی دووله تکردنی هەری می کوردستان له نیوان هەردوو لادا و له پیکهوتی ۱۷ ئه یلوولی ۱۹۹۸ دوا ی پیکهوتی واشنتون کۆتایی پێهێنرا. له و ماوه یه دا په رله مان و حکوومه تی هەری می کوردستان له لایه ن پارٹی و چه ند لایه نیکی تری سیاسی باشووری کوردستان له هه ولیر پیکهوترا، هه ر له و ماوه یه دا ژماره یه کی زۆری ئاواره له ئیرانه وه بو باشووری کوردستان گه رانه وه^۱.

دوا ی تپه پووونی شەش سال به سه ر کۆنگرە می یازدە میه م، له کۆبوونه وه می کۆمیتە می ناوه ندی پارٹی دیموکراتی کوردستان له پیکهوتی ۱۳ ی ئاداری ۱۹۹۹ بریار له سه ر به ستنی کۆنگرە می دوازدە می حزب درا، بو ئەم مه به سته له پیکهوتی ۱۴ ی نیسانی ۱۹۹۹ له کۆبوونه وه میه کی تری کۆمیتە می ناوه ندی، مه کته بی سیاسی پارٹی راسپێردرا به دروستکردنی لیژنه می بالای ئاماده کاری کۆنگرە و مه کته بی سیاسی له کۆبوونه وه می مانگی ئایاری ۱۹۹۹ لیژنه می بالای ئاماده کاری کۆنگرە می پیکهوترا، که بریتییوون له: فه له که دین کاکه می-سه رۆکی لیژنه، د. محمه د صالح جومعه-جیگری سه رۆکی لیژنه، شیخه لا ئیبراهیم، ته مه ر په مه زان، نه جمه د دین یوسفی و مامۆستا حه سه ن^۲.

دوا پیکهوتانی له لایه ن لیژنه می بالای ئاماده کاری کۆنگرە وه، پروسه می هه لبژاردنی نوینه رانی کۆنگرە ئه نجام درا، که چل و یه ک پوژی خایاند و له پیکهوتی ۴ حوزەیریانی ۱۹۹۹ تا پیکهوتی ۱۵ ته موزی ۱۹۹۹ و له ۹۶ بازنه می هه لبژاردن و ۲۲۶ بنکه دا، ۱۸۰ هه زار ده نگدەری پارٹی به شدار بوون و نوینه رانی کۆنگرە میان هه لبژارد^۳.

دوا ی ئەم پروسه میه، له پوژی چوارشه ممه می ۶ تشرینی یه که می ۱۹۹۹ دا، کۆنگرە می دوازدە میه می پارٹی دیموکراتی کوردستان، له هۆلی زه رد له شاری هه ولیر به دروشمی

"ئاشتی، ئازادی، دیموکراسی" به ئامادهبوونی ۱۴۷۳ نوینەر، که ۸٪یان ئافرهت بوون، بهسترا. له م کۆنگرهیهدا، بۆ جاری چوارهم، له لایهن تیکرای نوینهرانی کۆنگرهوه مهسعود بارزانی به سهروکی پارتی دیموکراتی کوردستان ههلبژێردرایهوه و لهسهه پيشنیاوی سهروک، عهلی عهبدوڵا ئەمین به جیگری سهروک ههلبژێردرایهوه. ههروهها بۆ جاریکی تر، ناوی پارتی له "پارتی دیموکراتی کوردستان - یه کگرتوو" وهک کۆنگرهی دهیهم بووهوه به "پارتی دیموکراتی کوردستان". ژمارهیهک بریاریش دران که گرنگترینیان ئەنجامدانی گۆرانکاری بوو له دامودهزگاگانی حزبی و لهشکری، ههروهها کۆمیتهی ناوهندی له ۳۷ ئەندام کرا به ۳۱ ئەندامی کارا و ۹ ئەندامی یهدهگ و مهکتهبی سیاسی به دهنگدانی نهینی له ۹ ئەندام ههلبژێردران.

پهیکههری پارتی دیموکراتی کوردستان، به پشتبهستن به پهپهوی ناوخۆی کۆنگرهی دوازهیهم، بریتی بوو له: شانە، شانە سهرهکی، لیژنه ی ریکخراو، لیژنه ی ناوچه، لیژنه ی لق، کۆمیتهی ناوهندی، مهکتهبی سیاسی، سکرتهیری مهکتهبی سیاسی، جیگری سهروک و سهروک. ههروهها دهسته ی ناوهندی پشکین و چاودیژی له لایهن کۆمیتهی ناوهندی دهستنیشان کران و ئەندامیکی مهکتهبی سیاسی، سهپهرشتی دهکردن^۱.

ئەندامانی کۆمیتهی ناوهندی:

- ۱- نیچیرقان بارزانی
- ۲- مهسرور بارزانی
- ۳- فازل میرانی
- ۴- دکتۆر رۆژ نوری شاهویس
- ۵- هۆشيار زيبیاری
- ۶- سامی عهبدوڵپهحمان
- ۷- ئازاد بهرواری
- ۸- جهوههر نامیق سام
- ۹- زهعیم عهلی
- ۱۰- شهوکهت شیخ یهزدین
- ۱۱- محهمه مەلا قادر
- ۱۲- دکتۆر کهمال کهرکووی

- ۱۳- دکتۆر جهرجیس حهسهن
- ۱۴- کهریم شنگالی
- ۱۵- نوری عهلی محهمه د پهمان، ناسراو به نوری حهمه عهلی
- ۱۶- عارف تهیفور
- ۱۷- سهعد عهبدوڵا
- ۱۸- فپه نسۆ هه ریری
- ۱۹- فه ره یدون محهمه د عهبدوڵپه حمان، ناسراو به فه ره یدون جوانپۆیی
- ۲۰- سه لّاح ده لۆ
- ۲۱- په مزی شه عبان
- ۲۲- عومه ر بوّتانی
- ۲۳- شیرین ئامیدی
- ۲۴- جهمال عوسمان کاره سۆل، ناسراو به جهمال مورتهکه
- ۲۵- سه رباز نادر عهلی، ناسراو به سه رباز هه ورامی
- ۲۶- عومه ر عوسمان مېرگه سۆری
- ۲۷- بروسک نوری شاهه یس.
- ۲۸- سه فین موحسین حهمه دئه مین، ناسراو به سه فین دزه یی
- ۲۹- قادر قادر عهلی
- ۳۰- عیزه دین به روار ی
- ۳۱- یونس پوژبه یانی.^۷

ئه ندامانی یه ده گی کۆمیته ی ناوه ندی:

- ۱- عهبدوڵعهزیز تهیب
- ۲- مه حمود محهمه د
- ۳- مه سعود ساله یی
- ۴- عهبدوڵموهه یمن بارزانی
- ۵- جه عفه ر ئیپراهیم حاجی، ناسراو به جه عفه ر ئیمینکی
- ۶- عهبدوڵا ئاگرین
- ۷- دیاری حسین

۸- قادر جهباری

۹- دکتۆر حەسەن محەمەد سوور^۸.

له دواړوژی کۆنگره و بۆ جاری سییه مین له مېژووی پارتی دیموکراتی کوردستاندا، میدالیای بازانیی نهر له لایهن سەرۆك مه سعود بارزانی به خشرایه سی و حهوت كه سایه تی له سهركرده، فه رمانده و هه قالانی بارزانی^۹.

له كۆبوونهوهی یه كه می كۆمیتهی ناوه ندی شدا، دهستهی مه كته بی سیاسی به شیوهی خواره وه هاتنه هه لېژاردن:

۱- نیچیرقان بارزانی

۲- مه سرور بارزانی

۳- هۆشیار زییاری

۴- جه وهه ر نامیق سالم

۵- فازل میرانی

۶- سامی عه بدولپه حمان

۷- ئازاد به رواری

۸- دکتۆر پۆژ نوری شاهه یس

۹- زه عیم عه لی^{۱۰}.

وتاری سەرۆك مهسعود بارزانی بۆ میوان و ئەندامانی کۆنگرە ی دوازدهم

به ناوی خۆی گهوره و میهربان

هه‌فالانی به‌پێز و خۆشه‌ویست، ئەندامانی کۆنگرە، پێگەم بەدەن بە ناوی ئێوه‌ی به‌پێز و به‌ ناوی خۆم، به‌خێرهاتنیکی گه‌رمی هه‌موو میوانه‌ به‌پێزه‌کان بکه‌م.

به‌خێر هاتنی کارمه‌ندانی (UN) و پێکخواهه‌ خێرخوازه‌کان بکه‌م، سوپاسیان بکه‌م بۆ ئەو خزمه‌ته‌ی پێشکەشی ده‌کەن به‌ گه‌لی کوردستان. به‌خێر هاتنی نوێنه‌رانی حزبه‌کانی برا و دۆست و هاوپه‌یمان ده‌که‌م.

پێمان خۆشه، که ده‌بینین ئەم‌پڕۆ وه‌فدی یه‌کتیی نیشتمانی کوردستان ئاماده‌ن له‌ گه‌لمان و به‌شداریمان ده‌کەن، به‌خێرهاتنیکی گه‌رمیان ده‌کەین، هاتنیان به‌ هه‌نگاوێکی ئیجابی ده‌نرخین و پالده‌ریک ده‌بیت بۆ پێشخستنی پڕۆسه‌ی ئاشتی، پێم وایه‌ پارٹی کارێکی چاکی کرد، که داوه‌تنامه‌ی ئاراسته‌ی یه‌کتیی نیشتمانی کوردستان کردوه، یه‌کتیش چاکتری کرد، که داواکه‌ی قه‌بوڵ کرد و جارێکی تریش به‌خێر بین، به‌ خێرهاتنیکی گه‌رمی هه‌موو میوانه‌ به‌پێزه‌کان ده‌که‌م، میوانانی کۆنگرە له‌ وجه‌های ناوچه‌کانی سه‌رتاسه‌ری کوردستان، هاتنتان مایه‌ی سه‌ربه‌رزی و خۆشحالییه‌ بۆ ئێمه.

به‌پێزان، ده‌مه‌وی به‌ کورتی خاله‌ میحوه‌رییه‌کان باس بکه‌م، که ئەم کۆنگرە به‌ به‌رنامه‌ی خۆی داده‌نیت و کاریان بۆ ده‌کات، بێگومان دوا‌ی ئه‌وه‌ی، که کۆنگرە باسی هه‌لومه‌رجی ناوخۆی پارٹی و به‌خۆداچوونه‌وه‌مان ده‌کات و ده‌ست له‌سه‌ر سلبیات داده‌نی و چاره‌سه‌ری هه‌موو سلبیات ده‌کات، خاله‌ هه‌ره‌ سه‌ره‌کیه‌کانی میحوه‌ری کۆنگرە، یه‌که‌میان پڕۆسه‌ی ئاشتی ده‌بیت له‌سه‌ر ئه‌ساسی پێککه‌وتنه‌نامه‌ی واشنتۆن، که پێمان وایه‌ ده‌ستکه‌وتنیکی مێژوویی بۆ گه‌لی کورد و سه‌روه‌ریشه‌ بۆ پارٹی و یه‌کتیی، پێم وایه‌ ئەم‌پڕۆ یان سه‌به‌ینی زوو یا دره‌نگ، ده‌بیت ئەو پێککه‌وتنه‌ هه‌ر جێبه‌جێ بکریت و تا زوو به‌شتر.

ته‌ئکید له‌سه‌ر ئازادی سیاسی و فره‌حزبی و په‌یوه‌ندی پێکوپێکتر له‌گه‌ڵ حزبه‌کان، داکوکی له‌ سه‌روه‌ری یاسا و مافی مڕۆف.

خالی هه‌ره‌ میحوه‌ریش له‌ خه‌باتی ئەم‌پڕۆماندا پاراستنی ده‌ستکه‌وته‌کانی گه‌له‌که‌مان و

پاراستنی ئەزموونەکیەتی، بێگۆمان کۆنگرەکەمان لە هەلومەرجێکی زۆر ناسکدا دەبەستریت، زۆری ئەماوە، کە بچینە سەدەیی بیست و یەکەمەو، دنیا لە گۆراندایە، هەلی زۆر لەبار لە پێشە بۆ گەلی کورد، دەتوانم بڵێم ئەمپۆرۆ پۆژی گەلانە، پۆژی گەلانی ژێردەست و چەوساوەیە و ئیمەیی کورد سومبولی گەلانی چەوساوە و ژێردەستین، ئیمە دەبیت مائی خۆمان پێک بخەین و وەکو کورد خۆمان ئامادە بکەین بۆ پیشوازی لە سەدەیی بیست و یەکەم، کە پیمانواپە پێ دەنێتە دنیاوەکی تر، مەیدانیکی تێمان لە پێشە، بەلام ئەگەر ئیمە ئامادە نەبین و مائی کوردمان پێکوپێک نەبیت وەکو هەموو هەلەکانی تر، کە لە دەست چوووە ئەم هەلەشمان لە دەست دەچیت، بەلام ئۆمێدەوارم بە هیمەتی هەموو دڵسۆزانی ئەم گەلە و بە پشتیوانی خۆی گەر و دۆستانی گەلی کورد نەهێلین ئەمجارە ئەم هەلە لە دەست کورد بچیت، هەرچەندە خێلافاتمان هەبیت ناخۆشیمان هەبیت ناپێک بین لە ناوخۆمان، بەلام دەبیت پۆژیک بێت عەقڵ حاکم بێت بەسەر هەموومانەو، بەرژەوێندی گەلی کورد پێش هەموو بەرژەوێندییەکی تر بێت، دەبیت بەرەو ئاشتییەکی سەرتاسەری بچین، دەبیت خەونی میللەتی کورد بێنێتە دی وە ئینشائەللا هەر دێتە دی، جاریکی تر بە خێر بێن و زۆر سوپاس بۆ هاتنی هەموو لایەکتان.

راپۆرتی گشتی کۆنگره‌ی دوازدەم

به‌ناوی خوای گه‌وره و میهره‌بان
هه‌قالانی به‌پێژ، خوشک و برایانی خوشه‌ویست،
ئه‌ندامانی دوازدەیه‌مین کۆنگره‌ی پارتی،
سلّووی خواتان لێ بێت...

سوپاسی بێپایان بۆ خوای گه‌وره، که پاش زیاتر له (٥٣) ساڵی ته‌مه‌نی پارتی دیموکراتی کوردستان، به‌سه‌ربه‌رزی و شانازییه‌وه، به‌ پشتیوانی په‌روه‌ردگار و پالپشتی گه‌لی کوردستان و خه‌بات و فیداکاری پێشمه‌رگه و لایه‌نگر و ئه‌ندامانی پارتی، دوازدەیه‌مین کۆنگره‌ی ده‌به‌ستین. ئومێده‌وارین و له‌ ئێوه‌ی به‌پێژ چاوه‌پوانین، نه‌ک هه‌ر کۆنگره‌یه‌کی سه‌رکه‌وتوو بێت، به‌لکو وه‌رچه‌رخانیکی گه‌وره‌ بێت له‌ ژبانی گه‌ل و پارتیدا و گۆرانیکارییه‌کی نه‌وعی له‌ شێوه‌ی خه‌باتمان به‌ ئه‌نجام بگه‌یه‌نێت، که به‌ هێز و تین و بره‌وه‌یه‌کی پته‌وتر به‌ره‌و سه‌ده‌ی (٢١) بڕۆین.

ئه‌م کۆنگره‌یه‌ له‌ ژێر دروشمی (ئاشتی، ئازدای، دیموکراسی)دا، ده‌به‌ستری‌ت و به‌رنامه‌یه‌کی ده‌وله‌مه‌ندی له‌ پێشه‌ بۆ دیراسه‌تی گشت لایه‌نه‌کانی خه‌باتی پارتی له‌ کۆنگره‌ی یازده‌هه‌مه‌وه تا ئه‌مڕۆ، هه‌روه‌ها بۆ لێکۆڵینه‌وه و دیاریکردنی خه‌تی سیاسی و بۆچوون و چاره‌سه‌ری گرفته‌کان و دانانی به‌رنامه‌ی خه‌باتی ئاینده‌مان.

نابی له‌ بیرمان بچێت که پارتی له‌ ته‌مه‌نی خه‌باتیدا توشی چه‌ندین پیلان و په‌لاماری دوژمنان و ناحه‌زان بووه‌ ته‌نها له‌ به‌ر رێبازه‌ پێرۆزه‌که‌ی به‌لام شوکر بۆ خوای گه‌وره‌ پارتی هه‌میشه‌ سه‌ربه‌رزانه‌ لێی ده‌رباز بووه‌. پارتی که دروست بوو بۆ خه‌مه‌تی کورد و کوردستان دروست بوو، به‌لام هه‌ندێ لایه‌نی تر بۆ شه‌ری پارتی دروستبوون و ئا ئه‌مه‌یه‌ جیاوازی پارتی له‌ گه‌ل خه‌لکی تر.

هه‌قالانی خوشه‌ویست،

میحوه‌ری ئه‌ساسی خه‌باتی ئه‌مڕۆمان پاراستنی ئه‌م ده‌ستکه‌وته‌ نه‌ته‌وه‌یییه‌، پاراستنی تاقیکردنه‌وه‌ی فیدرالیزم و په‌رله‌مان و حکومه‌تی هه‌رێم، هه‌روه‌ها چه‌سپاندن و گه‌شه‌پێدانی ده‌ستکه‌وته‌کان، که ئه‌ویش له‌ سه‌ر ئه‌م بناغه‌یه‌ ده‌بێت:

۱. بهرہو پیئشچوونی پرۆسهی ناشتی و چاره سهری کیشهی ناوخۆ به شیوهیه کی دیموکراتی و پته و بوونی ریزی ناوخۆ له بواره کانی سیاسی و ئیداری جیاجیادا. بیگومان ریکه و تننامهی واشنتۆن بناغهی چوارچیوهیه کی دروست و گرنگی ئه و چاره سهر کردنه یه.
 ۲. پاراستن و چه سپاندنی سیستمی دیموکراتی له ناو پارٹی و له نیوانی کۆمه ل و داموده زگا کانی به تایبه تی له به ریوه بردنی کاروباری حوکمپرانیدا. واته: مسۆگه رکردنی مه بده ئی جیابوونی ده سه لاته کانی: (یاسادانان، ته نفیزی، قه زایی و پاراستنی سهروه ری یاسا)، لیڤه شدا به تایبه تی ته ئکید له سه ر پاراستنی سه ربه خوئی ده سه لاتی قه زایی و ریژگرتن له مافی مروۆف ده که مه وه.
 ۳. ته نسیق و هاوکاری ته واو له نیوان ده زگا کانی حزبی و له شکه ری و په رله مانی و حکومی.
 ۴. په چاو کردنی ته واوی عه داله تی کۆمه لایه تی و خه باتی بیوچان بو نه هیشتنی ناعه داله تی و جیاوازیگه ری و بایه خدانی جیددی به کیشهی ژیانی که رت و توێژه هه ژار و که مدرامه ته کان، له وانش به تایبه تی خیزان و که سوکاری شه هیدان و په ککه وته کان و خیزانی پیئشمه رگه و په ناهه نده کانی سالانی دوور و دریزی ئاواره یی له ئیران و ده ربه ده رانی شه ری شوومی ناوخۆ، ههروه ها ده بیته عه داله تی کۆمه لایه تی و دابه شکردنی خزمه تگوزاری و ده رفه تی پیئشکه وتن و گه شه پیدان، هه موو شار و شارۆچکه و دیها ته کان بگریته وه.
 ۵. ههروه ها چاودیری و ریئماییکردنی ده سه لات، که له حکومه تدا خوئی ده نوپتی، له هه موو ئه و ئیشوکارانه ی په یوه ندی به پاراستنی به رژه وه ندی بالای گه ل و نیشتمانه که مان و چه سپاندنی شه رعیه ت و یاساوه هه یه.
- بیگومان له سیستمه دیموکراتیه کاندایه، که حزب ده سه لات ده گریته ده ست، خوئی ئاراسته و ریئمای حکومه ت ده کا له هه موو ئه و نه خشه و پلانا نه ی که پیئشخسته نی بار و گوزهرانی گه ل و مسۆگه رکردنی دواړوژیکی پووناک بو نیشتمان. ئه مه ش دیاره له بوچوون و فه لسه فه ی ئه و حزبه سه رچاوه ده گریته.
- به نیسه ت پارٹی، پیویسته ئه م خاله له بهر چاویته، که پارٹی ریئمای ده سه لات و حکومه ت ده کا، چونکه ده سه لاتی به هه لپژاردن گرتۆته ده ست و خوئی حکومه تی داناوه. له م باره یه وه هه فالان پیویسته خویمان به مه سئول بزنان له چه سپاندنی ئه و نه ریته و له چاودیری کردنی راده ی جیه جیکردنی ئه و نه خشه و پلانا نه ی که پارٹی له به رژه وه ندی ئیستا و ئاینده ی گه ل و نیشتمانه که مان بو حکومه تی له بهر چاویته ده گری و

- داده نې.
٦. بايه خدان به په يوه ندى نه ته وه ييمان و پاراست و پته و کړدى برايه تى له گه ل حزبه کوردستان يه کان له سهر ئه ساسى بپروا به ديموکراتيه ت و پريزگرتن له ئه زموونى کوردستانى عيراق.
 ٧. پاراستن و پته و کړدى برايه تى کورد و عهره ب و هه لېژاردنى پريگاي گفتوگو بو چاره سهرى کيشه ي گه له که مان له گه ل حکومتى مه رکه زى له سهر ئه ساسى فيدرالى.
 ٨. پاراستنى ته وازن و هاوسه ننگى له په يوه ندى ئه ثقل يه کان، و چه سپاندنى دوستايه تى و هاوکارى له سهر بناغه ي پريز له يه کگرتن، دوور له ده ستيوهردان له کاروبارى ناوخوى يه کتر.
 ٩. هه روه ها پاراستنى په يوه ندى ئه نيو ده و له تيه کان و پيشخستنى هاوکارى له گه ل پريکخواه کانى نه ته وه يه کگرتووه کان و که لکوه رگرتن له هه لومه رچى گونجاوى نيو ده و له تى بو به رژه وه ندى گه له که مان و مه سه له په وايه که ي.

هه فالان،

بيگومان ئه و پيداويستيانه مه رچيکى زاتىي گرننگى ده وىت، که ئه وپش پته وکړدى و پريکخستنه وه ي پريزى پارتي و پاراستنى گيانى فره حزبى و ئازادىي سياسيه له هه ريئما، هه روه ها چه سپاندنى ته بايى و هاوکارى له گه ل حزب و هيژه نيشتمانپه روه ره کان، که به ته جروبه ش ئيسپات بوو پارتي زامنى مانه وه و به رده و امبوونى تاقيرکړدنه وه که يه، به وه ي خاوه نى ئه زموونى کى گه وره يه، بو يه به هيژبوونى پارتي مه رچيکى هه ره گرننگى چه سپاندنى ئه و سيسته مه ديموکراتيه يه.

دياره ئه م کونگره يه ش ئه و ئه رکه گرننگى له ئه ستويه، که پارتي بپاريژيت و که موکورى و ئاسته ننگه کان ده ستنيشان بکات و چاره سهرى دروست بو گه يشتن به ئاسويه کى فراوانتر و گه شتر بدوژيته وه.

پارتي ديموکراتى کوردستان، ئه مپرو گرننگترين ده زگاي سياسى کوردستانه و ده سته و تى کى نه ته وه ييه، هه ر بو يه ش جاريکى دیکه سه دان هه زار که س له ده ورى ئالاي کو بوونه ته وه، به م جوړه که ئه مپرو پارتي بووه به ئوميدى گشت گه لى کوردستان.

هه ر دواى دامه زراندنى پارتي له سالى ١٩٤٦، گه لى کورد تووشى نائوميديه کى زور گه وره بوو بوو، له دواى شکستى زنجيره يه ک شوړشى يه ک له دواى يه ک له هه موو پارچه کانى

کوردستان، به رادهیهك وای لیها تبوو میلله تی کورد، پروبه پرووی ئەمری واقعیك بیتهوه، که تهسلیمی نا ئومیدی بیته، تهسلیمی ئەمری واقیع بیته، به تایه تی له دواي تیکچوونی کۆماری مه هاباد له سالێ ۱۹۴۶دا، که شکستیکی گهوره بوو بۆ بزافی پژگاریخوازی گه له کهمان و بوو به مایه ی نا ئومیدییه کی زۆر گهوره. پارٹی له دواي ئەو بارودۆخه ناهه مواره دا ئالای خهباتی بهرز کردهوه.

ئه گهر پارٹی هیچ شتیکی تری نه کرد بیته، ئەوا دوو شتی زۆر گهوره ی بۆ میلله تی کورد کردوو:

۱. نه یه یشت ئەو نا ئومیدییه له دلی میلله تی کورددا جیی خۆی بگریته.

۲. ناسنامه ی نه ته وه یی میلله تی کوردی پاراست، که دیاره ئەمه ش شتیکی کهم نییه.

له سه ر ئاستی مروقی کوردیش، پارٹی کاریکی وای کرد مروقی کورد باوه ری به خۆی پهیدا بکات و بزانیته خاوه نی دۆزیکي رهوا و پیروژه.

ههروه ها له پرووی دهستکه وتیشه وه ئەگه ر ته ماشای میژوو بکهین، میلله تی کورد هه ر دهستکه وتیکی به دهست هینا بیته، هه مووی له سه ر دهستی پارٹی به دهست هاتوو.

پارٹی که له سه ر دهستی بارزانی و پینومیای و حیکمه تی ئەو پهروه رده بووه به ئەمرو گه یشتوو، خاوه نی میژوویه کی پر سهروه ریه، که پیش هه موو شتیك باوه ری بۆ میلله تی کورد دروست کرد، چ به خهباتی سیاسی دوور و درێژی، یا به شوپش و راپه رینه کانی، به تایه تی شوپشی ئەیلول، که یه کیکه له شوپشه گهوره کانی جیهان.

ئهم شوپشه گۆرانکاری له ناو دهروونی مروقی کورددا دروست کرد، ههروه ها شه خسیه تی منال و گهوره ی کوردی سه ر له نوێ دارشته وه، فییری خهبات و بهرخو دانی کرد و گیانی جوامیری و سه ربهستی و سه ربه رزی و نیشتمان پهروه ری تیدا خو لفاند.

شوپشی ئەیلول یه کهم ههنگاو بوو له دروستبوونی ئیرادهیه کی سیاسی سه ربه خۆی گه له کهمان.

پارٹی خاوه نی ئەو سهروه ری و ئەو ئالایهیه، ئالای سه ربه رزی و دادخوازی و پژگاریخوازی. ئەمرو ش ئەو ئالایه پیروژه، که که وتۆته دهستی ئیوه، گونا هیکی زۆر زۆر گهوره یه، بۆ هه ر یه کیک له ئیوه ئەگه ر به یلن ئەو ئالایه بۆ توژیکیش بیته خواره وه.

هه قالانی به پریز،

خوشک و برایان،

بۆ پاراستنی پارتي و پیشکەوتنی بزووتنه وه که مان و چه سپاندنی ته جروبه که مان، پتویسته به وردی و هیمنی، به لām به بئ موجه له و چاوپۆشی له که موکوری و سلبیات، ئاسته ننگه کان ئاشکرا بکهین و ریگهی ئاینده خۆش بکهین.

پارتي ته مپۆ نهك ههر خاوهنی ته نزیمی حزبییه، به لکو خاوهنی چه ندین ریخراوی فراوانی جه ماوه ری و پیشه ییشه، خاوهنی له شکرکی ری کوپیک و وره به رزه، خاوهنی ده سه لاتی سیاسی و ئیدارییه، خاوهنی ده یان مه کته ب و نوینه رایه تی ده ره وه و په یوه ندییه کی فراوانی ئیقلیمی و نیوده وه له تیه، چه له سه رئاستی حکومی یا له سه رئاستی حزبی و شه عبی.

ئیمه تا پیش ده سال ته نزیمی حزبی و پیشمه رگه و بریک ریخراو و نوینه رایه تی ده ره وه مان هه بوو. بارودوخیکی سیاسی زۆر ناخۆش و ته نگ و دژوارمان هه بوو، ته نانه ت هه ندی هه قال و هه ندی لایه نیش توشی جوړه ئاومیدییه ک ببوون و ئاینده یان له لا پروون نه بوو، به تاییه تی دواي پاره ستانی شه ری عیراق و ئیران، له وه ده مه دا، له داستانی خوا کوپک سالی ۱۹۸۸ پیشبینیمان کرد، که کو تایی به م دژوارییه دیت و وه زعی ناوچه که ده گو پیت و ته وه قع ده کریت، که به سوود و قازانجی گه لی کوردستان ته واو بیئ.

هه ره وه ها له ده یه مین کو نگره ی پارتي، سالی ۱۹۸۹، دیسان هه مان بو چووئمان دووپات کرده وه، که بارودوخی پاش شه ر و هه لومه رجی نیوده وه له تی، په له ده که ن له گو پانکاری له عیراقدا و باي ئازادی خه ریکه ناوچه ی پوژه لات ده گریته وه. ئه وه بوو پاش که متر له سالی ک شه ری دووه می که نداو هه لگیرسا و ده رفه تی راپه رینی مه زنی ئاداری ۱۹۹۱ هاته پیش.

پاش راپه رین، پارتي له حزبیکی شو رشیگیر، له هه لوپستی موقاوه مه ت و خه باتی چه کدارییه وه، که وته قو ناغیکی ئیکجار تازه و گرنگ، ئه وه بوو پارتي له چوارچینه ی به ره ی کوردستاندا ئه رکی به ریوه بردنی کاروباری ئه م ناوچه یه ی هه ری می کوردستانی که وته ئه ستو، به تاییه تی پاش بریاری حکومه تی مه رکه زی له ئابلوقه دانی ئیداری و دارایی کوردستان.

واته: له بارودوخی موقاوه مه ت و خه باتی پیشمه رگایه تیه وه، بۆ به ریوه بردن و حوکمرانی و دا بین کردنی بژیوی (۳ تا ۴) ملیون ها ولاتی و، پاراستنی ده سته که وتی په رله مان و

حکومتی ھەریم و ھەموو تەجرۆبە کە.

ھەرچەندە پارٹی لە سالانی شوێشی ئەیلولدا خاوەن ئەزموون بوو، لە بەرپۆھەردنی ناوچە پزگارکراوەکاندا و ھەندێ جارێش لە حکومەتی مەرکەزیدا بەشدار ببوو، سالانی ۱۹۷۰ تا ۱۹۷۴یش، بە ھەمەلای دەسەلاتی ئیداری کوردستانی عێراق بەدەستی پارٹی بوو و، لەو دەمەشدا ئیسپاتی کرد کە پارێزەری ئاسایش و عەدالەت و کەرەمەت و مافی ھاوڵاتیانە، دەلێم: ھەرچەندە پارٹی خاوەنی ئەو ئەزموونە ئیدارییانە بوو، ھەر وەکو سالی ۱۹۷۴- ۱۹۷۵ کە ئەمانەتە گشتییەکانی لە ژێر سیبەری شوێشدا دامەزراند، بەلام تاقیکردنەوێ پاش پاپەرینی ۱۹۹۱ سەردەمیکی نوێ بوو، بە تاییەتی پارٹی لە ماوێ سالی ۱۹۷۵ بەدواوە بەشیکی زۆری لە کادیرە خاوەن ئەزموونەکانی لە دەست دابوو، چ ئەوانە شەھید بوون یا پێگە تریان گرتوو کە ھەندیکیان بەداخووە تا رادەیک نائومئیدیش ببوون.

واتە: تەجرۆبەمان، لە ئاستی پێداویستی سەرکەوتنی گەرەمی پاپەریندا وەکو پێویست نەبوو، ھەر بۆیەش پارٹی، ھەرۆھا حزب و گروپەکانی تر، ھەریە ک بە شیوہیک تووشی ھەلە بوون، کە ھەندێ لەو ھەلە ھەلە گەرە بوون.

ئیمە وەکو پارٹی ھەست بە زۆر لەو ھەلە و کەموکۆپیانە دەکەین، کە لە بەرپۆھەردن و لە کاری پۆژاندەدا وردە وردە تەشەنەیان کردوو و بە سەریە کدا کۆبوونەتووە.

ھەر بۆیەش ھەستمان کردوو، دەبێت گۆرانکاری بکریت، ئەو بوو لە ۱۶ شوباتی ئەمسالدا لە دەوێ و تارێکمان پێشکەش کرد بە وردی باسی سلیبات و کەموکۆپیەکانم کرد، بەلێنم دا دوا (۳) ھەفتە دەست بە گۆرانکاری بکەین.

پاش ئەو ديسان لە پەرلەمان ئەو خالانەمان دووپات کردووە و دەستبەجێ دەستبەکار بووین و، بریاری ئەم کۆنگرەییەمان دا بۆ ئەنجامدانی گۆرانکاری تەواو و بەجێھێنانی ئەو بەلێنەش.

ئیمە لە وتاری دەوێکەووە خەریکی گۆرانکارین، ھەندێ ھەنگاوی ئیداری و حزبی ھاویشتراوە، بەلام گۆرانکاری جیدی لە بریاری ھەلبژاردن و کۆنفرانسە ناوچەییەکان دەستی پێ کرد، لە مانگەکانی حوزەیران و تەموزدا گشت ناوچەکان و سوپا و لەشکرەکان، بەشداری گەرەترین ھەلبژاردنی نازاد بوون بۆ لێژنە ناوچەکان و بۆ نوێنەرایەتی کۆنگرە.

دەیان ئەندام و لێپرسراوی ناوچە بە ھەلبژاردن ھاتنە گۆرین. لەم کۆنگرەییەشدا ئێو نازادن لە ھەر گۆرانکارییە ک، کە بیگومان پاش کۆنگرە گۆرانکاری ئیداری دیکەشی بە دوا

ديت، جگه له هه لېږاردنی ناوځووی حزبی و پیکخواوه کان و لقه کان.

واته: په وتی گورانکاری له شوباته وه به رده و اومه و به رده و امیش ده بیت، که ئه م کونگره یه ش درېزه دانی هه مان به رنامه ی گورانکاریه، به لکو لوتکه ی به رنامه که یه، به لام له به ر ئه وه ی لیکولینه وه و وردبونه وه ی ده ویت و، به رزه وه ندی یه کبونی پارتي و، پاراستنی تاقیکردنه وه که هیمنی و ئارامی ده خوازیت، هه ر بویه ش له سه رخو بناغه یه کی پته ومان بو گورانکاریه کان دارش تووه و په له ی و امان نه کردووه، که خوا نه خواسته هه له ی لی بکه ویته وه چونکه هه رگیز هه له به هه له چاک ناکریته وه.

ئیمه نابی له باسکردنی سلیبات بترسین، چونکه بوونی سلیبات شتیکی ئاساییه، به لام کاره سات ئه و کاته یه که سلیباتی خو مان نه بینین یا نه مانه ویت بیان بینین و چاره سه ریان بکه یین.

هه روه ها ئیمه به پیوستمان زانی قاعیده ی حزبی به شدار بیت له بریاردانی هه ر گورانکاریه ک، له هه ر بواریکدا که پیوست بیت.

به لای ئیمه وه گورانکاری ته نیا له گورینی ده موچا و نیه، ئه گه ر چی ئه مه ش پیوسته، واته لادان و دانانی ئه م براده ره یا ئه وی تر که بیگومان به شیکه له گورانکاری، هه ندی جاریش یه کجار پیوسته.

به لام به لای ئیمه وه گورانکاری زانستیانه و پته و ئه وه یه که گورین له سیسته می بیر کردنه وه، سیسته می کار و به رپوه بردن و سیسته می پیکخستن و به رپوه بردنی راگه یانندن و په یوه ندی و بواره کانی دیکه دا ئه نجام بدریت.

بو ئه و مه به سته ش کاتی ئه وه هاتووه که کاری داموده زگا کانی حزب و ئیداره و بواره کانی تر له سه ر بناغه ی (موئه سه ساتی) دا مه زریته وه، له سه ر بناغه ی داموده زگای چه سپاو، که به رنامه ی کار به پیی گورینی شه خس نه گوریت. سیاستی به رپوه بردن به ند نه بیت به م شه خس یان ئه وی تر، هه ر بویه ش ده بیت داموده زگا دا مه زرینین، نه ک ده سه لاتی ئه م و ئه و، که میزاجی شه خسی به سه ر کاره کانیاندا زاله.

هه فالانی به ریز،

پیش هه موو شتیك با به خو ماندا بچینه وه، که موکوری و سلیباتی خو مان بینین. ئه گه ر به رزه وه ندی پیشکه وتنی پارتي له وه دا بوو هه ر که سینک له هه ر مه وقعیک نه میتیت، یا به

پېچه وانه وه دابنېت، نه وه ده بېت به بې دوودلی، به بې موجه له نه نجام بدرېت. بهر ژه ووندى و ټاينده ي گهل و مه سه له كه ي، ټاينده ي پارتي، له هر كه سيك له ټيمه گوره تره، به نه وه نده ي خو مان خو ش ده ويټ و هه ول ده دهن ټاره زووي ټايه تي خو مان جي به جې بكه ين، نه وه نده ش به لكو زياتر يش، گهل و ني شتمان ه كه مان خو ش بو يټ و هه ول بده ين ټامانجه پيروژه كاني سه ر بڅه ين.

ټيوه له م كو نگره يه دا بو نه وه ټاماده بوون تا له و گوړانكار ييانه دا به شدار بېن، له پيدا چوونه وه و له دوزينه وه ي چاره سه ر بو گرفته كان، له پيشخستنې كاروباري حزب و ئيداره و چا ككردنې باروگوزه راني و ژياني خه لك.

ټيره جي گه ي نه وه يه ده ست له سه ر كه مو كوپر ييه كان دابنېن، نه ك له سه ر جاده پرت و بو له بكه ين.

ته نزي مي حزب ه كه تان به زانستي پته و بكه ن و له ټاستي مه سئوليه تي مېژوو ييتان دابن، كه ده رفه ټيكي مېژوو يي گرن گمان بو ږه خساوه.

خه با تي دوور ودرېژ و بېوچا مان، چ به ټاش تي يا به خه با تي چه كداري، بو ئيسپا تي و جودي كورد و كوردستان بووه.

نه مړو شيوه ي خه با تمان گوړاوه، خه با تمان سياسي، ديپلوماسيه، په رله ماني و ئيداريه، ږا گه يان دن و ږوشن بيرييه. نه م شيوه يه ش له خه با تدا عه قل و مه نتيق و حيوا ري ده ويټ، ږوشن بيري پيوسته.

هه ميشه، كه نا چاري خه با تي چه كداري بو وينه، هر بو گه يشتن به نه م ږوژه بووه، بو ږزگاري و خو به ږيوه بردن و چا ككردنه وه ي ژياني ميلله ته كه مان بووه.

ټيمه ټاش تيخوا زانه بو وينه، بارزاني نه مر گه ووره ترين ټاش تيخوا ز بووه، ئيستاش ټاش تيخوا زين، هيچ ږوژيكي ش نه گه ر نا چار نه كرابا ين ده ستمان بو چه ك نه ده برد.

سه قام گير بووني ټاش تيش بلا و بوونه وه ي ټازادي و ديمو كراتي ده ويټ، عه داله تي كو مه لايه تي ده ويټ، ټاش تي نا چه سپيټ له ولا ټيكا كه ټازادي تي دا نه بېت، ديمو كراتي تي دا نه بېت و ناعه داله تي و جياوا زي كو مه لايه تي و هه ژاري و برسېتي تي دا ته شه نه ي كر ديټ.

ټيمه له سه ر تا وه ږوامان به (عنف) و (تون دو تيژي) له به ږيوه بردن نه بووه و نييه، ږوامان به زور داري و ستم نييه، به لكو ده بان ساله كه دژي ستم و زور داري و چه وسانه وه تي ده كو شين.

هەر له سەر ئه‌و مه‌به‌دانه‌یه که بروامان به هاوژییانی ناشتیانه‌یه له‌گه‌ڵ میلیه‌تی عه‌ره‌بی برا، له‌گه‌ڵ برایامان له تورکمان و ئاشووری و کلدان و ئه‌وانه‌ی هاوژییانی کوردن له کوردستان.

ئیمه لیره‌شدا ته‌ئکید ده‌که‌ینه‌وه که ئه‌و برایانه، هه‌موویان به‌بێ منه‌تی هه‌یج که‌سیک و هه‌یج لایه‌نیك، حه‌ق و مافی خۆیان هه‌یه و ئیمه‌ش وه‌کو پارٹی و هه‌روه‌ها وه‌کو شه‌خسی خۆشم، خۆمان به‌مودافعی ئه‌و حه‌ق و مافانه‌ ده‌زانین.

ئیمه وه‌کو کورد که‌ سه‌له‌های سال، تالای چه‌وسانه‌وه و غه‌دری پوژگارمان چه‌شتوه، هه‌رگیز پوژتی له‌ پوژان مومکین نییه‌ بیر له‌ چه‌وساندنه‌وه‌ی خه‌لکی تر بکه‌ینه‌وه، یا خود پێگای ئه‌وه‌ به‌هین، ته‌نیا حه‌قیقه‌تیك هه‌یه ئه‌ویش ئه‌وه‌یه که ئیمه هه‌ول ده‌ده‌ین له کوردستاندا یاسا سه‌روه‌ر بێت و، له سه‌رووی هه‌مووانه‌وه بێت و له‌لایه‌ن هه‌مووانه‌وه ئیلتزامی پێوه‌ بکریت، هه‌ر به‌مه‌ش ئیمه ده‌توانین مافی هه‌موو گه‌لی کوردستان به‌بێ جیاوازی پاریزین، ته‌ئکید ده‌که‌مه‌وه که‌س له کوردستان له‌ یاسا به‌رزتر ناییت.

بروامان به‌ پێویستی دۆستایه‌تی و پێز له‌ یه‌ك گرتنه‌ له‌گه‌ڵ ده‌وله‌تانی دراوسی و گه‌له‌کانیان، هه‌روه‌ها پێزی ته‌واو له‌ په‌یوه‌ندییه‌ نیوده‌وله‌تییه‌کان ده‌گرین.

به‌شیک هه‌ره‌ گرنگی به‌ دیهینانی ئه‌و ئامانجه‌ش ده‌که‌ویته‌ ئه‌ستۆی خۆمان، ئه‌ستۆی پارٹی و حزبه‌کانی تر، ئه‌ستۆی میلیه‌ته‌که‌مان، هه‌رچه‌نده‌ پێکوپێکتر و چاکتر بارۆدوخی ناوخوا پێک به‌خه‌ین، ئه‌وه‌نده‌ ده‌ستکه‌وته‌که‌مان قایمتر ده‌بێت و دۆستانی مه‌سه‌له‌که‌مان پشتمگیرمان ده‌که‌ن.

هه‌قالانی خۆشه‌ویست،

نه‌ك هه‌ر ته‌نزیمی پارٹی، به‌لکو ده‌بێت له‌شکری کوردستانیش پاریزین و به‌هێزی بکه‌ین، وه‌کو ئه‌مانه‌تیکی پیرۆز به‌ گیانی بێگه‌ردی نیشتمان په‌روه‌رده‌ی بکه‌ین. ئه‌م له‌شکره‌ پۆله‌ و نه‌وه‌ی پێشمه‌رگه‌یه، پێشمه‌رگه‌ی شوپشی ئه‌یلول و گولان، پێشمه‌رگه‌ی بارزانی نه‌م، پێشمه‌رگه‌ی (کوردستان یان نه‌مان).

ئه‌م له‌شکره‌ ده‌بێت بمینیت، و پته‌وتر بێت چونکه‌ زامنی ناشتییه، زامنی مانه‌وه‌ و به‌رده‌وامبوونی پارٹی و تاقیکردنه‌وه‌ی دیموکراتیه‌.

له‌ژێر باری هه‌یج هه‌لومه‌رجیکدا، له‌شکری کوردستان ده‌ستی لێنادریت و سست و لاواز

ناکړیته وه، به لکو ده بېت هه ښه پېښت و به هیژتری بکه یڼ، و بی به له شکرېکی نیزامی ته واو.

هم له شکره بو ټوه نیه ته عدا له که س بکات، به لکو بو ټوه یه که نه هیټی که س ته عدا له پارتي و له گه لی کوردستان بکات.

خوشک و برایان،

کومیته ی ناوه ندی کومه لیک پاپورت و به لگه نامه ی ټاماده کردووه، که ده یخاته به رده ستان، بو لیکولینه وه و بریاردان، هه ښه تیښی و گورانکاری، یا خسته سهر و لبردن به چاکی ده زانن ټوه بو بریاری ټیوه ده مینیته وه.

له بهر ټوه ی ټهم پاپورتانه ده خوینینه وه و ده خرینه بهر ده ستان، لیره دا به کورتي باسی ناوه روکیان ده کم و هه روه ها ټه و هه نگاهه گرنگانه ی که ټیستا پیویستن:

۱. له رووی ته نزیمی ناوخوی پارتيه وه، وه کو باسما ن کرد ده بېت پته وتر و پیکوپیکتر بکړیت، له سستی و لاوازی رزگار بکړیت. پاش کونگره به شیوه ی ریکخستندا بچینه وه، په پیره وی ناوخو ره چاو بکړیت و پیکخواوه جه ماوه ریبه کان بکه ونه وه چالاکی فراونتر، هه روه ها موتابعه ی هه لسوکه وتی کادیران و لپرسراونی ته نزیمی بکړیت، بو په روه رده کردنیان و پاراستنیان له هه له و لادان.

له کاتی هه له کردندا زوو به زوو په خنه یان لی بکړیت و هه ول بدریت ټاستی روشنیری و هو شیاری سیاسی ټه ندامانی پارتي به رز بکړیته وه، بایه خی جیدیتر به په یمانگه ی کادیران و خوله روشنیریبه کان بدریت.

ټیستا زیاتر له (۲۱۰،۰۰۰)، ټه ندام و زیاتر له (۶۳،۰۰۰)، پالیوراومان هیه، که ده کاته نزیکه ی (۲۷۳،۰۰۰)، هه قال، ټه مه ش هه ولدانیکی جیدی ده وی بو ریکخستنی ټهم ژماره زوره.

۲. داموده زگاکانی حزب: له م بواره دا مه کته به ناوه ندیبه کان، باشر له لایه نی مه کته بی سیاسیبه وه ریک بخړین و رینمایي و سه ره رشتی بکړین، هه روه ها بایه خیکی ټیجگار گرنگ به په یوه ندیبه کان و نوینه رایه تیبه کانی پارتي له ده روه وه بدریت، بو ټهم مه به سته ش ناوه ندیکی دیاریکراو ده ست نشان بکړیت.

ده زگای شه هید و ده زگای ټه لول جینگه ی بایه خی ته واوی سه رکر دایه تی بیت و، هه موو لایه ک هاوکار بن بو پیشخستنی ټهم دوو ده زگا گرنگه.

- ياسای ته قاعدی کادیران جیبه جی بکریت که دهستکهوتیتیکی تازهیه، گرتی ژیان و کاروباری کۆمه لایه تی و تندرستی کادیرانی حزب چاره سهر بکریت.
۳. راگه یاندن پیش بخریت، بایه خی گرنگ به سه ته لایتی کوردستان بدریت، دهستکهوتیتیکی گرنگه و بهرنامه کانی پیکوپیکتر بییت، ههروه ها له رووی ناوه روک و شیوه وه، داموده زگاکانی دیکه ی راگه یاندن پیش بخرین.
۴. ده زگای پاراستنی گشتی دامه زریت بو سه ره رشتی هه موو ده زگاکانی په یوه ندیدار به کاروباری ئه منیه وه.
۵. په یوه ندی نیشتمانی نه ته وه یی و عه ره بی و ئیقلمی و ئیوده وه لته تی، هه ریه ک له ئاستی خویدا، پیک بخریت و له سه ر بناغه ی (موئه سه سه) بهرپوه بچن.
۶. بو پیکخستنی باری سیاسی و کۆمه لایه تی له هه ریمدا، پیوسته به جیدی ياسای حزبه کان و ياسای هه لگرتنی چه ک و ياسای چاپه مه نی و ياساکانی دیکه، په پره و و جیبه جی بکرین، که زامنی فره حزبی و ئازادییه سیاسییه کان و پیکخستنی ژیانی سیاسی کۆمه لگای کوردستانن.
۷. سه ره خوئی ده سه لاتی قه زابی بپاریزریت و، به هیچ شیوه یه ک بو که سه نییه ده ست بخاته ناو کاروباری قه زا و دادگاکانه وه.
۸. پشتگیری له په رله مان و ياسا و بپاره کانی، که سه ره پای ناهه مواری و دژوارییه کانی شه ری ناوخو، په رله مان وه کو ده سه لاتیکی شه ری هه ره گرنگ ماوه ته وه. له م چه ند ساله دا پاش پزگاربوونی هه ولیر، په رله مان نسابی قانونی خو ی پاراستووه و ياسا و بپاری گرنگی ده رکردووه، له و بپارانده دا پشتگیری په رله مان بکریت له وه ی که ئەندامانی فراکسیونی سه وز بگه ریته وه هۆلی په رله مان له پایته خت، بو لیکۆلینه وه له ياسای ژماره (۱) و باسی هه لپژاردنی ئاینده و گرتته کان، که ده بیته هه نگاو یکی هه ره گرنگ بو سه رکه وتنی پرۆسه ی ئاشتی.
- ئه وه شمان له یاد بییت که ئیمه سوورین له سه ر گه رانه وه بو ئه نجامی هه لپژاردنی په رله مان سالی ۱۹۹۲، که تیدا پارٹی به زۆرینه ی (۵۱٪) ده رچوو و ئەم ئه نجامه ده بییت له گۆرانکاری ئاینده بو ئاشتبوونه وه ره چاو بکریت.
۹. حکومه تی هه ریم، چالاکي وه زاره ته کان و داموده زگاکانی باس کردووه، بیگومان کاری زۆر چاک ئه نجام دراوه، پرۆزه ی سوودبه خش کراوه ته وه، هیمنی و ئاسایش پاریزراوه، له بواری تندرستی و پهروه رده و پیشه سازی و کشتوکال و پیکگوبان و، ئاوه دانی و ئه وقاف و رۆشنیری و گه یاندن و گواستنه وه و، خویندنی بالآ و کۆری زانیاری

کوردستان و بواره کانی ترډا، دهستکه وتی چاک نه نجام داوه. به لأم له هه مان کاتدا کابینه ی سټیه می حکومتی هه ریم به راشکاو ی دهستیشانی گرفت و ناسته نگه کانی ریگه ی حکومتی کردوو، هه روا باسی که موکوری و گنده لی و نه خوشیه کانی کارگپری و به پړوه بردنی کردوو، وه کو نه خوشیه کانی ئیداراتی کون له فساد و به رتیل و دزی، جگه له دیارده سلبیه کانی ئیستا، که ده بیت ئیجرائاتی پیوستی له و باره وه نه نجام بدریت.

به شیکی گرنگی کاری حکومتی هه ریم به شداربوونه، به هاوکاری پړیکراوی نه ته وه یه کگرتوو کان، بۆ جیهه جیکردنی بریاری (۹۸۶) که (۱۳٪) به لکو پتر له داهاتی فروشتنی نه وتی عیراق، له لایه ن نه ته وه یه کگرتوو کان وه، بۆ کوردستان سهرف ده کریت.

له م پرووه حکومتی هه ریم له چالاکی دایه بۆ زامنکردنی به شی کوردستان له داهاتی نه وتی ولاته که ماندا، هه روه ها بۆ گه یانندی که لوله راسته وخو بۆ کوردستان و زیادکردنی پوولی حکومتی هه ریم له بریاردان و جیهه جیکردنی پیوستیه کان و چه سپاندنی بۆ چووونه کامان بۆ چاره سهری کیشه کان به تاییه تی ئاو و کاره با، پاش خوراک و ده رمان. بۆ پیشخستنی ئه رک و کاری حکومتی هه ریم پیوسته پشتگیریه کی ته وای لیژنه ی چاودپری ئه نجومه نی وه زیران و وه زاره تی دارایی و تابووری بکریت. پیوسته ئه نجومه نی پلاندانان (مجلس تخطیط) هه بیت و گهر وا پیشنیار کراوه که وه زاره تی داد و ئه وقاف بکرین به یه ک وه زاره تی، وه زاره تی ئه شغال و ئاوه دانکردنه وه ش بکرین به یه ک، وه زاره تی ته ندروستی و کومه لایه تیش بکرین به دوو وه زاره تی: ته ندروستی و کاروباری کومه لایه تی، ئه گهر وه زاره تی خویندی بالآ نه کریته وه، ده توانری خویندی بالآ سهر به وه زاره تی په روه رده بیت.

هه فالانی به ریز،

له م راپورتانه دا گرنگی ته وای دراوه به لیکوئینه وه ی بارودوخی ناوخو، به تاییه تی پړوسه ی ناشتی و هه لوئیستی ناشتیخوازانه ی پارتي و پابه نذبوونی به ریکه وتننامه کان، که دواینی ریکه وتننامه ی واشنتونه. ئه وله ویه ت دراوه به لیکوئینه وه له بارودوخی ناوخو و هه ول و ته قه لالی پارتي، بۆ دواهیان به شه رکه که و سهرخستنی ناشتی و ئاسایش و پاراستنی دهستکه وتی گهل، که فیدرالیزم و په رله مان و حکومتی هه ریمه، هه روه ها باسی شه پری نارپه وای په که که دزی شه رعیه ت و ته جروبه که مان و پارتي، له م سالانه دا که ئه وه کونگره که مان له کاتیکدا ده به ستریت، په که که خه ریکه هه لوبه شیتته وه و ته وای سیاسه ته چه وته کانی دزی پارتي و گه لی کوردستانی عیراق فه شه لی هیئاوه.

مهسه لهی کورد له چوارچپوهی هه لومه رجه ئیستای نیوده و له تی، باسیکی دیکه ی گرنگی به لگه نامه کانه، که چۆن ده رفه تیکی مېژووی و نیوده و له تی بو کورد و، کوردستان په خساوه و چۆن ده بیته له و هه لومه رجه گونجاوه که لک و هه ربگرین.

خوشک و برایانی خوشه ویست،

ئه ندامانی دوا زده به مین کۆنگره ی پارتی،

هیوادارم به گیانیکی پر له ههستی لپرسراوه تی و نیشتمانی په روه ری و پارتی ه تی و زانستییه وه، له م به لگه نامه بکۆلنه وه و بیرو پای خۆتان ئازادانه ده ربپر، تا پیکه وه به ئامانجی هاوبه شی هه موومان بگه ین، که به هیزبوونی پارتی و فراوانبوونی پۆلی نیشتمانی و نه ته وه یی ئه م حزبه دیرینه یه، له پیناوی کورد و کوردستاندا.

هه فالان،

ئازادانه و مه سئولانه له بابته کان بکۆلنه وه، به لام دوور له ته شهیر و تانه و بوختان، ئه مانه به هه چ شپوه یه که قه بول ناکرین، ده بیته بزنان که که سمان مه عسوم نین، که سمان دوور نین له په خنه، هه موومان مومکینه هه له بکه ین، ده بیته زانستانه بو مه سه له کان بچین به شپوه یه کی به نامه پریژ بو به موئه سه ساتکردنی ده زگا کامان برۆین، هه ر بژین.

تیپینی: ئه م به لگه نامه ئه مانه، که له راپۆرتی گشتی کۆمیته ی ناوه ندین:

چالاکیه کانی حزبی که بریتیه له:

1. ژیا نی ته نزی می و سیاسی ناوخوی پارتی و داموده زگا کانی و، په یوه ندییه کان و راگه یان دن و پینشیار بو چاره سه ری گرفته کان.
2. راپۆرتی شه ری داسه پای ناوخو و پرۆسه ی ناشتی.
3. راپۆرتی شه ری په که که دژی کوردستانی عیراق.
4. راپۆرتی بارودۆخی نیوده و له تی و مه سه له ی کورد.
5. راپۆرتی دارایی.
6. راپۆرتی عه سه که ری: راپۆرتی فه رمانده یی له شکر ی کوردستان (ف. ل. ک).
7. راپۆرتی فراکسیۆنی پارتی له ئه نجومه نی نیشتمانی کوردستانی عیراق.

۸. راپۆرتی فراکسیۆنی پارتی له حکومهتی هه‌ریمی کوردستان.

هه‌روه‌ها:

- پرۆژه‌ی گۆرانکاری په‌یره‌وی ناوڤۆ.
- پرۆژه‌ی گۆرانکاری پرۆگرامی پارتی.

ئه‌وه‌ش ده‌خرینه‌ به‌رده‌ستتان..

ئێتر هه‌ر سه‌رکه‌وتوو بن، خوای مه‌زن پشتیوانمان بێت. هه‌زاران س‌لاو له‌ گیانی پاکی شه‌هیدان. بژی کورد، بژی کوردستان.

چالاکیه‌کانی گشتیی حزب

دوا‌زده‌یه‌مین کۆنگره‌ی پارێمان له‌ کاتێک ده‌به‌ستری‌ت که‌ جیهان پێشوازی له‌ هه‌زاره‌ی سی‌یه‌م ده‌کات، به‌و شیوه‌یه‌ ئه‌مه‌ ده‌بێته‌ ئاخیرین کۆنگره‌ی پارتی له‌ سه‌ده‌ی بیسته‌مدا، ئه‌م سه‌ده‌یه‌ که‌ دوو شه‌ری جیهانی و پووداوی هه‌ره‌ گه‌وره‌ و شه‌ر و شو‌په‌ی ئیقلیمی به‌خۆیه‌وه‌ دیوه‌، هه‌روه‌ها له‌م سه‌ده‌یه‌دا گه‌لانی جیهان سه‌رکه‌وتنی گه‌وره‌یان به‌ده‌ست هێناوه‌. مێژووی نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌م سه‌ده‌یه‌دا پر بوو له‌ راپه‌رین و شو‌پشی درێژخایه‌ن له‌ پیناوی ئیساتکردنی ناسنامه‌ی نه‌ته‌وه‌یی و وه‌رگرتنی مافدا.

گه‌وره‌ترین ده‌ستکه‌وتی بزوتنه‌وه‌ی رزگاربخواری کورد له‌م سه‌ده‌یه‌دا، رێکه‌وتنامه‌ی ۱۱ی ئازاری سا‌لی ۱۹۷۰یه‌، که‌ مافی نه‌ته‌وه‌یی میلیله‌ته‌که‌مان له‌ کوردستانی عێراقدا سه‌لمیندرا. ئه‌م ده‌ستکه‌وته‌ مه‌زنه‌ش له‌ سایه‌ی سه‌رو‌کایه‌تی حیکمه‌تی بارزانی نه‌مر و، خو‌راگری و مقاومه‌تی دلێرانه‌ی میلیله‌ته‌که‌مان له‌ هه‌موو بواریکدا هاته‌ ده‌ست، هه‌روه‌ها رێکه‌وتنامه‌ی ۱۱ی ئادار تاکه‌ سه‌رکه‌وتنی سیاسی و قانونی کورده‌ له‌م سه‌ده‌یه‌دا.

پارێمان که‌ ئه‌م‌پۆ له‌ دوا‌زده‌یه‌مین کۆنگره‌یدا ئالای بلندی ده‌شه‌کێته‌وه‌، ئه‌و پارته‌یه‌ که‌ به‌ده‌ستپێشخه‌ری **مسته‌فا بارزانی** له‌ جه‌رگه‌ی خه‌باتی رزگاربخواری گه‌له‌که‌مان له‌دایک بووه‌، هه‌ر ئه‌ویش بوو که‌ قوربانی زۆر و زه‌به‌ندی پێشکه‌ش کردوو له‌ پیناوی بلن‌دراگرتنی ئالای خه‌بات له‌ چله‌کاندا که‌ نائومی‌دی زۆر بواری نیشتمانی گرتبووه‌، که‌ شو‌پشی ۱۴ی

گهلاويژي سالي ۱۹۵۸ سهرکهوت، پارتي هه لومه رجي ئه و سهردهمه ي قوزته وه و له نازاديه ديموکراتيه کان که لکي وه رگرت، بو بلاوکردنه وه ي هوشيارى نه ته وه يي و ديموکراتي و ريکخستني ريزي جه ماوه ري کوردستان و داگرنتي توانايان له پيناوي مافي نه ته وه يي و ديموکراتي کومه لايه تييدا.

پارتي گه وره ترين شوپشي هاوچه رخي هه لگيرساند، که شوپشي ئه يلوله به سه روکايه تي مسته فا بارزاني، ئه و شوپشه ي که ريکه وتننامه ي ميژوويي ۱۱ ي نازاري بو به رژه وه ندي ميلله ته که مان و بزافي ديموکراتي له عيراقدا به ئه نجام گه ياند. پارتي هه روه ها رپيه ر و هه لگيرسيئنه ري شوپشي ۲۶ ي گولانه که به رده و امبوون و ته و اوکهرى شوپشي مه زني ئه يلول بو و، به سه ر واقعي نه کسه شومه که ي ريکه وتننامه ي جه زائير زال بوو.

پارتي هه روه ها هه لگري نالاي يه کخستني هيژه کاني ئوپوزسيوني عيراقيه و، له لايه نه ئه ساسيه کاني يه کخستنه وه ي خه باتي هيژه کاني کوردستانه، که له دامه زراندي (جود) رولتيکي به رچاوي هه بووه، هه روه ها له به رهي کوردستانيدا رولي هه ره سه ره کي بينوه.

پارتي شانبه شاني لايه نه کاني تري به رهي کوردستاني، به رنامه ي بو راپه راندي دانا و دليرانه سه رکردايه تي جه ماوه ري کوردستاني کرد، که ده رفته تي ته و او ي بو گشت هيژه سياسي و کومه لايه تيه کان ره خساند، تا هه ر لايه نيک به شيوه ي خو ي له ده سته که وتي راپه رين که لک وه ر بگريت.

پارتي يه که مين لايه ني سياسي بوو که بانگه يشتي بو هه لباردي کرد، بو پينکهيئاني په رله مان و حکومه تي هه رييم، هه روه ها رولتيکي سه ره کي نواند له پيناوي پاراستني يه کيتي ريزي کورد و له و پيناوه دا به رژه وه ندي حزبايه تي خو ي به لاهه نا. به و شيوه يه خه ون ي نه ته وه ي کورد له دامه زراندي ئيداره يه کي کوردستاني هه لبارد و، له سه ر خا کي کوردستاني نازادکراودا هاته دي.

پارتي له يازده يه مين کونگره يدا، که کونگره ي يه کگرتن بوو به بروا و ئوميد وه چاوه پرواني ئاسوي به رفراوانتر بوو، بو گه شه پيداني تاقیکردنه وه ي ديموکراتي و ژياني فره حزبي و، سه روه ري ياسا و په يره وکردني مافي مروف. هه روه ها پارتي ده ستي بو گشت حزب و هيژه سياسي و کومه لايه تيه کان دريژ کرد بو چه سپاندي خه باتي هاوبه ش و ئاوه دانکردنه وه ي نيشتمان.

به لام زور به داخه وه، ئه و نيشانه ئيجابiane بوچووني ئه واني دیکه ي تیکدا که به

هه له دا پوښتن، ئهوان به هه له گه‌یشتن له سنگفراوانی و به‌ته‌نگه‌وه‌هاتنی پارٹی به‌رامبه‌ر به‌رژه‌وندی گه‌ل، هه‌روه‌ها به‌رامبه‌ری ریز و بروای پته‌وی جه‌ماوه‌ری کوردستان، به‌رامبه‌ری پارٹی و کوبوونه‌وه‌ی خه‌لکیکی زور له ده‌وری ئه‌ودا بوو، که هیشتا حه‌وت مانگ به‌سه‌ر کونگره‌ی یازده‌دا تینه‌په‌ری بوو، یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان شه‌ری شوومی ناوخوی به‌سه‌ر پارتی‌دا داسه‌پاند، دیاره‌یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان که‌وته ئه‌و واهیمه‌یه‌وه که گوايه ده‌توانیت کیشه‌ی ده‌سه‌لاتی سیاسی له‌ریگه‌ی عه‌سکه‌ریه‌وه چاره‌سه‌ر بکات. نه‌به‌س یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان به‌لکو په‌که‌که‌ش به‌رای چاوی نه‌هات و که‌وته ده‌ستدریژی دژ به‌پارٹی و گه‌لی کوردستان و داموده‌زگا شه‌رعیه‌کان.

هه‌ر دووکیان واته (یه‌کیتی و په‌که‌که‌) شانه‌شانی یه‌کتر که‌وته ئه‌و ده‌ستدریژکاریانه و شه‌ریان داسه‌پاند، هه‌ر بویه‌ش پارتمان به‌ته‌نیا شه‌ره‌فی پاراستنی تاقیکردنه‌وه‌که و شه‌رعیه‌تی که‌وته ئه‌ستۆ.

سایه‌ی شوومی شه‌ری داسه‌پاو، ته‌واوی لایه‌نه‌کانی ژیان و گشت چالاکیه‌کانی پارتمان گرتوه، ئاسه‌واری قوولی سلبی خسته‌سه‌ر په‌رله‌مان و حکومه‌تی هه‌ریم، برینی قوولی له‌جه‌سته‌ی کومه‌لگای کورده‌واری کرده‌وه و بووه‌هوی شه‌هیدبوونی سه‌دان هاوالاتی به‌تایه‌تی پيشمه‌رگه‌ی قاره‌مان که‌قه‌لغانی گه‌له‌که‌مان.

جه‌وله‌کانی ئه‌و شه‌ره‌داسه‌پاوه‌مۆرکی جه‌نگی هه‌مه‌لایه‌نه‌ی گرتبه‌ر، که‌به‌شیکی هه‌ره‌زور و گرنگی له‌هیز و توانای ماددی و عه‌سکه‌ری و سیاسی، پارٹی به‌خویه‌وه مه‌شغول کرد، که‌پارٹی بو‌پاراستنی خوی و پاراستنی شه‌رعیه‌ت و ده‌ستکه‌وتی پاره‌پینه‌پیره‌که‌ی ناچار بوو ئه‌و قوربانیانه‌بدات.

پارٹی به‌پشتیوانی میژووی پر له‌شانازی خوی، به‌و ئومیده‌ی که‌کونگره‌ی یازده‌پینی به‌خشیبووی سه‌ره‌رای شه‌ری ویرانکاری ناوخو، به‌دریژی ئه‌و ماوه‌یه‌له‌سه‌ر خه‌بات و تیکۆشانی خوی به‌رده‌وام بوو.

پارٹی به‌ده‌ستیک له‌خوی و له‌گه‌له‌که‌ی به‌رگری ده‌کرد و به‌ده‌ستیکی تر خه‌ریکی ئاوه‌دانی و چه‌سپاندنی داموده‌زگا نیشتمانی و شه‌رعیه‌کان و داموده‌زگاکانی خودی پارٹی بوو. پارٹی هه‌میشه‌ئه‌وه‌ی له‌یاد بوو که‌پاریزه‌ری که‌له‌پوری ده‌وله‌مندی نیشتمانییه‌و، هه‌لگری ئالای مسته‌فا بارزانییه‌و هه‌ر ئه‌وه‌زانی مانه‌وه‌ی تاقیکردنه‌وه‌که‌یه‌و، ئه‌وه‌یه‌که‌ده‌توانیت میلیت به‌ئامانجی پیره‌کانی بگه‌یه‌ت.

یه که م: گرنګترین ئەو گرفتانه ی که دوو چاری کاری حزبایه تی بوونه:

۱. پاش شەپری ناوخۆی داسەپاوی سالی ۱۹۹۴، بارودۆخیکی دژواری سیاسی و ئەمنی له کوردستاندا زال بوو، سەرکردایه تی لقی (۳، ۴ و ۱۱) ناچار بوون له گۆرەپانی تەنزیمی خۆیان دوور بکەنەوه، ئەویش کاریگەری سلبی خسته سەر چالاکی حزبایه تی و جەماوەری له سنووری ئەو لقانەدا.

هەر وهه ها به زه بیری بارودۆخه تازیه، ئەرکی حزبایه تی له جیاتی کاری سیاسی و جەماوەری، ناچار بوو زیاتر شیوازی مقاومه تی عهسکەری به خۆیهوه بگریت. ئەو بارودۆخه بهو ناوچانهوه نه وهستا، به لکو تهواوی بواری چالاکی حزبی پارێزگای دهۆک و پارێزگای ههولێریشی گرتەوه، چونکه ئەگەر لقی یهك توانییتی تا پرادهیهك به ئارامی و هیمنی مینیتیهوه، ئەوه دوژمنکاری بهردهوامی په که که ئارامی ئەو لقه شی تیکدا بوو. به وجۆره لقی یه کیش کهوته مقاومهت به رامبهری شەپری داسەپاوی په که که، هەر وهه ها گه پاندنه وهی ئارامی و ئاسایش که ئەویش به شیکی زۆری چالاکیه کانی به خۆیهوه مه شغول کرد.

شاری ههولێر و دهووربهری واته سنووری لقی (۲) لهو ماوهیهدا بوو به ناوهندی مملانیی پاستهوخۆ، ههروهها سنووری لقی (۹) و لقی (۱۰) بوون به گۆرەپانی مملانی. ئەو هه موو پرووداوانه تهئسیری سلبی خسته سەر پێکخستنی حزبایه تی له سه رانسه ری کوردستاندا، هەر جیگه یهك به پێی وه زع و شیوه ی خۆی. ئەو بارودۆخه ناهه مواره بووه هۆی گۆرانکارییه کی کوتوپر و دیارده ی نامه تتی که ئەمڕۆ دهیبینن.

۲. له بهر ئەو هۆیانه، پارتی له ئەنجامی ئەو پرووداوانه و، ئاکامه کانی شەپری داسەپاودا تووشی گرفتێکی گه و ره بوو، داموده زگای حزبی تا پرادهیه کی زۆر، به گیروگرفته کانی ئەنجامی ئەو بارودۆخه نا ئاساییه وه مه شغول بوون.

هه موو ئەوانه بوون به هۆی په یدابوونی خروقات و لادان له په پره وی ناوخۆ و په پره ونه کردنی ئسولی پێکخستنی ناوخۆ، هه ندیک له وه له و لادانانه گه و ره بوون، هەر بۆیه ش کاروباری حزبایه تی زۆر جار تووشی شله ژان ده بوو، شیوازی نا ئاسایی په یدا ده بوو، هه ندی که س مه سئولیاتی وای وه رده گرت که له هه لومه رجی ته بیعیدا شتی وا رووی نه ده دا.

ئه وه ش هه یبه تی حزبی له که دار کرد و په پره وکردنی مه بده ئی پێکخستنی لاواز کرد، له ئەنجامدا جۆره نامه رکه زییهت و شیوه یه کی گۆینه دان له ئاستی جیا جیادا په یدا بوو.

۳. ماوه يه ك له مه كته بي سياسيدا ميكانيزميكي روون بو ئاراسته ي چالاكي حزبي و، به دوداچووني گيروگرتي لق و ناوچه كان و داموده زگاگاني ديكه ي حزبي له ئارادا نه بووه.

هر بويه ش له نيواني مه كته به ناوه ندييه كان و مه كته بي سياسي، ههروهه له نيواني لقه كان و مه كته بي سياسي، په يوه ندي ريكوپيكي له ئارادا نه مابوو. جوړيكي هاته پيش كه رينمايي و ئاراسته كردن نه مابوو، سه ربه خوئي و ده سه لاتي زيادكاري كرده سه ر بواري مه عنه وي و، رولي سه ركردايه تي له ئاراسته كردني حزبا لاواز بوو. هه ر ئه وه ش بوو له چوارچيوه كاني تري سه ركردايه تي ره نكي دايه وه، له لقه كانه وه بگره تا ليژنه ناوچه كان.

۴. ههروهه له نيوان ده زگاگاني پارتي، به تايبه تي نيواني په رله مان و ئيداره له لايه ك، و پارتي و ئيداره له لايه كي تره وه، ميكانيزمي رووني ته نسيق له ئارادا نه مابوو. هه ر بويه ش دامه زراندن زور جار به پي مزاجي شه خسي و رولي تايبه تي ئه نجام ده درا، ئه وه ش به شيويه كي سلب ي كاري خسته سه ر لقه كان كه گوئي به بيرورايان نه ده درا، ته نانه ت له سنووري چالاكي و كاروبارياندا، كه ده با له داينكردني خزمه تگوزاري و ده سته وتي په واي ناوچه كانيان رولي خويان هه با.

۵. زور به كه مي بارودوخي سياسي و گرفته كان و هوكاره كانيان، به شيويه كي ريكوپيكي بو لق و ناوچه و ريكخستن به گشتي، شي كرانه وه، ئه مه ش ده رگاي خسته پشت بو ئه وه ي هه ر كه س به پي بيروبوچووني خوئي، يان له به ر نزيكبووني له ئه م يا ئه و ليپرسراوه يان له مه ركه زي سه ركردايه تيبه وه رووداوه كان شي بكاته وه. ئه گه ر له كاتي خويدا رينمايي پيوست نه گات، ئه وه به سلب ي كار ده كاته سه ر پرؤسه ي په يوه ندي نيواني سه ركردايه تي و قاعيده و پره نسپي په يوه ندي و هاريكاري له پرؤسه ي حزبيدا لاواز ده كات.

۶. گرفت و سلبيات به گشت جوړه كانيه وه به سه ر يه كدا كه وتن و، ئيجرائاتي حزبي و ئيداري پيوست بو چاره سه ركردنيان وه رنه ده گيرا، خراپه كان محاسبه نه ده كران ئه ويش واي كرد كه سلبيات به رده وام بيت و، حاله تيك له گوپينه دان په يدا بيت و ئاره زووي كار كردن نه مينييت.

ههروهه ليپرسراواني پارتي مان له حزب و په رله مان و حكومه ت، له رووي په يوه نديه كاني كو مه لايه تي و له ئاستي ژياندا تا راده يه ك، له جه ماوه ر دوور كه وتوونه ته وه و ديارده ي بيروكراتي سه ري هه لداوه، ئه مه ش پيوسته چاره سه ر بكريت. ئه و حاله تانه بوون به نه خو شيبه كي گشتي له ئاستي جوړاوجوړي پارتي دا، ئه مه ش به

- راستی حاله تېکی نه خوښییه که ده بیت له پېشه وه چاره سهری بو بدوزینه وه.
۷. زوربه ی ئەندامانی مه کته بی سیاسی، دوور له کاروباری پرۆسه ی حزبی مه سئولیاتیان کهوته سهرشان، بېگومان یه که مین ئه رکی ئەندامانی مه کته بی سیاسی ئه وه یه که، سه رکردایه تی پرۆسه ی حزبی بکه ن و سه رپه رشتی چالاکي بکه ن و زور به وردی ئاگادار بن، له چالاکي گيروگرفتی لق و ناوچه و ده زگاکی تری حزبی و په یوه نديیه کان. دابه شبوونی ئەندامانی مه کته بی سیاسی، به و شیوه یه بۆشاییه کی گوره ی دروست کرد، به تاییه تی له سه رکردایه تی کردنی مه کته به ناوه نديیه ئەساسییه کانی حزبی، وه کو مه کته بی ناوه ندي پیکه ستن، مه کته بی ناوه ندي پراگه یانندن، مه کته بی پیکه خراوه جه ماوه ریه کان و مه کته بی په یوه نديیه نیشتمانییه کان، ئه وه ش بوو به هوی ئه وه ی ئەندامانی مه کته بی سیاسی وه کو هه یئه تیکي سه رکردایه تی، نه توانن ئاگاداری گشت چالاکي یا کیشه و گيروگرفتی بکن. هه ر بۆیه ش جوړه نه گونجانیك هاته کایه وه که به سلبي ته ئسیری له پرۆسه ی قیاده ی جه ماعی کرد.
۸. ده زگای ناوه ندي پشکین و چاودیږی، له بهر بارودوخی شه ری داسه پاي ناوخوا و له بهر چند هوییه کی تر، ئەم ده زگایه نه یوانی وه ک پېویست به ئه رکي خو ی هه ئسیت، هه روه ها راپورته کانی ئه وه هه یئه ته پشت گو ی خران، به پېویستی ده زانین ئەم ده زگایه به هیز بکریت.

هه قالانی به ریژ،

له سایه ی ئه و بارودوخوا و گرفت و ته عقیدانه دا و سه ره رای دژواری و ئاسته نگی زیاد، دیسانه وه داموده زگای حزبی له سه ر چالاکي ته نزیمی و جه ماوه ری و پراگه یانندن و کومه لایه تی و ئاسته کانی تر به رده وام بوو، هه روه ها ده زگای حزبی له جیگه ی خو ی نه چه قی، به لکو هه میسه به ره و پيش چوو، هه ر چه نده به پپی خواست نه بووه، له پرۆسه ی حزبايه تیدا هه میسه دا کو کی ده کرایه سه ر گرنگی کو بوونه وه ی شان ه که بربره ی پشتی چالاکي حزبه. هه روه ها هه ول ی دده ئابوونه کو بکریته وه وه کو پرهنسپیک که حزبی له سه ر دامه زراوه. هه روه ها داوای ده کرد ئەندامان له نیو جه ماوه ر و چینه هه ژاره کان تی بکو شن و له دهر د و ئازاریان تیبگه ن، ئه و کارانه به بی که موکوری نه بوون، به لام هه میسه سوور بوون که فه رمانی حزبی جیه جی بکریت. به راستی ده لپین که هه ولومه رچی لقه کان و چالاکیان به شیوه یه کی گشتی به ره و پيش چوونه، هه رچه نده له راده به دهر گيروده ی گيروگرفت و ئاسته نگ بوونه.

له و ماوهیه دا به تاییه تی پاش رزگارکردنی ههولیر، دهستکهوتی وهها وهدی هات که نه بهس تهئسیری لهسه ر بوارى تهزیمی بهلکو لهسه ر تهواوی بوارى سیاسى و کۆمه لایه تی هه بووه.

دووهم: دهستکهوته گرنه گه کانی ئه و ماوهیه:

۱. دهزگای شههید:

دامه زراندى دهزگای شههید دهستکهوتی گه وهی پارتییه، به راستی کاریکی مهزنه و تا رادهیهك ویزدانى ئارام کردین، له هه مان کاتدا به دامه زراندى دهزگای شههید، هه ندیک چاکه ی خیزان و که سوکاری شههیدانى بزوتنه وهی رزگارخوای کوردستان ده دهینه وه، هه رچه نده هه رچی بۆیان بکریت هه ر که مه.

هه رچه نده دهزگاکه تا ئیستا له سه ره تای کاره، به لام دروستبوونی هه نگاویکی دروست و چه سپاوه. پۆیسته زیاتر و به جدی و به گیانی لپرسراوه تی، به رامبه ری دهزگای شههید بوهستین و هه ول بدهین بۆ دابینکردنی گشت پیداو یستیه کانی، بۆ ئه وهی گه شه ی پى بدهین و بیکهین به دهزگایه کی وهها، که بتوانی به گشت لایه نه کانی خیزانى شههید بایه خ بدات.

۲. دهزگای ئه یلول:

دهزگایه که به شانازییه وه دامه زراوه، به مه به ستی ریکخستن و سه ره رشتی و به سه رکردنه وه و چاره سه رکردنی گه رگه ی پيشمه رگه ی شوپشی ئه یلول و سوودوه رگرتن له ئه زموون و شاره زایان، ئه م دهزگایه په یوه ندى راسته وخوی به فه رمانده یی له شکری کوردستانه وه ده بیئت.

ئه م بریاره بۆ ریزنان له پيشمه رگه قاره مانه کانی شوپشی ئه یلول و که له پوور و، میژووی ئه و شوپشه مهزنه وه رگه یراوه و دهزگای ئه یلول هه ول ده دات وه کو چوارچه یه کی حزبی و کۆمه لایه تی و عه سکه ری ئه و پيشمه رگانه کو بکاته وه و ریک بخات، هه روه ها بایه خ به ژيانى خیزان بيات و زامنى چاره سه ری بارى کۆمه لایه تی و ته ندروستیان بیئت.

۳. ناوه ندى مسته فا بارزانى بۆ دیراساتى ستراتيجى كوردى له واشنتون:

ئەمە ناوەندیکی ئەکادیمی هەرە گرنگە، بە تەقەلای راستەوخۆی سەرکردایەتی پارتی و زانکۆی ئەمریکی لە واشنتۆن دامەزرراوە، ناولینانی بارزانی بۆ پێزگرتنە لە بیروپرا و پێیازی مستەفا بارزانی نەمر، کە ناشتی و خو لیبوردن و تەسامح و ئازادی و دیموکراتییە، ئەم ناوەندە جوۆرەها لیکۆلینەووی سیاسی، ئابووری، کولتوری، کۆمەلایەتی، ژینگە و هەر بابەتییکی دیکە کۆمەلگای کوردەواری دەگریتهوه. هەرۆهها ناوەندی مستەفا بارزانی تەنیا بۆ یەك حزب یا یەك پارچە نییە، بەلکو بۆ هەر کوردیکە لە هەر پارچەیهك یا لە هەر کووی بیته، هەرۆهها بۆ هەر کەسیکە کە پەيوەندی بە لیکۆلینەووی مەسەلە ی کوردەووە هەیه.

شایانی باسە سەننەری ناشتی جیهانی بەشیکە لەم زانکۆیە، واتە زانکۆی ئەمریکی ئەو ناوەندە ی بە ناوی بارزانی کراوەتەووە، یەکەمین مەرکەزی ئەکادیمی موعتەبەرە لە ئەمریکا کە دەربارە ی دۆزی کورد دەکۆلێتەووە.

دامەزراندنی ناوەندی بارزانی لە زانکۆی ئەمریکی، بە هاوکاری دۆستی کورد پروفیسۆر عەبدولعەزیز سەعید، هەرۆهها بە پەزنامەندی و هاریکاری تەواوی سەرۆکی زانکۆکە و چەندین کۆنگرێسمانی بەرپێز و هەرۆهها بەرپێز رۆبەرت پلێترو لە وەزارەتی دەرەووی ئەمریکا هاتە دی.

ئەو ی پێویستە کە کۆرۆکۆمەلە ی ئەکادیمی و زانستی و کۆمەلایەتی و سیاسی کورد ئەنجامی بدەن، پشنگیری ماددی و مەعنەوی و ئەکادیمیە لەم ناوەندە گرنگە.

٤. نێزامی خانەنشینی کادیر:

دەرکردنی ئەم نێزامە دەستکەوتییکی گرنگە، بەو هەش پارتی دان دەنیت بە پۆلی کادیران و خەباتیاندا.

کادیران بۆ بەرگری لە سەرەتاو بەهاکانی کوردایەتی و قوربانیدان لە پێناوی پێشکەوتنی پارتیدا، ژیانی خوێان بە سەر بردووە.

نێزامی خانەنشینی کادیر دەستپێشخەریهکی بەرز ی مرۆفایەتیە بۆ پەرخساندنی هەلومەرجی شیاوی ژیانی ئەو خەباتگێرانه و خێزانیان.

ئەم نێزامە، بێگومان هانی هەمووان دەدات تا زیاتر بە گیانی خو لیبوردنەووە، تیبکۆشن تا پایە ی پارتی بەرزتر و ئالاکە ی هەمیشە لە ئاسمانی کوردستاندا شەکاوه بمینیتەووە.

۵. ژيان و تهنډروستی کاديران:

پارتي بايه خي به چاککردنه وهی باری ژيانی کومه لايه تي و تهنډروستی کاديران داوه، تا راده يه کی باش گيروگرفتي چاره سهر کردوون، بايه خي گرنگتري به معالجه ي پيشمه رگه و نه ندامانی بريندار داوه، چ له ناو ولات يان به ناردن بو دهره وه، ههروه ها بو معالجه ي نه و نه خوشيانه ي که له ولاتدا چاره سه رييان زه حمه ته، نه ویش راسپارده ي ليژنه ي پسپوري پزيشکی.

ههر چه نده هيشتا له م باره يه وه که موکوري هه يه، به لام نه وه نده ي له توانادا هه بووه بو کاديرانی تیکوشه ري پارتي نه نجام دراوه.

پيوستيشه زياتر بايه خ به باری ژيانی کومه لايه تي و تهنډروستی کاديران بده ين و، به نامه يه کی رپکوپيک بو نه و بواره دابريژين.

ئاوردانه وه له باری ژيانی کادير نه رکيکی پارتييه به رامبه ر به وه هه قالانه که ته مه ني خويان بو خه بات و فيداکاری له پيناوی کورد و کوردستان ته رخان کردووه.

۶. پته و بوونی رولي ئافره ت له ريزی پارتي دا:

ئافره ت نه ک له کومه لگای روظنئاواييدا، به لکو له کومه لگای تازه پيگه يشتوويشدا هه رده م له پيشکه و تندايه، له کومه لگه ي کوردستاندا رپژه ي ئافره تان له زانکو و په يمانگانا که به (۳۰٪ بو ۴۰٪) ده گات، ههروه ها له داموده زگای حکوميدا له و رپژه يه که متر نييه.

به لام نه و رپژه يه وه کو پيوست له رپکخستنی حزبی و رپکخستنی يه کيتي ئافره تاندا ره نگی نه داوه ته وه. حزه کانی کوردستان به گشتي هه ول ده دن ئافره تان بو ريزی خويان رابکيشن.

پارتي بايه خي به وه رگرتنی ئافره تان داوه، چ له ريزی رپکخستنی حزبی چ له ريزی يه کيتي ئافره تاندا.

بو نه وه ش دهره فته يکی فراوانی ره خساندووه تا ئافره تان به شداري خولی روظنبيري بن و، له په يمانگای کاديران وه ربگيرين و له پله و پايه ي به رزی حکومه تي هه رييم به شدار بن، بو نه وه ي ئافره تان له گشت بواره کاندا پيش بکه ون و زياتر يه کسانی به دی بيت، له راستيدا تا راده يه ک له م بواره دا پيشکه وتن هه بووه.

تیسٹا ریژہی ئافرہ تان له نیوان پالیوراوانی پارٹیدا نزیکهی (۱۴٪)، به لام ده بیٹ هه ول بدریٹ بو ئه وهی ئه و ریژهیه له داهاتوودا چه ندین به رامبه ر بیته وه، له کو تایدایه کیک له بنه ما ئه ساسیه کانی نو یسازى و پیشکه وتنی پارٹی ئه وه یه که به جیدی هه ولی داوه و هه ول ده دات تا ئافره ت جیکه ی شایانی خو ی له پرۆسه ی حزبایه تی و ژیانى سیاسى و کومه لایه تی و ئابوو ری بکاته وه.

۷. رۆشنیری حزبایه تی:

ئه لف - په یمانگای کادیران:

ئه م په یمانگایه سه ره له نو ی ژیاوه تا کادیری به توانا ئاماده بکریٹ، که بتوانیٹ رووبه پرووی مملانی بیته وه و به رۆشنیری حزبی گو ش بکریٹ، شاره زای میژووی حزب و میلیله ته که ی بیٹ، له ده ردی کومه لایه تی تیباگات و وینه ی پرشنگذاری حزبکه ی به جه ماوه ر بگه یه نیٹ و، هه میشه ئاماده کار بیٹ له ئیختیساسی جیا جیای ته نزیمی و راگه یانندن و جه ماوه ریدا کار بکات.

بو ئه وه ی په یمانگا ئه رکی خو ی به جی به ی نیٹ، هه ول دراوه پیداو یستی ئیداری فی ربوو نی دابین بکریٹ. کومه لیک له سه رکرده کانی پارٹی و مامۆستایانی زانکو له پسپۆرایه تی جیا جیادا، ئه رکی وانه وتنه وه یان خسته ئه ستۆ له سه ر بناغه ی فی رکردنی به رنامه ی چری زانستی و عه مه لی.

خولیک شه ش مانگی خایاندوو، ئه نجامه که شی باش بووه، بیگومان ئه م مه سه له یه گرنگی تاییه تی خو ی هه یه، پیویستی به دوا دا چوون و بایه خدان و کۆشش و هه ولی زیاتری هه یه.

ب - خولی رۆشنیری:

به ده ستی شخه ری لقه کان و پشتگیری مه کته بی سیاسى، خولی چری رۆشنیری له گشت لقه کانی حزب و ئاسته جیاوازه کاندایک خراوه، که تاقیکردنه وه یه کی سه رکه وتووانه بووه و کادیری دلیر و چاونه ترسی پیگه یاندوو، که توانای رووبه پروو بوونه وه ی گیرو گرفته کانی ژیانى حزبایه تی بیان هه یه، ئه م خولانه ئه نجامی باش و پروونی لئ که وته وه، له ماوه ی سئ سالی رابردودا (۱۹۱۴)، کادیر له و خولانه ده رچوونه.

دهبیت زیاتر بایه خ بدهین و زیاتریش ههول بدهین و، پیدایستی ئهم خولانه دابین بکهین تا به باشرین ئه نجام بگهین، ئهم پرۆسه یه ههنگاوێکی مۆدێرنی گرنکه و پێویسته له سه ری برۆین و گه شه ی پێ بدهین.

بۆ ئه وه ی یه کیتی فیکری و سیاسی له ریزی هه قالان پته وتر بێت، پێویسته به نامه ی خویندنی خوله پرۆشیرییه کانی لق و ناوچه کان، له لایه ن مه کته بی ناوه ندی لیکۆلینه وه و ئیعدادی حزبی ئاماده بکریت.

ج - کۆمپیوتەر و ئه نته رنیت:

کۆمپیوتەر ئه مرۆ ئامرازێکی هاوچه رخی هه ره پێویسته بۆ ئاسانکردنه وه ی کاروباری مه کته ب و داموده زگا و گشت بواره کانی تر. مه کته بی سیاسی هه ولی داوه که سه ره تا له مه کته به ناوه ندییه کان و لقه کان و هه ندی لێژنه ی ناوچه، کۆمپیوتەر به کار بێت و شیوه ی به کاره یێنانی بلاو بکریته وه. له مه کته بی سیاسیدا ناوه ندی کۆمپیوتەر دامه زراوه، که چه ندین خولی چری بۆ کادیران کردۆته وه، به شیوه یه ک ئه مرۆ کۆمپیوتەر له کاروباری پرۆژنه دا بۆ چاپکردن و هه لگرتن و بیره اته وه و حسابات و وینه گه ری و کاره کانی تر به کار ده هیتریت.

ئه وه ش بوو به هۆی گۆرانکاری له سیسته می کار و پیکه ستنی داموده زگا کانی پارتي، له قۆناغی ئاینده شدا پێویسته کۆمپیوتەر بۆ لێژنه ناوچه کان و، پاشان بۆ گشت داموده زگا کانی پارتي دابین بکریت.

بۆ ئه نته رنیتیش، پارتي مان لاپه ره یه کی ده وله مه ندی ئه نته رنیتی کردۆته وه، پرۆژانه به زانیاری ده وله مه نتر ده کریت. ئه گه ر له گه ل هاوچه شه نه کانی خۆی به راوردی بکهین، مه وقعی پارتي له ئه نته رنیت لاپه ره یه کی هه ره سه رکه وتوووه و نزیکه ی چوارسه د هه زار میوانی هه یه.

زانباریه تازه کانی ئه نته رنیت به هۆی (Email) بۆ کوردستان ده گوێزیته وه و به چاپکراوی به سه ر داموده زگا سه ره کییه کانی پارتي دا به ش ده کریت.

ئاخرین سه رکه وتن له م بواره دا: مه رکه زی کۆمپیوتەر له م.س پرۆژنامه گه ری پارتي (برایه تی و خه بات و گولان و ...) له گه ل ده رچوونیان ده خریته تۆری ئه نته رنیته وه. به و شیوه یه پرۆژنامه و گوڤاره کانی پارتي له پرۆژی ده رچوونیاندا، ده که ونه به رده ستنی خوینه ران له هه ر کوێیه کی جیهاندا بن.

ئا به و شیوه یه په یوه ندی و کارلێکردنی ئیوان پارتي و جیهان له سه ر ئاستی ئالوگۆری

زانباري باشتري شپوهي گرتوتهوه. پيشکهوتني خيرا پارتي له بواري کومپيوتهر و نهنته رنيتدا، ههنگاوئکي دیکه ي گه وره بووه بو نوکردنه وه و پيشخستني کاري حزبايه تي.

د - چاپخانه ي خبات:

هه رچه نده له هه ريمي کوردستاندا چه ندين چاپخانه هه يه، به لام بووني چاپخانه يه کي تاييه ت به پارتي کاري کي شارستانيه، زور له ئيمکانيا تمان بو ده گه رنيتته وه، به تاييه تي نه گه ر ده زگاکاني حزب شته کانين له وئ چاپ بکه ن و هه ل بده ين چاپخانه که بکه ين به ناوه نديکي بلاوکراوه ي حزبي.

ه - سه ته لايه تي (KTV):

دامه زراندي ته له فزيوئي (KTV) له م ماوه يه دا نه و خه ونه ي به دي هينا که له ده رووني زور که سدا ده خولايه وه.

سه ته لايه ت يه کي که له نيشانه پرشن گداره کاني نيواني دوو کونگره دا، به مه ش ده نگ و په نگی کوردستان و ژياني هاوولاتييان و به هره و توانا و چالاکي داموده زگاي هه ريم، به باشتري شپوه به خه لکي دنيا ده گات.

سه ته لايه ت شپوه يه کي بيهاوتايه، که ده توانيت روله کاني نه ته وه يه که به يه که بگه يه ني ت و، په يوه ندي ناوخوي کوردستان و جالياتي کوردي پيکه وه به ستيت. له و بروايه داي ن، که نه گه ر بايه خي زياتر به م نامرازه ژياريه بدين، به تاييه تي له رووي هونه ري و ئيداريه وه، نه وه مه ودايه کي فراوامان بو ده ره خسي ت تا ميکانيزميکي راسته وخو و پيشکه وتوو، بو په يوه ندي نيوان روله کاني ميلله تي کورد دروست بکه ين.

نه م که ناله، نه گه ر به چاکي که لکي لي وه برگري ت، نه وه ده توانيت خزمه تيکي گه وره بگه يه ني ت بو نزيکبوونه وه و ته بايي و پيشانداني داخوازيه مروفايه تيه کاني کورد و، ده رد و نازاريان و پيشانداني رووي شارستاني ميلله ته که مان.

دامه زراندي که نالي سه ته لايه تي کوردستان، ههنگاوئکي دیکه ي گه وره ي نويسازيه بو پارتي و بو کورد به گشتي. نه مپرو له هه ر جيگايه که بن راسته وخو ديمه ني ژيان و ده رد و بازار و ناوه داني کوردستاني عيراق ده بينن. بو نه وه ي سه ته لايه تي کوردستان زياتر به رو بستيني ت، نه م خالانه له به ر چاو بگيري ن:

- بیټ به تهلەفیزیۆنی نەتەوہی کوردستان و کہمتر مۆرکی حزبایەتی پیوہ دیار بیټ.
- ھەوڵ بەدریټ میژگردی سیاسی ئازادی تیا بلاوبکریټەوہ.

و - بایەخدان بە دامودەزگاکانی حزبی:

بەپیی توانا و ئیمکانیاتی ماددی، لەم ماوہیەدا ھەندی بارەگای حزبی دروست کراوہ و ھەندیکی دیکەش چاک کرایەوہ و سەیارە بو لێژنە ی ناوچەکان دابین کراوہ. بینایاتی شایستە بو دامودەزگاکانی حزبی، کاردانەوہی ئیجابی لی دەکەوټتەوہ و ھەبیەتی حزبی پی بەرز دەبیټتەوہ و، تەئسیری باش دەخاتە سەر کاروباری دەزگاگان. ئەوہش نیشانە ی بایەخدانی سەرکردایەتیہ بە خەبات و فیداکاری پارٹی.

چالاکیی حزبایەتی

یەکەم: ریکخستن

۱. ھەیکەلی تەنزیمی پارٹی لە (۱۰) لقی حزبی پیک ھاوئوہ کہ پاریزگاکانی کوردستان دەگرئەوہ. دوو لقی لە جالیہی کوردی لە ئەوروپا و ئەمریکا و کەنەدا تیدەکوئن. پاش کۆنگرہی یازدە ئەم لقانە دروست کران: لقی (۹) لە ئاکری، لقی (۱۰) لە سۆران، لقی (۱۱) لە ناوچە ی رانیہ و قەلادزی و لقی (۱۲) لە ھەلەبجە. ھۆی دروستبوونی ئەم لقانە دەگرئەوہ بو ئەوہی کہ ناوچەکانیان لەناوہندی لقەکانی ترەوہ دوورن، ھەرەوہا بە ھۆی زیادبوونی ئەندام و پالیئوراوانی پارٹی و بو ئەوہی سەرکردایەتی راستەوخۆ لە بارودۆخی ئەو ناوچانە ئاگادار بیټ، ئەمە جگە لە چەند ھۆی تر کہ لەوانەش ئیعتباری مەعنەوی جەماوہری پارٹی لەو ناوچانە. ھەرەوہا پاش کۆنگرہی (۱۱) لقی (۵) کرایەوہ، بەلام مەرجی لقی حزبی تیدا نیہ، پیویستی بە چاوپیداگیرانەوہیہ. دابەشبوونی لقەکان بەو جوړە بە شیوہیہکی راستەوخۆ و سوودمەندانە، کاری خستە سەرکاری پیشکەوتنی ریکخستن.
۲. بە ھۆی بارودۆخی ئەمنییەوہ ھەرەوہ بو ئەوہی ھەلومەرجی گەراندنەوہی پەناھەندەکاھمان پرەخسیت، بریاردر لقی (۸) و لێژنە ی ناوچە ی ئازادی ھەلبوہشینەوہ، کہ ھەردووکیان لە ریزی پەناھەندەکاھمان لە ئیران تیدەکوئن.

۳. سهره پای ته عقيدات و گيروگرفتي زوری باری ئەمنی و سیاسی که پروبه پرووی ته نزم ببوو، ده بینین که له نئوانی کۆنگره ی (۱۱ و ۱۲) سه رکردایه تی پارتي و لق و ناوچه و ریکخواه جه ماوه ریه کان، ئەنجامی چاکي به ده ست هیناوه و جه ماوه ریکي زوریان بۆ حزب راکیشاوه.

ئەوهش ئەوه پیشان دەدات که جه ماوه ره له دەوری ئالای پارتي و بارزانیدا کۆبوونه ته وه، چونکه پروایان به پارتي و ریبازه که یان هه یه، ئەگەر بارودۆخی ئەمنی ئارام ببا، ئەوه ئیستا پیشکه وتن له م بواره دا گه وره تر و فراوانتر بوو.

لیره دا پیویسته به راوردیک بکه ین له نئو ئاماری ئەندام و پالیئوراوان له نئوانی کۆنگره ی (۱۱ و ۱۲) دا، تا بینین پارتي تا چ راده یه ک گه شه ی به خه باتی داوه و، چالاکي نواندوو و له ریزی گه لدا ریشه ی داکوتاوه، ئەمه و له کاتی به ستنی کۆنگره ی (۱۱) پیشمه رگه له لق و ناوچه کان ریکخرا بوون. ئیستا له به شی ریکخستنی پیشمه رگه ته نزم کراون.

ئیستاش به راوردیک ده که ین له نئوانی ژماره ی ئەندام و پالیئوراوانی هه ندی لق تا راده یه ک ئارام بوون:

ژماره ی ئەندامان له کاتی به ستنی "کۆنگره ی دوازه"	ژماره ی ئەندامان له کاتی به ستنی "کۆنگره ی یازده"
لقی ۱ (۴۳۰۰۰) و لقی ۹ (۱۱۰۰۰) هه مووی (۵۴۰۰۰) ئەندام	لقی ۱ و لقی ۹ (۲۹۰۰۰) ئەندام
لقی ۲ (۳۵۰۰۰) و لقی ۱۰ (۱۰۰۰۰) هه مووی (۴۵۰۰۰) ئەندام	لقی ۲ و لقی ۱۰ (۲۸۰۰۰) ئەندام
کۆی گشتی ئەندامان له کاتی به ستنی کۆنگره ی دوازه (۲۱۰۰۰) ئەندام	کۆی گشتی ئەندامان له کاتی به ستنی کۆنگره ی یازده (۹۳۰۰۰) ئەندام
ژماره ی پالیئوراوان له کاتی کۆنگره ی ۱۲ له لقی ۱ و ۲ (۶۳۰۰۰) پالیئورا	ژماره ی پالیئوراوان له کاتی کۆنگره ی ۱۱ له لقی ۱ و ۲ (۱۸۰۰۰) پالیئورا

<p>به گشتی ئهوانه‌ی له کاتی کۆنگره‌ی ۱۵۱۲ له ریزی پارتیدا بوون (۲۷۳۰۰۰) ئه‌ندام</p>	<p>به گشتی ئهوانه‌ی له کاتی کۆنگره‌ی ۱۵۱۱ له ریزی پارتیدا بوون (۱۱۱۰۰۰) هه‌قال</p>
---	--

له‌م ژمارانه ده‌توانین به چه‌ند ده‌لاله‌تی ئیجابی بگه‌ین:

- أ. له نیوانی دوو کۆنگره وه‌رگرتنی حزبی له (۱۲۹٪) زیاتر بووه.
- ب. پالۆتن بۆ ئه‌ندامی‌تی حزب له (۲۵۰٪) زیاتر بووه.
- ج. ژماره‌ی ئه‌ندام و پالۆتوراوان له (۱۴۶٪) زیاتر بووه.
- د. ژماره‌ی هه‌لگرانی برۆانامه‌ی زانکۆ و په‌یمانگا، نزیکه‌ی (۹۰۰۰) هه‌زار ئه‌ندامن واتا به ریزه‌ی (۵،۴٪) و پالۆتوراوان نزیکه‌ی (۵۰۰۰) هه‌زار ده‌بن.
- ه. زیادبوونی هاتنه‌ریزی پارتی به ریزه‌ی (۱۴۶٪) له شه‌ش ساڵدا، هه‌روه‌ها به‌راوردکردنی ژماره‌ی هه‌موو ئه‌ندامان و پالۆتوراوان که (۲۷۳،۰۰۰) هه‌قال ده‌بن، له‌گه‌ڵ سه‌رژمیری دانیشتووانی هه‌ری‌می کوردستان که نزیکه‌ی (۳،۸۰۰،۰۰۰) سێ ملیۆن و هه‌شت سه‌د هه‌زار هاوڵاتین، ده‌بینین که (۸٪) خه‌لکی کوردستان هاتوونه‌ته ریزی پارتی، ئه‌وه سه‌ره‌پای ئه‌وه‌ی که پارتی له‌و شه‌ش ساڵه‌دا دووچاره‌ی شه‌ری داسه‌پاوه‌ی بووه و، هه‌ندی لق و جه‌ماوه‌ریان له‌ناوچه‌کانی خۆیاوه‌ په‌نایان بردۆته به‌ر ریکخستنی نه‌ینی، ده‌لیین سه‌ره‌پای ئه‌مانه‌ زیادبوونی ژماره‌ی ئه‌ندام و پالۆتوراوانی حزب، به‌لگه‌یه‌کی چه‌سپاوه‌ی و روونه‌ له‌سه‌ر دینامیکه‌تی پارتی و پته‌بوونی ریشه‌ی له‌ناو کۆمه‌لگادا، چونکه‌ به‌رنامه‌ و سیاسه‌تی له‌گه‌ڵ ئامانج و ئاواتی گه‌لدا ده‌گونجیت. ئه‌وه‌ش نیشانه‌ی ئه‌وه‌یه‌ که پارتی ده‌رد و ئازاری گه‌ل و ئاواته‌کانی ده‌رده‌بریت.
- و. ژماره‌ی ئافه‌رتانی ئه‌ندامی پارتی نزیکه‌ی (۱۱،۰۰۰) یازده هه‌زار ئافه‌رت ده‌بن، به ریزه‌ی نزیکه‌ی (۵٪) ئافه‌رتانی پالۆتوراوه‌ (۹۰۰۰) نو هه‌زار ده‌بن، به ریزه‌ی (۱۴٪) که ئه‌مه‌ش ئه‌وه‌ پێشان ده‌دات که سه‌رکرده‌یه‌تی پارتی بایه‌خی به‌ پۆلی ئافه‌رت داوه‌ و مه‌جالی بۆ ره‌خساندووه‌ و هانی داوه‌، بچنه‌ ریزی پارتی بۆ ئه‌وه‌ی پۆلی میژوویی خۆی له‌ کۆمه‌لگادا بینیت.

دهبې ئهوهش بزائين که پيشکهوتن له کۆمه لگادا به شيوه يه کی تهبيعی بهردهوامه، بهلام دهبيت تيمهش مه جالی پيوست بو به شداربوونی ئافرهت بره خسيين، جگه لهوهش ههنديکی بو نامادهبوونی زاتی خودی ئافرهت دهگه پيتهوه که دهبې تيبکوشن.

له لايه کی دیکه وه زيادبوونی ژماره ی پيشمه رگهش واده گه يه نيت که پارتي و، ميللهت خاوه نی هيزيکی عهسکهری گرنگ و شکوداره، که به دريژايی شهش سالی پابردو ئه و لهشکره به شانازييه وه توانيويه تی سه ربه رزانه شه رعيهت و، دهستکه وتی گه ل بپاريژيت و له حزب ديفاع بکات.

له کاتيکدا له و سالانه دا شه پری داسه پاو دژی پارتي بهردهوام بووه، دامه زانندی ئه م دهزگا عهسکهریيه نيشانه ی کۆبوونه وه ی راده به ده ری جه ماوه ره له ده وروبه ری پارتي و سه رکردايه تيبه که ی.

چونکه بوون به پيشمه رگه و ناماده بوون بو خۆبهخت کردن له پيناوی دهستکه وتی گه ل و پارتیدا، به بهرترين پله ی ناماده یی داده نريت، هه موو ئه وه ده رپرينی راسته قينه ی ئه و واقعيه يه که پارتي و پيازی بارزانی نه مر ريشه ی قووليان له نيشتماندا داکوتاه.

دووهم: راگه ياندن

مه کته بی ناوهندی پۆشنییری و راگه ياندن هه ر له "کۆنگره ی یازده" وه، هه نگاوی پتهوی ناوه بو پيشخستنی راگه ياندنی خوینراو، بیستراو و بینراو.

له و ماوه يه دا پۆژنامه ی خه بات به پیکوپيکی ده رچوو که ئۆرگانی ديپرينه ی پارتييه و زیاتر له چل ساله پۆلی راگه ياندن و پۆشنییری مه زنی خۆی ده بینیت، چ به نهیني و چ به ئاشکرا. ناوی خه بات یه کیکه له سومبله کانی گه شی پارتي و بزووتنه وه ی پزگاریخوازی نه ته وه ی کورد.

پۆژنامه ی بریاهه تی که تاکه پۆژنامه ی پارتييه و ئۆرگانی کوردی پارتييه، پۆژانه به ریکوپيکی ده رچوووه و بیروپای ده نگی پارتي و خه لکی کوردستانی گه ياندوووه، بریاهه تی دريژه پیده ری پۆژنامه ی "التأخی" یه، که سالانی (۱۹۶۷ تا ۱۹۷۴) پۆلیکی هه ره گرنگی له پۆژنامه گه ری کوردستانی و عیراقی هه بووه. له م ماوه يه دا سه نته ری بریاهه تی به ریکوپيکی ده رچوووه، هه روه ها ئه و ده زگایه بايه خی به پۆژنامه گه ری وه رزشی داوه.

ده زگای گۆلان که له دوا ی کۆنگره ی یازده وه دامه زرا، ئیستا له هه فته نامه ی گۆلان،

گولانی ئیواران، گولانی عەرەبی، گولانی کرمانجی، گوڤاری پامان، رادیو و تەلەڤیزیۆن پیک هاتوو. ئەم دەزگایە جیگای خۆی کردۆتەووە و لە نێو نووسەر و ھونەرمەند و پۆشئیراندا بە گشتی تەئسیری ئیجابی و کاریگەرە.

دەزگاکانی راگەیانندن و چاپەمەنییەکانی لقی یەک بە کرمانجی سەرۆو بەرەوپێش دەچن و، جیگە پەزنامەندی خۆینەرانی، چونکە وەلامی پێویستیەکی بابەتی دەدەنەو.

دەزگاکانی راگەیانندن لە ناوچەکانی سلێمانی و کەرکوک تا کشانەووەی پارٹی لە تەواوی ناوچەکە، دەوری ئیجابی خۆی گێرا و دوای ئەو پووداوەش کارمەندانی ئەو دەزگایانە، زۆربەیان بوون بە کارمەندی دەزگا ناوەندییەکانی راگەیانندن و بۆشاییەکانیان پر کردەو و پۆلیان دیار و بەرچاوە.

دەزگای ئەنسائ لە ساڵی ۱۹۸۱و دامەزرارووە و لە خەباتی شاخ و پاشان لە قۆناغی ئازادیدا، تا ئیستا بەردەوامە و بێ دابراڤان کاری خۆی کردوووە و پۆژانە بە سێ زمان نوێترین ھەوآل پێشکەش بە دەزگاکانی دیکە ی حزب دەکات.

دەزگای ئەرشیفی مەرکەزی دەوڵەمەندترین ئەرشیفی بزافی پزگاریخواری گەلەکەمانی پاراستوو، کە ئەویش ئەرشیفی پارتییە و لە ئاسانکردنی کار و ئەرکەکانی پۆژانە ی راگەیانندن، دیراسات و لیکۆلینەووە و نووسیندا سوودی باشی گەیاندوو، ھەرۆھە دەزگای ئەرشیف کتیبخانە ی گەرە ی پارٹی پاراستوو و بەرپۆھ ی دەبات.

ئیزگە ی دەنگی کوردستانی عێراق کە جیگە ی تاییەتی خۆی ھە یە و، بەستراو بە پزپۆھ ی خەبات لە ماوہ ی زیاتر لە (۳۶) ساڵ، لەم ماوہ یەدا بە پزکوپێکی بەردەوام بوو لەسەر پەخشی بەرنامەکانی. ماوہ ی پەخشی زیادکراو و پێویستی بە بایەخدانی زیاتر ھە یە لەلایەن سەرکردایەتییەووە. لەم ماوہ یەدا ژمارە یە ک رادیو لە ناوچەکانی کوردستان دامەزرارون کە لە بەرنامە یاندا دەرد و ئازار و داخواری توێژەکانی کۆمەل و دامودەزگاگان دەردەبەرن، بە گشتی پۆلیکی ئیجابییان ھە یە بە ناساندنی چالاکی قوتاییان و لاوان و کەرتەکانی تری کۆمەل.

تەلەڤیزیۆنی کوردستان (KTV) بەردەوام پۆلی نیشتمانی خۆی بینیو، لەم ماوہ یەدا پۆژبەرۆژ زیاتر و باشتر پەنگ و دەنگی گەیاندوو. تەلەڤزیۆنی کوردستان لقی دەوگ ھەمان ئەرکی بە ئەستۆ گرتوو، ھەردوو تەلەڤیزیۆن لە بواری ھونەری و بەرنامە یاندا بەرەوپێش چوونە.

دامه زراندى سته تلایت خه ونى كوردى له م بواره گرنگه دا به دى هیناوه، كه وینه ی گه شى بارى هه ریمی كوردستان له هه موو بواره كاندا به جیهان ده گه یه نیت. دامه زراندى سته تلایت جیگه ی خو شحالی گه له كه مانه، كه ئه ویش له هه موو روویه كه وه ورده ورده پیش ده كه ویت، به لام هیشتا ش پیویستی به ریعایه ت و بایه خدانى زیاتره.

به سته وه ی مه كته بى ناوه ندى راگه یاندى به ئه تته رنیتته وه سوود لیوه رگرتنى بو ناردن و وه رگرتنى پۆستى ئه له كترونى (Email) و گریدانى راگه یاندى پارتي مان له گه ل چاپه مه نى و ئاژانسه كانى جیهانى به و رپگایه وه، پیشكه وتنیكى نويسازى گرنگه و كارى گه رى ئیجابه ی كردو ته سه ر گشت بلاو كراوه كانى پارتي مان. ئه و پیشكه وتتانه له م بواره هه ره گرنگه دا پیش نو سال به توانای كه م و كادیرى ته كنیكى و پسپوری كه مه وه ده ستى پیکرد.

ئه وه ی ئه مپرو ده یینین به هو ی ئه و سه ربازه ونانه وه به دى هاتووه كه هه ر كه سه و له جیگه ی خو یه وه، هه ولى داوه و په نجى كیشاوه، ئه م كادیرانه جیگه ی ریز و ته قديرن. گرنگترين پیویستی له م بواره دا ئه وه یه كه سیاسه تىكى روونى راگه یاندى دابنیت، بو ئه وه ی به چاكی له توانای كادیران و ئیمكانیاتی ته كنه لوجى سوود وه ربگریت تا ئه نجامى باشت به ده ست بیت.

راگه یاندى پیویستی به یه ك ناوه ندى بریار هه یه، چونكه ده ستیوه ردانى جو ربه جو ر له كاروبارى راگه یاندى شله ژان و، په شیوى ده خولقینى و رپكخستنى كارى راگه یاندى تىك ده دات. زوریش پیویسته كادیرانى راگه یاندى ده رفه تیان هه بیت بو مه شق و فیروون، تا له نزیکه وه ئاگادارى پیشكه وتن و گو رانكارى ته كنه لوجى جیهانى بن.

بو ئه و مه به سته ش ده بیت هه ندیك بو ده ره وه بنیردرین، یان هه ندی شاره زا بو كوردستان بانگه یشت بكرین. كاتى ئه وه ش هاتووه په یمانگایه ك یان كو لیژیكى روژنامه گه رى دامه زرین و، ئه و په رى سوود له زانیارى و توانای ته كنه لوجى نو ی له م بواره دا وه ربگرین، چونكه راگه یاندى رو لی گرنگی هه یه ته نانه ت بو دروستکردنى بریار، شیوازه كانى كو ن له راگه یاندى به كه لك نایه ن.

سێیه م: په یوه ندى به كان

په یوه ندى به كان سى چوارچیه یان هه یه، كه گشتیان پیکه وه گرنگیه كى تابه ته ندىان هه یه، هه روها له بهر بارى موعه قه د و ته ئسیری گه وره یان له سه ر بارودوخی هه ریمی

کوردستان و، جیاوازی و تیکه لآوبوونی مہبہستی ہر لایہ تیکیان بہ رامبہری ئہوہی دیکہ، پیوستیان بہ ئختیساس ہہیہ.

ئہم جیاوازی و تیکٹالانہ پیوستیان بہ تہسنیفی راستہ و خو لہ گہل چوارچپوہ کان ہہیہ، ہر بویہ شہ کہ لہ بہر کارلپکردن و تہئسیری راستہ و خو و ناراستہ و خو پیوست بینرا کہ (۳) مہکتہب دامہ زرین، مہکتہبی پھیوہندی نیشتمانی و کوردستانی، مہکتہبی پھیوہندی ئیقلمی و مہکتہبی پھیوہندی ئتودہ ولہ تی.

ئہ گہر پروانینہ ئہو دامودہ زگایانہی کہ لہ کیانہ سیاسیہ کاندانہ ئہو کارہ بہ پڑوہ دہ بن، دہ بینین کہ لہ سہر بناغہی چہ ندین بہ پڑوہ بہ رایہ تی پسرور لہ و ہزارہ تی دہ رہوہ دامہ زراون.

تہ داخول لہ ئیوانی مہکتہبہ کانی حزب و ئیدارہ، لہ بواری دیپلوماسیدا، دہ گہ پڑتہوہ بو ئہوہی کہ ہندی حکومت و لایہن، نایانہ ویت لہ گہل دامودہ زگای و ہر پمدان تہ عامل بکن، بہ لام ئامادہن لہ گہل دہ زگاکانی حزب پھیوہندی بکن، ہر بویہ شہ دہ بیت لہم بواردہ مرونہ تی تہواو بنوینین تا ئہ نجامی چاک بہ دہست بہینین.

لہ بواری پھیوہندی (۳) مہکتہبمان دامہ زراندوہ:

۱. مہکتہبی ناوہندی پھیوہندی نیشتمانی:

ئہم مہکتہبہ ریخستننی دانیشتنی سہر کردایہ تی پارٹی و لایہ نہ سیاسیہ کانی دیکہی کوردستان بہ پڑوہ دہ بات، تا ئیستا ژمارہیہ کی زوری دانیشتنی دووقول و فرہ لایہنی لہ گہل حزبہ کاندانہ ریخ خستوہ، ئہو دانیشتنانہ شہ بہ مہبہستی لیکولینہوہ لہ پڑوسہی ئاشتی و دہ بارہی شہری داسہ پاوی پھ کہ کہ دژی گہلی کوردستانی عیراق و بابہ تی تر، گریدراون کہ ئہرکی گشتی و مہسئولیہ تی ہاوبہ شہ بوونہ.

ئہم مہکتہبہ، بہ ئہندازہی ئاستی گرنگی ئہر کہ کہی بایہ خی پیوستی پی نہ دراوہ، ہر بویہ شہ جموجول و کاروباری لہ چوارچپوہیہ کی مہحدودا مایہوہ، ئہم کہ متہر خہ میہ بہ سلبی گہراوہ تہوہ سہر کاری ئہم مہکتہبہ و بووہ بہ ہوئی پشتگوپخستننی لایہنی گرنگی ئہم بواردہ. ہر وہا زور کہم بووہ کہ دانیشتنی فراوانی ئیوانی ئہم مہکتہبہ و لپسرراوانی پھیوہندی لہ لقہ کانی حزبدا بہ ستریت.

مہکتہبی پھیوہندی نیشتمانی کہ دہ بیت بایہ خ بہ پھیوہندی کوردستانیش بدات و ئہم پھیوہندی بہ شیکی زوری بہ نامہی کاری مہکتہبہ کہ بگریتہوہ، ئہرکی تہنیا دانیشتن لہ گہل

حزبہ کان نییہ، بہ لکو ئەرکی ئەو، ھەر وہا چاودیری گۆران و تەحەولاتی ئەو حزب و ھیزە سیاسییانەشە.

ھەر وہا پێویستە مەکتەبە بە بە لگە لیکۆلینەو ئە نجام بدات، بۆ ھەلسەنگاندنی تەیارە سیاسی و نەتەوہیی و ئاینیەکان و تەئسیریان لەسەر تاقیکردنەوہی دیموکراتی. ھەر وہا مەکتەبە بە لگە لیکۆلینەو ئە نجام بدات دەربارە ی دۆزی نەتەوہیی و پێشکەوتنی مەزنی مەسەلە کەمان لە ئاستی نێودەوڵەتیدا.

ئەم ئەرکانە بە راستی ھەلۆستیان دەوێت، کە پێویستە مەکتەبێکی پە یوہندی بە گشت پێداویستیہ کەوہ داہەزریت کە شایانی جیبە جیکردنی ئەو ئەرکانە ی بییت.

حکومەتی مەرکەزی:

پەرلەمانی کوردستان پە یوہندی ھەریمی کوردستان بە حکومەتی مەرکەزییەوہ، لەسەر بناغە ی فیدرالیزم دەستنیشان کردوہ، کە فیدرالی بە چوارچۆیەکی گونجاو دەزانی بۆ چارەسەری مەسەلە ی نەتەوہیی میللەتە کەمان، ئەو چارەسەریہ ش لە گەل فیدارکاری گەل و رادە ی ئەو ستم و داپلۆسینە ی کە دوو چاری ببو، دەگونجیت.

ئەمەش لە کاتیکدا کە ئیرادە یەکی نێودەوڵەتی بۆ دامەزراندنی کیانیکی سەر بە خۆی کوردی لە ئارادا نییە. ھەر وہا بارودۆخی سیاسی ئیقلمی و نێودەوڵەتی و پە یرەوکردنی حیوار و خەباتی سیاسی، وەھا دەخواریت کە بۆ پاراستنی دەستکەوتی گەلە کەمان و بۆ مانەوہی خودی گەل، دەبییت بە پەرۆشی و مرونەتەوہ میللەتە کەمان بە وێستگە ی ئاشتی بگە یەنین.

ھەر بۆیە شە کە جیبە جیکردنی فیدرالیزم وەکو ئامانجیکی مەرکەزی بووہ بە جەوہەری ھەلۆستی سیاسی پارتمان. ھەر کاتیکیش ھەموو لایە ک برۆیان ھینا و مەسەلە کە گەشت بەوہی دان بە فیدرالیزمدا بنین، ئەوہ بە بێ یە ک و دوو، پەردە بەسەر قۆناغی دوور و دریزی بە گزیہ کدا چووندا دادە دەین.

تا گەشتن بە ئەو پۆژە پارٹی بە ھیچ شیوہیە ک ئامادە نییە گەلی کورد بخاتەوہ تەنگوچە لەمە، لە ژیر ھەر دروشم و ھەر پاساودانیک بییت، بەلام نەگەشتن بە ریکەوتنی سیاسی، مانای ئەوہ نییە کە پەنا بۆ توندوتیژی و شەر بەین، بە لکو بەلامانەوہ گرنگە کە حیوار لە گەل حکومەتی مەرکەزی عیراق بەردەوام بییت و بایەخی تەواو بدریت بە

دابینکردنی خواسته مرۆفایه تیبه پێویسته کانی گهلی عێراق.

موعارهزه ی عێراقی:

پارتی له چوارچێوهی موعارهزه ی عێراقدا، به چالاکی تیکۆشاوه و زۆر جار هه موو توانای به شه ری سیاسی و پراگه یان دنی خۆی به کار خستوه بو یه کخستنی موعارهزه و به ره و پێشچوونی.

له و چوارچێوه یه دا سا لی ۱۹۹۲ پارتیمان پۆلی مه زنی سیاسی و مه عه وی خۆی به کاره یینا، تا به شایانه وه کاروباری (INC) به رپۆه بجیت. پێش راپه رینی پیرۆزیش له دانیشتنه کانی لیبیا و دیمه شق و کۆنگره ی پشتگیری گه لی عێراقدا، پارتیمان هه میشه سه نگی بناغه ی یه کخستنی ئۆپۆزسیۆن بووه.

تا راده یه کیش هه ول و کۆششی پارتیمان، بو دامه زران دنی (شۆرش عێراق) له سه ره تا کانی هه شتا، ههروه ها له دامه زران دنی به ره ی نیشتمانی دیموکراتی عێراقی (جودا) سه ری گرت، به لام به داخه وه هه ندی لایه نی ئۆپۆزسیۆنی عێراقی، لایه نگری خۆیان به سه ر ئه و حکومه تانه دا دابه ش ده کهن، که په نایان بو ده بن و به رژه وه ند و ستراتیژی ئه و ولاتانه له سه رووی ئیلتزاماتی نیشتمانی و سه ره بخۆی بریاری سیاسی داده نین.

هه ر بۆیه ش کۆشش و ته قه لایی موعارهزه فه شه لی هیناوه و به ئه نجامیک نه گه یشتوه که گه لی عێراق تیدا تروسکه ی ئاینده ی با شتر ببینیت، جیکه ی مه ترسییه که ده بینین گشت ئه وانیه ی بایه خ به کیشه ی عێراق ده دن وینه ی په شیوی موعارهزه ی عێراقی پێشکه ش ده کهن و، زۆر جار تانه له په سه نایه تی و نیشتمانپه ره ری ئه و ده دن. پارتیمان هێزیکی موعارهزه ی لپه رسراوی نیشتمانییه، ئه رکی کاروباری ته واوی میلیله تیکی گرتۆته ئه ستۆ.

له روانگه ی ئه و مه سئولیه ته وه پارتی ناخلسکیتته ناو هه ولدانی بی سه ره به ره وه، که په نگه ئامانجی ئه و هه ولدانه ته نیا ده ربازبوونی هه ندی لایه ن بیت له ته نگوچه له مه ی ناوخۆ، یا بو ئاره زووی وه ها بیت که ئامانجی دیکه ی دوور له ده رد و ئازاری گه لی عێراق به شاریته وه.

پارتی له م بواره دا دوو ئیلتزامی ههیه:

ئیلتزامی یه که م:

پاراستنی گهلی کورد و دهستکهوتی راپه رین و داموده زگا دیموکراتییه کان، ئەم ئیلتزامه فراوانترین و زیاترین بایه خێ له ستراتیژی پارتیدا به خۆیه وه گرتوه.

ئیلتزامی دووهم:

خهباتی پارتیه بو پیکهتینی عێراقیکی دیموکراتی فره حزبی په رله مانی فیدرالی، له م ئانوساته دا به دیهتینی ئەم ئیلتزامه، له رێگه ی موعارهزه ی عێراقیه وه خهباتیکی سه ختی دهوێت.

ئه وهش به و مانایه نییه که بایه خ به موعارهزه نادهین، به لکو به پێچه وانه وه پارتی له مێژه که مه سه له ی جیه جیکردنی مافی نه ته وه یی گه لی کورد، به مه سه له ی دیموکراتی و ئازادی و کۆمه لگای مه ده نییه وه له عێراقدا گری داوه، له بهر ئه و ئیلتزامه یه که ده بیست شانبه شانی هیزه سیاسیه کانی عێراق تیبکۆشین بو په یدا کردنی چوارچێوه یه کی گونجاو و بو کاری ئۆپۆزیسیۆنی عێراق.

۲. په یوه ندی ئیقلمی:

پارتی له په یوه ندی ئیقلمیدا، له پروانگه ی سه ره تای ئه ساسیه وه، سیاسه تی خۆی دارشتوو که: مه بده ئی دراوسیتی چاک و ریز له یه کگرتن و ده ستیوه رنه دان له کاروباری یه کتر و په چاو کردنی به رژه وه ندی یه کتره.

پارتی به په یوه وکردنی ئەم سیاسه ته، جیگه ی ریزلینانی هه مووانه، به وهش بناغه ی پروونی بو په یوه ندییه کانی دارشتوو، پارتی له حساباتی ئیقلمیدا خاوه نی پله و پایه ی چه سپاوه و به رزه، چونکه سیاسه تیکی هیمن و عه قلانی و به مرونه ت و دوور له دروشمی بریقه دار و موزایه ده ی سیاسی به رپۆه ده بات.

مه بده ئیکی تری سیاسی ئیقلمی پارتی، که جیگه یه کی به رزی هه یه، ئه وه یه که پارتی ده یه ویت ئاسایش و مانه وه و سه لامه تی میلیه ته که مان یاریزیت و دووری بخته وه له سیاسه تی ئانوساتی بارودۆخیکی نه گونجاو له گه ل به رژه وه ندی بالای میلیه ت.

ههروهها بهرنامهی پارتی که بۆ عێراقیکی دیموکراتی فرهزبێ پهرلهمانی فیدرالی له چوارچێوهی یهکبوونی خاکی عێراقه، ئهوهندهی تر ههسانهتی بۆ حزب دروست کردوو. ئهوانه یه بایهخ به بارودۆخی عێراق دهدهن زیاتر و باشتر سیاسهتی پارتی تهفههوم دهکهن. بێگومان په یوهندی ئیقلیمی به گشتی، زۆر جار دووچاری هههراز و نشیو ده بێت، چونکه سیاسهتهکانی دهبراره ی عێراق تهقاتوع دهکهن و ئهرکهکان موعهقهه و تیک ئالون، ههروهها زیاتر له لایه نیککی ئیقلیمی و ئیونه تهوهیی خهریکی کاروباری عێراق و ئایندهی ئهون. له لایه کی دیکه وه پادهی تیگه یهشتن له مافی نه تهوهیی رهوای میلله تی کورد و پادهی قه بولکردنی ئه و مافه، هه ندی جار ده بێته هۆی گرژی و ئالۆزی سیاسه تهکانی ناوچه که به گشتی.

پارتی له نیوانی دوو کۆنگره، توانیوه تی توپریکی پیشکه وتوو ی په یوهندی عه ره بی و ئیقلیمی به ئۆنیته وه، هه ر بۆیه ش پارتی له ناوچه که دا پرێزی فراوانی به ده ست هیناوه و هه میشه جزووری گه وری هه یه.

په یوهندی عه ره بی:

په یوهندی عه ره بی ههروهها جیگه ی بایهخی فراوانی پارتی بووه، هه ر بۆیه ش له بهر گرنگی ئه م په یوهندییه، پارتی له ئاستی ره سمی و شه عبیدا، هه ول و کۆششی زیادی به خه رج داوه و، له م بواره دا هه نگاوی پتهوی ناوه و پیشکه وتوو به بۆ چه سپاندنی دۆستایه تی نیوانی میلله ته که مان له لایه ک و گه لان و حکومه تهکانی عه ره بی له لایه کی تره وه.

ههروهها پارتی بهرده وامبوونی ئه م په یوهندیانه ی پاراستوو و هه ولی داوه فراوانتریان بکات، زیاتر له بیست سا ل ده بێت که پارتی په یوهندی برایانه و چه سپاوی له گه ل حکومه تی کۆماری عه ره بی سوریا دا هه یه، دۆستایه تی و هاوکاری له گه ل حکومه ت و گه لی سوریا دا، عیلاقه یه کی له مێژینه یه له سه ر ئاستیکی بهرز دامه زراوه، سوریا هه میشه ده روازه یه ک بووه، له ریگای ئه وه وه گه لی کورد به تایبه تی دوای سا لی ۱۹۷۵ به دنیای عه ره به وه گری دراوه.

ههروهها په یوهندیمان به گه لی فه له ستین و پرێکخراوی پرگاریخوازی فه له ستین به گشت په له کانییه وه هه میشه هه بووه، بزووتنه وه ی پرگاریخوازی فه له ستین له ناخۆشترین ده مدا، پشتیوانی سیاسی و مه عنه وی و ئیعلامی بۆ مه سه له ی گه له که مان نواندوو، له نیوانی پارتی و په له کانی بزووتنه وه ی فه له ستیندا دۆستایه تی و براده ری له سه ر ئه ساسی

رېژليکنان و هاريکاري هه بووه.

پارتيان ههروهه پيوهندي دۆستايه تي له گه ل جه ماهيري لیبی هه بووه و سه روکی لیبیا زیاتر له بیست سال پشتيواني خوئی له مه سه له ی په وای کورد ده رپروه و پشتگیری حزب و هیزه کوردستانیه کان بووه، ئه مه و له گه ل ده یان حزب و ریکخراوی سیاسی و کۆمه لایه تی و روشنبری زۆربه ی ولاتانی عه ره بی، به خه لیچ و باکوری ئه فریقیاوه پيوهندي دۆستانه مان دامه زران دووه.

له م دوايه شدا، پارتي دووباره پيوهندي له گه ل حکومه تی (میسر- مهمله که تی ئوردونی هاشمی و مهمله که تی عه ره بی سعودی)، گری داوه ته وه و هه میسه تیده کۆشی بو چه سپانندی ئه و پيوه نديان، ههروهه چه ندين وه فد و یاداشتی بو گشت سه رانی عه ره ب، ده رباره ی دۆزی کوردستان نار دووه، هه ره له و پوانگه یه وه و له پیناوی دامه زرانندی پيوهندي چا ک له گه ل ميلله تانی عه ره ب، پارتي به شدار بوو له پیکه پینانی کۆمه له ی دۆستايه تی کورد و فه له ستینی.

پارتي هه روا پشکار بوو له سه رکه وتنی یه که مین دانیشتی حیواری (کوردی - عه ره بی) له قاهیره دا، به گه رمی پشتيواني له پرۆسه ی ئاشتی نیوان عه ره ب و ئیسراییل ده که یین، ئۆمیده وارین پرۆسه یه کی سه رتاسه ری و هه مه لایه نه بی ت به سوودی گشت گه لانی ناوچه که بگه رپته وه.

پشتيواني له کۆشش و ته قه لای نیوده وه لته تی و حکومه ته کانی ناوچه که ده که یین، بو سه رکه وتنی گه توگو له پیناوی سه رکه وتنی حق و عه داله ت و مافی گه لاند، به تاییه تی پشتگیری مافی عه ره ب ده که یین، ههروهه مافی په وای گه لی فه له ستین که ده وه لته تی نیشتمانی سه ربه خو له سه ر خاکی خو یاندا دامه زرین و له مه ینه ت و ئاسه واری ساله های سالی ئاواره یی و ده ربه ده ری و بئ به شی رزگار ببن.

کۆماری ئیسلامی ئیران:

پيوهندي پارتي له گه ل کۆماری ئیسلامی ئیران بو مېژوویه کی دوور و درپژ ده گه رپته وه، ئه م پيوه نديیه له هه ندي قۆناغدا دووچاری گرژی و ئالۆزی بووه، به لام ئه م پيوه نديیه هه میسه به پيويست زانراوه.

ئیران زۆر پشتيواني له بزوتنه وه ی کوردی له عیراق کردووه، ههروهه زیاتر له بیست

سأل دهبیت که میللهت و حکومتی ئیران، هزاران هزار پهنابه‌ری کوردی عیراقی به‌خووه گرتووه و یارمه‌تی داوون بو کار و ژیان.

کۆماری ئیسلامی ئیران، ته‌سهیلاتی زۆری نواند بو هینانه‌وه‌ی ته‌رمی پیروزی مسته‌فا بارزانی له ئه‌مریکاوه بو شاری (شنۆ) و به‌پیره‌وه پیشوازی لی کرد، که کاردانه‌وه‌ی ئیجابیانیه‌ی ئیجگار گه‌وره‌ی له نیو جه‌ماوه‌ری پارتی و گشت گه‌لی کوردا هه‌بوو.

هه‌روه‌ها ئه‌و چاکه‌مان قه‌ت له یاد ناچیت، که چۆن جمهوری ئیسلامی ئیران به‌پیز و ئیحترامه‌وه گلگۆی پیروزی بارزانی نه‌مر و ئیدریسی هه‌میشه‌ی زیندووی، له ئیرانه‌وه بو بارزان به‌پری خست. جمهوری ئیسلامی ئیران په‌نای به‌سه‌دان هه‌زار ئاواره‌ی کۆره‌وه ملیۆنییه‌که دا و خزمه‌تی گه‌وره‌ی کردن، گه‌لی کورد هه‌میشه‌ ئه‌و چاکانه‌ی له یاد ده‌میئیته‌وه.

پارتی بایه‌خی گرنگ به‌په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل ئیران ده‌دات و هه‌میشه‌ تیده‌کۆشیت بو گه‌شه‌پیدانی ئه‌م په‌یوه‌ندییه، ناییت ریگه‌ بده‌ین هه‌ندی سلبیات کار بکه‌نه سه‌ر جه‌وه‌ه‌ری ئه‌م په‌یوه‌ندییه دۆستانه‌یه که له خزمه‌تی هه‌ردوو میلله‌تدایه.

کۆماری تورکیا:

ئه‌گه‌رچی په‌یوه‌ندیمان له‌گه‌ل میلله‌ت و حکومتی کۆماری تورکیا به‌گشتی باش بووه، به‌لام له‌م سالانه‌ی دواییدا به‌شپوه‌یه‌کی به‌رچاو په‌ره‌ی سه‌ندووه، پارتیمان بایه‌خیکی گه‌وره به‌و په‌یوه‌ندییه ده‌دات، چونکه تورکیا له لایه‌که‌وه له پرۆسه‌ی پاراستنی گه‌لی کوردا به‌شداره و له لایه‌کی دیکه‌وه هه‌ر له راپه‌رینه‌وه تا ئه‌مپرو تورکیا ئه‌و ده‌روازه‌یه‌یه که هاتوچۆ و گواستنه‌وه‌ی یارمه‌تییه مرۆبی و پیداوستی دیکه‌ی کوردستانی پیدا تیده‌په‌ری.

هه‌روه‌ها تورکیا دراوسییه‌کی گه‌وره‌یه، بۆیه پاراستن و په‌ره‌پیدانی په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل تورکیا کاریکی پیوسته به‌تایبه‌تی که به‌رژه‌وه‌ندی هاوبه‌شمان له نیواندایه، به‌تایبه‌ت له بواری ئابووریدا.

پارتیمان تیده‌کۆشیت بو چه‌سپاندنی دۆستایه‌تی و هاوژیانانی ئاشتیانه‌ی گه‌لی کوردستان له‌گه‌ل گه‌لانی دراوسیدا. بینگومان په‌یوه‌ندی باشی نیوانی گه‌لان هه‌میشه ده‌بیته هۆی پاراستنی ئاشتی و ئارامی به‌ناوچه‌که‌دا، بۆیه پارتیمان به‌بایه‌خه‌وه ده‌روانیته ئه‌و په‌یوه‌ندییه و هه‌ول ده‌دات په‌ره‌ی پی‌بدات به‌جۆریک سوود و به‌رژه‌وه‌ندی هه‌ردوولای

تېدا بېت.

پېشنياره کان بۆ گه شه پيدانی په يوه ندى:

۱. بېنگومان په يوه ندى به شپوه يه کي گشتي پيوستى به پښخستنې زياتر، ئه رشيف و ژماره يه ك له كاديراني شاره زو و دامه زراندى داموده زگاي پسپور هه يه بۆ ئيداره كړدى ئه و په يوه ندييه، له ماوه ي رابدودا ئه و خاله گرنه گه بايه خى پښ نه دراوه.
۲. له بهر ئه وه ي بهر ژه وه ندييه كان هه ميشه موته داخل و موعه قه دن و كاريگه رى راسته وخو ده كه نه سهر زوربه ي كاروباريان، بويه پيوسته به پرسانى مه كته به كاني په يوه ندى ته نسيقيان له نيواندا هه بېت، به شپوه يه كى به رنامه دار كو بوونه وه به ستى.
۳. سه ركرديه تى ده بېت پلان و به رنامه ي كار دابريژيټ بۆ رينو ينى ده زگاكاني په يوه ندى و، هه ولدان بۆ چاره سهرى خيراى ئه و كيشانه ي رووبه پروويان ده بېته وه.
۴. بايه خيكي زياتر به په يوه ندييه كوردستانيه كان بدرى و پولكي گه وره تر له بواري خه باتى نه ته وه بيدا بگيردرى.

۳. مه كته بى ناوه ندى په يوه ندى ده ره وه:

مه كته بى ناوه ندى په يوه ندى ده ره وه لپرسراو ده بېت له هه موو جوړه په يوه ندييه كاني ده ره وه، هى ئيقليمى و نيوده وله تى.

مه كته بى ناوه ندى ده ره وه له كوردستان ده بېت و ئيختساساتى ديار كراوه و ده ستنيشان ده كريت و په پره ويكي تايبه تى بۆ شپوه ي ئيشكردى ديارى ده كريت.

بايه خ و گرنه گى مه كته بى په يوه ندى ده ره وه، له وه وه ديت كه ئه زموونى ئه مپروى گه له كه مان، پشت ده به ستيت به وجود و به رده و امبوونى ئه و ئيلتزاماته ئه منى و سياسى و مروبييه نيوده وله تيبه ي، كه ئه مپرو هه يه.

واته پاراستنى ئه زموونه كه مان و په رله مان و حكومه ت و ئازادى و ئاوه دانكرده وه، تا راده يه كى زور په يوه نده به به رده و امبوونى ئه و ئيلتزاماته ئه منى و ئينسانيه ي كه كومهلئ نيوده وله تى و هاوپه يمانان به سه رو كايه تى ئه مريكا له ئه ستويان گرتووه.

ئاشكرايه كه دواى شه پرى دووه مى كه نداو، رژيمنى عيراق راپه رپنى پيرو زى ئازارى سالى ۱۹۹۱ى سه ركوت كرد و كوړه وي مليونى گه له كه مان و ئيژدانى مروفايه تى هه ژاند و،

ته ده خولی ئینسانی نیوده و له تی بووه پیشهاتیکی یاسای نوێ که پیشتر له په یوه ندییه نیوده و له تییه کاندای پرووی نه دابوو، ئه و سیاسه ته ئه مرۆ بووه به ئیتجاهیکی جیهانی.

ئامانج و ئهرکی په یوه ندی ده ره وه:

ئامانجی سه ره کی توپی په یوه ندی ده ره وه ی پارتی زیاتر ناساندنی عه داله تی مه سه له ی میلله ته که مانه، هه ره وه ها به رده و امبوون و په ره سه ندنی ئه و ئیلتزاماته نیوده و له تییه، تا ئه و کاته ی چاره نووسی عیراق روون ده بیته وه.

تا ئه و ده مه ش گه له که مان ده بیته سوود له کات بیینی، تا داموده زگای دیموکراتی ئابوووی و کومه لایه تی و ئیداری پیویست بو کیانه که مان دامه زریینی و ئاماده باش بیته، بو پرووبه رووبه نه وه ی پیشهاته کانی داها توو.

هه ره وه ها توپی په یوه ندییمان له ده ره وه کار ده کات بو پته و کردنی دوستانه تی و، هاوکاری نیوانی پارتییمان و حکومه ت و حزب و پیکخراوی سیاسی و کوپ و کومه له ی جیهانی و په یداکردنی دوستانه و هاوپرۆ بو دوژی ره وای گه له که مان و پته و کردنی دوستانه تی نیوان گه لی کورد و گه لان و، حکومه تانی دنیا به تایبه تی ئه وانیه ی له سه ر ره وشی عیراق و کوردستان و ناوچه که کاریگه رن.

ئه وه له ویاتی په یوه ندی ده ره وه:

له بهر ئه وه ی مه یدانی په یوه ندی ده ره وه فراوانه، بویه له کاری دیلو ماسیدا ته رکیز له سه ر ئه و ده وه له تانه یه که کاریگه رییان له سه ر ره وشی عیراق و کورد و ناوچه که هه یه، به تایبه تی ده وه له تانی بریار به ده ستی وه ک ئه مریکا و به ریتانیا و تورکیا و، فه ره نسا و ده وه له تانی یه کیتی ئه وروپا و تا راده یه کیش روسیا.

پارتییمان په یوه ندی باشی هه یه له گه ل هه موو به شه کانی حکومه تی ئه مریکا، له گه ل کونگریس و موئه سه ساتی ئه کادیمی و ناوه ندی کاریگه ر، له سه ر رای گشتی و پراگه یاندنی ئه مریکایی. هه ره وه ها له به ریتانیاش له گه ل حکومه ت و دامه زراوه کان و هه ره وه ها له گه ل ده وه له تانی ئه وروپاش، هاوکات په یوه ندی له گه ل نیوه نده سیاسییه کان وه ک سو سیالیزمی نیوده و له تی و یه کیتی ئه وروپا، په یوه ندییه کی باشی هه یه.

پارتیمان له م ولاتانهی خواره وه مه کته ب و نوینه رایه تی هه یه:

(ئەمریکا، کەنەدا، بەریتانیا، فەرەنس، ئەلمانیا، ئیسپانیا، ئیتالیا، سویسرا، ئەمسا، هۆلەندا، بەلجیکا، دانیمارک، سوید، نەرۆیج، یۆنان، رۆمانیا، بولگاریا و روسیا).

ئەو ئاستەنگانە ی دینە پێش کاری پە یوہندی دەرەوہ:

۱. شەری ناو خۆ زیانیکی گەرە ی بە سومعە ی گە لە کە مان گە یاندووہ و عەدالە تی دۆزی کوردی لە نیو کۆر و کۆمە لێ نیودە ولە تیدا شیواند، شەری داسە پاوی ناو خۆ بووہ هۆی ئەوہ ی دەنگی کورد لە دەرەوہ یە کگرتوو نە بیٹ.
 ۲. دا یینکردنی ئاسانکاری هاتوچۆ لە لایە ن تورکیا و ئێرانەوہ بو وە فەدە بیانییە کان و تیمە کانی راگە یاندنی دەرۆ کە بە ئاسانی بگە نە کوردستان.
 ۳. کە می کادیری شەرەزا و بە توانا لە بواری پە یوہندی و کاری دیپلۆماسیدا.
 ۴. کە می توانای ماددی بو دروستکردنی حالە تیکی پسپۆری مە یدانی، بو نوینە رانی پە یوہندیە کان و جیا کردنەوہ ی لایە نی پە یوہندی لە لایە نی حزبی.
 ۵. نە بوونی با یە خدانی پێویست بە ئیدارە و رێکخستنی پە یوہندی لە سەر بناغە یە کی دامە زراو و موئە سە ساتی.
 ۶. دۆزینەوہ ی میکانیزمیک بو رێکخستنی پە یوہندی ئیوان نوینە رانی حزب و نوینە رانی حکومە تی هەریم لە دەرەوہ.
 ۷. سنوورداری ئازادی حەرە کە تی دیپلۆماسی و ئیعلامی نوینە رانی پە یوہندی بە هۆی بارودۆخی مە وزوعی حزب و حکومە ت لە ناوچە کە دا.
 ۸. پێویستە لە سەر کردایە تیدا تیگە یشتنی باش بو کاری پە یوہندی هە بیٹ و، هە موو دەزگاکانی پارتیمان تە نسیق بکە ن بو دانانی ناوہ ندیک بو پە یوہندی دەرەوہ و ئەو ناوہ ندە کە نالی سەرە کی رینوینی پە یوہندی بیٹ.
- بو چارە سەری ئەم ئاستەنگانە، پێشنیار دە کە یین کۆنگرە و لێژنە کانی، چارە سازی عەمە لی بو چارە سەری ئاستەنگە زاتییە کان بدۆزنەوہ.

چوارەم: مە کتە بی ناوہندی رێکخراوہ جە ماوہری و پێشە ییە کان

کاری ئەم مە کتە بە سەر پەرشتی رێکخراوہ جە ماوہرییە کان و، بە دواد اچوون و پراوێژ

(پیدانی) ریڅخراوه پیشه‌بیه‌کان و ئاسانکردنی کاره‌کانیانه له هه‌موو بواره‌کاندا، به تایه‌ت له بواړی په‌یوه‌ندی به حکومه‌تی هه‌ریمه‌وه.

ئهم مه‌کته‌به چه‌ند کیشه‌یه‌کی هه‌بوو وه‌ک:

زۆری که‌نال‌ه‌کانی په‌یوه‌ندی و ده‌خاله‌تکردن له کاروباری و هه‌ندی جار ته‌جاوزکردنی مه‌کته‌ب له زۆر چالاکي جوړاو‌جوړدا.

نه‌بوونی بایه‌خپیدان و نه‌بوونی به‌رنامه‌ی کار له‌لایه‌ن سه‌رکردایه‌تی و په‌یمانگای کادیرانه‌وه بو پئ گه‌یاندنی کادیری پټویست بو ئهم بواره‌گرنگه.

نه‌بوونی سیاسه‌تیکي دارایی، چوونیه‌ک له لقه‌کاندا بو ده‌ستگیروویی ریڅخراوه‌کانی له سنووری چالاکیاندا.

ئهمانه له بوونی کیشه و گیروگرفت له نیوان ئهم مه‌کته‌به و چوونیه‌تی ته‌نسیق و، هه‌ماه‌نگی له‌گه‌ل وه‌زاره‌ته په‌یوه‌نداره‌کان و هه‌روه‌ها نه‌بوونی باره‌گا و جیگه‌ی پټویست بو زۆر له چالاکیه‌کانی و ته‌نانه‌ت بو خودی مه‌کته‌به‌که‌ش.

ریڅخراوه جه‌ماوه‌رییه‌کان

ریڅخراوه جه‌ماوه‌رییه‌کان به قوتابیان و لاوان و ئافره‌تان ناو‌نراون:

ئه‌لف - یه‌کیتی قوتابیانی کوردستان:

له "کۆنگره‌ی هه‌شته‌م" ی یه‌کیتی قوتابیاند، واته کۆنگره‌ی ئازادی، ریڅخراوی قوتابیان و لاوان لیک جیاکرانه‌وه که پیشتر له‌ناو یه‌ک ریڅخراودا بوون، به ناوی (یه‌کیتی قوتابیان و لاوانی دیموکراتی کوردستان). دواي کۆنگره‌ی هه‌شته‌می (ی. ق. ک) سه‌رکردایه‌تییه‌که‌ی پۆلئیکی چاکي بینی و به‌رنامه‌یه‌کی کاری چروپ و هه‌مه‌لایه‌نه‌ی دانا و بناغه‌یه‌کی پته‌و و دريژخایه‌نی به چالاکي به‌رپوه‌برد که جیگه‌ی ته‌قدیره.

له "کۆنگره‌ی نو" ی یه‌کیتی قوتابیاند که سالی ۱۹۹۸ گری در، به‌رنامه‌کانی گۆرانکاری زۆری تیدا کرا، به جوړنیک یه‌کیتی قوتابیان بتواښت ته‌رکیز له‌سه‌ر کاری نیو قوتابیان بکات و داکوکی له مافی قوتابیانی زانکو و په‌یمانگا و ئاماده‌یی بکات.

شایانی باسه که پیشکھوتن له کاری یه کیتی قوتابیاندا هه یه، دواي "کۆنگره ی هه شت" که سالی ۱۹۹۳ به ستر، ژماره ی ئەندامانی ئەم پڕیکهراوه (۲۳،۰۰۰) قوتابی بوو، به لام ئیستا گه یشتۆته (۹۳،۰۰۰) واته به پڕژه ی (۷۰٪) زیادی کردوو له گه ل ئەو باره سیاسییه نااساییه شدا، که به سهر لقه کانی که رکوک و سلیمانی و راپه پیندا هات.

له پاش "کۆنگره ی نو"، یه کیتی قوتابیان کۆمه لێک چالاکي پڕۆشنیری و هونه ری و وه رزی نواندوو. له بواری داکۆکی له مافی قوتابیدا کاری به رچاوی کردوو.

بایه خی به به رزکردنه وه ی ئاستی زانستی قوتابیان داوه، بۆیه بینیمان ئەم چالاکیه کاریکی وای کرد تا له هه لبژاردنی گشتی قوتابیان پارسا لدا، که بۆ دیاریکردنی نوینه رانی قوتابیان له زانکۆ و ئامۆژگا و قوتابخانه کان سازدرا، یه کیتی قوتابیان سه رکه وتن به ده ست بین. بۆیه ئیستا یه کیتی قوتابیان کوردستان هه قی هه یه که خۆی به نوینه ری قوتابیان و خواست و ئاواته کانی قوتابیان بزانی.

یه کیتی قوتابیان کوردستان حالی حازر سه ره په رشتی چه ندین خولی فیربوونی زمان و کۆمپیوته ر و موسیقا ده کات.

خه لاتکردنی نزیکه ی (۲۰،۰۰۰) قوتابی به خه راو، هاوکاریکردنی قوتابیان هه ژار، ده رکردنی (۳۲) ژماره له خه باتی قوتابیان (۲۵) ژماره له هه فته نامه ی زه نگ و ده رکردنی گۆفاره کانی پێشپه ره، بوژاندنه وه، مژده، سه ره پم و گازی له لقه کانی هه ولیر و ده وۆک و سلیمانی، ده رکردنی (۱۳) په رتووک، ئاماده کردنی بلاوکراوه ی دیواری له لایه ن لێژنه ی قوتابخانه کانه وه له سه رجه م قوتابخانه کان، کردنه وه ی (۱۰۶) خولی فیرکردن، کردنه وه ی خپوه تگای هاوینی، دامه زراندنی په یمانگای ئالا بۆ فیربوونی بواره جیا جیاکان.

به شیوه یه کی گشتی یه کیتی قوتابیان له پیشکھوتن دایه و ده شتوانی ت ئەو په وتی پێشکھوتنه خیراتر بکات ئەویش به کاری به رده وام و خزمه تگوزاری ئیو پیزی قوتابیان هه ژار و که مده رامه ت.

ب - یه کیتی لاوانی دیموکراتی کوردستان:

یه کیتی لاوان، ژماره ی ئەندامانی ده گاته (۲۹،۰۰۰) هه زار لاو، ئەم یه کیتییه له ماوه ی سالی ۱۹۹۳ - ۱۹۹۹ له هه مان ماوه دا دوو کۆنگره ی به ستوو. له دوا کۆنگره دا، سالی ۱۹۹۸ به شیوه یه کی چر ئه رکی پڕیکهراوه که دیاری کرا، به تایبه ت له بواری بایه خدان به و

چالاکیانہی جی بی باہی خی لاوانن، وەك پۆشنبیری و ہونەر و بە شیۆہیەکی فراوانتر بواری وەرزشی.

لاوانی کوردستان بە فراوانی پروویان لە وەرزش کردووہ، یەکیٹی لاوان بۆ جیبەجیکردنی ئەرکەکانی بەرنامە ی ئیزگەیی و تەلەفیزیۆنی ھەبە دەربارە ی چالاکییەکانی. تا ئیستا (۴۰) ژمارە لە گۆفاری پیشکەوتنی، چاپ کردووہ، ژمارە یەك تیپی مۆسیقا و شانۆیی دامەزراندووہ و چەند پیشانگای کردۆتەوہ.

لە مەیدانی وەرزشیدا یەکیٹی لاوان سەرپەرشتی (۷۰۰) تیپی وەرزشی و لاوان دەکات و کەلوپەل و بەرگی وەرزشییان بۆ داہین دەکات. بەم دواہەش توانی پینچ یانە ی دیکە ی وەرزشی دامەزرینێ و پەویەندییەکی باشی لە گەل وەزارەتی پۆشنبیری ھەبە، بۆیەش دەتوانی سوود لە ئاسانکاری و تواناکانی حکومەتی ھەریم ببینی.

لە چالاکییەکانی تری (ی. ل. د. ک) لە و ماوہیەدا:

دامەزراندنی رادیۆی پیشکەوتن لەسەر شەپۆلی (AM) و کردنەوہی خولی پۆشنبیری، داہینکردنی کەلوپەل بۆ ھەندی لە تیپە مۆسیقییەکان، ھاوکاریکردنی کوران و کچانی لاو بۆ پیکھینانی خیزان، بەشداریکردنیان لە ئاوەدانکردنەوہی کوردستان بە ھیزی کار و چەندین چالاکی تر.

ئەمە جگە لە پۆلی دیار و کاریگەری یەکیٹی لاوان لە بەرگریکردن لە پرووی کارە دوژمنکارییەکانی (ی. ن. ک و پ. ک. ک) پۆلی خۆی ھەبووہ و چەندین شەھیدی بە گەل و ولات پیشکەش کردووہ.

ج - یەکیٹی ئافرەتانی کوردستان:

ئەم پیکخراوہ "کۆنگرە ی چوارەم" ی خۆی لە ۱۹۹۷/۸/۲۷ بەستووہ، پیشکەوتن و چالاکیوون بە لقەکانی دھۆک و ھەولپەرە دیارە، بەم دواہیەش لقی ئاکری و لقی سۆران چالاک دیارن. چوار لقەکانی ئاوارەش، سەرەرای باری سەخت و دژوار، خۆراگەر و بەردەوام بوونە لەسەر خەبات و چالاکی.

شەری داسەپاوی نیوخۆ خراب کاری کردە سەر چالاکی یەکیٹی ئافرەتان، ئەندامانی یەکیٹی ئافرەتان نزیکە ی (۲۶،۰۰۰) ئافرەتن. یەکیٹی ئافرەتان جوۆرەھا چالاکی وەك خولی

پۆشنیبری و چاپ کردنی گوڤاری دهنگی ئافره تان و خولی دیکه ی هونه ر و وه رزش و په روه رده یی سازداوه.

هه روه ها به کردنه وه ی خولی فیرکردنی خوینده واری، به شداری له قه لاچۆکردنی نه خوینده واریدا کردووه. چه ند بنکه ی کۆمه لایه تی کردۆته وه بۆ چاره سه ری کیشه ی ئافره تان و پینۆینیکردنیان، هه روه ها یه کیتی ئافره تان له چه ند کۆر و کۆبوونه وه دا له ئه وروپا به شدار بووه و، له یه کیتی ئافره تانی جیهاندا ئه ندنامه و له کۆنگره کانیدا به شدار بووه.

له چالاکیه کانی تری یه کیتی ئافره تان: کردنه وه ی خولی ته ندروستی، فیرکردنی پیشه بۆ ئافره تان، فیرکردنی کۆمپیوته ر، هه روه ها له بواری راگه یانندن هه ستاون به ئاماده کردنی به رنامه ی رادیۆ و ته له فیزیۆنی و له سنووری لقی هه ولیر بلاوکراوه ی لایژ و له سنووری لقی دهۆک گوڤاری ژین دهرده کرین.

به شیوه یه کی گشتی له ماوه ی رابردودا، کار و چالاکی ریکخراوی قوتاییان و لاوان و ئافره تان پیشکته وتنی به خووه بینوه و هیشتاش توانایه کی زۆر هه یه بخرینه کار و کاریکی زۆریش ماوه و ده کریت جیه جی بکریت.

له م باره یه وه ده بیته پارتیمان هه ول بدات هه لومه رچی فه راهه م بکات، بۆ به شداری ئافره تان له هه موو ئاسته کانی حزبی و کۆمه لدا و، کادیرانی پارتی هانی که س و کاریان بدن بچه ریزی یه کیتی ئافره تان و ریکخراوه جه ماوه ریه کانی تر و ریزی پارتی.

ریکخراوه پیشه ییه کان:

مه کته بی ناوه ندی ریکخراوه جه ماوه ریه کان سه روکاری چالاکیه کانی زیاتر له (۱۳۰) ریکخراوی پیشه یی ده کات که نوینه رانی توێژه جیا جیا کان ده که ن و له یه کیتی و نه قابه و کۆر و کۆمه له ی پۆشنیبری پیک هاتوون.

زۆربه ی ئه م ریکخراوانه به تایه ت گه وره کانیا ن پێشتر له سه ر بناغه ی به ره یی پیک هینرابوون و، بۆیه له گه ل شه ری داسه پاوی ناوخۆدا تووشی کیشه بوون و زۆربه ی ده سته ی سه روکایه تی ریکخراوه کان دوو چاری ئیفلیجی هاتن، به لام لقه کانیا ن له سه ر چالاکی ئاسایی خوڤان به رده وام بوون.

بواری چالاکي ئەم رېکخراوانه چەندین کەرتی گەورە و فراوان و کاریگەری کۆمەلگای کوردستان دەگرێتەوه، وهك کریکاران، مامۆستایان، نووسەران، پزیشکان، ئەندازیاران، مافپەرەران و... تا دوايي، که بەشیکي گرنگی کۆمەلگای کوردستان پیک دینن و بەشیکي گرنگی کۆمەلگای مەدەنین، بۆیە پێویستە بایەخی پێ بدری و نازادی کاریان فەراهەم بکری و پێویستە بۆ هەر پیشەیهك یهك رېکخراوی یه کگرتوو هەبیت و نەهیلرێ بە هۆی ناکۆکی سیاسیهوه پەرت و دابەش بین.

پێشیار:

بێگومان رېکخراوی جەماوەری و پیشەیی گرنگیهکی گەورەیان هەیه و پێویستە لەلایەن سەرکردایەتی پارتمانهوه بایەخی تهواویان پێ بدری، بە تايهت قوتابیان و ئافرهتان و مامۆستایان که دەوریکي کاریگەر له ژيانی سیاسی و کۆمەلایهتیدا دەبینن.

بۆیە پێویستە بایەخ بە مەکتەبی رېکخراوه جەماوەریهکان بدری و، ئەندامیکي مەکتەبی سیاسی بەرپرسیاری کار و چالاکي بیت و چەند کەسیکی شارەزا لهو بوارهدا هاریکاری بکەن، هەر ئەو نێوهنده لایەنی بەرپرسیاری راستهوخۆ بیت له تیکرایی چالاکیهکان.

پێویستە دائیرهی چالاکي رۆشنیبری و ئایدۆلۆجی پارتي، بەرنامهیهك بۆ پێگهیانندی کادیری بەتوانا بۆ ئەو بوارانه دابریژیت، پێویستە تەریکیز لەسەر قوتابیان و لاوان و ئافرهتان و مامۆستایان بکات چونکه رېکخراوه پیشهیهکان، بەپێی یاسای (کۆمەلەکان) بە شیوهیهکی راستهوخۆ سەر بە دامودەزگاکانی حکومهتی هەریمن.

پێنجەم: مەکتەبی کۆمەلایهتی

مەبەست له دامەزراندنی مەکتەبی کۆمەلایهتی بایەخدان بوو بە مەسەلەي کۆمەلایهتی و بەشداربوون له دۆزینهوهی چارهسەر بۆ کێشه و ئاریشه کۆمەلایهتییهکان وهك خوێندەواری، ژن و ژنخواری و کێشه ی زهوی و ناکۆکی دیکه.

ئەم مەکتەبه تا ئیستا زیاتر له (٨٠٤٨) حالهتی جوړاو جوړی له ناوچه جیاجیاکاندا چارهسەر کردووه، بەلام ئەوهی سەرنج دراوه بوونی کێشهیه له نێوانی کاری ئەم مەکتەبه له لایهك و، دادگاكان له لایهکی دیکهوه، بە تايهت له بواری کێشهکانی کوشتن که پێویستی بە چارهسەر هەیه.

چونکه ئەم کيشانه که به پازيکردنی لايه نه کانی کيشه که و ناشتبوونه وه چاره سهر ده کریت، به لام له دادگا مه له فيان به کراوه یی ده مینئ و مه سه له ی (حه قی عام) ههر ده مینئ. ئەم مه کته به ههروه ها له جوړه ها بواری تر دا چالاکی نواندوه و وه ک ئاماده بوون له پرسه، سهردان و به سه رکردنه وه ی ريشسپی و که سایه تی کو مه لايه تی و نوينه رایه تیکردنی سه روکايه تی پارتي له بو نه ی کو مه لايه تی، ههروه ها به شداریکردنی له بو نه و مه راسیمی دینی و نيشتمانی و چالاکی نواندن له و بو نانه دا.

بیگومان کاری ئەم مه کته به گرنگی خو ی هه یه و ده ورپکی ئیجابی له چاره سهری کيشه کو مه لايه تيبه کاندایه مینئ، به لام ته داخول هه یه له نیوان کاری ئەم مه کته به و کاری دادگا و لايه نی یاسایی.

له وانیه ئەو کيشه یه ی له ریگه ی کو مه لايه تيبه وه چاره سهر ده کرئ، جارپکی تر سهر هه لبداته وه، بو یه پيوسته ئەم مه سه له یه دیراسه ت بکرئ و پسپوران سنووریک له نیوان کاری کو مه لايه تی و کاری یاسایی دا بنین.

چه ند پيشناریک ده رباره ی مافی مرؤف:

۱. هه میسه پابه ند بین به به نده کانی جارنامه ی مافی مرؤف.
۲. دامه زراندنی ناوه ندیک ی بالا بو پاراستنی مافی مرؤف که راسته وخو سهر به جه نابی سه روک بیت.
۳. پیکهینانی دادگایه کی ئیداری و ههروه ها دادگایه کی مه ده نی بو پاراستنی مافی مرؤف.

شه شه م: مه کته بی ناوه ندی دیراسات و توژینه وه:

بایه خی ئەم مه کته به له وه دایه دیراسه تی باوه رپیکراو له هه موو بواره کانی ژياندا ئاماده بکات، تا ببیته هاریکاریک بو سه رکردایه تی حزب و کادیران، تا وینه یه کی حه قیقی و زانستی و پشتبه ستوو به ته جروبه ده رباره ی هه موو ئەو بوارانیه ی ژيان له به رده ستدا بن، که جینگای بایه خی هاوالاتی کوردن به تايبه ت که حزمان پابه رایه تی ته جروبه یه کی حوکم ده کات.

ئه گهر به رنامه رپژی و پیشینی نه بیت، کاره که ی له سنووری ئیجه تادا ده بیت که له زوربه ی کو مه لگا کاندایه ئیستا زور پشتی پی نابه ستریت. مه کته بی دیراسات و لیکو لینه وه له وه ته ی دامه زراوه تا ئیستا (۳۴) لیکو لینه وه ی پیشکه ش کردوه که (۱۷) یان تايبه تن به

کاروباری حزبی و هندیکی تر دهرباره ی ئامار و یاسا و سه نه داتی قهرز و یاسای بانکی ئاوه دانکرده وه و کاری په رله مان بوون.

ههروه ها (۱۷) لیکۆلینه وه ی دیکه دهرباره ی بواری دیکه ی گشتی وه ک ئاوی کوردستان، دهوری خراپه کاری په که که له کوردستان، کیشی زهوی کشتوکال، ههروه ها دهرباره ی شانۆی کوردی، واقعی کشتوکالی کوردستان، مافی مروڤ، په رله مان و تاقیکردنه وه ی هه لېژاردنی سالی ۱۹۹۲. دیراسه تیکیش دهرباره ی شه پری ناوخۆ و یه کیکي دیکه ش دهرباره ی نه ته وه ی کورد، به چاپ گه یاندوه.

ئهم مه کته به هندی کیشی هاتۆته پری وه ک که می که ره سته ی چاپ و کادیری پسپۆر، بایه خنه دانی ده زگا کانی حزب به لیکۆلینه وه کانی و ته غتیه نه کردنی له لایه ن ده زگا کانی راگه یاندنه وه. مه کته بی دیراسات و لیکۆلینه وه پپووستی به گرنگی پیدانی زیاتر هه یه تا بتوانیت دهوری ئه کادیمی بیینی.

سوودبه خسه ئه گه ر بیر له پیشخستنی ئهم مه کته به بکریته وه و پیداو یستیه کانی بۆ دابین بکری، تا بییت به مه کته بیکی ئه وتۆ که نه ک ته نها دیراسات ده ر بکات، به لکو کاری فیکری و پۆشنیری حزبی گشتی به پیره بات، بۆیه یه کخستنی هه وله کانی ئهم مه کته به و په یمانگای کادیران، ده توانریت بۆشاییه کی گه وره پر بکاته وه.

حه وته م: مه کته بی ریکخستنی تاییه ت

کاری ئهم مه کته به پپۆسه ی چاودیری و به دوا داچوونی کاروکرده وه ی دوژمنانی پارتي و تۆره جاسوسییه کانه که له کوردستاندا کار ده که ن، به هۆی شه پری داسه پای دوو قۆلی دژ به پارتي، مه کته بی ریکخستنی تاییه ت سه رقالی کاری دیکه بووه. زۆربه ی کات و توانای خۆی بۆ پاراستنی ئه منیه تی هاوولاتییان و ئاشکرا کردنی تۆره تیرۆریسته کان ته رخان کردوه، که به دريژایی ماوه ی رابردو پیلانگيرپیان له دژی کادیرانی حزب و دامه زراوه گشتیه کان و هاوولاتییان به رده وام بوو.

ئهم چالاکی و ئه رکانه ی ریکخستنی تاییه ت به هه ماهه نگی له گه ل ئاسایش و هه والگه ری سوپا ئه نجام دراون. به باوه ره وه ده توانین بلین که ئهم مه کته به له ئاشکرا کردنی زۆر کاری ته خریبی و تۆری تیرۆریستیدا سه رکه وتوو بووه.

هه شتم: مه کته بی سه روک

ئهم مه کته به کار و ئهرکی سه روکی پارتي ئاماده و ئاسان ده کات، بو ئه و مه به سته هه ماهه نگی له گه ل ده زگا حزبی و له شکه ری و ئیداریه کان ده کات. له م مه کته به دا چهند یاریده ده ریکی سه روک له بواری عه سکه ری و یاسایی و ئیعلامی، ههروه ها چهند راویژکاریکی پسپور له بواره کانی دیکه دا کار ده کهن.

هه ندی بیرو پای گشتی:

۱. تاقیکردنه وهی ماوهی رابردوی گشت داموده زگا کانی پارتي و ئیداره، ئه وه مان لی

ده خوازیت که به جیدی بیر بکهینه وه له گوړانکاری به ره و کومه لگای مه ده نی.

بیگومان بو به دیهینانی ئهم وه رچه رخانه، ده بیته هه ول و کوششی به رده وام و فراوان ئه نجام بده ی، تا گشت ئه و دیارده سلبیانه له ناو به یین که له ژیر دروشمی په یوه ندار به هه لومه رچی ئه منی و سیاسیه وه شار دراوه ته وه.

یه که مین هه نگا و له م بواره دا، فه سادی ئیداری نه هیلین له پلان و نه خسه ی ئیداری و داراییدا، شیوازی شارستانی بگرینه بهر، به جیدی جیه جپی یاسای هه لگرتنی چه ک بکه ی، بو ئیشکالی ئیوانی حزب و ئیداره چاره سه ر بدوژینه وه، سه ربه خوپی قه زا و سهروه ری یاسا پاریزین، به رده وام بین له پته وکردنی وره له ئیو هیزه کانی ئاسایشی ناوخو دا، یه کسانی له دامه زرانندا په پره و بکه ی.

۲. ئابووری برپره ی پشتی هه ر تاقیکردنه وه یه کی حوکمرانییه، چه بو سه رکه وتن یا بو

فه شه لهینانی. هه رچه نده مه جالی داهینان له م بواره دا که مه، به لام وه ختی ئه وه هاتووه و زوریش پیویسته که داهاتی دارایی هه رییم گه شه ی پی بدریت و دهستی پیوه بگریت، چونکه هه ر خه له لیککی ئابووری له موازه ناتدا ته ئسیری کوشنده ی له سه ر ژیانی هاوولاتیان ده بیته.

بیکاری بووه به نه خو شیه کی کومه لایه تی، هه ر بو یه ش بو که مکردنه وه ی دیارده ی بیکاری ده بیته ئه و پروژانه بگریته وه که به گه شه پیدانه وه به نده تا ده رفه تی زیاتری کار بخولقینن. ئه مه ش ته ئسیری ئیجابی ده خاته سه ر باری ئاسایش و ئارامی. هاوولاتیان ماوه ی ئه وه یان بو دهره خسیته تا دوور له فشاری بارودوخی ئابووری به هیمن و ئارامی بژین.

۳. له پیناوی پاراستنی ده سته که وتی راپه رین و تاقیکردنه وه ی دیموکراتی و داموده زگا کانیدا،

پیویسته به جیدی (یاسای حزبه کان) و (یاسای هه لگرتنی چه ک) و یاسا و بریاره کانی

- تری پیکخستنی ژیانی سیاسی و کۆمه لایه تی جیبه جی بکریت.
۴. هەریم پیویستی به سیاسه تی پروونی راگه یانندن ههیه، هەر بۆیه ش ده بیئت یاسا و بریاری پیویست له پهرله مانه وه ده رچیت بۆ پیکخستن و کۆنترۆلی باری راگه یانندن له گشت بواره کاند، بۆ نه هیشتنی باری گرژ و په شیوی و پیشیلکردنی یاسا و ماف و ئازادیه کانی تاك و کۆمه ل، له پیناوی پاراستنی ئەمن و ئاسایشی هەریم و به رژه وه ندی گشتی میلیله تدا.
- ده بیئت ئامانجه نه ته وه ییه به رزه کانی کورد و کوردستان، هه میشه چوارچیوهی کاری فیکری و راگه یانندن بیئت. پارتی به ده وری خۆی ده بیئت چاپه مه نییه کانی چاکتر کۆنترۆل بکات و ریک بخت، به شیوه یه ک که له قازانجی ئامانجه پیروژه به رزه کانی گه ل و نیشتماندا بیئت.
۵. قوتابیانی دواسالی سهره تایی و قوتابیانی ناوه ندی و ئاماده یی، به هو ی چالاکی حزب و هیزه سیاسییه کانه وه، دوو چاری فشاری فیکری ده بن، که تا راده یه ک ریکه ی فیربوون و په روه رده یان لی ده گریت. ئەم دیارده یه ش به نده به جارنامه ی مافی مروقه وه. هەر بۆیه ش پیویسته هه موو لایه کی سیاسی، هه روه ها داموده زگا کانی په روه رده په چاوی باری فیربوون و، په روه رده بکه ن و زیاتر ریکه خۆش بکه ن بۆ ئەوه ی قوتابیان به ئارامی و هیمنی ده وامی خویان به رنه سه ر.
- هه روه ها پیویسته قوتابخانه ئاینیه کان ریک بخرین و هه ول بدریت، مزگه وت له چالاکی سیاسی و حزبیه تی دوور را بگریت، بۆ ئەوه ی هیمنی و ئارامی دابین بکریت بۆ عیباده ت.
۶. بریاری (۹۸۶) که ته ئسیری ته واوی به سه ر ژیانی هاوولاتیانه وه هه یه و لایه نی ئیجابی هه ره زۆری هه یه له بواری ته ندروستی، په روه رده، کشتوکال، کاره با و ئاو و بواره کانی تر دا، ئەو بریاره پیویستی هه یه به چاودیر و سه ره پرشتی تابه تی و بایه خدانی زیاد و کادیری به توانای شاره زا له به نده کانی بریاره که دا. زۆر پیویسته بیر بکه ینه وه بۆ دۆزینه وه ی سه رکه وتووترین شیوه ی سوودوه رگرتن له م بریاره.
۷. ئەمپرو زۆر پیویسته ده زگایه ک دامه زرینن که موتابه عه ی کادیرانی حزب له گشت بواره کاند بکات. ئەو ده زگایه ده بیئت زانیاری ته واوی هه بیئت، ده رباره ی ئاستی فیکری کادیران و ئیلتزام و ئاماده ییان و هەر سه رکه وتن یا فه شه له پینانیان له کاریندا. هه روه ها ده توانریت ئەم بابته قوتابیانی زانکۆ و په یمانگا و بواره کانی تر بگریته وه.
۸. گه رانه وه بۆ پیکخستنی حزبی، به پیی دابه شبوونی جوگرافیایی، پارتی له زۆر هه ول و

تەقەلای زیاد پزگار دەکات، ھەروەھا پزگار دەکات تا پۆشنییران لە پزگارخراوە
حزبەکاندا مەسئولیاتی حزبی وەربرگرن و لە ریزی بنکەدا کەم دەکاتەووە و ھالەتیک
دەخولقینیت بۆ تەفاعولی توێژە جیاجیاکان و زامنی دیسپلین و کۆنترۆڵ دەکات و
پروۆسە ی گەشەپێدانی حزبایەتی ئاسانتر دەکات.

۹. ئەرك و دەسەلاتی مەكتەبی كۆمەڵایەتی دەستنیشان بکریت، بە تاییەتی لە نیوان
لایەنی یاسایی و لایەنی كۆمەڵایەتی كێشەکان.

۱۰. لە کاتیکی گونجاودا ھەلبژاردنی ئازادی ئەنجومەنی شارەوانی، بەپێی یاسای پەرلەمان
ئەنجام بدریێت تا ھاوولاتییان بەشداری سیاسی و كۆمەڵایەتی بکەن لە بەرپۆوەبردنی
کاروباری شارەوانی و خزمەتگوزاری شارەکانیان.

۱۱. پێکھێنانی دەزگایەکی گشتی ئاسایش بە ناوی (پاراستنی گشتی) بۆ تەنسیق لە نیوانی
دەزگاکانی پەيوەندار و سەرپەرشتیکردنیان، تا باری ئاسایشی ھەرێم زیاتر سەقامگیر
بێت. ھەر بۆیەش دامەزراندنی یەك ناوھند پێویستە بۆ گەشەپێدان و موتابعە ی چالاکی
ئەو دامودەزگایانە.

۱۲. رادیو و تەلەفیزیۆن بکرین بە یەك دەزگا (مۆسسە) و تەنسیق لە نیوانی ئێزگەکانی
رادیو و تەلەفیزیۆنی پارٹی و بەرنامەریژی بکریت. ھەروەھا پێویستە یاساییك دابنریت
بۆ پزگەختنی کاروباری دەزگاکانی رادیو و تەلەفیزیۆنی گشت ھەرێمی کوردستان،
ھەروەھا بۆ دامودەزگاکانی تری پراگەیانندن.

تییینی:

لە پیناوی زیاتر پوونکردنەووی تەفاسیلی تری سلبیات و کەموکۆپی بە پەسند زانرا
وتاری مانگی شوباتی سالی ۱۹۹۹ لە شاری دەھۆك، کە سەرۆك بارزانی پێشکەشی کرد،
دەربارە ی ئەو سلبیات و چارەسەرییانە، وەکو بەلگەنامە یەك لە گەل ئەم راپۆرتەدا بخریێتە
بەردەستی نوینەرانی خۆشەووستی کۆنگرە بۆ لیکۆلینەووە و کەلک لیوەرگرتن.

ھەفالانی بەرپز،

ئومیدەوارین تییینی و پێشنیارەکانی ئەم راپۆرتە جیگە ی بایەخ و لیکۆلینەووی ئیووی
بەرپز بێت و، ھەموومان پیکەووە بە گیانی نیشتمانپەرۆری و مەسئولیەتەووە بە شوین
چارەسەری گرفت و کەموکۆرییەکاندا بگەرپین، بۆ گەیشتن بە بەرنامە ی گونجاو لەسەر

بناغەى زانستى و تاقىکردنەوه، بۆ پېشخستنى پارتىمان و خزمەتى زياتر بە ميللەتەكەمان و سەرخستنى ئامانجى بەرزى لە رزگارى نەتەوهيى و پېشكەوتن و عەدالەتى كۆمەلايەتيدا.

شەرى داسەپاوى ناوخۆ و پرۆسەى ئاشتى

وہك دەبينن كۆنگرەكەمان لە ژېر دروشمى (ئاشتى، ئازادى، ديموكراسى)دا، دەبەستى كە هەمان دروشمى كۆنگرەى يازدەى پارتىمانە. تەئكىدكردنە سەر وشەى ئاشتى كە دەستپېكى دروشمەكەيە ئەوه دەگەينى كە ئيمە ئاشتىمان دەوى بە هەموو مەودا و ماناكانىيەوه، ئاشتى ناوخۆ و ئاشتى دەرەوهەمان دەوى كە تا رادەپەكى زۆر بەپەكەوه گرى دراون.

تاقىکردنەوهى (پەنجا بە پەنجای) نيوان ئيمە و يەكيتى لە حوكمپرانيدا، سەربارى هەموو لاوازى و كەموكۆپىيەكانى بەرەو پېشەوه هەنگاوى دەنا، هەرچەندە ئەو بەرەوپېشەوهچوونە لەسەر خۆ بوو. هەرەوهها تاقىکردنەوهكە ئيرادەپەكى يەكگرتوو و كارى هاوبەشى نيوان هەردوو لای دەرەبەرى، بۆيەش پشەتگىريەكى جەماوەرى فراوانى بەدەستەپنابوو. بەلام لە كابينەى دووهمدا (ى. ن. ك) سەرۆكۆهزير و تىكپراى وەزيرانى خۆى ئالۆگۆر كرد و لە شوينى ئەواندا دەستەپەكى پروبەپروبوونەوهى دامەزراند بۆ ئەوهى گۆرپانكارى لە پارسەنگى هيزدا بكات، بەمەش ناكۆكى و ناتەبايى لەناو حكومەت و سەرجهەم دامودەزگا بەرپۆهەرايەتییەكاندا توندتر بوون و گرژى و ئالۆزى پەرەيان سەند. بەلام بە سوودەرگرتن لەو بارودۆخە ئىجابىيەى كە بە هۆى هينانەوهى تەرمى نەمران بۆ خاكى نيشتمان لە ۱۹۹۳/۱۰/۶دا، هاتبوو كايەوه، پيشنيارى پىكھيتنانى (ليژنەى بالاي حيوار)مان، كرد كە لە مەكتەبى سياسى هەردوو حزب پىك بيت، ئەوه بوو ليژنەكە زنجيرەپەك كۆبوونەوهى هەفتانە و بەردەوامى گرى دا و سەرجهەم كيشە و گيروگرفتەكانى نيوان هەردوولای خستە روو و رېگا چارەى بۆ دەستنيشان كردن. هەر لە ئاكامى ئەو ديالۆگەدا رۆژى ۱۹۹۳/۱۲/۲۰ رېكەوتنى ستراتىژى نيوان هەردوولا مۆر كرا.

بەلام بەداخەوه، سەرەپراى ئەوهش، بە هۆى هەلگىرساندنى شەرى (ى. ن. ك) دژى بزووتنەوهى ئىسلامى لە كوردستانى عىراق، راستەوخۆ دواى مۆركردنى رېكەوتنى ستراتىژى، ئاشتى ناوخۆ شلەزا، هەرچەندە رېكەوتنەكە بە راشكاوى داکۆكى لەسەر ئاشتى ناوخۆ و چارەسەرکردنى گيروگرفتەكان لە رېگای گفتوگۆ و ديالۆگەوه دەكرد. ئەوه بوو لەناو هەولپىرى پايتەخت و لە چەندىن شوين و ناوچەى ديكەى هەريئىدا تۆپ و كاتيوشا بەكار هينرا.

پارتیمان له روانگه ی ئەو بەرپرسیاریتییه ی که ووتۆته سەرشارنی و ئەو زەرەروزیانه ماددی و مەعنەوییە ی که شەڕ و پیکدادان له کوردستان و گەله کهمانی دەدات، هەر له سەرەتاوه ئەم شەڕە ی رەت کردەوه و دژی وهستا و ههولێ دا بپوهستین. ههیهتی تازه پیکهینراوی سەرکردایهتی ههڕیمی کوردستان یه کهمین قوربانی ئەم شەڕه بوو. بەرپرسیانی سەربازی (ی.ن.ک) ملکهچی فهڕماندهی شەڕ وهستانی ئەم ههیهته نه بوون، به لکو وهزیری پيشمه‌رگه که ئەندامی سەرکردایهتی (ی.ن.ک) به چهك و تهقه‌مه‌نی حكومه‌تی هاوبه‌ش دريژه‌ی به شەڕی بزووتنه‌وه‌ی ئیسلامی دا.

ئا لهو کاتدا کاروباری حكومه‌تی هه‌ریم و په‌رله‌مان و ژیا‌نی گشتی ته‌گه‌ره‌ی تێ كهوت و خه‌ریك بوو به یه‌كجاری بوه‌ستی و شیوازی حوكمی (فیف‌تی - فیف‌تی)، هه‌موو فه‌رمانگه و ئیش و كارێك و ته‌نانه‌ت ورده فه‌رمانبه‌رانی‌شی گرتبووه‌وه. له هه‌مان كاتدا نیوانی پارتی و یه‌كیتی گرژتر و ئالۆزتر ده‌بوو و یه‌كیتی باره‌گاکانی خۆی به شیوه‌یه‌کی ئەوتۆ له‌ناو هه‌ولێری پایته‌ختدا دابه‌ش ده‌کرد، که ریگا له به‌رده‌م داگیرکردنیدا خوش بکات.

له راستیدا هه‌لسوکه‌وتی (ی.ن.ک) له‌و ماوه‌یه‌دا سه‌سه‌ختی و له‌خۆباییبوونیکی زۆری پتوه دیار بوو، بۆیه بایه‌خیکی ئەوتۆیان به‌ریکه‌وته‌کان نه‌ده‌دا. له کاتیکدا به‌کرده‌وه ده‌سه‌لاتی (ی.ن.ک) له به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی و ده‌زگاکانی دیکه‌دا زۆر له نیوه زیاتر بوو، که‌چی هه‌ولیان ده‌دا له‌سه‌ر حسابی پارتی و حزبه‌کانی دیکه به شیوازی جو‌راجۆر ئەم ده‌سه‌لاته‌یان فراوانتر بکه‌ن، بێ ئەوه‌ی گوێ به‌کاردا‌نه‌وه و ئاکامی ئەو کاره‌یان به‌دن.

بۆیه به‌ئاشکرا ده‌رکه‌وت که شیوازی (فیف‌تی - فیف‌تی) کاتی به‌سه‌ر چوو، به‌تایبه‌تی له‌سایه‌ی هه‌لوێستی خۆسه‌پینه‌رانه‌ی (ی.ن.ک) هوه، رۆژی ۱۶/۲/۱۹۹۴ له‌ریگای ده‌زگاکانی راگه‌یانده‌وه، داوامان کرد ئەم کیشه‌یه به‌گه‌رانه‌وه بۆ رای گه‌ل و له‌ریگای هه‌لبژاردنیکی تازه‌وه یه‌کلا بکریته‌وه، ئەمه‌ش له‌راگه‌یاندنێ کۆبوونه‌وه‌ی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی پارتیمان له ۱۲/۱/۱۹۹۴دا، ئاماژه‌ی بۆ کرابوو. دیاره که په‌نابردنه‌ به‌ر هه‌لبژاردن شیوازیکی شارستانی په‌یره‌وکر، له‌ده‌وله‌تان و سیسته‌مه دیموکراتیه‌کاندا و هه‌رکاتی په‌رله‌مانی ئەو وڵاتانه‌ نه‌توانی حکومه‌تیکی جیگیر بۆ به‌رپۆه‌بردنی کاروباری وڵات پيشکەش بکات، هه‌لبژاردنیکی تازه ئەنجام ده‌دری.

له راستیدا سەرکردایه‌تی (ی.ن.ک) نه‌به‌ وشه‌ی نا و نه‌به‌ وشه‌ی به‌لێ، وه‌لامی بانگه‌وازی هه‌لبژاردنی نه‌دایه‌وه، به‌لام له‌وه‌ ده‌چوو ئەو بیده‌نگیه‌ی نیشانه‌ی ناره‌زایی بیت، ئەوه‌ بوو له‌ ۱ ئایاری ساڵی ۱۹۹۴دا، (ی.ن.ک) کیشه‌یه‌کی بچووکی له‌سه‌ر چه‌ند دوکاتیك

له قه لادزی قۆستهوه و شه پری له دژی پارٹی بهرپا کرد.

بۆ رۆژی دواتر باره گای لقی (۱۱) ی پارتمان له رانیه کهوته بهر شالوی هیرشبه ران و بۆ ئیوارهی رۆژی دووی ئیار، هیزه کانی (ی. ن. ک) باره گای لقی (۱۱) و لیژنه ی ناوچه ی قه لادزی و رانیه یان داگیرکرد و، له ئەنجامدا به ده یان کهس له ههردوولا کوژران و بریندار بوون. (ی. ن. ک) به دهنگ بروسکه کامانه وه نه هات که له پیناوی خۆلادان له شه پ و کۆنترۆلکردنی هاوبه شی هه لۆیسته که بۆ بهرپرسیانی ههردوولا رهوانه مان کردن.

له ۳ ی ئایاردا (ی. ن. ک) به بێ هیچ پاسا و ئاگادارکردنه وه یه کی پيشوه خت، دريژه ی به هيرشکردنه سهر باره گاگانی پارتمان دا و باره گای لقی چواری له شاری سلیمانی گه مارۆدا و به مهش هه موو لایه کی سه رسام کرد. ههروه ها ئیوارهی هه مان رۆژ چه کدارانی (ی. ن. ک) باله خانه ی په رله مانی کوردستانیان داگیر کرد و به مهش نیاز و مه رامی کۆده تاجییانه ی (ی. ن. ک) زیاتر روون بووه وه. ئەم داگیرکردنه بووه هۆی ئه وه ی تا رۆژی ۱۹۹۴/۶/۲۶ که باله خانه که له چه کدارانی (ی. ن. ک) چۆل کرا، شه رعیه ت په کی بکه وی.

له ۴ ی ئایاردا (ی. ن. ک) هیرشی کرده سهر باره گاگانی پارتمان له پاریزگای کهرکوک و کهوته گه مارۆدانی باره گای لقی (۳) له ده ربه ندیخان و باره گای لیژنه ی ناوچه ی چه مچه مال، ئەو کاته به ره ی کوردستانی له باره گای مه کته بی سیاسی پارتمان له سه لاهه ددین کۆبووه وه و ئاماده بووان داوای وه ستانی ده ستبه جیی شه پریان کرد، ویپرای سووربوونی تیکرپای لایه نه کان له سه ر شه پوه ستان و ئاگر به ست، که چی نوینه ری (ی. ن. ک) له کۆبوونه وه که دا ئەم داوایه ی ره ت کرده وه و به مهش بۆ هه موولایه ک ئاشکرابوو که (ی. ن. ک) داوای ئەو هه موو کاره ناره وایه ی که له سلیمانی ئەنجامی داون، تا باره گاگانی پارٹی له پاریزگای کهرکوکیش داگیر نه کات شه پ ناوه ستین.

ئهمهش پيشهاتییکی کتوپر و مایه ی سه رسورپمانی پارتمان بوو، که پرووداوی له م جوړه ی پيشبینی نه کردبوو و هه رگیز بیری له وه نه کردبووه که به چه ک کیشه و ناکۆکییه کانی له گه ل (ی. ن. ک) و غه پیری (ی. ن. ک) دا چاره سه ر بکات. ههروه ها چاوه پروانی ئەوه نه بوو که (ی. ن. ک) هه ولّ بدا به چه ک کیشه کان یه کلا بکاته وه، به تایبه تیش به هۆی شوینه واری تیکده رانه ی شه پری ناوخوا به سه ر تا قیکردنه وه ی گه له که مان و ده ستکه وته کانی، له سه روشیانه وه په رله مانی هه لّ بژێدرارو و حکومه تی هاوبه ش، ههروه ها به سه ر ناوبانگی زۆرباشی نیوده وه لّ ته ی و هاوسۆزی له راده به ده ری پای گشتی جیهان له گه لّ گه له که ماندا، که به قوربانی زۆر و زه به نده و کۆچره وی ملیۆنی و به په نابردنه بهر هه لّ بژاردن و

دہستہ بہرکردنی ئازادی گشتی و پھیرہ و کردنی شیوازی دیموکراتیانہ، لہ دامہ زرانندی دہسہ لاتی خویدا لہ سہر ئہ و خاکہ ی کہ بہ خوینی شہیدان ئاودیر کراوہ، بہ دہست ہاتون.

ہہرچہ ندہ دہسہ لاتی لہ سہر بنچینہ ی نیوہ بہ نیوہ دامہ زرابوو، بہ لام بہ کردہ ووہ بہ شی (ی. ن. ک) زور لہ بہ شی پارٹی زیاتر بوو. ہہروہا ئاشکرا بوو کہ بہ ہوئی پارسہ نگی ہیژ لہ کوردستاندا زور سہختہ، یا ہہرگیز ناکرئی مہسہ لہ ی دہسہ لاتی بہ شہر و کوڈہ تہ ی عہسکہری یہ کلا بکریتہ وہ. ئہ وہ ی (ی. ن. ک) بہ بی ہہستکردن بہ گیانی بہرپرسیاریتی دہرہق بہ گہ لی کوردستان و دہستکوت و مافہ کانی ئہنجامیدا موغامہرہ یا قوماریک بوو و ماوہ یہ ک بہر لہ جیبہ جیکردنی، لہ کوہوونہ وہ یہ کی سہرکردایہ تی (ی. ن. ک) دا بریاری لی درابوو.

ئہ مہش لہ گہ ل دوسپہ ی سہرکردایہ تی (ی. ن. ک) لہ یہ کلا کردنہ وہ ی حساباتی سیاسی لہ ریگای پھنابردنہ بہر ہیژ و زہر و زہنگہ وہ، تہ با و گونجاو و ہیچ لایہ نیکی سیاسی لہ کوردستان لہ ئاسہ واری پاوانخوازی و خوہسہ پاندن و شہری (ی. ن. ک) پرگاری نہ بووہ.

بہ ہیچ شیوہ یہ ک و لہ ژیر ہیچ بیانوو ی ک ناکرئی لہ سہر حسابی پاشہ پرؤژی تاقیکردنہ وہ ی کوردستانی عیراق پاساو بو ئہم موغامہرہ یہ بہیتریتہ وہ، ہہروہا بہ بی گہرانہ وہ بو مہیلی پاوانکردنی دہسہ لاتی و ئہ و دیکتاتورہ تہ ی کہ سہرکردایہ تی (ی. ن. ک) ہہر لہ کاتی دامہ زرانندییہ وہ خوئی پیوہ گرتوہ تہفسیر ناکرئی، بہ لام رہنگہ پھرہسہندن و پیشکوتنی گہورہ و خیرای پارتمان لہ بارودوخی ئاشتی و دیموکراتیدا ہوکاری پھلہ کردنی سہرکردایہ تی (ی. ن. ک) بووی، لہ دہرکردنی بریاری پھنا بردنہ بہر ہیژ و شہر و کوشتار بو یہ کلا کردنہ وہ ی مہسہ لہ ی دہسہ لاتی لہ بہرژوہندی خویدا.

پیش ہہموو شتیک "کوئگرہ ی یازدہ" ی پارٹی، کوئگرہ ی یہ کگرتن، خویشاندانیکی گہورہ ی سیاسی بوو و لہ ئاکامدا ہیژیکی بہرچاو لہ رووی چہندایہ تی و چوئایہ تیہ وہ ہاتہ پال پارٹی و بہ ئاشکرا پارسہ نگی ہیژ لہ بہرژوہندی پارتماندا شکایہ وہ. بانگہ وازہ کہ ی تالہ بانی بو تیکہ لہوون و یہ کخستنی ہیژہ چہ پھکان لہ گہ ل (ی. ن. ک) دا، کہ کاردانہ وہ ی پرؤژہ یہ کگرتنی بہرچہستہ بوو لہ "کوئگرہ ی یازدہ" ی پارتمان بوو، ئہنجامیکی ئہوتوی لی نہ کہوتہ وہ، بہ لام رہنگدانہ وہ ی حالہ تی جہ مسہرگہری (استقطاب) روو لہ زیادبوون بوو لہ کوردستاندا.

ئینجا هیئانهوهی تهرمی بارزانی نهر و ئیدریسی ههردهم زیندوو، بو سهر خاکی نیشتمان له 6 تشرینی یه کهم و پیشوازی گهوره و بیوینهی جهماوهی گه له کهمان، ههر له سنووری پینجوینهوه تا دهگاته بارزان، رهگو ریشهی قوولی خوشهویستی و ریزلینان و پیزانیی گه له کهمانی بهرامبهر به بارزانی سهماند.

به ره وهش له مانگی تشرینی یه کهمی سالی (1992)دا، کۆنگرهی نیشتمانی یه کگرتووی عیراق (INC) له کۆبوونهوه میژووییه کهی خۆیدا له (سه لاهه دین) سوور بوو له سهر هه لپژاردنی سه روکی پارٹی بو ئه ندامیتی ئه نجومه نی سه رکردایه تی کۆنگره، به مهش زۆر به روونی ده رکهوت که ئۆپۆزیسیونی به رفراوانی عیراق که له کۆنگره دا به رجهسته بوو، تهواوی باوهر و متمانهی خۆی به پارٹی و بارزانی ده به خشی.

له مانگی کانوونی یه کهمدا، ههروهک وتمان (ی. ن. ک) به بی پاساو و بیانوو هیرشی کرده سهر بزوتنهوهی ئیسلامی، به لام پارتمان و سه رکردایه تییه کهی که بهرپرسیارن له ئاسایش و سه قامگیری له هه ریمدا دژی شه ر وهستان، ئه مهش بووه هوی زیادبوونی ئعتیباری پارتمان و بهیژکردنی (ی. ن. ک) و، ده رخستی وهک هیزیکی شه رفروش و په لاماردهر له بهردهم زۆر لایهن و ناوهندهکاندا.

ههر له و ماوه یه دا (ی. ن. ک) سه ره پای ته حه فوزی پارٹی، سوور بوو له سه هه لپژاردنی سه روکی زانکۆی سه لاهه دین و راگری کۆلیژه کان. (ی. ن. ک) ده یویست له م رینگایه وه له مهیدانی رۆشنیری و رۆشنییراندا سه رکهوتتییک به سه ر پارتییدا تۆمار بکات، چونکه خۆی به شوپره سواری ئه م مهیدانه دهزانی و پارٹی به حزبیکی عه شایه ری داده نا. به لام له ئه نجامی هه لپژاردندا لیستی پارٹی سه رکهوت و سه روکایه تی زانکۆ و راگری گشت کۆلیژه کانی به دهست هینا.

شایانی باسه هه لگیرساندنی شه ر له لایهن (ی. ن. ک) هوه، له کوردستاندا، پای گشتی له دهروه و به تایه تیش دۆستانی زۆر و زه بهندی گه له کهمانی ناساند، که له زۆر ولاتی گهوره و بچووکی دنیا دا به رزترین په وپایه ی حکومیان هه بوو. ئه وه بوو له لایهن وه زاره ته کانی دهروه و سه رکردایه تی حزب و په رله مانه کانی دنیا و کۆمه له کانی دۆستایه تی و ئاشتی و که سایه تییه کۆمه لایه تییه کانه وه، سه بارهت به شه ر وهستاندن و پینشیری ناوبژیوانی و په نابردنه بهر دیالۆگ و گفتوگۆ، بو چاره سه رکردنی گیروگرفته کان نامه یه کی زۆر بو هه ردوولا په وانه کرا، که یه کیک له گرنگترین ناوبژیوانیه کانیش، ناوبژیوانی فه رهنسا بوو که مه دام میتیران رۆلیکی بهرچاوی تیا دا گیرا.

حکومه تي فەرهنسا وه فدی مه کته بی سیاسی ههردوو حزبی، بۆ کۆشکی سه رکردایه تی رامبوئی له ده وروبه ری پاریس ده عوه ت کرد و دوا ی یه ک هه فته له کاری به رده وام و به ناماده بوونی ژماره یه ک پسیور و شاره زای فەرهنسا و ولاتانی دیکه ی نه وروپا، سه رهنجام ریکه وتنامه ی پاریس داریژرا و له ۱۹۹۴/۷/۲۲، مۆر کرا.

بریار بوو به رپرسی یه که می ههردوولا ده عوه تی پاریس بکرین، بۆ نه وه ی به ناماده بوون و پشتگیری خودی سه روکی کۆچکردووی فەرهنسا فرانسوا میتیران ریکه وتنه که رابگه ییتری، به لام ته سهیلاتی پیویست بۆ ئەم سه فهره له کاتی خۆیدا نه ره خسا، که چی نه گهر سه رکردایه تی (ی. ن. ک) په رووشی ریکه وتنه که بوايه، ده کرا به بی نه و سه ردانه ش جییه جی بکریت.

ئیدیعیای نه و سه رکردایه تییه ش که گوايه پارتي به وه ی که حکومه تی تورکیای له ده قی ریکه وتنه که ناگدار کردۆته وه فه شه لی به ریکه وتنه که هیناوه، بوختان و پرۆپاگه نده یه کی هه له ستراو و نه عقل و هیچ ده رککردنیکی په یوه ندی نیوده وه له تی په سه ندی ده کات، ئەمه له کاتیکیدا بوو که هه فته نامه ی الاتحاد به بۆنه ی سه فهری شاندى (ی. ن. ک) بۆ پاریس، تیکرپای پیشنیه ره کانی حزه که ی بۆ گفتوگوکان چاپ و بلاو کردبووه وه، دوا ی گه رانه وه ی وه فدیان له پاریس له خالی هه لپژاردنی تازه په شیمان بوونه وه و داویان کرد پارتي و یه کیتی به یه ک لیست دابه زن.

به لام وپرای هه موو ئەمانه ش و سه ره پای ریکه وتنی په رله مان له نیوان ههردوولا له ئابی سالی ۱۹۹۴ و سه رباری مۆکردنی به لگه نامه ی هاوپه یمانی نیوان ههردوو حزب له ۱۹۹۴/۱۱/۲۱ و سه ره پای به رده وامبوونی هه ولی ئاشیخوازانیه سه رکردایه تی پارتي و ناردنی وه فدیکی مه کته بی سیاسی بۆ قه لچوالان، سه رکردایه تی (ی. ن. ک) حه زی نه ده کرد گیروگرفته کان به ئاشتی چاره سه ر بکرین و مه یلی یه کلاکردنه وه ی ناکوکی سیاسی له گه ل پارتي و، یه کلاکردنه وه ی مه سه له ی ده سه لات له کوردستاندا به شیوه ی عه سه کهری و، سه پاندنی دیکتاتوریه تی تا که حزبی به سه ر گه لی کوردستاندا له ناو میشکیدا ده خولایه وه، هه رچه نده هه موو به لگه و راستیه کان نیشانه ی نه وه بوون که ئەم یه کلاکردنه وه یه مه حاله بیته دی.

سه رکردایه تی یه کیتی بۆ ماوه یه کی دوورودریژ و تا ئیستا سوورن له سه ر نه وه ی که ململانی چه کداری له کوردستان به هۆی داها ته وه و به ته حدید به هۆی داها تی ئیبراهیم خه لیله وه ده ستی پۆ کردووه، ئەمه ش به ته واوی له راستیه وه دووره.

رۆژی ۱/۵/۱۹۹۴ واته ئه و پۆزه یه کیتی شه پری به پرا کرد، هه موو داها ته کان به شایه تی هه موو لایه ک، ده گه یشتنه ناو خه زینه ی حکومه تی هه ریم که سه رۆک و وه زیری دارایی و سه رۆکی بانکه که ی سه ربه یه کیتی بوون و ده سه لاتی به پروه بردنی دارایی و خه رجکردن له دهستی ئه واندا بوو. سه ره پرای ئه وانه ش (۴۰) کارمه ند له کۆی (۴۴) کارمه ندی بانکی هه ریم سه ربه یه کیتی بوون.

شایانی باسه که داها ت به شیوه یه کی ریکویپیک ده پزایه ناو خه زینه ی حکومه تی هه ریم هه ر له کاتی دامه زران دییه وه، ته نانه ت له (۴) ی گولاندا، واته (۳) رۆژ دوای ده سته پیکردنی شه پ، (۱۰۰) ملیۆن دینار له ئیراهیم خه لیله وه گه یشته بانکی هه ریم، هه روه ک چۆن به رله وه ش ده خرایه ژیر دهستی به رهی کورد ستانییه وه. ئاماده یی خۆبی بو چاره سه رکردنی گیروگرتی داها ت ده رپریوه، له م باره یشه وه دهستی کردوو به جیه جیکردنی ئیلتیزامه کانی، هه رچه نده لایه نه که ی تر له جیه جیکردنی ئیلتیزاماتی خۆیدا که مته ر خه می کردوو.

ده بۆ ئه و راستیه دووپات بکه ینه وه که نا کۆکی و ململانێ له کوردستان له مه وه به ر و ئیستاش له سه ر ده سه لات بووه و نا کۆکییه کانی دیکه له م خاله وه سه ریان هه لداوه و ده ستیان پێ کردوو. ده کرا گیروگرتی ده سه لات له ریگای هه لپژاردنیکی دیموکراتییانه وه چاره سه ر بکریت، به لام سه رکردایه تی یه کیتی ریگای یه کلا کردنه وه ی سه ربازی به زه بری لوله ی تفه نگ هه لپژارد و هه ر له کاتی دامه زران دییه وه به م شیوه یه په فتاری کردوو و هه ولی داوه گۆره پانی کوردستان پاوان بکات و، حزبه کانی دیکه له مافی خه بات له پیناوی ئازادی گه له که یاندا بییه ش بکات و له نامیلکه ی دامه زران نیدا، سالی ۱۹۷۵ به ناوی (یه کیتی نیشتمانی کوردستان بو چی؟) بیانوو و پاسا و بو ئه م هه ل سوکه وته داده تاشی و پارٹی به دوژمنی سه ره کی خۆی داده نی و تا ئه مرۆش ده سته ردار ی ئه م ریبازه نه بووه.

ناکری لیره دا هه لویستی ئاشیخوازانه و له خۆبووردنی سه رکردایه تی پارٹی له به ر چاو نه گیری ت، به تایبه تیش له ژووری عه مه لیاتی ئاشتی سه ربه (INC) و بانگه وازییه ک له دوای یه کی بو هیژ و ریکخسته کانی پارٹی که دان به خۆیاندا بگرن و ته نانه ت بو خۆلادان له مه ترسی شه پری ناوخۆ، شوینه ستراتژییه کانی ش چۆل بکه ن.

رۆژی ۱۳ ی حوزیران، جه ماوه ری سلیمانی له ریپوره سمیکی جه ماوه ری فراواندا، ته رمی شه هیدی سه رکرده ی خۆشه ویستی پيشمه رگه، عوسمان قادر منه وه ریان به پری کرد، که به برینداری که وتبووه دهستی چه کدارانی یه کیتی و شه هید کرابوو. به لام سه رکردایه تی یه کیتی

نہیتوانی بہرگہی دیمہنی ئەو جہماوہرہ زۆرہ بگریت کہ بو ناشتی و پارٹی و دژ بہ شہری ناووخو ہوتافیان دەکشیا. ئەوہ بوو بہ ہہموو چہکینکی بەردہست گوللہبارانی ئەو جہماوہرہ بی دیفاعہیان کرد و لە ئاکامدا (۱۷) ھاوڵاتی شہہید و ژمارہیہکی زۆری تریش بریندار بوون، ئەم رووداوش تیشکینکی زیاتری خستہ سەر دیکتاتۆریہت و خولیای خوینپژی یہکیتی و لە ھەمان کاتدا رادە ی جہماوہری و خویشہویستی پارٹی لەناو ریزہکانی خەلکی سلیمانی خوڤراگردا خستہروو.

لە کانوونی یەکەمی ھەمان سالد، سەرکردایەتی یەکیتی بە داگیرکردنی ھەولیر جەولہی دووہمی شہری ناووخوی دەست پئ کرد. سەرھەتا رینگای کەسنەزانیان داگیر کرد کہ تاکہ رینگای ھاتوچۆی سەرکردایەتی پارٹیمان بوو بو ناو ئەم شارہ، چونکہ رینگای شاویس ھەر لە سەرھەتاوہ زامن و مسۆگەر نەبووہ و لەلایہکەوہ بارہگای تالہبانی کەوتبووہ سەر ئەم رینگایہ و لەلایہکی دیکہشەوہ سەرکردایەتی پارٹی لەسەر داوای سەرکردایەتی یەکیتی و لەبەر نزیکگی گوندەکە لە بارہگای ناوبراو و بو خوڵادان لەو گیروگرفتانیہی کە پەنگە بیئە پیشەوہ، ھیزہکانی خوئی لە شاویس کیشابووہوہ.

یەکیتی بەپیی بریارپیکری پیشوہخت و نەخشہ بو کیشراو ھەولئ دا بارہگای لقی دوو و سەرجم بارہگاکانی دیکہی پارٹیمان لە ھەولیر داگیر بکات، ھەرہوہا ھیزہکانی دامودەزگاکانی حکومەتی ھەریمیان داگیر کرد. شەر و پیکدادان لە نیوان ھەردوولادا، بەردەوام بوو و سەرکردہیہکی یەکیتی وای نیشان داوو بە داگیرکردنی ھەولیر پارٹی ناچار دەبی سەرجم مەرجمہکانی ئەوان قەبوڵ بکا. شەرپیکری نابەرہبەر بوو لە لایہکەوہ رینگای ھاتوچۆی ئۆتۆمبیل و ئیمدادات لەبەردەم ھیزہکانی یەکیتیدا کراوہ و و لا بوو و لە لایہکی دیکہوہ بە ھۆی داگیرکردنی ھەردوو رینگای شاویس و کەسنەزان لەلایەن یەکیتیہوہ، ھیزہکانی پارٹی لەناو شاردنا لەمە بیئەش بوون.

رۆژی ۱۵ی کانوونی دووہمی سالی ۱۹۹۵، تالہبانی "نەفیرعام" ھ ناوبانگ زراوہکە ی دەرکرد و داوای لە ھەموو ھیزہکانی یەکیتی کرد کہ بەشداری شەر بکەن، ھەرہوہا لەسەرجم ئەندامان و لایہنگرانی حزبکە ی خواست، تا ئەوانہی چەکیان نییہ بو وەرگرتنی چەک و تەقەمەنی سەر لە بارہگاکانی یەکیتی بەدەن.

لەناوہراستی کانوونی دووہمی سالی ۱۹۹۵، سەرہرای شەرپیکری دژوار و بەرگری سەختی ھەفلامان لەناو شاری ھەولیر، سەرہنجام یەکیتی شارہکە ی داگیر کرد و کوتلہی وەزارەتی پارٹی ناچار بوو خوئی بگہیہنیتتہ سەلاحەدین، ھەر بەھەمان شیوہ کادیرانی

سەرکردایەتی و زۆربەیی کادیرانی ناسراوی پارٹی گەشتنە سەڵاحەدین. بەلام پەرلەمانتاران بە تاییەتیش فراکسیۆنی پارٹی، بۆ ماوەی (۱۰۱) رۆژ لەناو بەڵخانەیی پەرلەماندا مانیان گرت.

کاتیکیش چە کدارانی یەکیتی رۆژی ۱۹۹۵/۳/۲۸ حورمەتی ئەو شوپنەیان پیشیل کرد و پڕاڤە ناو پەرلەمان، مانگرتوووان بۆ ناپەزایی دەربەرین دژی ئەم پیشیلکارییە زەق و ئاشکرایە، بپاریان دا کۆتایی بە مانگرتنەکانیان بێنن، بەمەش سەرکردایەتی یەکیتی بۆ جاری دووهم شەریعیەتی یاسایی پەرلەمانی هەلبژێردراو و حکومەتی هەریمی کوردستانی پەك خست و گورزیکی کاریگەری ئاراستەیی شەریعیەت و دەستکەوت و هیوا و ئاواتەکانی گەلی کوردستانی کرد و لە راستیدا تاقیکردنەوی گەلەکەمان، لە جیاتی پیشکەوتنی بەردەوام دەستی کرد بە گەپانەوی بۆ دواوە و وزە و تواناکانی لە جیاتی ئەوی لە بیناکردن و پیشکەوتن و پەرەسەندندا سەرف بکرین، لە شەر و کوشتار و خۆکوژییدا سەرف دەکران.

لە رووی سەربازییەوی، ئەو سەرکەوتنە سەربازییەیی یەکیتی زۆر لە سەرکەوتنێکی تەواوەوە بە دوور بوو. هیزەکانی پارٹی لە پۆژئاوا و باکوور و باکووری پۆژهلاتەوی گەمارۆی ئەو هیزانەیی یەکتییان دابوو، کە پایتەختی هەریمان ئابلقەدابوو و ئەو رینگایانەیی بەرەو هەولێر دەچوون، لە ژێر کۆنترۆلی پارێدراوی و تاکە رینگای ژێر کۆنترۆلی یەکیتی رینگای (قوشتەپە، بیستانە و کۆپە) بوو.

لەم ماوەیدا شەر و پیکدادانی پچرپچر لە نیوان هیزەکانی هەردوولا، بە تاییەتیش لە دەورووبەری هەولێردا درێژەیی هەبوو. هەموو پەییوەندییەکی نیوان هەردوولا پچرا و پارٹی لەبەردەم ناوژێوانانی ناوەوی و دەرهویدا سوور بوو لەسەر ئەوی مەرجی هەر دانیشتن و گەتوگۆیەك لەگەڵ یەکتیدا، ئەویە کە چە کدارانی یەکیتی هەولێر بەجی بەیلن و شەریعیەت بگەریتەوی.

شانوگەری ۴ی ئازاری سالی ۱۹۹۵ کە چەند لایەنیك بە هاوکاری لەگەڵ یەکیتی و بە مەبەستی ورووژاندنی هیزە چە کدارەکانی عێراق و راکیشانیان بۆ شەر لە دەشتی هەولێر تیایدا بەشدار بوون، بوو هۆی تیکچوونی زیاتری شیرازەیی بارودۆخی کوردستان و لە خۆباییبوون و سەرسەختی زیاتری یەکیتی. ئەمانە ئیدیعیان دەکرد کە گواپە شەر لەم ناوچانەدا رینگا لەبەردەم کۆدەتایەکی سەربازی لە بەغدا خۆش و هەموار دەکا، کەچی حکومەتی ئەمریکا بە هەموو لایەکی راگەیاندا، کە هیچ پەییوەندییەکی بەم جموجۆلانەوی نییە. بە هەر حال ئەو شانوگەرییە فەشەلیکی گەورەیی هینا.

وہزارہتی دہرہ وہی ئەمریکا داوای له وهفدی هەردوو حزب و سەرۆکی ئەنجومەنی راپەراندنی کۆنگرەیی نیشتمانی یە کگرتووی عێراق کرد، که له ژێر چاودێری ئەمریکا له درۆگیدا ئیرلەندا کۆبینهوه. دواي سێ رۆژ کۆبوونهوه له ۱۱/۸/۱۹۹۵، پێکهوتنی درۆگیدا مۆرکرا و به پێی پێکهوتنه که ده بوايه هێزه کانی یه کیتی هه ولێر به جێ بهیڵن و بارودۆخی ناوچه جوړبه جوړه کانی هه ریم ئاسایی بکریتهوه و بگه ریتهوه بو دۆخی پێش دهستی کردنی شه ر له ۱/۵/۱۹۹۴.

یه کیتی پێکهوتنه که ی جێبه جێ نه کرد و جهوله ی دووه می گفتوگو له رۆژانی ۱۲ و ۱۳ ی ئەیلوولی سالی ۱۹۹۵ له دبلین دهستی پێ کرد و یه کیتی له پێکهوتنی درۆگیدا پاشگهز بووه و پێگه ی نه دا تاکه وشه یه کی هاوبهش، ته نانهت به ناوی سه ره رشتیاری گفتوگوکان بو ب دویچ، نوینه ری وهزاره تی دهره وه ی ئەمریکاوه، دهر بچێ. به لام لایه نی ئەمریکی هه یچ کاردانه وه یه کی به رامبه ر به م هه لویسته ی یه کیتی نیشان نه دا.

له راستیدا به داخێکی زۆره وه، به رپرسانی ئەمریکا بایه خێکی جدیدیان به جێبه جێ کردنی پێکهوتنه که نه ده دا، چ له بواری جێبه جێنه کردنی ئیلتیزاماتیان له رووی دا بین کردنی دارایی پێویست، بو ئه وه هێزه ئەمنیه ی که بریار بوو له نیوان هه ردوولادا جێگیر بێ، چ له رووی فشار خستنه سه ر یه کیتی بو دهرچوونی هێزه کانی له هه ولێر، ته نانهت به دواد چوونی مه سه له کانیش له لایه ن به رپرسانی ئەمریکاوه له ئاستی پێویستدا نه بوو.

له ماوه ی نیوان ۹-۱۰/۱۹۹۵، کۆماری ئیسلامی ئێران میوانداری وهفدی مه کته بی سیاسی هه ردوو حزبی کرد و به ناو بژیوانی ئێران وتووێژ کرا و پێگه چاره ی چه ند خالیکی ناکوکی سه ره کی پێکهوتنی له سه ر کرا، به لام یه کیتی له واقیعدا هه یچ شتێکی جێبه جێ نه کرد، به تایبه تیش له بواری کیشانه وه ی چه ک و چه کدار له شاری هه ولێر.

بارودۆخی هه ولێر و خه لکی هه ولێر له سایه ی ده سه لاتی یه کتیدا، به جاری تێک چوو. بزووتنه وه ی بازرگانی کز و لاواز بوو و ئاستی بژیوی هاوولاتیان دابه زی و دامه زراندنی کارمه ندان له سه ر بنچینه ی حزبیه تی و تالان کردنی خانو و مو لکی هاوولاتیان و گرتن و زیندانیکردن و کوشتی و ته رمفرێدان له سه ربازگه ی کۆنی دهره وه ی هه ولێر به تایبه تیش دژی هه قالان و لایه نگرانی پارتمان، ته شه نه ی کرد. شیرازه ی ئاسایش له ده ست دهرچوو، به جوړی هاوولاتیان دواي رۆژئاوا بوون دهرگای ماله کانیان داده خست، نه ده هاتنه دهره وه و دوکانداران هه موو ئیواره یه ک که لوپه لی به نرخی دوکانه کانیان ده گواسته وه ماله وه، بو ئەوه ی بو رۆژی دواتر له گه ل خویاندا به یپینه وه. هه ولێر له کانونی یه که می سالی

۱۹۹۵ء تا ئابی سالی ۱۹۹۶ء لہم بارودوڤخہ سہخت و دژوارہدا ژیانی بہسہر دہبردا.

شایانی باسہ یه کیتی بہ دریژیایی جہولہکانی شہر پہنای بردوٲتہ بہر تیرورکردنی کادیر و لایہنگرانی پارٹیمان و تہنانت کہسایہتی بیلاہنیش. گہورہترین تاوانیش تہقینہوہی زاخوٲ لہ ۲۷ی شوباتی سالی ۱۹۹۵ء، کہ تیایدا (۹۵) ہاولاتی مہدہنی و بیگونہ شہہید و ۱۸۵ کہسیش بریندار بوون.

ہہروہہا شہہید محمہد قہرہداغی، عہمیدی کولژیی بہرپوہبردن و ئابووری زانکوٲی سہلآحہدین و ہہقالی تیکوٲشہر و بوٲر محیدین پہحیم بہرپرسی لقی (۱۲) و سیروان نہوروٲلی ئہندامی پہزلہمان و ہہروہہا بہر لہوان، مہلا تہیفور مہلا عہبدولپہحمان و مہلا پہحیم و کہسانی تر بہدہستی یه کیتی تیرور کراون.

سہعات ۳ی دوا۱ نیوہشہوی ۱۶-۱۷ ئابی سالی ۱۹۹۶ء، یه کیتی دژی پارٹی دیموکراتی کوردستان و دژی بہرژہوندی گہلی کوردستان، جہولہی سییہمی شہری دہست پٲ کرد. شایانی باسہ کہ پارٹیمان لہم شہوہدا ئاہہنگی یوٲیلی زیپینی پارٹی لہ سہلآحہدین دہگپرا و ہہر بہم بونہیہوہ سہرکردایہتی پارٹی دہستپیشخہریہکی ئاشتخوازانہی نوٲی خستہ روو.

یہ کیتی ئہو جارہیان فاکتہریکی خہتہرناکی تیکہلاوی شہرہ کہ کرد و پہنای بردہ بہر ہینانی دہولہتیکی ئیقلمی بوٲ بہشداریکردنی راستہوخوٲ لہ شہرہکاندا. دوابہدوا۱ تیکشکانی ہیزہکانی یه کیتی لہ سیدہکان، کہ لہلایہن ئہو دہولہتہ ئیقلمیہوہ پشستگیی کرابوون، ئہم تہدہخولہ زیاتر بوو.

سہرکردایہتی پارٹی داوا۱ لہ سہرپہرشتیاری پروسہی ئاشتی لہ کوردستان، حکومہتی ولاتہ یه کگرتوہکانی ئہمریکا کرد، کہ ئہم دہستدریژیہ دوو قوٲیہ تاوانبار بکا و سنووریکی بوٲ دابنٲ و لایہنی دہستدریژکار ناچار بکا لہو ناوچانہ بکشیتہوہ کہ داگیری کردوون.

کاردانہوہی نوٲنہرانی حکومہتی ئہمریکا تہنہا بریتی بوو لہ ئہنجامدانی چہند کوٲبوونہوہیہک لہگہل نوٲنہرانی ہہردوو حزب و ہہولدان بوٲ رازیکردنی یه کیتی کہ ہیزہکانی بکشینتہوہ بٲ ئہوہی ہیچ گوشاریکی بخہنہ سہر یا تہنانت دہستدریژیہ کہ تاوانبار بکہن، یا لایہنی خہتاکار و دہستدریژکار دہستنیشان بکہن، ئہمہش بووہ ہوٲی ئہوہی کہ یه کیتی دریژہ بہ ہیرش و پہلامارہکانی بدات.

دیارہ بہ بہشداریکردنی ئہم دہولہتہ ئیقلمیہ لہ شہرہکاندا، پارسہنگی ہیز گورا و

هه لومه رجیکی ناله بار و خه تهرناك هاته كایه وه. بۆیهش سه ركردايه تی پارٹی له پیناوی دانانی سنووریك بۆ ئەم دەستدریژییه دهره كییه، به مافی رهوای خوئی زانی كه داوای یارمه تی له هیزه كانی عیراق بكات. ئەوه بوو یارمه تییه ك گه یشت و بۆ ماوهی دوو رۆژ درێژهی كیشا و هیزه كانی یه كیتی تیکشان و له ههولیر شاربه دهر کران. به لام پيشمه رگه كانی پارٹی و بارزانی به رده وامبوون له راوه دوونانی چه كدارانی یه كیتی، كه به جارێ و ره یان به ردا و دوو چاری دارمان و تیکشكانی كی كه موینه هاتن و ته نها له ماوهی (۱۰) رۆژدا سه رتا پای هه ری می كوردستانی عیراقیان لئ پاك كرایه وه و به ناچاری په نایان برده سنووره كانی ئیران له (سهیرانه ند و قاسمه رهش).

به لام به رژه وه ندی ده ولته ئیقلمییه كان وای ده خواست كه ئیراده یه كی یه كگرتوو له كوردستانی عیراقدا جیگیر نه بی، بۆیهش چهك و ته قه مه نییان پی به خشین و یارمه تییان دان كه بگه رپنه وه پارێزگای سلیمانی.

هینده ی نه برد كه هه رسێ ولاتی ئەمریکا و به ریتانیا و تورکیا له كۆتایی مانگی تشرینی یه كه مدا، جهوله یه كی دیکه ی گفتوگۆیان سازدا و ئەوكاته وه زاره تی دهره وه ی ئەمریکا مه به سستی بوو به یاننامه یه ك دهرباره ی ناشتی و ناشتبوونه وه له كوردستاندا دهر بكات، ئەمهش به هۆی هه لپژاردنی سه رۆكایه تییه وه بوو له ئەمریکا، ههروهك چون رۆبه رت پیلپترو یاریده دهری وه زیری دهره وه، پاشان له وتاریکی رۆژنامه ی الحیاة دا، ئاماژه ی بۆ كرد.

دوابه داوی ئەمه، چه ندين جهوله ی گفتوگۆ دهرباره ی ریکه وتنی ئەنقهره له نیوان هه ردوولا، به ئاماده بوونی نوینه رانی هه ر سێ ده ولت ئەنجام دران، به لام یه كیتی بایه ختیکی ئەوتوی پینه ده دان و له لایه كه وه درێژه ی به كاری تیرۆریستانه ی دژی هه قالا مان و ته نانه ت دژی هاوولا تیانی ناوچه كه مان ده دا و له لایه كی دیکه شه وه پشتگیری هیرشه كانی په كه كه ی ده كرد، كه له ناوچه كانی ژیر كۆنترۆلی ئەوانه وه ده كرانه سه ر هیزه كامان. ته نانه ت هیزه كانی (PMF) یش به پریری هه ر سێ ده ولت و به په زامه ندی هه موو لایه ك بۆ لیکجیا كرده وه ی هیزه كان و بۆ چاودیریکردنی پابه ندبوونی هه ردوولا به ریکه وتنه كه وه پێك هیترابوو، له هیرش و په لاماری یه كیتی ببهش نه بوو.

له ۱۳ تشرینی یه كه می سالی ۱۹۹۷ و له ژیر دروشمی "گه رده لوولی تۆله" دا، كه خه لك به گالته وه ناویان نا "گه رده لوولی تۆبه" یه كیتی به هاوکاری و به شداری په كه كه، جهوله ی چواره می شه ری دژ به پارٹی و دژ به ئاسایش و سه قامگیری له كوردستان ده ست پی كرد، هه رچه نده هه ردوولا رۆژی شه شه می هه مان مانگ له وه زاره تی دهره وه ی به ریتانیا

و به نامادہ بوونی نوینہ رانی ہەر سڻ دەولت، ئەمریکا و بەریتانیا و تورکیا، جەولە یەکی دیکە ی گفتوگۆیان ئەنجام داوو و سەرباری نەرمی نواندنی زۆری وەفدی پارتمان کە مایە ی پێزانینی هەر سڻ دەولت بوو، کەچی سەرائی یەکی تی لە ئاکامی وە دەستپێانی چەک و تەقەمەنی و هاندان و دەستلەپشتدانی هەندیک دەولتە تی ئیقلمییەو، لە خۆبایی بوون و سەرەتا وەک هەر هێزێکی دوژمنکار و پەلاماردەر توانیان هەندیک شوپن بە شیوەیەکی کاتی داگیر بکەن.

هەر سڻ دەولت سەرپەرشتیاری پرۆسە ی ئاشتی لەگەڵ نوینە رانی هەردوولا لە ئەنقەرە کۆبوونەو و داوایان لە یەکی تی کرد شەر بوەستین و، بگەرپتەو شوینەکانی پیشووی خۆی لە هیلێ ئاگر بەستدا، بەلام یەکی تی ئەم داوایە ی رەت کردوو، بۆیە ش هەر سڻ دەولت لە بەیاننامە یە کدا ئاماژە یان بەو هەدا کە شەر لە ناوچەکانی ژێر دەسەلاتی یەکی تیەو دەستی پێ کردوو، کەچی یەکی تی گوێ بەمەش نەدا و لەسەر شەر و پەلامار بەردەوام بوو.

شەر و پیکدادانی توند تا کۆتایی مانگی تشرینی دوویم درپژە ی کیشا و لەم ماوە یەدا پارٹی هەموو ئەو ناوچانە ی ئازاد کرد کە یەکی تی داگیری کردبوون و هێزەکانی یەکی تی زەرەر و زیانیکی یە کجار زۆریان لێ کەوت و گەردە لوولی تۆلە لە گەردەنی خۆیان ئالا و سەرەنجام ناچار بوون بە تیکشای شەر بوەستین.

ئا بەم جۆرە جاریکی دیکە پارٹی رینگای گرت لە سەپاندنی دیکتاتۆریە تی یەکی تی و لێرەدا تەئکید دەکەینەو، کە ئیرادەمان ئەو نەدە بە هێزە کە رینگا نەدەین ئەو دیکتاتۆریە تە سەربکەوێ. لە سەرەتای سالی ۱۹۹۸دا، چەند نامە یە ک دەربارە ی پرۆسە ی ئاشتی لە نیوان سەرکردایە تی پارٹی و یەکی تی ئالوگۆر کرا و لە ئەنجامدا لێژنە ی بالای تەنسیق پێک هینرا کە رۆژی ۱۲ ی شوباتی سالی ۱۹۹۸، بە نامادە بوونی وەفدی مەکتەبی سیاسی هەردوو حزب و بەرپێز عەزیز محەمەد، بۆ یە کەمین جار لە شەقلاو کۆبوو و بەرنامە یەکی (۱۰) خالی پەسەند کرد، دەربارە ی چەسپاندنی ئاگر بەست و ئازادکردنی دیل و گیراوەکان و ئازادی هاتوچووی هاوولاتیان و جموجۆلی بازرگانی و پراگرتی پراگە یاندنی سلبی و هاوکاریکردن لە جێبەجێکردنی بریاری (۹۸۶) و چەندین هەنگاوی دیکە و دروستکردنەو هی متمانە و ئاساییکردنەو هی بارودۆخە کە.

دانیشتنەکانی لێژنە ی بالای تەنسیق بە نۆبەت، جاریک لە شەقلاو و جاریکی دیکە لە کۆیە بەردەوام بوون و پە یو هەندییەکی گونجای ئیشوکار لە نیوان هەردوولا دروست بوو و

به‌یانامه‌ی شه‌قلّوه به شیوه‌یه‌کی به‌رده‌وام جیبه‌جی ده‌کرا. هه‌روه‌ها له دوا‌ی هه‌ر کۆبوونه‌وه‌یه‌کدا به‌یانامه و لیدوانی ئیعلامی ئیجابی راده‌گه‌یترا، که بووه مایه‌ی دروستکردنی باوه‌ر و متمان‌ه‌ی هاوولاتیان و چاودێرانی بیانی به‌پروسه‌ی ناشتی. ئه‌وه بوو دێقید وێلش له مانگی ته‌موزدا سه‌ردانی کوردستانی کرد و له کاتی سه‌ردانه‌که‌یدا، سه‌روکی پارتیمان و سه‌رتیری گشتی یه‌کیتی بو‌ واشنتۆن ده‌عهوت کرد.

هه‌روه‌ها وه‌ک ده‌سه‌پیش‌خه‌ریه‌یه‌کی دیکه بو‌ په‌ره‌پیدانی په‌یوه‌ندی و دروستکردنی متمان‌ه، سه‌روک بارزانی وه‌فدیکی پایه‌به‌رزی بو‌ سه‌ردانی سه‌رکردایه‌تی یه‌کیتی له‌قه‌لاچۆلان په‌وانه‌ کرد. سه‌رکردایه‌تی پارتیمان زۆر به‌گه‌رمی و به‌په‌رزه‌وه له‌ واشنتۆن پیشوازی کران و گه‌توگۆیان به‌ سه‌ره‌رشتی وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی ئەمریکا خاتوو مادلین ئۆلبرايت به‌په‌یوه‌چوون.

سه‌ره‌پای چاوپێکه‌وتن له‌گه‌ل گه‌وره‌ به‌په‌یوه‌به‌رانی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی ئەمریکا، وه‌فدی پارتیمان له‌لایه‌ن راویژکاری ئاسایشی نه‌ته‌وه‌یی، ساندی بێرگه‌ر و جینگری وه‌زیری به‌رگری و چه‌ندین گه‌وره‌ به‌رپرسی دیکه‌وه‌ پیشوازی کرا.

له‌ ئه‌نجامی ئه‌و وتووێژه‌دا رۆژی ۱۷ی ئه‌یلولی ساڵی ۱۹۹۸، رێکه‌وتنه‌نامه‌ی میژوویی واشنتۆن له‌ نیوان هه‌ردوولادا به‌ سه‌ره‌رشتی و ئیمزای ولاته‌ یه‌کگرتوو‌ه‌کانی ئەمریکا مۆر کرا. ئه‌مه‌ش یه‌که‌مین جار بوو که به‌په‌یوه‌به‌ریه‌تی ئەمریکا، به‌ته‌نها و به‌بێ چه‌تری موعاره‌زه‌ی عێراقی یا ده‌وله‌تانی دراوسێ، له‌م ئاسته‌ به‌رزه‌دا پیشوازی له‌ وه‌فدی کورد بکات. رێکه‌وتنه‌که‌ به‌ سه‌ره‌که‌وتنیکی گه‌وره‌ی دیپلۆماسی بو‌ کیشه‌ی کورد هه‌سه‌نگه‌نرا و سه‌ره‌پای ئه‌وه‌ش چاره‌سه‌ری سه‌رجه‌م گه‌روگره‌فته‌کانی نیوان هه‌ردوولای ده‌ستنیشان کرد و، ئه‌گه‌ر جیبه‌جی بکری‌ت ناشتیبه‌کی سه‌قامگیر و به‌رده‌وام له‌ کوردستاندا دیتیته‌دی، که هاوشانه‌ له‌گه‌ل زه‌مانه‌تی به‌هێزی حکومه‌تی ئەمریکا به‌رامبه‌ر به‌ ئاسایشی گه‌لی کوردستانی عێراق.

گه‌له‌که‌مان پیشوازیه‌یه‌کی گه‌رمی له‌ رێکه‌وتنه‌نامه‌ی واشنتۆن کرد و ژماره‌یه‌کی زۆر له‌ ده‌وله‌تانی ئه‌وروپا و دۆستانی گه‌له‌که‌مان له‌ حزب و کۆمه‌له‌ و که‌سایه‌تی کۆمه‌لایه‌تی، پشتگیری و پالپشتی خۆیان بو‌ رێکه‌وتنه‌که‌ و بو‌ پروسه‌ی ناشتی له‌ کوردستان ده‌رپری.

ئێستا دوا‌ی تپه‌رپوونی یه‌ک سال به‌سه‌ر رێکه‌وتنه‌که‌، ئایا له‌ کوێ وه‌ستاوین و به‌ کوێ گه‌یشتووین؟ مایه‌ی خو‌ش‌حالییه‌ که‌ گه‌له‌که‌مان، تا راده‌یه‌کی زۆر به‌ هوێ ریککه‌وتنی واشنتۆن و بایه‌خپیدانی به‌رده‌وامی سه‌ره‌رشتیاری رێکه‌وتنه‌که‌، به‌ جیبه‌جیکردنی و به‌

پروښه ی ناستی له کوردستاندا، به ناستی و ناسووده ییبه کی نیسی ژیان به سهر ده بات.

ئیمه له پیناوی جیبه جیکردنی ئەم پیکه وتنه و دامه زانندی حکومه تیکی هاوبه ش، له ژیر سهر پهرشتی چاودیرانی ناوڅو و نیوده وله تیدا، ئەو په پری دلسۆزی و توانای خو مان به کار هیناوه و به کاری ده هینین، به لام ئە گهر به هوی سووربوونی یه کیتی له سهر (په نجا به په نجا) له هه موو شتیکدا نه مانتوانی حکومه تی هاوبه ش پیک بهینین، ئەوا داوا ده که یه پروښه ی ناساییکردنه وه به هه نگاوی یه که له دوا یه که و به باشتین شیوه جیبه جی بکریت و به ره و نه نجامدانی هه لباردنی گشتی به پیی ده قی پیکه وتنه که هه نگا و بنین.

به لام یه کیتی به پیچه وانهی پیکه وتنی واشنتون، سوور بوو له سهر (فیفتی - فیفتی) له په رله مان و حکومه تی هه ریم و سهر جه م بواره کانی ژیاندا و، خواز یاری ئەوه بوو وه که جاری جارن له هه ولیر و باقی شاره کاندا، به ناوی هیزی ناسایشی هاوبه ش و دیسانه وه له سهر بنچینه ی (نیوه به نیوه)، یا له ژیر هه ر په رده و بیانوویه کی دیکه وه، میلیشاته کانی خو ی بگه ریخته وه.

له پیناوی ریگا خو شکردن بو هه لباردن، چه ندین هه نگاوی گرنگی ناساییکردنه وه مان پینشیار کردوه، هه روه که ئالوگورکردنی مه کته ب و لقه کانی حزب، که له رووی پیکه خستن و نه نجامدانی کاری جه ماوه ری و ئیعلامی، به رادیو و ته له فیزیو و پروژنامه کانه وه، ده سه لاتی ته و او یان هه بیت، که چی ئەوان ته نها به بیانوی کیشه ی ئەمنیه وه په تیان ده که نه وه.

به داخیکی زوره وه ده لین سهر کردابه تی یه کیتی، له ناوه راستی مانگی نیسانی رابردوه وه، ریازیکی سلبی له به رامبه ر جیبه جیکردنی پیکه وتنه نامهی واشنتون و پروښه ی ناستیدا گرت به ر، ریازی ئالوزکردنی بارودوخه که و گرتنی هه فالانی ئیمه و ریگه دان به زیادکردنی باره گاکانی په که که له سلیمانی و ناوچه کانی دیکه ی ژیر ده سه لاتی یه کیتی، بو ناردنی گروپی تیروریستی به (تی ئین تی) و ته قه مه نییه وه بو ناوچه کانی ئیمه و، هیرشبردنه سهر هیزه کانی پارتی و هاوولاتییان به سوودوه رگرتن له ناوچه کانی ژیر ده سه لاتی یه کیتییه وه، هه روه ها ئاماده نه بوون له کو بوونه وه کانی لیژنه ی بالای ته نسیق و دریزه پیدانی ئاماده کاری شه ر.

له کو بوونه وه کانی مانگی حوزه ی رانی رابردوی واشنتوندا، ئەم ریازه بو ئەمریکا و به ریتانیا و تورکیا به روونی ناسکرا بوو. یه کیتی له سهر هیچ شتیک ریک نه که وت، که چی وه فدی پارتی و وه فدی ئەمریکی و وه فدی به ریتانی و تورکی، ده رباره ی پیویستی پیکه وتن

له سەر شەش وەرەقەکی کۆبوونەوهکانی واشنتۆن که (۱۰) رۆژ درێژە کێشا، هەمان پراو بۆچوونیان هەبوو.

سیاسەتی پارێمان لەم بوارەدا، لەسەر بنەمای هێمنراگرتنی وەزەعە و پەخساندنی ئاسانکاری بۆ هاوولاتییان و تەنانەت ئەندامانی یەکییتی و پابەندبوون بە پێیازی ئاشتیخوازانە و بە پێکەوتنی واشنتۆن و بە جێبەجێکردنی خالەکانی ئەم پێکەوتنە، تا گەشتن بە ئەنجامدانی هەلبژاردنیکی گشتی دارپێژراوه.

هاوشان لەگەڵ سیاسەتی پارێمان لە بەشداریکردن لەو پرووداو و کۆبوونەوانە ی که لە دوا رۆژی عێراق و پەرەسەندنی بارودۆخی سیاسی ولاتەکهەمان دەکۆڵنەوه، پڕۆژانی (۲۰ و ۲۴) ی ئەیلولی سالی ۱۹۹۹ شاندیکی ئاستبەرزى پارێمان بە سەرۆکایەتی بەرپێز نیچیرقان بارزانی، بەشداری لە وەفدی گەلی عێراق بۆ نیویۆرک کرد بۆ وتووێژ لەگەڵ گەرەبەرپرسیانی ئیدارە ی ئەمریکا و ئەندامانی ئەنجومەنی ئاسایش لە پەراوێزی خولی (۵۴) ی ئەنجومەنی گشتی نەتەوه یە کگرتووہکاندا.

وەفدە که لەگەڵ وەزیری دەرەوه ی ئەمریکا و گەرە یاریدەدەرانى و لەگەڵ ژمارە یەك لە نێردراوه دیپلۆماسیەکانی ئەندامانی ئەنجومەنی ئاسایشدا چەند دیداریکی کرد. وەفدی پارێمان لە هەموو گفتوگۆکانیدا، لەسەر پاراستنی گەلی کورد و پابەندبوونی بە پێکەوتننامە ی ئاشتی واشنتۆن و، خەبات لە پێناوی عێراقیکی دیموکراتی فرە حزبی فیدرالیدا، تەئکیدى کردەوه و ناپەزایی خۆی بەرامبەر بە خالی ۱۷ ی مسوودە ی پڕۆژە ی برپاری (بەریتانی - هۆلەندی) پێشکەش کراو بۆ ئەنجومەنی ئاسایش دەرپری که پاشەپڕۆژی پەيوەندی ئیوانی نەتەوه یە کگرتووہکان و حکومەتی عێراق دەستیشان دەکا، هەرەوها بارودۆخی تاییەتی گەلی کورد و هەلنەخلیسکان بەرەو موغامەرە و یا بەرەو موزازەفەکردن بەدەستکەوتەکانی گەلەکهەمان لەلایەن وەفدی پارێمانەوه پروون کرایەوه.

شاندە که لە هەموو چاوپێکەوتنەکهیدا بە گەرمی و بەرپێزیکی زۆرەوه پێشوازی لێ کرا، ئەمەش پلە و پایە ی بەرزى پارتی و سەرۆک بارزانی لەناوەندەکانی ئیتودەولەتی و لەناو عێراقیەکاندا دەرەخات و سەنگینی و رۆلی پارتی لە پرووداو و پەرەسەندنەکانی عێراقدا دەخاتەپروو.

برپاردرا پڕۆژی ۲۹ ی ئۆکتۆبەری سالی ۱۹۹۹، ئەنجومەنی نیشتمانی ئۆپۆزسیۆنی عێراق بۆ یەكخستەوه ی ئۆپۆزسیۆن لە نیویۆرک کۆبێتەوه. هەرەوها وەفدە که سەبارەت بە

پہوہندی دووقۆلی و پرۆسہی ناشتی و جیبہ جیکردنی ریکہ و تننامہی واشنتۆن، چہ ندین کۆبوونہ وہی دووقۆلی لہ گہل بہرپرسیانی و ہزارہتی دہرہ وہی ئہ مریکا دا کرد، شانندی پارٹی پابہ ندبوونی تہ وای خۆی بہ ریکہ و تنی واشنتۆن و جیبہ جیکردنی خالہ کانی ریکہ و تنہ کہ و بہر دہ و امبوون لہ سہر ہہ نگا وہ کانی دروست کردنہ وہی متمانہ و دہستکردن بہ جیبہ جیکردنی ئہ و شہ ش و ہرہ قہیہی کہ لہ مانگی حوزہ یرانی سالی ۱۹۹۹د، پەسەند کران دووپاتی کردہ وہ، بہرپرسیانی و ہزارہتی دہرہ وہی ئہ مریکا ستایشی ہہ لۆیستی ئیجایی پارٹییان کرد لہ پرۆسہی ناشتیدا.

ئەمە وەفدی وەزارەتی دەرەوہی ئەمریکا پۆژی ۱۰/۹/۱۹۹۹، بۆ بەدواداچوونی پرۆسہی ناشتی و ئاگاداربوون لہ دید و بۆچوونی ہەردوولا سەبارەت بە چۆنیەتی بەرہ و پێشبردنی پرۆسہ کہ، سەردانی کوردستانی کردبوو لہ ئاکامی ئہ و سەردانہ دا، لێژنہی بالای تەنسیق لہ ریکہ و تی ۱۲/۹/۱۹۹۹د، دانیشتنیکی سازدا و ہەردوولا لہ سەر چەند ہەنگاویکی پراکتیکی بۆ بەرہ و پێشبردنی پرۆسہی ناشتی ریکہ و تن.

لہ نیویۆرک و واشنتۆن وەفدی پارٹی، زەنجیرہیہ ک دیداری دووقۆلی لہ گہل ئەمینداری گشتی یە کیتی نیشتمانی کوردستان بہرپرز جہلال تالہبانی سازدا و بۆ تاوتویکردنی پرۆسہی جیبہ جیکردنی ریکہ و تنی واشنتۆن و بہر دہ و امبوون لہ سەر ہەنگا وہ کانی بینا کردنہ وہی متمانہ و ئاسایی کردنہ وہی قۆناغ بہ قۆناغ.

ہەنگا وہ کانی پێشو و دیداری دووقۆلی لہ گہل ریزدار تالہبانی، رەنگدانہ وہی ئیجایی ہەبوو لہ سەر پرۆسہی ناشتی و ہەردوولا لہ سەر کۆمەلێک ہەنگاوی پراکتیکی ریکہ و تن، ہەرہ ک ئاسانکردنی ہاتوچۆ و تپہر بوونی ئەندامانی سەر کردایہ تی یە کیتی، بہ ناوچہ کانی ژیر کۆنترۆلی پارٹیدا و ئاسانکردنی بہ یە کگہ یشتنی راستە و خو نیوان ہەردوو سەر کردایہ تی و، ئازادکردنی باقی دیل و گیرا وہ کان جگہ لہ وانہی کہ کاری تیرۆریستییان ئہ نجام دا وہ و کہ مکردنہ وہی ہیزی سەربازی لہ میحوەرہ ناستراتیجیہ کاند و پەلہ کردن لہ پرۆسہی گہراندہ وہی دەرکرا وہ کان بۆ شوینہ کانی خۆیان و سازدانی سەردان لہ نیوان ہەردوولادا و کارکردنی جددی، لہ پیناوی تەمویلکردنی و ہزارہتہ خزمەتگوزاریہ کانی ناوچہ کانی یە کیتی.

گفتوگۆکانی نیوان ہەردوولا بہ راشکاوی و شہ فافیہت و بۆ ئیجایی و ریزلینانی ہا و بہ شہ وہ ئہ نجام دران. لہ و با و ہرہ داین کہ سیاسەتی پارٹی راست و دروست و بنیاتنہ رانہیہ، ئہم سیاسەتہ بہ پپی ستراتیژی ناشتی و ناشتبوونہ وہ و دانانی بہرژہ و ہندی و دہستکە و تہ کانی گہ لہ کہمان لہ سەر ووی ہەموو شتیکی دیکہ وہ، بہرپۆہ دہ چیٹ و پشت بہ

تیگہیشن و دەرکردنی وهزعی نیودهولتی دهبهستیت و له پیناوی گونجان و ههماههنگی لهگه‌ل تهوژمی دیموکراسی و مافه‌کانی مروّف و مافی گهلانی گهوره و بچوکهوه، کار ده‌کات و له بریاردانی سه‌رییی دوور ده‌که‌ویتهوه و دیبلۆماسیه‌تیکی هیمن و له‌سه‌رخۆ به مه‌بهستی زیادکردنی دۆستان و پاساونه‌دان بو ده‌ستیوه‌ردانی لایه‌نی دیکه له کاروباری ئیمه‌دا، په‌یره و ده‌کات.

به‌م بۆنه‌یه‌وه ئه‌وپه‌ری پیزانیی خۆمان بو رۆلی (له‌شکری کوردستان) و پیشمه‌رگه‌ی قاره‌مانی پارٹی و بارزانی دهرده‌برین، که له پیناوی داکوکیکردن له شه‌رعییه‌ت و له ده‌ستکه‌وته نیشتمانیه‌کان، له ده‌ستکه‌وته‌کانی گه‌ل، قوربانیه‌کی زۆریان داوه و هه‌ولێ دامه‌زراندنی دیکاتۆریه‌تیان له کوردستان پووچه‌ل کردۆته‌وه و ته‌قه‌لای ناحه‌زانیان بو له‌ناوبردنی ئه‌م پارته‌ تیکۆشه‌ره له گۆر ناوه.

هه‌روه‌ها ریز و سلّو بو یادی شه‌هیده سه‌ربه‌رزه‌کامان ده‌نیرین، که له پیناوی ئه‌و به‌ها و په‌هنسییه‌ پیرۆزانه‌دا، گیانی خۆیان کردۆته‌ قوربانی و به‌لینیان پێ ده‌ده‌ین، که له پیناو به‌هیزکردن و په‌ره‌پیدانی هه‌مه‌لایه‌نه‌ی (له‌شکری کوردستان) قه‌لغانی پۆلایین و مایه‌ی فه‌خر و شانازی پارٹی و گه‌له‌که‌مان، که‌مه‌رخه‌می نه‌که‌ین و هه‌ر له‌م رینگایه‌شه‌وه له سه‌رکه‌وتن به سه‌ر هه‌موو جوّره‌ پیلان و ده‌ستدریژییه‌کدا، دلنیا ده‌بین.

ئه‌م بایه‌خدانه‌مان به‌ بابه‌تی شه‌ری ناوخوا و ئه‌وله‌ویات دامان به‌ پرۆسه‌ی ناشتی له‌به‌ر ئه‌وه‌یه که جه‌وله‌کانی ئه‌م شه‌ره و ئه‌و دابه‌شکردنه‌وه‌ی که شه‌ر دروستی کرد و ئه‌و گرژیه‌ نیمچه‌ به‌رده‌وامه‌ی که لێی که‌وته‌وه، نه‌ک به‌ ته‌نها زۆر به‌ سلبی کاری کردۆته‌ سه‌ر و کار ده‌کاته سه‌ر ژبانی سیاسی و ئابووری و پرۆسبیری ولاته‌که‌مان، به‌لکو له‌سه‌ر ئیستا و پاشه‌پوژی کیشه‌ی په‌وای گه‌له‌که‌ماندا، کاریگه‌ری سلبی هه‌بووه و ئه‌مه‌ش به‌ قوولی کاری کردۆته سه‌ر چالاکي پارتي‌مان له‌ بواره‌ جوّراو جوّره‌کاندا.

له‌م راپۆرته‌ماندا ئه‌م راستییانه‌ی سه‌ره‌وه ده‌خه‌ینه به‌رده‌ستی کۆنگره و تیايدا به‌ روونی بۆمان دهرده‌که‌وێ که سه‌ره‌رای ئه‌و بارودۆخه‌ یه‌کجار سه‌خت و دژوار و سه‌رباری چه‌ندین هۆکاری دیکه‌ش، پارتي‌مان له‌ هه‌موو بواره‌کانی ناوه‌وه و دهره‌وه‌دا، ده‌ستکه‌وتی زۆری بو گه‌له‌که‌مان به‌ دیه‌پناوه و له‌ هه‌مان کاتیشدا، هی‌ز و توانای خۆی چه‌ند به‌رابه‌ر کردووه و سه‌رکه‌وتنی گه‌وره و دره‌وشاوه‌ی له‌ فراوانکردنی ریزه‌کانی و پته‌وکردنی ریک‌خسته‌نه‌کان و تازه‌کردنه‌وه‌ی داموده‌زگا‌کانی خۆیدا تۆمار کردووه.

شہری پہ کہ کہ دژی کوردستانی عیراق

دیمہنی شوینہوارہ سلبیہ کانی شہری ناوڅو و کاریگہری لہسہر کیانی ساوا و ژیانہ گشتی گہلی کورد و لہسہر چالاکی و بہرپوہ چوون و دہستکھوتہ کانی پارٹیماندا، بہ بئ باسکردنی پوئی تیکدہرانہی پہ کہ کہ لہ کوردستانی عیراقدا تہواو دہرناچئ، کہ زوربہی کات پیکہوہ لہ گہل یہ کیتی ہہولئ خویمان یہ کخستووہ و بہ پشتگیری دوژمنانی ئہ زموونی کوردستان شہری پارٹییان کردووہ.

ہہر لہ ناوہراستی ہہشتاکانہوہ، سہرہرای ئہو پشتگیری و ہاواکاریبہی کہ پارٹییمان بہ پہ کہ کہی دہبہ خشی، سیاستی پہ کہ کہ لہسہر دہستخستنه ناو کاروباری ناوڅو و پیلانگپران دژی ئیمہ بینا کرابوو و ہہلوئیستیکی سلبی بہ رامبہر بہو پہ نابہرانہ ہہبوو، کہ داواي شہری کیمیاوی و ئہ نفال پہ نایان بردبووہ بہر تورکیا.

ہہروہہا چہ کدارانی پہ کہ کہ سالی ۱۹۸۸، دہستہیہک لہ کادیرانی پارٹییمان لہ گوندی (شیف رہزہ) پرفاند و تہسلیم بہ رژیمی عیراقیان کردنہوہ کہ لہو کاتہوہ بئ سہروشوینن. لہ راستیدا یہ کیک لہ سہرکردہ کانی پہ کہ کہ شانازی بہ پیلانگپری حزبہ کہی دژی پارٹییمان دہکات، تہنانت لہو ماوہیہشدا کہ پارٹی یارمہتی دہدان، ہہروہک لہ کتیییکدا کہ لہم دوایبیہ لہ ژیر ناوینشانی (میژووی پہ کہ کہ) دا، بلاوی کردوٹہوہ ئاماژہی بو کردووہ. بہ پیچہوانہی ہہلوئیستی سہرجہم حزب و پیکخراوہ کوردستانیہکان و دوستانی گہ لہ کہمان لہ ہہموو شوینییکدا کہ ئہو دہستپیشخہریبہ دیموکراسیہ، مایہی خوشحالی و گہشانہوہی ئہوان و بابہخ و پیزانینی رای گشتی و لہ ہہمان کاتدا جیگای ترس و دلہپراوکیی دوژمنان بوو، کہ چی پہ کہ کہ ہہر لہ سہرہتاوہ، سالی ۱۹۹۲ دژی پەرلہمانی ہہلبژیردراو و حکومتی ہاوبہشی ہہریم، وہستا.

تاوانہ کانی پہ کہ کہ گہیشتہ ئہو رادہیہ کہ کووماری زاب و پەرلہمانی مہنفايان دامہزراند بو دژایہتیکردنی ئہزموونی ئیستای کوردستانی عیراق و شیواندن و زرانندی ناوبانگی و چہواشہ کردنی رای گشتی، ہہرچہندہ ئہمہشیان سہرنہکھوت و فہشلیان ہینا.

پہ کہ کہ ہہر زوو کہوتہ گرفت و گوہندنانہوہ بو حکومتی ساواي ہہریم و لہ ہہر کوئی دہرفہتی بو رہخسا، یاسا و نیزامی پیشیل کرد و کار گہیشتہ ئہوہی بہ گژ دہسہلاتی حکومتی یہ کگرتوووی ہہلبژیردراودا بچیتہوہ و لہناوچہ کانی سہر سنورودا دہسہلاتیکی بہدیل داہمزیننی و ریگہ نہدا نوینہرانی دہسہلاتی شہری توخنی ئہم ناوچانہ بکہون و

خه لکی ناوچه که دواي ساله های سال پراگويزران و دهر به دهری، بگه پینه وه سهر گونده کانی خوڤان.

نوینه رانی سهرجه م حربه کوردستانییه کانی ههریم، لهو ماوه یه دا کوڤونه وه و داوایان له په که که کرد له کوردستانی عیراقد اچه که هه لنه گری و چیت دهست نه خاته ناو کاروباری ناو خووی ئیمه و پالپشتی تافیکردنه وه ساواکه مان بکات، به لام په که که گوپی بهم داوایه نه دا و درپزه ی به پریازی تیکد هه رانه ی خووی دا، له ئاکامی ئه وه هه ل سوکه وته نابه جیانه دا، مانگی تشرینی په که می هه مان سال، شه پریکی سهرتاسه ری له نیوان ئه وان و هیزه هاوبه شه کانی حکومه تی ههریم به ریا بوو.

شایانی باسه که تاله بانی له کو تایی مانگی ئابی سالی ۱۹۹۲ دا، له گه ل تورکیا له سهر دهر کردنی چه کدارانی په که که له کوردستانی عیراقد ا، ریکه وتنیکی ساز کرد بوو و پارتیش بهو ریکه وتنه پازی بوو. هیزه کانی په که که بی ئه وه ی به رگریه کی ئه وتو بنوینن، له گه ل عوسمان ئوچه لانی سهر کرده ی (محل) یان خوڤان دایه دهستی هیزه کانی پیشمه رگه و پازی بوون به وه ی چه که قورس و سووکه کانیان ته سلیم بکه ن، به لام له پرووی هوکاری نه ته وه یی و مرو فایه تیه وه، پریگه یان پی بدری له کوردستانی عیراقد ا بمینه وه، که چی په کیتی ریکه وتنه که ی جیه جی نه کرد و هیزه کانی په که که ی له چه ک دانه مالی و له جیاتی ئه وه له زه لئ و ده ور به ری زه لئیدا، شوینی هه وان وه ی بو دایینکردن و پریگه ی پیدان جاریکی دیکه به ره و بادینان دزه بکه ن، ئه م پریازه دواي هه لگی رسانی شه ری ناو خو زیاتر په ره ی سهند.

شهو ی ۲۵ ی ئابی سالی ۱۹۹۵، هیزه کانی په که که هیرشیکی کتوپر و به ر بلاویان کرده سهر (۲۶) باره گای ئیداری، سهر بازی و حزبی و جه ماوه ری پارتیمان له ناوچه ی بادینان و ههر هه مان شه و سهر کردایه تی په که که له سهر شاشه ی ته له فیزیونی (Med) هوه، به یان نامه یه کی دهر کرد و بهو بیانووه ی که گوايه ریکه وتنی ئاشتی ۱۱ ی ئابی (دروگیدا)، دژی ئه وان ئاراسته کراوه به شانازییه وه باسی ئه وه هیرشه و ئه و زهره ر و زیانه ماددی و به شه رییه ی کرد که له باره گاکانی داوه.

له راستیدا عوزری سهر کردایه تی په که که له قه باحه تیان گه وره تر بوو. شایانی باسه وه فدییکی سهر کردایه تی په که که، ههر هه مان پروژی هیرشه که، له سهر داتیکیا بو سه لاهه دین سه باره ت به چه ندین مه سه له ی جوړاو جوړ، داوای له یه که گیشتنی کردبوو و پیشنیاره کانی به گیانیکی ئیجاییه وه وه رگی رابوون و بریار وابوو بو پروژی دواي ئه وه درپزه به وتوو یزه کان بدری. بهم جوړه جاریکی دیکه ئاشکرا بوو که سهر کردایه تی سهر لیشیواوی په که که،

بیشہرمانہ نہ خشه و پلانی دوژمنانی کیانی ساوای کورد جیہہ جنی دهکات. بهمهش هیچ ریگایه که له بهردهم سه رکردایه تی و هیزه کانی پارتماندا نه مایه وه، جگه له پروبه پروبوونه وه و به گزدا چوونه وهی ئه و ده ستریزیه بی پاساوه نه بی. له لایه کی دیکه وه سه رجه م حزب و ریخراوه کوردستانییه کان له ناوه وه، به تایه تیش له دهره وه که ژماره یان خوی له (۵۰) ریخراو ده، هیرشی چه کدرانی په که که یان دژی حکومه تی هه ریم ریسوا و تاوانبار کرد.

شهر و پیکدادان له نیوان هه ردوولادا دریزه ی کیشا و چه کدرانی په که که، هاتوون له هه ریمیکی دیکه دا بهری رهنج و خوین و فرمیسکی ده یان ساله ی کورد به فیرو بدنه، له بهردهم پیشمه رگه کانی پارٹی و بارزانیدا که باوه ری ته واویان به عه داله تی ئه و کیشه یه هه یه، که دا کوکی لی ده که ن و له نازادی و ده سته که وه کانی گه لی کورددا، به رجه سته ی ده بی، دوو چاری تیکشکانی یه که له دوای یه که هاتن و مانگ له دوای مانگ، بیه یتر و لاوا تر ده بوون. بویه ش سه رکردایه تی په که که به نا چاری که وته ناردنی ناوژیوان بو وه ستاندنی شهر و ده سته یکردنی گفتوگو، تا له ۱۰ کانوونی یه که می سالی ۱۹۹۵ دا، یه کلایه نه ناگر به سته ی راگه یاند.

جا له پیناوی نه پرزانی خوینیکی زیاتری کورد و به هه سترکردن به و مه ترسییه گه وره یه ی که هه ره شه له تاقیکردنه وه که مان ده کات، سه رکردایه تی پارتمان له هه موو پرویه که وه بارودوخه که ی هه لسه نگاند و مه که ته بی سیاسی بو پرژی دواتر ناگر به سته ی راگه یاند، سه رکردایه تی په که که ش مه رجه کانی پارتمانی په سه ند کرد و رازی بوو به وه ی به هیچ شیوه یه که ده ست نه خاته ناو کاروباری کوردستانی عیراقه وه.

پیویسته لیره دا ئاماژه به بهرگری قاره مانانه ی پیشمه رگه کانی بارزانی و پارٹی و، پوولی جه ماوه ری کوردستان له پروبه پروبوونه وه ی ده ستریزیه کانی په که که دا بکه ین، به تایه تیش له کاتی ئه م په لاماره و له کاتی په لاماری سالی ۱۹۹۷ دا، که تا ئه مرپو دریزه ی هه یه. شایانی باسه پرژ له دوای پرژ رق و هه لوستی جه ماوه ر دهره ق به تاوانه کانی په که که به هیتر ده بی، هه روه ها حزبه کوردستانییه کان چه ندین جار کار و کرده وه ی تیکدهرانه ی ئه و تاقمه یان مه حکوم کردووه و داویان کردووه چیتر ده ست نه خاته ناو کاروباری کوردستانی عیراقه وه.

به لام ئه و پابه ندبوونه ی په که که ته نها دوو یا سی مانگی خایاند و، سه رله نوئی ده ستیان کرد به په لوپو هاویشتن بو ناو گوند و لادیکان و ده سته ستنه ناو کاروباری ئیداری و سه ربازی و ته نانه ت کوومه لایه تی هاوولاتیانیش. ئینجا پفاندنی هاوولاتیان و چه کدارکردنی

مندالان بہ بن پره زامہندی کہ سوکاریان دەستی پیکرد و بہ ئۆتۆمبیل و لەسەر شەقامە گشتییەکاندا کہوتنە گواستنەوہی چەک و تەقەمەنی، بہ بن گویدانە ھیزەکانی ئاسایش و نیزام.

ھەر بەو ھەندەشەوہ نەوہستا، بە لکو ئۆجەلان خۆی، لەسەر کەنالی چەواشەکاری تەلەفیزیۆنی (MED) لیدوانی پر لە ھەر پەشە و دوژمنایەتی بۆ سەرکردایەتی پارٹی دەنارد. بەلام لە ھەموو ئەوانەش خەتەرناکتر دامەزراندنی ۱۶ بارەگای سەربازی پر لە ھەموو جوړە چەکیکی پەخساوی جوړی (بی کە ی سی، ئارپی جی، دۆشکە و توپی ھاوہن) بوو، لەناو ھەولیری پایتەختدا. ھەر لەو کاتەوہ کە ھەولیر لە ژیر کۆنترۆلی یەکتیتیدا بوو، پەکە کە دەستی کردبوو بە دامەزراندنی ئەو بارەگایانە.

لە راستیدا پەکە کە بە خەیاڵی نەخۆش و خاوی خۆی، بیبری لە کۆدەتایەکی سەربازی کردبوو و لە ھەولیر، بەلام تەنانت بە سەرکەوتنی پیلانەکەش، کە ئیحتیمالیکی زۆر دوور بوو، جگە لە نانەوہی حالەتییکی پشیوی و نائارامی لە پایتەختی ھەریمدا، بەرھەمیکی دیکە ی نەدەبوو.

رۆژی ۱۹۹۷/۵/۱۴ سەرکردایەتی حزب و حکومەتی ھەریم ئاگاداری پەکە کە ی کردەوہ، کە ھیزەکانی خۆی لە ھەولیری پایتەختدا بکشینی تەوہ و بە لینی پیدان بە سەلامەتی بیانگەینیتە سنووری بنکەکانیان. ئەوہ بوو ئەوانە ی ئەو ریگایەیان ھەلبژارد کە زۆربەیان نەخۆش و بریندار و ئافرەت بوون و توانای شەپکردنیان نەبوو بە سەلامەتی گەیندرانە قەسری و لەو پشەوہ بەرہو بنکەکانیان، لەناوچەکانی ژیر دەسەلاتی یەکتیتی بەرپیکەوتن، بەلام سەرکردایەتی پەکە کە فەرمانی بەوانە ی تردا، کە میننەوہ و شەر بکەن، ئەوانیش کەوتنە تەقەکردن و توپبارانکردنی گەرە کەکانی ناو شار. ھیزەکانی پەکە کە نەیان توانی بۆ ماوہیەکی درێژ بەرگری بکەن و ھیزەکانی حکومەتی ھەریم لە ھەموو شوینەکاندا کۆنترۆلی ھەزە کەیان کرد، ئەمەش شەرپیکی دۆراوی دیکە بوو کە پەکە کە بە بن پاسا و، بن ئەوہی پارسەنگی ھیز لە بەرژوہندی ئەو دابیت، ئەنجامی دا و بەرھەمە کەشی فەشەلھینانیکی بیوینە و تیکشکانییکی تەواو بوو.

پەکە کە دەستبەرداری کاری دوژمنکارانە دژی شەرعییەت لە ھەریمی کوردستانی عیراق و دژی پارٹی دیموکراتی کوردستان نەبوو، بە لکو و پیرای ئاگر بەستی نیوان پارتمان و یەکتیتی بە پیی ریکەوتنی ئەنقەرە، بە ئاشکرا لەناوچەکانی یەکتیتی وە بۆ ئەنجامدانی کاری تیکدەرانە دزە ی دە کرد.

له راستیدا په که که بئ گویدان به ریسو ابوون و تاوانبارکردنی جموجوئی خیانه تکارانه ی له لایه ن حزبه کوردستانیه کان و به بئ گرنگیدان به و زهره ر و زیانه زوره ی که به رده وام له هیزه کانی ده که وت، به رهی سه ره کی شه ری خو ی گواسته وه بو کوردستانی عیراق.

تاقیکردنه وه ی زستانی سالی پار دهرسیکی دژوار بوو بو په که که، نه وه بوو عه بدولا ئوجه لانی سه رکرده که ی له سوریا وه ده رنرا، هیچ ولاتیکی دنیا رازی نه بوو په ناگه یا شوینتیکی حه وانهی بو دابین بکات و سه ره نجام دوا ی نه وه ی که وته ده ستی هیزه کانی تورکیا، دوور له هه ر جوړه نازایه تی و شه هامه ت و که رامه تیک که گه لی کورد و به تایه تیش سه رکرده کانی پیانه وه ناسراون، هه لسوکه وتی کرد و له پیناوی پزگارکردنی سه ری خویدا به به رچاوی هه موو دنیاوه وازی له و کیشیه هیئا که ئیدیعی ده کرد دا کوکی لی ده کا.

ترووسکاییه ئومیدیک له ئارادا بوو که سه رکرده تی په که که ده رس و په ند، له م تاقیکردنه وه یه سه خت و ئابروو به ره وه ربگری و بیته وه هو شی خو ی، به لام به پیچه وانه وه کونگری شه شه می په که که که له هه مان بارودوخدا به ستر، سوور بوو له سه ر دریزه پیدانی شه ر و کوشتر له کوردستانی عیراقدا. نه مه ش به لگه یه کی زیندووی دیکه بوو که ئیراده ی په که که به ده ست خو ی نییه و هیشتا زور دووره له وه ی که ببی به بزووته وه یه کی نیشتمانی دیموکراتی کوردستانی ئاسایی، به لکو سه ره له نو ی سه لماندی که له به رامبه ر هه ندیک ئاسانکاری و ده سته که وتی که م و کاتیدا، هه رده م ئاماده ی خو به ده سته وه دانه بو ئیراده ی نه وه هیزه ناوچه بیانه ی که دژی خواست و ئاوا ته کانی گه لی کوردن.

دوا ی گپړانه وه ی گرنگترین راستی و رووداوه کانی شه ری په که که دژی کوردستانی عیراق، به پیویست و سوود به خشی ده زانین ئاماژه بو گرنگترین خه سلته سه لیبیه کانی په که که بکه ین که بریتین له:

۱. په که که خو ی له باوه شی ده وله تانی ئیقلمی و ده زگا موخابه راتییه کانیان هاویشتووه و ئاماده بووه ببیته ئامرازیکی ملکه چی ده ستی نه وان، بو دژایه تیکردنی کورد و حزبه کانی له تیکرای نه وه ده وله تانه دا. بو یه ش په که که له حاله تی دژایه تیکردنیکي به رده وای سه رجه م حزب و هیزه کوردستانیه کانی گشت پارچه کانی کوردستاندا بووه و بیگو مان نه مه ش له سه رووی هو کاره کانی شه ری په که که یه دژی کوردستانی عیراق و باشرین به لگه ش، لیدوانه که ی عه بدولا ئوجه لان بو ژماره ی پوژی ۱۳/۴/۱۹۹۸ ی گو قاری الوسط که ده لی: "نه و کیانه ی باکووری عیراق خه نجه ریک ده بیت دژ به ئیمه و هه ره شه یه کی راسته وخو له باکووری جیهانی عه ره ب و له پوژئاوای ئیران ده کات، بو یه ش پریگه گرتن

له دروستبوون و دامه‌زراندنی ئەو کیانه، ئەرکیکی بنچینه‌یی سه‌رشا‌مان و ئامانجیکی سه‌ره‌کی‌مانه، هه‌ر بۆیه‌ش شه‌رێکی توندوتیژ و خه‌ستمان له‌ باشوور به‌ریا کردوو و توانیومانه‌ ئه‌و مه‌ترسییه‌ بوه‌ستین.

۲. سه‌رکردایه‌تی په‌که‌که‌ پراهاتوون له‌سه‌ر ئەوه‌ی که‌ سه‌رجه‌م خه‌بات و تیکۆشانی کوردستانی و ته‌نانه‌ت میژووی هاوچه‌رخ‌ی کوردیش ب‌س‌پ‌رنه‌وه، گوايه‌ بزووتنه‌وه‌ی کورد له‌گه‌ڵ سه‌ره‌له‌دان و هاتنه‌مه‌یدانی ئەوانه‌وه‌ ده‌ستی پێ‌ کرده‌وه‌وه، ئەمه‌ش بۆته‌ هۆی ئەوه‌ی زیاتر له‌خۆیان بای‌ی ب‌ن و زۆر جار به‌م بیانووه‌ دژایه‌تی و شه‌ری‌ حزب و هی‌زه‌ کوردستانییه‌کان بکه‌ن و په‌لاماریان بده‌ن.

۳. پ‌ی‌بازی په‌که‌که‌ له‌مه‌وبه‌ر و ئیستاش ئەوه‌ بووه، که‌ خۆیان به‌ ده‌سه‌لاتی به‌دیل بزانی له‌ کوردستانی عێراقدا و هه‌ول‌ بده‌ن له‌ ژێر په‌رده‌ی دروشمی دیم‌اگۆجی، له‌ جو‌ری گالته‌کردنی به‌ حوکمی زاتی و فیدرالیزمه‌وه، پاساو بۆ ئەو مه‌رامه‌یان ب‌یننه‌وه. جا ئاخۆ ئیستا که‌ داواکارییه‌کانیان هێنده‌ دابه‌زیوه‌ و ته‌نها به‌ لی‌بوردنێک پ‌ازین، ده‌بێ‌ گالته‌ به‌ چی بکه‌ن؟

کار گه‌ش‌تۆته‌ ئەوه‌ی ئۆجه‌لان داوا له‌ حزبه‌که‌ی بکات که‌ واز له‌ په‌یمانی سیفه‌ر به‌ی‌تی، ئەو په‌یمانه‌ی مافی چاره‌ی خۆنووسین و دروستکردنی کیانی سیاسی بۆ کورد دیاری کردوو و، په‌یمانی لۆزان ته‌به‌نا بکات که‌ ئەو مافانه‌ی په‌ت کردۆته‌وه، هه‌روه‌ک ناوبراو له‌ نامه‌یه‌کدا پ‌وژی ۱/۸/۱۹۹۹ بۆ ئەنجومه‌نی سه‌رکردایه‌تی تاقمه‌که‌ی ئاماژه‌ی بۆ کردوو.

بابه‌تی "ده‌سه‌لاتی به‌دیل" مایه‌ی ناکۆکییه‌کی زۆره‌ و دژ به‌ لۆژیک و هه‌موو راستییه‌کانی سه‌ر ئەرزى واقعی‌دا ته‌نها به‌ وازه‌یتان و ده‌ستبه‌رداربوونی په‌که‌که‌، له‌ ورد و درشتی ئەم دروشمه‌ چاره‌سه‌ر ده‌بێ‌.

پ‌یکه‌پ‌ینانی چه‌ند حزبیکی پ‌ووکه‌شی له‌ جو‌ری (پاک و یندک) و ب‌ریاری پ‌یکه‌پ‌ینانی په‌که‌که‌ی باشوور له‌ کۆنگره‌ی ئەم دواییه‌ی په‌که‌که‌دا، ته‌نها به‌ مه‌به‌ستی داتاشینی پاساو و بیانوه‌یتانه‌وه‌یه‌ بۆ ده‌ست خه‌ستنه‌ ناو کاروباری کوردستانی عێراق و دامه‌زراندنی ده‌سه‌لاتیکی به‌دیل.

به‌ هۆی ئەو ده‌ستتێوه‌ردانه‌ ب‌رده‌وامه‌ی په‌که‌که‌ و له‌به‌ر ئەوه‌ی که‌ یه‌کی‌تی کارتی په‌که‌که‌ له‌ شه‌ری دژ به‌ پارتمان به‌کار ده‌هێنی، بۆیه‌ له‌ تیک‌رای پ‌یکه‌وتنه‌کانی ئاشتی، به‌ پ‌یکه‌وتنی (دروگی‌دا و ئەنقه‌ره‌ و واشنتۆنه‌وه)، بابه‌تی تاوانبارکردنی په‌که‌که‌ و پ‌یکه‌گرتن له‌ ده‌ستتێوه‌ردان و بوونی له‌ کوردستانی عێراقدا دووپات کراوه‌ته‌وه، به‌لام نه‌ یه‌کی‌تی و نه‌ په‌که‌که‌ پابه‌ندی جیبه‌جی‌کردنی نه‌بوونه.

۴. له قوئاغه جوړبه جوړه كاندا پارتمان كوږونه وهی زوری له گه ل، سه ركردایه تی په كه كه كه كردوو و زور لایه نیش به رولی ناوېژیوانی نیوان هه ردوولا هه لساون و، په كه كه كه له كاتی ټیكشكان، و لاوازیدا ناوېژیوانی زور ده نیړیت و پارٹی مه بهستی بووه بهم كاره مه ترسی و نازاوه و شهر و شوپری په كه كه له كوردستانی عیراق دوور بكاته وه. به لام ریكه وتنه كانی په كه كه له گه ل لایه نه كانی دیکه دا، هیچ بایه خیکیان نییه و ته مه نیان كورته و زووبه زوو لیان پاشگه ز ده بیته وه، گوايه ته مه تاكتیكی باش و زیره کی و فرتوفیلی سیاسییه. هه روه ها په كه كه به خو به زالزاینه وه سه یری لایه نی دیکه ده كات و خوئی به لوتكه ی شوپشگپری و حکمهت و سیاسه تزان داده نی، بی نه وه ی بزانی كه متمانه و ئیعتبار سه رمایه په کی گه وره یه، له سیاسه تیشدا وه ك ئابووری ته گه ر ون بوو به زه حمهت قه ره بوو ده كریتته وه.

۵. ئیمه كار و كرده وه ی په كه كه له مافه نه ته وه یی و دیموكراسییه په واكانی گه لی كورد له كوردستانی تورکیا جیا ده كه ی نه وه و، باوه پمان به ټیكووشان هه یه له پیناوی چاره سه ركردنی كیشه ی كورد به شیوه یه کی ئاشتیانیه و دیموكراسییانیه له نیوان كورد و حكومه تانی ئه و ولاتانه ی كه كوردیان تیادا ده ژی.

هه روه ها ئیمه ده ست ناخه ی نه ناو كاروباری لایه نی دیکه و ریگه ناده یین خاکی هه ریم دژی ده وله تانی دراوسئ به كار به پینری و قه بولیش ناكه یین، لایه نی تر ده ست له ئیش و كارمان وه ربدات. له لایه کی دیکه وه په یوه ندیمان له گه ل تورکیا بایه خیکی تاییه تی هه یه و، سنووریکی دووردریژی هاوبه ش پیکه وه مان ده به ستیتته وه و تاكه ده روازه مانه، بو دنیای ده روه و شاده ماری ئابووری و بازرگانی گه له كه مان پیک ده هینی، ئه مه سه ره پای به شداریکردن و رولی تورکیا له هه موارکردن و په خساندنی ئه رکی پاریزگاری نیوده وله تی بو كوردستانی عیراق. به لام په كه كه هیچ بایه خیک به هه موو ئه م هوكارانه نادات و به پیچه وانوه، هه ولیکی تاییه تی ده دات بو وروژاندنی تورکیا و ټیكدانی په یوه ندییه كانی له گه ل كوردستانی عیراقدا.

په كه كه زه ره و زیانیکی ماددی و مه عنه وی په كجار زوری له گه لی كوردستانی عیراق و سه رئه نجام له سه ر كیشه ی كورد داوه و بوته سه به بكاری كوشت و بریندارکردنی هه زاران هاولاتی و سوتاندنی ده یان گوند و قوتابخانه و بنكه ی ته ندروستی، تا ئیستاش به هوئی كاری ټیكده رانه ی په كه كه وه، زیاتر له (۴۲۰) گوند له دانیشتووان چول كراون و نه یوانیوه یه ك شوین پئ له كوردستانی تورکیا بو خوئی نازاد بكات.

په كه كه به ئه نجامدانی كار و كرده وه ی تیروریستی، به تاییه تیش له ئه وروپا و به

دهست تیکه لاوکردن له گه ل بازرگانی موخه ده رات و (ابتزاز) و تاوانی نه خشه بوکیشراودا، ناوبانگی باشی گه لی کوردی له که دار کردووه.

گومان له وه دانییه که پارتیمان ناچار بووه به شیکی بهرچاوی وزه و توانای خوئی بو بهرنگار بوونه وهی کاری تیکه ده رانه و دوورکردنه وهی شهر و شوپری په که که له گه له که مان تهرخان بکات. به لام راستیه کان به راشکاوی دووپاتی فه شه له پینانی په که که له هه موو بواره کانداه که نه وه، به تاییه تیش کاتی له ناوه راستی سالانی نه وه تدا دژایه تیکردنی پارتی و کوردستانی عیراقی به پریازی پراکتیکی خوئی، چونکه پیمان وایه نه گهر پارتی نه بییت ئه وان ده بنه تاکه سواری مهیدان.

ئیستا ئاشکرا بووه که په که که له رووی ناوبانگی سیاسی و توانای سهر بازیه وه، بهرده وام به ره و لاوازی ده پروات و به هوئی ئه و تاوانانهی که دهسته به خوینسووره کانی ده رهق به گه له که مان ئه نجامی داون، بوته مایه ی بیزاری و کینه ی هاوولاتیان و تا له سهر پریازی دژ به بهر ژه وهندی و خواسته کانی گه ل بهرده وام بییت، جگه له فه شه له پینان و مایه پووچی و پيسوایی دهستکه وتی دیکه ی نابییت.

ئیستاش که په که که رایگه یاندووه، هه موو چه کداره کانی له تورکیا ده کیشیتته وه و سهرکرده کانی به لپینان داوه له مه ودوا هه رگیز په نا نه به نه بهر چه ک دژی تورکیا، بو چی و به چه مه به ستیک چه کدارانی خوئی له کوردستانی عیراق کو ده کاته وه؟ ئایا هیچ بیان و پاساوئیک بو هیشتنه وه و راگرتنی چه کدار له ئارادا ماوه؟

عقل و مهنتیق وا ده خوازی په که که کو تایی به ده ستیوه ردان و بوونی خوئی له هه ریم بیینی و ئه و لاپه ره ره شه ی دژی کوردستانی عیراق و گه لی کورد تووماری کردووه، به یه کجاری دابخات. مایه ی شانازییه که پارتیمان نه خشه و پیلانی په که که ی پووچه ل کردو ته وه و پریگای له بهرده م دیکتاتوریه تی ئه و تاقمه دا گرتووه و دووپاتیشی ده که ی نه وه که به هیچ شیوه یه ک باره گا و بوونی په که که له کوردستاندا قه بول ناکریت.

له سایه ی ئه و هه موو ته گهره و کهند و کو سپانه دا و له بهرده م ته حه دیاتی زاده ی شهر ی ناوخوئی به زورداسه پاوی یه کیتی و په که که دا، پارتیمان له پیناوی به دیه پینانی مافه کانی گه له که مان و خواسته ره واکانی له ئازادی و دیموکراسی و فیدرالیزمدا، خه باتی کردووه و له ژیر هه مان بارودوخی ئالوژی شدا، له سهر بینا کردنی دامه زراوه کانی پریکخستنن و ئیعلامی و جه ماوه ری و بواره کانی دیکه، بهرده وام بووه و له پیناوی به هیژکردنی پوولی په رله مان و حکومه تی هه ریم و سهروه ری یاسا و پته وکردنی هیژی بهرگری له خوئی و له داموده زگا شه رعیه کان کاری کردووه.

بارودۆخی نیوده وله تی و کیشه ی کورد

بارودۆخی نیوده وله تی له ماوه ی دوای به ستنی کۆنگره ی یازده ی پارتماندا، به وه جیا ده کریته وه که سیسته می نوپی نیوده وله تی تاییدا جیگیر بوو، ئه و سیسته مه ی که دوابه دوای کۆتایی هاتی شه ری سارد و دارمانی بلۆکی سۆسیالستی، له سه ره تای نه وه ته کاندای سه ری هه لدا و له ئاکامدا سیسته می تاك جه مسه ری هاته کایه وه، که له هیزی گه وه ی سه ربازی و ته کنیکی و ئابووری و ولاته یه کگرتووه کانی ئه مریکای ده سترۆیشتوو به سه ر جیهاندا به رجه سته ده بی.

سیسته می نوپی نیوده وله تی، خوازیاری پزگرتن له مافه کانی مروّف و بینا کردنی دیموکراسی و چاره سه رکردنی ئاشتیانه ی کیشه و ناکوکیه کان و پزلیتانی مافی چاره ی خۆنووسینی گهلانی چه وساو و لیبرالیزی ئابوورییه. دیارده ی "عه وله مه" بالی به سه ر جیهاندا کیشا و هه موو دنیا ی وه ک تاکه گوندیک لی کرد، ئه مه ش له ئاکامی په ره سه ندنی گه وه و خیرای ئامرازه کانی به یه کگه یشتن و بلا بوونه وه ی ته کنیکی دروستکردن و ئالوگۆری زانیارییه وه سه ری هه لدا و، بوو به هۆی به یه که وه گریدانی هه موو به شه کانی جیهان له پرووی سیاسی و ئابووری و کۆمه لایه تییه وه و کارتیکردنی هاوبه ش و خیرای گۆرانکاری و په ره سه ندنه کانی ئابووری و سیاسی له سه ر بارودۆخی گشتیدا.

رۆلی نه ته وه یه کگرتووه کان له سیسته می نوپی جیهاندا، زۆر مه زنتر بوو و ئه رکی ئاماده کرنی هیزی ئاشتیپاریز و ته ده خول و لیکنجیا کردنه وه و ناوبژیوانیکردنی ناکوکی ئیقلمی و ناوچه یی گرته ئه ستۆ.

له سایه ی سیسته می نویدا رۆلی پزخراو و ده سته به ندیه ئیقلمیه کان، بو داکوکیکردن له به رژه وه ندیه هاوبه شه کانیا ن پته وتر بوو و هاوکاری و هه ماهه نگی نیوده وله تی بو به گژد اچوونه وه و نه هیشتنی کاری تیرۆریستی په ره ی سه ند.

ههروه ها له پال سیسته می نوپی نیوده وله تیدا، چه ندین ناکوکی په گه زی و نه ته وه یی و کیشه ی سنووری و گه لیک شه ر و پیکدادانانی ناوخۆ له به لقان و قه وقاز و ئه فریقا و پۆشه لاتی ناوه راستدا ته قینه وه، که له هه ندیک له وه شه رانه دا کرده وه ی له ناو بردنی به کۆمه ل و پاکتاوکردنی په گه زی و پیشیلکردنی زه ق و له پاده به ده ری مافه کانی مروّف په یپه و کرا، ئه مه ش کۆمه لگای نیوده وله تی هاندا که له پیناوی خامۆشکردنی خاله کانی گرژی و کاره ساته مروّفایه تییه کاندا، له روانگه ی مروّفایه تییه وه ته ده خول بکات و هیزی سه ربازی

به کار بهینن. ههروهه ها ههنگاوی پراکتیکی سهری هه لدا بو ئهوهی تاوانبارانی جهنگ، له بهرامبهه ره ئه تاوانانهی دهرههق به مرؤفایهتی ئه نجامیان داوان، له دادگای نیوده وه له تیدا دادگایی بکرین. له په یوه ندی نیوده وه له تیدا پرنسیپی دهستیوهردانی مرؤفایهتی سهری هه لدا، ئه و پره نسیپه ی که به هوی مهینه تی گه له که مان له کوردستانی عیراقد، وه ک دهستی شخه ریبه کی یاسایی و سیاسی بو مرؤفایه تی جیبه جی کرا.

دهسه لاتی پرژیمی شمولى و دیکتاتوری و زولم و زوری نه ته وهی سه رده ست، دژی نه ته وه و ره گه زی بچووک له ژیر په رده ی سهروه ری نیشتمانی و دهسته خسته ناو کاروباری ناوخو، یا له ژیر هه ر برویانوویه کی دیکه دا، چیت له لایه ن کومه لگای نیوده وه له تی و پای گشتی جیهانه وه په سه ند نه بوو.

له کاتیکدا چهند ده وه له تیک مافی زیاتر و ئوتونومیان به نه ته وه بچووکه کانیا ن به خشی، ههروهه ک چوون به ریتانیا به رامبهه به (سکوتله ندا، ویلز و ئیرله ندادی باکور) هه لسه که وتی کرد، له هه مانکاتدا ده وه له تی تازش یا به ئاشتی له ده وه له تی فره نه ته وه یی جیا بونه وه، ههروهه ک له (چیک و سلوفاکیا) یا له ریگه ی شه ری خویناوییه وه سه ره به خوئی خوئیان به ده ست هینا ههروهه ک له یوگسلاقی.

دهستیوهردانی سه ربازی، په یمانی ناتو به سه رکرده تی ئه مریکا بو ئازادکردنی کوسوفو و نیشه جیکردنی گه له راگوئزراوه که ی، که سیاسه تی له ناوبردن و پاکتاوکردنی ره گه زی، برینیکی زوری له جهسته یدا نه خشاندوه، نیشانه ی ئه وه یه که کومه لگای نیوده وه له تی پیشیلکاری دراندانه ی مافه کانی مرؤف و ئاسایشی گه لان ره ت ده کاته وه.

پیشکه وتینیکی گه وه له بواری چاره سه رکردنی ئاشتیخوازانه ی کیشه و ناکوکییه کوون و مېژووییه کانی نیوان فه له ستین و عه ره ب له لایه ک و ئیسرائیل له لایه کی دیکه وه، ههروهه ها له نیوان ئیرله ندییه کانی کاسولیک و پرۆتستان سه ری هه لدا و ده نگدان و پاره رگرتن له سه ر چاره نووسی گه لی ته یموری پرۆهه لات له لایه ن نه ته وه یه کگرتووه کانه وه ئه نجام درا.

له راپورتنی سیاسی پیشکه ش کرا و بو کۆنگره ی یازده ی پارتماندا هاتووه که: ئیمه له جیهان دانه براوین و هه رگیز ناتوانین خویمان له جیهان دووره په ریژ بگرین، ئیمه به شیکی ئه م جیهانه یین که به رده وام له گوړاندایه و پیویسته له گه ل په ره سه ندن و پرووداوه کانی جیهاندا بگونجین.

دهزگاکانی راگه یاندنی جیهان و مه له بنده کانی توئیزینه وه و ریخراوه مرؤفدۆسته کان و

پەرلەمان و حزبە سیاسییەکان و تەنانەت حکومەتەکانیش بایەخیان بە کێشە ی نەتەوێ کورد دا و هاو دەردی و هاوکاری خۆیان لە گەڵ مەینەتییەکانی ئەم گە لە دەربەری. ئەم بایەخەش بە شیوەیەکی بنەرەتی ئاراستە ی مافە مرۆقاییەتی و مە دەنی و رۆشنیریەکانی گەلی کورد و تاوانبارکردنی تیرۆر و زەبر و زەنگ کرا.

دید و بۆچوونی نێودەوڵەتی لە بواری گەران بەدوای پێگاچارە ی سیاسییانە ی کێشە ی کورددا، واقعییانە و نەفەعی بوو و داوای دە کرد و خوازیاری ئەو بوو، کە دان بە ناسنامە ی کورد بنریت و پێگاچارە ی دیموکراتیانە ی کێشە ی کورد لە چوارچێوە ی هەریە ک لەو دەوڵەتانە ی کە کوردیان تیا دا دەژی بدۆزیتەو. هە لۆیست و دید و بۆچوونی واقعییانە ی پارێمان دەربارە ی چۆنیەتی چارەسەرکردنی کێشە ی کورد لە کوردستانی عێراق و پارچەکانی دیکە دا مایە ی پێز و پێزانینی کۆر و مە لێبەندەکانی نێودەوڵەتی بوو.

پارێمان و حزبە کوردستانیەکانی دیکە و مە لێبەندە رۆشنیریەکان و جالیە ی کورد لە ئەوروپا و ئەمریکا و کەنەدا و ئوسترالیا، رۆلێکی گرنگیان گێرا لە راکێشانی سەرئەنجام و بایەخی جیهان بە کێشە ی کوردەو. هەروەها خەباتی گە لە کەمان و ئەو کارەساتە مرۆقاییەتیانە ی کە لە کوردستانی عێراقدا دووچاریان هات، لە جوۆری شەری رەگەزپەرستی و راگوێزان و سەرکوێکردن و بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی لە کوردستان بە گشتی و لە هە لێبەجە بەتایبەتی و پەپرەوکردنی سیاسەتی لەناو بردنی بە کۆمەل، لە کاتی شالۆی بەدناوی ئەنفال و چەندین کارەساتی دیکە، لە گەڵ دیمەنە مرۆقەزینەکانی کۆرەوی ملیۆنی، کە ویزدانی جیهانیان هەژاند و لە گەورەیی و ترسناکی کارەساتە کە ئاگاداریان کردەو، وەرچەرخانێکی میژوویی و بنچینە ی هاو دەردی و هاوکاری نێودەوڵەتی لە گەڵ کێشە ی رەوای گە لە کەمان پێک هێنا.

دوای ئەنجامدانی هە لێبژاردنی گشتی و ئازادی ئایاری سالی ۱۹۹۲ و بەدیھێنانی رێکەوتنی سیاسی سەرەرای سەرکەوتنی پارێمان لەو هە لێبژاردنەدا، هەروەها دوای ئەویش دامەزراندنی پەرلەمان و حکومەتی هاوبەشی هەریمی کوردستان و راگەیانندی فیدرالیزم و بلۆکردنەوێ فرە حزبی و ئازادی سیاسی و، دەستکردن بە بیناکردنی دامودەزگای کۆمەلگای مە دەنی، هەموو ئەمانە مایە ی زیاتر بوونی سەرئەنجام و بایەخی نێودەوڵەتی بوو بە تاقیکردنەوێ گە لە کەمان.

سەرەرای تەگەرە و گرفتی بەردەم بەشدار بوون لە شیوازی حوکمی (نیو بە نیو)، لە گەڵ یە کیتی و ئەو لادان و دەستدرێژییانە ی کە ئەنجام دران، بەلام تاقیکردنەوێ حکومەتی هاوبەش لە سالی ۱۹۹۲ - ۱۹۹۳دا، بەرەو جیگیربوون و بە دەستھێنانی دانپیانان

و قه بولئیکي زیاتر هه نگاوی دهنه و نه گهر هه لېژاردنئیکي دیکه له کاتي دیاریکراوی خوئی و دوور له کاره ساتی ئه و شه ره ناو خو بییه ی، که یه کیتی هه لېگیرساند ئه نجام بدرابوایه، ئه و ا تاقیکردنه وه ی ديموکراتي گه له که مان به قو ناغئیکي پيشکه وتوو له گه لاله بوون و دروستبوونی سیاسی ده گه یشت.

سه ره پرای به رده و امبوونی ئابلوقه ی دووسه ره ی ناوه وه و نیوده ولته تی و وپرای هاوکاری ده وله تانی ئیقلمی بو خنکاندن تاقیکردنه وه که، که چی له سایه ی بیناکردنی داموده زگای سیاسی و ديموکراتي و له سایه ی به رده و امبوونی پاریزگاری نیوده ولته بییه وه، که ئه مریکا و ده وله تانی هاوپه یمان ده سته به ریان کرد و به هوئی پيشکه شکردنی یارمه تی مروقايه تی بو سووککردنی باری (وه زعی) سه ختی ئابووری، ئه زموونی هوکمرانی خو مالی گه شه ی ده کرد.

هه لگيرسانی شه ری ناو خو له ۱۱ ئایاری سالی ۱۹۹۴د، که یه کیتی نه خسه ی بو کيشا و به رپای کرد، بروسکه ئاسا له ره گوپیشه وه هه ره شه ی له بناغه ی ئیداره و پیکه وتنی سیاسی کرد و دوستانی گه له که مانی نائومید و دوژمنانی ئه زمونه که شی خوشحال کرد. هه رچه نده ناکوکی و ململانی ناو خو له بنچینه وه له سه ره ده سه لات بوو، به لام یه کیتی هه ولی دا به شه ر، نه ک به ریگای سندوقه کانی ده نگدان یه کلای بکاته وه.

ئو شه ره کاولکارییه که هه موو موحه ره مات و به هایه کی نیشتمانی خسته ژیرپی و پيشلکارییه کی زوری مافه کانی مروقی لیکه وته وه، گه و ره ترین زه ره ر و زیانی له ناوبانگی گه له که مان دا و عه داله تی کيشه که مانی شیواند. جیهانی ده ره وه گوئی به هویه کانی ئه و شه ره و سه به بکاری شه ره که نه دا، به لکو داوای کرد و هه ولی ده دا، کيشه که به ناشتی چاره سه ر بکریت، بو ئه وه ی ئه و ده رفه ته مېژوو بییه له ده ست گه له که مان نه چیت، که بو پرگار بوون له ئیشوئازاره کان و ژیان به سه ره به رزی و به ناشتی بوئی په خسا بوو.

سه ره پرای چه ندين هه ولی ناوبژیوانی نیوده ولته تی و جه وله، یه ک له دوای یه که کانی گفتموگویی نیوان هه ردوولایه نی کيشه که، به لام ئه و هه ولانه ی به هوئی سه ره ختی و هه ولی به چه ک خو سه پانندی یه کیتییه وه سه ریان نه گرت و پیکه اتئیکي په سه ندیان لی نه که وته وه.

دوای ئه وه ی له ۳۱ی ئابی سالی ۱۹۹۶د، پارتي هه ولئیری پایته ختی ئازاد کرد، گوپرانکارییه کی ته و او له پارسه نگی هیزدا سه ری هه لدا و وه رچه رخنئیکي گه و ره له بواری ده رککردنی لایه نه نیوده ولته تی و ئیقلمییه کان بو کيشه که و بو توانای پارتي مان، بو کارکردنه سه ر پووداوه کان پووی دا. سه ره پرای کاریگه ری سلبي دژی راگه یانندن و شالووی سه ر

لیش یواوانه‌ی دژ به پارتیمان و سهرکردایه‌تییه‌که‌ی، به‌لام سهرکردایه‌تی پارتی و نوینه‌رایه‌تییه‌کانی به لیها تووی و حیکمه‌تیکی زوره‌وه، چاره‌سهر و ئیداره‌ی ته‌نگزه‌که‌یان کرد چ له ناوه‌وه و چ له ده‌ره‌وه‌ی ولاتدا.

هه‌روه‌ها ده‌وله‌تانی سهرپرشتیاری پرۆسه‌ی ناشتی، به تایبه‌تیش ئه‌مریکا و به‌ریتانیا و تورکیا بایه‌خیکی زیاتریان به کیشه‌که‌دا و ده‌رکیان به فه‌شه‌له‌پنانی شیوازی پیشووی خو‌یان کرد له چاره‌سهرکردنی قه‌یرانه‌که‌دا.

دوای جه‌وله‌یه‌کی دیکه‌ی شه‌ر و کوشتر که یه‌کیتی له پاییزی سالی ۱۹۹۷دا، هه‌لی گیرساند، سهره‌نجام به هه‌ول و ته‌قه‌لای نیوده‌وله‌تی ریکه‌وتنی میژووی واشنتون له ۱۷ی ئه‌یلولی سالی ۱۹۹۸دا، له نیوان سهرکردایه‌تی پارتی و یه‌کیتی مۆرکا، که چوارچیوه و هه‌نگاوی پیویستی بو‌ هیئانه‌دی، ناشتبوونه‌وه‌یه‌کی سهرتاسه‌ری ده‌ستنیشان کرد و ئاسۆیه‌کی فراوانی له به‌رده‌مماندا کرده‌وه، بو‌ ئه‌نجامدانی جموجۆلی سیاسی و دیپلۆماسی له‌سهر گۆره‌پانی نیوده‌وله‌تیدا، له پیناوی گه‌راندنه‌وه‌ی ئیعتیار و بایه‌خی نیوده‌وله‌تی به کیشه‌ی گه‌له‌که‌مانه‌وه.

تا ئیستاش مه‌سه‌له‌ی هیئانه‌دی ناشتی ناوخۆ له نیوان هه‌ردوولا دا و توانای کارکردنی هاوبه‌ش و پیکه‌وه‌ ژیان و چاره‌سهرکردنی به ناشتی ناکوکیه‌کانی تیوامان، کار ده‌کاته سهر حوکمی کۆمه‌لگای نیوده‌وله‌تی به‌سهر تاقیکردنه‌وه و کیشه‌که‌مان له کوردستانی عیراقدا. هه‌ر پیشکه‌وتنیکیش له ناشتبوونه‌وه و جیه‌جیکردنی ریکه‌وتنامه‌ی ناشتی واشنتوندا بیته‌دی، ده‌بیته‌هۆی زیادکردنی بایه‌خ و هاوده‌ردی نیوده‌وله‌تی له‌گه‌ل کیشه‌که‌ماندا.

هیشتا زۆر ناوچه‌ی جوگرافی و میژووی کوردستان له پارێزگاگانی که‌رکوک و سلیمانی و نه‌ینه‌وا و دیاله و قه‌زای مه‌خموور له ده‌ره‌وه‌ی ناوچه‌ی پارێزگاریکراوی نیوده‌وله‌تیدان و پارتیمان داوای کردوه و داوا له کۆمه‌لگای نیوده‌وله‌تی ده‌کا که پارێزگاریی نیوده‌وله‌تی ئه‌و ناوچانه‌ش بگریته‌وه، به تایبه‌تیش که هیشتا رژیمی عیراق درێژه به سیاسه‌تی ته‌عریب و راگواستنی هاوولاتیانی کورد له‌م ناوچانه‌دا ده‌دات. پارتیمان ئه‌و کار و کرده‌وانه‌ی رژییم به مه‌به‌ستی گۆرینی واقعی نه‌ته‌وه‌یی کوردستان ریسوا و تاوانبار ده‌کا.

ناکری کیشه‌که‌مان له ته‌نگو چه‌له‌مه‌ی عیراق و هه‌لۆیستی نیوده‌وله‌تی له رژیمی عیراق جیا بکه‌ینه‌وه، که په‌یوه‌ندییه‌کی ئۆرگانیکی و راسته‌وخۆی له‌گه‌ل بارودۆخی ئیمه‌دا هه‌یه. له "کۆنگره‌ی یازده‌ی" پارتیمان‌ه‌وه تا ئیستا نه‌رمی نواندنیکی ئه‌وتۆ له هه‌لۆیستی

ئەمریکی و نیودەولەتی بەرامبەر بە عێراق پرووی نەداو و هیشتا عێراق زیاتر لە (٤٠) بریاری ئەنجومەنی ئاسایش مەحکومی دەکات و، هیشتا گەمارۆی ئابووری و سەربازی زۆر توندی بەسەردا سەپینراو و هیشتا کۆمەلگای نیودەولەتی ئەم پڕۆژیم بە سەرچاوەی هەرەشە بۆ سەر دراوسێکانی و بۆ سەر گەلەکەیی خۆی دەزانن.

هەرەها ناوچەکانی دژەفرین لە باکووری هێلی (٣٦) و باشووری هێلی (٣٣)دا، بەردەوام و هەردوو ناوچەیی باکوور و باشوور لە ژێر چاودێردان. هێزەکانی هاوپەیمان بۆ دنیابوون لە پابەندبوونی عێراق بە هێرشنەکردنە سەر دراوسێکانی، هێز و توانایەکی سەربازی گەورەیان لە ناوچەیی کەنداو هیشتۆتەو.

ئەمریکا سیاسەتی ئیحتوای دووسەرەیی بۆ ئیحتیواکردنی پڕۆژیمی عێراق پەیرەو کردووە، ئەمەش لە پێگای گەمارۆدان و بێبەشکردنی ئەم پڕۆژیم لە دارایی و بەکارهێنانی لێژنەیی تاییەت، بۆ دنیابوون لە پابەندبوونی عێراق بە دامالینی چەکی بە کۆمەلکۆز و دابڕینی پڕۆژیم لە پرووی سیاسیەو و پێگەنەدان بە گەپاندنەو هی ئیعتیباری نیودەولەتی بۆی و ئەنجامدانی چالاکیی نەینی، بۆ گۆڕینی پڕۆژیم لە پێگای کۆدەتایەکی سەربازی و پشتگیریکردنی پراپی هەولێ ئۆپۆزسیۆنی عێراقی، کە لە کۆنگرەیی نیشتمانی عێراقدا بەرجەستە دەبوو، بۆ گوشارخستنی سەر پڕۆژیم لە پرووی سیاسی و ئیعلامیەو.

لە ئاکامی زیادبوونی مەینەتیەکانی گەلی عێراق، بە هۆی بەردەوامبوونی گەمارۆکانەو، ئەنجومەنی ئاسایش بریاری (٩٨٦) نەوت بەرامبەر بە خۆراکی دەکرێ، لە دەقی بریارەکە پێژەیی (١٣-١٥٪)ی داھاتی نەوت بۆ ئەو سێ پارێزگا کوردییەیی باکوور، کە لە دەروەیی دەسەلاتی حکومەتی عێراقدان تەرخان کراو و ئاژانسەکانی نەتەوەیی کەگرتووکان، پۆلیکی راستەوخۆیان بۆ جێبەجێکردنی بریارەکە پێ سپێردراو. بەمەش بۆ یەکەمین جار لە میژووی گەلەکەماندا کۆمەلگای نیودەولەتی داھاتی فرۆشتنی نەوت کۆ دەکاتەو و لە پێداویستیەیی گەلەکاندا خەرجی دەکات.

پارتیمان پێشوازی لەم پڕۆژە مرۆقاییەتیە کرد و لە پێناوی جێبەجێکردنی بریارەکە و سووککردنی مەینەتی مرۆقاییەتی گەلی عێراق، ئاسانکاری تێپەربوون و ئەمنی و مرۆقاییەتی بۆ دەسەلاتی ناوھندی پەخساند.

لە ئاکامی جێبەجێکردنی ئەم بریارەدا، گۆرانکاریەکی نەوعی لە ئاستی ژیانی گەلەکەماندا پرووی دا و تەنگەژەیی ئابووری گەلەکەمان سووکتر بوو. سەرەپای بیروکراتی

نەتەوێ یە کەگرتووێ کان و دواکەوتنی گەیشتنی ئیمدادات و کەمی هەماهەنگی لەگەڵ حکومەتی هەرێم و دەستنیشانکردنی ئەولەویاتی مەرفاڵیەتی لەلایەن دەسەڵاتی ناوەندییەوه، بەبێ پەچاوکردنی جیاوازی نێوان پێداویستیەکانی کوردستان و ناوچەکانی دیکە ی عێراقەوه، کەچی لەگەڵ ئەوێ شەدا بەرنامە کە بە سەرکەوتنیکی گەورەوه لە کوردستانی عێراقدا جێبەجێ دەکرێت. بەلام لادان و نەهێشتنی ئەو تەگەرانی پێویستە و دەکرێ ئەنجام بدرێت بۆ ئەوێ گەلە کەمان ئەوپەری سوود لەم بەرنامە یە وەر بگرێت کە سەرچاوە کە ی داھاتی گەلی خۆیەتی.

پارتیمان داوا دەکا کە بریاری (٦٨٨) ی، ئەنجومەنی ئاسایش بخریتە گەر تا ئەو پادە ی بارودۆخی ئیستای کوردستان لە رووی یاسایی و لە روانگە ی یاسای نێودەولەتیەوه بگونجێت و دامەزرێوەکانی هەرێم، وە ک دەزگای شەری نوێنەری گەلە کە یان سەیر بکری و هەولیش دەدا بۆ ئەوێ کە ئیدارە ی کورد لە دەزگا پە یوەندارەکانی نەتەوێ یە کەگرتووێ کاندا نوێنەری هەبێت، ئەمەش بە مەبەستی چاکترکردنی هەماهەنگی و کاری ئەو دەزگایانە، لە جێبەجێکردنی بەرنامە ی مەرفاڵیەتی نەتەوێ یە کەگرتووێ کان و بۆ دەربەری دەنگی گەلی کورد لەم کۆرە جیھانییەدا، هەرۆهە پارتیمان داوا ی پێکخستنی پۆستە ی نێوان هەرێمی کوردستان و دنیای دەرەوێ دەکات، کە ئەوێش پێویستیەکی گرنگی مەروییە.

رووبەرووبوونەوه یەکی زۆر لە نێوان لێژنە ی تاییبەت بە دامالینی چە ک (یونسکۆم) و دەسەڵتدارانی عێراق رووی دا و بوو بە هۆی ئەوێ کە لە کۆتایی سالی ١٩٩٨ د، لێژنە کە عێراق بە جێ بهێلێ و ئەمریکا و بەریتانیاش بە مەبەستی تیکدان و پێگەرتن لە دروستکردنەوه ی چەکی بە کۆمەلکۆزی پزێمی عێراق لە پزۆسە ی "پزۆی بیابان" دا بۆردوومانی عێراق بکەن.

پزێم تەحەدا ی ناوچەکانی دژەفرینی کرد و بە نامەشروعی لە قەلەم دا و داوا ی نەهێشتنی هەردوو ناوچە کە ی کرد، بەمەش رووبەرووبوونەوه و پێکدادانی نیمچە پزۆزانە لە نێوان فرۆکەکانی ئەمریکا و بەریتانیا و سیستەمی دژە ئاسمانی عێراق ھاتە کایەوه.

لە کۆتایی سالی ١٩٩٨ د، لە ئاکامی گوشاری کۆنگرێس و دەزگاکانی راگەیاندن و قەیرانی دادگاییکردنی سەرۆکی ئەمریکاوه گۆرانکارییەکی گەورە لە سیاسەتی ئەمریکا سەری ھەلدا و لە سیاسەتی ئیحتیواوه بۆ سیاسەتی ئیحتیوا و گۆرینی پزێم ھەنگاوی نا. هەرۆهە یاسای ئازادکردنی عێراق تەبەنا کرا کە لە بنچینەوه داوا ی گۆرینی پزێم

ده کات له پښتگيريکردنی هیزه کانی گوږپښ له عیراقدا. ئیداره ی ئه مریکا هه ولټکی زوری دا، بو کۆکردنه وهی سه ره له نوږی به ره له ستکاران و ژياندنه وهی کۆنگره ی نیشتمانی، له گه ل ئه نجامدانی گوږانکاری له سه رکردایه تی و پیکهاته ی ئه م کۆنگره یه دا و باوه شکردنه وهی بو هیزه کانی دیکه و یه کخستنی سه رجه م هیزه کان له پیکهاته یه کی نوږی په سند کرا و له رووی ئیقلمی و عه ره بیه وه.

ته نگه ژه ی عیراق هیشتا به رده وامه و تا ئیستا هیچ ئاسۆیه ک بو چاره سه کردنی ته نگه ژه که، سه ری هه له نه داوه چونکه ئه م قه یرانه لایه نی نیوده وه لټی و ئیقلمی و عه ره بی و مه حه لی هه یه و هه لوږسته بنچینه بیه کان هیشتا وه کو خوږیان ماونه ته وه و ته نها گوږانکاریه کی که میان به سه ردا هاتوو.

ئه و ته نگ و چه له مه یه په یوه ندییه کی راسته وخوی به بارودوخه که مانه وه هه یه و به رده وامبوونی پارێزگاری نیوده ولټی و زه مانه تی ئه منی، به رده وامبوونی تاقیکردنه وه که مان له ئازادی و دیموکراتیدا مسۆگه ره کات. سه ره پای ژماره ی زوری لایه نه په یوه نداره کانی ئه م قه یرانه و هه لوږستی ناکوک و دژ به یه کی ئه و لایه نانه به رامبه ر به ته نگه ژه که، پارتمان به لیها تووی ته واوه وه په یوه ندی خوږی له گه ل قه یرانه که و لایه نه کانی به پرئوه بردوو و به شیوه یه کی ئیجابی ره فتاری له گه ل پرگا کراوه کانی به رده م خوږیدا کردوو، بو هه لسوکه وت له گه ل ده ولټانی خاوه نبریار و له گه ل ناوه ند و له گه ل ده ولټانی دراوسیدا و هه رده م به رژه وندی و ئاسایش و خوږگوزه رانی گه له که مانی له به ر چاو گرتوو و له سه روی هه موو شتیکی دیکه ی داناوه و سیاسه تی واقیعبینانه ی مایه ی پیزانیی لایه نه کانی دیکه بووه. نابی ئه وه شمان له یاد بچئ که پاشه رۆژی ئه زموونی گه له که مان تا راده یه کی زور به چۆنیه تی چاره سه رکردنی ته نگه ژه ی عیراقه وه به نده.

پاپۆرتی دارایی

هه ر وه کو ئاشکرایه له دوای سه ره له لدانی مېژووی کوردستان به گشتی و له دوای کۆنگره ی یازده به تابه تی ئه رک و موهماتی پارتمان پتر بوون، که ئه مه ش خوږی له خوږیدا ئه رکینی دارایی زورتر له جاران راده گه یه نی، بوږیه ده بیته مه کته بی ناوه ندی دارایی بگه رږی به شوږن سه رچاوه ی تر، جیا له وهی له په یره ی ناوخوږیدا هاتوو، هه ر بوږیه ش هه ندی له پاشکۆی داراییمان خراوه ته ناو هه ندی پرۆژه ی به سوود، وه کو بازرگانی و کرینی هوټیل و خانووبه ره و ئامیر و ئوټومبیل و به کریدانیان به سوود. ئه مه ش به شی هه ره زوری به

شیوہ کی ناوہندی به ئه نجام گهیشتووه، به شیکیش به هوئی لق و دهزگاکانی تری حزبه وه بووه.

بۆ وهگرتنی فکره یه كه له سه ر باری دارایی پارتیمان ئه م راپۆرتنه ده کری به چوار به ش:

أ. جوۆری داها ت و سه رچاوه کانیا ن.

ب. جوۆری خه رجییه کان.

ج. پوخته ی حیسا بات.

د. پېشیا ره کان.

أ. جوۆری داها ت و سه رچاوه یان:

۱. ئابوونه ی ئه ندا مان و پالیورا وان.

۲. نرخ ی چاپه مه نی و بلا وکرا وه کان.

۳. پیتا ك له کاتی پېویستی.

۴. منحه ی مانگانه له حکومه تی هه رییم.

۵. داها تی ئیستسما رات.

ب. خه رجییه کان:

۱. میزانییه ی لق و ناوچه کان و مه کته به ناوه ندییه کان و دهزگاکانی تری پارٹی.

۲. موخه سه ساتی که وادری حزب به گشتی.

۳. میزانییه ی رېکخرا وه دیموکراتی و پېشه یییه کان.

۴. هاوکاری خێزانی شه هید و ئه نفا لکرا و په ککه وته کان.

۵. یارمه تی مانگانه ی یا وه رانی بارزانی نه مر بۆ روسیا.

۶. هاوکاری که وادری حزب بۆ معالجه و سه فهر و ئیجا زه له کاتی پېویستدا.

۷. هاوکاری ئه حزابی سیاسی دۆست به پئی توانا و پېویستی.

۸. هاوکاری خێزانه ده رکرا وه کانی شه پری ناوخۆ له سلیمانی و که رکوک.

۹. خه رچی وفودی پارٹی بۆ کاری حزبی بۆ ده ره وه و ناوه وه هه روه ها خه رچی

میوانه کانی حزب چ وفود و چ ئه شخاس.

۱۰. خه رچی باره گای (م. س) و مناسبات.

۱۱. هاوکاری مراجعینی باره گای (م. س) رۆژانه به پئی ئیمکان.

ج. پوختهی حسابات له نیوان ههردوو کۆنگرهی یازده و دوازدهدا:

۱. داهاتمان به گشتی بوو به (۱،۲۰۳،۱۹۲،۰۰۰) دیناره.
۲. خهرجیهکان (۱،۱۳۲،۹۲۰،۰۰۰) دیناره.
۳. پاشماوه دهکاته (۷۰،۲۷۲،۰۰۰) دینار، که (۱،۱۰۲،۰۰۰) پارهی نهقده له سندوقی داراییدا، و (۶۹،۱۵۰،۰۰۰) وهکو سهرمایه ماوه له ناو پرۆژهکان و مومتهلهکات که له سجلات موجوده.

د. پیشنیهکاره کامان:

۱. به شیوهیهکی قهتعی دارییمان له داهات و خهرج و ئیستسمارات پیک دیت و پیویسته (م. ن) دارایی کادیر و دهزگای شارهزاتری بو دابین بکات.
۲. دانانی (دائیرهه پرهقابهی مالی) له خهکی دهستپاک و پسپور بو باشت چاودیریکردن و کۆتروککردنی دارییمان.
۳. کادیری خاوهن ئیختساس و دلسۆز له دهزگاکانی دارایی به گشتی دایمه زرینین و دهوراتی حسابی و پراگرتنی سجلاتی دارایی به شیوهی قانونی بویان بکریتهوه.
۴. یارمتهی کادیران و مراجعین یه کدهست بکری و به (م. ن) دارایی به نده بی ههم له بهر ئیختساس و ههم له بهر ئه وهی له زور شوین ئهم بابته ئه نجام نه دری، چونکه جاری وا ههیه یه کهس له چهند شوینیک یارمتهی وهرده گری و (م. ن) دارایی بو ئهم بابتهی هاوکاری کادیر و مراجعین پلانی تابهتیی دارپژیت.
۵. گشت لق و دهزگاکانی حزب بهشی مومتهلهکاتیان هه بی و له سجلاتی ئه و به شه دا هه موو جوړه مومتهلهکاتی تیدا تو مار کرابی و ئهم سجلاتانه بخرینه ژیر ته دقیق و متابعهی دائیرهه پرهقابهی مالی بو پاراستنی مومتهلهکاتی حزب.

له دواي کۆنگره مه کته بی ناوهندی دارایی سه ره له نوئی، میزانیه ی لق و دهزگاکان دیاری بکات و ئهم پیشنیه کارانه، له دواي په سنکردنیان و هه رچی بریاری تری په یوه ندیدار به دارایی به شیوهیهکی ریکوییک تر، به ئه نجام بگه یینی بو گه شه پیکردنی باری دارایی حزب، که خوئی له خویدا گه شه پیکردنی ریکه ی ئه نجامدانی ئه رکه کانی خه باتمانه و چاککردنی باری ژیان و گوزه رانی کادیره کانییه تی.

راپۆرتی فه‌رمانده‌یی له‌شکری کوردستان

یه‌که‌م:

پاش "کۆنگره‌ی یازده"ی پارێمان دیاره‌ پارٹی دیموکراتی کوردستان و سه‌رکرده‌یه‌تییه‌که‌ی به‌هه‌مان بیروبوچوونی پێش کۆنگره‌ بیریان ده‌کرده‌وه، که‌ ئه‌ویش خۆی له‌ ئاشتی و ته‌بابی و نه‌فهره‌تکردن له‌ شه‌ری ناوخوا‌دا ده‌بینیه‌وه، بو‌ ئه‌وه‌ی بتوانین به‌ هه‌موو لایه‌که‌ ده‌ستکه‌وته‌کانی راپه‌رینه‌ مه‌زنه‌که‌ی به‌هاری سا‌لی ۱۹۹۱، بیاریزین و و‌لاته‌که‌مان به‌ره‌وپێش به‌رین، هه‌ر ئه‌و هۆیه‌ش بوو وای کردبوو که‌ هه‌رچی چه‌کی قورس و توانایه‌کی سه‌ربازی هه‌یه، به‌خریته‌ ژێر ده‌سه‌لاتی به‌ناو له‌شکری یه‌کگرتووی کوردستانه‌وه.

ئه‌مه‌ش به‌ مه‌به‌ستی دروستکردنی له‌شکریکی یه‌کگرتووی کوردستانی، که‌ بتوانیت به‌رگری بکات له‌ کورد و کوردستان و ده‌ستکه‌وته‌کانی که‌له‌که‌مان و پاراستنی خوی‌نی شه‌هیدان، به‌لام دیاره‌ دوژمنانی گه‌لی کورد و پارٹی هه‌ر له‌ پاش "کۆنگره‌ی یازده"ی پارێمانه‌وه‌ سلێان ده‌کرده‌وه و که‌وته‌ پیلاندا‌رشتن بو‌ دوژمنایه‌تیکردنی پارٹی و بیروبوچوونه‌کانی، که‌ له‌ راستیدا ئه‌و بیروبوچوونانه‌یه‌ که‌ ده‌توانیت که‌له‌ سه‌تمدیده‌که‌مان بگه‌یه‌نیتته‌ که‌ناری سه‌رفرازی و سه‌رکه‌وتن. به‌لگه‌ش بو‌ ئه‌وه، هه‌لگێرساندنی شه‌ر و ئینقلابی عه‌سکه‌ری دۆراوی (ی. ن. ک) بووه‌ ئامی‌ری جیبه‌جیکردنی، هه‌روه‌ها تیرۆریستانی په‌که‌که‌ش پێشه‌رمانه‌ له‌ سا‌لی ۱۹۹۵ه‌، به‌ فعلی تا ئه‌مرۆ هاتوونه‌ته‌ پالیان.

هه‌ر له‌و رۆژه‌شه‌وه‌ ده‌ستکه‌وته‌کانی گه‌لی کورد و کوردستان که‌وتوونه‌ته‌ مه‌ترسییه‌وه، بو‌یه‌ پارێمان که‌ خۆی به‌ خاوه‌نی ئه‌زموون و ده‌ستکه‌وته‌کانی گه‌لی کورد ده‌زانن به‌ ئه‌رکی سه‌ره‌کی سه‌رشانی خۆی زانی که‌ ده‌بیت له‌ ریزه‌کانی هه‌ره‌پێشه‌وه‌ی گه‌لدا‌ بیت، بو‌ به‌رگریکردن له‌ گه‌لی کورد و ده‌ستکه‌وته‌کانی و له‌ کاتیکدا که‌ وه‌زیری کاروباری پێشمه‌رگه‌، که‌ سه‌ربه‌ یه‌کیتی بوو له‌به‌ر تا‌کره‌وی و سه‌رپێچیکردن له‌ فه‌رمانه‌کانی سه‌رکرده‌یه‌تی هه‌ریم و شه‌رکردن، دژ به‌ بزووتنه‌وه‌ی ئیسلامی و پاشان ده‌وری نامرۆفانه‌ و بێهه‌ستی نه‌ته‌وه‌یی و نیشتمانی له‌ کاتی هه‌لگێرسانی شه‌ردا، له‌لایه‌ن په‌رله‌مانی کوردستانه‌وه‌ به‌ په‌زنامه‌ندی پارٹی و یه‌کیتی له‌ به‌رواری ۱۹۹۴/۱۲/۱۴، به‌ بریاری ژماره‌ی (۳۵)ی وه‌زاره‌تی کاروباری پێشمه‌رگه‌ په‌ت کرایه‌وه.

له‌ کاتیکدا شه‌ری داسه‌پاو پاش ئه‌م بریاره‌ش هه‌ر به‌رده‌وام بوو و جه‌وله‌ی دووه‌می شه‌ریان ده‌ست پێ کرد، له‌وکاته‌شدا پارێمان که‌موکۆری زۆر دیار و به‌رچاوی هه‌بوو له‌

ہم مو بوارہ کانی لەشکر دا، جگہ لە ویست و خواست و ورہی بەرز ی کۆلنەدەرە کانی لەشکر نەبیت، هیچ دامودەزگایەکی نەبوو کہ لەشکر بەریت بەرپۆه بە واتایەکی تر نە لەشکر هەبوو نە ئیدارە و میرە، نە عەمەلیات، نە هەواگری، نە ریکخستن، نە متابەحە، نە مخابەرە نە هیچ بەشیک لە بەشە کانی ئەمڕۆ لەشکری کوردستان.

ئەمەش جەختیکی زیاتری خستە سەر پارٹی و سەرکردایەتیە کە ی، بۆ ئەوێ لەشکرێک پیک بەیت و سەرلەنوێ لە هیچی نەبوو وە دروستی بکاتەو. دەبوا یە ئەم لەشکرەش لە ئاستی ئەو تەنگەژە و بارە قورسە دا بیت کہ کەوتۆتە سەر شانی پارتمان، بۆ ئەوێ بتوانیت بەرەنگاری هێرش و پیلانی دوژمنانی گە لە کەمان بیتەو، کە دەیانویست ئەو ئەزمونە ساوایە زیندە بە چال بکەن کہ سالیە سالیە پارٹی و گەلی کوردستان خەباتی بۆ دەکەن.

هەر بۆیە بە بریاری سەرکردایەتی پارٹی جاپی دامەزراندنی فەرماندەیی لەشکری کوردستانی، واتە (فلک) درا، ئەمەش خۆی لە خۆیدا بریارێکی بە جوژت و وەرچەر خانیکی نوێ میژووی بوو لە سیاسەتی عەسکەری پارتماندا، بۆ دووبارە ریکخستەوێ لەشکری کوردستان لە سەر بنەمایەکی نوێ کہ لە ئاستی گەورەیی و قورسای و ئەرکە کانی پارٹی دیموکراتی کوردستاندا بیت.

سو پاس بۆ یەزدانی مەزن، ئەمڕۆ لەشکرێکمان هە یە کە پارٹی دەتوانیت پستی پێ بێستیت بۆ هەموو ئەرکێک کە پارتمان پێ بسپیرت ئامادە یە. لەشکرێک کە بە خوینی هەزاران شەهید و بریندار ئاو دراو لە نیو جەرگە ی شەر و پیکدادان و دوژمنکاری ناوہو و ئیقلمیدا، هە لقوقو لاوہ خوینی کورانی دھۆک و هەولیر و کەرکوک و سلیمانی و گەرمیان و خانەقین، تیدا تیکە ل بوو و بۆتە شورە یەکی پۆلایین لە بەردەم دوژمنانی کورد و کوردستان و پارتماندا.

لەشکرێک دەتوانیت بەرگری لە پەرلەمان و حکومەت و پارٹی و ئازادی و ئاشتی و دیموکراتی و فیدرالیزم بکات. ئۆمید بە یەزدان و بە پشتگیری هەموو لایەک لە توانای لەشکر دایە هەر کەموکۆپیەک کە هەبیت، یا خود مابیت چارەسەر یان بکات، چونکە لەشکر لە پوژی دووبارە دروستکردنەو یەو، هە تاکو ئەمڕۆ بەردەوامە لە گۆرانکاری و خۆ ریکخستەوێ لە هەموو بواریکدا، کە بەرژو وەندی گەلی کورد و پارتمان بزائیت. مەبەستیشمان لەو یە کە دووبارە ناوی پیشمەرگە و لەشکر بە قوودسییەتەو، بچیتەو سەرزاری پۆلە کانی گە لە کەمان.

دووم: پیکهاتهی (فلهك)، واته فرماندهیی لهشکری کوردستان

(فلهك) ئەمڕۆ پێك هاتوووه له م بهشانهی خوارهوه:

۱. بهشی عه مه لیات.
۲. بهشی هه والگری.
۳. بهشی ئیداره و میره.
۴. بهدواداچوون و پشکنین.
۵. ریکخستنی پیشمه رگه.
۶. وه رگرتنی پیشمه رگه.
۷. حسابات.
۸. ده زگای ئە یلول.
۹. دادگای عه سکه ری.

هه ر بهشێك له م بهشانه هه لدهستن به ئه رکه کانی سه رشانی خۆیان و، په یوهستن به فرماندهی لهشکره وه به شیوه یه کی راسته وخۆ. هه روه ها به شه کانی (فلهك) هه لدهستن به سه رپه رشتی و راپه راندنی کاروباری لهشکر به گشتی که ئه وانیش پیکهاتوون له: فرماندهیی ده قه ره کان، سوپا کان، لهشکره کان، هیزه کان، به تالیۆنه کان، لقه کان و په کان، ئه مانه و جگه له هیزی مووشهك و توپخانه و دروعی لهشکری کوردستان.

سێیه م: چالاکیه کانی (فلهك)

۱. له رووی عه مه لیاتی:

- أ. به رگریکردن له دهستکه وته کانی گه لی کوردستان و پاراستنیان هه ر له بهرواری ۱۹۹۴/۵/۱ وه، تاوه کو ئەمڕۆ دژ به شه پری به زۆر داسه پاوی یه کیتی و په که که ی تیرۆریست و دارودهسته که و چلکاوخۆرانی دوژمنانی کورد و کوردستان.
- ب. رامالین و راوانانی تیرۆریستانی په که که و چۆکییدا نانیان.
- ج. لهشکری کوردستان هۆکاریکی هه ره گرنگ بووه، که به رگری به رده وامی له په رله مانی کوردستان و حکومه تی هه ری می کوردستان کردوو و پارێزگاری ئه من و ئیستقراری له شار و شارۆچکه کاندای کردوووه.
- د. پیشمه رگه دلێره کانی لهشکری کوردستان چ له فرماندهیی و سوپا و لهشکر و هیز و به تالیۆن و لق و په له کان، چ هیزی توپخانه و کاتیۆشا و دروع، دریغیان نه کردوووه له

خوبه ختکردن و گیانفیدایی له پیناوی بهرگریکردن له کورد و کوردستان و پارٹی. هەر یه که به پیتی قه باره و توانای خوئی قوربانی داوه و ئاماده شه بهردهوام بیت له قوربانیدان. هه موو ترش و تالی و سه رما و گه رما و شه و نخوونی و بیرداری شه پریان چیشتوو، بویه لی ره دا به جیگه ی خوئی ده زانین که سوپاسی پیشمه رگه نه به زه کانی له شکرکی کوردستان بکه یین، له هه ر جیگه یه که هه ن به بونه ی سه رکه وتنه کانیانه وه و بو ئه و گیانه فیداکارییه ی هه یانه، بو ئه زموونه کانی گه لی کورد و کوردستان و پارتمان، ههروه ها سوپاس بو پوئی جه ماوه ر و بهرگری لق و ناوچه کانی پارتمان که پالپشت و هاوکاری پیشمه رگه ن.

ه. دروستکردنی ئیستحکاماتی مهیدانی له هیله کانی به ره ی جهنگ و شاده ماره کانی ریگابوانه کان. هه ر له گه لی قه شقه وه تاوه کو حاجی ئومه ران و سیده کان و ده شتی به رازگر، ههروه ها له زاخوو تاوه کو گه لی بلان و کانی ماسی، شیلادزی و بامه پرتی و سنات و هفت تین، به دریزی (۵۵۶) کم، ئیستحکامات دانراون. ئه مه جگه له دروستکردنی (۳۶۴) کم، جاده ی نوئی و چاککردنی سه دان (کم) جاده و بان، بو زیاکردنی جموجوئی له شکر و دانانی خالی گرنگی بهرگری، به هاوکاری وه زاره تی ئه شغال و نیشه جیکردن.

و. تا ئیستا (۴۷) ئوردوگا و باره گا و جیگه ی هه وانه وه ی (پ.م) دروست کراون و چاک کراونه ته وه. ده توانین بلین هه موو هیزه کامان باره گای تاییه تی خویان و جیگه ی هه سانه وه یان هه یه و مولائمن. ز. مه شقکردن و خوله کانی مه شق:

له فیرگه ی (شه فلاوه، پیرزین، کانی قرژاله، دیگه له، بارزان، زاوینه و پاریزگای دهووک)، ههروه ها له گوپه پانی توپخانه و کاتیوشا و هه نده سه ی مهیدان، خولی مه شق کراونه ته وه و تا ئیستا (۱۷،۸۶۳) (پ.م) و ئه فسه ری خولیان دیوه و سه عاته کانی مه شق بریتی بووه له، (۲۲۵) سه عات تاوه کو (۵۶۸) سه عات بو هه ر خولیک.

شایانی باسه جووری مه شقکردن بریتی بووه له:

- خولی فه رمانده یی.
- خولی به هیژکردنی ماموستایانی مه شق.
- خولی ئاماده کردنی ماموستایانی مه شق.

- خولی هه نده سه ی مهیدان.
- خولی مه شق و فیترکردنی تۆپخانه و کاتیۆشا بۆ هه موو به ش و سنوفه کانی.
- خولی مه شقی سه ربازی.

به گشتی (۵۲) خولی جۆراوجۆر که له ۱۹۹۸/۳/۱۵ ده ستیان پیی کردوو له ۱۹۹۸/۸/۱۵ دوا خولیان ته واو بووه.

نه قلیه ی ئالی: (فه له ک) برپاری داوه که به شیوه یه کی ته درجی نه قلیه ی ئالی دروست بکریت و سه ربه (فه له ک) بیّت، ههروه ها له سوپا و له شکر و هیزه کانیش دروست بکرین، ئەم پرۆسه یه ش به رده وامه و له به ره وپیشچووندايه.

ک. ئە کادیمیای عه سکه ری: له پۆژی دامه زران دنییه وه تاوه کو ئیستا دوو خولی تاییه تی ته واو کردوو و بۆ مه به ستی پیگه یان دنی ئه فسه ر، خولی سییه میش له ۱۹۹۹/۹/۱۱ ده رچوو. ههروه ها له ۱۹۹۹/۹/۲۵ قوتاییانی خولی چواره م په یوه ندی به ئە کادیمییه که وه کردوو.

۲. له رووی ئیداره و میره و حساباته وه:

(فه له ک) توانیویه تی ئەم کارانه ی خواره وه ئە نجام بدات:

- ا. کۆنترۆل و زه بتی میلک و موجودی پیشمه رگه.
- ب. کۆنترۆل و زه بتی مومته له کات و چه ک و که لوپه لی له شکر، بۆ نمونه هه موو چه کی له شکری کوردستان مولکی (فه له که) و هه تا ئیستا (۷۰۶) سه یاره ژماره کراون به ژماره ی (فه له ک).
- ج. دا بین کردنی ئازوو قه به بی دوا که وتن و گه یان دنی بۆ له شکر له کاتی خۆیدا.
- د. دا بین کردنی یارمه تی مانگانه به بی پچران، به شیوه یه کی ری کویپیک بۆ هه موو پیشمه رگه ی له شکری کوردستان به بی که موکۆری له دامه زران دنی کابینه ی سییه می حکومه تی کوردستانه وه.
- ه. دا بین کردنی نه سریه ی به شه کان و فه رمان ده یی و سوپا و له شکر و هیز و به تالیۆن و لق و په له کان به شیوه یه کی ری کویپیک.
- و. دا بین کردنی سووته مه نی بۆ هه موو له شکر به شیوه یه کی مانگانه و ری کویپیک.

- ز. دامه‌زاندنی لیژنه‌ی تهن‌دروستی (ته‌بابه‌ی فه‌له‌ک) ئەم ئەرکانه‌ی ئەنجام داوه:
۱. پېش‌سوازیکردن له (پ.م)ی بریندار و جی‌ه‌جیکردنی پېداویستی‌ه‌کانیان و چاره‌سەرکردنیان له ناوه‌وه و دهره‌وه‌ی هه‌ریم.
 ۲. دروستکردنی ده‌ست و قاچی سه‌ناعی بۆ ئەو بریندارانه‌ی که له ده‌ستیان داوه.
 ۳. دا‌بین‌کردنی عاره‌بانه و دارش‌ه‌ق بۆ پېشمه‌رگه‌ په‌که‌وته‌کان.
 ۴. دروستکردنی دوو (دارالنقاهه) له هه‌ولێر و ده‌ووک بۆ پېش‌سوازی پېشمه‌رگه‌ بریندار و په‌که‌وته‌کان که بێ جیگا و پێگه‌ و که‌سن بۆ سه‌ره‌رشتیکردنیان.
 ۵. پێکه‌ینانی لیژنه‌ی پزیشکی له‌ باشترین پزیشکی پ‌سپۆر له‌ هه‌موو بواره‌کاندا، که هه‌فتانه‌ رۆژانی چوارشه‌ممه‌ داده‌نیشن بۆ پېش‌سوازی له‌ پېشمه‌رگه‌ی بریندار، به‌ مه‌به‌ستی چاره‌سەرکردنیان به‌ ئاماده‌بوونی ئەندامی‌کی فه‌له‌ک.
 - ح. دا‌بین‌کردنی ئازوو‌قه و مه‌سروفا‌تی ته‌عزییه‌ بۆ خیزانی شه‌هید له‌ کاتی شه‌هیدبوونی.
 - ط. دا‌بین‌کردنی هاوکاری بۆ (٤٨) (پ.م) بریندار که له (١٠٠٪) په‌کیان که‌وتوو‌ه بۆ هه‌ر په‌که‌ جگه‌ له‌ یارمه‌تی خو‌ی، مه‌بله‌غی (١٥٠٠) دیناریان بۆ دا‌بین ده‌کریت و بۆیان ده‌چیته‌ ماله‌وه.
 - ی. به‌ کردنه‌وه‌ی به‌شی کۆمپيوته‌ر توانراوه‌ ئەم زانسته‌ پېشکه‌وتوو‌ه بخریته‌ خزمه‌تی کاری ئیداری له‌شکره‌وه.
 - ک. ژماره‌ی شه‌هیده‌ نه‌مره‌کامان له‌ رۆژانی ١٩٩٤/٥/٢ تاوه‌کو ١٩٩٨/٨/٢٩ که به‌ هه‌زاران شه‌هید و بریندارن به‌ ته‌واوه‌تی و پیکوپیک تۆمار کراون.

٣. له‌ رووی پێک‌خستن و پاراستن و به‌دواداچوون و ئیستعابه‌وه:

- أ. پېشمه‌رگه‌ی له‌شکری کوردستان هه‌موویان ئەندامن، له‌ ریزه‌کانی پارتي ديموکراتي کوردستاندا و گۆش ده‌کرین، ریک ده‌خرین بۆ مه‌به‌ستی پيرۆزه‌کانی گه‌له‌که‌مان، ئەرکی سه‌رشانی به‌شی پێک‌خستنی پېشمه‌رگه‌ ئەوه‌یه‌ له‌ رووی مه‌عنه‌وی و فکرییه‌وه، پېشمه‌رگه‌ گۆش بکات به‌ بیروباوه‌ری پارتي و بارزانی هه‌روه‌ها ئاستی رۆشن‌بیریان به‌رز بکاته‌وه و له‌ رووداوه‌کان ئاگاداریان کاته‌وه بۆ ئەم مه‌به‌سته‌ش (٢٦) خولی رۆشن‌بیری ئەنجام داوه، جگه‌ له‌ به‌رنامه‌ی ته‌له‌فیزیۆنی و گوڤار و نامیلکه‌ و ته‌عمیم که هه‌موو بۆ ئەنجامدانی ئەرکه‌کانی سه‌رشانی ئەم به‌شه‌ بووه.
- ب. پاراستنی ئەم‌نی عه‌سکه‌ری و کۆکردنه‌وه‌ی مه‌علومات له‌ ئەرکه‌کانی به‌شی

- هه والگرييه، که تا ئیستا پۆلی خۆيان به چاکي بينيوه.
- ج. دادگای سه ربازی دامه زراوه بۆ مه به سستی سزادانی سه رپيچی کاری نيو له شکر، هه روه ها فه رمانگه ی ياسایي دروست بووه بۆ چاره سه رکردنی سه رپيچی، به ياساييه کانی ناو له شکر و متابعه کردنی کيشه ی (پ. م) له گه ل داموده زگا حکومی و په يوه نداره کانی تره وه.
- د. بۆ ئه وه ی برياره کانی فه رمانده ی له شکر و (فه له ک) به باشتري ن شيوه جييه جي بکري ت، به شی به دوا داچوون و پشکين ئه رکي ئه وه يه که شيوازی جييه جيکردنه کان بخاته به رده سستی فه رمانده ی له شکر و فه له ک له پرووی چۆنيه تی و چه ندايه تيه وه.
- ه. بۆ مه به سستی ئیستعاب و وه رگرتنی (پ. م)، به شی وه رگرتنی (پ. م) دانراوه بۆ ئه وه ی به شيويه کی حزبی و ياسایي پيشمه رگه له ريزه کانی له شکر کوردستاندا وه ربگيريت.
- و. بۆ مه به سستی ريزلینان و وه بيرخستنه وه و ریکخستنه وه و سه رپه رشتیکردن و به سه ر کردنه وه و سوود وه رگرتن له ئه زموون و شاره زایي پيشمه رگه قاره مانه کانی شوپشی ئه يلولی مه زن و چاره سه رکردنی گيروگرفته کانیان، فه رمانده ی له شکر برياريتکی بویرانه ی دا بۆ دامه زرانندی ده زگای ئه يلول له هه مان ئه و کادير و پيشمه رگه دلیرانه ی شوپشی ئه يلولی مه زن.
- ز. موخابه ره ی فه له ک: ئه م به شه هه ر له نه بوونييه وه، وه کو به شه کانی تر ده سستی پي کردوو و بووه به شيکی هه ره گرنگی موخابه ره ی گشتی و توانيويه تی تا حه ديک خوی ته نزي م بکات و توپه کانی سه رانسه ری کوردستانی گرتوته وه.
- ح. شاره و نيه که ده زگای شه هيد ئه مپرو ده زگايه کی گرنگه و بايه خيکی تاييه تی پي ده دريت و سه ربه حکومه تی هه ري می کوردستانه، بيروکه و بریاری دامه زراندي له لايه ن فه رمانده ی له شکره وه بوو، له سه ر داوا و پيشنياری (فه له ک)، ئه مه ش خوی له خويدا وه فا و ئه مه کی پارتي مان ده رده خات به رامبه ر به شه هيدانی کورد و کوردستان.

موخابه ره ی گشتی

ده زگايه کی هه ره گرنگی پارتي و شوپشه، داموده زگای بيته لی موخابه ره يه که

لهسهره تاي شوږشي نه يلوله وه تا به ئه مړو، شاده ماري په يوه ندي سهر كردايه تي و لق و ناوچه و هپزه كاني پيشمه رگه و باره گاكان بووه، ته نانه ت زور جار رولو ته له فون و ته ليگراف و پوسته و فاكسي هه بووه، له و كاتانه ي كه نه فاكس هه بووه نه ته له فون.

هه ر يو نمونه موخابه رهي گشتي سالي ۱۹۷۹ ته نيا (۱۲) جيهازي هه بووه له گه ل چه ند كاديړي. به لام ئيستا ده يان مه حه ته ي هه يه كه هه موو جيهازي موډيرن و تازه كه سه دان بيتهل كاري له سهر ده كهن، نه وانيش هه موو كوره شه هيد و كه ساني مولته زمن.

له سالاني ۱۹۷۹ به ملاوه موخابه رهي گشتي چهندين خولي بيتهلي كردوته وه و تا ئيستا به رده و امه. هه روه ها موخابه رهي گشتي ئيستا توپريكي په يوه ندي كومپيوته ري سه رانسه ري هه يه، هه روه ها دوو وه رشه ي چا كرده وه ي هه موو جوړه جيهاز و ئامرازيكي بيته ليا ن هه يه.

پيوسته ئامازه به وه بكه ين كه كادي راني موخابه رهي گشتي و محه ته كاني له و كادي ره دل سوژ و تي كو شهر و ئازايانه ن كه نه مانه تيكي گه و ره يان له نه ستويه و له دژوار ترين كاتدا رولو خويان نه نجام داوه، هه ر بويه ش سه ر كرده يه تي هه ميشه ريزي لي ناون و به ته قديره وه چالاكيان ده رخني ت.

چواره م و كو تاي:

به ريزان،

نه مړو نه گه ر به چاويكي واقيعي نانه له بارودوخي له شكري كوردستان ورد بينه وه، بومان ده رده كه وي ت كه گوړانكاريه كي گه و ره و گه شه يه كي زور رووي داوه، به تايه تي له رووي ري كخستن و مه شق و ته جهيز و ئاماده يي و وريايي و روشنيري و مه عنوياته وه و ده توانين بليين نه م له شكره يه كي كه له ده سته كه وت و به ره مه مه زنه كاني پارتي مان، كه به ردي بناغه ي نه م ده سته كه وته له يه كه م پيشمه رگه و يه كه م شه هيد ي شوږشي مه زني نه يلول بنياد نراوه، به هه ق ده توانين ئيمړو و پاش نه و گوړانكاريه ئيجاييانه ناوي وارس ي نه و ميژوو و قورباني و خه با ته سه خته ي لي بنين، پيشمه رگه ي كوردستان ئاماده يه به شان و بازو و چه ك، به وريايي و به بيركي جو شدار به ريزايي كوردايه تي راست و دروست و په سن، به ريزايي پارتي و بارزاني بيگه رد بو به رهنگار بوونه وه ي دوژماني كورد و كوردستان و، به رپه چدانه وه ي هه ر ده ست دريژكاريه ك بو تيكداني باري ئاشتي ناوخو و

کوردستان و که مکردنهوه، یا نههیشتنی دهستکهوتهکانی پارتیمان. بهره و پیشهوهبردنی ئەم لهشکره و گهشهپیدانی و بههێزکردنی له هه موو پروویه کهوه، گههرهنتی و زامنی ئاشتییهکی چهسپاوه له کوردستاندا و له هه مانکاتدا، ئامرازی هه ره پیویستی هه موو دهستکهوته کامان و گهیشتمانه به ئامانجه پیروژهکانی گه له که مان له ئاشتی و ئازادی و دیموکراتی.

پیشنیار: ئەمه ش چه ند پیشنیاریکی دیکه:

۱. یاسای خانه نشین بو پیشمه رگه په ککه وتوووه کان و به ناو سالدچوون دابنری.
۲. له کاتی دیاریکردنی یارمه تی پیشمه رگه په چاوی سالانی خزمهت و باری خیزانداری بکریت.
۳. روژیک دیاری بکریت به ناوی روژی پیشمه رگه.
۴. به خشینی میدالیای بارزانی نهر ته نها له سه ر خزمه تی (۲۵) سال نه بی، به لکو مه رچی تریشی بو دابنری که شایسته ی ئەم میدالیه بی.
۵. (فه له ک) به جدی بیر بکاته وه له سوود وه رگرتن له که فاناتی ده رچووانی ئە کادیمیای عه سکه ری زاخو، بو مه به سته هه نگاوانان به ره وه له شکریکی نیزامی ریکوپینک.
۶. وه رگرتن و ده رکردنی پیشمه رگه به پیی مه رجه کانی یاسای له شکرکی کوردستان بی.
۷. هیزه کانی زیره فانی دهووک بخریته سه ر میلاکی (فه له ک) وه کو سوپاکانی تر.
۸. ته ئکید بکریت له سه ر دابه شکردنی زه وی بو پیشمه رگه به پیی مه رجه کانی که دانراون.

به ریزان،

لیره دا زور به شایسته ی ده زانین که به ریزه وه سلاو و ریژ ئاراسته ی گیانی پاکي هه موو فه رمانده و پیشمه رگه شه هیده کامان بکه یین، که به خوینی خویان و فیداکاری ئە وان ئە م له شکره بنیاد نراوه و داکوکی له به ره مه می خوینی گشت شه هیدانی کورد و کوردستان کراوه، به دیفاعکردن له شه رعیهت و په رله مان و حکومهت و هه موو دهستکهوتهکانی تری گه له که مان.

به ریزان،

له کو تایی ئە م سه ده یه دا و به له شکریکی هه میشه له پته وه بوون و

بهره وپېشه وه چووندا که نامادهی هر قوربانیهک و کيشانی هر زهحه تیک بیت له پیناوی گهل و ولاتدا، ههنگاو ده نین بهره و سدهی بیست و یه کهمین و بهره و له شکرکی نيزامی کوردستانی جۆشکراو، به کوردایه تی و قالمبووی هه موو هونه ریکی عه سکه ری کۆن و نووی. ئەم له شکره پۆژ به پۆژ بایه خی زیاتری پیی ده دریت، چونکه زامنی ناشتییه و له هیچ باریک و له پیناوی هیچ شتیکی تر ده ستکاری ناکریت، چونکه ئیسپات بوو ئەگه ر ئیمه له شکرکی کمان نه بیست هه میسه میلله ته که مان رووبه رووی هه ره شه ده بیته وه.

رپوۆرتی فراکسیۆنی پارتي له په رله مانی کوردستان

شتیکی نامۆ نییه ئەمپۆ پارتي ديموکراتي کوردستان، پاسه وانی ئەزموونه ديموکراتيه که ی گه له که مان بی و به رگری لی بکات و هه موو پۆژی بو به رگری لی کردنی، قوربانی له کادیر و ئەندامان و پېشمه رگه قاره مانه کانی پېشکه ش بکات، هه ر له پۆژی له دایکبوونییه وه له ۱۶ ی ئابی سالی ۱۹۶۶، وه کو پېشه نگی بزاقی رزگار یخوازی کورد ئالای ديموکراتيه که ی هه لکرد و به رزکردنه وه ی دروشمه له میژینه که ی (ديموکراتي بو عیراق و ئۆتۆنۆمی بو کوردستان) له قۆناغی سالانی شه سته کان و هه فتا کاند، گوزارشت له وه ده کا که ئەشق و باوه ریکی قوولی پیی هه بووه، هه ولی دا که له لانی ناوه رۆک و فۆرمه وه بیهیته دی، به و حیسابه ی که ديموکراتي و مافه کانی نه ته وایه تی سیاسی و مه ده نی، په یوه ندییه کی (جه ده لی) به یه که وه گریده دا و ناتوانری له یه کتری جودا بکریته وه، هیچ زامنی که نییه که فالت و پارێزگاری له مافی گهلان بکات جگه له ديموکراتيه ت، له گهل ته ئیکیدکردنی پارتي به به رده وامی و به ئاشکرا، به مافی گه لی کورد و نه ته وه که ی به بریاردانی مافی چاره نووسی خۆی، هه روه ک گهل و نه ته وه کانی تری دنیا هه رچی سه رکه و تن و ده سته که وتی گه وره ی کورد هه یه، له میانی نیو سه ده دا به پارتي و بارزانی نه مره وه به ستره وه و به یاری خودا ئەم کاروانه هه ر به رده وامه.

رپه رپینه که ی گه لی کوردستان له ئاداری سالی ۱۹۹۱ د، وه کو ئەلقه یه ک بوو له زنجیره سه رکه و تنه کانی بزوتنه وه ی ئازادیخوازی گه لی کوردستانی عیراق و کۆمه لیک ده سته که وتی گه وره ی وه دی هات له وانه:

هه لبژاردنه که ی ۱۹۹۲/۵/۱۹ وه ک پینگه یه ک بوو بو دامه زراندنی سیسته می سیاسی

ئیسٹای کوردستان و، دەستپیکردنی ئەزمونە دیموکراتی و بونیادنانی (پەرلەمان) هەکە، (ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان عێراق) و پیکهێنانی حکومەتی هەرێم، ئەمەش بە وەرچاخانێکی نەوعی دەژمیڤردی لە خەباتی گەلە کەمان، ئەمەش جیگای شانازییە بۆ هەموومان کە دامەزراندنی ئەم سیستەمە سیاسیەیی ئیستا و ئەزمونە دیموکراتیە کە و هەلبژاردن، لە کاکلە هەزری پارٹی بوون، کە سەرۆکی هێژامان کاک مەسعود بارزانی یە کەم لایەن بوو بانگەشە بۆ کرد و هەولێ دا کە بەرجەستە بکری، یە کەم بانگهێشتی لە شاری کۆیە کرد لە کاتی سەردانە کەیدا، بۆ ئەوەی دوبەدوای ئەو بانگهێشتی تری کرد لە تشرینی یە کەمی سالی ۱۹۹۱دا لە شاری زاخۆ، هەر وەها بە شیوەیەکی رەسمی لە کۆبوونەوی سەرکردایەتی بەرەوی کوردستانیدا لە شاری خەلیفان، کۆنوووس و کۆبوونەوی و دانیشتنەکانی سەرۆکیەتی (بەرە) بە دیکۆمێنت کراوە و پارێزراوە و، ئەم پراستیە پەچاوە خات و مافەکانی نەتەوێ و نیشتمانی و باوەرپوون بەوەی کە گەل سەرچاوەی دەسەلاتەکانە دەسەلمێنێ، کە گەل تەواوی ئێزادە و ئازادی خۆی هەیه بۆ هەلبژاردنی نوێنەرانی، چ وەك حزب یان تاکە کەس و بە هۆی ئەوانەوی دەسەلاتی خۆی بخاتە کار و بەشداری بکا، بۆ دروستکردنی بریار و چاودێری جییه جیکردنی و بۆ یە کەم جار لە میژووی کوردستاندا، گەلە کەمان دواي خەباتیکی زەحمەت و بیوچان توانی بە پێی پره‌نسیپه‌کانی دەستوری هاوچەرخی، جۆریک لە جۆرەکانی سیستەمی سیاسی دامەزرینی کە بونیادە کە لە سێ دەسەلاتی (یاسادانان، جییه جیکردن و دادوهری) پیک بیت.

پشت بە پره‌نسیپی جیاکردنەوی لە ئیوان ئەو دەسەلاتانەدا بەستنی بە گوێرەوی چەمکە (مفاهیم) ه، تازە بەر قەوارەکان لە سەر بنەمای جیاکردنەوی (نسبی)، کە سیفەتی هاریکاری و هاوکیشەیی و پیک خستنی هەیه لە ئیوان هەردوو دەسەلاتی یاسادانان و جییه جیکردندا.

یاسای هەلبژاردنی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستانی عێراق (پەرلەمان) و، پەپرەوی ناوخوا کە بەو پره‌نسیپانە کە تێیدا هاتوون، کە هاوشانی چاکترین یاساکانی هەلبژاردنە لە ولاتە دیموکراتییەکاندا، پره‌نسیپی هەلبژاردنی گشتی نهینی پراستەوخوا پەچاوە کرد و، پیوه‌ند و مەرجی بەسەر پالیئوراوەکاندا نەسەپاند، تەنیا مەرجی گەیشتن بە تەمەنی کامل بوون (سن الرشد) نەبێ کە ۱۸ ساله.

هەر وەها پیاو و ئافرەتی یە کسان کرد لە هەلبژاردن و خۆپالوتندا، لە کاتی کدا زۆر لەو ولاتانە کە بانگەشە دیموکراتی دەکەن و دەیان ساله پروسەیی هەلبژاردن پیاده دەکەن، تا ئیستا ریگای هەلبژاردن و خۆپالوتن لە ئافرەت دەگرن و سنوورداری دەکەن، یان هەندی

ولّاتان که له لوتکهی دیموکراتی وهک سویسرا ئەم مافهی به رهوا نه بینووه تاکو سالی ۱۹۷۰. جا لیره وه ده تواندری هه لوهسته یهک بکری که تا چ پاده یهک، گه له که مان نازایه و میشک و هزری کراوه یه بو قه بولکردنی شارستانییهت و چهند به په روشی دادوهری و یه کسانی و دیموکراتییه و خوشی دهوی و باوهری پیانه، ناشاردریته وه که پارٹی به سه روکایه تی بارزانی نهمر هه له سه رتاوه، پوئیکی گه و ره و بهرچاوی هه بوو له کرداری بانگه شه بوکردن و خه بات کردن له پیناویدا و پیاده کردنی له ناو خووی و پیکخواه کانیدا و دوا به دوا ی ئه وه ش دامه زراوه ده ستورییه کاندا.

ههروه ها سه ره که وتنی گه له که مان له هه لیزاردنی سیسته می (نسبی)، له هه لیزاردندا و نه جامدانی به سه ره که وتووی، دۆست و دوژمنی سه رسام کرد، چونکه وه کو سیسته می تیکرای شاره کانی یاسا و ده ستوری کوکن له سه ره ئه وهی که پیاده کردنی ئاسان نییه، به و ئیعتبارهی که بو ئه وه ده ولّه تانه باشه، که قوئاغی دوورودریژ و له میژینه یان له بواری دیموکراتیدا پریوه. ئه مانه هه مووی و امان لیده که ن که شانازی بکه ین به گه لی کوردستان و بزووتنه وهی پرزگاریخوازی و بهر له هه مووشیان شه هیده نهمره کانمان بو ئه وهی به ده ستمان هیناوه.

په ره له مانی کوردستان له ۱۹۹۲/۶/۴ د، له خالی سفره وه ده ست به کاربووه و نمونه یه کی وا نه بووه له گوپه پانی عیراق و کوردستاندا که له سه ری بپوات، به لام هه بوونی ئیراده ی ئیشکردن له لای ئه ندامانی په ره له مان و به پشتیوانی هه موو خیرخوازان، له پوئه کانی گه له که مان و سروهی هیژوه رگرتن له وه ده نگانه ی که (ناخه کان) پینان دابوون و هه ماسیکی گه و ره بوو بو دیموکراتی، هه موو ئه مانه وای له په ره له مانی کوردستانی کرد که راستییه کی واقعی و چه سپاو و جیگای شانازی بی، ههروه ها جیگای سه رسوورمانی تیکرای شانده بیانیه کان بووه، که له ماوه ی سالانی پابردودا سه ردانی کوردستانیان کردووه و نه یان توانیوه سه راسیمه ی خویان بشارنه وه، له وهی که دیویانه که پیشه کی ده زانن په ره له مانی کوردستان له ئه زموون و کولتور و پریوره سمیکی پابردووه، یان به پشتگیری پیشینه ی ده ولّه تیک نه هانتۆته کایه وه، به لکو له موعاناتی گه له که مان و گه مارۆی دوولایه نه ی سه پیندراو به سه ریدا و فشاریکی هه ریمایه تی دژی ئه زموونه دیموکراتییه که ی په پره وه ده کری، له دایک بووه و ئەم ئه زموونه ناوه روکی به رهه می خه باتی بزاقی پرزگاریخوازی کوردستانه و، بهری قوربانیه کانی شه هیده نهمره کانه و پوخته ی ئیلهامی ره وشت و پوچی موماره ساتی شوپشی ئه یلول و، شوپشی گولانی شکۆدار و ریپازی پیروزی سه رکرده ی نهمر مسته فا بارزانی و

گیانی بهرخودانی پاپه رینه مهزنه کهی بههاری ۱۹۹۱ ههلقولاوه.

ئهگهر حسابیکی ساله دژوارهکان بکهین که ئەزموونه دیموکراتیه کهی گهله کهمانی پیداپۆشیتووه، که ههندی نه مابوو پرایمائی و ئهوهی که پهرله مان تووشی هات، له ریز نهگرتن و داگیرکردنی بینایه کهی و تیکدانی که لوپه لی و په رت و بلاوکردنه وهی ئه رشیفه کهی له نیوانی ئه و سالانه دا، شایانی ئه وهیه له ئاستیدا هه لوه سته یه ک بکری، وه ک نمونه یه ک بو ئه و ئاسته نگیانه ی جاری یه که م له لایه نی چه کدارانی (ی. ن. ک) هوه، له ۱۹۹۴/۵/۳ تا ۱۹۹۵/۳/۲۷ کرده وه که یان دووباره کرده وه و، له کاتی کدا (۵۹) ئەندام له ئەندامانی پهرله مان زیاتر له (۱۰۰) پۆژیان له په ناگیری ناو پهرله مان ته واو کردبوو، به ئامانجی پارگرتی کوشتاری ناوخو و چاره کردنی ناکوکییه کان به دانوستان و به پی شهرعییه ت و به رقه راربوونی ناشتی له کوردستاندا، چه کدارانی یه کیتی حورمه تی پهرله مانیان پیشیل کرد و، زور له که لوپه لی ناو بینایه که و ئه رشیفه که یان ورد و خاش کرد تا کو تایی ئابی سالی ۱۹۹۶ داگیریان کرد.

هه رچه نده هه ولیر له سه ره تایی شه پی شوومی داسه پاوه وه تا پرزگارکردنی، تووشی ئاکامه ناخوشه کانی ئه و شه ره بووه، که ره نگدانه وهی خراپی له سه ر پهرله مان و بینایه کهی و ئه رشیفه کهی هه بوو، سه ره رای ئه مانه هه مووی، پهرله مان به ته قه لایه کی بیوچان و به پشتیوانی سه رکرده یه تی پارتی، چالاکییه کانی ده ست پی کردوو و زوربه ی ئه رشیفه کهی ته واو و ته کمیل کردوو و جاریکی تر زور له دیکو مینته کانی کو کردوو و ده ستی کرده وه به کو بوونه وه کانی و پیکه ستنه وهی به ستنی خوله کانی.

له ته ک ئه مانه شدا له نیوان سالانی رابردودا، ململانی له پیناو پاریزگاریکردن له هه بوونی خوپی و زامنکردنی به رده وامبوونی پرپۆشیتنه کهی (مسیرته) گرنگی له ئه رکه سه ره کییه کهی که متر نییه، که ماده ی (۵۶) له یاسای ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۲ دا دیاری کردوو.

سه ره رای کاری به رده وام و به پشو له پیناو چه سپاندنی پرپوره سمی پهرله مانی دیموکراسیانه، له سیبه ری سیستمی (۵۰ به ۵۰) ی ئالوز و دژواردا و سه رکه وتن و مانه وهی ئه و تاکه دامه زراوه ی یاسادانان و به رده وامبوونی بو پۆلی کاریگه ری پارتی و، پشتگیریکردنی نه گوپی سه رکرده یه تی پارتمان ده گه پرته وه، له هه موو قوناغه کاندا به شیوه یه کی تایبه تی و مکووربوونی بو سه ره به خوپی پهرله مان و به رده وامبوونی وه ک دامه زراوه یه کی یاسادانان و هه لبژیردراو، هه روه ها وه ک پروکاریکی شارستانی بو کیانی کوردستانیمان و کو له گه یه کی به ره تی له و کیانه دا، چونکه نه بوونی پهرله مان و

کوٹایپیھاتنی، مانای به کوٹایپیھاتنی شہرعییہت و تیروژکردنی ئەزموونہ کەییە، لیروہ به رەغمی سەختی شەری ناوڤو و ھەولدان بو ڤاگرتن و کوٹایپیھاتنی شەرعییەت و، بەموستەحیلکردنی ئەنجامدانی ھەلبژاردنەکانی خولی ھەلبژاردنی دووہم، ویلایەتی پەرلەمان نوێ کرایەوہ و خولی ھەلبژاردن درێژ کرایەوہ، تا ڤەوشیکی لەبار دیتە پیش بو ئەنجامدانی خولی دووہمی ھەلبژاردن، ئەم ھەلوێستەیی کە جینگای پەسەندکردن و پشتگیریکردنی ھەموو ئەندامانی پەرلەمان و ھەموو ئەوانە بوو، کە بە پەرۆشن بو ئەزموونی گەلە کەمان، لەبەر ئەوہ خولی گریڤدانی یە کەم لە ۱۹۹۵/۵/۲۷ بە گوێرەیی یاسای ژمارە (۱) ی سالی ۱۹۹۵ درێژ کرایەوہ، بەلام جاری دووہم لە ۱۹۹۶/۶/۳ بە گوێرەیی یاسای ژمارە (۱) ی سالی ۱۹۹۶ درێژ کرایەوہ، جاری سێیەم لە ۱۹۹۶/۹/۳ بوو، بە گوێرەیی یاسای ژمارە (۲) ی سالی ۱۹۹۶، بەلام جاری چوارەم لە ۱۹۹۸/۴/۱۴ درێژ کرایەوہ، بە گوێرەیی یاسای ژمارە (۲) ی سالی ۱۹۹۸ تا ھەلبژاردنی خولی دووہم و گریڤدانی یە کەم دانیشتنی پەرلەمانی نوێ.

بەلام ئەرکە دەستوری و یاساییەکانی پەرلەمانی کوردستان، وەك ناومان برد لە مادەیی (۵۶) ی یاسای ژمارە (۱) ی سالی ۱۹۹۲ دیاری کراوہ کە ئەمانەن:

۱. یاسادانان.
۲. ڤریاردان لەسەر ڤیکەوتنەکان (الاتفاقیات) و یەکلاکردنەوہی کیشە چارەنووسسازەکانی گەلی کوردستانی عێراق و دیاریکردنی پەيوەندییە یاساییەکان لەگەڵ دەسەلاتی ناوہندی.
۳. دەستنیشانکردنی سەرۆکی دەسەلاتی جییە جیکردن، کە ئەویش توانای ناوئینانی ئەندامانی حکومەتی ھەییە لە نیوان ئەندامانی ئەنجومەن و دەرەوہیدا.
۴. متمانەپیدان بە ئەنجومەنی وەزیران یا لیسەندنەوہی.
۵. ڤریاردان لەسەر بودجەیی گشتی و نەخشەکانی گەشەپیدان.
۶. چاودیریدانان لەسەر کارەکانی دەسەلاتی جییە جیکردن.
۷. پیکھینانی لیژنەیی ھەمەجۆر بو لیکوۆلینەوہ لە ھەر کاروباریکی بیەوێ.
۸. دانانی سیستەمی ناوڤو و دیاریکردنی پیکھاتەکەیی و ڤریاردان لەسەر ھاوسەنگی و دامەزراندنی کارمەندان.
۹. پیکەوہنانی لیژنەیی ھەمیشەیی و کاتی لە نیوان ئەندامانی ئەنجومەن بەپیتی پەپرەوی

ناوځو.

۱۰. دانانی بنچینه یهك بۆ گوناھبارکردن و لپرسینه وهی ئەندامانی له کاتی شکاندنی ئەو سویندهی که خواردوو یانه.

۱۱. جیاکردنه وه و یه کلاکردنه وهی تانه کانی که پیشکەش کراون له باره ی دروستی هه لێژاردنی ئەندامانه وه و ئەندامیتهی به زۆربه ی (دوو له سه ر سێ) ده نگ ی ئەندامانی نه بێ هه لئاوه شیته وه.

یه که م: یاساکاری قانونه کان

یاساکاری به ئەرکی جه وهه ری هه ر په رله مانیک له ولات و کیانه دیموکراسییه کان داده نری، یاسای ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۲ یاسای هه لێژاردنی ئەنجومه نی نیشتمانی کوردستانی - عێراق په رله مان، ئەم ئەرکه ی به په رله مانی کوردستانه وه سنووردار (حصه -) کردوه.

ههروه ها یاسای ژماره (۲) یاسای هه لێژاردنی سه رکرده ی جولانه وه ی بزاقی کوردی، رابه ری ته خویل کردوه بۆ ده رهینانی (اصداری) ئەو یاسا و بریارانه ی که په رله مان یاساکارییان ده کات، ههروه ها یاساکاری و ده رهینانی ئەو بریارانه ی که هێزی یاساییانه هه یه، له کاتی پشوودانی په رله مان یان له په وشیککی له ناکاودا، به مه رجێ به ریته به رچاوی په رله مان له یه که م دانیشتنیدا بۆ یه کلاکردنه وه ی، جگه له ته خویلکردنی بۆ پیشنیازکردنی پرۆژه ی یاسا له په رله مان، له به ره ئەوه ی هیه چ کام له پالپوراوه کان پایه ی رابه رایه تی بزووتنه وه ی رزگاریخوازی کوردیان به ده ست نه هینا، له سه ر پاده ی یاسایی داواکرا و ته واونه کردنی قۆناغی دووه می هه لێژاردنی رابه ر و ئەو ئاکامه ی یاسای ناوبراو ده گه پڕیته وه سه ری، بوو به هۆی هه لپه ساردنی (تجمید) کردنی و دابه شکردنی هه ندیک له ئەرک و ده سه لاته کانی رابه ر له نیوان سه رۆکی په رله مان و سه رۆکی حکومه ت، هه رچه نده له ماده ی (۱۴) ی یاسای ژماره (۲) به راشکاوی هاتوه و ده لیت:

ماده ی چوارده یه م:

ئه گه ر جیگه ی سه رکرده له به ر هه ر هۆیه ک چۆل بوو، سه رۆکی ئەنجومه نی نیشتمانی تا هه لێژاردنی سه رکرده یه کی نوێ، له ماوه ی یه ک مانگی چۆل بوونه که دا ئەرکه کانی به جێ دینی.

به لّام ئه وهی جیگه ی داخه، یه کیتی هه له نیوهی دووه می ته مه نی کابینه ی دووه می حکومتی کوردستانه وه، پیشیلکاری ئه و مافه ی کرد.

له روانگه ی به په رۆشیه وه بو یه کیتی کاری هاوبه ش و دوورخستنه وه ی مه ترسیه کان له ئه زمونه دیموکراسیه که مان و تیکنه چوونی په یوه ندیبه کان، له لایه ن سه رکردایه تی پارتمانیه وه چاوپۆشی له م مافه په وایه ی په رله مانی کوردستانمان کرا، به مه ش تاقیکردنه وه که مان زهره ری لّی درا و له لایه ن سه رکردایه تی یه کیتییه وه، قۆسترایه وه و دوی ئه وه ش ده رهاویشته و کاری نایاسایی و شازی لّی که وته وه، په نگدانه وه ی خراپی هه بوو له سه ر ئه زمونه که مان.

پیشینارکردنی پرۆزه ی یاسا و بریار که هیژی یاسایان هه یه، به گویره ی یاسای ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۲، هه روه ها یاسای ژماره (۳) ی سالی ۱۹۹۲ سنووردار کراوه به ژماره ی یاسایی ئه ندامانی په رله مان، (۱۰) ئه ندام و ئه نجومه نی وه زیرانی حکومتی هه ری می کوردستانی عیراق.

به حوکمی ئه وه ی حکومت ئه و لایه نه یه که جیه جیکردنی پّ سپێردراوه و، لایه نی به رپرسه له پیشکه شکردنی خزمه تگوزاریه کان و زیاتر ئاگاداری پیداو یستیه کانی هاوولاتیانه و به رپرسیاره له داها ته کانی هه ری م و پینگه یانندیان، به و سیفه ته ش که لایه نی سه رف و خه رجکردنه و به رپرسیاره له دانانی سیاسه تیکی گشتی و پلانی گه شه پیدان، له به ر ئه وه ی خودان له شکریکه له کادیری هونه رکار و پسپۆر له هه موو بواره کاند، بۆیه یاسادانه ره کان له زۆربه ی ولّاته دیموکراسیه کاند، گرنگیه کی تایه تیان داوه به پرۆزه ی ئه و یاسایانه ی که له لایه ن حکومته وه پیشکه ش ده کری ن و، سه رپشکی و گرنگیه کی تایه تیان پّ ده درئ له به رنامه ی دانیشته کانی په رله مان و لّیژنه کانیدا.

هه رچه نده حکومتی هه ری م هه ر له دامه زرانندی یه که م کابینه ی وه زاره تیه وه له ۱۹۹۲/۷/۴، گه لّیک پرۆزه ی یاسای پیشکه ش کردوه، به لّام ئه وی که به دواداده چّ و ته ماشای چۆنیه تی ئه نجامدانی ده کات، هه ست ده کات که ئه زمونه دیموکراسیه که مان و ده زگاکانی راپه راندمان پّویستیان به وه رچه رخانگی نه وعی هه یه، که واقعی ئیستای بگۆرّی بو واقعی کی تر غهیری ئه وی که پّی رها توه، که زۆربه ی فه رمانگه کان به شیک بوون له حکومتی ناوه ندی و پّوه ی په یوه یست بوون و سه ر به وه زاره ته کانی بوون به ر له راپه رینه که ی ئاداری سالی ۱۹۹۱، دوو واقعی لّیک جیاواز له رووی فه لسه فه ی حوکمه وه پّویستیان به تیفکرینی جیاواز هه یه بو هینانه دی ئامانجی لّیک جیاواز.

هينانه دی ئەم ئامانجە پيويستی بە بەرزکردنەوهی ھۆشیاری ديموکراسی ھەيە لە نيتوان کاديرە کارگيرپيەکاندا و دانانی کاديري بە باوەر و بە ئاگا لە واقع و حەقیقەتی قوناغی ئیستا لە جيگای ئەو کارمەندانەي کە بە ھەستی کاديري مووچە خۆر بۆ چەند ساتيکی دياریکراو ئيش دەکەن، بە تايبەتی لە پایەکانی راویژکاریدا و ئەو ناوہندانەي، کە پرۆژەکانی یاساکارییان لێ ئامادە دەکری (یاسا و بریارەکان) بە مەبەستی بەدیھینانی گۆرانکاری، لە پیکھاتە کارگيرپيەکاندا و ئەنجامدانی پەیکەرە ديموکراسیيە پيويستەکانیان و پيشخستنی ئەزمونە کەمان بە یاساکاریکردنی یاسای وا کە چەمکەکانی (مفاهیم) پرەنسیپی ديموکراسی تیا پرەنگ بداتەوہ و گوزارشتی لێ بکا. شاراوہ نيبە کە ئەو واقعە تالەي بۆمان ماوہ تەوہ و پرەوشی ناوخۆ گەمارۆي دوولایەنی سەپیندراو بەسەر کوردستاندا و ھەلۆیستی ئیقلیمی لەسەر ئەزمونە کەمان، ھەموو ئەوانە بەرەستەن لە بەردەم رپچکەي پرەسەندنی دەزگاکانی کارگيري، لەگەڵ ئەوہيش نابیت ئەمانە ببنە ھۆي چاوپۆشی لە ئامادەکردنی بەرنامە، دەزگای ئامادەکردنی یاساکاری پيويست لە پیناوە گەشەپیدانی کارگيري، بە سوود وەرگرتن لە لیژانی خۆمان و ئەزمونە کەمان و سیستەمە ديموکراسیيەکان.

لەگەڵ ھەموو ئەمانشدا ئەو یاساکارییانەي دەرچوون، وەك پرۆژەي یاسا لەلایەن حکومەتەوہ پيشکەش کراون، یان وەك پيشنیاری یاسا لەلایەن ئەندامانی پەرلەمانەوہ ھاتوون، کەم نین و توانیویتی چارەسەري گەلێک لەو گرفتەنە بکات کە ھەبوون و گۆرانکارییەکی ئیجابیانە لە زۆر لایەنی ژیان لە کوردستاندا وەدەست بیئي.

ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستانی عێراق، ھەر لە سەرەتای دامەزراندنییەوہ تاكو ئیستا (۵۱۳) دانیشتنی کردووە، لە ئاکامی ئەوہدا پتر لە (۲۱۹) یاسا و بریار دەرچوو، ئەگەر ئەو ماوہیەي لێ لادەین کە کاروباری پەرلەمان بە زەبر و زۆر راگیرا لە ئەنجامی شەري ناوخۆدا کە لە دوو سالی تپەپراند، موعدەلی دانیشتنەکانی کارکردنی سالانەي (۱۰۳) دانیشتنە، واتە بە موعدەلی (۱۴) دانیشتن بۆ ئیشکردنی مانگیك کە خۆي لە خۆیدا کاریکی گەورەيە، گەر بەراورد بکری بە کاری پەرلەمانەکانی دەولەت و کیانە فیدرالییەکانەوہ، لەگەڵ ئەمانەشەوہ عیبرەت بە جیبەجیکردنی یاساکانە نەك ژمارەکانیان.

خشتەي ژمارە (۱۱) ژمارەي یاسا و بریارە دەرچووہ کان نیشان دەدا، ھەر لە دامەزراندنی پەرلەمانەوہ لە ۱۹۹۲/۶/۴ تا کوتايی خولی یەکەمی لە سالی ۱۹۹۹ لە ۱۹۹۹/۶/۸.

دووہم: ئەرکی دووہمی ئەنجومەن یەکلەکردنەوی کیشە و چارەنووسیەکان و دیاریکردنی پەيوەندیە یاساییەکانە لەگەڵ حکومەتی ناوەندی:

شاراوە نییە کە پەرلەمان لەم بوارەدا هەنگاویکی میژوویی هەڵبژێنێت و هەڵبژێنێت دەرهێنێت بریاری (٢٢) ه لە ٤/١٠/١٩٩٢دا، بە ئیقرارکردنی بەیانی پراگەیانندی فیدرالیزم، کە وەقایی میژوویی و سیاسی و یاسایی تیاوە و پەيوەندی یاسایی لەگەڵ دەسەڵاتی ناوەندی دیاری کردووە، هەڵبژاردنی ناوەندی سیاسی بۆ هەریمی کوردستان و گەلەکیەتی لەسەر بناغە یەکیەتی فیدرالی لە ئێوان عێراقیکی دیموکراسی و پەرلەمانی، کە برۆی بە هەمەلایەنی حزبەکان هەبێ و پێزی مافی مەرووف بگرێ، پارٹی مافی خۆیەتی بەر لە خەڵکی تر و لەوان زیاتر شانازی بەم هەنگاوەوە بکا، کە بە دەستپێشخەری و پێنمایی سەرۆک مەسعود بارزانی کراوە، دواي سەردانەکی بۆ ئەمریکا و ئەوروپا لە سالی ١٩٩٢دا، ئامادەکردنی ئەو بەلگەنامە سیاسی و دەستوریە میژووییە، لە پروی فۆرم و ناوەرۆکەووە لەلایەن کادیرەکانی پارتيیەووە ئامادەکراوە، و لەلایەن پەرلەمانەووە بە تیکرای دەنگ بریاری لەسەر دراوە بۆ ئەوێ هیچ هەموارکردنێک هاتیبێتە سەر دارشتن و ناوەرۆکەکی، هەرۆهە دوو بریاری تر داپێژران و ئیقرار کران، وەک تەواوەرێک بۆ پراگەیانندن بۆ چارەکردنی ئەو گرتە دەستوری و یاساییانە لە ئەنجامی پراگەیانندنەووە پەیدا دەبن، کە بریاری ژمارە (٢٣) لە ٧/١٠/١٩٩٢دا، کە تێیدا هاتوووە دەسەڵاتە پەسپۆرییەکان لە هەرێمدا بەردەوام بن لە ئەنجامدانی دەسەڵاتەکانی ناوەندی (المركزية - الاتحادية) و شوینی دەگرتەووە لە هەموو ئەوانە ی کە پەيوەندی بە ئیشوکاری هەریمی کوردستانەووە هەبێ، تا حکومەتی ناوەندی بریاری ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستانی عێراق بە ژمارە (٢٢) لە ٤/١٠/١٩٩٢ ئیقرار دەکات، ئەو بریارە کە تاییبەتە بە فیدرالیەت و دان بە دەسەڵاتە دەستوریەکانی هەریم دادەنێ.

بریاری ناوبرا و پێویستە بۆ رەوشیکی وەک رەوشی کوردستانی عێراق، کە دەسەڵاتەکانی ناتوانن دەست بە ئەژنۆ بوەستن بەرامبەر ئەو ئەرک و توانایانە ی، کە بە گوێرە دەستور بە ئەرکی ناوەند (مركز) دەژمێردرین، وەک لە پێشان گوتمان حکومەتی ناوەندی ئیقرار بە واقعی تێستا ناکات، لە بەر ئەووە هیچ پێگەچارەکی تر نەبووە، تەنیا ئەو پێگەکیە و دەرچوواندنی ئەو بریارە نەبێ، کە گوزارەشت لە واقعی و حوکمی عەقل و مەنتیق دەکات.

هەرۆهە لە پاردودا بریاریکی دەرهێنێت لەسەر پراگەیانندی فیدرالیزم بە ژمارە (١١) لە ٣١/٨/١٩٩٢ میژووی کێشانەووە کارگێرییەکانی حکومەتی ناوەندی، لە هەریمی کوردستانی عێراقدا لە ٢٣/١٠/١٩٩١ دانرا بە (الحد الفاصل) بۆ بەرقراری یاساکی ناوەندی. حیساب

کردنی ئه وهی بهر له میژووی ناوبراو یاساکاری کراوه بهردهوام له ههریئیدا کاریگهر ده بێ، ته نیا ئه وانه نه بن که له لایه ن ئه نجومه نی نیشتمانییه وه کاریگهری ئه پاره گهری و حیسابکردنی ئه وهی دوا ی ئه و میژووه یاساکاری کراوه له ههریئیدا راگیراوه. تا ئه نجومه نی نیشتمانی بریاری بهردهوامی کاریگهر بوونی نه دا، ناتوانی ده سته برداری ئه و یاسا و په پره وانه بین، که بهر له دامه زانندی سیسته مه سیاسییه که ی ئیستای ئیمه دا له کوردستانی عێراق ده ره ئیندراون، له بهر نه بوونی یاساکاری جیگه وه (التشریعات البدیلة) به تایه تی زۆر له و یاسا و په پره وه به رقه رارانه هیچ په له یه کیان به سه ره وه نییه، به لکو له سه رچاوه ی باوه رپیکراو و دانپیانراوه وه، وه رگیراون و له پیاده کردندا سووومه ندیان سه لمیندراوه، ههروه ها تایه ت به رژی می ناوه ندی به غداوه و له کاکله ی هزری (فکری) ئه وان تیشک دانوه ی فلسفه ی سیاسی ئه وان نییه، له لایه کی تریشه وه په رله مان له و یاسا و بریارانه ی رژی می عێراق غافل نه بووه، که له گه ل واقعی کوردستان و باوه ر و پرسیای دیموکراسییه ت و، مافی مرۆفدا ناگونجین و گوزارشت له فلسفه ی حزبی فه رمانپه و ده که ن، ههروه ها په رله مان ئه و بریاره ی رژی گای له بهردهم حکومتی ناوه ندیدا گرتووه، که په نا بیاته بهر ده ستیوه ردان له کاروباری ههریم له رژی گای یاساکارییه وه، به بیانوی ده ستوری و قانونییه وه و ئه وه له بقۆزیته وه که یاساکانی له ههریئیدا به رقه رارن، بریاری ناوبراو کو مه لێک پره نسپی تیدایه ئاماژه به گرنگییه کانیان ده ده ی ن:

۱. له ماده ی یه که میدا داوا کراوه له تیکرپرای وه زاره ته کان و ده ستگاکانی ههری می کوردستانی که به وه زاره تیکه وه گری نه دراون، له و یاسا و بریار و په پره و و پینمایانه بکو لنه وه که له ده سه لاتی ناوه ندییه وه ده رچوون و ده ستنیشانی ئه وانه بکه ن، له گه ل به رژه وه ندی گه لی کوردستاندا بگونجین و بیخه نه بهردهمی په رله مان بو یه کلا کردنه وه ی په وایی بهردهوام بوونی حوکمه کانی له ناو ههریئیدا یان نا، ئه وه ی جیگای داخه تا ئیستا له وه زاره ته کان و ئه و داموده زگایانه بابه تی به هه ند هه لنه گرتووه که شایانه تی.
 ۲. له ماده ی دووه می بریاره که دا هاتووه، که کار نه کری به حوکمه کانی ئه و یاسا و بریار و په پره و و پینمایانه ی، له لایه ن ده سه لاته کانی حکومتی ناوه ندییه وه ده رچوون یان ده رده چن، دوا ی کسانه وه ی ده زگا کارگیریه کانی حکومتی ناوه ندی له ههری می کوردستاندا که له ۱۹۹۱/۱۰/۲۳ دا، ته نیا دوا ی ئیقرارکردنی په وایی بهردهوام بوونی نه بێ، له ههریئیدا له لایه ن ئه نجومه نی نیشتمانی کوردستانی عێراقه وه.
- به مه ش ئه نجومه ن ناوانیکی داناوه له نیوان ئه وه ی له حکومتی ناوه ندییه وه ده رچووه،

پیش ئیستا کشانهوهی دهزگا کارگێڕییه کانی حکومهتی ناوهندی له ههرێمدا له ۱۹۹۱/۱۰/۲۳دا، و له پاش ئهوهشدا دوو بنه‌مای گشتی و دهستوری دیاری کردوو:

یه‌که‌م:

تایبه‌ته به قۆناغی بهر له کشانهوهی دهزگا کارگێڕییه کانی حکومهتی ناوهندی له کوردستاندا و، ئه‌و بنه‌مایه‌ی له ئه‌نجومه‌ن یاساکاری کردوو، که ئه‌وه‌ی له‌و ماده‌یه‌دا ده‌رچوو له ههرێمدا به‌رقه‌رار بێ به‌ده‌ریش (الاستثناء) ئه‌وه‌یه، پارگرتنی به‌رده‌وامبوونی ئه‌وانه‌یه که په‌رله‌مان بریاری وه‌ستانی به‌رده‌وامبوونیان ده‌دا یان هه‌لیان ده‌په‌سێری.

دووهم:

ئه‌وه‌یه له ههرێمدا به‌رقه‌رارنه‌بوونی ئه‌وه‌ی له حکومهتی ناوه‌ندییه‌وه ده‌رچوو یان ده‌رده‌چی له دوا‌ی ۱۹۹۱/۱۰/۲۳وه، به‌ده‌ریش (الاستثناء) ئه‌وه‌یه به‌رده‌وامبوونی ئه‌وه‌ی ئه‌نجومه‌ن بریار ده‌دا، که به‌رده‌وام بێ ئه‌گه‌ر به‌رژه‌وه‌ندی گه‌لی کوردستان پێویستی به‌وه کرد، به‌مه‌ش په‌رله‌مانی کوردستان چاره‌یه‌کی بنه‌بری داناوه، بۆ گرتنی ده‌ستوریه‌تی یاسایی که سه‌رچاوه‌ی که‌لێن و شله‌ژان بوو بۆ سیسته‌می سیاسیمان.

سێیه‌م: ئه‌رکی ده‌ستوری سێیه‌می په‌رله‌مان

ناولێنانی ده‌سه‌لاتی راپه‌راندن، واتا (سه‌روکوه‌زیران) و متمان‌ه‌پێدانه‌وه به وه‌زیره‌کانیش، یان لێکێشانه‌وه‌ی. ئه‌نجومه‌نی نیشتمانی به‌پێی دابونه‌ریت، ئه‌م مافه‌ی خۆی به‌رپۆه‌بردوو له هه‌ر سێ کابینه‌وه‌زاره‌تییه‌کانی که تا ئیستا پێک هاتوون.

چوارهم: بریاردان له‌سه‌ر بودجه و نه‌خشه‌کانی گه‌شه‌پێدان

یاسای ژماره (۱)ی ساڵی ۱۹۹۲ هه‌موار کراوه که یاسای هه‌لبژاردنی ئه‌نجومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراقه، وه‌ک تیکرایی په‌رله‌مان و سیسته‌مه سیاسییه دیموکراسییه‌کانی جیهان، په‌رله‌مان ئه‌رکی بریاردان له‌سه‌ر بودجه‌ی گشتی هه‌رێم و پلانه‌کانی گه‌شه‌پێدانی خستۆته ئه‌ستۆ.

۱ - ساڵانه بودجه له‌لایه‌ن حکومه‌ته‌وه ئاماده ده‌کریت، ده‌بێ بهر له کۆتایی هاتنی ساڵی دارایی پێشکەش به ئه‌نجومه‌ن بکریت و ده‌بێ بهر له سه‌ره‌تای ساڵی دارایی تازه‌ش ئیقرار

بکری، بہ لآم رھوشی ناوځوی ھەریم بہ شیوہیہ کی سلبی کاری کردۆتہ سەر ئہم لایہ نہ، ئہو موعیدانہی لہ رووی یاساییہوہ بریاریان لہ سەر دراوہ پابہندیان پیوہ نہ کراوہ.

یہ کہم بودجہ کہ پیشکش بہ ئہنجومہن کراوہ، بودجہی سالی ۱۹۹۳ بوو بہ گوڙہی یاسای ژمارہ (۵) ی سالی ۱۹۹۳ی دەرچوو لہ ۱۹۹۳/۳/۱د، بریاری لہ سەر در، حکومت حیسابکاری کۆتایی بو ئہم بودجہیہ پیشکش نہ کرد بہ پەرلہمان، و بودجہی سالی ۱۹۹۴ تا دواي تپہربوونی نزیکہی سی مانگی بہ سەر سەرہتای سالی دارایی پیشکش نہ کرا و ناتہواو بوو، بنہمای پەرہوکرای لی نہدہہاتہ دی و بہ داواکاری و وزیري دارایی گہراندرايہوہ بو حکومت و لہ دواي ئہوہوہ بو پەرلہمان نہ گہراندرايہوہ و ھەرہوہا حیسابکاری کۆتایی ھہمان سال پیشکش نہ کرا، بودجہی سالی ۱۹۹۵ ھہر لہ بنہرہتہوہ پیشکش نہ کرا و ئہو ماوہیہ ھاوکات بوو لہ گہل داگیرکردنی ھہولیر لہ لایہن ھیزہکانی یہ کیتی نیشتمانییہوہ و چالاکي پەرلہمان لہ کار کہوت.

دواي گہراندنہوہی پەرلہمان بو چالاکيہکانی خوئی لہ بینایہ کہیدا و پیکیہانی کابینہی سییہم، بودجہی سالی ۱۹۹۶ تا ۱۹۹۶/۱۲/۳۱ پیشکش کرا ئہوہی لہ سال مابووہوہ، واتا بو ماوہی ۱۹۹۶/۹/۱ تا ۱۹۹۶/۱۲/۳۱ بہ پیی یاسای ژمارہ (۴) ی سالی ۱۹۹۶ لہ ۱۹۹۶/۱۱/۶د، ھەرہوہا بودجہی سالی ۱۹۹۷ کہ بہ پیی یاسای ژمارہ (۱) ی سالی ۱۹۹۷ سہلمیندرا لہ ۱۹۹۷/۳/۱۹د، بودجہی سالی ۱۹۹۸ بہ یاسای ژمارہ (۴) ی سالی ۱۹۹۷ راوہستینزا لہ ۱۹۹۷/۱۲/۳۰ بہ لآم بودجہی سالی ۱۹۹۹ تا ئیستا لہ لایہن حکومتی ھەریمہوہ پیشکش نہ کراوہ و سالیس بہرہو کۆتایی دہروا.

شایانی باسہ کہ کابینہی سییہم، پاش وەرگرتنی پروای پەرلہمان لہ ئہیلولی سالی ۱۹۹۶د، بہرنامہی کاری خوئی بہ پەرلہمان پیشکش کرد و پہسہند کرا، کہ گشت بوارہکانی چالاکي حکومتی ھەریم دہگریتہوہ.

ئہوہشمان لہ یاد نہچیت کہ کابینہی سییہمی حکومت لہ بارودۆخیکی دژواردا پیک ہات و ٹاکامی شہری داسہپاوی ناوځو و میراتی قورسی سلبیاتی و ہزعی پیشووی بو مابووہوہ.

ب - پلانہکانی گہشہپیدان: برگہی (۵) ی مادہی (۵۶) ی یاسای ژمارہ (۱) ی سالی ۱۹۹۲ی ھہموار کراوی ئہنجومہن، دہسہلاتی بریاردانی لہ سەر پلانہکانی گہشہپیدان داوہ بہ پەرلہمان، بہ لآم ھیچ کامیک لہ سی کابینہکان چ پلانیکي گہشہپیدانیان لہ ماوہی سالانی رابردودا پیشکش بہ پەرلہمان نہ کردووہ.

پینجھم: چاود پریکردنی دہسہ لاتی راپہ پانندن

بیگومان نھرکی ناوبراو له سیستہمه دیموکراسیہ کاندنا به گرنگترین نھو نھرکانہی پەرلهمان دہژمیردری، نھگەر پەرلهمان به چه مکه (مفهوم) ه، ساکاره کهی کرداری به شداربوونی گهل بی له دروستکردنی پریار، له ریگای یاسا و پریاره کانه وه به هوی نوینره هه لبراردراوه کانییه وه، نیوهی یه که می بیت، نھوه نیوهی دووه می مافی گله له چاود پریکردنی نھو لایه نھه که جیبه جیکردنی یاسا و، پریاره کان و جله وی حوکم له نھستوی خوی دھگری، یاسای ژماری (۱) ی سالی ۱۹۹۲ که یاسای نھنجومه نی نیشتمانی کوردستانی عیراقه، ههروه ک سیستہمه کانی ولاته دیموکراسیہ کانی جیهان پریاری مہبدھئی چاود پری داوه، ئیقاراری نھو مافه ی کردووه و به درپژی له پهره وی ناوخوی نھنجومه نی ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۲ هه موارکراودا باس کردووه و باسی ریگه کانی نھنجامدانی نھو مافه و نھو نامرازانه ی کردووه که به کار دی بو هینانه دی نھمه، که نھمانه ن:

۱. مافی نھندام بو نراسته کردنی پرسیار بو سه روکی دھسہ لاتی جیبه جیکردن و نھندامانی نھنجومه نی وه زیرانی هه ریم.
۲. مافی پرسینه وه (الاستجواب) که نھویش نو پیکردنه وه ی متمانه، یان کیشانه وهی نھو متمانه یه له دھسہ لاتی جیبه جیکردن و نھندامه کانی له سه ر دھوه ستی.
۳. داواکردنی ناماده بوونی وه زیر و کارمندان له لیژنه کانی نھنجومه ندا.
۴. پیکهینانی لیژنه کانی توژیینه وه.
۵. گفتوگو کردن و راوه ستاندنی بودجه و حیسابکاری دوماهی.

چاود پریکردنی دھسہ لاتی جیبه جیکردن له لایه ن پەرلهمانه وه که مکردنه وه نییه له هه بیه تی دھسہ لاتی جیبه جیکردن، یان پیشیلکاری نییه له سه ر مافه کانی و دھستپوه ردان نییه له کاروباره کانی، له بهر نھه وهی له به راییدا و بهر له هه موو شتیکی مافیکی دھستورییه، هه موو سیستہمه دیموکراتییه کانی جیهان ئیقاراریان کردووه، نھو مافه وه ک بلئی له نیواناندا له یه ک دھچی، سنوو و مه وداکه به وردی دیاری کراوه، پوخته ی تاقیکردنه وهی گهلان و سیستہمه دیموکراسیہ کانه که له م بواره دا به دھیان سال له سه ری دھپون، نھم پریازه یان نھو مافه له گهل پره نسپی جیاکاری نیوان دھسہ لاته کان هاودژ نییه، به لکو پیاده کردن و موماره سه کردنیه تی، که پره نسپی ناوبراو له نھسلدا له سه ر بناغه ی هاریکاری و هاوکیشه و گونجاندن، له نیوان هه ردوو دھسہ لاته کانی یاسادانان جیبه جیکردندا دامه زراوه، واته

گوزارشته له جیاکاری نیسبی له نیوان دهسه لاته کان و جیاکارییه کی توند و مهیی (جامد) نییه، ههروه ها ئه نجامدانی ئه و مافه به نوینه رایه تی گه له، که متمانه ی به په رله مان داوه و کردوو یه تییه نوینه ری خوئی، ههروه ها له لایه ن ئه نجومه نه وه ئه نجام ده درئی که متمانه ی به حکومت داوه، گهر ئه و نه بووایه په وایی موماره سه کردنی کاره ده ستوری و یاساییه کانی نه ده بوو، جگه له وهی مه به ست و نامانج له چاود پیریکردن جه ختکردنه له سه ر سه لامه تی جییه جیکردنی بودجه و، یاساکان و ده ستینشان کردنی که لاین و که موکورتییه کانی بو چاکسازی و چاره سه رکردنیان، له ئاکامدا به هیز کردنی ده سه لاتی جییه جیکردنه و به شداریکردنه بو پته وکردنی بناغه کانی، ههروه ها متمانه به خشینیی په رله مان بو هه ر حکومتیک له سه ر بنه مای ریپازی وه زاره ته کان، یان سیاسه تی والاکراوی حکومت ده بی، بویه په رله مان مافی خوئی ته تی به و ریگیایانه دا پروا، که ده توانئ ئاگادار بی که تا چ پاده یه ک ئه و ریپازه، یان سیاسه ته ی که له سه ر ئه و بناغه یه متمانه ی خوئی داوه به حکومت پیاده کراوه.

شه شه م: هه وه له کانی په رله مان بو خو لادان له شه ری ناوخو و به رقه رار بوونی ناشتی و گه رانه وهی شه رعیه ت

په رله مانی کوردستان له وه گه یشتوو که بارودوخه که ناله بار و ناسکه و ئامازه ی به وه کرد که ترسناکترین شت پرو به پرووی ئه زموننه دیموکراسییه که مان و کیانه سیاسییه ساواکه مان ده بیته وه و هه ره شه ی پروو خانی لی ده کا شه ری ناوخویه، چ ئه وهی له نیوان یه کیتی و بزوو تنه وهی ئیسلامی و حزبه کانی تر، یان ئه وهی له نیوان یه کیتی و پارٹی دیموکراتی کوردستان هه لگی رساون، له بهر ئه وه توانای خوئی خستوته گهر و ئه ندامه کانیش شانبه شانی سه رکردایه تی حزمان و هه موو ئه وانیه ی به په رووشن بو ئه م کیانه تازه یه، هه موو هه ولئیکیان ته رخان کراوه له پیناو ده رباز کردنی ئه زموننه که و به ریپا کردنی ناشتی و گه رانه وهی شه رعیه ت.

له ئاکامی جهوله ی یه که می شه ر و هه لسه نگانندی لیژنه کانی په رله مان له ۱۹۹۴/۷/۲۵، چهند پره نسیپیکی پراگه یاند که گوزاره شت له هه لوپستی ده کا به رامبه ر پرووداوه کانی مایس و حوزه ی رانی سالی ۱۹۹۴ که له (۱۹) به ند پیکهاتبوو، به لگه نامه که ری سوا کردنی شه ری ناوخو و هه رامکردنی به رکاره یینانی هیژ، بو یه کلارکدنه وهی گرفته کان له نیوان لایه نه سیاسییه کان و جه ختکردن له سه ر ناشتی و په وایی و مافه کانی مروقی تیاوو،

ههړچي که له توانيدا ههيه پارېژگاري له ئەزموونه ديموکراسييه که و بهرده وامبوون و په ره پيداني بکات.

ههروهها له ۱۹۹۴/۸/۱۵، په رله مان بانگه پشتي به رېزان سه روکي پارتي و سکرتريري په کيتي کرد، له دانيشتنېکي په سميدا جه ختيان له سه ر پشتريري خو يان کرد بو ئه وهی که به لگه نامه ی پره نسپه کانداهاتبو، ههروهها جه ختيان کرد که کار بکه ين بو به رپا کردني ناشتي و گه رانه وهی شه رعييه ت و پارېژگار يکردني ئەزموونه که.

وهک پيشينه په کی زيندوو بو به شدار يکردني په رله مان له کرداري به رقه رارکردني ناشتي، چه ند وه فدېک له فراکسيون و ليسته کاني په رله مان پېک هيندرا و، داوايان ليکرا که سه رداني مه يداني به ره کاني رووبه رووبونه وه و شه ر بکه ن، ئەنداماني په رله مان له کاتي به جيگه ياندني ئه رکه پيروزه که ياندا، تووشي گه لي ئاسته نگ بوون که هه نده ی نه مابوو به له ده ستداني ژياني هه نديکيان کو تايي پي بې، له زور ئه رک و له زور شويندا رووبه رووي ته قه ليکردن و گه مارو دان هاتن، تر سناکی په وشه که و پيکداداني به رده وام ري پي نه گرتن له ئەنجامداني ئه رکه شه ره فمه نده که يان، به شه و و به رپوژ له پيشينه په کی بېهاوتادا له ژياني په رله مانتاران و پيروزترين وي نه ی قوربا نيدان و له خو بووردني نيشان دا، ههروهها ئەنداماني په رله مان وي نه په کی تريان نه خشانند که گرنگي و گوزار شتکردني له قوربا نيداني وي نه ی په که م که متر نه بوو، کاتي که (۵۹) ئەندام له ئەنداماني په رله مان په ناگيريان له بينايه ی په رله مان له ۱۹۹۴/۲/۲۳، بو ماوه ی (۱۰۱) پوژ ده ستي پيکرد به ئامانجي پارگرتني کوشتاري ناوخو و چاره کردني نا کوکيه کان به دانوستاندن و به دي هپناني ناشتي و گه رانه وهی شه رعييه ت، کاتي په کيتي گه مارو ی خو ی له سه ر په رله مان توند کرد و چه کداره کاني حورمه تي په رله مان يان پيشيل کرد، په ناگيره کان کو تاييان به په ناگيرييه که يان هينا وهک نارپه زايي ده ربړين به رامبه ر به م کاره دوژمنکارييه، هپزه سياسييه کاني کوردستان ريسوايان کرد و جيگاي نارپه زايي دوستان ي گه له که مان بوو.

زورينه ی په ناگيران له فراکسيوني پارتي بوون، نمونه ی قوربا نيدانيان نيشان دا، رووداوه کان سه لمانديان که ژيانيان له مه ترسي راسته قينه دا بوو.

هه وه له کاني په رله مان له م بواره دا چوارچپوه ی ناوخوي به زانند و، له ريگه ی توپري گه ياندن، پوژانه په يوه ندي ده کرا له گه ل زور له په رله مانتاراني ئه وروپايي و ده ستگا کاني دو ستي گه له که مان، ههروهها پوژنامه گه ري جي هاني بو پشتيواني ئەزموونه ديموکراسييه که ی، هه ندي له په رله مانتاره ئه وروپييه کان رايانگه يانند، ئاماده ن بين بو

پایتہ ختی ہەریم (ههولێر) و به شداری له په ناگیری په رله مانتارانی کوردستان بکه ن.

ئەندامانی په رله مانی کوردستان پیشینه یه کی میژووویان تۆمار کرد که له بواری خهباتی دیموکراسی ئاشتیانه ی مه ده نیدا بۆ وینه یه، ئه ویش به په ناگیران بۆ ماوه ی پتر له سێ مانگ، له رهوشی شه ری ناوخۆ و گه مارۆی سه پینراو به سه ریاندا و، ئه و زیده پڕۆییانه ی که کرا به ده رکردنی خیزانه کانیا ن و داگیرکردن و تالانکردنی خانووبه ره یان له لایه ن چه کدارانی یه کیتییه وه.

په رله مان به درێژایی ماوه ی په ناگیری، شوینی زیاره تکردنی ده یان وه فدی حزبی و جه ماوه ری و میلی و ریکخواه مرویی و که سایه تییه کۆمه لایه تی و ئاینییه کان بوو، چه بۆ پشتگیریکردنی په ناگیران و داواکارییه کانیا ن چه وه ک ئه وه ی که بنکه یه ک بوو بۆ لیژنه ی بالای هیورکردنه وه، ئه م لیژنه یه پڕۆیکی به رچاوی هه بوو له کاتی ئیشکردنیدا، له گه ل لایه نه مه عینییه کاندای و پردیک بوو بۆ پاراستنی ژیا نی ده یان له و کادیر و به رپرس و هاو لاتیانه ی ناچاربوون په نا به رنه به ر په رله مان یان له ناوه ندی پایته خت ده ربچن.

لێره دا پیویست ده کا به حورمه ت و چاوی ریزه وه، له به رده م په رله مانتاره په ناگیره کان و داواکارییه ره واکانیا ن بوه ستن و به ریزه وه سلاویان پێ بگه یه نین، به تایبه تی گروهی پارٹی بۆ مکوپی و پشووی درێژیا ن و پابه ندی نیشتمانی و په رله مانی و سیاسیا ن و، بۆ گروهی پارٹی په رله مانی، ئه وانه له ته ک براده ره کانیا ن وه ستن و به رگریان له مه سه له که یان کرد و هه ولیان دا و له چالاکییه کانیا ندا به رده وام بوون، سلاومان ده گه یه نین به هه موو حزب و ریکخواه و که سایه تییه کۆمه لایه تی و ئاینییه کوردستانی و عیراقییه کان و په رله مانتارانی دۆست له هه موو ده ولتانی، ریکخواه مرویی و ریکخه ری (UN) هه ولێر و پۆلیسی ده ولی، بۆ ئه و پشتیوانی و هاندانانه ی که بۆ په ناگیرانیا ن نواند له و ساته ناله بارانه دا و سلاو و ریز بۆ سه رۆک بارزانی که له رهوشی شه ر و به رپرسیاریه تییه گه وره کانی، برا په ناگیره کانی له یادنه کردن و به ده نگ داواکارییه کانیا نه وه هات و له رهوش و حالیا نی ده تۆژییه وه و، بۆ سه رکردایه تی پارٹی دیموکراتی کوردستانیا ن و بۆ راگه یاندنی پارتیما ن و بنکه (قاعده) ی، پارٹی بۆ ئه و پشتگیری و به دوا داچوونانه یان.

له په رله مانه وه گه لیک یادداشتنامه و به یان و بروسکه ده رچوو، له مه ر هه لوێستیان به رامبه ر به رووداوه کان و پشتگیری له هه وله کانی ئاشتی ده کا، و ده ستپوه ردانی بیانی له کاروباری هه ریمی کوردستان و پیشیلکاری پیروزی په رله مان ریسوا ده کا.

حه و ته م: په یوه نډیبه دهره کییه کان

په رله مانی کوردستان هر له کردنه وهی په کهم دانیشتنییه وه، گه لیک بروسکه ی پیروزیایی له په رله مان و گروپه په رله مانییه کان و حزب و کومله و که سایه تییه لایه نگیره کانی گه له که مانی پی گیشتووه، هه روه ها گه لیک له شانده بیانیه کان هر له دامه زرانډنیه وه سهردانی په رله مانیان کردووه، له زور بونه دا وه که په رله مانی ده وله تیک مامه له یان له گه له په رله مانی کوردستاندا کردووه.

ده شی ئاماژه به په کهم بروسکه ی پیروزیایی به بونه ی له دایکبوونی په رله مان بکه یین، له په کهم دانیشتندا له ۱۹۹۲/۶/۴ له لایه ن به ریز هانس فیشه ر، سه روکی په رله مانی نه مسا و سهردانی مادام میتیران هاوسه ری سه روککوماری کوچکردووی فهره نسا میتیران و، دکتور بیترنارد کوشنه ر وه زیری تهنروسستی و کاروباری مرویی نه وه ده مه ی فهره نسا و نه وه یاوه رانه ی که له گه لیدا بوون میوانی په سمی په رله مانی کوردستان بوون، جگه له ده یان شاندى په رله مانی ده وله ته نه وروپییه کان و تورکیا و بهرپرسه حکومه تییه کانی زور له ولاته ئیقلمی و نه وروپییه کان.

بانگه یشتکردنی شاندىک له په رله مانی کوردستان، به سه روکایه تی سه روکه که ی له لایه ن (۸) ده وله تی نه وروپییه وه له ئیوانیاندا (به ریتانیا، فهره نسا، نه لمانیا، نه مسا و ولاته نه سه کنده نا قییه کان و سویرا) هه روه ها بانگه یشتکردنی سه روکه که ی بو ئیسپانیا و یونان، مامه له کردنی په رله مانه ناوبراوه کان له گه ل شانده که که لایه ق به شوین و جیگه یان بی، جگه له حورمه تگرتن و سوژنواندن به رامبه ریان، له راستیدا شانازییه بو گه له که مان و ریزلینانه له قوربانیه کانی.

هه شته م: بلاوکراوه کانی په رله مان

شانازی ده که یین نه مپو له بهر دهره وهی کو تایی خولی دووه می سالی هه شته می په رله مانی کوردستانین، سه ده ی ئیستا به رپی ده که یین و ده چینه ناو چه رخی بیست و په که مه وه، په رله مانی کوردستان که زورینه ی پارتییه و به پشتیوانی سه رکردایه تییه حه کیمه که ی، شه رفی نه وه ی هه بی (۲۱) جلد له پروتوکوله کانی په رله مان تا کو ئیستا چاپ کات، که ژماره ی لاپه ره کانی گه یشتوته نزیکه ی ده هه زار لاپه ره، نه مه ش خو ی له خویدا تا ئیستا به گه وره ترین پروژهی چاپه مه نی له کوردستانی عیراق ده ژمیردری، هه موو

دانیشتنه‌کانی پەرله‌مان و پرۆژه یاساییه‌کانی که ئییه‌وه دەرچوون به زمانه به‌هاداره کوردییه‌که‌مان تۆمار کراون، هه‌روه‌ها سێ جلد له چاپ دراون که هه‌موو یاسا و بپارێه‌کانی که تا ئیستا له پەرله‌مان دهره‌یندراون به زمانی کوردی و عه‌ره‌بی ده‌گرنه‌خۆیان، جگه له‌وه‌ش پەرله‌مان گوڤاره دهورییه‌که‌ی (پەرله‌مان) که تایبته به بڵاوکردنه‌وه‌ی ئه‌و یاسا و بپارێانه‌ی که له پەرله‌مانه‌وه دهرده‌چن، (٤٤) ژماره‌ی لێ دهرچوووه که به‌سه‌ر هه‌موو فه‌رمانگه و دامه‌زراوه حکومه‌تی و حزب و پێکخراو و ده‌سته‌کانی ڕاگه‌یاندن، دابه‌ش کراوه.

جگه له‌مه‌ش نامیلکه‌یه‌کی به زمانه‌کانی کوردی و ئینگلیزی و عه‌ره‌بی دهرچواندوووه که په‌یوه‌ندی‌داره به سیسته‌مه دیموکراسییه‌که‌مان و هه‌ر سێ دامه‌زراوه‌که‌ی، یاسادانان و جێبه‌جێکردن و دادوه‌ری و ده‌سته‌کانی و ئالییه‌تی کارکردنی، له‌گه‌ڵ گه‌لێ سپاره و په‌خشنامه‌ی تر و سازدانی سمیناری تایبته به پرۆژه‌ی یاساکان و کیشه‌گرنگه‌کان.

له لاپه‌ره‌کانی ڕابردودا چالاکی و ئاستنگه‌کانی پەرله‌مانان له ماوه‌ی هه‌وت سالی ڕابردودا به تال و شریینییه‌وه خسته‌ روو، له‌گه‌ڵ هه‌موو ئه‌مانه‌شدا به پێویستی ده‌زانین ئاماژه بکه‌ین که له دایک بوون و به‌رده‌وامی ئه‌م ده‌ستگایه یاساکارییه به شانازی بۆ گه‌له‌که‌مان ده‌ژمێردرێ، شه‌ره‌فی پارێزگاری لێکردنی و به‌رده‌وامبوونی، بۆ پارتیمان پارتی دیموکراتی کوردستان و بازوی پێشمه‌رگه پالنه‌وانه‌کانی ده‌گه‌رپته‌وه، ئه‌م هه‌وت سالی ڕابردو تاقیکردنه‌وه‌یه‌کی ده‌وله‌مه‌ند و به‌نرخ، له ئیشوکاری پەرله‌مانی دیموکراسی پیداین له سێبه‌ری که‌شوه‌وایه‌کی ئالۆز و دژواردا، ئیتمه‌ چاوه‌ڕپێ ئه‌و پرۆژه‌ین که ئاسته‌نگه‌کان له به‌ین ده‌چن که تا ئیستاش ڕپێ به پەرله‌مان ده‌گرن، که ئاماژه به خاله‌ سه‌ره‌کییه‌کانی کرا، به هیوای قوولکردنه‌وه‌ی ئه‌م موماره‌سه دیموکراسییه و پێزگرتن له شوین و جیگا‌که‌ی، باوه‌رمان زۆره نوینه‌رانی کۆنگره‌ی دوازه‌یه‌می حزمان گرنگییه‌کی زۆر به‌و گرفت و ئاسته‌نگانه ده‌ده‌ن، که خرا‌نه‌ روو و چاره‌سه‌ری پێویستی بۆ ده‌دۆزنه‌وه.

ئیمه‌ وه‌ک پارتی مافی خۆمانه‌ شانازی به‌ ڕۆلی خۆمان له‌و دامه‌زراوه‌دا بکه‌ین، که چاوپۆشیمان له‌ زۆرینه‌ی خۆمان کرد که (٥١) کورسی بوو له هه‌لبژاردنه‌ گشتییه‌کانی سالی ١٩٩٢دا، به‌دستمان هینا، بۆ ئه‌وه‌ی ناکۆکی و شه‌ری ناوخۆ روو نه‌دات و ئه‌زمونه‌که‌ سه‌رکه‌وێ، له‌مه‌شدا به‌رژه‌وه‌ندی کوردستان و گه‌له‌که‌مان به‌سه‌ر به‌رژه‌وه‌ندی حزبییه‌تیدا سه‌رخست، ئه‌م سیاسه‌ته‌ پالی به‌ زۆر له ئه‌ندامانی ئه‌م دامه‌زراوه‌ نا، که له لیستی پکابه‌ر و هاوکاری له‌گه‌لماندا که له ئیسی خۆیاندا وه‌ک ئه‌ندامی چالاک له پەرله‌مانی کوردستاندا به‌رده‌وام بن.

ژماره ی ئەندامانی پەرلەمان لە رۆژی دامەزراندنییەوه لە ساڵی ۱۹۹۲د، (۱۰۵) ئەندام بوو، بەلام ئیستا ژماره ی ئەندامانی کارای پەرلەمان (۶۱) ئەندام، پەنجا لەوانه له فراکسیۆنی پارتی دیموکراتی کوردستان و شهشیان له ئەندامی فراکسیۆنی سهوزن، که ئەوانه ی بەردهوام بوون له بهجیگه یاندنی ئەرکه پەرلەمانی و چالاکیه کانیان و بەردهوامن له بهشداریکردنی خول و دانشتته کانی پەرلەمان، چوار ئەندامیش له لیستی مۆرن (بزافی دیموکراسی ئاشووری) ئەندامی دووایش له لیستی یه کگرتووی مه سیحیه کانی کوردستانن و دوو کورسیش به تالّن که هی شههید سیروان نه ورۆلی و خوالیخۆشبوو نه ژادی ئەحمەد عەزیز ئاغا، جیگری سه روکی پەرلەمان.

له گەل هه موو ئەمانه شدا چاوه پروانی ئەو رۆژهین، ئەوانه ی تریش که ماون له لیستی سهوز به ره و پیلی بانگه وازی به رژه وهندی گشتی و ویژدانه وه بێن و، پارێزگاری له وه دهستکه وته مهزنه و تاکه سه کو ی شه رع ی و هه لێژێردراو، له لایه ن گه لی کوردستانه وه بکری و بگه پێنه وه ریزی براده ره کانیان له پەرلەمانی کوردستان و له گەل ئەواندا به رپرسیارییه ته کانیان بگرنه ئەستۆ و، به یه که وه به شداری بکه ین بو پته وکردنی ئەم ئەزمونه و ئەنجامدانی ریکه وتننامه ی واشنتۆن و، پیاده کردنی هه موو به نده کانی له پیش هه موو ئەو به ندانه شه وه گریدانی دانشتته کانی پەرلەمان، به تیکرای ئەندامانییه وه و هه ر له بینایه ی پەرلەمان له هه ولێری پایته ختدا و ده ست به کاربوون، بو پیاده کردنی ئەو ریکه وتننامه یه ی که ده بیته ریکه و خۆشکه ریک بو ئەنجامدانی هه لێژاردنی گشتی بو خولی دووه می پەرلەمان.

ریکه وتننامه ی واشنتۆن که ئیمزای سه روک مه سعود بارزانی و به ریز جه لال تاله بانی پیوه یه، جگه له ئیمزای حکومه تی ئەمریکی و پشتیوانی لیکردنی به ریتانیا و تورکیا که کو مه لگای ئەوروپا و هه موو دوستانی گه له که مانیان له دوا وه به، گرنگی تاییه تی خوی هه یه بو پەرلەمانی کوردستان و جیگه و رۆلی به رچاوی له کرداری جیه جیکردنی ئەم ریکه وتننامه یه دا، شانبه شان له گەل لێژنه ی ته نسیقی بالادا، بو گه یشتن به هه لێژاردنی گشتی بو خولی دووه م، ئەمه ش واتای زۆر ده گه یه ن و ده لاله تی هه یه که ئەم دامه زراوه، شوینی خویی و ریزی هه یه له لای دوستانی گه له که مان جگه له وه ی له ناو ئیمه ی کورد.

پەرلەمانی کوردستان هه یه و لیک ناهیلێته وه له ریکای گه یشتنی به م ئامانجه شه ره فمه ندانه یه له سه ر رییازی خوی به رده وام ده بی و بانگه وازه که ی دووپات ده کاته وه بو ئەو برایانه ی فراکسیۆنی یه کیتی که بگه رپێنه وه هۆلی پەرلەمان له پایته خت. فراکسیۆنی

پارتی پەرلەمانی و سەرۆکایەتییه‌کەشی لە ئامادەباشیدان، کە ئەو کۆسپ و لەمپەرانی تەخت بکەن کە پێگە لێرۆیشتنی یەکرێزیمان و، ئەنجامدانی ئەرکە کامان لە چەسپاندنی ئاشتیکی هەمیشەیی و سەرتاسەری دەگرن و نایەلن خەونەکە ی هەموومان بێتەدی، کە هێنانەدی ئەنجامدانی هەلبژاردنە گشتییەکانە بۆ خولی دووهمی پەرلەمانی کوردستان.

لە کۆتاییدا سلاو و پێژ بۆ گیانی شەهیدانی یەكەم پەرلەمانی کوردستان دەتێرین، (شەهیدان فرەنسیس شابۆ و سێروان نەورۆلی) و خوالیخۆشبووان (مەلا محەمەد شەریف بەگ و نەژاد ئەحمەد عەزیز ناغا) و هەموو شەهیدانی کورد و کوردستان و لە پێشەوهی هەموویانەوه، بارزانی نەمر و کاکە ئیدریسی هەمیشە زیندوو.

فەرەنسو هەریری - فەرەسەت ئەحمەد عەبدوڵا - جەوهەر نامیق سام

راپۆرتی فراکسیۆنی پارتی لە حکومەتی هەریمی کوردستان

بزووتنەوهی میلی گەلی کوردستان، زیاتر لە سەد سالی هەلداوه، لە سەرەتاکانی سەدهی بیستەمهوه، شۆرش و خەبات لە هەموو پارچەکانی کوردستان بەپێی بارودۆخی تایبەتی هەر پارچەیهک، بۆ وچان دراوه، بۆ هێنانەدی ئامانجە میلی و دیموکراتییە پەرواکانی گەله‌که‌مان.

بە گشتی لەم سەده‌یه‌دا بزووتنەوهی ئازادیخوازی گەله‌که‌مان دەها راپه‌رین و شۆرشی بەرپا کردوو، و چەندەها جار شۆرش و خەبات گەیشتۆتە راده‌یه‌کی ئەوتۆ کە نزیك بێتەوه لە هێنانەدی ئامانجەکانی، بەلام بەداخه‌وه هیچ شۆرشێک نەگەیشتۆتە ئامانجی سەرەکی و سەرکەوتنەکانی، تا سەر نەبووه و مه‌ودای زۆر کورت بوون، شۆرشی مه‌زنی ئەیلول نەبیت کە تاکە شۆرش بوو، بۆ یه‌که‌مین جار سەرکەوتنی گه‌وره‌ی بۆ گەلی کوردستان بەده‌ست هێنا و ئەویش پێکه‌وتننامه‌ی ١١ی تازاری سالی ١٩٧٠ی تۆمار کرد.

لە کوردستانی عێراق شۆرشەکانی شیخ مه‌حمود و بارزان و شۆرشی ئەیلول و گولان و پاش شەری نیوان عێراق و ئێران و داگیرکردنی کویت لەلایەن عێراقه‌وه، راپه‌رینێکی مه‌زنی سەرتاسەری هەلگیرسا و بارودۆخیکی لەبار پەخسا بۆ گەله‌که‌مان، کە توانی بە شیوه‌یه‌کی نسبی کاروباری خۆی بە ئازادانە بەریتە سەر و بە ئەزموونێکی تایبەتیدا تێپه‌ری، کە تاكو ئەمڕۆ هەر بەرده‌وامه‌ و هیوای ئاسۆیه‌کی فراوان و گەشی لێ بەدی ده‌کری، ئەگەر زروفی

زاتیمان له پادەیی ئەو دۆخە مەوزوعییە بێت که بۆ گەله کهمان پەخساوه.

گومانی تیدا نییە که له ئەنجامی سیاسەتی پزۆیمە یەك له دواي یەکه کانی عێراق، کوردستانی خۆشهویست و گەله کهمان دووچاری زولم و زۆرداری و کاولکارییەکی بەرفراوان و غەدرێکی میژوویی بوو، که دەرئەنجامی ئەو تێروانین و هەلە ناپه وایانەوه هات، که ئاراستەیی داوا پەواکانی میلله ته کهمان کرا، که هەمیشە ویستووێتی به ئازادانه و په نابردنه بهر توانای خودی خووی و دوا پۆژ و باری ژیان و کاروباری خووی بگریته ئەستۆ و به دهست خووی بێت.

ئەو تاوانانەیی دژ به گەلی کوردستان کرا، مۆریکی پەشن به نیوچاوانی به رهه لستکارانی ئاشتی و ئازادی و دیموکراتییەت و مافی مرۆف و براهیەتی کورد و عەرەب له ولاته کهماندا.

وێپرای ئەو کارەسات و ئیشو ئازاره گەورانهی که به سه ره گەلی کوردستان هات. سالی ۱۹۹۱ پاپه پینی سه رتاسه ری له کوردستانی عێراق به رپا بوو و زۆر به ی کوردستانی عێراق به شاری که رکوکی (دلی کوردستان) هوه، پزگار کرا، به لام له ژیر زه بر و مه ترسی، دراندایه تی پزۆیم گه و ره ترین پووداوی به رهه لستکاری سلبی له میژووی نزیکی گەله کهمان، به کۆپه وی (۳) ملیۆن کورد بۆ سه ر سنووره کانی ولاته دراوسییه کان دهستی پێ کرد و، ئەو کاره ساته تراژیدییه مرۆییە دلی مرۆفایه تی و کۆمه لگای نیوده و له تی هه ژاند و له ئەنجامدا بووه مایه ی بریار ده رکردن بۆ پاراستنی کوردستان.

له ئەنجامی ئەوه وه و له به ره و کۆتایی ئەو ساله، به ره ی کوردستانی ده سه لاتی به سه ر زۆر به ی کوردستاندا گرته به ر و له هه مان کاتیش حکومه تی ناوه ندی دهستی کرد به کێشانه وه ی داموده زگا کانی خووی و کوردستانی خسته بن ئابلقه یه کی ئابووری ناو خوویی و به مه کوردستان، که وته ژیر گه مارۆی ئابووری دوو لایه نه که پێشتر به هوێ گرتنی کویته وه، له سالی ۱۹۹۰ گه مارۆی نیوده و له تی به سه ردا سه پا بوو، وه ک به شیک له عێراق.

گەله کهمان به سه وود وه گرتن له هه ولی له باری نیوده و له تی و ویستی گەلی کوردستان، بۆ دانانی ده زگایه کی خو به خوویی که کار و ئەرکی به پڕیوه بردنی کوردستان بگریته ئەستۆی خووی، بۆ هینانه دی ئامانجه دیرینه کانی کورد و کوردستان و به هوێ دروستبوونی بۆشایی ئیداری له ناوچه که دا، به ره ی کوردستانی له سه ر پێشینیاری سه روکی پارتیمان و سه روکی به ره، بریاری یه که م هه لبژاردنی ئازادی له کوردستانی عێراق دا و هه ره له سه ر ئەو بنه مایه، له ۱۹ ئایاری سالی ۱۹۹۲ یه که م هه لبژاردنی ئازاد له کوردستان ئەنجام درا.

هه چهنده (۷) لیست به شدار بوون به لّام ته نها لیستی پارتمان به ریژهی (۴۶٪) و، لیستی یه کیتی و هاوپه یمانه کانی به ریژهی (۴۴٪)، سه رکه وتیان به ده ست هینا و له نه جامدا ده بوايه پارتمان (۵۱) کورسی په رله مان و لیستی سهوز (۴۹) کورسی به رده کهوت، جگه له (۵) کورسی برا مه سیحیه کانی کوردستان که به جیا بۆیان ته رخان کرابوو، لیسته کانی تر هیچیان نه و ریژهیان نه هینا که کورسی په رله مانیان به رکه ویت به پیتی یاسای هه لّباردن.

پارٹی دیموکراتی کوردستان، له بهر به رژه وه ندی گشتی و مه ترسی سه رنه کهوتنی نه زمونه دیموکراتیه که و پووچه لّبوونه وهی هه لّباردن و به رپانه بوونی شه ری ناوخۆ له بهر توندوتیژی یه کیتی، که نه و کاته زۆر موخته مه ل بوو، وازی له زۆرینه ی شه ری خۆی هینا و به پیتی ریکه وتننامه یه ک، کورسیه کانی په رله مان نیوه به نیوه دابه ش کرد، واته (په نجا به په نجا) و به مه رجیک سه رۆکی په رله مان له پارٹی بیت و جیگره که ی له یه کیتی و سه رۆکی یه که م کابینه ی حکومه تی هه ریم له یه کیتی و جیگره که ی له پارٹی بیت. به مه په رنسیپی (په نجا به په نجا) هاته کایه وه که له راستیدا نه جامی هه لّباردنه که نه بوو، به لّکو له نه جامی ریکه وتننامه ی نیوان (پارٹی و یه کیتی) بوو، نه م ریکه وتنه بووه هۆی به رپانه بوونی شه ری ناوخۆ که له و کاته دا پيشمه رگه ی هه ردوولا له شار و شارۆچکه کانی کوردستان سه نگره یان له یه کتر گرتبوو.

نه وه بوو له ۵ ته مووزی سالی ۱۹۹۲ له سه ر بنه مای (په نجا به په نجا) حکومه تی هه ریمی کوردستان (کابینه ی یه که م) دامه زرا. نه م هه لّوښته ی پارٹی و سه رۆکی پارٹی بوو که بووه مایه ی سه رکه وتنی هه لّباردن و دروستبوونی په رله مان و حکومه تی کوردستان و به رده وامبوونی نه زمونه دیموکراتیه که، که له که شوهه وایه کی ناشتیدا بۆ نزیکه ی سئ سآ، به هیوای په ره پیدان و پیشخستنی گوزه رانی جه ماوهر، چاره سه رکردنی کیشه کانیان و پته وکردنی باوهر و متمانه ی دۆستانی کورد له سه ر ئاستی جیهاندا، وپرای نه و کۆسپانه ی که دوژمنانی کورد دایانناوه و له سه ر ویرانه یه ک ریگامان گرتبه ر.

کابینه ی یه که م:

کابینه ی یه که م له سه ر بناغه ی کاو لگه یه ک دامه زرا، ژیرخانیکی ئابووری وپران، نزیکه ی پینج هه زار گوند و ده یان شارۆچکه ی وپران و سه ده ها هه زار له هاوولاتیانی کوردستان، دوور له په وتی به ره مه پتان و دوو ئابلوو قه ی ئابووری، یه که میان: گه مارۆی نیوده و لّته تی له لایه ن نه ته وه یه کگرتوو ه کان و دووم: گه مارۆی ناوخۆی حکومه تی ناوه ندی عیراق له سه ر

هه‌ریمی کوردستان، که ته‌نگیان به ژیانی گه‌لی کوردستان هه‌لچنی بوو، جگه له له‌شکرێکی تر له کارمه‌ندانی حکومی زیاد له (۱۵۰،۰۰۰) کارمه‌ند، له دکتۆر و ئەندازیار و مامۆستا و کارمه‌ندانی خزمه‌تگوزاری، که به‌هۆی کیشانه‌وه‌ی ئیداراتی حکومه‌تی مه‌رکه‌زی چهند مانگیك بوو بئ سهرپه‌رشتی راسته‌وخۆ، به‌بئ مووچه مابوونه‌وه و سه‌ده‌ها گه‌روگرفتی تر که هه‌موو ئەرکی سهرشانی حکومه‌تی تازه دروست بووی پۆژبه‌پۆژ زۆتر و گرانتر ده‌کرد.

به‌لام دلسۆزی هه‌موو لایه‌ك بۆ سهرکه‌وتنی تاقیکردنه‌وه‌که و تینویه‌تی بۆ نازادی و پشتگیری جه‌ماوه‌ری خه‌لکی کوردستان، به‌هه‌موو چین و توێژه‌کانییه‌وه له کۆسپه‌کان گه‌وره‌تر بوون.

سهره‌پای هه‌موو که‌موکورتیه‌کان و که‌می ته‌جروبه و سه‌ختی بارودۆخه‌که، کابینه‌ی یه‌که‌م که‌وته‌کار بۆ دروستکردنی ئیداره‌یه‌کی کوردی و، بنیادنانی داموده‌زگا پپووسته‌کانی حکومه‌تی هه‌ریم و یه‌که‌خستنی داهاته‌کان و کۆنترۆڵکردنیان و یه‌که‌خستنی هه‌یزی پپشمه‌رگه و سه‌پاندنی یاسا و دا‌بینکردنی ئەمن و ئاسایشی هاوولاتییان و راستکردنه‌وه‌ی، ئەو چه‌وتی و خراپه‌کاریانه‌ی دروست ببوو له‌ناو کۆمه‌لگه‌ی کورده‌واری و نیشته‌جیکردنه‌وه‌ی گونده‌کان و په‌یداکردنی پشتیوانی بۆ ئاوه‌دانکردنه‌وه‌ی کوردستان، کابینه‌ی یه‌که‌م به‌ گوێره‌ی ئەو بارودۆخه‌ی تیا‌یدا ها‌ته‌کابه‌وه و تیا‌یدا ژیا و سهره‌پای ته‌مه‌نی کورتی، ده‌توانین به‌ کابینه‌ی بنیادنانی ئیداره و داموده‌زگای کوردی ناوی بنه‌ین و تاوه‌کو پاده‌یه‌کیش ده‌توانین بله‌ین سهرکه‌وتوو بووه سهره‌پای که‌موکورتی و سهره‌ه‌ل‌دانی ورده‌ ناکۆکی و، بۆچوونی جیاواز که هه‌لقو‌لبووون له‌ به‌رژه‌وه‌ندی ته‌سکی حزبا‌یه‌تی و تپنه‌گه‌یشتن له‌ روحی هاو‌په‌یمانیه‌تی و شه‌ریکابه‌تی.

کابینه‌ی دووهم:

له‌سه‌ر بریاری سهرکردایه‌تی یه‌کیتی، ئیستیقاله‌ کرا به‌ سهرۆکی کابینه‌ی یه‌که‌م و سهرۆکی کابینه‌ی دووهم له‌لایه‌ن یه‌کیتیه‌وه، ده‌ست‌نیشان کرا و گۆرانکاری له‌ نێوان زۆربه‌ی زۆری وه‌زیره‌کانی یه‌کیتی کران، پارتی ئەندامانی کابینه‌ی خۆی وه‌ك خۆی هه‌یشه‌وه، له‌ حه‌قیقه‌تدا کابینه‌ی حکومه‌تی هه‌ریم تا‌کو ئەو ده‌مه‌ به‌ گشتی سهرکه‌وتوو بوو و پارتی موقته‌نع نه‌بوو به‌و گۆرانکارییه‌.

په‌رله‌مانی کوردستان به‌ بریاری ژماره (۲۳) له ۱۹۹۳/۴/۲۵ پر‌وای به‌ دووهمین کابینه‌ی حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستانی عێراق دا. کابینه‌ی دووهم له‌ ماوه‌ی کارکردنی خۆیدا و

به پێی برباره کانی سه رکردایه تی یه کیتی له رێگای کوتله ی وه زاری خۆیانه وه، به شیوه یه کی گشتی که وتنه پیشیلکاری ئیداری و یاسایی و دارایی، بۆ به ده سه تهینانی به رژه وه ندی ته سکی حزبایه تی و، ده ستگرتن به سه ر ده سه لات و داها ت و موقه ده راتی هه ری می کوردستان به شیوه یه کی ناشه رعی و، دوور له هه موو بنه ما کانی ئیداره و یاسا ره چاو کراوه کانی هه ری م و نه زموونه دیموکراتیه که ی گه لی کوردستان.

ئامانجه کانی ئاوه دانکردنه وه و په روه رده و گه شه پیدان و ته ندروستی و خزمه تگوزاریه کانی تر پشتگۆی خرابوون، په رنسیپی (په نجا به په نجا) له جیاتی نزیککردنه وه ی هه ردوولا له یه کتر و بریاردان پیکه وه و کارکردن به پێی ئیتیفاق ببووه، نه دا تیک ته نها و ته نها بۆ به ده سه تهینانی مه کاسیپی حزبی و رێگا له یه کترگرتن، نه وه ک کارنکی چاک به ده سه تی وه زیریکی پارتی نه نجام بدری، له جیاتی کاری هاوبه ش و خزمه ت به گه ل و نیشتمان، بکه ویته ململانیی دامه زرانندی ئه م و ئه و و دا به شکردنی زه وی به پیچه وانه ی بۆچوونه کانی پارتی و وه زیره کانی، له ناو کابینه ی دووه مدا، ده رکه وت که دوو بۆچوونی جیاواز و دوو په رنسیپی له یه ک دوور له کابینه دا کۆبووته وه که له حه قیقه تدا به پیچه وانه ی یه کترن.

بۆچوونی (ی. ن. ک):

خۆسه پاندن به زۆر، تیرۆر و تۆقاندن، هه لپه به دوای مه کاسیپی حزبی ته سک و بگره شه خسیش، ره چاونه کردنی یاسا و ته علیمات، کاری سه ریپی و هه ره مه کی دوور له مه نتیق و دوور له لیکدانه وه ی به رژه وه ندی گه ل و ولات، بگره دووریش له دا بونه ریتی کورده واری.

بۆچوونی (پ. د. ک):

ئیلتیزام به یاسا و ته علیمات و سه ره تا کانی ئیداره، ره چاو کردنی به رژه وندی بالای کورد و کوردستان، ته فاهوم و کاری هاوبه شی و گه پان به دوای چاره سه رکردنی گيروگرفت له جیاتی دروستکردنیان، دیموکراتی و ئاشتیخواز له ته عامول و ره فتاردا، دوور له سیاسه تی (حافة ألهاویة).

هه ر زوو ده رکه وت که ئه م گۆرانکارییه ی یه کیتی و دروستکردنی کابینه ی دووه م، به مه به ستی توندوتیژکردنه وه ی ململانی و گرتنی ده سه لات به هه ر شیوه یه ک بی ت، له رێگای ئه و نه دامانه ی سه رکردایه تی یه کیتی که تازه ها تبوونه ناو کابینه وه، نه دامه کۆنه کان به

سەرۆکی سەرکرده کانی تر له مسته‌وای مملانی و به‌رژه‌وهندی یه‌کیتی نه‌بوون. دروستکردنی کابینه‌ی دووهم و پیا‌ده‌کردنی پرهنسیبی (په‌نجا به‌ په‌نجا) به‌ شیوه‌یه‌کی چه‌واشه و کاریکاته‌ر، سهره‌تای ئالۆزبوونی باری ناوخۆ و پیشه‌کی شه‌ری کورد دژ به‌ کورد بوو.

ئێستیکاله‌ی کابینه‌ی دووهم و هه‌ولدان بو‌ دروستکردنی کابینه‌ی نو‌ی:

پاش چه‌وله‌ی یه‌که‌می شه‌ر له‌سهره‌تای مانگی ئایاری سا‌لی ۱۹۹۴ به‌ریا بوو، به‌ پیلان و بریاری یه‌کیتی و پاش ئاشکرا‌بوونی ب‌ توانایی یه‌کیتی، بو‌ ده‌ستگرتن به‌سهر پایته‌خت و هه‌موو هه‌ریمی کوردستان، ئەو کاته شه‌ر بو‌ ماوه‌ی پتر له‌ پینچ مانگ راگیرا و ئەو وه‌زعه‌ وای له‌ سهرکرده‌یه‌تی پارٹی کرد، که بریار بدا به‌ دروستکردنی کابینه‌یه‌کی نو‌ی، هه‌ر له‌سهر ئاستی (په‌نجا به‌ په‌نجا) و به‌پیی ریکه‌وتننامه‌ی ئیوان هه‌ر دوو حزب، مه‌به‌ست له‌م کابینه‌ی نو‌ییه‌ ئەوه بوو که ئەندامانی سهرکرده‌یه‌تی پارٹی له‌سهر مسته‌وای (م. س) بینه‌ ناو کابینه‌که‌وه، به‌رامبه‌ر به‌ ئەندامانی (م. س)ی، یه‌کیتی که له‌ کابینه‌که‌دا بوون بو‌ زیادکردنی ده‌سه‌لاتی بریاردان له‌ناو کوتله‌ی وه‌زاری پارتیدا و چاره‌سهرکردنی خیرای کیشه‌کان و نو‌یکردنه‌وه‌ی ژبانی ته‌بابی و کاری هاوبه‌ش و دوورخستنه‌وه‌ی ئەزموونی گه‌له‌که‌مان له‌و مه‌ترسییه‌ گه‌ورانه‌ی گه‌مارۆیان دا‌بوو.

بو‌یه به‌پیی ئەمه‌ سهرۆکی کابینه‌ی دووهم و جیگری سهرۆکی کابینه‌ ئێستیکاله‌یان پیشکesh به‌ په‌رله‌مان کرد و ئێستیکاله‌که‌یان په‌سه‌ند کرا و دیسانه‌وه هه‌ردووکیان له‌لایه‌ن حزبه‌کانیانه‌وه ده‌ست نیشان کرانه‌وه و له‌ په‌رله‌مان ته‌کلێف کرانه‌وه به‌ پیکه‌ینانی کابینه‌یه‌کی نو‌ی، ئەو کابینه‌ی که هه‌رگیز پیک نه‌هات.

یه‌کیتی هه‌ر دروستکردنی کابینه‌ی دوا خست و وه‌زیره‌ کۆنه‌کان که هه‌موو ئێستیکاله‌یان قه‌بو‌ل کرابوو، به‌ کاتی کاروباریان به‌رپۆه ده‌برد، به‌ب‌ ئەوه‌ی به‌پیی یاسا ده‌سه‌لاتی ته‌واوی کارکردنیان هه‌بیت، ئەم تاکتیکه‌ی یه‌کیتی که پاش ده‌رکه‌وت ته‌نها بو‌ ئەوه بوو، که که‌سبی وه‌قت بکه‌ن، تا‌کو دروستبوونی ده‌رفه‌تیک بو‌ ئەنجامدانی ئینقلابه‌ فاشیله‌که‌یان و پیشیلکردنی شه‌رعییه‌ت له‌ کوردستاندا، له‌ ۱۹۹۴/۱۲/۱۷ له‌ نا‌کاودا داموده‌زگا‌کانی حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستانیان له‌ پایته‌ختی هه‌ریمدا، به‌ هیزی چه‌کدار داگیر کرد و شه‌ری ناوخۆیان به‌ یه‌که‌جاره‌کی به‌ریا کرد.

کوتلهی وهزاری پارٹی و یه کیتی له کاتی شه ری ناو خودا:

له ماوهی دهسه لاتداریه تی یه کیتی له هه ولیر، یاری به داهاتی داموده زگاگانی حکومه تی هه ری می کوردستان کرا و هه رچی له بانکی هه ری مدا هه بوو کیشرا به وه ئه مه جگه له بردنی پارهی خه لک و بازرگانان و کیشانه وهی په سیدی زانکووی سه لآحه دین و نه دانی مووچه به ری کویکی و پیوستیه کانی تری ئیداره خزمه تگوزاریه کان، وه کو په روه رده و خویندنی بالآ و ته ندروستی و کرینی زور که لوپهل و پیداوستی له هاوولاتیان و نه دانی پاره یان و دامه زراندنی پتر له پازده هه زار کارمهند به هه رپه مه کی و به بی پیویست و دابه شکردنی زه ویوزار به سه ر هه وال و که سوکار و خزم و که وادریان، له ۱۹۹۴/۱۲/۱۶ به دواوه و په ککه وتنی که رتی پیشه سازی و کشتوکالی و نه مانی متمانه ی خه لک به حکومه تی هه ری می کوردستان، به یه کلایه نه و به پیچه وانهی یاساکانی هه ری م، کوتله ی یه کیتی بریار له دوا ی بریاری ناشه ری ده رده کرد و له هه موو یاسا و ته علیما تیکی لاده دا، به رامبه ر به وه کوتله ی وه زاری پار تیمان کاروباری هاوولاتیانی چاکتر ری ک ده خست و کاری ئیداری ده چه سپاند له ناوچه کانی ژیر ده سه لاتی پارٹی و داکوکی له سه ر جیه جیکردنی بریاری (۹۸۶) ده کرد و کاری ته واوی ده کرد، بویه به رده و امبوونی پرۆسیسی خویندن و خویندنی بالآ بگره له سه لآحه دینه وه، ئه رکی دارایی زانکووی سه لآحه دینی گرتبووه ئه ستوی خو ی و هونه ری سه رکه وتنی پرۆسیسی په روه رده و خویندن و تاقیکردنه وه ی یه کگرتوو له کوردستاندا و په چاوکردنی یاساکان و هه نگاوه کان به پیی سه لآحیه ت، پیشه ی کوتله ی وه زاری پارٹی و هه موو وه زیره کانی پارٹی بوو له ناو حکومه تی هه ری می کوردستان له و ماوه یه دا. هه ر پار تیش بوو که نه یده ویست نه په رله مان و نه حکومه تی هه ری م له ده ست بچیت یا خود بییت به دوو پارچه، هه رچه نده له راستیدا پاش ئیستیقاله ی کابینه ی دووهم، و قه بولکردنی ئیستیقاله که ی له لایه ن په رله مانی کوردستانه وه، له ناحیه ی قانونیه وه هه ر دوو کوتله سه لآحیه تی هیچ گوړانکاری یا بریاری سه ره کیان نه ما بوو.

نازادکردنی هه ولیر:

له ۱۹۹۶/۸/۳۱ پاش دوو سال له پیشیلکردنی شه رعیه ت و داگیرکردنی په رله مان و داموده زگاگانی حکومه تی هه ری م، هه ولیری پایته ختی کوردستان رزگار کرا، پاشان به چنده رۆژیک هیرش یه کیتی له رۆژه لاتی هه ولیر، به بازووی پیشمه رگه ی قاره مانی پارٹی دیموکراتی کوردستان، تیکوپی ک شکتیرا و ئه وه نده ی نه برد له ژیر زه بری کوشنده ی له شگری

کوردستان، دیگه له و کۆیه و ههیهت سولتان ئازاد کران و پاش پوژیک له دوکان و پانیه و قه لادزی، هیزی یه کیتی هه ره سی هینا و تاکو ئیران خویان نه گرتوه، بهمه هه موو هه ری می کوردستان ئازاد کرا و یه کی گرتوه و ده رگا که و ته سه ر پشت بو دامه زرانده وه ی داموده زگا دیموکراتی و شه رعیه تی هه ری می کوردستانی عیراق.

بارودۆخی دامه زرانندی کابینه ی سییه م و ئه رکه په له کانی سه رشانی کابینه که:

به دم هه لاتن بو سه ر سنوو، کاربه ده ستانی یه کیتی زه ره ر و زیانیکی یه کجار زوریان دا له ده زگا حکومی و گشتیه کانی هه ری م، سه رباری هه موو خروقاتیک به ده ستی ئه نقه ست، توپراینه کانی کاره بای دوکان له کار خران، خه سه ته خانه کانی سلیمانی و ده ربه ندیخانان تالان کرد، هه رچی وه زاره ت و فه رمانگه یه که ده ستیان گه یشتی یان تالانیان کرد یان سووتاندیان و گسگ له دوا پول و دراوی بانکه کانی ناوچه کانی هه ولیر و سلیمانی درا، که لوپه لیکی زور له ماشینی قورسی ریگابان و خاوینکردنه وه ی شاره کان و جو ره ها ئو تو مبیله به ماشینه فریاگوزارییه کانه وه (اسعاف) ئاودیوی ئیران کرا، ده ستی زیان به شیوه یه که وه شینرا له م گه ل و نیشتمانه مه گه ر له دوژمنیکی بیگانه و درنده ی دلپه رش کاری وا بوه شیته وه.

له بارودۆخیکی وه ها سه خت و به رامبه ر ئه م هه موو ویرانکاری و تیکدانه، به رامبه ر ئابلقه یه کی سه ختی ئابووری و وه زعیکی قانونی ده ولی نادیار، له مه ر ئه و ده زگایانه ی هه ری م، کابینه ی سییه می حکومه تی هه ری می کوردستان دامه زرا.

به لام له ئه نجامی ئه و رووداوانه و سه رباری هه موو ته ده خولاتیکی، پایته ختی هه ری می کوردستان که بنکه ی حکومه ت و په رله مان له ژیر ده سه لاتی ئیرهاب و تا کپه وی قوتار کرا و په رله مان به زورینه ی شه رعی و شه رعیه ت ئازاد کرایه وه، ده رگا له ئاست دامه زرانده وه ی هه موو ده زگا شه رعی و دیموکراتیه کان خرایه وه سه ر پشت، باریکی وا په خسا که له هه ری م حاله تی کۆسپی (په نجا به په نجا) نه مینی و ململانی و پاشقولگرتن و پریگه گرتن له کار و له پیشخستن بپردریت، په وشه که به ر له گه رانه وه ی یه کیتی به هیز و جبه خانه ی ئیران، هیوای ئه و سه ری هه لدا بووه وه که باری ئه زمونه دیموکراتیه که مان و ئه و هه له ی بو گه له که مان په خسا بوو، بیته وه سه ربار که ئه ویش هه رگیز له به رژه وه ندی دوژمنانی کورد و کوردستاندا نییه.

پوژی ۱۹۹۶/۹/۱۶ په رله مانی کوردستان به ئاماده بوونی (۶۵) په رله مانتار، به کۆی (۶۴)

دهنگ، سه روکی کابینه سییه می پاسپارد، که کابینه سییه می کوردستان حکومتی کوردستان پیک بهینی له رۆژی ۱۹۹۶/۹/۲۶ پاش راویژ و گفتوگو له گهل حزبه کوردستانیه کان، لیستی وه زیره کانی کابینه سییه می پیشکesh به په رله مان کرد و په رله مانی کوردستان به گشتی دهنگ بروای پی دا.

پیکهینانی کابینه سییه می خووی له خویدا ته ئکید و سووربوون بوو، له سه ر دا کوکیکردن و هه ولی به رده وامی پارتی دیموکراتی کوردستان بو دابینکردن و زامنکردنی، مافه په واکانی گه له که مان، له چوارچیوهی عیراقیکی دیموکراتی فیدرالیدا، هه روه ها شیوهی پیکهینانی نه نجه مانی وه زیرانی هه ری می کوردستان، ته ئکید کردنه سه ر بنه ماکانی فره حزبی و پشتبه ستنه به هه موو چین و تویره کانی گه له که مان، کابینه سییه می جگه له وه زیره کانی پارتی، پیک هات له وه زیرانی بزوتنه وهی ئیسلامی، حزبی شیوعی کوردستان، بزوتنه وهی دیموکراتی ئاشوری، یه کگرتووی ئیسلامی کوردستان و پارتی کاری سه ربه خو و چهند وه زیریکی بیلیه ن.

کابینه سییه می له رۆژی دامه زانندییه وه، رووبه رووی نه نجامدانی گه لیک کار و ئهرکی پیویست بووه وه، له رووی سیاسه تی ده ره وه، پیویسته پیش هه موو شتیک هه ولی ته واو بدریت، بو بنیادنانه وهی په یوه ندییه دروسته کانی دوستانه تی و دراوسییه تی له گهل ولتانی دراوسییماندا، تیکرا و پته وکردنی په یوه ندی دوستانه تی نیوان گه لی کوردستان و ولاته هاوپه یمانه کان، به تاییه تی ولاته یه کگرتووه کانی ئه مریکا و روونکردنه وهی بارودوخی کوردستان و هه لوپستی گهل و حزبه سیاسیه کان و په رله مان و حکومت به رامبه ر هه موو مه ترسیه کانی ده ره وه و دا کوکیکردن له سه ر پیویستی پاراستنی گه لی کوردستان و به رده وامی پرۆسیسی "پرۆفاید کو مفو رت" و به رده وامبوونی یارمه تییه مرۆفایه تییه کان و داواکردن و کارکردن بو جیه جیکردنی بریاری (۹۸۶) ی نه ته وه یه کگرتووه کان له سه ر بنه مای ئه و ریکه وتنانه ی که له گهل نوینه رانیان دا، ئه نجام دراون، ده رباره ی دابه شکردنی خو راک و یارمه تییه کان و پیویستییه کانی تری هه ری م، به شیوه یه کی تاییه تی و راسته وخو و جیاواز و په یه ر وکردنی به نده کانی بریاری (۶۸۸) ی نه ته وه یه کگرتووه کان.

له ناوخودا ئه رکه سه ره کییه کانی کابینه سییه می بریتی بوون له:

چه سپاندنی یاسا و جیه جیکردنی بو زامن کردنی ئاسایش و ئه منیه تی هاوولاتییان و، دا کوکی کردنه سه ر رووبه روو بوونه وهی کیشه کانی هاوولاتییان به نه زاههت و دادپه روه رانه،

خەمڵاندنی ئازادییە دیموکراتییەکان و پەرەپێدانیان و پەپرەوکردنی تەواوی بڕگەکانی مافی مرۆف، واتە پابەندبوون بە گشت بنەما ئازادییەکان، وەك ئازادی پوژنامەگەری و دەربیرینی پراو و ئازادی کاری سیاسی، بە گوێرە یاسای دامەزراندن و پیکهێنانی حزبەکان.

رێکخستنهوهی خێرای کاروباره ئیدارییهکانی هەرێم و یه‌کخستنی داهاته‌کان و رێکخستنی کاروباری دارایی، به‌ شێوه‌یه‌کی هاوچه‌رخ‌ی زانستی، دابینکردنی مووچه‌ی فەرمانبهران و یارمه‌تی شه‌هیدانی پێگه‌ی ئازادی کوردستان و خستنه‌گه‌پری خزمه‌تگوزارییه‌ گشتیه‌کان و بایه‌خدان به‌ وه‌زاره‌ته‌کانی خزمه‌تگوزاری و پوژوه‌کانی ئاو و کاره‌با و پێگاو‌بان و باری تهن‌دروستی هاوولاتیان و خویندن و خویندنی بالا.

ئهرکیکی تری حکومه‌تی کوردستان، چاره‌سه‌رکردنی دیاره‌ی چه‌کداری بوو، که‌ به‌هۆی دروستکردنه‌وه‌ی وه‌زاره‌تی پێشمه‌رگه‌، هه‌موو پێشمه‌رگه‌یه‌کی کوردستان له‌ یه‌ک ده‌زگادا یه‌ک بخری‌ن و وه‌لائیان تهن‌ها بو‌ کورد و کوردستان بێت.

هه‌روه‌ها پاراستن و یارمه‌تیدانی رێکخراوه‌ بیانییه‌کان که‌ به‌ مه‌به‌ستی هاوکاری گه‌لی کوردستان له‌ ولاته‌که‌ماندان و بایه‌خپێدان و پهره‌دان، به‌ پو‌شنییری و پراگه‌یانندن و کولتور و دابونه‌ریتی راسته‌قینه‌ی کورده‌واری و ریزگرتن له‌ ئاین و بیروباوه‌ر و دابینکردنی پێویستی و پاراستنی ئاسه‌واره‌کانمان.

به‌رهمه‌م و کاره‌کانی کابینه‌ی سێهه‌م:

پو‌ژی ۱۹۹۶/۱۲/۱۸ کابینه‌ی سێهه‌م، به‌رنامه‌یه‌کی دارپو‌ژراو و فراوانی بو‌ چاره‌سه‌رکردنی گيروگرفته‌کان، بو‌ پێشخستنی باری ئیداری و ئابووری و کو‌مه‌لايه‌تی، پێشکەش به‌ پەرله‌مان کرد، که‌ تیايدا به‌ دوورودرپو‌ژی ده‌ستیشانی ئه‌رکه‌کانی سه‌رشانی حکومه‌تی کوردستانی کرابوو، ئه‌م پلان و پو‌گرامه‌ تیروته‌سه‌له‌ هه‌لقو‌لووی ئه‌زموونی پتر له‌ په‌نجا سا‌له‌ی پارتي و بارزانی نه‌مر بوو و سه‌ره‌پای ئه‌و گيروگرفته‌انه‌ی که‌ دووچاری گه‌ل و نیشتمان بوونه‌وه، بو‌ تیکدانی بارودو‌خه‌که‌ و له‌ناو‌بردنی ئه‌م ئه‌زموونه‌ دیموکراتییە مه‌زنه‌ و، سه‌ره‌پای شه‌پری ناو‌خو‌ و گيروگرفتی دیکه‌ی ئه‌م لاو ئه‌ولا، که‌ بو‌ حکومه‌تی هه‌رێم و ئه‌زموونه‌که‌مان دانرا، کابینه‌ی سێهه‌م به‌رنامه‌ و کاری خو‌ی بو‌ چاره‌سه‌رکردنی گيروگرفته‌کان دارشت و که‌وته‌خو‌ بو‌ به‌رقه‌رارکردنی سه‌روه‌ری یاسا و سه‌قامگیرکردنی و پاراستنی گیان و مالی‌ هاوولاتیان و به‌رقه‌رارکردنی باری ئاسایش و چاره‌سه‌رکردنی گرفته‌ ئابوورییه‌کان و گه‌راندنه‌وه‌ی متمانه‌ی جه‌ماوه‌ر به‌ حکومه‌ت، شانبه‌شانی ئه‌وه‌ش گه‌یاندنی خزمه‌تگوزارییه‌کان بو‌ هاوولاتیان و

بايه خدان به پوره رده و خویندنی بالا و تهندروستی و پوښنیری و ریځاوبان و ناوه دانکردنه وهی کوردستان و شوینه واره ئاینی و کولتورییه کان و ئافرهت و هونه ر وهرزش.

حکومه تی ههریم که و ته خو بو ریځخستنی ژیانی ئابووری و کوئترؤلکردن و بهر و پیښبردنی بهرهم و داهاته کانی کوردستان، له ماوهی سی سالی دوایدا، بو یه که مین جار له تهمه نی حهوت ساله ی حکومه تی ههریم، له ژیر سییه ری کابینه ی سییه م، مووچه ی فه رمانبه ران به ریځکوپیک ی و بی دواکه و تن ده دریت، هاوکات له گه ل ئه مه ش مووچه ی خانه نشین و کارمه ندانی ئه نفالکراویش ده دریت، که په نگدانه وه یه کی ئیجابی کرده سهر دهوام و راپه راندن و کاری پوژانه ی هه موو ده زگاگان، ههروه ها بو یه که مین جاریشه به ریځکوپیک ی و له مه وعیدی خویدا، خه رچی راپه راندنی کاروباره کانی دامودزگاگانی حکومه ت و کرینی که لوپه ل و پیداویستییه کان دابین ده کری، که ئه مه بزوتنه وه یه کی بهرچاوی دا به داموده زگا ره سمییه کان و بوته هو ی پیښکه و تن و په ره سه ندتیک ی گه و ره له بواره کانی، ئاسایش و تهندروستی و خویندن و ناوه دانکردنه وه و راپه راندنی پوژه و کاره خزمه تگوزارییه کان و به گه پرخته وه ی پیښه سازی و کارگه کان و هاندانی کارگه و کوپانیا خو مالیه کان و دابینکردنی پیداویستییه کانیا ن، به ئامانجی که مکردنه وه و نه هیشتنی بیکاری و بهر زکردنه وه ی ئاستی بزپوی هاوولاتیان.

سهره پای ئه مانه، کابینه ی سییه م ئه رکی چاره سه رکردنی گه لیک له و گیروگرفتانه ی گرته ئه ستوی خو ی، که پاشماوه ی میراتی هه ردوو کابینه ی پیښوو بوون، وه ک مووچه ی نه دراوی پیش ۱۹۹۶/۹/۱ و ئه و ناوچانه ی که له ژیر شه رعیه تدا نه بوون، ههروه ها ده رماله ی موحازه ره ی پوره رده و خویندنی بالا و خه رچی و به ته نگه اتنی ده رکراوه کانی سلیمان ی و کهرکوک که ژماره یان له (۹۳،۰۰۰) هاوولاتی تیپه ری کردوه.

ئه مه جگه له دانه وه ی پاره ی هاوولاتیان که له بانکه کان دانرابوون که بره که ی (۵۵) ملیون دینار بوو، ههروه ها دانی مووچه ی کارمه ندانی کاره پای دوکان و ده ربه ندیخان و مووچه یه کی ماموستایان و کارمه ندانی پوره رده و ماموستایانی ئاینی و فه رمانبه رانی تهندروستی سلیمان ی و کهرکوک.

ههروه ها کابینه ی سییه م له و ماوه یه دا توانی پشتیوانی خو ی له ژیانه وه و بووژاندنه وه ی ژیرخانی ئابووری، به هاندانی بازرگانی و که رتی تاییه ت و کرینی گه نم و تووتن و پالپشتی جوتیاران بکات، ئامانجی زیادکردنی بواری کار و گه شه یه کی بهرچاو

به سهر هیزی به رهه م.

یه کینگ له دهستکهوته مهزنه کانی کابینه ی سییه م دامه زرانندن و دهستبه کاربوونی (دهزگای شهید) بو، که دهستی کرد به دابهشکردنی مووچه به سهر خیزانه سه به رزه کانی شهیدانی بزووتنه وهی نازاد یخوازی کوردستان و خزمه تکر دنیان.

سه بارت به بریاری (۹۸۶)، حکومه تی کوردستان زور به گهرمی و بایه خه وه پیشوازی له بریاره که کرد، به و ئامانجه ی که ده سباریکی هاوولاتییان بگری و بو سووککردنی باری ئابووریان و له هه مانکاتیشدا بووژاندنه وهی کوردستان له هه موو بواره کاندا، هه ر بویه ش حکومه تی کوردستان چه نده ها کوروکو بوونه وهی فراوان و کونفرانس و چاوپیکه وتنی ساز کرد، تا به شیوه یه کی ریکوپیک و له به رژه وهندی گه لی کوردستان و هاوبه شی راسته وخوی داموده زگا کانی حکومه ت جیه جی بکریت.

ئه نجومه نی وه زیرانی حکومه تی هه ری می کوردستان، کابینه ی سییه م توانی سن بودجه ی په سه ندکراو، له لایه ن په رله مانه وه دابنی و پتر له (۶۰) کو بوونه وهی ئه نجومه ن، بیه ستی و زیاتر له (۶۰۰) بریاری جوړاوجوړی تیا دا وه برگریت، پتر له (۷۰) لیژنه ی تاییه تمه ندی جوړاوجوړ دامه زریتی و، زیاتر له (۸۰) گه شت و سه ردان ئه نجام بدات و (۲۶) کونگره و کونفرانس و سمیناری به رفراوان بو وه زاره ته کان بیه ستی و زیاتر له (۳۰۰) چاوپیکه وتن و کو بوونه وه له گه ل وه فده بیانیه کان و ناوخوییه کاندا ساز بکات.

وه زاره ته کانی حکومه تی هه ری می کوردستان، هه ر یه که به وه پهری توانا و وزه ی خو ی و برا وه زیره کان به هیمه تیکی ماندونه ناس، له فه تره یه کی زه مه نی که مدا، توانیان گوړانیکی نه وعی سه رتاسه ری بخه نه سه ر ژیانی ئابووری و کومه لایه تی و قوناغیکی نو ی له تاقیکردنه وه که مان ده ست پی بکا، قوناغی ئاوه دانکردنه وه و بووژاندنه وهی به گروتینیکی نو یوه که وته خو، که بووه جیگای سه رسورمانی دوست و دوژمن، له سه رجه م بواره جیا جیا کاندا و هه موو لایه کی گه یانده وه ئه و بریویه که به چاویکی گه ش و پر متمانه و هیوا پرواننه داهاتوو.

به گشتی له م سن ساله دا پروژه ی جیا جیا له لایه ن وه زاره ته کانی حکومه تی هه ری مه وه، جیه جی کراوه و سه ده ها پروژه ی تر له ژیر جیه جی کردندان.

ئه م پروژانه ش له چاککردنی بینایه کان و دروستکردنی بینایه ی نو ی و کردنه وهی جاده ی تازه و قیرتاوکردنی شه قامه کانی شار و شاروچکه کان و، لیدانی بیر ی ئیرتوازی و

دروستکردنی پروژهي ئاو و ئاوه پړو و گهياندى كاره با بو گونده كان.

هر بو نمونه بينايه دواناوه ندى ههولير چاككرايه وه كه كهلاويهك بوو، ئيستا بينايه ئه نجومه نى وهزيرانه و بينايه كى پينج نهومي بو بانكى ههريم له پايتهخت دروست ده كريت، ههروهها بينايه وهزارهتى عهدل و بينايه كى گهوره بو (سوق الحره) بازارى ئازاد له ئيبراهيم خهليل دروست ده كريت.

زوربهى شهقامه كانى ناو شارى ههولير و دهوك و شهقلاوه و پهواندز و سوران و شاروچكه كانى تر قيرتاو كراونه ته وه و به دهيان كيلومه تر ريگاوبان چاك كراون، له گهل پردى پيوست له سهرووى هه موويانه وه پردى بلئ، له م ماويه دا له سه حسابى حكومه تى ههريم (٨٧٣) كتيى روشنيرى جوراوجور چاپ كراوه و، پتر له سه د روظنامه و گوڤار مانگانه چاپ ده كرين.

ههروهها حكومه تى ههريم گرنگيه كى تايه تى به چه سپاندى بونه ميژوويى و نيستمانيه كانى كوردستاندا و له دواى ده برپينى په زامه ندى په رله مان، ئه م پشوانه ي خواره وه پريارى له سه ر درا:

١. ١٤ى ئادارى بيره وه رى له داىكبوونى بارزانى نهر، روظى ئاسوده يى و روظى ئاههنگ و كردنه وه ي پروژه كانى ههريم ده بئ، ههروهها روظى ١٤ى ئادار به روظى چاندى دارودره خت ناوزهد كرا، كه هه موو ساليك هه لمه تى به رفروانى دار چاندى له تيكراى ناوچه كانى ههريم ريك ده خريت.
٢. ١٥ى ئادار روظى كيميبارانى شارى هه له بجه ي شه هيد، به (٥) ده قيقه پراوه ستان ده كريت هه و كوڤ و كوڤوونه وه تيدا ده كريت.
٣. جه ژنى نه ورؤز ٢١ى ئاداره و بو ماوه ي (٣) روظ پشوو ده بيت و به ئاههنگى شايسته ده كريت هه.
٤. ١٨ى شوبات روظى قوتابيان و لاوانى كوردستان.

ئهمه و حكومه تى ههريمى كوردستان ليژنه ي بالاي تايه تى بو سه رپه رشتى و چاوديري ئاههنگه كانى مانگى ئادار پيك هيناوه، كه سالانه به رنامه يه كى به رفروان له لايه ن وهزاره ته كان و پاريزگاكانه وه، جيبه جى ده كرى و دهيان پروژه و چالاكى ئه نجام ده درى. ليره دا به كورتى هه ندى له چالاكى و به ره مه كانى حكومه تى ههريمى كوردستان، له

بوارى ئاوه دانکردنه وه، بۆ نمونه ده خهينه پروو:

قوتابخانه كان:

- (۱۵۱) قوتابخانه ی شه ش پۆلی له ههولپیر و دهۆك دروست كراون.
- (۴۷) قوتابخانه ی دوازده پۆلی له ههولپیر و دهۆك دروست كراون.
- (۶۴۰) قوتابخانه نۆژهن كراون.
- چه ندين بينا بۆ زانكو و پهيمانگه كانى ههولپیر و دهۆك دروست كراون.

خهسته خانه كان و (بنكه ی ته ندروستى):

- دروست كردنى (۵) نه خوڤخانه له ههولپیر و دهۆك.
- دروست كردنى (۵۲) بنكه ی ته ندروستى له ههولپیر و دهۆك.
- نۆژه نكردنى (۲۳) نه خوڤخانه له ههولپیر و دهۆك.
- نۆژه نكردنى (۱۰۸) بنكه ی ته ندروستى له ههولپیر و دهۆك.

كارگه كان:

- كردنه وه ی (۳) كارگه ی مافوورى ده ستكرد له پرواندوز و به حركه و حهرير.
- چاك كردنه وه ی كارگه ی غازى ههولپیر.
- ته عمير كردنى كارگه ی ته عليبى حهرير و كهوتنه كارى.
- كارگه كانى جگه ره ی ههولپیر و كارگه ی رستن و مافوور له ههولپیر به رده وام مه ودايان بۆ داين كراوه و كار ده كه ن.

پرد و رېگاوبان:

به گشتى (۳،۷۳۹،۵۰۰)م، سى مليون و حهوت سه د و سى و نو هه زار، مه ترى موربه به ع جاده قيرتاو كراوه، و (۱۳۴۵) هه زار و سى سه د و چل و پينج كيلومه تر، جاده ی تازه كراوه ته وه و چه ورپيژكراوه و (۹) پردى تازه دروست كراون له وانه پرده كانى: (بلى، ئيبراهيم خه ليل، بالندا، كانى بو ت و سيده كان).

(۱۶) شازده پردیش چاک کراونه تەوہ لەوانە پردەکانی: (حافیز و بەرسرین) کە بە دەستی تیرۆریستان تیک درابوون.

کارەبا:

۱. گەیانندی کارەبا بۆ (۶۶) ناحیە و گوند لە هەولێر و دەھۆک و، دروستکردنی تۆری ناوخۆی ئەو ناحیە و گوندانەیه.
۲. چاککردنەوہی تۆری پۆشنایی هەولێر.
۳. چاککردنەوہی تۆری پۆشنایی زاخۆ.
۴. گەیانندی کارەبا بەردەوام بۆ پتر لە (۲۰۰) بیرى ئیرتوازی ئاوخواردنەوہ.
۵. دامەزراندنی چەندین پڕۆژەى کارەباى بچوووک و مام ناوەندی بۆ گوند و ناحیە قەزاکانى دوور لە هێلى کارەبا.

دەواجن:

پیش کابینهی سییه می حکومه تی هەری می کوردستان (۸) دەواجن هەبوو، کە بەرھەمیان لە (۴۵) پڕۆژدا، تەنھا (۴۰،۰۰۰) مریشک بوو، ئیستا (۱۶۵) دەواجن هەیه کە بەرھەمیان لە (۴۵) پڕۆژدا (۲،۰۷۰،۰۰۰) مریشکە، هەروەھا ئیستا کە (۷) مەفقەس و (۳) مجزە هەن کە لە کاردان کە جارن هیچیان نەبوون.

ئاو و ئاوەرۆ:

- (۱۱۲) بیرى ئیرتوازی تازە کۆلراون و زیاد لە (۵۰) بیرى ئیرتوازی تازە لە ژیر جییه جیکردن دان.
- چەندین کیلۆمەتر ئاوەرۆی تازە دروست کراون، بە تاییه تی لە هەولێر و دەھۆک و شار و شارۆچکەکانى تر.
- (۲) پڕۆژەى گەورەى ئاو لە ژیر جییه جیکردندان، (بیخال و سەرى بڵند) و سەدەھا پڕۆژەى ئاوى جۆراوجۆر بۆ گوند و شارۆچکەکان ئەنجام دراون.

وهرزش:

- دروستکردنی (۸) یاریگای تازه له ههولپیر و دهۆك و چهندين یاریگا له ژیر دروستکردندان.
- هاوکاریکردنی ههموو تیپ و یانهکان و وهرزشوانان، چ له راستهوخۆ له سهروکایهتی ئەنجومهنی وهزیرانهوه، و چ له ریگای وهزارهته پهیوهندارهکان و پارێزگاگان.

شویننهوارهکانی ئاینی و کولتوریهکان:

۱. چاککردنهوهی (۳۰۹) مزگهوت و تهکیه و مهزار و هوۆلی مونسهبات له ههولپیر و دهۆك.
۲. چاککردنهوهی (۴) قوتابخانهی ئاینی له ههولپیر و دهۆك.
۳. کرینی کهلوپهل بو (۱۰۵) مزگهوت له ههولپیر و دهۆك.
۴. دروستکردنی پتر له (۳۰) مزگهوتی تازه جگه لهو مزگهوتانهی بهردهوام لهسهه حسابی تاییهتی خیرخووزان دروست دهکرین و، زهوی و خهدهماتیان لهلایهن حکومهتی ههریمهوه بو دابین دهکریت.
۵. بایهخدانی تاییهتی به ههردوو موزهی ههولپیر و دهۆك.
۶. چاککردنهوهی بهشیک له، قهلاهی ههولپیر و بهردهوام بوون له بایهخدان پیی.
۷. بایهخدان به شویننهواره ئاینیهکانی برا مهسیحیهکان و یهزیدییهکان و چاککردنهوهیان و هاوکاریکردنیان.

دابهشکردنی زهوی:

یهکین لهو دهستکهوت و کار و خزمهتهی که کابینهی سییهم، ئەنجامی داوه و بهردهوامیشه لیی، بریتیه له دابهشکردنی زیاتر له (۲۰،۰۰۰) پارچه زهوی بهسهه مامۆستایان و خیزانی شههیدان و پیشمههرگه و چین و توێژهکانی دیکههی کۆمهل، بهردهوامیشه له دابهشکردن و دابینکردنی شوین و جیگا بۆیان.

ئاوارهکان:

ئاوارهکانی ناوخۆ لهوانه دهکرکراوانی (سلیمانی و کهرکوک) که ژمارهیان زیاتر له

(۹۳،۰۰۰) هاوالاتیه و حکومه تی کوردستانی توانی خه رجییان دابین بکات و شوین و جیگایان بو بکاته وه.

بو مه سه له ی ئاواره کانی که رکوک و ئه وانیه که له ده ست تیرۆریستانی (PKK) ئاواره بوون، کابینه ی سییه م ئه رکی جینشینکردن و خه رجی ئه وانیشی گرته ئه ستوی خوی.

ئاواره کانی ئیران:

ئو ئاوارانه ی که زیاتر له ده ها سال، خۆراگری بیۆینه یان نواند و ته سلیم به دوژمنانی گه له که مان نه بوونه وه و ته حه مولی ئازار و ئه شکه نجه ی ده ربه ده ریان کرد و سه ره برزانه مانه وه، ئه نجومه نی وه زیران هه موو جوړه ئاسانکاری و پړوشوینی بو ئاواره خۆراگره کان، به یارمه تی پړیکخواه کانی (UN) بو دابینکردن و بو نیشه جیکردنیان و جیه جیکردنی پیداوسته یه کانیان.

ده زگای شه هید:

یه کیک له ده سته که وه هه ره گرنه گه کانی حکومه تی هه ری می کوردستان، هاتنه کایه ی ده زگای شه هید بو، که خه ونی ساله های سالمانه، هاته دی و ده ست به کار بو، بو خزمه ت کردنی بنه مالیه شه هیدان و چاککردنی بژیوی ژیانان، بو ئه م مه به سته تا ئیستا شه هیدانه ی (۲۱،۰۰۰) بنه مالیه شه هیدی پشمه رگه و هاوالاتی و حزب و پړیکخواه سیاسیه کان دراوه و، به رده وامه له دانی مووچه ی بنه مالیه شه هیدانی بزاقی پزگاریخوازی کوردستان.

پروژه ی یاسایه کانی ئه نجومه نی وه زیران:

کابینه ی سییه م له ماوه ی ده ست به کاربوونییه وه تا ئه مرۆ، (۳۲) پروژه ی یاسای گرنگی پشکه ش به په رله مانی کوردستان کردوه، که سه رجه میان بو خزمه تکردنی هاوالاتییان و هینانه دی عه داله تی کومه لایه تی و هه نگاویان بو بووژاندنه وه ی ژیرخانی ئابووری هه ریمن له وانه:

۱. پروژه ی یاسای ده زگای شه هید.
۲. پروژه ی ته عدیلی "قانون الأحزاب" ژماره ۱۹۹۳.

۳. پرۆژهی یاسای پرۆژنامه نووسان.
۴. پرۆژهی "قانون النشر في الجريدة الرسمية".
۵. پرۆژهی دروستکردنی چوار پارێزگای نوێ له کوردستان.
۶. پرۆژهی بهیداخی کوردستان.

گیروگرتهکانی شەری ناوخوا و (PKK):

که لهو گیروگرتهکانهیه شەری ناوخوا دروستی کردوو، و بوونهته کۆسپ و ئاستهنگی گهوره له پرێگای بهرهو پێشهوهبردنی ولات و چهسپاندنی ئەزمونه دیموکراتیهکهمان، شه‌رعیهت و ئازادکردنی ته‌واوی هاوولاتیان له هه‌موو پرویه‌که‌وه، که هیوادارین به هۆی سیاسه‌تی واقیعبینانه و هێمن و مه‌به‌ده‌ئی پارتمان، سه‌رئه‌نجام هه‌ر چاره‌سه‌ر بکری‌ت.

گرفتێکی گه‌وره‌ی تری حکومه‌تی هه‌رێم له هه‌ر سێ کابینه‌که‌دا، بریتی بوو له، په‌فتاره‌کانی تیرۆریستان دژ به‌ به‌رژه‌وه‌ندی گه‌لی کوردستان له عێراقدا، که له سالی (۱۹۹۱)ه‌وه، واته له دواي راپه‌رینه‌وه بووه‌ته گیروگرفتێکی گه‌وره، و به فیتی دوژمنانی کورد و کوردستان به‌رۆکی کوردستانی عێراقی گرتۆته‌وه.

(PKK) وهك ئاشکرایه حزبیکی کوردستانی تورکیایه و بنکه و باره‌گاکانی جگه له (تیران و سوریا) هیناوه‌ته ناو خاکی ئیمه‌وه، و جگه له‌وه شه‌رانه‌ی هه‌تا ئیستا سه‌پاندوووه‌تی، له هه‌مان کاتدا بووه‌ته گرفتێکی گه‌وره له پێش ئاوه‌دانکردنه‌وی گونده‌کان، که تاكو ئیستا پتر له (۵۰۰) گوند پرێگای گه‌رانه‌وه‌ی خه‌لکیان لێ گه‌راوه، یا به هۆی تیرۆری (PKK)وه، چۆل کراون.

وێرای ئەمه مندال فراندن و خه‌لك هه‌لخه‌له‌تاندن و پاگه‌یاندنی چه‌واشه‌کاری له دژی کوردستانی عێراق، هه‌روه‌ها (PKK) بووه‌ته هۆی شه‌ر و تێکچوونی ئەمن و، ئاسایش له هه‌رێم و مایه‌ی تێکه‌لبوونی هێزی ده‌ره‌کی له کاروباری ناوخوا.

جگه له زیانی گیانی و مه‌عنه‌وی و نه‌فسی، ئەم دوو گرفته واته شه‌ری ناوخوا و (PKK) که به‌سه‌ر هه‌رێمدا سه‌پاون، بوونه‌ته هۆی نه‌زیفیکی گه‌وره‌ی ئابووری، که پێویسته بۆ به‌ره‌نگار بوونه‌وه و دیفاعکردن له هاوولاتیان و شه‌رعیهت و ئاینده‌ی گه‌له‌که‌مان سه‌رف بکری‌ت، که ئەگه‌ر بۆ ئاوه‌دانکردنه‌وه و په‌ره‌پێسه‌ندن به‌کار بهاتایه، ئەوا ده‌گه‌یشتینه قو‌ناغیکی تری بووژاندنه‌وه و پێشکه‌وتنی ولاته‌که‌مان.

گرفتي ئاو و کاره با:

جگه له وهی که کوردستان به گشتی له قهیرانی ئاو و وزه ی کاره بادایه، به هوی سیاستی (استغلال) ی رژیمه یه که له دوا ی یه که کانی عیراق، که چاره ی بنه پرتی ئه م دوو گرفته یان نه کردوو و ته نها به ته نگی تالان و خواردنی به روبرووی کوردستانه وه بووه، ئیمسال ولاته که مان تووشی بئ بارانی و وشکیه کی بیهاوتا بوون له میژووی خویدا، ئه م وشکیه بووه هوی خستنه پرووی هه ر دوو گرفت زور به زه قیه وه و به شیوه یه کی ئه وتو، که هه ولدان بو چاره سه ری هه ردوو گرفته که بیته یه کیک له کاره سه ره کی و هه ره گرنه گه کانی حکومه تی هه ریم و ریگا چاره ی خیرا و، درپژخایه نی بو بدوزریته وه و له پرژه و کاره کاند (افضلیه) تیان پئ بدریت، به تایه تی له ریگای بریاری (۹۸۶) هه:

أ. به نسبت ئاوه وه، وه ک چاره سه ری خیرا توانرا یه که م، به نسبت ئاوی خواردنه وه چه ندین بیری تازه به خیرایی لئ بدریت و، بو زوربه ی بیره کان و پرژه ی ئاوه کان به تایه تی له شاره گه وره کان و شاروچکه کان کاره با ی به رده وام دابین بکریت. هه روه ها چونکه پیشینه کی خیرای باری وشکی و گرفته کانی کرابوو، حکومه تی هه ریم به هاوکاری له گه ل (UN) و ریگخراوه مروییه کان، توانی پلانیکی داریژراوی فریاگوزاری دابنی و له ریگای هه ر سئ وه زاره تی، کشتوکال و ئاوه دانکردنه وه و شاره وانی جیه جئ کرا، ئه ویش به فریاکه وتن و چاککردنه وه ی پرژه خرابوووه کان و لیدانی بیری تازه له شوینی پیویست و دابینکردنی ئاوی خواردنه وه بو هاوولاتیان و ئاژهل و کشتوکال له گوند و شاروچکه کان به هوی تانکه ره وه. ب. بو ده ستنیشانکردنی گرفته کانی که می وزه ی کاره با له هه ریمدا و چاره سه رکردنیان، حکومه تی هه ریم دوو هیلی یه کسانی ده ستنیشان کردوو بو کارکردن:

یه که میان:

چاره سه ری کورتخایه ن به دابینکردنی خیرای بریکی دیاریکراوی کاره با بو پیداو یستییه خزمه تگوزارییه مروییه کان، وه ک تووری ئاو و نه خو شخانه کان.

دوو ه میان:

چاره سه ری درپژخایه ن، ئاماده کاری بو چاککردنه وه ی بری وزه ی به ره مه پتان به

شيوه يه کی ته و او، بو ئه م مه به سته له پړيگای برياری (۹۸۶) ۵۰۵، (۲۲۴) موه لیده ی ديزل به توانای (۱۰۰ تا ۵۰۰) کيلو فۆلت ئه مپير، بو بيره کانی ئاو و توپه کانی دابه شکردنی ئاوی خواردنه وه کپردراوه و به م زووانه داده مه زرين، ههروه ها تاكو مانگی ۷ سالی (۲۰۰۰) سى يه كه ی ته وليدی ديزل به وزه ی (۲۰) ميگاوات، له دهوك و ههولير و سليمانی داده مه زريت.

به نيسبه ت چاره سه ری بنه رته تيش، ديراسات به رده وامن بو دوزينه وه ی چاكترين شيوه ی چاره سه ر، كه به پای ئيمه دامه زراندى يه كه ی گه وره ی ته وليدی وزه يه، به به كارهيئانی مه وداى خوڤی (كوردستانى) وه ك به كارهيئانی ئاوی پرووباره كان و دروستکردنی سه د و ياخود به كارهيئانی خه لووزی به ردين، به تاييه تی بو هه ردوو پاريزگای دهوك و ههولير و به ستنه وه ی هيله کانی کاره باى هه ردوو پاريزگا به يه كه وه.

ئهم چاره سه ره بنه رته تيه و ئيعتمادکردنه سه ر مه وداى ئه وه لی خوڤالی، پيوستيه کی حه ياتيه به نيسبه ت ههولير و دهوك به تاييه تی، چونكه له سالانی دوایی جگه له كه می کاره با به گشتی و وشکی ئيمسال، کاره با له لايه ن حكومه تی مه ركه زى، کاره باى دهوك و (يه کيتی) کاره باى دوکان و ده ربه نديخان، وه ك چه کيکی سياسی به کار هيئاوه.

نه خوڤشى:

وه ك ئاشكرايه ولا ته كه مان به هو ی ئه م بارودوخه، تووشی چه ندين گرفتى نه ندروستی و كه می ده رمان بووه، جگه له وه ی له بنه رته تدا مه لبه ندى چه ندين نه خوڤشى بووه و، له و باره وه دوو چاری سه ره لدانى يه ك دوو نه خوڤشى ساری بووه كه پيوستى به كار و کارامه بيه کی زور هه بووه له لايه ن پزيشك و پسپوران و حكومه تی هه ريئمه وه به گشتی.

ئه ویش به هو ی پيشبيني خيراى گرفته كان و ئاماده کاری زوو بو ی، له دابينکردنی ده رمان و شوین و کاديران و ته و عيه ی ئيعلامی و وه رگرتنی ئيجرائاتی وقائی، توانراوه ئه و جوړه نه خوڤشيه کۆنترۆل بکريت و نه گاته راده ی وه باء. ئه م کاره له سالانی داهاتووشدا ده بيت به رده وام بيت تاكو چاره سه ری بنه رته تی گرفته كان.

چه کداری:

به هو ی بارى ناوخو و مه ترسييه کانی ده ره وه، کوردستان پرچه ك بووه. تا راده يه ك هاوالاتی بى چه ك نه ماوه و ديارده ی چه ك هه لگرتن يه كجار په ره ی سه ندووه، ئه م ديارده يه كه خو ی له خویدا ديارده يه کی ناشارستانى و ناشرينه، له هه مان کاتدا بوته هو ی

دروستبوونی گیروگرفتی گهوره به تايبه تی و، زۆر جاریش له سهر ته گهري زۆر بچووك بوته هوئی تاوانی گه وری وهك كوشتن، هه رچه نده حكومه تی هه ریم له پښگای دانانی پښنمایى و وه رگرتنى ئیجرائات، توانیویه تی تا پاده یه ك چاك كونترۆلى ئەم دیارده یه بكات، به تايبه تی له دهووك و تا حه دیکیش له شارى هه ولیر، به لام ئەم دیارده یه هه رماوه و ئەگه ر لى غافل بین ته شه نه ده كات و زه ره رىكى زۆر ده گه ینى به ئەمن و ئاسایشى هاوولاتیان و یاسا و بارى ئاسایش به گشتى. بۆیه لیره دا پيوسته ته وه به خه ینه روو كه به رده وامى له ئیجرائات و ته وعییه و هاوکارى نیوان هه موو ده زگانى كوردستان له م رووه وه پيوسته، به تايبه تی هاوکارى کادیرانى حزب و لپرسراوانى له شكرى كوردستان.

کارمەند و مووچه خۆران:

پاش پاپه رین و كشانه وه ی ئیداره ی حكومه تی مه ركه زى، له شكرىكى گه وره له كارمه ندانى حكومى، كه دامه زراوه ی رژیم بوون، بى سه ره پرشت و بى مووچه مانه وه، كه ژماره یان له و كاته دا، (۱۵۰،۰۰۰) كارمه ند پتر بوو، ئەم له شكره له مووچه خۆر به هوئی بارو دوخىكى تايبه تی و ولاتىكى ده وله مه ندى وهك عىراقى پيش حه ربى كه نداو دروست بىوو، حكومه تی هه ریم پاش دروستبوونی، بوو به وارسى ئەم له شكره به هه موو گیروگرفته كانییه وه، به تايبه تی گرفتى دا بینكردنى مووچه و چاككردنى بارى ژيانیان و به كاره ینانیا ن به شیوه یه كى گونجاو له گه ل پيوستى و به رژه وه ندىیه كانى هه ریمی كوردستان.

له دامه زراندى حكومه تی هه ریمه وه تاكو ئیستاش به هوئی سیاسه تی دامه زراندى لاوان و به تايبه تی ده رچووی زانكو و په یمانگاكان بو بنپرکردنى بیئیشى و، كه مكرده وه ی زاهیره ی كوچكردنى لاوانى خوینده وارمان بو ده ره وه ی هه ریم، له لایه كه وه و له لایه كى تریشه وه سیاسه تی رازیکردن و دامه زراندى هه ریمه كى یه كیتى له هه ردوو كابینه ی یه كه م و دووه مدا، ژماره ی ئەم له شكره گه یشته نزیكه ی (۲۰۰،۰۰۰) و پتریش جگه له خانه نشین.

هه رچه نده به شیكى زۆر له م كارمه ندانه فائىزن به لام له هه مان كاتیشدا، چاره سه رى ئەم گرفته په یوه ندى به (۲۰۰،۰۰۰) خیزانى كورده وه هه یه، بۆیه ده بیئت به شیوه یه كى واقعیانه و له سه ر بنه ماى ماف و پيوستى ئەو خیزانانه كه، به شیكى زۆرى دانیشتوانى هه ریم ده گریتته وه چاره سه ر بكریت، ئەوه ی شایانى باسه زۆرى كارمه ندانى جگه له وه ی خوئی له خویدا ئەركىكى گه وره ی سه رشانى حكومه تی هه ریمه، له هه مان كاتیشدا ئەو

زۆریه بۆته یه کێك لهو هۆکارانهی که ئاستهنگن له بهردهم چاک کردنی باری گوزهران و، ژبانی کارمندان خۆیان به تایبهتی و، له پرووی زیادکردنی مووچه و تهقدیمی خهدهمات بۆیان.

گرفتی زهویوزاری کشتوکال:

به کورتی له شۆرشى ۱۴ى گهلاویژی سالی ۱۹۵۸ چهندین یاسا ده‌رچوون، بۆ ریکخستنی باری کشتوکالی و چاره‌سه‌رکردنی کیشهی زهوی و جوتیاران، ئەم یاسایانه به‌گشتی ره‌چاوی زۆر لایه‌نی تایبه‌تمه‌ند به‌ به‌رژه‌وه‌ندی گشتیان نه‌کردوو، به‌تایبه‌تی پيشخستنی به‌ره‌می کشتوکالی و چه‌سپاندنی ئوسلوبیکی پيشکه‌وتوو له "ئینتاج و عه‌لاقاتی ئینتاجی زراعی"، که له خزمه‌تی به‌رژه‌وه‌ندی و ئابووری گه‌له کوردستاندا، بێت. سه‌ره‌رای ئەمانه‌ش ئەم یاسایانه زۆر جاریش به‌ شپوه‌یه‌کی چه‌واشه و به‌ مه‌به‌ستیکى ناپاکی حکومه‌ته یه‌ك له دواى یه‌که‌کانی عێراق دژی گه‌لی کورد و بزووتنه‌وه‌ی ئازادىخوازی، به‌کار هاتوو. تاكو ئیستاش ئەم پرسیاره‌ گرنگه‌ چاوه‌پوانی بارێکی ئاسایی تر و له‌ بارتره‌، بۆ چاره‌سه‌ریکی یاسایی زانستی و بنه‌په‌تی.

کۆچکردن بۆ ده‌ره‌وه:

یه‌کێك لهو گیروگرفت و نه‌خۆشیه‌ گه‌ورانیه‌ی دووچاری کۆمه‌لگای کورده‌واری بۆته‌وه، زاهیره‌ی کۆچکردن بۆ ده‌ره‌وه، ئەم زاهیره‌یه‌ جگه‌ لهو زیانه‌ مادی و مه‌عنه‌ویانه‌ی به‌ هه‌ریم و سیاسه‌تی خزمه‌تگوزاری ده‌گه‌یه‌نی، زبانی راسته‌وخۆش به‌ هه‌زاران خانه‌واده ده‌گه‌یه‌نی، که بۆته‌ هۆی سه‌رفکردنی هه‌موو مال و سامانیان بۆ گه‌یشتنه‌ ده‌ره‌وه و خۆ ته‌سليم‌کردن به‌ داها‌توویه‌کی نادیار، هه‌روه‌ها ئەم دیارده‌یه‌ بۆنه‌ هۆی دروستبوونی چه‌ندین نه‌خۆشی کۆمه‌لایه‌تی زه‌ره‌به‌خش. ئەم دیارده‌یه‌ش پێویستی به‌ دیراسه‌ت و چاره‌سه‌ر هه‌یه، هه‌رچه‌نده‌ هۆکاری سه‌ره‌کی ئەم دیارده‌یه‌ چاره‌سه‌رنه‌کردنی بنه‌په‌تی کیشه‌ی کورده‌ له‌ پرووی سیاسی و نێوده‌وله‌تی و ئەمنیه‌وه.

گه‌نده‌لی و نه‌خوشیه‌کانی کارگێری و به‌رپۆه‌بردن:

هه‌رچه‌نده‌ پتر له‌ حه‌وت ساله‌ حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان و په‌رله‌مانی کوردستان دامه‌زراون و هه‌رچه‌نده‌ دامه‌زرا‌ندنیان به‌ره‌می خه‌باتیکى له‌بن نه‌ها‌توو و سه‌ختی

شۆپشگېرانه و، قوربانیه کی بیهاوتای هه زاران پۆله ی به ئەمه کی ئەم گهل و نیشتمانیه، که له بنه پهدا داخوای گورانکاری شیوه و ئوسلوبی کار و مامله و به پړیوه بردنه له هه موو پرویه که وه، به شیوه یه که هه لقولای کارکردنی له بنده ست و به پړیوه پړینمای حکومه تیکی زۆردار و چهوسینه ر و له سه ره وه فاسد بو شیوه یه کی نوپى هه لقولای به رژه وه ندی گهلکی تینوو به ئازادی و بۆچوونیکى ديموکراتى و شۆپشگېرانه، به لام له زۆر له داموده زگانى حکومى و زۆر له کارمەندان به تاييه تى کۆنه کان، ئوسلوبى کار و به پړیوه بردن، گۆرانکاریه کی ئەوتۆ پینه گه یشتوو، زۆر جار وا بیر ده کریته وه حکومه ت هه ر حکومه ته، شه رت موچه وه رگرتنه و کات کوشتن. جارى واش هه یه واده زانرى حکومه تى هه ریم وارداتى له بن نه هاتوو له ژێرده ستدایه بۆیه هه ندیک به تهنگ مال و سامانى حکومه ت و گه له وه نایه ن، له کاره کانیا ن که مته رخنه من، له مه سروفاتدا په چاوى ته علیمات ناکه ن، بگره به کوردی جارى وا هه یه خه نجه ر له کا ده دن.

ئەمه و زۆر له نه خو شیه ناسراوه کانی ئیداراتى کۆن، وه ک فساد و به رتیل و دزی، راسته له پاده یه کی به ده ر زۆر نین به لام هه ن و پړیوست به چاره سه رکردن و ئیجرائات ده که ن، کابینه ی سییه م له م پروه شه وه به ره نگار بۆته وه و به رده وام ده بی ت له ئیجرائاتى کارى ئیدارى وه که هه موو کاریکى تر، شان به شانى شاره زایى و پاکى و بیروباوه ر به پاداشت و به سزا به ره و پېشه وه ده بریت.

ئەمانه هه ندیک بوون له و گیره گرفته هه نوو که یانه ی (آنى) که هه ن و پړیوستى چاره و مامله یان هه یه و چه ندین گرفتى تری ناوخۆ، جگه له گیرو گرفته سیاسى و نیوده وله تییه کانی هه ریم و ئاسته نگه کانی به ره و پېشه وه چوونى ئەم ئەزموونه، وه که نه بوونى ته عریفیکى یاسایى نیوده وله تى به رامبه ر به م بارودوخه ی کوردستان و، ئابلوو قه و نه بوونى پړگای په یوه ندی دروست به ده ره وه، و هاتوو چۆ ئاسایى بو هه ریم و مه ترسییه کانی سه ر هه ریم به گشتى.

پړیاری (٩٨٦):

پړیاری (٩٨٦)ى، نه ته وه یه کگرتوو ه کان، یه کیکه له پړیاره هه ره گرنه گه کانی کۆمه لگای ده ولى به رامبه ر به عیراق که که لکیکی زۆر و هاوکاریکى ته واوه بو چاره سه رکردنى گیرو گرفته کانی هه ریمی کوردستان و پېشخستنى.

به پړیاری ئەم پړیاره هه ر شه ش مانگ جارێک، وا ئیستا له شه شه مین، شه ش مانگیدا ن

واته (فیز) پێگا ده درێت به عێراق نهوتتیکى زۆر بفرۆشیت، نزیکهی چوار ملیار دۆلار، بگره پتر و له م پارهیەش بەشیکى (۱۳٪) راستهوخۆ له لایەن کارمەندانی نهتهوه یه کگرتوهه کان بۆ کوردستانی عێراق سهرف بکریت.

به ده ره جەى یه کهم بۆ خۆراک و ده رمان، پاشان بۆ پێویستییه مروقی و خزمه تگوزارییه کانى تر، وهك ئاو و کارهبا و خهسته خانه کان و پهروه ده و خویندنى بالآ و پێشه سازى خۆراکى و کشتوکال و ئاوه دانکردنه وه و نیشه جێکردنى ئاواره کان و پاکسازى مین، به هۆى ئەم پرپاره وه هه موو هاوولآتییهك، گه و ره و بچووک به شیکى گرنگی له پێداویستییه کانى خۆراکى، به بى پاره پى ده گات که ئەرکى گه و ره ی له سه ر شانى گشت هاوولآتییان لاهردوه و، به مه راستهوخۆ راده ی ژيانى له کوردستاندا به رز کردۆته وه.

گرنگی ئەم پرپاره ش له وه دایه که بۆ یه کهم جار لایه نیکى دۆستى نێوده وه لته تى، وهك (UN) به شى پاره ی کوردستان له حکومه تى مه رکه زى وه ربگریت و بۆ کوردستانی سه رف بکات، ههروه ها گرنگیه که ی له وه دایه که کوردستان به شیوه یه کى تايه تى مامه له ی له گه لدا، ده کریت و په چاوى به رژه وه ندىیه کان و پێویستییه کانى ده کریت که ئەمه ش مانایه کى سیاسى هه یه.

جگه له وه ی به هۆى راده ی پاره که ده رگایه کى گه و ره کراوه ته وه، بۆ چاککردنى بارى ژيانى هاوولآتییان و چاره سه رکردنى گیروگرفته کان و پر کردنه وه ی که موکوپرییه کان و بووژاندنه وه و ئاوه دانکردنه وه ی کوردستان، هه ر له یه کهم رۆژى ئیعلانى ئەم پرپاره و ئاشکرا بوونى، پارتى دیموکراتى کوردستان و ئەو کاته کوتله ی وه زارى پارتى به پریه وه چوون و راستهوخۆ که و تنه کار، بۆ ئاسانکردنى چه سپاندن و جیه جێکردنى پرپاره که و ده ستنیشانکردنى ئەوله و یاته پێویستییه کانى کوردستان به پێچه وانە ی لایه نه کانى تر، که نه یانتوانى ئیستیعابى ئەو که لک و ئیجابیاته زۆره ی ئەم پرپاره بکه ن.

ئێستاش پاش تپه پر بوونى پتر له (۳) سأل به سه ر ده رچوونى ئەو پرپاره، به ره هه م و ئەنجامه کانى ئاشکرا بوون، سه ره رپای زه حمه ت و خاوى ده سته کاربوون له سه ره تای فیزی یه که مه وه، به لآم فیز له دواى فیز کاره کان باشتر و خیراتر ده که ین و به رپوه ده چن و، خبه ی هه ردوولا واته حکومه تى هه رپم و کارمەندانى (UN) له م بواره دا زیاتر ده بییت و ههروه ها هاوکاریان.

کابینه ی سییه مى حکومه تى هه رپم له دامه زراندىیه وه، بایه خیکى ئیجگار زۆر و

تاییه تی بهم بریاره و جیبه جیکردنی داوه، به دیراسات و به سیمینارات و کۆنفرانس و کۆبوونهوه و دروستکردنی لیژنه کان (له لیژنه ی بالآوه تاكو لیژنه کانی خواره وه له ههر وهزارتیک) و، ئاماده کردنی پئویستییه کان و ده برپینی راو بوچوون و ناردنی موزه کیرات و په یوه ندی به باره گای (UN) له نیو یۆرک و دانوستاندن، له گه ل هه موو لیپرسراوانی (UN) که دینه کوردستان و ئه وانیه ی لیره کار ده که ن و، دا کۆکی له سه ر پئویستی و (افضلیات) و به رژه وه ندی کوردستان و پاراستنی تاییه ته ندیه که ی و زیاد کردنی رۆلی گه لی کوردستان و حکومه تی هه ریم له بریاردان و جیبه جیکردنی پرۆژه و پئویستییه کان.

له م بواره دا ده توانین بلیین، له گه ل کاردا ورده که موکوپییه کان چاره سه رکارون و، هاوکاری له گه ل (UN) پتر بووه و راو بوچوونه کانی حکومه تی هه ریم کاریگه رن و به جدی وهرده گیرین و په چاو ده کرین.

هه رچه نده له جیبه جیکردنی ئه م بریاره، هیشتا هه ندی مه شاکیل که حکومه تی مه رکه زی دروستی ده کات وه ک گه یانندی ده رمان و دواخستنی ئامیر و مه کینه و ئۆتۆمییل، به لام به رامبه ر به مه ش ئه م بریاره ده رگایه کی فراوانی له به رده م گه له که مان کردۆته وه، بۆیه پئویسته هه میشه به و ئی تیجا هه کار بکه یین، که ئه م بریاره به رده وام بییت و به ریکوپیکی ئه نجام بدرییت، له م رووه شه وه پئویسته به رده وام بین له دا کۆکیکردن له سه ر زامن کردنی به شی کوردستان، له دا هاتی نه وتی ولاته که مان له کاتی کۆتاییه یان به م بریاره، یا له کاتی هه لگرتنی ئابلووقه له سه ر عیراق، هه روه ها دا کۆکیکردن له سه ر گه یانندی که لوپه ل راسته وخۆ بۆ کوردستان چ له رینگای ولاتانی دراوسپۆه، چ راسته وخۆ و به کاره یینانی فرۆکه خانه کانی هه ولییر و هه ریر و بامه پنی، یان هه ر رینگایه کی تر و زیاد کردنی رۆلی حکومه تی هه ریمی کوردستان له بریاردان و، جیبه جیکردنی پئویستییه کان و چه سپاندنی بۆچوونی حکومه تی هه ریم، بۆ چاره سه رکردنی کیشه کانی ئاو و کاره با به ده ره جه ی یه که م، پاش خۆرک و ده رمان.

پیشناریه کان:

بۆ پته وکردنی ئه رک و کاری حکومه تی هه ریمی کوردستان و که م کردنه وه ی که موکوپییه کان و ئاسان کردنی ئیشوکاره کان و رینگه گرتن له هه ل و هه ر پیشیلکارییه کدا، به باشمانزانی ئه م پیشنهاده بکه یینه روو:

۱. پیوسته پشتگیری کی ته واو له لیژنه‌ی چاودیژی نه‌نجومه‌نی وه‌زیران و، وه‌زاره‌نی دارایی بکری و وه‌زاره‌ته‌کان هاریکاریان بکه‌ن و به‌قسه‌یان بکه‌ن.
۲. هه‌روه‌ها پیوسته پالپشتی و پشتگیری ته‌واوی لیژنه‌ی چاودیژی پرۆژه‌کان بکری، تا بتوانن متابعه‌ی ته‌واوی پرۆژه‌کان بکه‌ن.
۳. پیوسته نه‌نجومه‌نی پلاندانان (مجلس تخطیط) هه‌بی و لیژنه‌ی بالای بریاری (۹۸۶) که هه‌رکی توکمه‌کردنی میکانیزی کارکردنی وه‌زاره‌ته‌په‌یوه‌نداره‌کان و پاریزگه‌کانه، که ئیستا کاری نه‌نجومه‌نی پلاندانان ده‌کات، ده‌کری له‌ئاینده‌جیگه‌ی نه‌نجومه‌نی پلاندانان بگریته‌وه.
۴. بو‌ئه‌و وه‌زاره‌تانه‌ی که په‌یوه‌ندییه‌کی ئورگانیکیان پیکه‌وه‌هه‌یه‌ده‌کری:
 - أ. هه‌ردوو وه‌زاره‌تی داد و ئه‌وقاف بکه‌ین به‌یه‌ک.
 - ب. له‌به‌ر ئه‌وه‌ی هه‌ردوو وه‌زاره‌تی ئیشغال و ئاوه‌دانکردنه‌وه‌له‌زۆربه‌ی کاره‌کانیدا، هه‌مان ئیشی یه‌کتر ده‌که‌ن، ده‌توانری بکرین به‌یه‌ک وه‌زاره‌ت.
 - ج. هه‌روه‌ها ده‌شی وه‌زاره‌تی ته‌ندروستی به‌ته‌نیا بی و، کاروباری کۆمه‌لایه‌تیش بکری به‌وه‌زاره‌تیکی سه‌ربه‌خۆ.

ئه‌مه‌به‌چه‌ند پینشیاری تر راپۆرته‌که‌ده‌وله‌مه‌ند ده‌که‌ین:

۱. دروستکردنی دیوانی په‌قابه‌ی مالی بالا‌راسته‌وه‌خۆ، له‌ژیر ئیشرافی جه‌نابی سه‌روکی پارٹی بو‌چاودیژی دارایی هه‌موو ده‌زگا و حزبه‌کانی هه‌ریمی کوردستان.
۲. پیوستی هه‌نگاوه‌هاو‌پشتن بو‌دامه‌زراندنی مه‌جلسی بالای ته‌ختیت شان به‌شانی ئه‌و هه‌نگاوانه‌ی له‌لایه‌ن حکومه‌تی هه‌ریم که تاکو ئیستا هاو‌پژراون.
۳. دیراسه‌تکردنی دامه‌زراندنی مه‌جلس خدمه‌له‌کاتیکی گونجاو و له‌باردا به‌پیی به‌رژه‌وه‌ندی هه‌ریم، هه‌روه‌ها مه‌جلس انطبای ئیداره‌ی گشتی.
۴. بایه‌خدانی زیاتر بو‌په‌ره‌پیدان و پیش خستنی زمانی کوردی، له‌هه‌موو ده‌زگا‌کانی حکومه‌تی هه‌ریم و به‌تایبه‌تی په‌روه‌رده و خویندنی میژوویی و جوگرافیای کوردستان.
۵. زیاتر هه‌نگاوانان به‌ره‌و پته‌وکردنی هه‌ماه‌ه‌نگی و کاری هاوبه‌شی ده‌زگا ئیداری و حزبییه‌کان.
۶. جیبه‌جیکردنی یاسا له‌چاره‌سه‌رکردنی گه‌نده‌لی و نه‌خۆشییه‌کانی به‌رپوه‌بردن.
۷. دیراسه‌تی تیروته‌سه‌لی گرفتی زه‌وی و کشتوکالی به‌مه‌به‌ستی چاره‌سه‌رکردنی بنه‌په‌رتی

کيشه که له بهرزه وه ندى پيشخستنى ئابوورى کوردستان بيت.

جىي باسه که ئەم پيشنيارانە، لیکۆلینه وه و دیراسه تی پيوسته و پيوستى به وتوويز ههيه، ده توانرئ که ئەوهی له بهرزه وه ندى گه لی کوردستانه، جییه جیي بکهين و بریاری به سهر بدهين.

ئاوهردانه وه يهك:

که حکومه تی هه ریمی کوردستان پێك هات، ده مانزانی که ئه رکێکی گه وه له ولاتیکى ويران کراودا که وتوته سهر شانمان، ئەوسا ياسا به لاوه نرابوو، ژيانى هاوولاتیيان دوور بوو له ئاسووده گی و ئاسایش، تاوان زۆر بوو، پریگاو بانه کامان و ويران کرابوون، پرده کامان رووخیزابوون، کاره با برابوو، په یوه ندى نیوان شاره کامان پچرابوون، کارگه کامان له کار کهوتبوون و بارى ئابووریمان ئیفلیج و لاواز بوو، ده رمان و خۆراک نه مابوو، کتیب و پینوس و پيوستى قوتابخانه کامان برابوون و (۵،۰۰۰) گوندمان له گه ل خاکدا یه کسان کرابوون، میلله ته که مان دووچاری کاره ساته کانی ئەنفال و کیمیاباران و پراگواستن بوو، به ئی ده مانزانی ئه رکێکی گه وه کاریکى زۆر قورس له سهر پریگامان دایه.

حکومه تی هه ریمی کوردستان به پشتگیری هه موو دلسۆزانی گه له که مان، که وته کار بئ گویدانه ئەو هه موو که موکوپیه و کۆسپ و ته گه ره له بننه هاتووانه.

ئىستا ئەگه ر ئاوپێک له دواوه بدهينه وه و سه یریکى بارودۆخى ولاته که مان بکهين و بنوارپن ئيمپرو که چۆنه؟ بۆمان ده رده که وئى که قۆناغیکى چه ند سه ختمان بریوه، ياسا تا راده يهك به رقه رار بووه، داموده زگاگان دامه زراون و هاوولاتیيان ئەمین له سه روسامانیان و له ئاسایش و ئارامیه کی چاکتردا ده ژین، بازارمان بوو ژاوه ته وه و پریگاو بانمان چاک کراونه ته وه، په یوه ندى نیوان شار و شاروچکه کامان دروست بوته وه، کاره با هه رچه ند که مه به لام هه مانه، قوتابخانه کامان به رده وامن له فیرکردنى منداله کامان، زانکۆ کامان پسپور پئ ده گه یه زن، کارگه کامان که وتوونه ته وه گه ر و به شى زۆرى دیهاته کامان ئاوه دان کراونه ته وه.

راسته که ممان بریوه و زۆرمان له پيشه، به لام به مه سه ره برزین که توانیمان خزمه تی کوردستانی خۆشه وىست بکهين، و به وه شانازی ده کهين که پارتي سه لماندی کورد ده توانئى حوکمرانى خوی بکات.

فہیسی یه کهم:

کۆی گشتی تهرخانکراو: له مانگی ۱/۱۹۹۷ تا کو ۶/۱۹۹۷ (۲۶۰,۰۰۰,۰۰۰ \$US).

کهرته کان	تهرخانکراو \$US	% له کۆی گشتی	خهرجکراو \$US	ماوه \$US
خۆراک	۱۲۲,۵۳۰,۰۰۰	۴۷,۱۲۷	۱۲۱,۹۲۳,۲۴۰	۶۰۶,۷۶۰
تهندروستی	۳۹,۲۰۰,۰۰۰	۱۵,۰۷	۲۸,۷۰۵,۳۷۸	۱۰,۴۹۴,۶۲۲
کارهبا	۲۳,۲۷۰,۰۰۰	۸,۹۵	۱,۵۱۳,۲۱۴	۸,۱۳۷,۸۸۶
ئاو و ئاوهرۆ	۲۰,۲۰۰,۰۰۰	۷,۷۷	۱۸,۰۸۳,۸۶۴	۲,۱۱۶,۱۳۶
کشتوکال	۲۰,۱۵۰,۰۰۰	۵,۸۲	۱۹,۰۱۹,۶۸۷	۱,۱۳۰,۳۱۹
پهروهرده	۱۵,۱۵۰,۰۰۰	۴,۶۱	۱۱,۳۹۲,۷۰۷	۳,۷۵۷,۲۹۳
دوو باره نیشته چیکردن	۱۲,۰۰۰,۰۰۰	۰,۹۶	۱۰,۶۱۳,۷۲۶	۱,۳۸۶,۲۷۴
مین هه لگرتنه وه	۲,۵۰۰,۰۰۰	۱,۹۲	۲,۴۴۶,۸۱۷	۵۳,۱۳۳
تغذیه (خۆراک)	۵,۰۰۰,۰۰۰	۳,۰۷	۴,۰۴۶,۵۷۵	۹۵۳,۴۲۵
کۆی گشتی	۲۶۰,۰۰۰,۰۰۰	%۱۰۰	۲۳۱,۳۶۴,۱۵۸	۲۸,۶۳۵,۸۴۸

فہیسی دووہم:

کۆی گشتی تهرخانکراو: له مانگی ۱۹۹۷/۷ تاکو ۱۹۹۷/۱۲ (\$US ۲۶۰,۰۰۰,۰۰۰).

ماوه \$US	خه رجکراو \$US	% له کۆی گشتی	تهرخانکراو \$US	که رته کان
۱۱,۷۴۳,۴۸۰	۱۱۰,۷۵۶,۵۲۰	۴۷,۱۱	۱۲۲,۵۰۰,۰۰۰	خۆراک
۲۷۶,۷۴۷	۱۱۳,۲۳۲,۳۵۳	۱۵,۰	۳۹,۰۰۰,۰۰۰	ته ندروستی
۱۸,۵۷۹,۳۳۷	۷۲۰,۶۲۳	۷,۴۲	۹,۳۰۰,۰۰۰	کارهبا
۷,۴۳۱,۵۰۱	۱۲,۵۶۸,۴۹۹	۷,۷	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	ئاو و ئاوهرۆ
۲,۶۹۹,۳۷۲	۲۳,۳۰۰,۶۲۸	۱۰,۰	۲۶,۰۰۰,۰۰۰	کشتوکال
۸,۳۱۲,۳۵۵	۶,۹۸۷,۶۴۵	۵,۸۸	۱۵,۳۰۰,۰۰۰	پهروه رده
۱,۳۰۹,۷۹۰	۴,۸۴۰,۲۱۰	۲,۳۶	۶,۱۵۰,۰۰۰	دوو باره نیشته چیکردن
۰	۲,۶۶۸,۰۰۰	۱,۰۲	۲,۶۶۸,۰۰۰	مینه لگرتنه وه
۲,۱۴۴,۵۱۰	۶,۹۳۷,۴۹۰	۳,۴۹	۹,۰۸۲,۰۰۰	تغذیه (خۆراک)
۷۹,۸۹۷,۱۳۲	۱۸۰,۱۰۲,۸۶۸	%۱۰۰	۲۶۰,۰۰۰,۰۰۰	کۆی گشتی

فہیسی سیئہ م:

کۆی گشتی تهرخانکراو: له مانگی ۱۹۹۸/۱ تاکو ۱۹۹۸/۶ (US\$ ۲۶۰,۰۰۰,۰۰۰).

کهرته کان	تهرخانکراو \$US	% له کۆی گشتی	خهرجکراو \$US	ماوه \$US
خۆراک	۱۲۲,۵۰۰,۰۰۰	۴۷,۱۱	۱۰۳,۹۵۶,۵۲۷	۱۸,۵۴۳,۴۷۳
تهندروستی	۲۸۵,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۹۶	۶,۶۱۶,۴۴۶	۲۱,۸۸۳,۰۵۴
کارهبا	۲۶,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰	۲۵,۲۰۸	۲۵,۹۷۴,۷۹۲
ئاو و ئاوهپۆ	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۷,۶۹	۸,۵۷۰,۱۲۶	۱۱,۴۲۹,۸۷۴
کشتوکال	۲۶,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰	۱۳,۱۰۱,۲۵۱	۱۲,۸۹۸,۷۴۹
پهروهرده	۱۷,۰۰۰,۰۰۰	۶,۵۳	۳,۴۵۵,۰۵۹	۱۰,۲۴۳,۸۶۱
دوو باره نیشته جیکردن	۱,۱۰۰,۰۰۰	۴,۲۳	۶,۷۵۶,۱۳۹	۷,۵۴۴,۹۴۱
مینهه لگرتنه وه	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰,۳۸	۹۸۳,۳۶۵	۱۶,۶۵۳
تغذیه (خۆراک)	۸,۰۰۰,۰۰۰	۳,۰۷	۶,۰۴۰,۳۱۹	۱,۹۵۹,۶۸۱
کۆی گشتی	۲۶,۰۰۰,۰۰۰	%۱۰۰	۱۴۹,۵۰۴,۴۴۰	۱۱۰,۴۹۵,۵۶۰

فهيسی چواره م:

کوی گشتی تهرخانکراو: له مانگی ۱۹۹۸/۷ تا ۱۹۹۸/۱۲ (۳۲۹.۵۹۰.۰۰۰ \$US).

کهرته کان	تهرخانکراو \$US	% له کوی گشتی	خه رجکراو \$US	ماوه \$US
خوراک	۱۳۶,۰۰۰,۰۰۰	۴۱,۲۶۳	۸۸,۸۷۴,۸۶۵	۴۷,۱۲۵,۱۳۵
ته ندروستی	۲۱,۰۰۰,۰۰۰	۶,۳۷	۳۶۱,۴۰۲	۲۰,۶۳۸,۵۹۸
کاره با	۷۳,۷۰۰,۰۰۰	۲۲,۳۶۱	۲,۵۳۲,۷۸۷	۷۱,۱۶۷,۲۱۳
ثاو و ثاوه پړۆ	۱۰,۳۰۰,۰۰۰	۳,۱۲۵	۴,۶۶۸,۴۴۷	۵,۳۰۱,۵۵۳
کشتوکال	۲۴,۰۰۰,۰۰۰	۴,۲۸	۳۲۶,۴۹۸	۲,۰۷۴,۳۰۲
پهروه رده	۷۱,۰۰۰,۰۰۰	۵,۱۵۸	۱,۰۰۳,۴۳۱	۱۵,۹۹۶,۵۶۹
دووباره نيشته جيکردن	۳۰,۰۰۰,۰۰۰	۹,۱	۳۵۲,۱۱۹	۲۶,۴۰۷,۸۸۱
مينه له گرتنه وه	۶,۰۹۰,۰۰۰	۱,۸۴۷	۰	۶,۰۹۰,۰۰۰
تغذيه (خوراک)	۱۱,۵۰۰,۰۰۰	۳,۵	۲۶۹,۸۶۹	۱۱,۲۰۳,۱۳۱
کوی گشتی	۳۲,۹۵۰,۰۰۰	%۱۰۰	۱۰۴,۹۱۶,۴۱۸	۲۰۶,۰۰۴,۳۸۲

فہیسی پینجہم:

کۆی گشتی تهرخانکراو: له مانگی ۱/۱۹۹۹ تاکو ۶/۱۹۹۹ (۲۷،۹۳۰،۰۰۰ \$US).

کهرته کان	تهرخانکراو \$US	% له کۆی گشتی	خهرجکراو \$US	ماوه \$US
خۆراک	۱۶،۵۰۰،۰۰۰	۵۹،۲۹	۱،۰۹۶،۲۵۴	۱۶۴،۵۰۳،۷۴۶
تهندروستی	۲۱،۰۰۰،۰۰۰	۷،۵	۰	۲۱،۰۰۰،۰۰۰
کاره با	۳۸،۰۰۰،۰۰۰	۱۳،۶	۰	۳۸،۰۰۰،۰۰۰
ئاو و ئاوهرۆ	۷،۵۰۰،۰۰۰	۲،۶۸	۰	۷،۵۰۰،۰۰۰
کشتوکال	۱۱،۹۰۰،۰۰۰	۴،۲۶	۰	۱۱،۹۰۰،۰۰۰
پهروه رده	۹،۳۰۰،۰۰۰	۳،۳۳	۰	۹،۳۰۰،۰۰۰
دوو باره نیشته چیکردن	۱۳،۲۰۰،۰۰۰	۴،۲۷	۰	۱۳،۲۰۰،۰۰۰
مینهه لگرتنه وه	۳،۰۰۰،۰۰۰	۱،۰۷	۰	۳،۰۰۰،۰۰۰
تغذیه (خۆراک)	۹،۸۰۰،۰۰۰	۳،۵	۰	۹،۸۰۰،۰۰۰
کۆی گشتی	۲۷۹،۳۰۰،۰۰۰	%۱۰۰	۱،۰۹۶،۲۵۴	۲۷۸،۲۰۳،۷۴۶

پاشکۆ

بۆ پتر زانیاری له سهر ژماره‌ی فه‌رمانبه‌ران و ژماره‌ی قوتابیان و مامۆستایان و ئەندازیاران و مافه‌روه‌ران، به‌ گۆڤه‌ی ئەم خشته‌یه‌ی خواره‌وه‌ ئاماری هه‌ریه‌ك له‌م توێژانه‌ی سه‌ره‌وه‌، به‌م شێوه‌یه‌ی خواره‌یه‌:

زانکۆی سه‌لاحه‌دین - هه‌ولێر				
الملاحظات	عدد الطلبة	عدد التدريسيين	الكلية	
	١,٠٠٧	٩٨	كلية العلوم	١
	٩٥٠	٦٣	كلية الهندسة	٢
	١,٥٠٦	٧٨	كلية الاداب	٣
	٦٧٦	٣٦	كلية الادارة	٤
	١,٣٥٨	١٠٣	كلية التربية	٥
	٦٠٦	٦٤	كلية الطب	٦
	٦٩٢	١٢	كلية القانون	٧
	٤٧٨	٥	كلية الحقوق	٨
	٧٨	١١	كلية الاسنان	٩
	٦٠	٣٣	كلية الزراعة	١٠
	٣١	٥	كلية الصيدلية	١١

	۵۵	۱۲	كلية التربية الرياضية	۱۲
	۷,۵۲۴	۵۲۴	المجموع	

زانکۆی دهۆک				
الملاحظات	عدد الطلبة	عدد التدريسين	الكلية	
	۲۲۵	۵+۳۱ عقد	كلية الطب	۱
	۲۴۵	۲+۲۷ عقد	كلية الهندسة	۲
	۲۱۵	۲+۳۳ عقد	كلية الزراعة	۳
	۱۷۱	۳+۱۴ عقد	كلية الادارة	۴
	۳۵۶	۱+۲۴ عقد	كلية الاداب	۵
	۲۶۲	۱+۱۰ عقد	كلية الشريعة	۶
	۱۱۱	۳+۱۲ عقد	كلية العلوم	۷
	۹۰	۲+۵ عقد	كلية القانون	۸
	۲۲	۱+۳ عقد	كلية البيطرة	۹
	۱,۶۹۷	۲۰+۱۵۹ عقد	المجموع	

مؤسسة المعاهد الفنية						
الملاحظات	عدد الطلبة	عدد التدريسيين			معاهد	
		بكالوريوس	دبلوم عالي	ماجستير		
مرحلة ١ - ٢	١,٠٧١	١٣	٦	٢١	معهد فني اربيل	١
مرحلة ١ - ٢	٣٠٥	٣	١	١٩	معهد فني دهوك	٢
فقط مرحلة ١	٢٩	٠	٠	١	معهد فني شقلاوة	٣
	١,٤٠٥	١٦	٧	٢٣	المجموع	

المجموع الكلي		
الملاحظات	الطبة	التدريسيين
	١٠,٦٣٦	٢٠+٧١٥ عقد+٧ دبلوم

١٧,٧٢٢	ژماره شههيدان
٢,٤٨٠	ژماره ي ئه نفال
٥٥٥ ٢٢٥ ٧٨٠	ژماره ي دكتوره كان أ _ هه ولير ب _ دهوك كوي گشتي:
٣,٠٠٠	ژماره ي ئه ندياره كان له هه ولير و دهوك
١,٢٣٠	ژماره ي ئه ندياري كشتوكال له هه ولير و دهوك

<p>ئەلف - سالى (۱۹۹۶ - ۱۹۹۷) بۆ ھەولپىر و دەھۆك (۱،۳۶۶،۴۲۲) بۆ خويىندى سەرتايى و (۴۷۹،۴۱۵) بۆ خويىندى ناوھىندى و دواناواھىندى.</p> <p>ب - سالى (۱۹۹۷ - ۱۹۹۸) بۆ ھەولپىر (۱۷۲،۴۱۵) بۆ خويىندى سەرتايى و (۱۷۲،۴۶۳) بۆ خويىندى ناوھىندى و دواناواھىندى</p> <p>ج - سالى (۱۹۹۸ - ۱۹۹۹) ناوھىندى و دواناواھىندى (۴۳۷،۵۸۲) بۆ خويىندى سەرتايى و (۱۷۲،۴۶۳) بۆ خويىندى ناوھىندى و دواناواھىندى. كۆي گىشتى ھەر سى سال (۲،۲۹۵،۹۶۸) پەرتووك.</p>	<p>ژمارەى پەرتووكەكان كە لە بەغدا ھاتوون بە رېگاي يونيسف</p>
<p>۳۸۲</p>	<p>ژمارەى مافپەروھەران لە ھەولپىر و دەھۆك</p>

مه‌لومات ده‌باره‌ی بریاری (۹۸۶) تا ۱۹۹۴/۴/۳۰

کۆی گشتی ته‌رخانکراو	% جییه‌جیکراو	کۆی گشتی ماوه	کۆی گشتی خه‌رجکراو	که‌رته‌کان
۶۶۹،۱۳۰،۰۰۰	۶۹،۱۷۴	۲۴۲،۵۲۲،۵۹۴	۴۲۶،۶۰۷،۴۰۶	خۆراک
۱۴۸،۷۰۰،۰۰۰	۳۱،۳۸۳	۱۰،۲۶۳،۵۲۱	۴۷،۰۰۶،۴۷۶	ته‌ندروستی
۴۳،۳۸۲،۰۰۰	۴۷،۰۸	۲۶،۰۶۰،۷۴۷	۱۷،۳۲۱،۲۵۳	تغذیه (خۆراک)
۱۸۰،۲۷۰،۰۰۰	۱۴،۴۶	۱۶۱،۸۵۹،۲۶۸	۱۸،۴۱۰،۷۳۲	کاره‌با
۱۰۸،۰۵۰،۰۰۰	۴۹،۵۹۴	۴۹،۳۷۱،۹۴۲	۵۸،۶۷۸،۰۵۸	کشتوکال
۷۸،۰۰۰،۰۰۰	۴۸،۷۴۸	۳۳،۷۷۹،۰۶۴	۴۴،۲۲۰،۹۳۶	ئاو و ئاوهرۆ
۱۵۲،۵۷۸،۰۰۰	۷۰،۹۱	۹۱۵،۷۶۸	۹،۶۵۱،۲۶۹	مینه‌ه‌لگرتنه‌وه
۷۲،۳۵۰،۰۰۰	۴۲،۱۰۶	۴۹،۸۴۸،۸۸۶	۲۲،۵۰۱،۱۱۴	دوو‌باره نیشته‌جیکردن
۷۳،۷۵۰،۰۰۰	۳۳،۳۰۲	۴۷،۶۱۰،۰۷۸	۲۶،۱۳۹،۹۲۲	په‌روه‌رده
۱،۵۲۶،۲۱۰،۰۰۰	---	۷۲۲،۹۰۵،۸۶۸	۶۷۰،۵۳۷،۱۶۶	کۆی گشتی

<p>۳۶،۲۹۶ کم ۲</p>	<p>رووبەری ھەریمی کوردستان</p>
<p>أ - ھەولیر ۱،۱۴۴،۳۳۰ ب - دھۆک ۷۲۸،۴۷۰ ج - سلیمانی و کەرکوک ۱،۴۴۲،۴۹۷</p>	<p>دانیشتووانی ھەریمی کوردستانی نازاد</p>
<p>أ - ھەولیر ۲۰۸،۷۳۰ ب - دھۆک ۱۱۴،۰۰۲</p>	<p>پسولە ی خۆراک</p>
<p>۵۰،۸۹۷ ۹،۷۶۵</p>	<p>ژمارە ی ئاوارەکان لە ھەولیر ژمارە ی پسولە ی خۆراکیان</p>
<p>أ - ژمارە ی کۆرەکان: ۲۴۵،۰۷۱ ب - ژمارە ی کچەکان: ۱۷۰،۳۸۰ کۆی گشتی: ۴۱۵،۴۵۱</p>	<p>ژمارە ی قوتابیان لە ھەولیر و دھۆک</p>
<p>أ - سەرەتایی: ۱،۱۹۸ ب - ناوەندی: ۱۱۷ ج - دواناوەندی: ۱۱۲ د - ئامادەیی: ۲۳ ه - تەکمیلی: ۲۷</p>	<p>ژمارە ی قوتابخانەکان لە ھەولیر و دھۆک</p>

<p>أ - مامۆستای پیاو: ۷،۸۶۱ ب - مامۆستای ئافرهت: ۱۲،۵۴۸ کۆی گشتی: ۲۱،۳۰۹</p>	<p>ژماره‌ی مامۆستایان له هه‌ولێر و دهۆك</p>
<p>۱۰۲،۰۰۰</p>	<p>ژماره‌ی فه‌رمانبه‌ران له هه‌ولێر و دهۆك</p>
<p>۱۹،۰۰۰</p>	<p>ژماره‌ی خانه‌نشین کراوه‌کان له هه‌ولێر و دهۆك</p>

پارہی کرینی دەرمان له لایه ن وهزارهتی ته ندروستی له

(۱۹۹۶/۱۰/۱ تا وه کو ۱۹۹۹/۹/۱)

دۆلار (\$ ۱,۰۷۴,۲۱۳)	نه خوښخانه و بنکه ته ندروستییه کان له هه ولییر و دهۆک
دینار (۱,۶۳۳,۷۱۶)	تأمین صهی دهۆک
دینار (۲,۰۲۳,۰۰۰)	عیاداتی شهعی له هه ولییر و دهۆک (تمویل ذاتی)
دینار (۳۸,۳۲۹,۰۰۰)	به ریوه به رایه تی دابه شکردن و کرینی دەرمان (تمویل ذاتی)

پروگرام و پەپرهوی ناوڤوی پارٹی دیموکراتی کوردستان

له کۆنگرهی دوازدهههه می پارٹی

که له ۶-۱۴/۱۰/۱۹۹۹ دا به ستر

برپاری له سهه دراوه*

پروگرام

مادهی یه که م: پارٹی (پارٹی دیموکراتی کوردستان)

پارٹیکی دیموکراتی پیشکەوتنخوازی جه ماوه ریبیه، باوه پری به مافه کانی مروڤ و هینانه دی عه داله تی کۆمه لایه تی و مافی چاره ی خۆنووسینی میلله تان هه یه و له بهر پۆشنایی میژووی میلله تی کورد و ئه زموونی بزووتنه وه ئازادیخوازه که ی و که له پوری نیشتمانی و خه باتگێرانه ی ده وله مهندی بارزانی نه مرده خه بات ده کات و سوود له تاقیکردنه وه ی گه لان وه رده گریت به شیوه یه که که له گه ل واقیعی کوردستاندا بگونجیت.

مادهی دووه م: ئامانجه نه ته وه ییبه کان

۱. پارٹی باوه پری به وه هه یه که نه ته وه ی پارچه پارچه کراوی کورد وه که هه موو میلله تانی جیهان مافی برپاردانی چاره نووسی خۆی به دهستی خۆی بی.

۲. پارٹی له پیناوی به دیه پینانی حوکمیکی دیموکراتی په رله مانی فیدرالی (ئیتیحادی) له عیراقد له سهه بنچینه ی ده ستوریکی فیدرالی خه بات ده کات که ریزگرتن له مافه کانی مروڤ و فره حزبی و یه کسانی له به رده م یاسا و مافی چاره ی خۆنووسینی گه لی کوردستانی عیراق مسۆگه ر بکات که په رله مانی کوردستان له م قۆناغه دا به شیوه ی فیدرالیزم و به پتی راستیه نه ته وه یی و میژووی و جوگرافییه کان له چوارچۆیه ی کۆماری

عیراقدای دیاری کردوو و مسۆگه رکردنی به شداری گه لی کوردستان له ده زگا کانی حوکمی ئیتیحادی ناوهندی و له تهواوی داموده زگا کانیدا و له ده رکردنی بریاری سیاسی عیراقدایا. ۳. پارتيما پهیوهندی ديموکراتي و دۆستانه ی له گه ل سهرجه م حزه کانی سهر گۆره پانی کوردستاندا ههیه، ئهوانه ی که له لایه ن حکومه تی ههریمه وه مۆله تیان پی دراوه و به رده وام بۆ به هیزکردنی ئه و په یوه ندیانه و په ره پیدانی کاری هاوپه یمانی له سهر بنچینه ی پره نسپی ديموکراتي تی ده کۆشیت و له هه مان کاتدا له پیناوی هینانه دی یه کیتی نیشتمانی سهرتاسه ری له کوردستانی عیراقدای خه بات ده کات.

ماده ی سیه م : ديموکراسی و سهره ری یاسا و مافه کانی مرۆف

۱. پارتي وه ک ئامانج و ریباز و شیوازی ئیتیزام به ديموکراسی ده کات و هه ولی به دیه یان و قوولکردنه وه ی ده دات، هه ره ها پابه ند ده بی به فره حزبی و ده ستاوده ستی ده سه لات له ریگای هه لباردنی ديموکراتیه وه.
۲. پارتيما ئیتیزام به جارنامه ی جیهانی مافی مرۆف و تیکرای به لگه و په یماننامه ئیوده و له تیه کان له م بواره دا ده کات و په یمان ده دا له پیناوی هینانه دی ئه و پره نسپ و ئامانجانیه ی که تیايدا هاتوه، کار بکات.
۳. پارتيما دژی تیرۆر ده وه ستن و هه موو شیوه و شیوازه کانی ئیدانه ده کا، جا له ژیر هه ر په رده و بیانویه ک و له هه رلایه که وه بی.
۴. پابه ندبوون به پره نسپی سهره ری یاسا و یه کسانی له به رده میدا به بی جیاوازی.
۵. سزادان کاریکی شه خسییه وه هیه ج تاوان و هیه ج سزایه ک به بی ده قیکی یاسایی نابیت و تۆمه تبار تا له دادگایه کی یاساییدا تاوانه که ی نه سه لمیزیت بیتاوانه و ده بی مافی به رگری له خۆکردنی بۆ زامن بکری.
۶. پارتيما برۆای به مه بده ئی لیکجیاکردنه وه ی هه ر سی ده سه لات و جیه جیکردنی پره نسپی سهره بخۆی دادوه ری "قضاء" هه یه که له یاسا به ولاره هیه ج ده سه لاتیک له سهریه وه نییه.

ماده ی چوارم: نه ته وه ی کور

۱. پارتيما له پیناوی پته وکردنی په یوهندی بریه تی و هاوکاری و هاریکاری له گه ل تیکرای

حزب و پیکخواه دیموکراتییه کانی کوردستان و جالییه کانی کورد له دهروهه و بلاوکردنهوهی دیموکراسی له ریژه کانی بزوتنهوهی رزگاریخوازی نهتهوهی کوردستاندا کار دهکات، ئه ویش به گرتنه بهری شیوازی دیالوگی برایانه و دیموکراتیانه و په تکردهوهی و ته حریم و ئیدانه کردنی په نابردنه بهر هیژ و زه بروزهنگ بو چاره سه رکردنی ناکوکی و گیروگرفته کانی ناو مالی کوردستان.

۲. خهبات ده کهین له پیناوی هینانه دی باشرین په یوهندی برایه تی و هاوکاری له گه ل ئه وه نهتهوه و گه لانه ی که له گه ل نهتهوهی کورددا ده ژین.

۳. پارتمان هه ول ده دا بو خسته پروو و باسکردنی کیشه ی کورد له نهتهوه یه کگرتووه کان و پیکخواه ئیوده وله تییه کانی سه ر به UN وه ک کیشه یه کی سیاسی پهوا له م ناوچه گرنگه ی جیهاندا و بو دوزینه وهی شیوازیکی یه کگرتووی نوینه رایه تی سیاسیانه ی میلیله تی کورد و لابردنی ئه و زولم و زوره میژوو بییه ی که لی کراره.

۴. پارتمان داوا ی هینانه دی چاره سه ری ئاشتیانه و دیموکراتیانه ی کیشه ی کورد له گشت پارچه کانی کوردستاندا ده کات.

۵. کورد پوئیکی بهرچاو و کاریگه ری هه بووه له بنیاتانی شارستانی ئیسلامی و عه ره بیدا و له بهرگریکردن له م شارستانییه به درپژایی میژوو و له ناخوشتین بارودوخدا. له م پروانگه یه وه پارتمان داوا له هه ردوو جیهانی ئیسلامی و عه ره بی، به گه ل و حکومه ته کانیا نه وه، ده کا که له پال گه لی کورد بوه ستی و پشتگیری کیشه په واکه ی بکه ن له پیناوی هینانه دی مافه په واکانیدا و هه لوپستی ئیجابی ئه وتو بنوینن که له گه ل پوئ و به شداریی گه لی کورد گونجاو بییت.

ماده ی پینجه م: په یوهندی ئیوده وله تی

له سایه ی سیستمی نوپی ئیوده وله تیدا که پشت به دیموکراسی و پرپژلتانی مافه کانی مروف و چاره سه رکردنی گیروگرفته کان له ریگای حیوار و وگفتوگووه ده به ستیت، پارتمان له بواری ئیوده وله تیدا بو ئه مانه ی خواره وه کار ده کا:

۱. پابه ندبوون به پرهنسیپ و ئامانجه کانی نهتهوه یه کگرتووه کان و پرپژرتن له تیکرای ئه و په ییمان و به لگه نامانه ی که له خزمه تی ئاشتی و ئازادی و پیشکه وتنی گه لاندان.

۲. گونجاندنی یاسایی بارودوخی ئیستای کوردستانی عیراق له دیدی یاسای ئیوده وله تییه وه و سه یرکردنی ده زگا کانی هه رییم وه ک داموده زگای شه رعی نوینه ری گه له که یان و

- دروستکردنی که نالی په یوه نندیکردنی راسته و خو له گه ل حکومتی هه ریما تا نه و کاته نه لته رناتیفتیکی دیموکراتی له عیرا قدا ده سته کار ده بی.
۳. پشتگیریکردنی هه ول و کوششی نه ته وه یه کگرتووه کان و ریخراوه پسپوره کان و چالاکیه مروفا یه تیبه کانی و پالپشتیکردنی نه و ریخراوه ناحکومییانه ی له کوردستاندا کار ده که ن.
۴. نه و په ری هه ولدان له پیناوی دامه زرانندی په یوه ندی توندوتول له گه ل نه و ده وله تانه ی که پشتگیریان له کیشه ی گه له که مان کرد، به تایه تیش له کاتی راپه رینه مه زنه که ی سالی ۱۹۹۱ و کوره وه که دا.
۵. به هیزکردنی په یوه ندی له گه ل سه رجه م نه و حزب و ریخراو و که سایه تیپانه ی که پشتگیریان له کیشه که مان کرد.
۶. کارکردن له پیناوی به رده و امبوونی پاراستنی نیوده وله تی بو هه ریمی کوردستان و لادانی نه و که مارۆیه ی به سه ریما سه پیتراره و کارکردن به بریاری ۶۸۸ ی نه نجومه نی ئاسایش و به رده و امبوون له سه ر کاری فریاگوزاری و یارمه تی مرویی و جیهانی و پشتگیریکردنی حکومتی هه ریما له کاری فریا که وتن و ئاوه دانکردنه وه و په ره پیدان و گه شه پیداندا.

ماده ی شه شه م: په رله مانی کوردستان و حکومتی هه ریما

پارتیمان په رله مان و حکومتی هه ریما به ده سکه وتیکی میژوویی گرنگ داده نی که پنیوستی به په ره پیدان و پشتگیری هه یه و نه م ده سکه وته به هیچ شیوه به ک سازی له سه ر ناکری و دهستی لی به رنادرئ چونکه به ره می خوینی شه هیدان و قوربانیدانی گه له که مانه و به ده نگه وه هاتنی ئیراده ی ئازادیه تی.

هه روه ها پارتمان له پیناوی سه قامگیرکردن و قوولکردنه وه و ده وه له مه ندرکردنی نه م نه زموونه دیموکراتیه ساوایه دا خه بات ده کات بو نه وه ی سه رکه وتنی مسوگه ر بکری و رولی خو ی له سه ر بنچینه ی په نسپی سه روه ری یاسا و به رقه راربوونی ئاسایش و نیزام و په ره پیدانی ئیداره کان و بووژاندنه وه ی ئابووری هه ریما به ته واوی بگیری، به جوړئ که زیادبوونی به ره مه پینان و ئاسایشی خو راکیمان و چاره سه رکردنی بیکاری و هه لئاوسان و کارکردن له پیناوی زیادبوونی دا هاتی دارایی حکومتی هه ریما مسوگه ر بکات.

مادہ‌ی حوتەم: قوربانیانی ئەنفال و شالۆوەکانی راگواستن و دەر بە دەرکردن و چەکی کیمیای

۱. پار تیمان داوای هەلمەتییکی نیشتمانی و جیهانی سەرتاسەری دەکا بۆ ئاشکراکردنی چارەنووسی دەیان هەزار پۆلەیی گەلە کەمان لە بارزانی و فەیلی و قوربانیانی شالۆوە بەدناوەکانی ئەنفال و ئەو زبندانی و بیسەر شوینانەیی که تا ئێستا چارەنووسییان نادیارە و ئازادکردنی ئەوانەیی لە ژياندا ماون و قەرەبووکردنەوێتی ئەو قوربانیانە یا خێزانەکانیان لەو زۆلم و ستم و زیانەیی که دووچاری هاتوون.
۲. پار تیمان تۆ دەکوژی لە پیناوی قەدەغەکردنی بەرەمەپینان و بەکاربردن و عەمبارکردنی چەکی کیمیای و بایۆلۆجی و هەول دەدا پۆژی ۱۶ی ئازار (پۆژی هەلەبجە) بکری بە پۆژیکی جیهانی بۆ قەدەغەکردنی ئەو چەکانە و بۆ هاریکاریکردنی قوربانیانی لە پۆلەکانی گەلە کەمان، هەرۆهە پار تیمان پشتگیری لە هەول و تەقەلای نێودەولەتی بۆ دامەزراندنی مەلەبەندی توێژینەوێتی تاییەت بە ئاسەواری شەری کیمیای دژی گەلە کەمان دەکات.
۳. پار تیمان هەول دەدا گشت دەر بەدەر و راگوێزراوەکان بگەرێنەوێتی شوینی ئەسلی خۆیان و حکومەتی ناوەندی قەرەبووی ئەو زەرەر و زیانانە بکاتەوێتی که لێیان کەوتوو، لەوانە بیناگردنەوێتی گوند و گەرەک و شوینی حەوانەوێتیان.
۴. پار تیمان هەول دەدا کوردی فەیلی و ئەوانی دیکە بگەرێنەوێتی و پەرەگەزنامەیی عێراقییان پێ بەخشیانەوێتی و مأل و مولکی گواستراوە و نەگواستراوەیان پێ بدەرێتەوێتی و تێکرای زەرەر و زیانەکانیان قەرەبوو بکریتەوێتی.
۵. پار تیمان بە توندی دژی هەول و تەقەلای پۆژی عێراق بۆ شیواندن و سڕینەوێتی ناسنامەیی نەتەوێتی کوردانی تیزیدی ناپەزایی دەر دەبڕی و لە پیناوی نەهێشتنی تەواوی ئەو پەفتارە پەرەگەزپەستیانەیی لەم بوارەدا دەرەق بەوان کراوە، کار دەکا.
۶. پار تیمان وای دەبینی که چەوساندنەوێتی کوردی شەبەک و راگواستن و دەستبەسەر داگرتنی مأل و مولکیان کاریکی پەرەگەزپەستانەیی و بە مەبەستی گۆڕینی ناسنامەیی نەتەوایەتیان ئەنجام دراوە، بۆیە بۆ نەهێشتنی ئەو زۆلم و زۆرەیی که دووچاری هاتوون، هەول دەدەین.
۷. چەسپاندنی مافی وەرگرتنی پەرەگەزنامەیی عێراقی بۆ ئەو کوردانەیی لە عێراقدا نیشتهجێ بوون وەک ئۆمەریان و گۆیان و هی تر.

مادهی هه شتم: پێشمه‌رگه

هه‌ر له هه‌لگیرسانی شو‌پرسی مه‌زنی ئه‌یلوله‌وه، پێشمه‌رگه قه‌لغانی گه‌لی کوردستان و پارێزه‌ری سنوره‌کان و له‌ پو‌ژانی ته‌نگانه‌دا هه‌م‌ای به‌رخودان بووه و له‌ سایه‌ی قوربانیدانی گه‌وره‌ی ئه‌ودا گه‌له‌که‌مان توانیوه‌تی له‌ بارودۆخی جیاوازا خۆی رابگری، بۆیه‌ پارتیمان به‌ پێزانینیکی زۆره‌وه‌ پو‌لی مه‌زن و قاره‌مانانه‌ی پێشمه‌رگه له‌ کاروانی گه‌له‌که‌ماندا هه‌لده‌سه‌نگینێ و به‌ جدی هه‌ول ده‌دا بۆ :

1. پشتگیری و پیرۆزکردنی ئه‌و هه‌ول و ته‌قه‌لایه‌ی که‌ ده‌دری بۆ یه‌کخستنی ریزه‌کانیان له‌ وه‌زاره‌تی پێشمه‌رگه‌دا بۆ به‌رگریکردن له‌ سنووری کوردستان و پاراستنی ماف و ده‌ستکه‌وته‌کانی گه‌له‌که‌مان.
2. به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی گوزه‌رانیان به‌ ده‌رکردنی یاسا و ته‌شریعاتی تایبه‌تی که‌ باری ئابووریان سه‌قامگیر بکات.
3. بایه‌خدان به‌ مه‌شقی پێویست بۆ زیادکردنی هه‌یزی له‌ش و توانای شه‌رکردنی پێشمه‌رگه و چه‌سپاندنی پره‌نسیپی دیسپلین و نيزام و گو‌پرایه‌لی بۆ ئه‌و فه‌رمانانه‌ی که‌ له‌ ته‌شکیلات و فه‌رمانده‌کانه‌وه‌ ده‌رده‌چن.
4. پشتگیریکردن و په‌ره‌پێدانی هه‌ر دوو ده‌زگای شه‌هید و ئه‌یلول و هاوکاریکردنی پێشمه‌رگه‌کانی ئه‌یلول له‌ به‌رامبه‌ر ئه‌و خه‌بات و قوربانییه‌ی که‌ پێشکه‌شیان کردووه و سووده‌رگرتن له‌ تاقیکردنه‌وه‌ و ئه‌زموونه‌کانیان و مسو‌گه‌رکردنی یارمه‌تیدانی خه‌زانه‌کانیان و وه‌پێشخستنیان له‌ بواری وه‌رگرتنی ده‌سته‌به‌ری کو‌مه‌لایه‌تی و ته‌ندروستیدا.
5. به‌خه‌یوکردن و ئاگاییبونی پێشمه‌رگه‌ په‌که‌وته‌وه‌وه‌کان و زامنکردنی مافه‌کانیان.

مادهی نۆیه‌م: خا‌که ئازادنه‌کراوه‌کانی کوردستان

پارتی به‌ پێزانینیکی زۆره‌وه‌ ده‌پوانتته‌ خۆپراگری و مه‌ینه‌تییه‌کانی پو‌له‌کانی گه‌له‌که‌مان له‌ هه‌ریه‌ک له‌ که‌رکوک، مه‌خمور، خانه‌قین، شێخان، سنجار، زومار، مه‌نده‌لی و ئه‌و شو‌پانه‌ی دیکه‌ی خاکی کوردستان که‌ هه‌شتا له‌ ده‌ره‌وه‌ی ده‌سه‌لات و به‌رپو‌هه‌ریه‌تی حکومه‌تی هه‌رێمدان. هه‌روه‌ها پارتیمان شالۆی ته‌عریب و گو‌پین و شێواندنی ناسنامه‌ی نه‌ته‌وايه‌تی و گو‌پینی سنوور و په‌یوه‌ندییه‌ ئیدارییه‌کان تاوانبار ده‌کا و خه‌بات ده‌کا له‌ پیناوی کو‌تایی پێهه‌ن و نه‌هه‌شتنی شو‌پنه‌واری ئه‌و کارانه‌ و به‌سته‌نه‌وه‌ی ئه‌و ناوچه‌ ئیدارییه‌ به‌ هه‌رێم

فراوانکردنی ناوچهی پارێزراو بۆ ئەوهی هه‌موو ئەو ناوچانه‌ش بگرێته‌وه.

ماده‌ی ده‌یه‌م: کورد له‌ ناوچه‌کانی دیکه‌ی عێراقدا

به‌رگرێکردن له‌ مافی ئەو کوردانه‌ی له‌ ناوچه‌کانی دیکه‌ی عێراقدا نیشته‌جین و مسۆگه‌رکردنی به‌رده‌وامبوونی په‌یوه‌ندی نه‌ته‌وه‌یی و رۆشنیبری له‌گه‌ڵیاندا.

ماده‌ی یازده‌هه‌م : که‌مه‌نه‌ته‌وه‌کان

پارتیمان پێز له‌هه‌ست و نه‌ست و دابونه‌ریتی ئەو که‌مه‌نه‌ته‌وه‌ و ئاینیانه‌ ده‌گرێ که‌ له‌گه‌ڵ کورد له‌ کۆمه‌لگای کوردستاندا ده‌ژین وه‌ک تورکمان و ئاشوری و کلدان و هی تر و ته‌قدیری تایبه‌تمه‌ندی نه‌ته‌وه‌یی و ئاینیان ده‌کات و کار ده‌کا له‌ پیناوی مسۆگه‌رکردنی به‌ده‌سته‌پێنان و پیاده‌کردنی مافه‌ رۆشنیبری و ئیدارییه‌کانیان و به‌شداربوونیان له‌ ئەنجومه‌نی نیشتمانی کوردستان و حکومه‌تی هه‌ری‌مدا به‌پێی رێژه‌یان له‌ چاو دانیشه‌توانی هه‌ری‌م و ئاسانکردنی گه‌رانه‌وه‌ی کۆچکرده‌وه‌کانیان بۆ ناوچه‌ ئەسلییه‌کانی خۆیان.

ماده‌ی دوازه‌هه‌م: سیاسه‌تی ئابووری و دارایی

هه‌رچه‌نده‌ عێراق له‌ رووی سامانی سروشتی و مرۆبیه‌وه‌ ولاتیکی ده‌وله‌مه‌نده‌، به‌لام سیاسه‌تی په‌یره‌وکره‌ له‌ ناوه‌ند و شه‌روکوشتر و ئەو ئابلقه‌یه‌ی به‌هۆی شه‌ره‌وه‌ به‌سه‌ریدا سه‌پێزراوه‌ وای کردوه‌ که‌ ئابووری عێراق زۆر شپه‌زه‌ بیت و گه‌لی عێراق زۆر به‌ گرانی نرخه‌که‌ی بدات. ئەم بارودۆخه‌ش له‌ کوردستاندا ره‌نگی داوه‌ته‌وه‌ و کاری کردۆته‌ سه‌ر ئابوورییه‌که‌ی، ئەمه‌ سه‌ره‌پای ئەو ئابلقه‌ ناوخۆبیه‌ی که‌ به‌ سه‌ر هه‌ری‌مدا سه‌پێزراوه‌، بۆیه‌ پارتیمان وای ده‌بینی که‌ :

1. چاره‌سه‌رکردنی گیروگرتی سه‌ختی ئابووری له‌ عێراقدا له‌ پێگای پزیمیککی دیموکراتیه‌وه‌ ده‌سته‌به‌ر ده‌بی که‌ هه‌لگرتنی ئابلقه‌ی ئابووری داسه‌پا و مسۆگه‌ر بکات و عێراق بگه‌رێنێته‌وه‌ ناو کۆمه‌لگای نیوده‌وله‌تی و به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانی گه‌ل په‌چاو بکات و سیاسه‌تیکی ژیری ئابووری گونجاو له‌گه‌ڵ گیانی سه‌رده‌مدا په‌یره‌و بکات و سه‌روه‌ت و سامانه‌کان بۆ به‌رژه‌وه‌ندی گه‌ل بخته‌ کار.
2. له‌به‌ر تایبه‌تمه‌ندی بارودۆخی هه‌ری‌می کوردستانی عێراق، پارتیمان تی ده‌کوشی بۆ:
- أ. وه‌ده‌رنانی هه‌ری‌می کوردستان له‌و ئابلقه‌ نیوده‌وله‌تییه‌ی که‌ به‌سه‌ر عێراقدا

سه پینراوه.

ب. پشتگیری ئابووری نیوده وله تی بو هه ریمی کوردستان زیاد بکری و هه ول بدری ئه و هاوکاریه له ریگای حکومه تی هه ریمه وه بگات و به شی بریارلیدراوی کوردستان له چوارچیوه ی بریاری ۱۹۸۶ داوی هه لگرتنی ئابلقه ی داسه پا و به سه ر عیراقداسه وگه ر بکری.

ج. پیویسته شیوازیکی هاوبه ش بو کاری ریکخواه مروییه کان له گه ل حکومه تی هه ریمی کوردستاندا بدۆزیته وه، بو ئه وه ی به پیی ئه وله ویاتی پیویستییه کانی گه ل سوود له هه ول و ته قه لاکانیان وه ربگیریت.

د. حکومه تی هه ریم سیاسه تیکی ئابووری روون و دیراسه تکراو بگریته به ر که ئازادی چالاکي ئابووری تاییه ت مسوگه ر بکات و ده رفه تی پی بدات پۆلی خو ی به شیوه یه کی کاریگه ر له خولقاندنی حاله تی په ره سه ندن و گه شه کردندا بگری، هه روه ها به ره مه پینانی نیشتمانی و پیشه سازی ناوخو پشتگیری بکری و بپاریزی، به جوړیک که هاوشان بی له گه ل چالاکي حکومه تی هه ریم له بواری ئابووریدا بو دارشتنی سه ره تایه کی راست و دروست بو گه شه کردنیکی سه رتاسه ری ئابووری که زامنی وه به ره پینانی هه موو سامان و توانا په خساوه کان بیت و بیته مایه ی زیادکردنی داها تی نه ته وه یی و ئاستی گوزه رانی خه لک به رز بکاته وه و موسته هلیک له چه وسانه وه و یاریکردن به بژیوی گه ل بپاریزی.

ه. پشتگیریکردن و چالاککردنی بانکی هه ریم بو ئه وه ی بتوانی پۆلی خو ی له به گه ر خسته نه وه ی بانکه بازرگانی و تاییه ته منده کانی هه ریمدا بگری تا ئه رکی خو یان له دارشتنی سیاسه تیکی دراوی (ائتمانی) راست و دروستدا ئه نجام بدن و له هینانه کایه ی سه قامگیری بو وه زعی دراوی بیانیدا پۆلی خو یان بگری، هه روه ها به شداری له خسته نه کارو ئاراسته کردنی پاشه که وتی خه لک به ره و ئه و چالاکیه ئابووریانه ی که له به رژه وه ندی هه ریمدان بکه ن.

و. هه ولدان بو ریکخستن و گه شه پیدانی داها ته کانی هه ریم و ئاماده کردن و پیگه یاندنی کادیری دارایی و ئابووری و کوئترۆلکردنی داها ته کان، به تاییه تیش داها تی گومرگ، له ریگای ده رکردنی یاسای ته عریفه ی گومرگی و چاککردنی کاری ئیداره کانی و نه هیشتنی خو دزینه وه له باجدان و بایه خدان به چوست و چالاککردنی ترانزیت له هه ریمدا.

ز. بایه خدان به گیروگرفتی بینکاری، به تایه تیش له نیو لاواندا و هه وۆلی ره خساندنی دهرفه تی کار بۆیان و قه دهغه کردنی کارپیکردنی مندالان (الاحداث).

۳. کشتوکال:

پارتیمان، کشتوکال به یه کیک له گرنگترین کهرته ئابوووریه به رهه مهینه ره کانی هه ریم ده زانیت، بۆیه بایه خیکی یه کجار زۆر به په ره پیدان و نوپکردنه وه و ته و اوکردنی پرۆسه ی به مه کینه کردن و دابینکردنی گشت پیداو یستییه کانی و چاره سه رکردنی هه موو کیشه و گیروگرفته کانی به رده می ده دات له ریگی:

أ. ئه نجامدانی لیکوۆلینه وه یه کی فراوان و ورد و له سه رخۆ بۆ کیشه ی زه وی له کوردستاندا له پیناوی ده رکردنی یاسایه که مافی جوتیار و خاوه نمۆلك پیاپیژی، به شیوه یه که سه قامگیربوونی مولکایه تی کشتوکال مسۆگه ر بکا و بیته هۆی زیادبوون و گه شه پیدانی به ره هه می کشتوکال، بۆ ئه وه ی له م ریگیه وه ئاسایشی خوراک ییته دی و داهاته کانی هه ریم زیاد بکات.

ب. سوودوه رگرتن له سامانی ئاو و بایه خدان به دروستکردنی به نداو و که نالی ئاودیتری که بیته هۆی زیادبوونی رووبه ری زه وییه به راوه کان، و پتروونی به ره هه م و به ره هه مپینان و پاراستنی هه وزی رووباره کان و ریگه گرتن له به رده م دارمانی خاکدا.

ج. دابینکردنی خزمه تگوزاری کوومه لایه تی و ته ندروستی و په روه ده یی و کشتوکالی و بنیادی راگیرکاری (البنی الارتکازیة) له لادیدا و هاندانی جووتیاران بۆ گه پرانه وه بۆ گونده کانی خویان بۆ پشتگیریکردنی پرۆسه ی ئاوه دانکردنه وه ی کوردستان.

د. بایه خدان به سامانی رووه ک وه ک دانه ویلّه و سه وزه و به رووبومی پیشه سازی و زه یتی و بیستانکاری و دارستان و له وه پرگه و گۆگیای پزیشکی.

ه. بایه خدان به سامانی ئاژه ل وه ک مانگا و مه رومالات و په له وه ر و ماسی بۆ گه شه پیدان و زیادکردنی ئه م سامانه و دابینکردنی خزمه تگوزاری پیویست بۆی.

۴. پیشه سازی:

أ. خستنه کار و په ره پیدانی ئه و کارگانه ی که هه ن و دابینکردنی که لوپه لی یه ده گ و که ره سته ی خا و بۆیان و په ره پیدانیان، له گه ل بایه خدانی تایه ت به کارگه کانی چیمه نتۆ و گه چ و هه لکه ندنی به رد (مقالح) له به ر ئه و رۆلّه ی له ئاوه دانکردنه وه ی کوردستاندا ده یگپرن.

ب. دامه زراندنی پرۆزه ی پیشه سازی (سوک و قورس) که که ره سته ی خاویان له هه ریما

دەست دەکەوێ.

- ج. بایەخپێدان و پەرەپێدانی پیشەسازی خۆراک و کارکردن بۆ دامەزراندنی کارگە ی نوێ.
- د. هاندانی وەبەرھێنان (استثمار) ی پیشەسازی.
- ه. کارکردن لە پێناوی سوودوەرگرتن لە سامانی نەوت و بەپیشەسازیکردنی.
- و. هاندانی پیشەسازی دەستکرد و پیشەیی کە مۆرکی نەتەوویی و ناوخۆیان ھەیە.
- ز. بایەخدان بە سەرچاوەکانی بەرھەمھێنانی وزە ی کاربە ی چاککردن و پاراستن و بەیەکەوەرگێدانی تۆرەکانی، بە شیوەیەک کە کاربە بۆ ھەموو دانیشتوانی ھەرێم لە تۆرێکی تەواو و پێکۆپێکدا دابین بکری و ھەول بەدری سەرچاوەی نوێی وزە بەدۆزێتەو.

۵. بازارگانی:

بازارگانی کۆلەگەیی گرنگی ئابوورییە و بەشدارییەکی کاریگەر لە بووژاندنەووی ئابووریدا دەکات، بۆیە دەبێ کەرتی بازارگانی وەکو پێویست بایەخی پێ بەدریت بۆ ئەووی ببووژیتەو و بزووتنەووی چوست و چالاک بکری و لە ھەمان کاتدا پێویستە چاودیری بازارگانی بایەخی پێ بەدریت.

۶. سەرچاوەکانی سامانی سروشتی:

- أ. نەوت و کانزاکان : گەلی کوردستان مافی ئەووی ھەیە سامانەکانی ژێر خاکی ھەرێم بە نەوت و کانزاکانیشەو وەبەر بێنیت.
- ب. سەرچاوەکانی ئاو : زۆربە ی ئاو ی پۆژھەلاتی ناوھەرێم، بە ئاو ی عێراقیشەو لە خاکی کوردستانەو ھەلەدەقوین، ئەوھش سامانیکی نەتەووییە کە نابێ لە دەست خۆمانی بەدین و بایەخی ئەم سامانە پۆژ لە دوای پۆژ زیاتر دەبێ و لەم سەردەمە ی ئێستاماندا شان لە شانی نەوت دەدات و گەلی کوردستانیش مافی ئەووی ھەیە بەر لە خەلکی دیکە سوودی لێ وەربگری.

مادە ی سێزەھەم: ئاوەدانکردنەو و نیشتەجێکردن

۱. ئەووپەری بایەخدان بە بیناکردنەووی گوندە پوختراوەکان و دابینکردنی خزمەتگوزاری پێویست بۆیان.
۲. دیراسەکردنی قەیرانی خانو و شوینی ھەوانە و دۆزینەووی پێگاچارە ی لەبار بۆ ئەم کێشەییە و بایەخدان بە فراوانبوونی ستوونی لە شارەکاندا.

۳. رەچاوکردنی ھەلومەرج و ستانداردی جیھانی بۆ ڕووبەرپووبونەوہی بوومەلەرزه و کارەساتی دیکە ی سروشتی.

مادە ی چواردەھەم: شارەوانی و گەشتوگوزار

۱. پێویستە ھەول بەدری خزمەتگوزاری شارەوانی لە ڕووی چەندایەتی و چۆنایەتیەوہ پەرە ی پێ بەدری بۆ پاراستنی پاکوخواینی و جوانی ناوچەکانی نیشتەجیبوونی ھاوولاتییان و پاراستنی ژینگە ی کوردستان لە پێسبوون و چاوپێداخشاندنەوہی نەخشی بنچینەیی شار و شارۆچکەکان بەپێی ستانداردی نوێی زانستی.
۲. زیندووکردنەوہ و بووژاندنەوہی بزووتنەوہی گەشتوگوزار لە کوردستان و پەرەپێدانی، لە ڕێگە ی پاراستن و بایەخدان بە دامودەزگاگانی گەشتوگوزار و شوێنەوارە میژوووییەکان و باسکردنیان لە دەزگاگانی ڕاگەیانندا.
۳. ھەولدان بۆ ئەنجامدانی ھەلبژاردنی شارەوانییەکانی ھەرێم لە نزیکتەین دەرفەتدا.

مادە ی پازدەھەم: پەییوہندی و گەیاندن و گواستەوہ و ڕێگاوبان

۱. لەبەر گرنگی پەییوہندیکردنی بەتەل و بیتەل لە گریدانی ناوچەکانی ھەرێم لەگەڵ یەکدی و لەگەڵ جیھانی دەرەوہدا، بۆیە پێویستە بایەخ بە دروستکردنی تۆری پەییوہندیکردنی ناوچۆ و گرنگی بە تۆرەکانی ناو شارەکان بەدری، بە دامەزراندنی بەدالە ی نوێ لە شارە گەورەکان و قەزاکاندا، فراوان بکری. ھەرۆھا بایەخ بە پۆستە ی ناوہوہ و دەرەوہ بەدری و مەلبەندی نوێی پۆستە لەو ناوچانە کە پۆستەیان تیدا نییە بکریتەوہ و گرنگی بە مەلبەندیکانی کەشناسی بەدری و پیش بخری.
۲. بایەخدان بە ھۆیە جوړاجۆرەکانی گواستەوہی خەلک و کەلوپەل لە نیوان شارەکانی ھەرێمدا.
۳. بایەخدان بە تۆری ڕێگاوبان و پردەکان، بە تاییەتیش ئەو پرد و ڕێگا سەرەکیانە ی کە ھەرێمی کوردستان بە دەولەتانی دراوسێ دەبەستەوہ و ئیدامە و پاراستن و پەرەپێدانیان.

۹. ههولدان له پیناوی تهرخانکردنی کورسیی خویندن له زانکۆکانی ههریم بو ئه و کوردانهی له دهرهوهی ههریمدان.
۱۰. بایه خدان به رۆشنییری ئاشوری، کلدانی و تورکمانی.

مادهی ههژدهههم: ئیسلام و کاروباری ئاینی

۱. بایه خدان به ئاینی پیروزی ئیسلام و کهلهپوره کهی که به درێژایی سهدهکان رۆشنییری کوردی دهوله مه ند کردوو و ریزگرتن له زایان و پیاوانی ئاینی و پینگه ی کۆمه لایه تییان و چاکترکردنی باری گوزهرانیان و دهسته به رکردنی پیداو یستییه کانی نهجامدانی چالاک ی ئاینی و نیشتمانی و کۆمه لایه تی بو یان بو ئه وهی خزمه تی گه له که یان و کیشه مرویییه رهواکه ی بکه ن و ههولدان بو چاودیری کردن و (تقنین) و په ره پیدانی په یمانگه و کۆلیژ و قوتابخانه ئاینیه کان و بینا کردنه وهی ئه و مزگه وت و شوینه ئاینیه ئیسلامیانه ی که تیک دراون.
۲. پشتگیری کردن و یارمه تیدانی په کیتی زانایانی ئاینی ئیسلام بو ئه وهی به چاکترین شیوه ئه رکه کانی خو ی جیبه جی بکات.
۳. ریز لیئانی ههست و دابونه ریت و رپوره سمی تیکرای تائیفه ئاینی و مه زهه بییه کان و کارکردن له پیناوی بلاو کردنه وهی گیانی لیبوردن و سنگفراوانی ئاینی بو پته وکردنی برایه تی و خو شه ویستی و هاوکاری و بایه خدان به و شوین و په رستگایانه ی که تاییه ته به وان و ریزگرتن له حورمه تی ئه و شوینانه و بینا کردنه وهی ئه وانیه ی که ویران کراون.

مادهی ههژدهههم: قوتاییان و لاوان

- پارٹی بروای به وه هه یه که لاوان کۆله گه ی کۆمه لن و به دهست و بازووی ئه وان پاشه پرۆژی کوردستان دهنه خشی نری، بو یه پیویسته که :
۱. بایه خ به ئاماده کردن و پیگه یاندن و ئاوا ته کان یان بدری و بواری رۆشنییری و زانستی یان بو دهسته بهر بکری بو ئه وهی هیژ و توانایان گه شه بکات و به هره یان قال بیته وه و هاوکاری لاوانی داهینه ر بکری ت و یانه و یاریگه و مه له وانگه ی وه رزشی و مه له بندی چاودیری زانستی زیاتریان بو بکری ته وه.
۲. کارکردن له پیناوی چاکترکردنی باری گوزهران و خویندنی قوتاییان و دابینکردنی به شی

ناوځوځی بۆیان و دۆزینهوهی دهرفته تی کار بۆ دهرچووان.

مادهی نۆزدهههه م: ئافره تان

له كۆنهوه كۆمه لگای كوردستان به وه ناسراوه كه پز له ئافره ت و پۆلی ئیجابیی له كۆمه لدا ده گرت، بۆیه پارتيهان به و چاوه سه یری ئافره ت ده كا كه نیوهی كۆمه له و پيويسته له هه موو بواره كانی ژياندا پۆلی خۆی بگيریت.

پارتيهان له روانگهی ئه و پۆله گرنگهی كه ئافره ت له بنياتنانی خيزان و كۆمه لدا ده یگيری، هه ول ده دا بۆ:

1. ئافره تی كوردستان مافی سیاسی و ئابووری و كۆمه لایه تی و پۆشنیبری ته واوی خۆی هه ب، و ئه م مافانه به یاسا زامن بكرین.
2. پۆلی ئافره ت له ناو پارتي و پيخراو و چالاكییه كانیدا چالاكتر بكری.

مادهی بیسته م: ته ندروستی و كاروباری كۆمه لایه تی

1. پارتيهان به پيويستی ده زانی هه موو جوړه كانی چاودیری ته ندروستی له خۆپاراستن و چاره سه ركردن بایه خیان پي بدريت، ئه ویش له ریگای دابینکردنی پيداويستی و كادیری پزیشکی و ته ندروستی و زیادکردنی نه خۆشخانه و مه له بندی له شساغی و عیادهی شه عبی و دابه شكردنیان به شیوه یه کی عادیلانه به سه ر ناوچه كاندا به جوړی كه فریای گه یاندنی خزمه تگوزاری بۆ گشت هاوولاتیانی هه ریم بكه ون.
2. داوا ده كا له ریگای پيشكه شكردنی به رنامه ی هه مه جوړ له ده زگا كانی راگه یاندنه وه هۆشیاری ته ندروستی به رز بكریته وه و چاودیری دایك و مندال بكریت و كارپيكردنې مندالان (الاحداث) قه ده غه بكریت و بایه خ به پیر و په ككه وته كان بدريت و مه له بندی به خيوكردن (التاهيل) و چاودیری كۆمه لایه تی و ته مینی ته ندروستییان بۆ ده سته به ر بكری و بایه خ به دابینکردنی ده رمان بدريت و هه ول بدريت سه ره تايه ك بۆ دامه زراندنی پيشه سازی داوده رمان له ناوځودا بخولقيتریت.
3. قه ده غه كردن قه لچۆكردنی بازگانی موخه دیرات كه كارپگه ری سلبی ده كاته سه ر كۆمه ل و زیانی پي ده گه یینی، ئه مه ش بۆ ئه وه ی كوردستان به پاكوخاوينی بمینتته وه له م نه خۆشیه كوشنده یه به دوور بی.

مادهى بيست و يه كه م: پاراستنى ژينگه

۱. سياسته تى شوڤئينيانهى پرژيم ژينگهى كوردستانيشى نه بواردووه، بويه گه راندنه وهى سه وزايى بو سه رزه ميني جوانى كوردستان ئه ركىكى نيستمانى و نه ته وهى و مروڤييه و پارتيهان له م پيناوه دا كار ده كات و هه ول ده دا برپاره كانى (كوئنگرهى هيلسنكى) جييه جى بكات كه تاييه ته به پاراستنى ژينگه له پيسبوون و دوزينه وهى شوئنى پاريزراو بو ئه و زينده وه رانهى مه ترسى له ناوچوونيان لى ده كرى و ده ركردنى ياساى تاييه ت بو ئه م مه به سته.
۲. بايه خدان به دارستانى سروشتى و له وركه و بيستانه كان و پاراستنيان له سووتان و برپينه وه و كار كردن له پيناوى بووژاندنه وهى پروپوئشى پروه كى و دامه زراندى كه مه ره بندى سه وز له ده ورى شار و شاروچكه كاندا و ريگه گرتن له داخورانى خاك و بوون به بيابان.
۳. به رزكردنه وهى دروشمى (له پيناوى كوردستانىكى بيمين) و پشتگيري كردن و فراوان كردنى ئه و هه ول و كوئشهى له م بواره دا ده درى.
۴. هه ولدان بو ده ركردنى ياسايه كى تاييه ت به پاراستن و په ره پيدانى ژينگه.

مادهى بيست و دووه م: رۆشنبيرى و راگه ياندن و بلاوكردنه وه

- پارتى باوه رى به ئازادى بلاوكردنه وه و رۆشنبيرى و راگه ياندن هه يه له ريگاي كه ناله كانى بينراو و بيستراو و خوئندراوه وه و ته ئكىد له سه ر رۆلى كاريگه ريان ده كاته وه له هوشياركردنه وهى كوئمه ل و ئاشكرا كردنى راستييه كان و ده ستنيشان كردنى شوئنى كه مو كورتبييه كان و گه ياندنى ده نكي گه له كه مان به جيهان، بويه هه ول ده دا بو:
۱. چالاك كردنى رۆلى ده زگا جوړاو جوړه كانى راگه ياندن.
 ۲. په پره وكردنى مه وزوعيه ت و په خنهى بنياتنه ر له خستنه پرووى بابته كاندا و دوور كه وتنه وه له شيوازى موزايه ده و شه ره جيتو و له كه دار كردن.
 ۳. ريكخستنى كه رتى ئاگادارى بينراو و بيستراو و خوئندراو به شيوه يه ك كه له گه ل پره نسيپى ديموكراسيدا بگونجى و له زيده خه رجى و په رش و بلاوكردنه وهى سامان و توانا كانى دوور بكه و پته وه.
 ۴. ئازانسى ده نگو باسى كوردستان به هيز بكرى ت و له بلاوكردنه وهى هه واله كانى ناوخو دا پشتى پى به سترى.

5. ههولدان بۆ دامهزاندن و په ره پیدانی دهزگایه کی بلاوکردنه وه و چاپه مه نی کوردی و پشتگیریکردنی چاپخانه کانی کوردستان و پیگه یاندنی کادیری ئیعلامی.
6. په له کردن له دامهزاندنی کتییخانه ی نیشتمانی کوردستان.
7. بایه خدان به دهستوو سه کۆن و به نرخه کانی کوردی و دامهزاندنی مه له بندیك بۆ پاراستنی به لگه نامه کان.
8. ئه وپه ری بایه خدان به زیندووکردنه وه ی که له پوری کورد له ریگه ی کردنه وه ی مۆزه خانه یه کی نیشتمانی کوردستان و به گه پرخستنی پرۆسه ی مه سح و به دواداگه پانی ئاسه واره کان و هه ولدانی زیاتر بۆ گه راندنه وه ی ئه و ئاسه وارانیه ی گواستراونه ته وه یا دزراون و به خشینه وه ی ناسنامه ی نه ته وه یی به و شوینه وار و هونه ر و ئه ده به کوردییانه ی که ناسنامه که یان شیویندراوه.
9. دامهزاندنی مۆزه خانه یه ک به ناوی مۆزه خانه ی بارزانی نهر که شوینه وار و که له پور و به لگه نامه و هه موو ئه و شتانه ی که په یوه ندییان به ژیانی خۆی و خه باتی هه فالانییه وه هه یه، له گه ل که له پوری شوپش و راپه رینه کانی کورد له م مۆزه خانه یه دا هه لگیری ت.
10. هه ولدان بۆ ته به ناکردنی به ره مه ی داهینه رانه ی هونه رمه ندانی شانۆ و سینه مای کوردستان و یارمه تیدانی زیاتریان بۆ به دیارخستنی ناسنامه ی شانۆ و سینه مای کوردستان.

ماده ی بیست و سییه م: دادوه ری (قضاء)

1. ریزگرتن له دادوه ری (دادوه ر و داواکاری گشتی) و سه ره به خۆیییه که ی و دووپاتکردنه وه ی ئه و زه مانه ته یاساییه ی که له هه موو بواره کاندای بۆیان په خساوه.
2. پشتگیریکردنی داواکاری گشتی (الادعاء العام) وه ک دهزگایه ک که سه ره به خۆیی ته واوی هه یه، بۆ ئه وه ی له هه موو بواره تاییه ته منده کانی دیکه دا پۆلی خۆی له دادگا کاندای بگیری ت.
3. پیگه یاندنی دادوه ران و داواکارانی گشتی له په یمانگه یه کی دادوه رییدا که بۆ ئه م مه به سه ته دپته دامهزاندن و کردنه وه ی خولی تاییه تی و جوړاو جوړ له بواری یاسایی و دادوه رییدا که ده بیته مایه ی راپه راندنی ئه رکه کانیا ن به شیوه یه کی باش و رپیکوینک.
4. بایه خدان به دادوه ری ئیداری و دامهزاندنی دادگایه کی تاییه ت به م دادوه رییه.

مادهی بیست و چوارهم: یه کیتی و سه ندیکا و کۆمه له پیشه بییه کانی کوردستان

پارتی باوه پری به پۆلی کاریگه ری ئه و پیکخواه جه ماوه ری و پیشه بییه هه یه و بۆ پهره پیدانی ئه و پۆله کار ده کا ئه ویش له ریگای پشتگیریکردنیان و یه کخستنی هه ول و ته قه لایان له سه ر بنچینه ی یه ک پیکخواه بۆ یه ک که رتی پیشه یی و په یره وکردنی پره نسپی دیموکراتی له هه لبژاردنی سه رکرده کانیاندا.

مادهی بیست و پینجه م : هیزه کانی ئاسایشی ناوخۆ

پارتیمان باوه پری به وه هه یه که هیزه کانی ئاسایش ناوخۆ (ئاسایش، پۆلیس، ره گه زنامه و ئه حوالی مه ده نی، هاتوچۆ، سنوور، گومرگ و به رگری مه ده نی) پۆلیکی گرنگ له پاراستنی هاوولاتیان و مولک و مال و ئازادیان و، له داکوکیکردن له ده سته و ته کانی گه ل و مسوگه رکردنی بالاده ستی یاسا و جیه جیکردنی عه داله ت و ریزلینانی مافه کانی مرؤفدا ده گیرن، بۆیه ش کار ده کا بۆ:

۱. پشتگیریکردنی زیاتری هیزه کانی ئاسایشی ناوخۆ بۆ ئه وه ی به چاکترین شیوه ئه رکه کانی خو یان رابه رینن.
۲. بایه خدان به مه شقیکردن و پیگه یاندن و به هیزکردن و به رزکردنه وی ئاستی هوشیاری ئه ندامانی ئه م هیزانه، له ریگای ئه و قوتابخانه و په یمانگه و کۆلیژه تایبه تمه ندانه ی که هه ن و پهره پیدانیان.
۳. چاککردنی باری ژیان و گوزه رانیان.

په پرهوی ناوڤۆ

به شی یه کهم

پارتی

ماددهی یه کهم

پیناسه ی پارتی

پارتی دیموکراتی کوردستان، پارتیکی دیموکراتی پیشکەوتنخوازی جه ماوه ریه، له یه کگرتنی ئاره زومه ندانه ی ئه و خه لکه دیموکراتخوازه هاوئامانجانە پینک هاتوو ه که پرۆگرام و په پرهوی ناوڤۆی پارتییان په سه ند کردوو ه و له ریزه کانی پیشه وه ی جه ماوه ردا و به پیتی پلانی واقعی وه رگیراو له مێژووی نه ته وه ی کورد و تاقیکردنه وه ی بزووتنه وه ی رزگارخوازی کورد و که له پوووری نیشتمانی و خه باتگێرانه ی بارزانی نه مر، بۆ به جیه پینانی ستراتژیی پارتی خه بات ده که ن و که لک له تاقیکردنه وه ی گه لان به چه شینک وه رده گرن که له گه ل بارودۆخی کوردستانی عیراق و ئاوا ته کانی گه له که یدا بگونجی.

مادده ی دووه م

پره نسپه کانی پارتی له ریکخستندا

پارتی له ریکخستندا له سه ر ئه م پره نسپانه دامه زراوه:

۱. پشتبه ستن به پره نسپه ی هه لبژاردن له پیکه پینانی لێژنه کانه ی پارتیدا له ریکه ی ده نگدانی نه پینیه وه.
۲. ده سه کانی خواره وه به بریار و رینوینیه کانی ده سه کانی سه رووتر ده بن و که مایه تی بریاره کانی زۆربه په سه ند ده کات و پویسته جیه جپی بکات و مافی ئه وه شیان هه یه به به لگه ی پی سه لمینه ره وه بۆچوون و سه رنجی خویان ده رپرن.
۳. بریار، به تاکه که س نادرئ، کاتئ که ئه و بریاره له ده سه لاتی ده سه ته یه ک یان لێژنه یه ک یان ریکخراو ی کدایه به بی ئه وه ی پره نسپه ی به رپر سیاری تی تاکه که س به لاوه بنی.
۴. پشتبه ستن به پره نسپه ی راویژکاری و راگۆرینه وه و په خنه و په خنه له خوگرتن له چوارچیه ده زگا کانی پارتیدا نه ک له ده ره وه ی و به بی تیر و توانج و سووکایه تی پیکردن.

۵. پابه‌ندبوون به ره‌خساندنی دهرفته‌تی یه‌کسان (تکافؤ الفرص).

به‌شی دووهم
هاتنه‌ریزی پارٹی
مادده‌ی سنیهم

یه‌که‌م: پالوتن:

- ۱- ریوشوین و مهرجه‌کانی پالوتن بو‌ئندامه‌تی ده‌بی پالیوراو ئه‌م مهرجانه‌ی تیدا بی:
 - أ. نابئ ته‌مه‌نی له (۱۶) سال که‌متر بی.
 - ب. پابرووی پاک و ناوبانگی باش بی.
 - ج. دوو ئندامی پارٹی که به لایه‌نی که‌مه‌وه سالیئک پتر به‌سه‌ر ئندامه‌تی بیان له پارتیدا تیپه‌ر بووبی، پشتگیری له پالوتنی بکه‌ن.
 - د. به نووسین داوای هاتنه‌ریزی پارٹی بکا.
 - ه. داوانامه له لایه‌ن شانه‌ی ئندامانه‌وه بو‌لیئنه‌ی ریخراو ده‌نیردری و هه‌روه‌ها پاسپارده‌ی خو‌ی و پاسپاردی شانه‌ی سه‌ره‌کی له سه‌ر ئیستماریه‌کی تایه‌ت به‌م مه‌به‌سته ده‌نووسئ، بو‌ئوه‌ی لیئنه‌ی ریخراو بریاری له‌باره‌وه بدا.
 - و. له کاتی ره‌تکرده‌وه‌ی داواکاری پالوتن مافی ناره‌زایی ده‌برینی هه‌یه له‌لای لیئنه‌ی سه‌رووتر و بریاری ئه‌م لیئنه‌یه‌ش یه‌کلاکه‌ره‌وه‌یه.
 - ز. نابئ ماوه‌ی پالوتن له شه‌ش مانگ که‌متر بی.
 - ح. له یه‌کی له شانه‌کاندا ریئک بخری.

ئه‌رک و مافی پالیوراو:

ئه‌رکه‌کان:

۱. ده‌بی به‌ریئک و پیکی ئاماده‌ی کو‌بوونه‌وه‌کانی پارٹی بی.
۲. ده‌بی هه‌ولی حالیوون له به‌رنامه و په‌یره‌وی ناوخو و میژووی خه‌باتگی‌رانه‌ی پارٹی بدا.
۳. نه‌ئینییه‌کانی پارٹی بپاریزی.
۴. ئابوونه‌ی مانگانه به ریئکوپییکی بدا.
۵. ئه‌و ئه‌رکانه‌ی پیی ده‌سپیردری جیبه‌جیان بکات.

۶. بلاوکراوه کانی پارٹی بخوینیتتهوه و ئاگاداریان بئ.

مافه کان:

۱. پالئوراو به گویره ی ئه م په پرهوه سه رنج و پیشنیار و پرسیاری خو ی دهرده بری.
۲. بو ی هه یه له خولی خویندن و مه شقیپکردنی تایهت به پالئوراوان به شدار ی بکا.
۳. بهر له وهی ببی به ئه ندام مافی ده ننگدان و خو هه لئزاردنی بو بهر پرسیاریه تی نییه.

دووهم: ئه ندامه تی:

ده بی ئه ندام ئه م مه رجانیه تی دا بی:

- أ. ماوه ی پالاوتنی به سه ر بردبی و پیداو یستییه کانی به سه رکه وتوو یی جیبه جی کردبی.
- ب. ته مه نی له ۱۸ سال که متر نه بی.
- ج. ده بی له یه کئ له شان کانی یان لئزنه کانی پارتیدا ریخراو بی.
- د. ئابوونه ی بریار له سه ر دراوی مانگانه بدا.
- ه. هه رکه سی به کریگیرو یا سیخور یا ئه ندامی ریخراویکی تیکده ر بیته له پارتیدا وه رناگیریت.
- و. دژایه تی ئاشتی و ئازادی و دیموکراسی نه کات و بروای به مافی مرو ف هه بیت.

ئهرک و مافی ئه ندام:

ئهرکه کان: پیوسته ئه ندام:

- أ. بو به دیهینانی به رنامه ی پارٹی به پیی په پرهوی ناوخو خه بات بکا و بو راپه راندنی بریاره کانی پارٹی کار بکات.
- ب. پابه ندی دیسپلینی پارٹی بیته و یه کیتی بیروباوه ر و ریخراوه یی و نهینیه کانی پارٹی بیاریزی.
- ج. په ره به راده و ئاستی هو شیاری و رو شنبری خو ی بدات.
- د. به م په پرهوه کار بکا و پابه ندی پره نسپیه ریخراوه ییه کانی پارٹی بی.
- ه. په یوه ندی به ده سته و تو یژه جو ربه جو ره کو مه لایه تییه کانی گه له وه پته و بکا و ریز له نه ریت و ریوره سمیان بگری و سیاسه تی پارتیان له هه موو بواره کاندای پی رابگه یه نی و دا کوکی لی بکا.
- و. نابی به بی ره زامه ندی پارٹی شار یا کار یا ریخراوه که ی یا هه ریم به جی به یلی.
- ز. له سه ر گشت ئه ندام و پالئوراوانی پارتیمان پیوسته گرنگیه کی تایه تی بدن به

لايه نگرانی پارتي و په يوه نديان له گه لدا به هيژ بکهن و بو هاتنه پريزي پارتي ناماده يان بکهن. هه روه ها پيوسته له سهريان به ريلو ترين په يوندي له گه ل جه ماوه ردا گري بدن و هه ول بدن له چالاکيه گشتيه کاندا به شدريان بکهن.

مافه کان: ئە ندام ئە م مافانه ی هه يه:

- أ. خوږالاوتن و هه لېژار دني بو هه موو ليژنه يه کي پارتي به پي پي په يره وي ناوخو.
- ب. له کاتي پيوستيدا داواي ياره مه تي له پارتي بکا.
- ج. ئە گه ر له ئە نجامي خه با تي له پارتي دا، تووشي گيران و دوور خستنه وه بي، ئە وا مافي يارمه تيوه رگرتني له پارتي به پي توانا هه يه.

سئيهم: کادير:

۱. پيناسي کادير : ئە و ئە ندامه خو ته رخا نکر دووه ي پارتيي که هه موو توانا و چالاکي خو ي بو خزمه تکر دني پارتي ده خاته کار و به پي په يره وي کي تايه ت به کاديرانه وه، له لايه ن کو مي ته ي ناوه ندييه وه، به رپرسياريه تي بو ديار ده کري.
۲. **مه رجه کاني:**

ده بي کادير ئە م مه رجانه ي تي دا بي:

- أ. ماوه ي ئە ندامه تي له پارتي دا، چوار سال که متر نه بي.
- ب. ده رچووي يه کيک له خوله کاني په يمانگه ي کاديرانی پارتي بي.
- ج. له ئە ندامه هه لکه وتوووه کاني پارتي بي له پرووي بير و ئاکار و کرده وه وه.
۳. **ماف و ئە رکه کاني:**

- أ. پارتي به پي په يره وي کي کو مي ته ي ناوه ندي، مووچه بو کاديرانی خو ي ده برپي ته وه به جوړي له گه ل پله وپايه و به رپرسياري تي يان له ناو پارتي دا بگونج.
- ب. پارتي له کاتي په ککه وتن و به سال دا چووني کاديران دا، کو مه کيان ده کات و مووچه يه کي هه ميشه ييان بو ده برپي ته وه و چاوي له ميراتگره شه رعيه کانيان ده بي.
- ج. کادير ده بي به رده وام په ره به رو شنبيري و لي ها تووي خو ي بدا.
- د. هه ر ماف و به رپرسياريه کي تر که له په يره وي تايه ت به کاديران دا ها تي بي.

به شی سییه م
په یکه ری پارتی
مادده ی چواره م

له خواره وه بۆ سه ره وه پارتی به م شیوه یه داده مه زری:
شانه، شانیه سهره کی، لیژنه ی ریخراو، لیژنه ی ناوچه، لیژنه ی لق، کۆمیتیه ی ناوه ندی،
کۆنفرانس و کۆنگره.
ئه م بنیاته له سه ر ئه م پره نسپه ریخراوه ییانه داده مه زری که له ماده ی (۲) ی ئه م
په پره وه دا هاتوون.

ریخراوه کانی پارتی : ئه رک و ده سه لاته کانیان

مادده ی پینجه م

یه که م: شانه

۱. پیناسه ی شانه : یه که ی بنه پته ریخستنی پارتی و بنکه ی جه ماوه ری و سه رچاوه ی
په وایه و ده سه لاته کانه. شانه له (۵ - ۱۵) ئه ندام پیک دیت به ریخه ر و
یاریده ده ره که شیه وه که له لایه ن شانه وه دوا ی په زامه ندی ریخراو هه لده بژێردرین و
به پرسیاریتی شانه ش له ئه ستۆی هه موواندایه.
۲. ئه رکه کانی:

- أ. به گویره ی رینوینییه کانی پارتی، خه بات بۆ به جیه پینانی ئامانج و سه ره تایه کانی پارتی
ده کا و ئه رکه کانی خۆی راده په رینی.
- ب. دیراسه تی پرۆگرام و په پره وی ناوخۆ و بلاوکراوه کانی پارتی ده کات و گفتوگو یان
له سه ر ده کا و ئه ندامه کانی خۆی پی پۆشنبیر ده کا.
- ج. به لایه نی که مه وه مانگی دوو جار به سه روکایه تی ریخه ر یان جیگره که ی کۆ
ده بیته وه.
- د. ئه رک و فه رمان به سه ر ئه ندامه کانی دابه ش ده کا و لییان ده پیچیته وه.
- ه. جه ماوه ر به لای پارتیدا ده هینتی و سه رکردایه تی ده کا و به سه ره تاکانی پارتی گو شیان
ده کا و دا کوکیان لی ده کا و بلاوکراوه کانی بلاو ده کاته وه.

۳. دەسه‌لته‌کانی: و. ئاگادارکردنه‌وهی ده‌سته‌کانی سه‌رووتر له‌وهی له سنووری چالاکی ئەودا پروو دەدات.

۳. دەسه‌لته‌کانی:

أ. سه‌رپه‌رشتی شانە‌ی پالیئوراوان دە‌کات (که له ۳ - ۹) پالیئوراو پیک دیت به ریکخه‌ره‌که‌شیه‌وه که شانە‌ی ئەندامان دیاری دە‌کات) و به رۆشنی پارتییه‌تی بۆ جیه‌جیکردنی ئەرکه‌کانیان، بیران پرووناک ده‌کاته‌وه و چاودێریان ده‌کات.

ب. له ئیستماره‌ی هاتنه‌ریز ورد ده‌بیتته‌وه و به‌ر له‌وهی بۆ ده‌سته‌کانی سه‌رووتر بنیتری، رای خۆی له‌باره‌یان‌وه ده‌رده‌بێ. هه‌روه‌ها داوای به‌خشینی شه‌ره‌فی ئەندامیتی بۆ ئەو پالیئوراوانه له ده‌زگا‌کانی سه‌رووتر ده‌کا که مه‌رجه‌کانی ئەندامه‌تییان تێدايه.

ج. نامە‌ی ئەندامان و پالیئوراوان و ده‌نگوباس و زانیاری پیوست و راپۆرته‌کانی تایه‌ت به چالاکیان بۆ شانە‌ی سه‌رووتر له خۆی ده‌نێری.

د. راپۆرت سه‌باره‌ت به چالاکی و کاره‌کانی خۆی به شانە‌ی سه‌رووتر ده‌دا.

دووهم: شانە‌ی سه‌ره‌کی

شانە‌ی سه‌ره‌کی له (۳ - ۸) شانە‌ی بنچینه‌یی پیک دیت و سه‌رکردایه‌تی و سه‌رپه‌رشتییان ده‌کا و له کاره‌کانیان ده‌پێچیتته‌وه و رای خۆی سه‌باره‌ت به‌و راپۆرتانه‌ی پێی ده‌گه‌ن ده‌رده‌بێ و مانگی دووجار کۆ ده‌بیتته‌وه و هه‌مان ئەرک و ده‌سه‌لاتی شانە‌ی هه‌یه و سزای سه‌رنجراکێشان له پالیئوراوانی سه‌رپێچیکار ده‌دات.

سێهه‌م: ریکخراو

۱. پیکه‌یتانی ریکخراو: لیژنه‌ی ناوچه‌ پاش په‌زامه‌ندی لق، له‌و ناوچانه‌ی که له (۵ - ۸) شانە‌ی سه‌ره‌کیان تێدايه، لیژنه‌ی ریکخراو دروست ده‌کا که پیک دیت له به‌رپرسانی شانە‌ی سه‌ره‌کیه‌کان و به‌رپرسی ریکخراو و دوو ئەندامی لیژنه‌که ده‌بێ ته‌رخان (متفرغ) بن.

۲. ئەرکه‌کانی لیژنه‌ی ریکخراو:

أ. ئاراسته‌کردنی چالاکی ئەو شانانه‌ی سه‌ر به ئەون.

ب. لیژنه‌ی ریکخراو به لایه‌نی که‌مه‌وه مانگی دووجار کۆ ده‌بیتته‌وه.

ج. کار بۆ ریکخستن و گورجوگۆ‌لکردنی خه‌باتی جه‌ماوه‌ری له چوارچێوه‌ی چالاکی خۆیدا ده‌کا.

۳. دەسه‌لته‌کانی لیژنه‌ی ریکخراو:

أ. رای خۆی سه‌باره‌ت به‌وانه‌ی داوای هاتنه‌ریزی پارتییان کردووه ده‌دا و به لیژنه‌ی

ناوچہی رادہ گہیہ نی.

- ب. راپورتی مانگانہ سہ بارہت بہ چالاکى و کار و حساباتہ کانی ریک دہ خا.
ج. سزای ئہ و پالٲوراوانہ بہ سہرنجراکیشن و ناگادارکردنہ وہ دہ دا کہ بہ پیچہ وانہی
پہ پرہوی ناوځو و بریار و سیاسہتی پارٹی رہفتار دہ کهن.

چوارہم: لیژنہ ناوچہ

۱. پیناسہی لیژنہ ناوچہ:

- أ. نوینہ رایہتی پارٹی و سہرکردایہتی چالاکییہ کانی دہ کا لہو ناوچہ یہی لہ لایہن
کۆمیتہی ناوہندیہ وہ دیاری دہ کری و لہ (۳ - ۸) ریکخراو پیک دیت و ژمارہی
ئہ ندامانی (۷ - ۹) ئہ ندام و (۲) ئیحتیات دہ بن. بہ پیی مادہی تایبہت بہ ہہ لٲژاردنی
دہ ستہ کانی پارٹی لہم پہ پرہ وہ دا ہہ لٲژاردنی. لیژنہ لہ نیو ئہ ندامانیدا بہ رپرس و
دوو ئہ ندام بۆ کارگیبری ناوچہ ہہ لٲژاردنی بہ مہرجیک کہ ہہ رسئ کہ سیان بۆ کاری
پارتابہتی تہرخان (متفرغ) بن.
ب. لیژنہی لق رہزامنہدی خوئی لہ سہر ئہ نجامہ کانی ہہ لٲژاردنی ناوچہ کان دہ ردہ برئی و
کۆمیتہی ناوہندی مافی نارازیوون و رہتکردنہ وہی ہہ یہ لہ گہ لٲ روونکردنہ وہی
ہوئیہ کانیدا.

۲. ئہرکہ کان:

- أ. سہرکردایہتی و بہرپوہ بہریتی و پینوینیکردنی چالاکى ئہ و ریکخراوانہی پارٹی کہ
گریڈراوی ئہ ون.
ب. بہ لایہنی کہ مہ وہ مانگی دوو جار کۆ دہ بیٹہ وہ.
ج. وہ لآمدانہ وہی راپورت و سہرنج و پرسپاری ریکخراوہ کانی پارٹی.

۳. دہ سہ لٲتہ کان:

- أ. بریاردان سہ بارہت بہ وانہی داوای ہاتنہ پریزی پارٹییان کردوہ.
ب. دہرکردنی بہ یاننامہ سہ بارہت بہ رووداوہ کانی ناوچہ کہی خوئی.
ج. سزادانی ریکخراوہ کان بہ سہرنجراکیشن و ناگادارکردنہ وہ.
د. سزادانی ئہ ندامان بہ ہہ لٲہ ساردنیان بۆ ماوہ یہ کہ لہ شہش مانگ تٲپہر نہ کات و
راسپاردن بہ دہرکردنی یہ کجارہ کییان بہ زۆربہی ۳/۲ (دوو لہ سہر سیئ) ئہ ندامانی
لیژنہ.
ہ. دہرکردنی پالٲوراوان بہ زۆربہی دہنگ و لہ سہر راسپاردہی ریکخراوی پارٹی دہ بیٹ.

و. هه لسه نگاندى ليوه شاوه يي پاليوراوان و به خشيني شهره فى ئەندامه تي پيان به پي پي پور ه سم.

ز. به پرسيارى ليژنه ناوچه ده بيته ئەندامى ليژنه ي لق.

پينجه م: ليژنه ي لق

۱. پيناسه:

ليژنه ي لق نوينه رايه تي پارتي و سه رکردايه تي چالاکى ده کا له پانتاييه کى جوگرافيدا که کوميته ي ناوه ندى بوى ديار ده کا و پيک ديت له :

أ. به پرسيارى، که ده بي ئەندامى کوميته ي ناوه ندى بي.

ب. ياريد ده رى به پرس، که له لايه ن کوميته ي ناوه ندييه وه ده ستنيشان ده کريت.

ج. به پرسيارى ليژنه ي ناوچه کان.

د. ليژنه ي لق له ناو ئەندامه کانيدا (۵ - ۷) ئەندام بو کارگيري لق له نيوان دوو کو بوونه وه دا، هه لده بزي.

۲. ئه رکه کان:

أ. سه رکردايه تي چالاکى ليژنه ي ناوچه و ئه و پيکخراوه جه ماوه ريبانه ده کا که سه ر به ئه ون.

ب. مانگانه کو ده بيته وه.

ج. وه لامى راپورتى ناوبه ناوى ليژنه ي ناوچه و پيکخراو و مه کته به کان ده داته وه.

د. مانگانه و ناوبه ناو راپورت بو مه کته بي سياسى سه باره ت به تیکر اي جموجول و چالاکيه کاني ده نيري.

ه. سه باره ت به چالاکيه کاني خو ي و ده ستنيشان کردنى ديارده و پيشنيار و ريگا چاره کان ديراسه بو کو بوونه وه کاني کوميته ي ناوه ندى تاماده ده کا.

۳. ده سه لاته کان:

أ. ده رکردنى به ياننامه ته نيا سه باره ت به رووداوه کاني ناوچه.

ب. ئاراسته کردنى سه رنجراکيشان و ئاگادار کردنه وه ي ليژنه کاني خواره وه.

ج. برياردان سه باره ت به ده رکردنى يه کجاره کى ئەندامان به پي پى پاسپارده ي ليژنه کاني ناوچه و پاش ليکو ليينه وه ي ئوسولى.

د. سازکردنى خولى پيگه ياندى و روشنيبرى بو ئەندامان.

ماددهی شه شه م

کۆمیتتهی ناوه ندى

۱. کۆمیتتهی ناوه ندى، ده زگای هه ره به رزی پاپه راندنه له ماوهی نیوان دوو کۆنگره دا چالاکی سیاسی و پیکخواه یی تیکرای پیکخواه کانی پارتي هه لده سوپینى و سه ره رشتیان ده کا و سه رکردایه تی خه باتیان بۆ به جیهینانی ئامانجه کانی پارتي ده کات.

۲. کۆمیتتهی ناوه ندى له (۳۱) ئەندام و (۹) ئەندامی ئیحتیات پیک دیت که به پیکه ی ده نگدانی نهینى له لایه ن کۆنگره وه هه لده بژیردرین.

۳. ئەگه ر ئەندامیکى کۆمیتتهی ناوه ندى ئەرکه کانی پارتي پى هه لنه سوپا، ئەوا ئیحتیاتی یه که م جینگه ی ده گریتته وه.

۴. مه رجی پالوتن بۆ ئەندامه تی کۆمیتتهی ناوه ندى :

أ. ده بى به لایه نی که مه وه (۱۰) سالى به رده وام به سه ر ئەندامه تی له ناو پارتي دا تپه ر بووبى.

ب. نابى لاده ر و بیزراو بى له ناو پارتي دا.

ج. ئەندامیکى چالاك و کارامه ی خاوه ن رابردووی شه ره فمه ندانه بى له خه بات.

د. نمونه ی په وشت و ئاکاری به رز و هه لگری پوآله ت و خه سلته تی سه رکردایه تی بى و پله وپایه ی سه رکردایه تی وه رگرتبیت.

ه. به ته نگ به رژه وه ندى پارتيه وه بى و پابه ندى به رنامه و په پره وى ناوخۆ بى.

ه. مافه کانی ئەندامى کۆمیتتهی ناوه ندى:

أ. هه موو مافیکی بریار له سه ر دراوی کادیری پارتي هه یه، سه رباری ئەمه ش هه ر مافیکی تر که کۆمیتتهی ناوه ندى بریاری له سه ر بدا.

ب. ئەگه ر به هوى خه باتی پارتيه وه زیندانی کرا یان بیه ره شوین بوو، ئەوا ئەندامه تی له کۆمیتتهی ناوه ندى دا، هه ر ده مینى.

ماده ی حه وته م:

أ. ئەرکه کانی کۆمیتتهی ناوه ندى:

۱. ئەندامانی مه کته بی سیاسی هه لده بژیرى و چ به تاك و چ وه کو ده سه ته متمانیه یان لى وه رده گریتته وه.

۲. خهبات بۆ به جېھېناني ئامانجه نزيك و دووره كاني پارتي بكا و سياست و پلاني پيويست بۆ ئەمە دابريژي.
۳. هه لويستي پارتي سه بارهت به رووداو و پيشهاته نوياوه كان ديارى بكات.
۴. په يره وي ناوخو و پروگرامى پارتي و بريارنامه كاني كونفرانس و كونگره له هه موو ئاستيكد ا جيبه جي بكا.
۵. يه كيتي پارتي بچه سپيني و نهينييه كاني بپاريژي.
۶. كه لويه ل و دارايي پارتي بپاريژي و زيده ي بكا و داهات و خه رجي ري ك بخا.
۷. كا دير بۆ پارتي پي بگه يه ني و په روه رده ي بكا و هو شياري سياسي و تيوريان په ره پي بدا.
۸. به ريويه بردني هو يه كاني راگه ياندين و ده سته ي نو سه ران بۆ هه ردوو پوژنامه ي ناوه ندي پارتي و چاپه مه نييه ده ورييه كان دابني و سه ره رشتييان بكا و هه موو پيداويستيه كي كار كرنديان بۆ بره خسي ني.
۹. وه لامى ره خنه و پيشنيار و پرسيار و سكالاي ئەندامان بداته وه و گيرو گرفته كانيان چاره سه ر بكا.
۱۰. راپورتى گشتى بۆ كونفرانس و كونگره ئاماده بكات.
۱۱. هه موو ئەنداماني كو ميته ي ناوه ندي چ تاك و چ پي كه وه، سه بارهت به و كارانه ي رايان په راندوون و ئەو پلان و سياسه تانه ي جيبه جييان كر دوون، راسته وخو له به رده م كونگره دا به ر پرسيارن.
۱۲. كو ميته ي ناوه ندي ده شي برياري ليژنه كاني خواره وه هه لوه شي ني ته وه.
۱۳. ده بي پانتايي جوگرافي بۆ ئيشوكاري ليژنه ي لق و ليژنه ناوچه كان ديار بكا و به پيي پيويست ليژنه و ري كخراوى تر پيك به يني.
۱۴. شوين و كاتي كونفرانس و كونگره ديار بكا و ريژه ي نوينه ران دابني.
۱۵. داواي كونفرانس و كونگره ي نااسايي ده كا له سه ر :
أ. داخوازي زوربه ي ئەنداماني پارتي له ريگه ي ري كخراوه كانiane وه.
ب. داخوازي ۳/۲ (دوو له سه ر سي) ئەنداماني كو ميته ي ناوه ندي.
۱۶. ده بي كو ميته ي ناوه ندي به لاي كه مه وه هه ر ۳ مانگان جاريك به شيويه كي ده وري له خو وه كو بيتته وه.
۱۷. ده بي كو ميته ي ناوه ندي به لايه ني كه مه وه سالي يه ك جار كو بوونه وه ي فراوان بكا

کہ وپرای ئەندامانی ئیحتیاتی کۆمیتە ی ناوەندی، ئەندامانی لق و مەکتەبە ناوەندیەکان پارٹی تیدا ئامادە بن.

ب. دەسەلاتەکانی کۆمیتە ی ناوەندی:

۱. دەبێ سەرجم دەزگاکانی پارٹی پابەندی فەرمان و بڕیارەکانی ئەو بن.
۲. کاری مەکتەبی سیاسی هەڵدەسەنگینێ و ئەرك و فەرمانی بۆ دیار دەکا.
۳. هەموو رێشویئێکی لەبار بۆ پاکراگرتنی ریزەکانی پارٹی پەپرەو دەکا بە مەرچێ پێشوخە لەلایەن دەستە ی ناوەندی پشکین و چاودێرییەو لیکۆلینەوێ لەمەر کرابێ. هەموو ئەوانە ی ئەو رێشویئانە دەیانگریئەو، مافی ئەوێان هەیه لەلای کۆبوونەوێ فراوانی کۆمیتە ی ناوەندی، سکالای خۆیان بکەن.
۴. بەپێی پەپرەوی ناوخۆ و بە زۆربە ی ۳/۲ (دوو لەسەر سێ) دەنگ سزای پێویستی ئەندامانی خۆی دەدا.
۵. ئەگەر ئەندامێکی کۆمیتە ی ناوەندی کاریکی وای کرد، شایانی دەرکردن بێ لە پارٹی، ئەوا کۆمیتە ی ناوەندی دەشی بە زۆربە ی ۳/۲ (دوو لەسەر سێ) دەنگ، هەموو لێپرسراویەتیەکی لێ بستینێئەو و بیخاتە بەردەم کۆنفرانس یان کۆنگرە تا بەپێی پێویست سزای بدات.
۶. بڕیاری وەرگرتنی کادیری پارته سیاسیەکانی تر دەدا.
۷. لە داوای گەرانهوێ ئەو کادیرانە بۆ ناو پارٹی دەکۆلێئەو که سەرۆختیک خەباتی پارتيیان بەجێ هێشتوو و بڕیار لە بارە ی وەرگرتنەوێان دەدا.
۸. کۆمیتە ی ناوەندی ئەم مەکتەبە ناوەندیانە ی خوارەو پیک دەهینێ و ئەرك و فەرمانیان بۆ دیاری دەکا بەپێی پێرەوێکی تایبەت:
 - أ. مەکتەبی ناوەندی رێکخستن.
 - ب. مەکتەبی ناوەندی دیراسات و پێگەیانندی حزبی.
 - ج. مەکتەبی ناوەندی راگەیانندن.
 - د. مەکتەبی ناوەندی بەرپۆهبردن و دارایی.
 - ه. مەکتەبی ناوەندی رێکخراوێ جەماوهری و پێشەبیهکان.
 - و. مەکتەبی ناوەندی پەپوهندی نیشتمانی و کوردستانی.
 - ز. مەکتەبی ناوەندی پەپوهندیەکانی دەرەو.

ئەندامانی مەكتەبی سیاسی پېنۆینی و سەرپەرشتی ئەم مەكتەبانه دەكەن.
۹. بریار لەسەر وەرگرتنی پارت و رېكخراوه سیاسیه کوردستانییه کان، یان یه کبونیان
له گەل پارتیدا دەدات.

ماددەى هه‌شته‌م

مەكتەبی سیاسی

۱. مەكتەبی سیاسی له (۹ - ۱۱) ئەندام پێك دێت و ههریه‌كه‌یان به گۆیره‌ی لێزانی و پسپۆری له كاری خۆیدا، یاریده‌ی سه‌رۆك ده‌دا و تێكرا هاریكاری له گەلدا ده‌كەن.
۲. زۆربه‌ی ئەندامانی مەكتەبی سیاسی بۆ كاری پارٹی تهرخانن.
۳. مەكتەبی سیاسی بریاره‌كانی نیوان دوو كۆبوونه‌وه‌ی كۆمیتە‌ی ناوه‌ندی جیه‌جیه‌ ده‌كا.
۴. مەكتەبی سیاسی بانگهێشتی كۆمیتە‌ی ناوه‌ندی ده‌كا بۆ كۆبوونه‌وه‌.
۵. مەكتەبی سیاسی له نیو ئەندامانیدا سكرتیرێك بۆ خۆی هه‌لده‌بژیریت بۆ به‌رپوه‌بردنی كاروباری رۆژانه و ته‌نسیق له نیوان ده‌سته‌كانی پارٹی و ئاماده‌كاری كۆبوونه‌وه‌ی رۆژانه و ناوبه‌ناوی مەكتەبی سیاسی به‌ هاوكاری له‌گەل ئەندامانی مەكتەبی سیاسی.

ماددەى نۆیه‌م

جیگری سه‌رۆك

۱. سه‌رۆك ده‌ستنیشانی ده‌كات و كۆنگره‌ راسته‌وخۆ هه‌لی ده‌بژیرێ.
۲. ئەو ئەركانه‌ی كه سه‌رۆك پێی ده‌سپێرێ، جیه‌جیه‌ ده‌كات.
۳. به‌شدارى كۆبوونه‌وه‌كانى كۆمیتە‌ی ناوه‌ندی و مەكتەبی سیاسی ده‌كات.

ماددەى ده‌یه‌م

سه‌رۆكى پارٹی

۱. سه‌رۆكى پارٹی : سه‌رۆكى پارٹی و كۆمیتە‌ی ناوه‌ندی و مەكتەبی سیاسیه‌كه‌یه‌تى.
۲. سه‌رۆك راسته‌وخۆ له كۆنگره‌دا هه‌لده‌بژیردێ.
۳. سه‌رۆك كۆبوونه‌وه‌كانى مەكتەبی سیاسی و كۆمیتە‌ی ناوه‌ندی و كۆبوونه‌وه‌ی فراوان و كۆنفرانسه‌كان به‌رپوه‌ ده‌با.

۴. لهو دهمه ی که تیکرای ټهو دهزگایانه ی له برگه ی (۳) ی سره ودا هاتوون، دهنکه کان وهک یهک دهن، ټهو لایه نه ده بیته زوربه که دهنگی سره وکی له گه لدا بئ.
۵. سه روک له کاتی پیویست مافی ټه وهی هه یه داوای کونگره به ستن یان کونفرانس بکا.
۶. پاسپارده و پرنوینیه کانی پارٹی به په زامه ندی سه روک دهن و گشت نووسراوه گرنکه کانی پارٹی ده بی به ټیمزای سه روک (یان یه کئ له یاریده دهره ده سه لات پئدراوه کانی) بئ.
۷. ټه مه کته بانه ی خواره وه راسته وخو په یوه نندیان به سه روکی پارټیه وه ده بیته.
أ. مه کته بی سه روک
ب. ده زگای پاراستنی گشتی که په پره ویکی تاییه تی ده بئ.
ج. مه کته بی کاروباری کو مه لایه تی گشتی، به پی پی په پره ویکی ټه رکه کانی دیاری ده کری.
د. سه روک کارناس و پسپوری پراویژکاری له بواری جیاجیا بو خو ی داده نئ.
ه. سه روک خو ی فه رمانده ی له شکری کوردستانه که په پره ویکی تاییه تی هه یه.

به شی چواره م

مادده ی یازده هه م

ده سته ی ناوه ندی پشکین و چاودیتری

له (۳) ټه ندام پیک دیت که کومیته ی ناوه ندی له ماوه ی نیوان دوو کو بوونه وهی خویدا هه لیان ده بزیریت به مه رجیک که ټه ندامیکي مه کته بی سیاسی لیپرسراوی بیت و کومیته ی ناوه نندییش ټه رک و ده سه لاته کانی دیاری بکا.

به شی پینجه م

رؤشنیبری پارٹی

مادده ی دوازده هه م

پارٹی دوو پوژنامه ی ناوه ندی هه یه که خه بات و برایه تی یه و چاپه مه نی ده وری و ناده وری و ده زگای تری راگه یانندی هه یه که سیاسه ته ناوه نندیه که ی ده خه نه پروو.

مادده ی سیزده هه م

پارٹی په یمانگای پیگه یانندی کادیرانی به ئاستی جودا جودا هه یه و له لایه ن ده سته یه کی

تایبه تہوہ لہ چوارچیوہی مہکتہ بی ناوہندی دیراسات و پیگہ یاندنی حزبیہ وہ بہ پیی پیرہویکی تایبہ تی و بریار لہ سہردراو لہ کۆمیتہی ناوہندیدا بہرپوہ دہچیت.

بہ شی شہ شہم

کۆنفرانس

ماددہی چواردہہم

۱. کۆنفرانسی ناوچہ ہەر دوو سال جاری یان لہ سہر داخوازی پتر لہ نیوہی ئەندامانی پارٹی لہ ناوچہ کەدا، یان لہ سہر خواستی ۳/۲ (دوو لہ سہر سیی) ئەندامانی لیژنہ ناوچہ بہ پزامہندی مہکتہ بی سیاسی و بہ سہر پەرشتی و چاودیری لق، دہ بہ سترئ.
۲. کۆنفرانسی ناوچہ لہ ئەندامانی لیژنہ ناوچہ و ئیحتیات و بہرپرسیاری ریکخراو و شانہ سہرہ کیہکانی پارٹی پیک دیت.
۳. کۆنفرانس بہ پیی پیرہوی ناوخوا، کار بو چارہ سہرکردنی گیروگرفتہ حزبیہکانی ناوچہ دہ کا.

ماددہی پازدہہم

کۆنفرانسی گشتی

۱. کۆنفرانسی گشتی لہ کاتیکدا دہ کرئ کہ گۆرانکاری گرنگی سیاسی پرووی دابی یان بارئکی پیویستی ئەوتۆ لہ سہر خواستی پتر لہ نیوہی ئەندامانی پارٹی یان ۳/۲ (دوو لہ سہر سیی) ئەندامانی لیژنہی ناوچہکان، کۆنفرانس بخوازی.
۲. کۆنفرانسی گشتی لہ سہرۆک و جیگرہکە ی و ئەندامانی کۆمیتہی ناوہندی و ئیحتیات و (فہلەك) و ئەندامانی مہکتہ بہ ناوہندیہکان و ئەندامانی لیژنہی لق و ئەو کادیرہ پیشکەوتوانہی پارٹی کہ کۆمیتہی ناوہندی دہستینشانیان دہکات پیک دیت.
۳. ئەرکەکانی کۆنفرانسی گشتی:

أ. گوئی لہ راپۆرتی کۆمیتہی ناوہندی دہ گرئ و گفتوگۆی لہ سہر دہ کا.

ب. ہەلۆیستی پارٹی سہبارت بہ رووداو و پیشہاتہ نوئیابوہکانی، دیاری دہ کا.

ج. لہ سکالای ئەندامانی دہروانی و بریاریان لہ بارہوہ وەر دہ گرئ.

۴. دەسەلاتەکانی کۆنفرانسی گشتی :

- أ. هەلسەنگاندنی کاری کۆمیتەیی ناوەندی و سزادانی ئەندامە کەمتەرخەمەکانی داوی لیکۆلینەوێهەکی عادیلانە.
- ب. کۆنفرانس مافی دەرکردنی ئەندامانی کەمتەرخەمی کۆمیتەیی ناوەندی هەیه بە مەرچی کە ژمارەیی دەرکراوان، بە جاریک یا بە چەند جاریک لە ۱ لەسەر ۳ تێپەر نەکات.
- ج. دەستکاریکردنی پەیکەری پارٹی ئەگەر هەلومەرج بخوازی.
- د. کۆنفرانس لە نزیکترین دەرڤەتدا، داواي کۆنگرەبەستن بکا و هەلومەرجی پێویست بۆ کۆنگرە برەخسینی لەسەر داواي دەنگی ۲ لەسەر ۳ بەشداربووان.

بەشی حەوتەم

کۆنگرە (کۆنگرەیی نیشتمانی)

ماددەیی شازدەهەم

۱. کۆنگرەیی نیشتمانی دەسەلاتی هەرەبەرزى ناو پارتييه.
۲. کۆنگرە لە سەرۆک و جیگرەکەي و ئەندامانی کۆمیتەیی ناوەندی و ئیحتیات و ئەندامانی هەردوو لیژنەیی ئامادەکردن و سەرپەرشتی کۆنگرە و ئەو نوێنەرانی پێک دێت کە لەلایەن سەرجم رێکخراوەکانی پارتييه و بەپێی ئەو رێژەییە کە کۆمیتەیی ناوەندی دیاری دەکا هەلبژێردراوان.
۳. کۆنگرە بە شیوہەکی ئاسایی بە لایەنی کەمەوہ هەر (۴) چوار سأل جاریک دەبەستری. هەرەوہا پێویستە لەسەر کۆمیتەیی ناوەندی بەپێی برگەي (۱۵) لە ماددەي (۷) داواي کۆنگرەبەستن بکا، سەرۆکیش بەپێی ماددەي (۱۰) برگەي (۵) ی ئەم پەیرەوہ، دەسەلاتی کۆنگرەبەستنی پێ دراوہ.
۴. ئەرکەکانی کۆنگرە:

- أ. گوێ لە راپۆرتی کۆمیتەیی ناوەندی دەگری و گفتوگوێ لەسەر دەکا و کارەکانی کۆمیتەیی ناوەندی لە نیوانی دوو کۆنگرە هەلدەسەنگینێ.
- ب. باری ناوخۆ و هەریمایەتی و جیھانی شی دەکاتەوہ و دەرخینی و سیاسەتی گشتی پارٹی دادەرپێژی و لە ستراژیی پارٹی ورد دەبیتەوہ و لە هەموو ئاستیکدا تاکتیکی

بۆ دادەنئ.

ج. لە سکالای ئەندامان دەروانی و بریاریان لە بارەو دەدا.

د. لێپرسینەو لە کۆمیتەى ناوەندی و سزادانی ئەندامە کەمتەرخەمەکانی.

۵. دەسەلاتەکانی کۆنگرە :

أ. سەرۆك و جیگرى سەرۆك و ئەندامانى كۆمیتەى ناوەندی و ئیحتیات هەلەبژێرئ.

ب. تەنیا كۆنگرە مافی هەلەشانەو و ناوگۆرینی پارٹی و وەستاندنی چالاكیى پارٹی یا تێكەلكردنی بە پارٹىكى ترى هەیه و دەتوانئ وەرگرتنى پارٹىكى تر پەسند بكا و ئایدیۆلۆژىای پارٹی بگۆرئ.

ج. كۆنگرە دەتوانئ بەپىی هەلومەرجى پىویست، پرۆگرام و پەپرهوى ناوخۆ پەسەند یا دەستكارى بكات.

بەشى هەشتەم

ماددەى حەقەهەم

لێژنەى ئامادەکردنى كۆنگرە

۱. كۆمیتەى ناوەندی بەرپرسیار و یاریدەدەر و ژمارەى ئەندامانى لێژنە ديار دەكا.

۲. ئەمانە لەناو كادیرە بە ئەزمونەكانى پارتيادا دەستنيشان دەكرين كە بە راستگۆيى و بابەتخوازىيەو ناسراون.

۳. نابئ ئەندامانى لێژنە خۆيان بۆ ئەندامەتى كۆمیتەى ناوەندی هەلەبژێرن.

۴. لێژنە لە كاتى پىويستدا و بە رەزامەندی مەكتەبى سياسى، دەتوانئ لێژنەى تر پىك بەپىئ.

۵. ئەركەكانى لێژنە :

أ. ئامادەکردن و سەرپەرشتىکردنى هەلەبژاردنى نوینەرانى كۆنگرە بە گوێرەى ئەو لیستانەى لەلایەن مەكتەبى ناوەندی رېكخستنهو ئامادە كراون و لە كۆبوونەووى فراوانى كۆمیتەى ناوەندی پەسەند كراون.

ب. دەستکردن بە جییه جیكردنى ئەو بریار و ئامۆزگاربانەى كۆمیتەى ناوەندی كە تايهتن بە كۆنگرە.

ج. ئامادەکردنى دیراسەتێكى هەمەلایەن سەبارەت بە ئەنجامەكانى هەلەبژاردن و سەرنج و تىبيندان لە بارەیانەو.

د. ناماده کردنی پیناسه و لیستی تاییهت به نوینه ران و ناماژه کردنیان له سه ره تای کردنه وهی کۆنگره دا.

ماددهی هه ژده هه م

لیژنه ی سه ره پرشتی کۆنگره

1. کۆمیتتهی ناوهندی به پرسیار و یاریده ده ر و ژماره ی ئەندامانی دیاری ده کا.
2. ئەمانه، له ناو ئەو کادیرانه له م بواره دا هه لکه وتوون، ده ستنیشان ده کرین.
3. نابئ ئەندامانی لیژنه خۆیان بۆ ئەندامه تی کۆمیتتهی ناوهندی هه لبژیرن.
4. ئەرکه کانی:

أ. دیارکردنی شوینی کۆنگره.

ب. ره خساندن و ناماده کردنی پیداو یستیه کانی کۆنگره.

ج. پیکهیتانی لیژنه ی تاییهت به بواره پسپوریه کانی کاروباری کۆنگره.

د. هاوکاری له گه ل لیژنه ی ناماده کاری کۆنگره دا.

ماددهی نۆزده هه م

دهسته ی سه ره و کایه تی کۆنگره

1. له یه که مین کۆبوونه وهی کۆنگره دا، دهسته یه کی چه ند ئەندامی بۆ سه ره و کایه تی کۆنگره هه لده بژیردری.
2. ئەم دهسته یه، به دریزایی پۆزانی کۆنگره، سه ره پرشتی به ریوه بردنی کۆنگره ده کا.
3. ئەم دهسته یه ده بئ په پره ویکه تاییهت به ره وتی کۆبوونه وه کان ناماده بکا و ریوشوینی به جئ و چۆنیه تی هه لسورانندی گفتوگۆ کردنی تیدا تۆمار بکا.
4. نابئ ئەندامانی دهسته خۆیان بۆ ئەندامه تی کۆمیتتهی ناوهندی هه لبژیرن.

ماددهی بیسته م

هه لبژاردنی دهسته کانی پارتي

1. هه لبژاردنی دهسته کانی پارتي له خواره وه بۆ سه ره وه له شان، شان سه ره کی، ریکخراو، لیژنه ی ناوچه، لق، هه ره یه که و له هه وزه ی خۆیدا ئەنجام ده درین.

۲. پرۆسهی ههلبژاردنی نوینهران بۆ کۆنگرهی پارتي بهم شیوهیه دهییت:
- أ. لیژنهی ناوچه به ناوچهی ههلبژاردن داده نریت.
- ب. لهسه ر ئه ندامانی لیژنه کانی سه ره وه و مه کته به کانی پارتي پيوسته که له سنووری یه کیک له لیژنه ناوچه کاندایان بۆ کۆنگره ههلبژیرن.

به شی نۆیه م

ماددهی بیست و یه که م

رېکخستنی نهیینی : کۆمیتتهی ناوهندی رینمایي تایبه تی ده ربارهی رېکخستنی نهیینی پارتي ده رده کات به مه بهستی پاراستن و مسوگه رکردنی به رده و امبوون و چوست و چالاکیه که ی.

به شی دهیه م

دارایی پارتي

ماددهی بیست و دو وه م

۱. دارایی پارتي له مانه پیک دیت:
- أ. ئابوونهی هاتنه ریزی پارتي و ئابوونهی مانگانه، که له لایه ن مه کته بی سیاسیه وه رېژه که ی دیاری ده کری.
- ب. کۆمه ک و پیتاک.
- ج. نرخي چاپه مه نییه کانی پارتي.
- د. قازانجی ئه و چالاکیه رۆشنییری و هونه ری و کۆمه لایه یتیهی که پارتي سازی ده دا.
- ه. قازانجی ئه و پرۆژانهی پارتي هه لیانده سوورین.
۲. پيوسته لیژنه ی ناوچه و لق و کۆمیتتهی ناوهندی، (سجلات) ی تایبه تییان هه بی که بودجه ی تیدا نیشان بدری و ئه ندازه ی داها ت و خه رجکردنی تیدا تۆمار بکری.
۳. مه کته بی ناوهندی به رپوه بردن و دارایی ئه ندازه و چۆنیه تی خه رجکردن دیار ده کا و له م باره وه رینوینی تایبه ت ده رده کا.

بریار و راسپارده کانی کۆنگرهی دوازدهی پارٹی دیموکراتی کوردستان

پارٹی دیموکراتی کوردستان کاره کانی دوازدهیه مین کۆنگرهی کۆتایی هینا، که له ماوهی (٦) بۆ ١٩٩/١٠/١٤ له شاری ههولێر به ستر، به م بریار و راسپاردانه ده چوو:

بریار ده ربارهی پاراستنی ئەزموونی دیموکراتی و سووربوون له سه ر فیدرالیهت:

کۆنگره بریاری دا، به زه روره تی پاراستنی ئەزموونی دیموکراتی و پشتیوانیکردنی ده سته که وته کانی گه له که مان، که خۆی له په رله مان و حکومه تی هه ریم ده نویتن و خه بات له پیناو پارێزگاریکردنی، ئەو ده سته که وتانه و کارکردن له سه ر په رپیدان و به هیزکردنی دامه زراوه شه رعیهی کان و چاککردنی کارکردنی و هه روه ها قوولکردنه وهی په رهنسیه کانی دیموکراسیه ت و ئەو فره حزیهی ماوه له کوردستاندا.

هه روه ها کۆنگره بریاری له سه ر سووربوون به فیدرالیه ته وه دا، وه ک شیوازی په یوه ندی کوردستان به حکومه تی ناوه ندیه وه، که گه لی کوردستان له رێگای په رله مانه وه هه لبژێردراوه که یه وه بریاری لێداوه و کۆنگره بانگێشتی کرد، بۆ بریارلێدانی رێگا چاره ی گه له که مان له بوته ی یه کیتی عێراق و له چوارچێوه ی فره لایه نییه په رله مانیه دیموکراتیه که یدا، کۆنگره ش داکوکی له وه کرد که پارٹی له پیناو بریارلێدانی ئەم مافه به رێگا ناشتیخوازه کان خه بات ده کات، له په رۆشیه وه بۆ دووباره نه بوونه وهی ئەو نه هامة تی و کاره ساتانه ی له رابردودا به سه ر گه له که مان هاتن.

بریار ده ربارهی ناشتی ناوخۆ:

کۆنگره داکوکی له سه ر رێبازی ناشتیخوازانه ی پارتمان کرد، له چاره سه رکردنی گرفته ناوخۆیه کان له سه ر بنچینه ی گفتوگۆ و چاره سه ری دیموکراسیانه و گه رانه وه بۆ رای گه ل و کۆنگره بریاری به رده وامبوونیدا، له پرۆسه ی ناشته وایی و به کاره یێنانی هه موو کۆششیک له پیناو جیه جیکردنی ته وای ریکه وتنی میژوویی (واشتنۆن)ی، نیوان پارتمان و یه کیتی نیشتمانی کوردستان له پیناو گه یشتن به ناشتییه کی گشتگیر و دادوه رانه و کۆتایه یێنان به ره وشێ نااسایی ئیستا و به رپاکردنی دامه زراوه کانی حکومه تی هه ریمی یه کگرتوو، پێچه وانه ی لاپه ره ی شوومی شه ری ناوخۆ که زیانیکی زۆری به گه له که مان و ئەزموونه

ساواکھی گه یاند.

دهرباره ی بریاری (۹۸۶):

أ. کۆنگره داكۆکی له سهه گرنگی بریاره نیوده و له تیهه کان کرد، که کاریگهه ره له سهه ژبانی گه له کهمان هه بووه، نه خاسمه بریاری (۹۸۶) که کاریگهه ره کی زۆری له سهه گوزهران و ته ندروستی و ژبانی هاوولاتیانی کوردستان هه یه، بۆیه کۆنگره داوا له نه ته وه یه کگرتوو ه کان ده کا په ره به هه ماهه نگی له گه ل حکومه تی هه ریم له بواری جیهه جیکردنی بریاره که دا بکات، ههروه ها داوا ی مسۆگه رکردنی به رده و امبوونی به شی کوردستان له داها ته کان به گویره ی ئەم بریاره ده کا و داكۆکی زیاتریش له سهه دووباره تاماده سازی ژیرخان و پرۆزه به ره مهینه کان ده کات.

ب. بۆ مسۆگه رکردنی سهلامه تی گه له کهمان و دووباره نه بوونه وه ی تووشبوونی، به نه هامه تی و هه لمه ته کانی له ناو بردن و چه وساندنه وه، کۆنگره داوا له نه ته وه یه کگرتوو ه کان و کۆمه لگه ی نیوده و له تی ده کا بۆ کارا کردنی بریاری (۶۸۸) ی ئەنجومه نی ئاسایشی نیوده و له تی، که چه وساندنه وه ی عیراقیه کان و به تایه تیش گه لی کوردستان حه رام ده کات.

بریار دهرباره ی قوربانیانی ئەنفال و پرۆسه کانی به عه ره بکردن:

کۆنگره رایسپارد که هه و له کان به رده و ام بن بۆ ئاشکرا کردنی چاره نووسی قوربانیانی ئەنفال و بارزانییه کان و قه ره بوو کردنه وه ی خیزانه کانیان و، لایه نه پسپۆره کانی راسپارد به گرنگیدان و چاودیریکردنی پیوستی کهس و کاری قوربانییه کان، ههروه ها رایسپارد بۆ کۆتایی هینانی ئازاری کورده فهیلییه کان و گیرانه وه ی مافی هاوولاتی عیراقی و پیدانه وه ی مولک و ماله کانیان.

کۆنگره به عه ره بکردن و راگواستن و کرداره کانی دیکه ی گوپینی مۆرکی نه ته وه یی و میژووی له ناوچه کانی (که رکوک، خانه قین، مه خموور، شیخان، مهنده لی و شوینه کانی تر) ئیدانه کرد، و داوا ی له کۆمه لگه ی نیوده و له تی کرد بۆ راگرتن و نه هیشتنی شوینه واره کانی و ههروه ها سلای نارد بۆ پرۆله خۆراگه کانی گه له کهمان له و ناوچانه دا.

دەربارەى نوێکردنەوہى کارى دامەزراروہ حزبى و حکومىيەکان:

کۆنگرە پرۆسەى گۆرپىن و نوێکردنەوہى بەرز نرخاند، کە سەرۆک بارزانى لە شوباتى رابردوہ و پرايگەياندا و داکوکی کرد لەسەر پێوہ پابەندبوون و دريژەپيدان بە پرۆسەى گۆرانکاریى و چاکسازی لەسەر بنچينەى دامەزراروہى (موئەسەساتى) و نوێکردنەوہى کارى نووسينگەکانى پارتى و حکومەت، لە پیناو بەدیھینانى حوکمى دامەزراروہکان و پێکخستنى ژيانى گشتى و ھەنگاونان، بەرھە و بنیاتنانى کۆمەلگەى مەدەنى و پرايسپارد کە لە دواى کۆنگرە ئيجرائاتى ئىدارى بەرفراوان بکرى و ئەم بريارانەى خواروہوشى دا:

۱. ھەلبژاردنى ئازادانەى ئەنجومەنى شارەوانىيەکان بە گۆيرەى ياساى تايبەت بەوہوہ، کە لە پەرلەمانەوہ دەرچوو ئەنجام بدرى.
۲. دامەزراندنى دادگاىەك بۆ قەزای ئىدارى.
۳. گرنگيدان بە پێکخراوہکانى مافى مرۆف و پيشکەشکردنى ئاسانکاری پيوست بۆيان.
۴. دامەزراندنى ئەنجومەنى خزمەت.
۵. گرنگيدانى تەواو بە چاوديرى دارايى و ئىدارى و پەرەپيدانى دەزگا پسپۆرەکانى ئەو بوارە.
۶. پەرەپيدان و چاککردنى کارى دامەزراروہ حزبى و پەسەمىيەکان کە مۆرکيکى کۆمەلایەتییان پێوہیە وەك دەزگای شەھید و، دەزگای ئەیلول و نيزامى خانەنشینکردنى کاديران، ھەرۆھە کۆنگرە ھەولى پارتى بۆ دامەزراندنى دەزگای شەھید و ئەو خزمەتە گەورانەى کە پيشکەشى بنەمالەى شەھيدانى دەکا بەرز نرخاند و دووپاتيشى کردوہ، کە پيوستە دەزگای ناوبراو لە ھەموو لایەنەکانوہ پەرہى پى بدرى، ئەوہش لە پیناو بەدیھینانى چاوديرى تەواوى کەس و کارى شەھيدان.
۷. پێکخستنى ژيانى سياسى و ئابوورى و کۆمەلایەتى و حزبى، لە پێگای پراکتيزە کردنى ياساى پارتى و کۆمەلەکان، ياساى ھەلگرتنى چەك و ياساى چاپەمەنى و ياساكانى ترى پەيوەندار و دارشتنى ياساى تر ئەگەر پيوست بوو.
۸. ريزگرتنى تەواوى پرنسپى ليکجياکردنەوہى دەسەلاتەکان و پاراستنى سەرەخوڤى قەزا و دەستەبەرکردنى کەشى گونجاو بۆ ئەو مەبەستە.
۹. دۆزينەوہى ميکانيزمىک بۆ پێکخستنى پەيوەندى پارتى بە فراکسيۆنى پارتى لە پەرلەماندا.

۱۰. زیاد کردن و تیکه لکردنی هندی وه زارعت و دامه زرانندی نه نجومه نی نه خسه دانان و، به دواداچوون و گرنگیدان به نه نجومه نی خویندنی بالا و زانکو و په یمانگا کان.
۱۱. گرنگیدان به ئاینی پیروزی ئیسلام و که له پوره که ی که به درژیایی سه ده کان، کوردی پی ده وله مند بووه و ریژگرتی زانایان و پیوانی ئاینی و کوششکردن بو سه رپه رشتیکردن و، پوختکردنه وه و گه شه پیدانی په یمانگا و کولیژ و قوتابخانه ئاینیه کان و بنیاتنانه وهی نه و مزگهوت و شوینه ئاینیانه ی که تیکدراوه.
- کۆنگره جهختی له سه ر دوورخستنه وهی کاری سیاسی حزبیان له مزگهوته کان کرد، له پیناو نه وهی به دنیایی و ئارامیه وه عیاده تیان تیدا بکری. ههروه ها کۆنگره داکوکی له سه ر ریژگرتی ههست و نه ریتی هه موو تایفه ئاینی و مه زهه بییه کان و کارکردن بو بلاوکردنه وهی گیانی لیبورده یی ئاینی بو پته وکردنی برایه تی و خوشه ویستی و گرنگیدان، به شوین و په رستگاکانیان و زامنکردنی ریژ و حورمه تیان.
۱۲. پشتیوانیکردنی مافه رۆشنییری و ئیدارییه کانی تورکمان و ئاشوری و کلدانه کان.
۱۳. هه ولدان له پیناو چاره سه رکردنی گرفته کانی بیکاری و دیارده کۆمه لایه تییه کانی دیکه و کارکردن له سه ر دووهینده کردنی داها ته کانی هه رییم و جهختکردن له سه ر پرۆژه کانی گه شه پیدان و کردنه وهی نه و وه زارعت و ده زگایانه ی بو نه و مه به سه ته پیویستن.
۱۴. کارکردن له پیناو به شداریکردنی ئافرهت له ده سه ته و چالاکیه حزبی و حکومیه کان و بواره په خساوه کانی تردا.
۱۵. گرنگیدان به هونه ره کان و وه رزش و نه ده ب و هه موو بواره کانی رۆشنییری و بواره کانی چالاکی جه ماوه ری و پیشه یی و پشتیوانی و سه رپه رشتیکردنی نه و ریچخواوانه ی له و بواره دا کار ده که ن، کۆنگره به تاییه تیش داکوکی له سه ر گرنگیدان به ریچخواوی پیشه یی و جه ماوه رییه کان کرد که به شیکی کاریگه ری کۆمه لگه ی مه ده نی پیک ده هیتن.

برپار دهرباره ی پشتیوانیکردنی خهباتی کورد له پارچه کانی کوردستاندا:

کۆنگره هاوکاری خوئی دهربرپی له گه ل خهباتی گه لی کوردستان، له پارچه کانی تر و پالپشتیکردنی بو هه ر په ره سه ندیکی ئاشیخوازانه، بو چاره سه رکردنی کیشه ی کورد له هه ر پارچه یه که به و پییه ی له گه ل ویست و دوخی گه لی کوردستان و حکومه ته په یوه نداره کانی هه ر ولاتیک ده گونجی، به داکوکی له سه ر خهباتکردن به ریگه ئاشتیخوازانه ی و گفتوگو و لۆجیکی سه رده م و، دوورکه وتنه وه له توندوتیژی کارکردن، بو به ده سه ته پینانی هاریکاری نیوده ولته تی له گه ل کیشه ی ره وای گه له که مان، که رۆژبه رۆژ له زیادبووندایه، له و باوه رپه وه

که وا به دیهاتنی ناشتییه کی گشتگیر و هه میسه له ناوچه که دا به دۆزینه وهی چاره سه ری دیموکراسی و دادوه رانه ی کیشه ی کورد هوه پیوه سه ته. هه روه ها کۆنگره رایسپارد به گرنگی دانی زیاتر، به په یوه ندییه کوردستانییه کان له رووی رۆشنیری و کۆمه لایه تی و سیاسییه وه، پته وکردنی په یوه ندییه کان له گه ل هیز و پارتیه نیشتمانیه روه ره کانی کوردستان که پریازی دیموکراسی و فره لایه نیان گرتۆته بهر.

برپار دهر باره ی په که که:

کۆنگره له بهرده م ئه و زیانه په کجار زۆره راوه ستاوه، که په که که به ئه زموونی کوردستانی عیراق و دامه زراوه مه ده نییه کان و هاوولاتیانی گه یاندوه، له ئه نجامی پیلانگیریه که ی دژی ده سته که وه ته کانی گه له که مان و له ئه نجامی په پیره وکردنی تیرۆر و کاری تیکده رانه له دژی ئه و دامه زراوه و هاوولاتییه بیچه کانه و له هه ر کوێ ده سته گه یشتبێ گوند و کۆمپانیا حکومییه کانی تیکداوه، ئه وه ش بو ئاسته ننگکردنی په ره سه ندنی ئه زموونی هه ریم که ته نانه ت به ئاشکراش بانگه وازی بو رووخاندنی قه واره ی فیدرالی راگه یاند.

له و سۆنگه یه وه، کۆنگره ته ئکید ی له سه ر سیاسه تی پارتی و ئیدانه کردنی دوژمنکاریتی په که که کردوه و جه ختی شی کرد بو پاراستنی ئه زموونی ئیستای کوردستان و سه لامه تی گیان و بهرزه وه ندی هاوولاتیانمان، پیویسته په که که به یه کجاری کوردستانی عیراق جی بهیلن.

دهر باره ی ئۆپۆزسیۆنی عیراقی و داها تووی عیراق:

کۆنگره دا کوکی له وه کرد که پارتی هیزیک ی ئۆپۆزسیۆنی نیشتمانی بهرپرسیاره، له پیناو عیراقیک ی دیموکراسی ته عه دودی فیدرالیه ت خه بات ده کا، هه روه ها به په رۆشییه وه بو پاراستنی ئه زموونی دیموکراتی و ئاسایشی گه لی کوردستانه وه ده ست به کاره، له هه مان کاتدا پارتی له کارلیکی (تفاعلی) ئیجابیانه له گه ل لایه نه ره سه نه کانی ئۆپۆزسیۆنی عیراقی بهرده وام ده بن، له پیناو دۆزینه وه ی چوارچیویه که بو ئۆپۆزسیۆن که داها تووی عیراق تاوتووی بکا، له سه ر بنچینه ی یه کیتی خا ک و په ره سه ندنی دیموکراسیانه ی و زامنکردنی مافی گه لی کوردستان له فیدرالیه ت دا.

هه روه ها کۆنگره ته ئکید له سه ر هاوسۆزی ته واوی له گه ل مه ینه تییه کانی گه لی عیراق ده کا، له ئه نجامی ئابلقه ی سه پیناو و لایه نگیری خۆی بو هه موو سووک کردنیک ی ئه و مه ینه تیانه

نوی ده کاتوه.

دەربارە ی پە یوهندییە عەرەبی و ئیقلمی و ئیسلامییەکان:

کۆنگرە داکۆکی لەسەر گرنگی چاککردن و پتەوکردنی پە یوهندی پارتمان، لەگەڵ هێزە عەرەبی و هەریمایەتی و نیودەلتییەکان کردوو، لە پینا و دۆزینەووی پشتیوان و هاریکاری گەورەتر لەگەڵ دۆزی گە لەکەمان و لەم بارەشەووە چەندین بریاری وەرگرت لەوانە:

۱. کۆنگرە بە ئیجابییەو پێشکەوتنی پارٹی لە بواری پە یوهندییە عەرەبیەکاندا هەلسەنگاند و، داکۆکی لەسەر گرنگی پەرەپێدانی و گرنگیدان و قوولکردنەووی گەتوگۆی (عەرەبی - کوردی) و پتەوکردنی هاوکاری یەکدی کردەووە.

هەرەو هە کۆنگرە پالپشتی خۆی بۆ پرۆسە ی ئاشتەوایی پۆژەلاتی ناوەرپاست دەربیری، بە تێروانینەووە بۆ سەرکەوتنی دانوستانەکانی ئاشتی نیوان ولاتانی عەرەبی و ئیسراییل، بە شیۆهێکە کە ماف و بەرژەوهندییەکانی هەموو گەلانی ناوچە کە زامن بکات، هەرەو هە کۆنگرە داکۆکی لەسەر هاوسۆزی لەگەڵ مافەرەواکانی گەلی فەلەستین کرد، بە مافی دامەزراندنی دەولەتی سەر بەخۆ لەسەر خاکی خۆی بە رزگارکردنی قودسیشەووە.

۲. کۆنگرە راپسپارد بە گرنگیدان بە نووسینگەکانی دەرەووی پارتمان و، حکومەتی هەریم و چاککردنی میکانیزمی کارکردن و دەولەمەندکردنی بە توانا و کادیر و کەرەستە ی پیویست، بۆ بەدیپێتانی ئامانجەکانی هەرەو هە کۆنگرە راپسپارد بە یە کخستنی ناوهندی ئاراستەکردنی پە یوهندییەکانی دەرەووە.

۳. کۆنگرە تەئکید ی لەسەر گرنگی پە یوهندییە ئیقلمییەکان و، پەرەپێدانی بۆ خزمەتی ئەزموونی گە لەکەمان کرد و هەرەو هە دووپاتی کردەووە، کە بە ریزیک ی زۆرەووە دەروانیتە پە یوهندییەکان و لیک گەیشتن و دوستایەتی لەگەڵ ولاتانی دراوسیدا و، لەم بارەییەووە راپسپارد بە پەرەپێدانی ئەو پە یوهندیانە ی بەپێی سیاسەتیکی ژیرانە ی هاوسەنگ، لەسەر بنچینە ی دراوسییەتی چاک و ریز لە یەکدی گرتن و بەرژەوهندی هاوبەش و دەست نەخستە ناو کاروباری ناوخی یە کترەووە.

۴. کۆنگرە داکۆکی لەسەر ئەووە کرد کە گەلی کورد و کوردستان بەشیکن لە جیهانی ئیسلامی، بۆیە پارٹی پەرۆشی بنیاتنانی پە یوهندی پتەوی برایانە ی، لەگەڵ گەلان و حکومەتە ئیسلامییەکان و ریکخراوی کۆنگرە ی ئیسلامی و هەموو لایەنەکانی تری ئیسلامی، و پارٹی داوا لەو لایەنانە دەکات هاوکار بن لەگەڵ کیشە رەواکەمان و

پشتیوانی ئەزموونە کەمان بکەن.

دەربارەى سیستەمى نوێى نێودەولەتى:

کۆنگرە تاوتوویی ئەو پەرەسەندنانەى کرد کە لە جیهاندا پروویانداو و، پروودەدەن کە ئاراستەیان بەرەو پالپشتی کردنى زیاترى دیموکراسیەت و مافی مرۆڤ و پلۆرالیزم (فرەلایەنى) و، مافی بریاردانى چاره‌نووس و پشتیوانی کردنى خەباتی گەلان و کەمینەکان و ئەتیه چەوساوەکان، هەروەها کۆنگرە لایەنگیری خۆی بۆ بۆچوونە تازەکانی کۆمەلگەى نێودەولەتى و دەخالەتى مرۆی دەربەرى، لە پینا و پاراستنى گەلان و ئەو کەمینانەى دووچارى لەناوبردن و چەوساندنەو دەبنەو.

کۆنگرە دانى نا بە پێوستى کارلیكى (تفاعلى) لەگەڵ سیستەمى نوێى جیهانى و، بەدواداچوونى کارتیکردنە ئالوگۆرەکان کە لە ئەنجامى پیکەو بەستنى جیهان، لەسەردەمى جیهانگەراییدا پروودەدا کردووە و داكۆكیشى لەسەر زیاتر کرانەو و ئازادى و مافەکانى مرۆڤ کردەو، هەروەها کۆنگرە سلاوى نارد بۆ کۆمەلگەى نێودەولەتى و ریکخراوى نەتەوە یەكگرتووکان و ولاتانى هاوپه‌یمان، بۆ ئەو پشتیوانی و پاراستنەى لە گەلى كوردستانى عێراقى کرد، هەروەها کۆنگرە سلاوى لە حکومەت و پەرلەمان و پارت و هیزە جوړاو جوړەکانى هەریمايەتى و نێودەولەتى کرد بەرامبەر بە تێگەشتن و هاوکاریان لەگەڵ کیشەى گەلە کەمان، هەروەها لایەنگیری خۆی بۆ دەخالەتى کۆمەلگەى نێودەولەتى دەربەرى بۆ فریاکەوتنى گەلى کۆسۆڤۆ و گەلى تەیمورى رۆژەلات.

کۆنگرە سوپاس و پێزانینی بۆ ئازانسەکانى نەتەوە یەكگرتووکان و ریکخراوە ناحکومیەکان دەربەرى، کە یارمەتى پر سەخاوەتیا ن لە تەنگژەدا پێشکەشى گەلە کەمان کرد، چ لە کاتى راپه‌رینی سالى ۱۹۹۱ یا خود لە دەمى جیبه‌جیکردنى بریاری (۹۸۶) ۲۰۰۵ دەبێ.

بريارى هەمەجۆر:

۱. ئەنجامدانى هەلبژاردنى دەستەى کارگێرى لق و ریکخراوەکانى پارتیمان.
۲. گەرانەو بۆ دابەشبوونى جوگرافيايى لە ریکخستنى حزیدا.
۳. دامەزراندنى دەزگایەك بۆ رادیو و تەلەفیزیۆن و ریکخستن و یەكخستنى دەزگای راکەیاندى پارتى و، هەروەها پشتیوانی و پەرەپیدانى سەتەلايى كوردستان و هاندانى پرۆسەى نوێ کردنەو هەى راکەیاندى ئیستا، بەو هەى کە زیاتر کۆمپوتەر و ئەنتەرنێت و

- ته کنۆلۆژيای تازهی بخریته ناو، ههروهها کۆنگره بریاریدا سهنتهري له چاپدانی کتیب و دانراوه هه مه جوۆره کان یه ك بخری، كه له سه ر خه رجي پارتیمان ده رده چن.
4. تابلۆی هه موو شاره کان و ریگا گشتیه کان به زمانی کوردی بنوسرین.
5. هه ندی راستکاری (تعديلات) له ئالا و دروشمی پارتیدا کران و کۆنگره په سندی کردن.

به لاغی کۆتایی کۆنگره ی دوازده ی

پارتی دیموکراتی کوردستان

پارتی دیموکراتی کوردستان له رۆژانی (٦ تا ١٤) ی ئەم مانگه، تشرینی یه که می سالی ١٩٩٩ له ههولێری پایتهختی ههریمی کوردستانی عێراق و، له ژێر دروشمی (ناشتی، ئازادی، دیموکراتی) دا، دوازده یه مین کۆنگره ی خۆی گری دا.

کۆنگره که به چه ند ئایه تیک له قورئانی پیروۆ و دهقیقه یه ک وهستان، بو گیانی پاکی شه هیدانی پارتی و بزاقی رزگار یخوازی نیشتمانی کوردستان و، له سه ر یانه وه رابه ری مېژووی و دامه زری نه ری پارتی، **مسته فا بارزانی** نه مر و سه رکرده ی هه رده م زیندوو ئیدریس **بارزانی** دهستی پیکرد.

کۆنگره که دوای هه لبژاردنی ناو خۆبیه کان و ئاماده باشیه کی فراوان به ستر، که ته عبیری له باوه ر و ریزی پارتی ده کرد به دیموکراسیه تی هه لبژاردن و، ئاماده یی ته واوی بو قه بولکردن و ریز لیگرتنی ره ئی قاعیده، ههروه ها ته عبیری له وردینی و بریاری مه دروسی پارتی ده کرد، بو هه لبژاردنی سه رکردایه تیه کی نوۆ بو ئەم قۆناغه نوویه و به ره و پیشوازی سه ده ی نوۆ.

جینگای شانازییه بو پارتمان که دوای (٥٣) سال ته من، به وه پهری چالاک و چابوکی و به گیانی نو پخوازییه وه، به نوینه رابه تیه کی فراوانه وه داخلی دوازده یه مین کۆنگره ی خۆی بی، به جوړپک نوینه رانی هه موو توژه کۆمه لایه تیه کان ئاماده بوون، به تایهت ئافره تان که به ریزه یه کی گرنگ که له (٨٪) ی نوینه ران زیاتر بوون به شداریان کرد.

له دانیشتنی کردنه وه ی کۆنگره که دا ژماره یه کی زور له نوینه رانی ئازانسه کانی نه ته وه یه کگرتووه کان و، ئەو ریکخراوه ناحکومیانه ی که له کوردستان کار ده که ن و، ههروه ها نوینه رانی حزبه کوردستانی و عێراقیه کان و سه دان کادیر و تیکۆشه ری دیرین و که سایه تی ناسراو جگه له ئەندامانی کۆنگره ئاماده بوون.

له سه ره تادا سه روک بارزانی به وته یه ک کۆنگره که ی کرده وه و، تیایدا ته ئکید ی له سه ر پاراستنی ئەزموونی دیموکراتی گه له که مان و سه رخستنی پرۆسه ی ناشتی و، ریزگرتنی فره حزبا یه تی و ئازادی و بالادهستی یاسا کرده وه.

له کۆنگره که دا جگه له چه ن دین وتاری پیروۆبایی، ژماره یه کی یه کجار زور په یام و

برۆسکە ی پیرۆزبایی خویندرانه وه، که له حکومهت و پەرلهمان و حزبه حوکمرانه کان و کهسایهتیه ناوداره کانی ئەمریکا و، ئەوروپا و دەولەتانی عەرەبی به تایهت میسر- و فەلهستین و، هەر وه ها له حزب و کهسایهتیه دۆسته کانی سوریا و ئیران و تورکیا و له خزمهتی حزبه کانی ئۆپۆزسیۆنی عێراقی و له پۆله کانی جالیه کانی کورد له ولاتی جۆراجۆروه ئاراسته ی کۆنگره کرابوون.

هه موو ئەو په یامانه تهعبیریان له قوولی و فراوانی په یوه ندییه کوردستانی و عێراقی و عەرەبی و، ئیقلیمی و نیوده ولەتیه کانی پارٹی و ئەو پله و پایه گه وره و به پریز ده کرد، که پارٹی و پۆلی کاریگه ری سیاسییانه ی پارٹی پێ ناسراوه، هەر وه ها تهعبیریان له پریز و ستایشی دۆستان و هاوڕییان ده کرد، بۆ ئەو سیاسه ته واقعی و نهرم و هاوسهنگی که پارٹی په پرهوی ده کات.

دانیشتنه کانی کۆنگره به راپۆرتیکی گرنگی سه روک بارزانی و دواتر خویندنه وه ی راپۆرتی سیاسی کۆمیته ی ناوهندی دهستی پێ کرد، که هه موو لایه نه کانی خهباتی ریکخواهیی و دهستکهوته کانی نیوان دوو کۆنگره و چه نیدین پێشنیازی پێویستی له خو گرتبوو بۆ پته وکردنی ریکخستن، هەر وه ها راپۆرته که چالاکیه کانی مه کته به کان و لقه کانی پارٹی و ریکخواه جه ماوه ریه کان و، رهوشی به هیز و په ره سه نده وه ی له شکر ی کوردستانی له خو گرتبوو، هەر وه ها راپۆرتی په رله مان که سه رکه ووتوانه درێژه ی به کاره کانی داوه و یاسا و بریاره پێویسته کانی، بۆ ریکخستنی کاروباری هه ریم دارشتوو و هەر وه ها راپۆرتی حکومه تی هه ریم و، کاروچالاکیه کانی له هه موو بواره کاندای پێشنیاز و، بیروبۆچوون ده رباره ی چۆنیه تی باشر به رپۆه چوونی ئەرکه کانی و پێشکه شکردنی خزمه تگوزاری زیاتر به هاوولاتیان و، چاککردنی گوزهرانیان و درێژه دان به و بایه خه جیدییه ی به هه موو بواره کانی ژبانی داوه، به تایهتی ته ندروستی و په روه رده.

کۆنگره دووباتی کردوو که پێویسته ته جروبه ی دیموکراسی و دهستکهوتی فیدرالیزم بپاریزری و، پشتیوانی خو ی بۆ په رله مان و حکومهت و گه شه پیدانی گشت دامه زراوه شه رعیه کان نو ی کرده وه.

کۆنگره به تایهتی و به گرنگی له سه ر پرۆسه ی ناشتی ناوخو یی راوه ستا و، سیاسه تی ناشتیخوازانه ی پارٹی له پیناوی چاره سه ری کیشه ی ناوخۆ، له سه ر بنه مای گفتوگو و چاره سه ری دیموکراتی و گه رانه وه بۆ رای گه لی په سند کرد. هەر وه ها پارٹی ئەو په پری ئیلتیزامی خو ی به ریکه وتنامه ی ناشتی (واشتنۆن) و، جیه جیکردنی ته واوی به نده کانی نو ی

کردەوہ.

کۆنگرە بە تەواوی بېریاریدا ئەو پرۆسەى گۆرپانکارى و چاکسازى و نوێ کردنەوہیەى، کە سەرۆک بارزانى لە مانگى شوباتى رابردودا راپگەیاندا، جێبەجێ بکریت و درێژە بە گۆرپانکارى و چاکسازى بدرییت، لەسەر بنەمای کارى مۆتەسەساتى و، نوێ کردنەوہى شىوازی کارى دەزگا و دامەزراوہکانى حزب و حکومەت. کۆنگرە ئەم پرۆسەىەى پەسەند کرد لە پیناوى بەرقەراربوونى حوکمی مۆتەسەسات و بنیاتنانى کۆمەڵگەى مەدەنى و تەنانەت خودى کۆنگرە بۆ بېریاردانى ئەو پرۆسەى گۆرپانکارییە بەسترا و، بېریارىشى دا کە کۆمەڵێک هەنگاوى گۆرپانکارانە لە رووى ئىدارى و هەلبژاردنى حزییەوہ، پاش کۆنگرە درێژەى پى بدرییت، لەو پیناوەشدا و بۆ ئەوہى فراوانترین دەرفەت بۆ بەشداربوونى هاوولاتییان لە ژيانى سیاسى و ئابوورى و کۆمەڵایەتیدا بپەخسیت، کۆنگرە چەند راسپاردە و پێشنیاریکی پەسەند کرد، لەوانە:

۱. ئەنجومەنى شارەوانیەکان بەپێى یاسای پەرلەمان بە ئازادى هەلبژێردریین.
۲. دادگایەکی نوێ قەزایى ئىدارى داھەزرییت.
۳. نیوہندیك یا دامەزراویك بۆ چاودێرى مافى مرۆف داھەزرییت کە راستەوخۆ سەر بە سەرۆكى پارٹی بییت.
۴. مەجلیسى خدمە (ئەنجومەنى خزمەت) داھەزرییت.
۵. گرنگییەکی تەواو بە چاودێرى دارایی و ئىدارى بدری و لیژنە و دەزگا پەيوەندارەکانى ئەو بوارە گەشەیان پى بدرییت.

جگە لەمانە کۆنگرە بایەخىكى گرنگی بە پەرەپێدان و چاککردنى ئەو دامەزراوہ پەسمى و حزبیانەدا، کە مۆرکىكى کۆمەڵایەتى گشتیيان پینوہیە وەك دەزگای شەھید و دەزگای ئەیلول و سیستەمى خانەنشینی کادیران.

ھەرۆھە کۆنگرە پەسەندی کرد کە ژيانى سیاسى و کۆمەڵایەتى، لە ھەریمدا بەپێى یاسای حزبەکان و یاسای کۆمەڵەکان و یاسای چەك ھەلگرتن و، یاسای چاپەمەنى و یاسا پەيوەندارەکانى دیکەى پەرلەمان رێک بخرییت، کە ماف و ئازادییە تاکە کەسى و گشتیەکان و ئاسایش و ئارامى لە ھەریمدا مسۆگەر دەکەن.

کۆنگرە مەبدهئى جیاکردنەوہى دەسەلاتەکان و پاراستنى سەربەخۆی قەزا و، بالآ دەستى یاسا و پریزگرتنى مافەکانى مرۆفى بە بایەخىكى زۆرەوہ پەسەند کرد و،

لهوباره يه شهوه کومه لیک راسپارده و پيشنناری په سند کرد دهرباره ی تیکه لکردنی چند وهزاره تیک و زيادکردنی چند وهزاره تیکي دیکه، وهك (وهزاره تی کاروباری کومه لایه تی) نه مانه جگه له هه ولدان له پیناوی نه هیشتنی بیکاری و دیارده کومه لایه تییه ناپه سنده کانی دیکه.

له سهر ئاستی پهره پیدانی خهباتی ریکخواه یی، کونگره چند دهستکاری و گورانکاریه کی به سهر پروگرام و په پرهوی ناخوی پارتیدا هینا، بو نه وهی له گه ل گورانکاریه کانی هم سهرده مه پیشکوهتنی کومه ل و فراوانبوونی پارتي، له پرووی ریکخواه یی و جه ماوه ریبه وه بگونجی.

ههروه ها کونگره بریاری دا موئه سه سه ی رادیو و ته له فیزیون دا مه زریت، بو ریکخستنی دهزگاکانی راگه یاندنی پارتي، ههروه ها ته نکیدی له سهر گرنگی و بایه خپیدانی و پیشخستنی ته له فیزیونی سه ته لایه تی کوردستان کرده وه، نه مانه جگه له هاندانی نه و پرپوسه ی نووی کردنه وهی ئیعلامیه ی ئیستا له نارادایه، وهك کار پیکردنی کومپیوتهر و نه ته رییت و سوود وهرگرتن له هوپه کانی گه یاندن و ته کنولوجیای نووی، له هه موو بواره کانی راگه یاندنی خویندراو و بیستراو و بیزاودا.

له سهر ئاستی کومه لایه تی کونگره بایه خیکی فراوانیدا به رولی ئافرهت و به شدارکردنی له چالاکي و ریکخستن و دهزگاکانی حزب و کومه ل به گشتی، ههروه ها بایه خدان به جوشدانی خهبات له نیوهنده کانی قوتابیان و لاوان و وهرزش و هونه ر و، فیروون و تیکرپی بواره کانی دیکه ی جه ماوه ری و پیشه یی.

کونگره ته نکیدی له سهر ریازی لیبورده یی پارتي کرده وه دهرباره ی پیزگرتنی ته واو، له ئاینی پیروزی ئیسلامی و پیزگرتنی مافی عیبادت و ئازادی ئاینی، بو هه موو ئاین و ئاینزا و تایفه دینییه کانی هه رییم، ههروه ها پشتیوانی خوی بو مافه کولتووری و ئیداریه کانی تورکمان و ئاشوری و کلدانییه کان نووی کرده وه.

کونگره له باشرین شیواز بو جیبه جیکردنی بریاری (۹۸۶) ی کوللیه وه، که کاریگه ریبه کی زوری له سهر گوزهران و بژیوی و ژیانی هاوولاتیان هه یه. کونگره داوای له نه ته وه یه کگرتووه کان کرد هه ماهه نگی له گه ل حکومه تی هه رییم، له بواری سه رپهرشتی و جیبه جیکردنی بریاره که دا پته وتر بکات و، به شی کوردستان له داهاتی بریاره که به رده وام و مسوگه ر بیت و بایه خی سه ره کی، به بنیاتنا هوه ی ژیرخان و پرؤزه به ره همداره کان بدریت.

ههروهه کۆنگره داوای کرد بریاری (٦٨٨)ی ئەنجومه‌نی ئاسایشی نیوده‌وله‌تی کاری پێ بکریت. کۆنگره شالۆی ته‌عریب و ته‌رحیلی له‌ ناوچه‌کانی (که‌رکوک، خانه‌قین، مه‌خمور، شیخان، سنجار و جیگا‌کانی تر) ئیدانه کرد و داوای کرد ئه‌و شالۆه‌ پرابگری و هه‌موو ئاسه‌واره‌کانی تیکدانی مۆرکی کوردانه‌ی ئه‌و ناوچه‌انه‌ بسپردرێته‌وه.

کۆنگره‌ هاوخه‌می خۆی بۆ مه‌ینه‌تییه‌کانی گه‌لی عێراق به‌ هۆی ئاب‌لووقه‌ی نیوده‌وله‌تییه‌وه، ده‌ربهری و داوای کرد ئه‌و مه‌ینه‌تیانه‌ که‌م بکریته‌وه و باری ژیا‌نی عێراقیه‌کان به‌ گشتی چاک بکریت. کۆنگره‌ جارێکی تر پابه‌ند به‌ بریاری په‌رله‌مانی کوردستان ده‌رباره‌ی فیدرا‌لیزم دووپات کرده‌وه، که‌ پێکخستنی جو‌ری په‌یوه‌ندی به‌ حکومه‌تی ناوه‌ندییه‌وه له‌ چوارچیوه‌ی عێراقیه‌کی ته‌عه‌دودی په‌رله‌مانی دیموکراتیدا. کۆنگره‌ داوای کرد پێزی مافی گه‌لی کوردستان له‌ فیدرا‌لیزمدا بگریت له‌ چوارچیوه‌ی سه‌روه‌ری عێراقدا.

کۆنگره‌ دووپاتی کرده‌وه که‌ پارتی هه‌رده‌م له‌ گه‌ل چاره‌سه‌ری به‌ گفتوگۆ و، ئاشتیانه‌ و دیموکراسی دۆزی کوردایه‌ له‌ چوارچیوه‌ی فیدرا‌لیزم و دیموکراسی و ته‌عه‌دودیه‌تدا. له‌سه‌ر ئاستی ئۆپۆزیسیۆنی کۆنگره‌ ته‌ئکید کرد وه‌ که‌ پارتی هێزیکی نیشتمانی ئۆپۆزیسیۆنی په‌سه‌نه‌ به‌ مه‌سه‌ئولیه‌ته‌وه له‌ گه‌ل ئۆپۆزیسیۆنی عێراقدا مامه‌له‌ ده‌کات، به‌ مه‌به‌ستی مسۆگه‌رکردنی داها‌توویه‌ک بۆ عێراق که‌ له‌سه‌ر بنه‌مای پاراستنی یه‌کپارچه‌یی خا‌که‌ی و گه‌شه‌سهندنی دیموکراسی و مسۆگه‌ربوونی مافی کورد له‌ فیدرا‌لیزمدا دا‌مه‌زریت.

کۆنگره‌ پشتیوانی خۆی بۆ گه‌لی کورد له‌ هه‌موو پارچه‌کاندا را‌گه‌یاندا و، پشتگیری خۆی نیشاندا بۆ هه‌ر پێشکه‌وتنێکی ئاشتیانه‌ به‌ره‌و چاره‌سه‌رکردنی دۆزی، له‌ هه‌ر پارچه‌یه‌کدا به‌ جو‌ریک له‌ گه‌ل خواست و هه‌لومه‌رجی ئه‌و پارچه‌یه‌ی گه‌لی کوردستان و حکومه‌تی ئه‌و وڵاته‌دا بگونجی.

کۆنگره‌ پێزیکی زۆری ده‌ربهری بۆ په‌یوه‌ندی و له‌یه‌کگه‌یشتن و دۆستایه‌تی له‌ گه‌ل ده‌وله‌تانی دراوسێدا، و، داوای کرد ئه‌و په‌یوه‌ندیانه‌ له‌سه‌ر بنه‌مای سیاسه‌تیکی عه‌قلانی هاوسه‌نگ و، له‌سه‌ر بنه‌ره‌تی هاوسپیه‌تی و پێز گۆرینه‌وه و ده‌خا‌له‌ت نه‌کردن له‌ کاروباری ناوخۆی یه‌کترا‌دا پته‌وتر بکرین. هاوکات کۆنگره‌ ته‌ئکید له‌سه‌ر به‌ها و باوه‌ره‌ نیشتمانییه‌ نه‌گۆره‌ عێراقیه‌کانی پارتی کرده‌وه و ته‌ئکید له‌سه‌ر دژایه‌تی تیرۆر و پاراستنی مافی مروف کرد وه‌وه.

کونگره لايه نگیري و پشتیوانی بۆ پرۆسەي ناشتی له خۆره لاتی ناوه راست دهربري و ئۆمیدی خواست، وتووێژي ناشتی نیتوان دهوله ته عه ره بیه کان و ئیسرا ئیل به ناشتییه کی گشتی و سه رتاسه ری بگات، که ماف و به رژه وه ندی ته واوی گهلانی ناوچه که مسوگه ر بگات، کونگره جاریکی تر هاوسوژی و پشتیوانی بۆ مافه ره واکانی گه لی فه له ستین و، مافی دامه زرانندی دهوله تی نیشتمانی خۆی له سه ر خاکی نیشتمانکه ی نوێ کرده وه.

کونگره له سه ر پيشهاته کانی سیسته می نوئی جیهانی پاره ستا، که رۆژ به رۆژ به ئاراسته ی پشتیوانی ديموکراتییه ت و مافی مروّف و ته عه دودیه ت و مافی چاره ی خۆنووسینی گهلان و، پشتگیری خه باتی گهلان و که مایه تیه نه ته وه یی و سته م لیکراوه کان له سه رتاسه ری دنیا دا په ره ده ستین.

کونگره له و باوه رده دا بوو که پيوسته مامه له ی ئیجابی له گه ل ئەم سیسته مه نوئییه دا، بکری و کاردانه وه و کاریگه ریه کانی سه رده می یه کبوونی دنیا و جیهانگه رایي په چاو بکری ت و، هه رچی زیاتر ده رگا به رووی ئەو گۆرانکاریانه دا بکه ینه وه و پابه ندی ئازادی و مافه کانی مروّف بین. هه ر به م بۆنه یه وه کونگره سوپاس و سلاوی خۆی ئاراسته ی کۆمه لی نئوده وه له تی و ده وله تانی هاوپه یمان کرد، به رامبه ر به و هاوکاری و پارێزگارییه ی بۆ هه ری م و گه لی کوردستانی عیراقیان ده سه ته به ر کردووه، هه روه ها سلاو و سوپاسی بۆ هه موو ئەو حکومه ت و په رله مان و حزب و هیزه یقلمی و نئوده وه له تییانه نارد، که هه تا ئیستا پشتیوان و هاوکاری دۆزی گه له که مان و ئەزموونه ديموکراتییه که ی بوون.

کونگره له و باوه رده دا بوو که به رده وام پشتیوانی نئوده وه له تی و ره سمی و میلی بۆ دۆزی ره وا ی گه لی کورد، له زیادبووندا یه و هه ر بۆیه ش له کونگره دا راپۆرتیکی تاییه ت له سه ر دۆزی کورد و ره وش ی نوئی نئوده وه له تی خویندرا یه وه.

پاش هه موو ئەمانه و دوا ی خویندنه وه ی راپۆرتی سیاسی، یازده لیژنه بۆ لیکۆلینه وه ی راپۆرته که، له هه موو پروه کانیه وه و له سه ر ئاسته کانی حزبی و جه ماوه ری و عه سه که ری و په رله مانی و حوکمی پیکه ی نزان، لیژنه کانی ش دوا ی گفتوگۆ و لیکۆلینه وه، پوخته ی بیروبوچوون و ده ستکاری خۆیان له سه ر راپۆرته کان و هه روه ها پيشنیاز و راسپارده کانیان، بۆ کونگره به رزکرده وه و له که شیکی ديموکراتیدا خزانه به رباس و گفتوگۆ، پاشان خزانه ده نگدانه وه و ئەو برگانه ی په سندرکان بوونه بریار.

کونگره ی دوا زده ی پارتي ديموکراتی کوردستان، راشکاوی و ناشکرایي و ديموکراتیه تی

گفتوگۆی پینو دیاربوو، تەنانەت خەڵک لە دەرهوهی کۆنگرە که زوو بە زوو موتابە عەبی کارەکانی کۆنگرەیان دەکرد، چونکە کۆنگرە یەکی نیمچە ئاشکرا بوو که ئەو هەش تەجرۆبە یەکی حزبی که م وینە یە لە ناوچە که دا. هۆیە کی دیکەش بو بایە خدانی رای گشتی و ناوخۆ و دەرهوه و، هۆیەکانی راگەیانندی جیهانی بە کۆنگرە بو ئەوه دەگە پرایه وه، که پارٹی پۆلئیکی سیاسی کاریگەر له عێراق و ناوچە که دا ده گێرێ.

له کۆنگرە که دا هەفآل مه سعود بارزانی جارێکی تر به سه روکی پارٹی و هەفآل عەلی عەبدوڵا به جیگری سه روک هەلبژێردران هوه، هەر له میانی کۆنگرە که دا سه روک بارزانی مه دالیای بارزانی به (۳۷) تیکۆشەری دیرین و داھینەری پارٹی و شوێشی کورد به خشی.

پارٹی له کۆنگرە که ی خویدا پابهندی یاسای حزبه کان بوو، به و پینە ی، حزبیکی مۆلەت پیندراوه له رووی یاساییه وه داوا ی کرد چاودێری یاسایی له سه ر پروسە ی هەلبژاردنی سه رکردایه تیه که ی بکریت و، بو ئەو مه به سه ته به بریاری وه زاره تی داد (۱۲)، دادوهر به هاوکاری نوینەری وه زاره تی ناوخۆ و نوینەری پارٹی، ئیشوکاری هەلبژاردنه کانیا ن پێک خست و به پین یاسا و له ژیر چاودێری دادوهره به پرێزه کاندایا هەلبژاردنه که ئەنجامدرا، که (۱،۴۷۳) هه زار و چوار سه د و هه فتا و سه نوینەر به هەلبژاردنی نهین ی ئازاد ده نگیاندا، به (۸۳) ئەندامی خو پالوتوو که له نیویاندا (۳۱)، که س به ئەندامی کۆمیتە ی ناوهندی و (۹) که س به ئەندامی ئیحتیاتی کۆمیتە ی ناوهندی ده رچوون، پروسە ی هەلبژاردنه که ش له به لگه نامه یه کی یاسایی و په سمیدا تۆمار و په سه ند کرا.

له یه که مین کۆبوونه وه ی نیزامی شدا، کۆمیتە ی ناوهندی نوێ، به به شداری سه روک بارزانی و جیگری سه روک، جارێکی تر له رپی هەلبژاردنی نهین ی ئازاده وه (۹) ئەندامیا ن بو مه کته بی سیاسی نوێ هەلبژارد، که ئەوانیش له نیوخویاندا ئەندامیک به سه کرتیری مه کته بی سیاسی هەلده بژیرن. له هه مان کۆبوونه وه دا ده سپیشخه ری هه ئاشتیخوازییه نوینە که ی سه روک بارزانی، بو ته کاندان به پروسە ی ئاشتی ناوخۆ خرایه به ریاس و گفتوگۆ و کۆمیتە ی ناوهندی، ده سه تپیشخه رییه که ی په سه ند کرد و شیوازی جیبه جیکردنی دیاری کرد.

"کۆنگرە ی دوازه ده ی" پارٹی دیموکراتی کوردستان، پاش ئەوه ی سه رکه وتووانه کۆتایی به کارهکانی هینا، سوپاسی خەلکی به پرێزی شاری هه ولێری کرد، که به خو شحالییه وه میوانداری کۆنگرە و ئەندامانی کۆنگرە یان کرد و رۆلیان بین ی، له پاراستنی ئازامی و ئەمنیه تی شاره که دا به تایبه تی له و چه ند پۆژه دا.

له كۆتاییدا كۆنگره سلّوی نارد بۆ خۆپاڤاگرێ نه ته وهی كوردی دلێر و به تایبه تی گه لی كوردستانی عێراق، كه قوربانی زۆری دا و پشوودرێژی و قاره مانێتی نواند.

ههروه ها سلّوی نارد بۆ گیانی پاکی دامه زینه ری پارتی و سومبولی نه ته وهی كورد **مسته فا بارزانی** نه مر و یادی هه رده م زیندووی ئیدریس بارزانی.

ههروه ها سلّوی نارد بۆ گیانی پاکی شه هیدانی پێگای رزگاری كورد و كوردستان و كه س و کاریان. ههروه ها سلّو بۆ هه موو ئه و دوست و برایانه ی كه پیرۆزبایی و سلّویان ئاراسته ی كۆنگره كرد.

كۆنگره سلّوی گه رمی نارد بۆ خه لکی خۆپاڤاگرێ ناوچه كانی (كه ركوك، خانه قین، مه خمور، شیخان و سنجار) و، هه موو ئه و جێبانه ی كه له ژێر فشاری ته عریب و ته هجیردان. ههروه ها كۆنگره سلّوی بۆ پۆله كانی جالیه ی كورد، له هه موو وڵاتان و ههروه ها سلّوی بۆ پێشمه رگه قاره مانه كانی له شكری كوردستان نارد.

كۆمیته ی ناوه ندی پارتی دیموکراتی كوردستان

١٩٩٩/١٠/١٩

هه ولێر - كوردستانی عێراق

- وتاری سکرٹیری یہ کیتی نہ تہ وہ بی دیموکراتی کوردستان (غہ فور مہ خموری).
- وتاری کۆمہ لہی پۆشنبیری تورکمانی کوردستانی عیراق (جہودہ ت نہ جار).
- وتاری بزووتنہ وہی دیموکراتی ئاشوری (یونادم یوسف کہ ننه).
- بروسکە ی بہ پریز (ئەدھەم بارزانی).
- نامە ی بہ پریز (لويس ئایالا) سکرٹیری گشتی سۆسیالیستی نیودە ولە تی.
- نامە ی بہ پریز (ستان نیونری) ئەندامی پیشووی پەرلەمانی بەریتانیا.
- نامە ی بہ پریز (میشیل میشه) وہ زیری ژینگە ی حکومە تی بەریتانیا.
- بروسکە ی سازمانی شورای مەرکەزی کوردستانی ئیران.
- بروسکە ی بزووتنہ وہی دیموکراتی گەلی کوردستان.
- بروسکە ی بہ پریز (محەمەد وانی) سکرٹیری کۆمە لہی نہ تہ وہ بی کورد.
- بروسکە ی (م.س) بزووتنہ وہی جوتیاران و چەوساوانی کوردستان.
- بروسکە ی بہ پریز (سەلاح قەلاب) پۆژنامە نووسی ناوداری ئوردونی.
- بروسکە ی بہ پریز (زەید مەحمود عەلی) سکرٹیری حزبی پزگاری کوردستان.
- بروسکە ی (م.س) حزبی پزگاری کوردستان.
- بروسکە ی (م.س) حزبی دیموکراتی بیت نہ ہرین.
- بروسکە ی کۆمە لہی پۆشنبیری کلدان (عەنکاوہ).
- بروسکە ی (ل.ن) ھۆلەندای (پ.د.ک).
- بروسکە ی پلاتفۆرمی کوردی.
- بروسکە ی کۆمە لہی پۆشنبیری لیواردن.
- بروسکە ی کۆمە لہی پۆشنبیری دانھاخ.
- بروسکە ی مەلبەندی پۆشنبیری ئەمستردام.
- بروسکە ی پیکخواوی خالە عەفان (پ.د.ک).
- بروسکە ی یہ کیتی ئافرەتانی کوردستان.
- بروسکە ی پیکخواوی ئەمستردام (پ.د.ک).
- بروسکە ی پیکخواوی ئەزمەر (پ.د.ک).
- بروسکە ی پیکخواوی پۆتردام (پ.د.ک).

- بروسکھی ریچکراوی ٹوٹولیتخت (پ.د.ك).
- بروسکھی بهریژ (مهدهت دهلوی).
- بروسکھی بهریژ (دهرویش نادر).
- بروسکھی بهریژ (کهريم عهبدوآ مارف)
- بروسکھی بهریژ (نهزیره مهلا کهريم).
- بروسکھی بهریژ (حاکم توفیق رهواندزی).
- بروسکھی بهریژ (سهباح وهیسی موراد).
- بروسکھی بهریژ (مهریوان غهریب مهعرف).
- بروسکھی بهریژ (گولتهندام ئاکرهیی).
- بروسکھی بهریژ (عزته عومه ر عوسمان).
- بروسکھی بهریژ (کوستان محهمه د عهلی).
- بروسکھی بهریژ (دلشاد زاخویی).
- نامه بهریژ (مهی الدین) سهروکی (حزب التجمع الوطني التقدمي الوحدوي).
- بروسکھی بهریژ (بنیامین غیلمان) سهروکی لیژنه ی په یوهندییه نیودهوله تییه کان له
ته نجومه نی نوینه رانی ته مریکا.
- نامه ی حزبی شیوعی فه رهنسی.
- نامه بهریژ (خابییر ئارتایوس ئانتیا) سهروکی پارٹی نیشتمانی (باسک) ئیسپانیا.
- نامه بهریژ (شاکر شاکری) لیپرسراوی نوینه رایه تی، (کوسوؤو) له ته سکه ندینا قیا.
- نامه بهریژ (خابییر پروپیریس) سهروکی لیژنه ی په یوهندی ده ره وهی په رله مانى
ئیسپانیا
- نامه بهریژ (توم کلارک) ته ندامی په رله مانى به ریتانیا.
- نامه ی پارٹی مه سیحی سو سیالی یه کگرتووی ته لمانیا (به قاریا).
- نامه ی حزبی دیموکراتی کوردی له سوریا (الپارٹی).
- نامه بهریژ (جیری هانسون مایور).
- نامه بهریژ (مایکل میجر) وه زیری ژینگه له حکومه تی به ریتانیا.
- نامه بهریژ (دکتور لیوبومیر ئیقانوؤف).

سەرچاوه و پهراویز

- ۱- محهمه د مه لا قادر، خه باتنامه، كورته میژووی پارٹی و بارزانی نهمر، چاپی سییه م، (ههولیر- چاپخانه ی ئاراس- ۲۰۱۲)، ل ل ۹۸ - ۱۰۰.
- ۲- هه مان سه رچاوه، ل ل ۱۰۰، ۱۰۱.
- ۳- امس أختتام الأتخابات المحلیة للمؤتمر (۱۲)، جریده خه بات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكوردستاني، العدد ۹۳۲، أربیل، الجمعة، ۹ تموز ۱۹۹۹ م، ص ص ۱، ۱۵.
- ۴- سه ركه وتوو بیت دوازدهمین كۆنگره ی پارٹی دیموکراتی كوردستان، رۆژنامه ی برایه تی، ئۆرگانی پارٹی دیموکراتی كوردستان، ژماره ۲۹۳۹، ههولیر، چوارشه مه، ۶ تشرینی یه كه می ۱۹۹۹ ز، ل ۱.
- ۵- به ریز مه سعود بارزانی به تیکرای دهنگ به سه روکی پارٹی دیموکراتی كوردستان هه لێژێردرایه وه، رۆژنامه ی برایه تی، ئۆرگانی پارٹی دیموکراتی كوردستان، ژماره ۲۹۴۷، ههولیر، پینجشه مه، ۱۴ تشرینی یه كه می ۱۹۹۹ ز، ل ۱؛ اعاده انتخاب الأخ مسعود البارزانی رئیساً للحزب والأخ علي عبدالله نائبا للرئيس، جریده خه بات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكوردستاني، العدد ۹۴۶، أربیل، الجمعة، ۱۵ تشرین الأول ۱۹۹۹ م، ص ص ۱، ۴؛ شهعبان عه لی شهعبان، سه رچاوه ی پیشو، ل ل ۱۲۵ - ۱۲۶.
- ۶- پارٹی دیموکراتی كوردستان، پرۆگرام و پهیرهوی ناوخوای كۆنگره ی دوازده یه م، (ههولیر - چاپخانه ی رۆژهه لات - بی سال)، ل ل ۴۵، ۴۷، ۵۰، ۵۲، ۵۴، ۵۸ - ۵۹.
- ۷- انتخاب لجنة مركزية جديدة مؤلفة من ۳۱ عضوا و ۹ أعضاء احتياط، جریده خه بات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكوردستاني، العدد ۹۴۶، أربیل، الجمعة، ۱۵ تشرین الأول ۱۹۹۹ م، ص ص ۱، ۱۵؛ كۆنگره ی ۱۲ ی پارٹی دیموکراتی كوردستان كۆمیته ی ناوه ندی نویی هه لێژارد، رۆژنامه ی برایه تی، ئۆرگانی پارٹی دیموکراتی كوردستان، ژماره ۲۹۴۸، ههولیر، یه كشه مه، ۱۷ تشرینی یه كه می ۱۹۹۹ ز، ل ۳.
- ۸- له كۆنگره ی (۱۲) ی (پ.د.ك) دا، رۆژنامه ی ئیواره گولان، ده زگای رۆشنیری و راگه یانندی گولان، ژماره ۴۸۷، ههولیر، شه مه، ۱۶ تشرینی یه كه می ۱۹۹۹ ز، ل ۱؛ انتخاب لجنة مركزية جديدة مؤلفة من ۳۱ عضوا و ۹ أعضاء احتياط، المصدر السابق، ص ۱۵.
- ۹- توزیع أوسمة البارزانی، جریده خه بات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكوردستاني، العدد ۹۴۶، أربیل، الجمعة، ۱۵ تشرین الأول ۱۹۹۹ م، ص ۴.
- ۱۰- شهعبان عه لی شهعبان، هه ندیك زانیاری سیاسی و میژووی، چاپی سییه م، (ههولیر - چاپخانه ی رۆژهه لات - ۲۰۱۳ ز)، ل ۱۲۷.

*- پروگرام و په‌په‌وی ناوختی پارتی دیموکراتی کوردستان، له کۆنگره‌ی دوازده‌هه‌می پارتی که له ۱۹۹/۱۰/۱۴-۶ دا به‌سترا بریاری له‌سه‌ر دراوه، (هه‌ولێر - چاپخانه‌ی رۆژه‌لآت).

کۆنگرە سێزدەمی پارٹی دیموکراتی کوردستان

کانوونی یەكەمی ۲۰۱۰

کۆنگرە سێزدەمی پارٹی دیموکراتی کوردستان، لە ۱۱ کانوونی یەكەمی ۲۰۱۰ لە ژێر دروشمی "نوێبوونەوه، دادپەروەری، پێکەوهژيان"، لە شاری هەولێر و لە پارکی شەهید سامی عەبدولپەحمان بە ئامادەبوونی ۳۵۰ کەسایەتی، لەوانەش جەلال تالەبانی سەرۆک کۆماری عێراقی فیدرال، دەستی بەکارهکانی کرد، سەرۆک مەسعود بارزانی میدالیای بارزانی نەمری بەخشێه گۆین رۆبێرت رۆژنامەنووسی دۆستی کورد^۱. بۆ بەرپۆهبردنی کارهکانی کۆنگرە هەشت لێژنە پێکھات، کە بریتیبوون لە لێژنە ی پروگرام، لێژنە ی پەپرەو، لێژنە ی رێکخستنی گشتی، لێژنە ی دارایی، لێژنە ی سکالا، لێژنە ی راگەیانندن، لێژنە ی پێشمەرگە و لێژنە ی رێکخراوه پێشەیی و جەماوەرییەکان^۲. لە کۆنگرە کەدا، مەرگی رێژە ی ۱۰٪ بۆ ئەندامیەتی ئافەرەتان لە ئەنجوومەنی سەرکردایەتی پارتيدا دانرا، ئەمەش لە دەروازە ی سییەمی بەشی بیست و دوو لە مادە ی ۲۱۷ ی پروگرام و لە مادە ی ۱۷ ی بڕگە ی دوو خالی دوو می پەپرەوی ناوخوا چەسپاوه^۳. هەروەها لە مېژووی پارٹی دیموکراتی کوردستاندا، بۆ یەكەمین جار کۆتای ئافەرەت، لە کۆنگرە ی سێزدەمی مەدا جێبەجێ کرا. پێویستە ئاماژە بەوهش بدرێت کە لە کۆنگرەکانی پێنجەم، نۆیەم، یازدەهەم و دوازدەهەمدا تەنیا یەك ئافەرەت وەك ئەندامی کۆمیتە ی ناوەندی هاتوووتە هەلبژاردن.

رێکخستنه پەیکەری پارٹی دیموکراتی کوردستان، بە پشتبەستن بە پەپرەوی ناوخوا ی گۆنگرە ی سێزدەمی، بریتیبوو لە:

بنکە، لێژنە ی رێکخراو، لێژنە ی ناوچه، لێژنە ی لق، ئەنجوومەنی سەرکردایەتی پارێزگا، ئەنجوومەنی سەرکردایەتی، مەکتەبی سیاسی، سکرێتیری مەکتەبی سیاسی، جێگری سەرۆک و سەرۆک. هەروەها دەستە ی چاودێری و بەدواداچوون، لەلایەن ئەنجوومەنی سەرکردایەتییهوه دەستنیشان کرا و لەلایەن سەرۆکەوه پەسەند کرا^۴.

لەم کۆنگرەیهدا دوو زاراوه ی نوێ دێنە ناو رێکخستنه پەیکەری پارتيیهوه، ئەوانیش یەكەمیان بنکەیه، کە پێشتر بە شانە و شانە ی سەرەکی هاتوو، یان ئاوپتە ی هەردووکیانە و دووهمیش ئەنجوومەنی سەرکردایەتییهکان بوو، کە تا سالی ۲۰۱۸ تەنیا لە پارێزگای هەولێر، سلێمانی، کەرکوک - گەرمیان، کە سنووری چالاک ی لە پارێزگای کەرکوک، دیالە و بەشیک لە سلێمانی لە خو دەگرت، دهۆک و موسل لەبەر هەندیک هۆکاری نادیار هەر بە شیوه ی کۆن

بەپێوە دەچوون، هەرچەندە دەهۆک لە نێو قەوارەى هەریمی کوردستان بوو. پارێزگای بەغداش بەدەر بوو لەم سیستەمە و کیشوهری ئەوروپا و ئەمریکاش کە خاوەن دوو لقی بوون هەر وهک پێشوو مانەوه.

سەرنجراکێشتەری دەزگای پارتی لە دواى ئەم کۆنگرەیه، ئەنجوومەنى شارەزایان بوو، کە لەلایەن ئەنجوومەنى سەرکردایەتییهوه دەستنیشان دەکرین و بەپێى مادەى ١٥ ی پەپرهوى ناوخوا چەسپا بوو، هەربۆیه لەبەر گرنگی ئەرکەکانی، ئەم ماددەیه لە چوار بڕگە و چەندین خال پێک دێت. وهک ئەوهى لە پێشتریش هاتوو، هاوشیوهى ئەم ئەنجوومەنە لە سالی ١٩٩٣ د، لە کۆنگرهى یازدەیهى پارتی دیموکراتی کوردستان - یه کگرتوو، لە ژیر ناوی "ئەنجوومەنى راویژکاران" لە پەپرهوى ناوخوا تۆمار کراوه.^١

دامودەزگا دانپێنزاو و فەرمییهکانی پارتی:

- ١- مەکتەبى رێکخستەن
- ٢- دەزگای پۆشنیبری و پراگەیانندن
- ٣- مەکتەبى پەيوه ندىیه کان
- ٤- دەستەى رێکخواوه جه ماوهرى و پيشه بيه کان
- ٥- دەزگای هەلبژاردن
- ٦- مەکتەبى کارگێپرى و دارایی.^٧

لە کۆنگرە کەدا، سەرۆک مەسعود بارزانی بە تێکرای دەنگی نوینەرانى کۆنگرە بە سەرۆک هەلبژێردرایهوه و نێچیرفان بارزانی و هەک جیگری سەرۆک هەلبژێردرا، دواتر ئەندامانى ئەنجوومەنى سەرکردایەتى بەم شیوهیه هاتنه هەلبژاردن:

- ١- مەسرور بارزانی
- ٢- سیداد بارزانی
- ٣- کەرىم شنگالى
- ٤- یوسف بارزانی
- ٥- دکتۆر پۆژ شاوهیس
- ٦- هۆشیار زێبارى
- ٧- فازل میرانى
- ٨- نەزهەت حالى محەمەد

- ۹- نهوزاد هادی مهولود
- ۱۰- بهیان سامی عهبدوپرهمان
- ۱۱- قادر قهچاخ
- ۱۲- دکتۆر کهمال کهرکووکی
- ۱۳- سهلاح دهلو
- ۱۴- نازاد بهرواری
- ۱۵- ئاراس ههسو میرخان
- ۱۶- سیروان بارزانی
- ۱۷- سهربهست لهزگین عهبدوپرهمان، ناسراو به سهربهست سندوری
- ۱۸- عهلی حسین ئهحمهه
- ۱۹- کاکهئهمین مستهفا ئهمین، ناسراو به کاکهمین نهچار
- ۲۰- نوری ههمه عهلی
- ۲۱- دکتۆر چنار سهعد عهبدو
- ۲۲- دکتۆر پشتیوان سادق عهبدو
- ۲۳- هیمین ئهحمههدهمهسالح، ناسراو به هیمین ههورامی
- ۲۴- عهبدوخالق عهبدوسهلام مستهفا، عهبدوخالق بابیری
- ۲۵- پهزمی شهعبان
- ۲۶- فهرهیدون جوانپووی
- ۲۷- زهعیم عهلی
- ۲۸- دیاری حسین عوسمان، ناسراو به دیاری حسین بهگ
- ۲۹- ریپوار یهلدا
- ۳۰- دلشاد شههاب حاجی
- ۳۱- جهغهه ئیبراهیم حاجی، ناسراو به جهغهه ئیمینکی
- ۳۲- عارف تهیفور
- ۳۳- یونس پوژبهیانی
- ۳۴- سهربهست عومهههسن، ناسراو به سهربهست تپروانشی
- ۳۵- ساسان عهونی
- ۳۶- هیوا ئهحمههدهمهسفا

- ۳۷- ئەدھەم عوسمان شیخ ئەحمەد، ناسراو بە ئەدھەم بارزانی
- ۳۸- مەحمود هاشم ئەلیاس، ناسراو مەحمود ئیزییدی
- ۳۹- عەلی عەونی نیعمەت
- ۴۰- مەحمود محەمەد
- ۴۱- خەسرەو عەبدوڵا ئیسماعیل، ناسراو بە خەسرەو گۆران
- ۴۲- عەبدوڵموهەیمەن بارزانی
- ۴۳- محەمەد مەحمود عەبدوڵا، ناسراو بە محەمەد هەرکی
- ۴۴- دکتۆر عەلی تەتەر تۆفیق
- ۴۵- ئەحمەد ئەدھەم عەبدوڵجەبار، ناسراو بە ئەحمەد کانی
- ۴۶- عیزەدین بەرواری
- ۴۷- سەفین دزەیی
- ۴۸- نەجات عەلی
- ۴۹- شیرین ئامیدی
- ۵۰- ئەفین تاهیر ئیبراھیم، ناسراو بە ئەفین هروری
- ۵۱- نازەنین محەمەد وسو^۹.

ئەندامانی یەدەگی ئەنجومەنی سەرکردایەتی:

- ۱- عومەر عوسمان مێرگەسۆری
- ۲- عەبدوڵا عەلی
- ۳- ئاکۆ چاوشین
- ۴- بلند ئیسماعیل جەرگیس
- ۵- قادر قادر
- ۶- ئەکبەر حەیدەر
- ۷- سەربەست بابیری
- ۸- دکتۆر حەمید دەربەندی
- ۹- دکتۆر قیان سەبری^{۱۰}.

پۆژی هەینی ۱۷ی کانونی یەكەمی ۲۰۱۰ پەيامی کۆتایی کۆنگرە، لەلایەن دکتۆر پیروۆ ئەحمەد سەرۆکی لیژنە ی سەرۆکایەتی بەرپۆهبردنی کۆنگرە ی سێزدەیهمین

خویندرايه وه^{۱۱}. له دواي كۆبوونه وهی ئه نجوومه نی سه ركردايه تی، ئه ندامانی مه كته بی سیاسی، له م هه قالا نه ی خواره وه هاتنه هه لېژاردن:

۱- مه سرور بارزانی

۲- فازل میرانی

۳- دکتۆر رۆژ نوری شاهه یس

۴- هۆشيار زيباری

۵- ئازاد به روارى

۶- دکتۆر كه مال كه ركووكی

۷- كه ريم شنگالی

۸- زه عيم عه لی

۹- مه حمود محه مه د

۱۰- فه ره يدون جوانرویی

۱۱- سه لآح ده لۆ

۱۲- پريوار يه لدا

۱۳- جه عفه ر ئيمينيكي

۱۴- كاكه مين نه جار.

۱۵- عيزه دين به روارى^{۱۲}.

وتاری سەرۆك مهسعود بارزانی بۆ كۆنگرهی سێزدهی

پارٹی دیموکراتی کوردستان

به ناوی خوای گه و ره و میهره بان

جه نابی سەرۆك كۆماری عێراقی فیدرال،

جه نابی سەرۆك وهزیرانی عێراقی فیدرال،

جه نابی سەرۆکی ئه نجومه نی نوینه رانی عێراقی فیدرال،

به ریزان سەرۆك و نوینه رانی حزبه کانی هاوپه یمان و دوست له ناو و دهره وه،

وه زیر و په رله مانتاره به ریزه کان،

میوانانی به ریز،

به ناوی هه موو هه قالا ئم، ئه ندامانی کۆنگره و به ناوی خو م، به خیره اتنیکی گهرمی هه موو لایه کتان ده که م و ئاماده بوونتان له م پرۆژه دا له گه لمان نیشانه ی گرنگی دوستایه تی و هاوخه باتیمان به بۆ وه ده سه ته یانی ئه و ئامانجه هاوبه شانیه که سالانی که هه موومانی کۆ کردۆته وه، که ناوه رۆکی ئه و ئامانجه ش سپینه وه ی زۆرداری و چه سپانندی ئازادی و ناشتی و ئازادی و به خته وه ری له ناوچه که مان و سه رانه ری جیهان بووه.

ئه م پرۆ ۱۳ یه مین کۆنگره ی پارٹی دیموکراتی کوردستان له که شیکدا ده به ستین، که زۆربه ی ئامانجه کانی پارٹی له چوارچه یوه ی کوردستان و عێراقدا قوناغ به قوناغ تا ئه م پرۆ به دی هاتوون، ئه م چه نده ش نیشانه ی ره وای خه باته که مان و به هیزی ره وای گه له که مانه، ئه و گه له ی به قوربانیدان و فیداکاری زۆره وه پالپشتی شو پش و هیزی پيشمه رگه بووه و دۆزی ره وای خو ی به ئه م پرۆ گه یاند.

به ریزان،

خوشک و برایانی ئازیز،

ئه ندامانی کۆنگره،

پارٹی وه ک زه روره تیکی مېژووی له کاتیکه هه ستیاردا له ۱۶ ی ئابی ۱۹۶۶ بۆ کۆکردنه وه و ئاراسته کردنی توانا و ئیراده ی گه لانی کوردستان سه ری هه لدا، هه ر بۆیه زۆربه ی هه ره زۆری چین و توپژه کانی له خو گرت و سنوره کانی جوگرافی و په گه زی و نه ته وه یی و ئاینی به زاند. باوه ر و کرداری پارٹی که له سه ر بنه مای ته ساموح و دادپه روه ری

بووہ و دەبیت، کەشیك خولقاوہ، کە گشت نەتەوہکان بە کورد و تورکمان و کلدان و ئاشووری و ئەرمەن و عەرەبی نیشتەجێی کوردستان و گشت ئاین و ئاینزاکانەوہ پارٹی بە بەرگریکاری مافەکانیان بزنان و ھەمیشە پزیزەکانی پارٹی ئاویتەیەك بووہ لە ھەموو پیکھاتەکانی کوردستان، وپرای ئەمەش پارٹی لە دارشتنی پرۆگرامی خەباتی خوێ پزیزایکی واقعینانە ی پەپرەو کردووہ و بەرەچاوکردنی باروودۆخی زاتی و بابەتی خویندنەوہی ھاوکیشە سیاسییەکان، ئامانجەکانی قوناغ بە قوناغ لە چوارچۆیە داواکردنی دیموکراسییەت و ئۆتۆنۆمی و فیدرالیەت بۆ کوردستان دارشتووہ.

بە پزیزان،

کۆنگرەکانی پێشووی پارٹی ھەمیشە دووپاتیان کردۆتەوہ کە کورد، وەکو ھەر نەتەوہیەکی دیکە ی دنیا مافی دیاریکردنی چارەنووسی خوێ ھەییە و ئیستاش پارٹی داواکاری مافی دیاریکردنی چارەنووس و خەباتی سەردەمییانە و ئاشتیخوازانە بۆ گەیشتن بەم ئامانجە بۆ قوناغی داھاتوو بە گونجاو دەزانیت و پەنا بە خوا مافی چارەنووس لەم کۆنگرەییەدا وەکو ھەوینی پرۆگرامی خەباتی پارٹی و تەواوکەری خەباتی قوناغەکانی پێشتری جاریکی دیکە دەخریتە بەردەم ئەندامانی کۆنگرە بۆ گفتوگۆ و لیکدانەوہ و بریاری پێویست.

بە پزیزان،

بە ھیمەتی ھەموولایەك ئەمڕۆ ئەزمونیکیمان لە گواستنەوہی خەباتی شاخ و شۆرپشگێری بۆ خەباتی شارستانی و خزمەتگوزاری و ئیداری ھەییە، پارٹی لەم بوارەشدا شانازی ئەوہی ھەییە کە کارەکتەریکی سەرەکی بووہ لە ئاواکردنی بنەماکانی ئیدارەییەکی خۆجۆ و بنیاتنانی دامودەزگاکانی شارستانی و خزمەتگوزاری، ھەر لەم بوارەدا پرومان بەوہ ھەییە کە دەبیت پەپوہندی حزب و پەرلەمان و حکومەت لەسەر بنەمای پرنسپیە دیموکراسییەکان بیت، پروانیمان ئەوہیە کە دەبیت حکومەت بەرەچاوکردنی بەرژەوہندییە نیشتمانییەکان ئامرازی جیبەجیبکردنی سیاسەت و ئامانجەکانی حزب یان ئیئتلافی براوہ لە ھەلبژاردن بیت، لەگەڵ ئەوہی پروای تەواومان بە پێویستی ھەبوونی ئۆپۆزیسیۆنی چالاک ھەییە بۆ چاودێری دەسەلات و دەولەمەندکردنی بەرنامە و پرۆژەکان، ھەرۆھا بەشداری لە دارشتنی سیاسەتە چارەنووسی و ستراتیژییەکانی ھەریم بە مافی ھەموو پیکھاتە سیاسی و جەماوہرییەکانی کۆمەلگەکەمان دەزانین. دیاردە ی فرە حزبی بە دیاردەییەکی تەندروستی کۆمەلگەییەکی دیموکراتی دەزانین و لەم رووہو رۆلی گشت پارتە سیاسیەکانی ناو

هه ریمی کوردستان بهرز ده نرخیئن و وهك هه میشه له هه ولی بهرده وامدا ده بین بو ئه وهی باشرین و پتهوترین په یوه ندیمان له گه ل گشت هیزه سیاسییه کانی ناو هه ریم هه بیت، له م چوارچیوهیه دا جه خت له ریڅخستنی زیاتری ناومالی کورد ده که ینه وه، هه بوونی بوچوون و رای جیاواز له نیوان لایه نه سیاسییه کان ئاساییه، به لام له باره ی ستراتیژییه کان، گشت لایه کمان پیویسته هاوهه لویست و هاوکار بین و بهرژه وهندی گه ل و نیشتمان له سه ره وهی هه موو جیاوازییه ناو خوییه کان دابننن.

به ریزان،

پارٹی هه رده م بروای به ریژگرتن له رای جیاواز هه بووه و بواری بو ئازادی و دهربرین خوش کردوو و له ژیر هیچ گوشاریکیش له و بنه مایه پاشگه ز نابیتته وه، له چوارچیوهی په چاوکردنی بهرژه وه ندییه نیشتمانییه کان و ریژگرتن له ماف و تاییه تمه ندی تاکه کانی دیکه ی کومه لگه که ماندا، بروامان به چه سپاندنی بنه مای هه بوونی راو رای جیاواز و ئازادی راده ربرین هه یه. له سه ر ئه و بنه مایانه ش هاوکاری هه موو دامه زراوه فه رمی و ریڅخراوه کانی کومه لگه ی مه دهنی ده که ین، بو زیاتر چه سپاندنی پره نسپییه کانی ژیانی دیموکراتی و مه دهنیانه له هه ریمی کوردستاندا، هه ر په یوه ست به م بابه ته وه جه خت له سه ر چه سپاندنی بنه ماکانی پاراستنی مافی مروف له هه ریمدا ده که ینه وه. پارٹی خه باتی کردوو بو پاراستنی که رامه تی گه لانی کوردستان و نه هیشتنی پیشلکاریییه کانی مافی مروفی کورد، بو یه له هه موو که س زیاتر هه ست به گرنگی پاراستنی بنه ماکانی مافی مروف ده که ین و گشت داموده زگا کانی پارٹی کاریگه رتر له جارن له خزمه تی پاراستنی مافه بنچینه یی و به ها کانی تاکی ئه م هه ریمه ده بن.

پرسی ئافره تیش یه کیکه له پرسه گرنگه کانی ئه م بواره و پارٹی وهك پیکهاته یه کی سه ره کی و کاریگه ری کومه لگه ده پروانیتته ئافره ت و پو لی ئافره ت له ناو شوپش و ریزه کانی ریڅخستنی حزبییدا هیچ که متر نه بووه له پو لی پیاو، له روژگاری ئه مروشدا پو لی ئافره ت له به رپوه بردنی کومه لگه یه کی پیشکه وتوودا دیار و بهرچاوتره، بو یه پارٹی له چوارچیوهی بهرنامه کانی خویدا له هه ولی بهرده وام ده بی بو نه هیشتنی توندوتیژی و هه موو ئه و سته م و جیاوازییانه ی که ده بنه کو سپ له بهرده م فراوانتر بوونی پو لی ئافره ت له کومه لگادا.

به ریزان،

پارٹی خاوه ن ته مه نیکی دریز و ئه زموونی ده و له مه نده که چو ن مامه له له گه ل هاتنه پییشی نه وه دوا ی نه وه دا بکات، پارٹی گرنگی سوود وهرگرتن له هیز و توانای نه وه ی

نوی دہزائیت و ئەمپوۆ لە پریزەکانیدا بە ھەزاران گەنج پڕۆقەھێ ژیاڻی سیاسی و حزبایەتی دەکەن، بڕوامان بە توانای گەنجان ھەبێ و بوار بۆیان کراوھێ تا ھاوشان و بە ھاوکاری نەوھ خاوەن ئەزموون و پوختەکەھێ پێشتر جڵەوی خەباتی پارٹی وەکو ئەرکیکی بەردەوام و میژوویی وەئەستۆ بگرن.

پارٹی بەو جۆرە بە شیوھێکی سروشتی مامەلە لەگەڵ نوێبوونەوھ دەکات و ئەزموونی خەباتی خۆی نەوھ دوای نەوھ دەگوازیتەوھ. پرسی چاکسازی پەپوھستە بەو بابەتەوھ. پارٹی بڕوای بە نوێبوونەوھ و چاکسازی ھەبێ و واقیعیانە ئامانجەکانی لەگەڵ ئاستی پێشھاتەکانی نوی کردۆتەوھ، واتا ھیچ کاتیکی پڕۆسە چاکسازی واقیعیانە لە ناو پارٹی نەوھستاوھ، پارٹی لە سالی ۱۹۶۶وھ ئامانجی رزگاری سیاسی و کۆمەلایەتی بۆ خۆی داناوھ. لە بواری سیاسیدا تاكو ئیستا بەشیکی گرنگی ئامانجی سیاسی بەدی ھاوھ و تێ دەکۆشین بۆ دوو ئامانجی سیاسی، بەلام لە بواری کۆمەلایەتیدا ھیشتا ئەرکی زیادمان لە پێشە، بۆ بەرزکردنەوھ و چاککردنەوھ ئاستی ژیاڻی تەندروستی و پەروەردەیی و پروناکیری و پەرخساندنی دەرھەتی کار بۆ ھەمووان، ھیشتا پێویستە خەبات بکەین بۆ نەھیشتنی بیکاری و نەخویندەواری و ھەول بەدەین شوینی نیشتەجیی پاک و شیاو بۆ ھەر خیزانیک دابین بکەین، تا کەس لە کارەبا و ئاوی پاک و ژیاڻی ئاسودە بێبەش نەبێ، تا گەنجان و نەوھکانی داھاتوو بە دلنیاپوھ ژیاڻی نوێی خۆیان داھەزرین. بێگومان بەردەوامبوون و چەسپاندنی ئاستی و ئاسایش مەرجی سەرھکی ژیاڻی باشترە. دەبیت ھاوولاتی بە دلنیاپوھ بژی و کار بکات و مافەکانی مسۆگەر بێن. لەم بوارەشدا مەسەلەھێ ھەرە گرنگی ژینگە دیتە پێشەوھ کە ھەر مرفۆئیک پێویستی بە ژینگەھێکی پاک و سەوز و تەندروستە، ھەر بۆیە دەبیت باپەخی گرنگی بە پاراستنی ژینگەھێ کوردستان بەدەین و ھەول بەدەین ناوچە پارێزراوھ سروشتیپەکانی ھاوشیوھێ بارزان فراوانتر بکەینەوھ. لە سەرئیک دیکەوھ کوردستان وەك زۆربەھێ ولاتانی جیھان پرووبەرووی کەمئای دەبیتەوھ، دەبێ بە پەلە ھەول بەدەین سامانی ئاوی سەرزەوی و ژیر زەوی بپاریزن.

بەریزان،

بە شانازیپوھ ھۆکومەتی ھەریمی کوردستان لە چەند سالی رابردوودا بە تاپیەتی دوای ھەنگاوھەکانی یەکخستەوھ ئیدارەھێ ھەریم لە کابینەھێ پێنجەم توانیوھەتی لە پرووی ئابووری و ئاوەدانپوھ ھەنگاوی بەرچاو و کاریگەر بنیت بە جۆرئیک کە ئەمپوۆ ھەریمی کوردستان وەك نمونەھێ بۆ گەشەسەندنی خیرا و زەمینەھێکی لەبار بۆ سەرماپەگوزاری

سهير ده کړيټ و په يوه ندييه دهره کييه کاني ههريم فراوان بوونه وه به دهيان کونسولگهري و نوينه رايه تي سياسي و ئابووري ولاتان له ههريم کراونه ته وه و ئاسويه کي روون بو پينگه ي سياسي و ئابووري ههريم به دي ده کري. ئيستاش کابينه ي شه شه مي حکومت چالاکانه دريژه به و بهرنامه ده دات که جيگاي متمان و ئوميد ي گه له، ئيمه پالپشتيمان بو بهرنامه و کاري حکومت ي ههريم له بواري بونيادنان و پته و کړدنې ژيرخاني ئابووري ههريم و داين کړدنې ژيانکي ئاسوده و شايسته تر بو هاوولتيا مان دووباره ده کهينه وه، ههر له و بواره شدا پوولي په رله ماني کوردستان به هه موو پيکها ته و ليسته کانيه وه له چاوديري و ئاراسته کړدنې کاري حکومت به پي ي ياساکاني ههريم بهر زده خرخين و په رله ماني کوردستان به سه کو و مينه بري گشت خه لکي کوردستان بو به شداري له ئاوا کړدنې ژياني ئيستا و داهاتوويان له گشت بواريک ده زانين.

بهريزان،

کيشه ي گنده لي يه کيکه له و پرس و کيشانه ي له م ماويه دا زور ئيبراز بووه، ئه م ديارده يه له ناو کو م لگا که ماندا هه يه و که م تا زور له ناو زوريک له داموده زگاگاندا بلاو بوته وه، پارتي وه ک هيژيکي هه لبريژ دراوي سهره کي پيکهيته ري ئيداره ي کوردستان، له مه ولا به گرته به ري پالپشتي زياتر بو موئه سه ساتي په يوه ندار رووبه رووي ئه م ديارده يه ده بيته وه و له ناو خو يشدا پارتي به توندي رووبه رووي ههر جوړه به کاره ئيانيکي توانا مادي و مه عنه وييه کاني حزبي ده بيته وه. پره نسيبي سزا و پاداشت بو لپرسينه وه له خه تاباران و ده ستخوشانه له کاديراني ماندو و سهرکه وتوو ده بيت ئه کتيقتر بکري و به و جوړه ش که شيک ده خولقي که گنده لي تيدا نه تواني گه شه بکات.

بهريزان،

زور له و گرفتانه ي له ناو کو م لگا که ماندا هه ن چاره سهر ناکرين، گهر سيسته مي دادوه ري به هيژتر و ئه کتيقتر نه کړيټ ههر له م روانگه شه وه پالپشتي خو مان بو سهر به خو يي ده سه لاتي قه زايي و کارا تر بووني پو لي داوا کاري گشتي دووباره ده کهينه وه، بويه ديسان رايده گه يه نم که له م ولاته دا ده بيت ياسا سهره ور بيت و که س له سهرووي ياسا نه بيت، پارتيش ههر به فاکته ريکي کاريگه ر ده مينې بو چه سپاندي سهره ور ي ياسا.

بهريزان،

پارتي له ناخي جه ماوه ري کوردستانه وه هه لقلوا وه و ههر بو خزمه تي ئه م گه له

ستہمدیدہ دامہ زراوہ، ئەم گەلە مەزنتەین قوربانیی داوہ بۆ بەردەوامی شوپرش و خەباتی پارٹی، بۆیەشە بە هیچ جوړیک دابراڼ له تیوان جەماوەر و بنکە حزبیەکان قبوول ناکریت و بەرپرسیانی حزبی دەبێ نزیکتەین کەس بن له خەم و کێشە ی خەلکی هەژارەو و دەبیت گوێ له خەلک بگریت و پالپشتی یە کەمی داواکارییەکانیان بین بۆ باشتکردنی باری ژانیان.

پارٹی بە دەنگ و پالپشتی ئەم خەلکە هەژارە پشتتەستوورە، بۆیە دەلین پارٹی مولکی ئەم خەلکە هەژارە یە و لە خەمەتی ئەواندا دەمیڤتتەو و بۆ دابینکردنی ئاسوودەیی و شارستانی بۆیان، لەم میانەشدا خەمەتی خانەوادەکانی سەر بەرزی شەهیدان و ئەنفالکراوان هەردەم لە پێشەووی هەموو بەرنامە و کارەکانمان دەبیت و دابینکردنی ژانیکی شایستە دەبێ بەرنامە یە ک بیت کە هەموو خانەوادە ی شەهیدان بە بێ جیاوازی بگریتتەو.

رێژ و پینگە ی پێشمەرگە لەم بۆنەدا جینگای وەبیرھێنانەو یە، هەردەم گوتوومانە کە پێشمەرگە گەورەترین و شەرفمەندانەترین ناوہ بۆ هەموو ئەوانە ی بەرگریان لە ماف و داخوازییەکانی گەلە کەیان کردووە. ئەرکی پێشمەرگەش لە پاراستنی ئاسایشی نیشتمانی و دەسکەوتەکانی گەلە کەیان بەردەوامە و پارٹی بە هەموو توانایەکی پالپشتی هەولەکانی حکومەتی هەرێم دەکات بۆ دابینکردنی گوزەران و پێداویستیەکانی هێزی پێشمەرگە وە ک یە ک لەشکری سەر بە حکومەتی هەرێم و بەشیک لە سیستەمی بەرگری عێراقی فیدرال.

بەریزان،

لەم سەکۆیەدا جەخت لەسەر ئەو دەکەینەو، کە کورد یە ک پارچە یە بە زمان و کولتور و ئاوات، کوردی ئیزدی و کوردی کاکەیی و کوردی فەیلی و کوردی شەبە ک لە جەستە ی کورد جیا نابنەو. جیاوازی ئاینی و مەزھەبی نەتەو یە ک پارچە پارچە ناکات، کورد یە ک نەتەو یە و بە یە ک نەتەو یی دەمیڤتتەو و چۆن مافی کورد دەبیت پارێزراو بیت، ئەوھاش دەبیت رێژ لە ماف و تاییەتەندیەکانی تورکمان و کلدان و ئاشووری و سریان و ئەرمەن بگریت، چۆن رێژ لە ئاینی ئیسلامی پیروژ دەگریت، مەسیحی و ئیزدی و ئاین و ئاینزاکانی دیکەش جینگای رێژن، هەموومان پیکەو تابلۆی جوانی کوردستان پیک دەھێنین و هەموومان کە سوکار و پالپشتی یە کترین.

هەفالان،

خوشک و براییانی ئازیز،

تەبایی و یە کپیزی گەلە کەمان زامنی سەرکەوتنمانە، بۆیە پەرە پێدانی ئەو تەباییە و

پته وکردنی په یوه ندى له گه ل هه موو لایه نه سیاسیه کانی ناو هه ری می کوردستان ئه رکی هه نووکه یی و داهاتووی پارتیمان ده بی ت، له م ئیوه نده شدا به رده وامی و پته وکردنی په یوه ندى ستراتیژی پارتی و یه کیتی وه ک زه روره تیک بو قوناغی ئیستا و داهاتوو سه یر ده کین و له و پروایه داین یه کخستنی هه ول و هیز و تواناکانی ئه و دوو هیزه به رهه می زیاتری بو گه له که مان له هه گبه دا ده بی ت.

ئیمه هه مان دید و بوچووئمان بو باشترکردن و پته وکردنی په یوه ندى دۆستانه له گه ل هه موو هیزه سیاسیه کانی عیراقیش هه یه و ئاماده ین بو هاوکاری و هه ماهه نگى و له یه کنزیکبوونی زیاتر له گه ل هه موو لایه ن و که سانه ی که پروایان به عیراقی نوئ و پیکه وه ژیانى برابانه و یه کسانى هه یه، هه ر له م چوارچپوه یه شدا ئه و ده ستپیشخه رییه ی ئه م دواییه م خسته روو، مه به ستم ئه وه بوو که پرۆسه ی سیاسى عیراق له و بنه سته ده ربچیت و ده روازه یه ک بکریته وه بو ئه وه ی عیراقیه کان له نائومی دی و بى پروایى رزگاریان بی ت و هه موو لایه ک خو یان به یه کسان و هاوبه ش بزنان له ئاواکردنی عیراقیکى فیدرالی دیموکراتی.

سه رکه وتنى ده ستپیشخه رییه که ش سه رکه وتنه بو هه موو عیراق و بو ئیمه ش شانازییه کی گه وره یه، ده رخه رى ئه وه ش بوو که چاره سه رى ناوخو بو کیشه کانی عیراق کاریگه رترین ریکه چاره ن و پیکه اته نه ته وه یی و ئاینیه کانی عیراق به دانیشن و گفتوگو و به له یه کتیکه یشتن ده توانن به سه ر جیاوازییه کاندازا ل بن. له م پروانگه وه له به دواداچوونی قوناغه کانی دیکه ی ده ستپیشخه رییه که بو پیشخستنی پرۆسه ی سیاسى عیراق و پیکه پتانی حکومه تی هاوبه شی نیشتمانی به رده وام ده ین، به لام هیچ پیکه اته و چاره سه ریک ناییت له سه ر حیسابى به لاوه نانی ماف و ئیستیحقاقى نه ته وه ی ئیمه بی ت، کورد پیکه اته یه کی سه ره کی عیراقه و به شیکه له چاره سه ر و داخوازییه کانی بو مافه کانی له چوارچپوه ی عیراقدا له سه ر حیسابى هیچ پیکه اته یه کی دیکه نییه.

به ریزان،

له دواى پروخانى رژی می به عسه وه، چالاکانه به شداریمان له پرۆسه ی سیاسى عیراق و عه مه لیه ی دیموکراتیزه کردنی عیراق کرد، یه کیک له ئامانجه کانی ئه م پرۆسه یه ش ده ستورى عیراقه که زورینه ی هاوولاتیانی عیراق ده نگیان پی داوه، بویه ئیمه له عیراقدا ده ستوریکمان هه یه، که زامنى ماف و داخوازییه کانی گشت گهلانى عیراقه، هه ر بویه په یوه ندىیه کامان له چوارچپوه ی ریزگرتن له ناوه روکی ئه و ده ستوره و ره چاوکردنی

بەرژه‌وه‌ندییه بالاکانی گه‌ل و ولاتمان له‌گه‌ل هه‌موو لایه‌نیک ریڤک ده‌خه‌ین. له‌م ده‌ستوره‌شدا ماده‌ی ۱۴۰ ئەو ماده‌یه که تا راده‌یه‌کی زۆر ئاسه‌واری سته‌می سه‌ر کورد ده‌سپه‌رته‌وه و به‌جیه‌جیکردنی ئەم ماده‌ ده‌ستوریه‌یه متمانه‌ی کورد به‌ جیهانی ناو عیراقی نوێ زیاتر ده‌بیت.

ده‌مه‌وێ بۆ هه‌موو لایه‌ک روونی بکه‌مه‌وه، که ئە‌گه‌ر مه‌ترسی له‌وه هه‌یه کورد هوکمرانی تاکرپه‌وی له‌ ناوچه‌ دا‌پرێ‌زاوه‌کان ده‌کات، دوا‌ی هاتنه‌وه‌یان بۆ سه‌ر هه‌ری‌می کوردستان، به‌ تابه‌تی که‌رکوک، ئیمه هه‌موو لایه‌ک د‌ل‌نیا ده‌که‌ینه‌وه که ده‌مانه‌وێ که‌رکوک بکه‌ینه نمونه‌ی پیکه‌وه‌ژیان و پروامان به‌ ئیداره‌ی هاوبه‌ش هه‌یه، به‌لام موساوه‌مه له‌سه‌ر ناسنامه‌ی که‌رکوک ناکه‌ین.

دامه‌زراندن و پیشکه‌وتنی هه‌ری‌می کوردستان بووه به‌ نمونه بۆ ناوچه‌کانی دیکه‌ی عیراق، که دانیشتووانی هه‌ندی پاریژگا له‌ پیکه‌یتانی هه‌ری‌می خۆیان بیر ده‌که‌ینه‌وه، به‌لای ئیمه‌وه وه‌ک ژیان سه‌لماندوبه‌تی، سیسته‌می فیدرالی به‌مانای بلا‌وکردنه‌وه و چه‌سپاندنی ژیا‌نی دیموکراتیه‌یه، که دانیشتووانی هه‌ری‌میک کاروباری خۆیان له‌ سنووری ده‌ستور به‌ سه‌ره‌ستی به‌رپه‌وه‌ بات، ئیمه پشتگیری هه‌ر هه‌ری‌میکێ تازه ده‌که‌ین که له‌سه‌ر خواست و ئاره‌زووی دانیشتووانی دامه‌زرێ، چونکه چه‌سپاندنی سیسته‌می فیدرالی له‌ عیرا‌قدا زامنی دیموکراتی و مافی کورد و نه‌ته‌وه و پیکه‌اته‌کانی دیکه‌یه، به‌لکو ده‌کرێ ده‌سه‌لاتی هه‌ری‌مه‌کان فراوانتر بیت، تا ژیا‌نی دانیشتووانیان با‌شتر بکه‌ن و ئاسایش و ئاشتی بپاریژن، ئەوه ری‌گه‌ی دروستی مانه‌وه‌ی ده‌وله‌تی عیراقی فیدرالییه.

به‌رپه‌ژان،

بزا‌فی پر‌زگاری‌خوازی کوردستان به‌ گشتی به‌ره‌و پێش چووه و کاتی ئەوه هاتووه پارت و لایه‌نه‌کانی گشت پارچه‌کانی کوردستان کۆ ببنه‌وه تا له‌ بارودۆخی پ‌و‌ژه‌ه‌لاتی ناوه‌پاراست و جیهان بکۆلنه‌وه، که له‌مه‌ودوا رپ‌یازی سیاسی ئاشتی‌خوازانه بگرنه به‌ر له‌ خه‌بات له‌ هه‌ر ولاتیک به‌ گو‌یره‌ی هه‌لومه‌رجی خۆیان سوود له‌ ئازادی و کرانه‌وه‌ی سیاسی و مافی مرو‌ف و ژیا‌نی په‌رله‌مانی و زانست و ته‌کنه‌لوژیا وه‌ر‌بگرن و خۆیان له‌گه‌ل په‌وتی پیشکه‌وتنی دونیا بگونجین، ده‌بێ پارت و لایه‌نه‌کانی کوردستان پتر هه‌ول بدن به‌ ئاشتی و دۆستایه‌تی و هاوکاری له‌گه‌ل میلیله‌تانی دیکه‌ بژین، ب‌ی‌گومان یه‌کت‌ر قبو‌ل‌کردن و رپ‌ز له‌ یه‌کت‌ران له‌ لایه‌ن هه‌ردوولاوه، واتا کورد و میلیله‌تانی دیکه‌ مه‌رجی بنه‌رته‌ی پیکه‌وه ژیا‌نی ئاشتیانه‌یه. له‌ باره‌ی په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل ولاتانی دراوس‌یش، ئیمه له‌ هه‌ری‌مدا ئاواته‌خوازین پ‌و‌ژه‌ به‌ پ‌و‌ژه‌ په‌یوه‌ندییه‌کانمان له‌گه‌ل گشت لایه‌ک با‌شتر و با‌شتر بیت و له‌و بروایه‌شدا‌ین که رپ‌زگرتنی

دوولایه نه و گرتنه بهری پرێگه چاره‌ی ناشتیانه و گفتوگۆ و یه‌کتربوولکردن کلیلی چاره‌سه‌ری گشتی کێشه‌کانی ناوچه‌که‌یه.

بۆ هه‌موومان سه‌لمێتراهه که زمانی چه‌ک و توندوتیژی هیچ به‌ره‌مه‌مێکی جگه له مه‌ینه‌تی بۆ گهلانی ناوچه‌که لی نه‌که‌وتۆته‌وه، گهر ئیمه په‌نامان بۆ چه‌کیش بردبیت ته‌نیا بۆ به‌رگری له ماف و که‌رامه‌تی گه‌له‌که‌مان بووه، به‌رگریکردن مافیکی هه‌میشه‌یی گهلان بووه و ده‌بیت، به‌م بۆنه‌یه‌وه پرێز ده‌نێین له دادگای بالای تاوانه‌کان که تاوانی ئه‌نفال و بۆردومانی کیمیایی و کوشتنی به‌کۆمه‌لی خه‌لکی کوردستانی به‌جینۆساید ناو لێناوه، ده‌بیت هه‌ول بده‌ین به‌ جینۆسایدناساندنی ئه‌و تاوانانه‌ ده‌ره‌قی کورد له سه‌رانسه‌ری جیهاندا بچه‌سه‌پیت، له‌و پرۆایه‌دا ئین کێشه‌ی کورد له ده‌قه‌ره‌که‌دا به‌گرتنه‌به‌ری پرێگه‌چاره‌ی ناشتیانه و په‌ره‌سه‌ندنی دیموکراسیه‌ت چاره‌سه‌ر ده‌کری و له‌سه‌ر ئه‌م بنه‌مايه‌ش ئاماده‌ین بۆ هاوکاری هه‌موولایه‌ک، به‌لام له‌م بۆنه‌یه‌شدا دووباره‌ی ده‌که‌ینه‌وه که له ژێر هیچ مه‌رج و گوشاریکدا پرێگه‌ ناده‌ین جارێکی دیکه شه‌ری کورد و کورد له ده‌قه‌ره‌که‌دا پروو بداته‌وه، ئه‌زمووئیکی تالمان له‌گه‌ڵ شه‌ری ناوخۆیی و خۆکوژی هه‌یه و له کاتیکدا پرێگه به‌ دووباره‌بوونه‌وه‌ی ناده‌ین، له هه‌مانکاتیشدا گشت تواناکامان ده‌خه‌ینه‌ گه‌ر بۆ سپه‌نه‌وه‌ی ئاسه‌واری ئه‌م شه‌ره نه‌خواسته‌یه. هه‌ر له‌م بۆنه‌یه‌شدا جارێکی دیکه داوای لێبوردن له‌ که‌س و کاری قوربانیان و زیانلیکه‌وتووانی ئه‌م شه‌ره‌ پر ئیش و ئازاره‌ ده‌که‌ین و به‌ هاوکاری هه‌موولایه‌ک هه‌ولێ ساریژکردنی ئیش و ئازاره‌کانیان ده‌ده‌ین، سه‌ره‌بهرزم و شانازی ده‌که‌م که ئه‌مڕۆ شه‌ری براکوژیمان بنه‌ر کردووه و ئیدی نابیت ئه‌و دیاره‌یه له‌ناو کورد دووباره‌ بیته‌وه.

پێویسته لێره‌دا ئاماژه به‌و غه‌در و ته‌عه‌دايانه بکه‌ین که ماوه‌یه‌که له‌لایه‌ن تیرۆریستان و دوژمنانی گهلانی عێراقه‌وه، له‌ برا مه‌سیحیه‌کامان له‌ به‌غدا و موسڵ ده‌کری، ئیمه له کاتیکدا که ئه‌م کردارانه به‌ توندی ئیدانه ده‌که‌ین، دلگه‌رانین که برا مه‌سیحیه‌کامان له ناوخۆی عێراقدا ئاواره‌ بن، چه‌ جای بگاته ئه‌وه‌ی عێراق به‌جێ به‌یئن، کوردستان ولاتی خۆیان و گشت تواناکامان ده‌خه‌ینه کار بۆ دالده‌دانیان، به‌لام ده‌بیت داموده‌زگا‌کانی سه‌ربازی و ئه‌منی عێراق کاراته‌ر به‌ ئه‌رکه‌کانیان هه‌ستن و سه‌رچاوه‌ی ئه‌و هه‌ره‌شانه‌ بنه‌ر بکه‌ن، پرێگه‌ی پێویست بۆ پاراستنی گشت هاوولاتیان بگه‌رنه‌ به‌ر و تا ئه‌و کاته‌ی که‌شه‌که له سه‌رانسه‌ری عێراق ده‌خولقیت، ئیمه له کوردستان ئاماده‌ی پێشوازیکردن له‌م ئازیزانه‌ین و به‌جیه‌پشتنی عێراق و چوون بۆ هانده‌ران به‌ چاره‌سه‌ر نازانین، چونکه مه‌به‌ستی

تیرۆریستانیش هەر ئه‌وه‌یه که ئه‌م پێکهاته دێرینه‌ی عێراق په‌رته‌وازه بکه‌ن، کوردستان خانه و په‌ناگه‌ی ئارامی هه‌موو پێکهاته‌کانی عێراقه، به‌لام ئاواته‌خوازین هه‌رچی زووتر به هاوکاری هه‌موو لایه‌ک ئاسایش و ئارامی بۆ سه‌رانسه‌ری عێراق بگه‌رێته‌وه و گشت گه‌لانی عێراق له‌و مه‌ینه‌تیانه‌ پرزگاریان ببیت.

به‌رێزان،

که باس له‌ په‌وشی ئارامی هه‌رێم ده‌کری‌ت، نابیت پڕۆلی ده‌زگا ئه‌منیه‌کانی هه‌رێم وه‌بیر نه‌هێزیته‌وه، ئه‌و ده‌زگایانه‌ی که به‌شه‌ونخونی و قوربانیدان و فیداکاریه‌وه رووبه‌رووی پیلانه‌ به‌رده‌وامه‌کانی تیرۆریستان و دوژمنان ده‌بنه‌وه و له‌م ناوچه‌ پرکیشه‌یه، هه‌رێمی کوردستانیان کردۆته‌ دوورگه‌یه‌کی ئارام. ده‌ستخۆشی و سوپاسمان ئاراسته‌ی تێکپرای ئه‌و ئازیزانه‌ ده‌که‌ین که له‌و داموده‌زگایانه‌دا خزمه‌ت ده‌که‌ن و ئومید ده‌خوازین که به‌یه‌ک‌خستن و پێش‌خستن و به‌هێزکردنی ئه‌م ده‌زگایانه‌ کارامه‌تر له‌ جاران له‌و ئه‌رکه‌ پیرۆزه‌یاندا به‌رده‌وام و سه‌رکه‌وتووتر بن و سوپاسی بێپایانم بۆ هه‌موو خه‌لکی کوردستان که به‌راستی پالێشتبوونه‌ بۆ ئه‌م ده‌زگایانه‌.

به‌رێزان،

جینگای خۆیه‌تی له‌م بۆنه‌یه‌دا یادێک له‌ شه‌هیده‌ سه‌رکرده‌کامان بکه‌ینه‌وه، تا‌کو کۆنگره‌ی ۵۱۲مین ژماره‌یه‌کی زۆر له‌ ئه‌ندامانی سه‌رکرده‌یه‌تی پارتی و کادیره‌ پێشکه‌وتنه‌کانی گیانیان له‌ پیناو گه‌ل و ولات به‌خت کردوون و له‌ دوای کۆنگره‌ی ۵۱۲ه‌ پۆلیک سه‌رکرده‌ی لیها‌تووی پارتی به‌ ده‌ستی ره‌شی تیرۆر شه‌هید کران، شه‌هیدان: سامی عه‌بدولپه‌رهمان و فه‌ره‌نسۆ هه‌ریری و شه‌وه‌که‌ت شیخ‌یه‌زدین و مامۆستا سه‌عد عه‌بدوللا و گشت شه‌هیدانی یه‌کی شوبات و تیرۆر و ته‌قینه‌وه‌ له‌ هه‌موو ناوچه‌کانی دیکه‌ی عێراق، زۆریک له‌ به‌رپرسه‌ بالاکانی پارتی به‌ خۆینی خۆیان سه‌لماندیان که سه‌رکرده‌یه‌تی پارتی له‌ خه‌بات و قوربانیدا له‌ سه‌نگه‌ری پێشه‌وه‌دا بووه‌ و ده‌بێ، چونکه‌ ئه‌و شه‌هیدانه‌ی به‌ر له‌وه‌ی هه‌ر پۆستیکیان هه‌بووبێ خۆیان به‌ پێشمه‌رگه‌ زانیوه‌ و هه‌رده‌م ئاماده‌ی گیانه‌ختکردن له‌ پیناو گه‌ل و ولاتدا بوونه، له‌م بۆنه‌یه‌دا یادیان ده‌که‌ینه‌وه‌ و سه‌ری پێز و نه‌وازشیان بۆ داده‌نوین.

به‌رێزان،

په‌نا به‌خوا و پشت ته‌ستوور به‌ هێز و ئیراده‌ی گه‌له‌که‌مان به‌رچاومان بۆ ئیستا و ئاینده‌مان روونه‌ و ئه‌و پڕۆگرامه‌ی پارتی له‌م کۆنگره‌یه‌دا ده‌یکانه‌ کارنامه‌ی خۆی، له‌

خزمت بهرژه وه ندییه بالاکانی گهل و ولآتماندایه و بۆیه دروشمی کۆنگره مان "نویبونه وه و دادپهروهری و پیکه وه ژیان"ه، له پیناو چه سپاندنی ئاشتی و ئازادی و به خته وه رییدا.

پروگرام و په‌په‌وه‌ی ناوخوا‌ی
پارتی دیموکراتی کوردستان
کۆنگره‌ی سێزده‌یه‌م
٢٠١٠/١٢/١٨-١١

پروگرام

ده‌روازه‌ی یه‌که‌م
ناساندنی پارتی

ماده‌ی (١): ناوی پارتی

پارتی دیموکراتی کوردستان.

ماده‌ی (٢): پیناسه‌ی پارتی:

پارتیکی دیموکراتیی نیشتمانییه، بروای به مافه‌کانی مروّف و دادپه‌روه‌ریی کۆمه‌لایه‌تی و ئازادییه‌کانی تاك و مافی نه‌ته‌وه‌ییی کورد و نه‌ته‌وه‌کانی تر هه‌یه له بریاردانی چاره‌نووسیاندا. له پیناو به‌دیپتانیاندا به‌پیی پروگرامگه‌لیکی زانستی و به‌رێگه‌ی دیموکراسییانه و ئاشتییاته‌ی سه‌رچاوه‌گرتوو له ئه‌زمونه‌کانی بزووتنه‌وه‌ی رزگاریخوازی مێژوویی نه‌ته‌وه‌ی کورد و که‌له‌پووری نیشتمانی و خه‌باتگێرانه‌ی بارزانیی نه‌مه‌وه‌ تی ده‌کۆشیت و سوودیش له ئه‌زمونی گه‌لان وه‌رده‌گریت که له‌گه‌ل واقیعی کوردستاندا ده‌گونجن.

ده‌روازه‌ی دووه‌م
ئامانجه‌کانی پارتی

به‌شی یه‌که‌م: ئامانجه‌ نه‌ته‌وه‌ییه‌کانی پارتی

ماده‌ی (٣): بره‌ودان به‌پته‌وکردنی په‌یوه‌ندیی برایانه و پشتگیری و هاریکاریکردن له‌گه‌ل

سەرجه م حزب و پێکخراوه دیموکرات و ئاشتیخوازهکان و پهوهندی کوردیدا، تا به شیوهیهکی ئاشتییانه ئامانجه نهتهوهییه پهواکانی نهتهوهی کورد بهدی بهیژن و کولتوری دیالۆگ و لیبوردیهی لهناو مائی کورددا بلّاو بیتتهوه و پهنا بردن بۆ توندوتیژی حهرام بکریت.

مادهی (۴): کوششکردن بۆ بهنیودهولّه تیکردنی سیاسییانهی دۆزی کورد له چوارچیوهی پێکخراوه نیودهولّه تی و ههریماهییهکاندا و بزووتنهوهی پزگاریخوازی کورد سیفتهی کارگێر لهو پێکخراوانهدا وهربگری بۆ ئهوهی داوکی له مافه نهتهوهی و نیشتمانییه پهواکانی بکات.

مادهی (۵): گهپانهوهی ههموو ناوچه دابراوهکان بۆ سهر ههریمی کوردستان بهپی ئه و میکانیزمانهی له مادهی ۱۴۰ ی دهستووری عێراقی فیدرالدا ههن بهوهش سنووری ههریم بچهسپێزی.

مادهی (۶): داوکیکردن له مافی ههموو ئه و کوردانهی له ناوچهکانی تری عێراقدا نیشتهجین وهکو بهشیکی دانهپراو لهگهلی کورد، کار بکری بۆ ههرچی زیاتر پتهوکردنی و بهردهوامییهتی پهیوهندی کۆمه لایهتی و کولتوری له گهلیاندا.

بهشی دووهم: ئامانجه نیشتمانییهکانی پارٹی

مادهی (۷): کوششکردن بۆ بنیاتنانی کۆمه لگهیهکی مهدهنی، یاسا و هاودهرفهتی تیدا فهراهه م ب و هه موویان تیدا له سایه ی دهسه لاتیکی نیشتمانی دهسپاک و شه فافدا بژین و فره حزبی و ده ستاوده سترکردنی ئاشتیانهی دهسه لات جیه جی بکری.

مادهی (۸): چه سپاندنی سیستمی دیموکراتی و پارله مانی و فیدرالی له عێراقدا به شیوهیه ک هاوولاتیوونی تهواو بۆ عێراقیهکان گه رهن تی بکات و شوینگه ی نیوده ولّه تی عێراق پارێزیت و سهروه ری و سهربه خوئی زامن بکات.

مادهی (۹): پاراستن و په ره پیدانی هه موو ئه و دهسکهوت و ئیستیحقاقه نهتهوهی و سیاسی و ئابووری و کولتوریانهی به خه باتیکی میژوویی هاتوونه ته دی و له بنه پرتدا به ره می خوینی شه هیدامان و قوربانیدانی گه له که مان وه لامده ره وه ی ئیراده یه کی ئازادانه ی دلیر بوون.

مادهی (۱۰): چه سپاندن و پته وکردنی یه کپیزی نیشتمانی له ههریمی کوردستان و عێراقدا و کارکردن بۆ ئه وه ی چاره سه ری گونجاو بۆ ئه و مه سه له ناوخویانه به پیی ده ستوور بدۆزین وه که له نیوانی حکومه تی ههریم و حکومه تی فیدرالدا هه لپه سیردراون.

مادهی (١١): پهره‌پێدانی سیستمی پارله‌مانی فیدرالی و مسۆگهرکردنی به‌شداربوونی هه‌موو پێکهاته‌کانی عێراق له دامه‌زراوه ده‌ستووریه‌کاندا.

مادهی (١٢): مسۆگهرکردنی به‌شداریه‌ی گه‌لی کوردستان له دروستکردن وه‌رگرتنی بریاری سیاسی عێراقدا له‌رێی به‌شداریکردن له دامه‌زراوه‌کانی حکومه‌تی فیدرالد.

مادهی (١٣): رێزگرتن له ده‌ستووری فیدرالی له چوارچێوه‌ی په‌رپه‌وه‌کردنی به‌نده‌کانی و به‌ئهنزای پێویستی خۆی به‌په‌ڕۆز بزانرێت که ده‌ربرینیکی راسته‌وخۆی ئیراده‌ی گه‌لی عێراقه به‌ته‌نیا گه‌ره‌نتی مانه‌وه‌ی یه‌کیتی گه‌ل و خاکی عێراقه.

مادهی (١٤): مسۆگهرکردنی مافه‌ نه‌ته‌وه‌یی و کولتوری و ئیدارییه‌کانی تورکمان و کلدان و سریان و ئاشوری و ئه‌رمه‌ن.

مادهی (١٥): دابینه‌کردنی مافه‌ هه‌ر پێکهاته‌یه‌کی ئایینی و مه‌زه‌به‌ی (له‌ جێبه‌جێکردنی سرووده‌ ئاینیه‌کان و دامه‌زراندنی ئه‌نجومه‌ن) بۆ په‌رپێدان و رێکخستنی کاروباره‌ کولتوری و کۆمه‌ڵه‌تیه‌کان و گه‌شه‌پێدانیان له‌ هه‌ریکی کوردستاندا.

مادهی (١٦): باشتترین په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ ئه‌و حزبانهدا دروست بکری که له‌ کوردستان و عێراقدا کارده‌که‌ن و برۆیان به‌ ده‌ستوور، دیموکراسی، مافی مرۆف، فیدرالی و بریایه‌تی و نیشتمانی هه‌یه و دان به‌ مافی بریارانی چاره‌نووسی گه‌لی کوردا داده‌نێن.

مادهی (١٧): چه‌سپاندنی په‌نسیپی پێکه‌وه‌ژیان و گیانی لێبوردنی له‌ نێوانی هه‌موو پێکهاته‌ نه‌ته‌وه‌یی و ئایینی و مه‌زه‌به‌یه‌کانی گه‌لدا.

مادهی (١٨): کارکردن له‌سه‌ر رێزگرتنی عێراق و بۆ پێوه‌ستبوونه‌ نێوده‌وله‌تیه‌کانی و پیاوه‌کردنی تێکپاری به‌لگه‌نامه‌ و په‌یماننامه‌ نێوده‌وله‌تیه‌کان به‌ تابه‌تی ئه‌وانه‌ی به‌ مافه‌کانی مرۆف و که‌مایه‌تیه‌کان و مافی چاره‌نووس په‌یوه‌ندن.

به‌شی سێهه‌م: ئامانجه‌ هه‌ریمايه‌تی و نێوده‌وله‌تیه‌کان

مادهی (١٩): پته‌وه‌کردنی په‌یوه‌ندی دۆستانه‌ له‌ نێوانی هه‌ریم و ولاتی دروسنی له‌سه‌ر بنه‌مای په‌نسیپی به‌رژه‌وه‌ندی هاوبه‌ش و رێز له‌یه‌کترگرتن و دروسنییه‌تی باش و ده‌ستپه‌ره‌نه‌دان له‌ کاروباری ناوخۆیی یه‌کتر و چاره‌سه‌رکردنی ئاریشه‌ و گرفته‌کان به‌ شیوازی ئاشتیانه‌ و به‌پێی بنه‌ماکانی یاسایی گشتی نێوده‌وله‌تی.

مادهی (٢٠): پابه‌ندبوون به‌ ئارمانج و بنه‌ماکانی نه‌ته‌وه‌یه‌کگرتوووه‌کان و رێزگرتن له‌ گشت ئه‌و په‌یماننامه‌ و به‌لگه‌نامه‌ نێوده‌وله‌تیانه‌ی ناکوک نین له‌گه‌ڵ به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانی گه‌لی

کوردستاندا.

مادهی (۲۱): پشتگیریکردنی هه‌وله‌کانی ولاتانی دۆست و هه‌موو ئه‌و پێکخراوه نیۆده‌وله‌تییه حکومی و ناحکومیانه‌ی به‌شدارن له رابوونی سیاسی و ئابووری و کولتوری هه‌ریمی کوردستاندا و چاره‌سه‌رکردنی کێشه‌کانیان به‌شێوازی ئاشتیانه و به‌پێگه‌یه‌کی په‌وا.

مادهی (۲۲): به‌ریاکردنی هه‌لمه‌تییکی نیۆده‌وله‌تی بۆ هاندانی ولاتان و پێکخراوه نیۆده‌وله‌تییه‌کان و نه‌ته‌وه‌یه‌کگرتوو‌ه‌کان به‌تایبه‌تی بۆ ئه‌وه‌ی داوکۆکی له‌و گه‌لانه‌ بکه‌ن، که‌ تاوانی نیۆده‌وله‌تییان به‌رامبه‌ر کراوه، پشتگیری کۆششه‌کانیان بکه‌ن له‌ پیناوی سه‌ربه‌خۆبوونی سیاسی و گه‌شه‌کردنی ئابووری و کۆمه‌لایه‌تی و کولتوریان.

مادهی (۲۳): به‌هێزکردنی په‌یوه‌ندی دۆستانه و هاریکاری له‌گه‌ڵ ئه‌و گه‌ل و حزب و که‌سایه‌تی و پێکخراوه‌ ناحکومیانه‌ی پشتگیری و هاوکاری گه‌لی کوردستان ده‌کهن.

مادهی (۲۴): پشتگیریکردن و به‌هێزکردنی په‌یوه‌ندییه دیپلۆماسییه‌کانی حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان له‌ پێگه‌ی هه‌وله‌کانی کردنه‌وه‌ی نووسینگه‌ی نوێنه‌رایه‌تی حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان له‌ ولاتانی جیهاندا به‌پێی ئه‌وه‌ی له‌ ده‌ستووری ئیستایی عێراقدا هاتوو، هه‌روه‌ها زه‌مینه‌ی هانده‌رانه‌ ساز بکری بۆ ئه‌و ولاتانه‌ تا وه‌کو کۆنسه‌ولگه‌ری خۆیان له‌ هه‌ریمی کوردستاندا بکه‌نه‌وه له‌ پیناوی پته‌وکردنی په‌یوه‌ندییه جۆراوجۆره‌کان له‌گه‌ڵیاندا.

مادهی (۲۵): وه‌رگرتنی سیفه‌تی چاودێر بۆ بزووتنه‌وه‌ی رزگاریخوازی کورد له‌ نه‌ته‌وه‌یه‌کگرتوو‌ه‌کان و ئاژانسه‌ تایبه‌مه‌نده‌کانی، که‌ مافی گه‌لی کورد له‌ ژیاڤینی ئارام و دووچارنه‌بوونه‌وه‌ی به‌ چه‌وسانه‌وه و جینوساید مسۆگه‌ر ده‌کات.

مادهی (۲۶): به‌هێزکردن و په‌ره‌پێدانی په‌یوه‌ندی هه‌ریم به‌پێکخراوه نیۆده‌وله‌تییه‌کانه‌وه به‌تایبه‌تیش له‌گه‌ڵ نه‌ته‌وه‌یه‌کگرتوو‌ه‌کان و دۆزینه‌وه‌ی میکانیزم و شێوازی گونجاو بۆ به‌شدارکردنی نوێنه‌رانی هه‌ریم له‌ کۆنگره و پێکخراوه نیۆده‌وله‌تییه‌کان و کۆمیسۆن و ئاژانسه‌ پسه‌پۆرییه‌کانی نه‌ته‌وه‌یه‌کگرتوو‌ه‌کان.

مادهی (۲۷): هه‌ولدان بۆ کاراکردن و پالپشتیکردنی ماددی و مانه‌وه‌یی ئۆرگانه‌کانی پارتی له‌ ده‌ره‌وه‌ی ولات به‌مه‌به‌ستی:

۱. دروستکردنی باشت‌ترین په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ ئه‌و پارتانه‌ی که‌ له‌و ولاته‌دا کار ده‌کهن، به‌ تایبه‌تی ئه‌و پارتانه‌ی، که‌ بروایان به‌ دیموکراسی و مافی مرۆقه و دان به‌ مافی گه‌لی کورددا ده‌نێن له‌ دیاریکردنی مافی چاره‌نووسیدا.

۲. گرنگیدان و به‌سه‌رکردنه‌وه‌ی زیاتری ئه‌ندام و لایه‌نگرانی پارتی له‌ هانده‌ران.

۳. بێنیی پۆلی یارمه تیده ر بۆ نووسینگه کانی نوینه رایه تی حکومه تی هه ریمی کوردستان به مه به سستی به هیزکردنی په یوه ندییه کانی هه ریمی کوردستان له ده ره وه و پیشکه شکردنی هاوکاری کارگێری و مرویی بۆ په وهندی کورد و هاوولاتیانی هه ریمی کوردستان له ده ره وه دا.

ده روزه ی سیه م

پره نسپ و ستراتیجیه کانی پارتی

به شی یه که م: له بواری په ره پیدانی سیستمی سیاسی و بنه ماکانی حوکمرانیدا

له بهر ئه وهی پارتی بروای به وه یه که ده بیته سیستمی سیاسی گوزارشت له ئیراده ی گهل بکات و کار بکات بۆ چه سپاندنی ماف و ئازادییه کانی هاوولاتیان و هانیان بدات بۆ په په وکردنی پۆلی ئیجاییان له کارگه لیکسیاسیدا، که پشتته ستوورن به پره نسپه کانی دیموکراسی، مافه کانی مروّف، سه ره وه ریی یاسا، جیاکردنه وهی ده سه لاته کان و پۆلی سه ره کی پارتیمان له دروستکردن و کاراییکردنی دامه زراوه ده ستوورییه کان و پارستیاندا، بۆیه پارتی کار ده کات له پیناوی :

ماده ی (۲۸): پشتگیریکردنی دامه زراوه ده ستووری و یاساییه کانی وه کو سه روکایه تی هه ریم و پارله مان و حکومه ت و ئه نجومه نی دادوه ری که به ده سته که وتی مێژوویی گرنگ داده نریت و پینویسته له سه ر بنه مای پره نسپیه سه ره وه ریی یاسا پۆلی ته واوی خویان بێنن و ژبانی ده ستووری و یاساییان بۆ دا بین بکری.

ماده ی (۲۹): ریزگرتنی مافه کانی مروّف و ئازادییه بنه ره تییه کان و کارکردن بۆ به دیه پینانی ئه و ماف و ئازادیانه ی، که له به لگه نامه و په یماننامه نیوده وه لته تییه کاند هاتوه و عیراق به شیکه لێیان، پابه نده به خسته بواری جیه جیکردنیان له سیستمی یاسای ناوخویی له عیراق و هه ریمی کوردستاندا.

ماده ی (۳۰): گهل سه رچاوه ی ده سه لاته کان بۆ و له وه وه هه موو ده سته بالاکانی هه ریم دروست ببن و له بریاردانی چاره نووسیدا له گشت بواره کاند خودان ئیراده ی بالآ بیت و مافی له وه دا بۆ مسوگه ر بکریت، که هه موو ده سه لاتیکسی کردنی له ئاراسته کردنی سیاسه تی یاسادانان و جیه جیکردندا هه بی.

ماده ی (۳۱): گه لی هه ریمی کوردستان له پری ریفرا ندۆم و میکانیزمه ده ستوورییه کانه وه

پرېار له مهسه له چاره نووسازه کانی هه ريم ده دات.

ماده ۳۲): پشتگيريکردنی پارلمان بو ته وهی پوولی سهره کی خووی وه کو دامه زراوهی یاسادانان و چاود پيريکردن بينی. ئه رکی سهرشانی پارتیشه، که بايه خ بهم دامه زراوه بدات و به هه موو شیوه يه ک پشتگيري بکات و کاديري ليهاتوو، ده سټاک، پسپور و خاوه نشاره زایي له بواره جوړاو جوړه کانی به گویره ی پيوهر بو کاندید بکات.

ماده ۳۳): پشتگيريکردنی حکومه تی هه ريم له جيه جیکردنی سياسه تی گشتی و به نامه که یدا، که متمانهی پارلمانی وه رگرتوه.

ماده ۳۴): پريزگرتن له پره نسپي شه فافيه ت و لپرسينه وه و سزادان و دابينکردنی شه فافيه تی کاری حکومه ت، جا له پيناوی به رجه سته کردنی مافی هاوولتيان له چاود پيريکردنی دهسه لاته کانی هه ريم، پارتي کار ده کات بو :

أ. مسوگه رکردنی ئازادبی ده سټکه وتنی زانباری و ئاگه داربوون له چالاکيی حکومی و ناحکومی له هه ريمي کوردستاندا به پيی یاسا.
ب. ده ستور و یاساکان، ئه و ئامرازانه بو گه ل فراهه م بکه ن که به هوپانه وه شه فافيه ت و لپرسينه وه دروست ده بن و گه ليش ده توانی چاود پيري دهسه لاته کانی هه ريم بکات.

ماده ۳۵): ده سټه به رکردنی مافی نه ته وه یی و کولتوری و به رپوه بردن و خویندن بو هه موو ئه و پیکه اته نه ته وه یی و ئاینیانه ی له هه ريمي کوردستانی عیراقدا ده ژین و پريز له هه ست و نه ريته کانیا ن بگيري و تايبه تمه ندیبه نه ته وه یی و ئاینی و مه زهه بيه کانیا ن بنخینرين و کار بکری بو مسوگه رکردنی نوپنه رایه تيان له پارلماندا به پيی پريزه ی دانیش تووانیا ن و کارناسانی بو گه پرانه وه ی په راگه نده کانیا ن بو سه ر زيدي خويان بکری.

ماده ۳۶): پابه ندبوون به بنه مای سهره وری یاسا و یه کسانى له به رده مي دا به بی ته وه ی جياوازی بکری به هو ی نه ته وه، په گه ز، ئاین و ئاینزا یان پيگه ی کومه لايه تی و سياسيه وه.

ماده ۳۷):

أ. پابه ندبوون به پره نسپي جياکردنه وه ی دهسه لاته کان
ب. به ديھتانی پره نسپي سه ربه خو ی دادوه ری، که جگه له یاسا هيج

دهسه لاتیکی تری به سهرهوه نییه.

مادهی (۳۸): دهسته بهرکردنی یاسای پۆژنامه قانی و ئازادی پاده رپرین و کارکردن بۆ ئه وهی ئامرازه کانی پاگه یاندن و ریکخواه کانی کۆمه لگای مه ده نی ببنه میکانیزمی کارا و بهرپرس بۆ دا کۆکیکردن له ماف و ئازادییه کانی گه لی هه ری می کوردستان.

مادهی (۳۹): به شداری کارا له پرۆسه ی سیاسی عیراقدا مه رجداره به ریزگرتنی ته واو له ده ستووری عیراق بۆ پایه ندبوونی هه موو لایه نه کان به جییه جیکردنی ماده و برگه کانیه وه.

مادهی (۴۰): بۆ به رفراوانکردنی پره نسپی به شداریکردنی هاوولاتیان له هوکمرانییدا، پارتمان کار ده کات بۆ جییه جیکردنی پره نسپی ریفراوندۆم له سه ر ئه وه یاسا بنه ره تیانه ی سروشتی ده ستووریان هه یه.

مادهی (۴۱): کۆششکردن له پیناوی ده رکردنی یاسایه کی تاییه ت بۆ قه دهغه کردنی جیاکاری به هه موو شیوه و شیوازه کانیه وه و سزادانی هه ر که سی بانگه شه ی بۆ بکات یان پیپه وکردنی جیاکاری په رده پۆش ده کات.

به شی دووه م: له بواری په ره پیدانی سیستمی دادوه ردیدا

له برابوونی پارتی به پره نسپی: دادوه ری سهر به خو جگه له یاسا هه یج ده سه لاتیکی تری به سه ره وه نییه و ولایه تی گشتیش هه ر بۆ ئه وه له پیناوی ئه وه دا، که ئه رکه پیروژه کانی بیلایه نانه جییه جن بکات و له نیوانی داواکاراندا ماف بدات به خاوه ن ماف، پارتی کار ده کات له پیناوی :

مادهی (۴۲): ریزگرتن له دادوه ری و سهر به خو بوونی و دووپاتکردنه وه ی هه موو ئه وه زه مانه ته یاسایانه ی له گشت بواره کاندا ده بی له و پیناوه دا هه بن.

مادهی (۴۳): چاوخشانده وه به سیستمی داواکاری گشتییدا و کاراکردنی رۆلی له پاراستنی کۆمه لگه دا.

مادهی (۴۴): راهینانی دادوه ران و داواکاره گشتییه کان له په یمانگه ی دادوه ریدا و کردنه وه ی خولی گشتی و پسپۆرانه له بواره کانی یاسا و دادوه ریدا له پیناوی په ره دان به توهانه کانی فه رمانبه ران له ده سه لاتی دادوه ری.

مادهی (۴۵): پایه خدانی پیویست به ئه نجومه نی شورا و دادوه ری ئیداری و کاراکردنی رۆلییان له جییه جیکردنی ئه رکه کانی سه رشانیان.

مادهی (٤٦): کارکردن بۆ مسۆگەرکردنی کارایی پارێزهران لهو پرۆژهدا که له دادگه‌دا هه‌يانه.
مادهی (٤٧): بلاوکردنه‌وه‌ی هۆشیاری یاسایی، که ده‌بیتته هۆی ئه‌وه‌ی دادگه‌کان پرۆلی سه‌ره‌کی بیهنن له چاره‌سه‌رکردنی کێشه و گه‌رفته‌کان.

به‌شی سێهه‌م: له‌ بوا‌ری په‌ره‌پێدانی سیستمی کارگێڕیدا

له‌به‌ر ئه‌وه‌ی کارگێڕی پرۆل و بایه‌خی گه‌وره‌ی هه‌یه له هه‌ینانه‌دی گه‌شه‌ی سیاسی، ئابووری، کۆمه‌لایه‌تی و مرۆییدا، له‌م باره‌وه [پارتیمان] کار ده‌کات بۆ:

مادهی (٤٨): دامه‌زراندنی ده‌سته‌ی بالای په‌ره‌پێدانی کارگێڕی له کوردستان. ئه‌رکی ئه‌م ده‌سته‌یه لیکۆلینه‌وه‌ی به‌رده‌وامه له واقیعی کارگێڕی و دانانی سیستمیکی هاوچه‌رخانه بۆی.

مادهی (٤٩): دارشتنی ستراتیجیه‌کی گونجاو بۆ سوودوه‌رگرتنی ته‌واو له سامانی مرۆیی کوردستان و دۆزینه‌وه‌ی ده‌رفه‌تی کار به مه‌به‌ستی له‌ناو‌بردنی بیکاری و بیکاری ده‌مامکراو (البطالة المقنعة) که هه‌ر ئیستا دامه‌زراوه‌کانی ده‌وله‌ت به ده‌ستییه‌وه ده‌نالێنن. ئه‌مه‌ش له‌پێی :

أ. هاندانی که‌رتی تایه‌ت بۆ کردنه‌وه‌ی پرۆژه‌ی به‌ره‌مه‌پێنهر و چاو‌خشانده‌وه به یاسای وه‌به‌ره‌پێنان، به تایه‌تی به ئاراسته‌ی کردنه‌وه‌ی پرۆژه‌ی کشتوکالی و پێشه‌سازی و بایه‌خدانی زیاتر به کرێکاری خۆمالی.

ب. بایه‌خدان به به‌کاره‌پێنانی ته‌کنه‌لۆجیای هاوچه‌رخ و به‌رزکردنه‌وه‌ی توانستی کارمه‌ندان و کادیرانی کارگێڕی له دامه‌زراوه‌کانی ده‌وله‌تدا له‌ پێی کردنه‌وه‌ی خولی به‌رده‌وامی مه‌شق‌پێدانه‌وه وه‌ك ئاماده‌سازییه‌ك بۆ دامه‌زراندنی حکومه‌تی ئه‌لکترۆنی.

مادهی (٥٠): بلاوکردنه‌وه‌ی کولتوری خزمه‌تکردنی هاوولاتی له‌ناو دامه‌زراوه‌کانی حکومه‌تدا، به‌ جوړیک که هه‌ر کارمه‌ندیکی ئه‌و دامه‌زراوانه له فه‌لسه‌فه‌ی کارگێڕی گشتی له‌م بواره‌دا تییگات که بریتیه‌ له‌وه‌ی هه‌موو وه‌زیفه و ده‌سه‌لاتیک له پێناوی خزمه‌تکردنی هاوولاتیاندا.

مادهی (٥١): به‌رجه‌سته‌کردنی شیوازی نامه‌رکه‌زی کارگێڕی و به‌خشینی ده‌سه‌لاتی پێویست به ده‌سه‌لاته‌ خۆجێیه‌کان، که هاوکار بیت له خه‌یرکردنی کاروباره‌کان. هه‌موو ئه‌مانه پێویسته به شیوه‌یه‌ك ریک بخه‌ین که په‌رتوبلاوی له ئامانجه‌کانی توانا‌کاندا

دروست نه‌که‌ن و پێگه‌ش نه‌ده‌ن، که له ئه‌رکه‌کاندا دووفاقی دروست بێ.

ماده‌ی (٥٢): دامه‌زراندنی ده‌سته‌ی ده‌ستپاکی له هه‌ریمی کوردستاندا و کارکردنی پۆلی دیوانی چاودێری دارایی بۆ کارکردن بۆ ئه‌وه‌ی یاسای تاییه‌ت بۆ به‌ره‌نگاربوونه‌وه‌ی هه‌موو چه‌شنه‌کانی گه‌نده‌لی ده‌ربکری.

ماده‌ی (٥٣): دووباره ئه‌ندازه دانانه‌وه‌ی فه‌لسه‌فه و په‌یکه‌ری کارگێری و داموده‌زگا‌کانی حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان، به شیوه‌یه‌ک له‌گه‌ڵ ئه‌رکه هه‌نوکه‌یه‌یه‌کانی حکومه‌ت به‌رامبه‌ر به‌هاوولتیا‌ن بگونجی‌ت و تییدا کیشه‌کانی گه‌نده‌لی و کارگێری و زیده‌پۆلی پۆتین چاره‌سه‌ر بکات و په‌رنه‌سیی به‌شداریکردن له‌ بێ‌یاردان فه‌راهه‌م بکات.

ماده‌ی (٥٤): پێکه‌ینانی ئه‌نجومه‌نی خزمه‌تی گشتی له‌ پێناوی مسۆگه‌رکردنی یه‌کسانی ده‌رفه‌ت له‌ کاروباری وه‌زیفی و دامه‌زراندن له‌ وه‌زیفه‌ گشتیه‌کاندا.

به‌شی چواره‌م: له‌ بواری په‌ره‌پێدانی سیاسه‌تی ئابووری و دارایدا

پارتی بایه‌خێکی زۆر به‌ سیاسه‌تی ئابووری و دارایی ده‌دات، چونکه پۆلیکی گه‌وره له په‌ره‌سه‌ندنی کۆمه‌لایه‌تی و باشکردنی ئاستی گۆزه‌رانی تاکه‌کان و خۆشگوزه‌رانی ئه‌واندا ده‌بینی. له‌م پروه‌وه پارتی هه‌ول بۆ دانانی سیاسه‌تیکی ئابووری و دارایی ده‌دات، که له‌گه‌ڵ ئه‌و گۆرانکاریانه‌ی له‌ ئابووری جیهاندا روو ده‌ده‌ن، بگونجی‌ت و زیاتر خزمه‌ت به‌ به‌رژه‌وه‌ندییه‌ ئابوورییه‌کانی هه‌ریم بکات. بۆیه پارتی کارده‌کات له‌ پێناو :

ماده‌ی (٥٥): زه‌روه‌تی سه‌ره‌له‌نوێ بێناکردنه‌وه‌ی ئابووری عێراق له‌ سایه‌ی سیستمیکی دیموکراسی فره‌یی فیدرا‌لدا که به‌رژه‌وندیه‌کانی گه‌لی عێراق و تاییه‌مه‌ندییه‌کانی هه‌ریمی کوردستان له‌ به‌رچاو بگریت. سیاسه‌تیکی ئابووری و دارایی ئه‌وتۆ په‌یره‌و بکات، که له‌گه‌ڵ لوژیکه‌ی سه‌رده‌مدا ری بکات و له‌گه‌ڵ ئه‌و گۆرانکاریانه‌دا بگونجی‌ت، که له‌ عێراقی نوێی دوای ٢٠٠٣ هاتوونه‌ته‌ ئاراوه‌.

ماده‌ی (٥٦): جیه‌جێکردنی سیستمیکی داده‌هرانه بۆ دابه‌شکردنی داها‌ته داراییه‌کانی سامانی نیشتمانی له‌ نیوانی حکومه‌تی فیدرا‌لدا و حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستانی عێراقدا. ئه‌مه‌ش له‌پێی دانانی یاسای سه‌رچاوه‌ داراییه‌کان، که کاولکردنی به‌ ئه‌نقه‌ستانه و زۆره‌ملیانه‌ی ئابووری کوردستان و ناوه‌روکی ده‌ستووری عێراقی فیدرا‌ل له‌به‌رچاو بگری.

ماده‌ی (٥٧): حکومه‌تی هه‌ریم سیاسه‌تیکی ئاشکرا و شه‌فافی و ئابووری و دارایی پێره‌و

بکات، زامنی ئازادی چالاکی ئابووری بکات و پشتگیری بهرهمی نیشتمانی و پیشه‌سازی خوّمالی بکات و هانیان بدات. هاوکات سه‌رلیستی ئه‌و سیاسته‌ده دامه‌زراندنی ژپرخانی ئابووری کوردستانی بیّت.

ماده‌ی (۵۸): سوودوه‌رگرتنی ته‌واوه‌تی ئه‌و که‌شه ئارام و پارپزراوه‌ی له‌هه‌ریمدا هه‌یه‌ بوّ سه‌رمایه‌گوزاری، تا به‌هۆیه‌وه سه‌رمایه‌ی نیشتمانی و بیانی پراکشرین و ئاراسته‌بکرین به‌ره‌و بواره‌کانی پیشه‌سازی که‌شتوگوزار. هه‌روه‌ها له‌پری دانانی نه‌خشه‌یه‌کی سه‌رمایه‌گوزاری گشتگره‌وه، که‌ توانا هه‌بووه‌کان پیوستیه‌ گشتیه‌کانی له‌به‌رچاو گرتب، پیوسته‌ یاسای سه‌رمایه‌گوزاری و ئه‌و یاسایانه‌ی په‌یوه‌ندیان به‌م کایه‌وه هه‌یه و کارا و هه‌موار بکرین تا رابوویتیکی ئابووری به‌رپا بکری.

ماده‌ی (۵۹): کاراکردن و سه‌رله‌نووی دامه‌زراندنه‌وه‌ی په‌یکه‌ری که‌رتی دارایی و بانکایه‌تی له‌هه‌ریمدا و کارکردن بوّ ئه‌وه‌ی سه‌رله‌نووی متمانه‌ی پی بکرینه‌وه، ئه‌مه‌ش له‌پری دانانی سیاستیه‌تیکی نیشتمانی دروسته‌وه، که‌ له‌سه‌ر بناغه‌ی پراکشانانی زیاده‌نه‌ختینی و خشل و زیاده‌پاشکه‌وت کار بکات و سیستیمیکی بانکایه‌تی هاوچه‌رخ بوّ بانکی پسه‌پورییه‌کان له‌هه‌ریمدا دابنن و بیانبه‌ستیه‌وه به‌بانکه‌ جیهانه‌کانه‌وه. هه‌روه‌ها هه‌ول بدریت سه‌رله‌نووی دامه‌زراره‌کانی دلنایایی (تامین) به‌هه‌موو جوّره‌کانیه‌وه دروست بکرینه‌وه.

ماده‌ی (۶۰): هانی دانانی کوّمپانیای پشکداری بدری و له‌هه‌ریمدا که‌شیکه‌ی له‌بار بوّ ئه‌و مه‌به‌سته‌ دروست بکری، تا پاشکه‌وته بچووک و مامناوه‌ندییه‌کان به‌کار به‌پنری و ده‌رفه‌تی کار و ئیشپیکردنی هیزی کاری ناوخو دروست بی و بازاری نه‌ختینه‌ له‌هه‌ریمدا کارا بی.

ماده‌ی (۶۱): هه‌ولدان له‌پیناوی چاوخشانده‌وه به‌هه‌موو یاسا داراییه‌کاندا، به‌تاییه‌تی ئه‌وانه‌ی که‌ په‌یوه‌ندیان به‌سیاسه‌تی باجه‌وه هه‌یه، تا له‌گه‌ل گوّرانکارییه‌ ئابوورییه‌کانی ئیستادا بگونجیترینه‌وه.

ماده‌ی (۶۲): چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌ی بیکاری ده‌مامکراو، که‌ بووه‌ته قورسای به‌سه‌ر شانی بودجه‌ی گشتی هه‌ریمه‌وه و خه‌رجیه‌کانی یه‌کجار زوری کارپیکردن و به‌خوڤایی له‌سه‌ر حیسابی دابه‌زینی خه‌رجیه‌کانی سه‌رمایه‌گوزاری خستوه‌ته ئه‌ستوی بودجه‌.

ماده‌ی (۶۳): له‌پیناوی پاراستنی پاره‌ی گشتی و باشبه‌کاره‌یتانیدا، پیوسته‌ له‌پری کارابوون

و کاریگہری پۆلی دیوانی چاودپیری داراییہ وہ چالاکی و پۆلی چاودپیری داراییی کارا بکرین.

مادہ ۶۴): کارکردنی یاسای پاراستنی مافی بہ کاربہر و قہدہغہ کردنی ئہوہی لہ لایہن بہرہ مہینہر و بازارگانانہوہ ئستیغلل بکرین، ہرہوہا دہزگای پیوانہ کۆنترۆلی جوړی بۆ ہموو کالا و خزمہ تگوزاریہ کان کارا بکرین و ہاوکاری کۆمہ لہ کان پاراستنی مافہ کان بہ کاربہر بکرئ.

مادہ ۶۵): دانانی یاسای ئازادیی کیبہرکئ و قہدہغہ کردنی قۆرخکردن و ہرہوہا بازار بہ پیی میکانیزمہ ہاوچہرخہ کان ریک بخرئ و لہ گہل سیاسہ تہ ئابووری و داراییہ کان ہریم بگونجین.

مادہ ۶۶): چاوخشاندہوہی بہ سیستمی فۆرمی خوراکوہرگرتندا بۆ ئہوہی باشبوونی ئاستی گوزہرانی دہرامہ تہ دیاریکراوہ کان دہستہ بہر بئ.

مادہ ۶۷): کردنہوہی حیسابیکی تاییہ ت بہ پشکی ہریم لہ داہاتہ کان فیدرالی و پاشہ کہوتکردنی بہ شیکی بۆ بہرژہوہندی نہوہ کان داہاتوو.

بہ شی پینجہم: لہ بواری پەرہ پیدانی سیستمی پەرہردہ و خویندنی بالادا

پارٹی بہ پیویستی دہزانی فہلسہ فہیہ کی پەرہردہیی و فیرکردنی روون و ئاشکرا بۆ دارشتنی سیاسہ تیکی نہتہوہیی نیشتمانی یہ کگرتوو دابنرئ. تیروانینیکی نوپی ہاوچہرخ تیدابن بۆ چارہ سہرکردنی ئاسہوارہ نیگہ تیغہ کان سیاسہ تہ پەرہردہییہ پہگہزپہرست و شوئینیہ کان حکومہ تہ یہ کلہ دوای یہ کہ کان. بۆیہ پارٹی کاردہ کات لہ پیناوی :

مادہ ۶۸): ہہ لہ سہنگاندن و راستکردنہوہی بہردہوامی پروجرامہ کان خویندن تا بہردہوام لہ گہل پیشکہوتنی زانست و تہ کنۆلوژیا و شارستانییہ تدا ویک بینہوہ.

مادہ ۶۹): چہ سپاندنی ہزری نہتہوہیی و نیشتمانی ئاویتہ کراو بہ پرنسیپہ کان دیموکراسی و لیبورہیی و مافی مروؤف لہ سیستمی خویندندا بۆ ئہوہی لہرپی ئاگابوون لہ میژوو و جوگرافیایی کوردستان و بایہ خدان بہ کہ لہ پوور و کولتور و زمان و شیوہ زارہ کان کوردی و ئاین و مزہہ بیہ کانہوہ ئینتیما بۆ گہل و خاکی کوردستان پتہوتر بئ.

مادہ ۷۰): لہرپی دانانی بابہ تہ کان :

أ. جینوساید (ئہنفال) کۆمہ لکوژی بہ کارہینانی چہ کی کیمیای ... ہتد.

- ب. سیاستی پاکتاوی په گه زى (پاگواستن)، دهرکردن، ته عریب، ... هتد.
- له ناو پروگرامه کانی خویندندا بو ئه وهی پوځله کانی گه له که مان به و تاوانانه ی، که دهرحق به گه له که مان کراون ناشنا بن.
- ماده ۷۱):** پشتگیریکردنی به رده وامی بایه خدان به زمان و کولتوره کانی تورکمان، عهره ب، کلدان، سریان و ئاشوری و ئهرمه ن له پروگرامه په روه رده ییبه ته کانی خویندانا.
- ماده ۷۲):** فراوانکردنی به کاره یتانی زمانه بیانیه کان له بواره کانی په روه رده و خویندنی بالادا.
- ماده ۷۳):** بیناکردنی که سایه تی تاکی کوردستانی بو ئه وهی که سایه تیبه کی سه ربه خو متمانه به خو و به ره مه ینهر له کوومه لدا هه بی.
- ماده ۷۴):** بو ئه وهی ماموستایان بتوانن ئهرکی په روه رده یی و فیرکاری خوینان جیبه جی بکه ن پیویسته له پری دابینکردنی ئاستیکی شایسته یی گوزهران و به هیزکردنی پیگه ی کوومه لایه تیانه وه بایه خیان پی بدری.
- ماده ۷۵):** بایه خیکی تاییه ت به زانکو و په یمانگاگان و ماموستایان و کادیره زانستییه کانیان بدری و سه ربه خوینان بپاریزری و پریزان لی بنزی و ده ست له کاروبارییان وه رنه دری.
- ماده ۷۶):** شیوازی نامه رکه زی کارگیری له هه موو دامه زراوه په روه رده یی و فیرکاریه بالاکاندا په یرو و بکری له پیناوی که مکردنه وهی پوتین و ده سته به رکردنی سه ربه خوینان بو ئه وهی بتوانن ئهرکه کانیان جیبه جی بکه ن.
- ماده ۷۷):** فه راهه مکردنی که شی له بار بو گه رانه وهی توانا زانستییه کان بو هه ریمی کوردستان تا به شداری له کاروانی زانستیدا بکه ن.
- ماده ۷۸):** کارکردن بو وه رگرتنی زه مال و نیردراو بو دهره وهی ولات بو ئه ندامانی ده سته ی فیرکاری و قوتاییانی سه رکه وتوو دابه شکردنی له سه ر بناغه ی یه کسانی دهره تییدان.
- ماده ۷۹):** کارکردن بو دانانی کورسی خویندن له زانکو و په یمانگاگان هه رییم بو قوتاییانی کوردی دهره وهی هه رییم.
- ماده ۸۰):** په یرو وکردنی سیاستی کی روون و ئاشکرا له بواری په روه رده و خویندنی بالادا سه باره ت به کردنه وهی قوتابخانه و په یمانگه و زانکوپی حکومه تی و ئه هلی به وانه شیانه وه که ئیستا کارده کهن و جه خت له سه ر جووری ئه م دامه زراوانه

بکریتهوه و په‌په‌وه‌ی هه‌سه‌نگاندنی به‌رده‌وام و ده‌سته‌به‌رکردنی جو‌رایه‌تیان له‌گه‌دا په‌په‌وه‌ی بکری.

ماده‌ی (٨١): په‌په‌وه‌ی کردنی په‌نسیی جیا‌کردنه‌وه له‌ نیوان په‌گه‌زی نیر و میدا له‌ ئامرازه‌کانی خویندن و پروونکردنه‌وه‌ی ناو کتیب و پرۆگرامه‌کانی خویندندا.

ماده‌ی (٨٢): بایه‌خدا به‌ خویندن پێشه‌یی و ته‌کنیکی و په‌ره‌پێدانیان له‌ پیناوی راهیانی کادیری مامناوه‌ندی بۆ به‌شداریکردن له‌ بیناکردن و په‌ره‌پێدانی ئابووری ولات که له‌گه‌ل پێویستییه‌کانی بازاردا بگونجی.

به‌شی شه‌شه‌م: له‌ بواری په‌ره‌پێدانی توێژینه‌وه‌ی زانستیدا

توێژینه‌وه‌ی زانستی پێگه‌یه‌ بۆ په‌ره‌پێدانی شارستانی و بیناکردنی قه‌واره‌ی کوردی، بۆیه پێویسته‌ له‌پێ هاندانی زانایان و بیرمه‌ندان فراوانکردنی ئه‌کادیمیایی کوردستان و په‌ره‌پێدانییه‌وه‌ وه‌کو ئه‌کادیمیا هاوکوفه‌کانی له‌ جیهاندا، ده‌رفه‌تی دروستی بۆ بره‌خسێترێ بۆیه‌ پارتی کارده‌کات بۆ :

ماده‌ی (٨٣): پشتگیریکردنی زانایان و داهینه‌ران له‌پێ ده‌رکردنی یاسای چاودێریکردنی زانایان و داهینه‌رانه‌وه‌ و کردنه‌وه‌ی سه‌نته‌ری داهینانی زانستی له‌ هه‌رێمدا به‌ مه‌به‌ستی هاندانی داهینه‌ران و پێشکه‌شکردنی ئاسانکاری پێویست و دابینکردنی که‌شی گونجاو بۆیان و ده‌رخستنی توانا و داهینانه‌کانیان و جێبه‌جێکردنی هزری داهینان له‌ زه‌مینه‌ی واقیعدا.

ماده‌ی (٨٤): پشتگیریکردنی توێژینه‌وه‌ و لیکۆلینه‌وه‌ی زانستی په‌سه‌ن له‌پێ بایه‌خدا به‌ بنکه‌کانی توێژینه‌وه‌ له‌ زانکۆکاندا و سازکردنی کۆپ و کۆنگره‌ی زانستی جیهانی و سوودوه‌رگرتن له‌ ئه‌نجامه‌کانیان هه‌روه‌ها هاندانی توێژه‌ران بۆ ئه‌وه‌ی توێژینه‌وه‌ی په‌یوه‌ندیدار به‌ پرسه‌کانی نه‌ته‌وه‌یی و نیشتمانی ئه‌نجام بدهن.

ماده‌ی (٨٥): هاندانی بزافی وه‌رگیران له‌ هه‌رێمدا و کردنه‌وه‌ی ده‌زگایه‌کی ئه‌کادیمی تاییه‌تمه‌ند بۆ وه‌رگیرانی کتیب و سه‌رچاوه‌ زانستییه‌کان و یاساکان بۆ زمانی کوردی له‌ زمانی کوردییه‌وه‌ بۆ زمانه‌کانی تر.

ماده‌ی (٨٦): ته‌رخانکردنی پرێکی گونجاو له‌ بودجه‌ی سالانه‌ی حکومه‌تی هه‌رێمی کوردستان بۆ پالێشتی و په‌ره‌پێدانی توێژینه‌وه‌ی زانستی.

به شی حهوتهم: له بواری پهره پیدانی سیستمی تهندروستیدا

به هوئی گرنګی سیستمی تهندروستی و رڼلی له بیناکردنی کومه لگه یه کی تهندروستدا، پارتي له و پروایه دایه که کار بکړی بؤ :

مادهی (۸۷): زیاتر بایه خدان به چاودیریی تهندروستی به هه موو جوړه کانی خو پاراستن و چاره سه رکړدنه وه، نه مهش له پړی دابینکردنی که رهسته و کادیری نوژداری و تهندروستی و ته کنه لوجیای هاوچه رخ و زیاترکړدنه وهی نه خوشخانه و بنکه کانی تهندروستی و عیادهی راویژکاری و زامنکردنی دابه شکردنی جوگرافیا ییانهی عادیلانه، که خزمه تگوزاریه کان بگه نه هه موو هاوولاتیانی هه ریځم.

مادهی (۸۸): به رزکړدنه وهی هو شیاریی تهندروستی له پړی دانانی به رنامهی جوړا جوړه وه له ده زگاکانی راگه یانندن و پر وگرامه کانی خویندن و نامرازه کانی تردا.

مادهی (۸۹): دروستکردن و پهره پیدانی بنکه کانی راهیتان و چاره سه ریی سروشتی و سازکردنیان به که رهسته و نامیری هاوچه رخ.

مادهی (۹۰): پهره پیدانی پیشه سازی داووده رمان و که رهسته کانی نوژداری له هه ریځمدا به پړی پیوه ره نیوده وه له تیه کان و کاراکردنی رڼلی دامه زراوه کانی جوړایه تی داووده رمان و که رهسته نوژداریه ناوخوی و هاورده کان.

مادهی (۹۱): دانانی سیستمی گشتگیری دلنیایی و دابینی تهندروستی له هه ریځمی کوردستاندا.

مادهی (۹۲): چاوخشانه وه به سیستمی تهندروستی به و ئاراسته یه، که پیشکه شکردنی باشتیرن خزمه تگوزاری تهندروستی و مامه لهی مروییانه له گه ل نه خوشاندا مسوگه ر بکات.

به شی هه شته م: له بواری پهره پیدانی سیستمی کومه لایه تیدا

له و پروانگه یه وه، که کومه لی کوردی به گوړانیکی کومه لایه تی گه ورده دا تیده په پړی و به پشتبه ستن به و گوړانان هی له بواری کومه لایه تیدا پرویان داوه، پارتي هو شیارانه کار ده کات له پیناوی جیبه جی کردنی سیستمی کومه لایه تی پهره سه ندو له پړی جیبه جی کردنی نه م پره نسپپانه وه :

مادهی (۹۳): کارکردن له پیناوی دابینکردنی پیوستیه سه ره کیه کانی تاك : ژیا نیکی گونجاو (خوراك، جلوبه رگ، خانوبه ره ...) ده رفه تی کار، په روه رده و خویندن، چاودیریی

تەندروستی، ئازادی پادەرپرین ...

مادهی (۹۴): دیموکراتیزەکردنی ژبانی کۆمه‌لایه‌تی، ئەمەش لەپێی بەرزکردنەوهی ئاستی گۆزەرائی خێزانی کوردستانی، هەروەها بەرزکردنەوهی ئاستی ھۆشیاری و زانیی تاک و ناساندنی بە چەمک و زاراو و پرەنسیپەکانی دیموکراسی.

مادهی (۹۵): کارکردنی پرۆسەیی بە کۆمه‌لایه‌تیوون لە ناو کۆمه‌لدا، لەپێی بەشاریکردنی دامەزراو و فەرمانی و نافەرمانیەکان شانبەشانی خێزان.

مادهی (۹۶): کارکردن بە پرەنسیپەکانی کۆمه‌لگەیی مەدەنی و بۆلۆکەدەوهی کۆلتوری و مافەکانی مەرووف، مافەکانی منداڵ، یەکسانی ژن و پیاو، ئازادی تاک و دادپەرۆری کۆمه‌لایه‌تی.

مادهی (۹۷): پاراستن و گەشەپێدانی کۆلتوری کوردی لە پیناوی پاراستنی ناسنامەیی نەتەوهیی کۆمه‌لی کوردیدا.

مادهی (۹۸): پاراستن و گەشەپێدانی زمانی کوردی و بە ستانداردکردنی وەک مەرجیکی پینووست بۆ پیشکەوتنی کۆمه‌لایه‌تی و یەکیتی نەتەوهیی کورد. هەوێها کاراکردنی پرۆسەیی بە فەرمیکردنی زمانی کوردی لە سەرتاسەری عێراقدا.

مادهی (۹۹): مسۆگەرکردنی ژبانیکی بەختیار و ئارام بو منداڵان بەو پینەیی ئەوان سامانیکی کۆمه‌لایه‌تین و دەبیت هەموو جۆرە توندوتیژییەکی جەستەیی و دەرونی لە دژیان قەدەغە بکری و پێگە بە کار پێکردنیان نەدری.

مادهی (۱۰۰): سنووردانان بۆ هەژاری و چارەسەرکردنی ئەو ئاریشە کۆمه‌لایه‌تیانەیی لێی دەکەونەوه، ئەمەش لەپێی سەرلەنوێ چاوخشانەوه بە سیستمی چاودێری و دابینکردنی کۆمه‌لایه‌تیدا.

مادهی (۱۰۱): بایەخدان بە خاوەن پێداویستە تایبەتەکان و مسۆگەرکردنی مافەکانیان، بەپێی پێوەرە مەرووبەکان و وەکو ئەوهی لە بەلگەنامە و پێکەوتننامە نیودەولەتییه تایبەتەکاندا هەن.

مادهی (۱۰۲): چاوخشانەوه بە یاساکی کار و پێکخستەوهی وەکو ئەوهی لەگەڵ گۆرپانکارییە سیاسی و ئابوورییەکانی هەرێمدا بگۆنچین، ئەمەش لەپێی دانانی یاسایەکی نوێ بۆ کار، کە چینی کرێکار لە کەرتی گشتی و تایبەتدا بگرتەوه و لە بەرژوونەندی ئەواندا بێ.

مادهی (۱۰۳): دانانی یاسایەکی نوێ بۆ خانەنشینی و دابینکردنی کۆمه‌لایه‌تی بگۆنچێ

له گه ل گورانکاریه ئابووری و کومه لایه تیه کاندای.

ماده ۱۰۴): دابینکردنی ژیاڼیکي شایسته بو به سالچووان و کردنه وه و پهره پیدانی بنکه کانی سهرپه رشتیکردنیان.

ماده ۱۰۵): کاراکردنی توړی پاراستنی کومه لایه تی بو ئه وانه ی ده پانگریته وه.

ماده ۱۰۶): کاراکردنی خزمه تگوزاری پیویست له دامه زراوه کانی چاکسازیدا (بو هوجه واران و به ته مه نه کان) و بایه خدان به بارودوخی گیراوان و که سوکاریان و پو لیکردنیان و دانانی بهرنامه بو راهینانیان وه کو ئه وه ی ئه ندای به سوودن له کومه لدا.

ماده ۱۰۷): کردنه وه ی نووسینه گه کانی کاریکردنی حکومه تی، بو دابینکردنی دهرفته ی کار بو بیکاران و دوژینه وه ی دهرفته ی راهینانی ئه وانه ی له کاریکدا کارامه نین.

به شی نویه م: له بواری پهره پیدانی پیشمه رگه دا

له وه ته ی هه لگیرسانی شوړشی ئه یلولی مه زنه وه و به دريژایی ئه م مېژووه (پیشمه رگه) قه لغانی گه لی کوردستان و پاریزه ری سنوور و سیمبولی خوړاگری بوون. له سایه ی قوربانیدانی زور و زه وه ندی ئه وانه وه گه له که مان توانویه تی له بارودوچه جیاجیاکاندا بهرگری بکات و به شیکی زوری ئاواته کانی بیڼته دی، بویه پارتي رولی نه بهردانه و داستانه مه زنه کانی ئه وان له کاروانی گه له که ماندا بهرز دهرخښت، ههروه ها رولی ئیستایان له پاراستنی هه ریم و عیراق به پیی ئه وه ی به شیکی گرنگی پیکهاته ی مه نزومه ی بهرگری عیراقن به شانازییه وه هه لده سه نگیڼی. پارتي لیبروانه و به جیدی کار ده کات له پیناوی :

ماده ۱۰۸): پشتگیریکردنی کوشه کانی وه زاره تی (پیشمه رگه) بو ریکخستنی و یه کخستنی و به دامه زراوه ییکردنی کاروباری پیشمه رگه، که ده سته به ری بهرگریکردنه له سنووری کوردستان و پاراستنی ماف و ده سته که وته کانی گه له که مان.

ماده ۱۰۹): بهرزکردنه وه ی ئاستی گوزه رانی (پیشمه رگه) له رپی دانانی یاسا و رپسای تابهت به وانه وه.

ماده ۱۱۰): بهرزکردنه وه ی ئاستی مه شق و پرچه ککردنه وه ی پیویست بو بهرزکردنه وه ی توانا و لیها تووی شهروانی پیشمه رگه و کردنه وه ی کو لیز و په یمانگای سهربازی و بنکه کانی توژیینه وه ی پسپورانه ی سهربازی و دامه زرانندی ده زگای سهربازی

گونجاو له گه ل ته کنولوزيای هاوچهرخدا.

ماده ۱۱۱): پشتگيريکردن و پهره پيداني دهزگای تهيلول بو سه رپهرشتي و چاوديريکردني پيشمه رگه کاني شوپشي تهيلولي مهزن و شوپشي گولان وه کو نرخاندني خهبات و قوربانيداني تهوان و بو سوودوه رگرتن له ته زمون و شاره زاييان و هاريکار يکردني مالبا ته کانيان که دابيني کومه لايه تي و تهن دروستيان هه بي.

ماده ۱۱۲): بايه خدان به و پيشمه رگانه ي له کاتي جييه جيکردني ته رکه کانياندا به رکه وتوون و له رپي ياساي تايهت به و بواره وه مافه کانيان مسوگه ر بکري.

ماده ۱۱۳): ريزگرتن و نرخاندني قوربانيداني پيشمه رگه ي شه هيد و سه رپهرشتيکردني مالبا ته کانيان و دابينکردني پيوستيه کانيان و ژيان يکي شايسته بو يان.

ماده ۱۱۴): به شداريکردني پيشمه رگه له هاريکار يکردني هيزه کاني به رگري مه ده ني و تاوه دانکردنه وه ي کوردستاندا.

ماده ۱۱۵): ناساندني روله کاني گه له که مان به خهبات و قوربانيداني پيشمه رگه و روليان له دامه زراندن و جيگيريکردني ته و قهواره يه ي تيس تا هه يه له هه ريما، ته مه ش له رپي داناني ته م باه تانه له ناو پروگرامي په روه رده و خو يندندا، مونيمي يت و موزه خانه و بنکه ي به لگه نامه کاني داستان و نه به ردييه کانيان بکرينه وه و پيروزي ناوي پيشمه رگه بپاري زي.

ماده ۱۱۶): به رزکردنه وه ي ناستي روشنبيري هيزي پيشمه رگه به و پاده يه، که ناگايي ته واويان له گوړانکارييه سياسي و کومه لايه تيبه کان بي و لاگيريان بو ولات و نه ته وه قولتر بيته وه.

به شي ده يه م: له بواري په ريپيداني هيزه کاني په يوه نديدار به ناساي شي ناوخو

ناساي شي يه کيکه له پيوستيه سه ره کيبه کاني مروف و به ماناي نه ماني ترس و بووني دلنياي له سه ر ناستي (تاک) و (کومه ل)، به و پيه ش سپارتي برواي به وه هه يه، که هيزه کاني په يوه نديدار به ناساي شي ناوخو، روليکي پر بايه خ و سه ره کي ده گپن له پاراستني ناساي شي هاوولتيان و نازادييه کانيان و به رگريکردن له ده سته وته کاني گه له که مان و سه روه ري ياسا و جييه جيکردني دادپه روه ري و پاراستن و ريزگرتني مافه کاني مروف. بويه پارتي کار ده کات بو :

ماده ۱۱۷): به رچاوپرووني زياتر له پرووي ياساييه وه بو پيناسه کردني چه مکي ناساي شي له

هه‌ریمی کوردستان و ده‌ستینشانکردنی ته‌وه‌ره‌کانی کاری ئاسایش و به‌رژه‌وه‌ندییه‌ بالاکانی هه‌ریمی کوردستان و ئه‌وه‌ هه‌ره‌شانه‌ی، که له‌سه‌ر ئه‌م به‌رژه‌وه‌ندیانه‌ ده‌بن له‌وانه‌ش چالاکیی سیخو‌ری دژ به‌ دامه‌زراوه‌کانی هه‌ریمی کوردستان و تیرو‌ریزم و توند‌ه‌ویی ئایینی و مه‌زه‌ه‌بی و نه‌ته‌وه‌یی و بلا‌بوونه‌وه‌ی ماده‌ه‌ۆشبه‌ره‌کان.

ماده‌ی (١١٨): بایه‌خدانی زیاتر به‌ مه‌شق و راه‌ینان و به‌ه‌یترکردنی به‌رده‌وامی توانا و شاره‌زایی ئه‌فسه‌ر و کارمه‌ندانی دامه‌زراوه‌کانی هه‌یزه‌کانی ئاسایشی ناو‌خۆ و ئاشناکردنیان به‌ میتۆد و شیوازی نو‌پی کاری پرۆفیشینالانه‌ی ئاسایش له‌پ‌ر‌ی پهره‌پێدانی ناوه‌نده‌کانی مه‌شق و راه‌ینان و کردنه‌وه‌ی خولی تایبه‌ت و کۆر و سیمیناری به‌رده‌وام له‌ بواره‌ تایبه‌ته‌کانی کاری ئاسایش.

ماده‌ی (١١٩): باشت‌کردنی باری گوزه‌رانیی ژینگه‌ی کارکردن و دابین‌کردنی ده‌رماله‌ی مه‌ترسی و له‌ به‌رچاو‌گرتنی هه‌ستیا‌ری ئه‌فسه‌ر و کارمه‌ندانی هه‌یزه‌کانی په‌یوه‌ندیدار به‌ ئاسایشی ناو‌خۆ.

ماده‌ی (١٢٠): گرنگیدانی زیاتر به‌ به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی هۆشیا‌ری کارمه‌ندانی په‌یوه‌ندیدار به‌ هه‌یزه‌کانی ئاسایشی ناو‌خۆ له‌ بواره‌ جیا‌جیا‌کانی په‌یوه‌ندیدار به‌ کاری ئاسایش و پاراستنی مافه‌کانی مرو‌ف و سه‌روه‌ری یاسا و به‌و راده‌یه‌ی که لا‌گیریان بۆ نیشتمان و نه‌ته‌وه‌ قوول‌تر بکاته‌وه‌ و متمانه‌ی هاو‌به‌شی ئیوان ئه‌وان و هاو‌و‌لاتیان به‌هه‌یتر بکات.

ماده‌ی (١٢١): به‌کاره‌ینانی ته‌کنۆلۆژیا‌یی هاو‌چه‌رخ له‌ کاری دامه‌زراوه‌کانی هه‌یزه‌کانی په‌یوه‌ندیدار به‌ ئاسایشی ناو‌خۆوه‌ له‌ بواره‌کانی پشکین و کۆکردنه‌وه‌ی به‌لگه‌کانی تاوان و قه‌لا‌چۆکردنی تیرو‌ر و سیخو‌ری.

به‌شی یازده‌م: له‌ بواری په‌رپێدانی سیستمی کۆمیونیکه‌یشن (په‌یوه‌ندی‌گرتن)

له‌ ماوه‌ی سالانی دواییدا کوردستان په‌ره‌سه‌ندتیکی به‌رچاو‌ی له‌ ئامرازه‌ هاو‌چه‌رخه‌کانی په‌یوه‌ندیدا به‌ خۆوه‌ بینیه‌، له‌به‌ر بایه‌خی ئه‌م بابته‌، پارتی کار ده‌کات له‌ پێناوی :

ماده‌ی (١٢٢): دانانی یاسا بۆ پ‌یکه‌ستنی کاری کۆمپانیا‌کانی په‌یوه‌ندی‌گرتن و به‌کاره‌ینانی ئامرازه‌ هاو‌چه‌رخه‌کان (ئه‌نته‌رنه‌ت، مۆبا‌یل...) به‌ جو‌ریک که به‌رژه‌وه‌ندی لایه‌نه‌ هاو‌به‌شه‌کان به‌ شیوه‌یه‌کی هاوسه‌نگ و ره‌ه‌وشته‌به‌رزانه‌ به‌دی به‌یته‌ت، نرخی گونجاو و جو‌ری باشی په‌یوه‌ندی و چاو‌د‌یرییه‌کی چۆنایه‌تی و سزادانی سه‌رپێچکه‌ران

مسۆگەر بکات.

مادهی (۱۲۳): پابه‌ندکردنی کۆمپانیاکانی په‌یوه‌ندی، که بازنه‌گه‌یان‌دیان به‌ پاده‌یه‌ك فراوان بکه‌ن هه‌موو شار و گوند و ده‌قه‌ریکی کوردستان و عێراق بگرێته‌وه.

مادهی (۱۲۴): په‌ره‌پێدانی وێستگه‌کانی که شوه‌ه‌وا له‌ کوردستاندا به‌ جوړیك، که له‌ گه‌ل په‌ره‌سه‌ندنه‌ ته‌کنۆلۆژییه‌کان بگونجیڻ و بایه‌خیکی تایبه‌تیش به‌ بنکه‌کانی ئاگابوون به‌ بومه‌له‌رزه و پێزانیی پێشوه‌خت بدریڻ.

به‌شی دوازده‌م: له‌ بواری په‌ره‌پێدانی سیستمی گۆاستنه‌وه و گه‌یان‌دندا

گواستنه‌وه و گه‌یان‌دن شاده‌ماری ژیا‌نی ئابوورین. جا له‌به‌ر ئه‌وه‌ی کوردستانیش یه‌کیکه له‌ ده‌روازه‌ نیوده‌وله‌تیه‌کانی عێراق، بۆیه‌ پێیه‌پێی ئه‌وه‌ گواستنه‌وه و گه‌یان‌دن بایه‌خیکی تایبه‌تیان هه‌یه، پارته‌یمان له‌م پرووه‌وه کار ده‌کات بۆ :

مادهی (۱۲۵): پێک‌خستنی تو‌ر و گواستنه‌وه‌ی گشتی به‌ میکانیزمی یاسای (له‌سه‌ر بناغه‌ی هاوچه‌رخانه) و فراوانکردنی بۆ ئه‌وه‌ی به‌شدار بێ له‌ چاره‌سه‌رکردنی دیارده‌ی خنکانی هاتوچۆ.

مادهی (۱۲۶): بایه‌خ‌دان به‌ تو‌ری پێگه‌وبان و پرده‌کان و په‌ره‌پێدان و چاک‌کردنه‌وه و هه‌موارکردنیان، به‌ تایبه‌تی ئه‌و پێگه‌ ناوخۆ و ده‌ره‌کییه‌ سه‌ره‌کیانه‌ی هه‌رێم به‌ وڵاتی دراوسێوه‌ ده‌به‌ستنه‌وه. هه‌روه‌ها تو‌ری پێگه‌ی ئاسنین دا‌هه‌زری‌ری و فرۆکه‌خانه‌کان فراوان بکریڻ.

مادهی (۱۲۷): پێک‌خستنی هاورده‌کردنی ئامرازه‌کانی گۆاستنه‌وه. به‌ گوێره‌ی پلان و به‌رنامه‌یه‌کی دیراسه‌تکراو.

مادهی (۱۲۸): هه‌موارکردنی ئه‌و یاسایانه‌ی هاتوچۆ، که تایبه‌تن به‌ پێک‌خستنی به‌کارهێنانی جو‌ره‌ جیا‌جیا‌کانی ئامرازه‌کانی گواستنه‌وه‌ چ گشتی، چ تایبه‌تی به‌ جوړیك، باشیه‌تی گواستنه‌وه و پاراستنی ژینگه‌ مسۆگەر بکه‌ن.

مادهی (۱۲۹): ب‌لا‌و‌کردنه‌وه‌ی هۆشیاری هاتوچۆ له‌ناو هاو‌و‌لاتیاندا له‌پێی ده‌زگا‌کانی را‌گه‌یان‌دن و پرۆگرامه‌کانی خوێندنه‌وه، وه‌رگرتنی رێوشوێنی کردنی که سنوور بۆ رووداو ده‌لته‌زینه‌کانی هاتوچۆ دا‌بنیڻ.

مادهی (۱۳۰): په‌ره‌پێدانی سیستمه‌کانی پۆسته له‌ کوردستاندا به‌ شیوه‌یه‌کی هاوچه‌رخانه.

به‌شی سێزده‌م: له‌ بواری په‌ره‌پێدانی سیستمی ژینگه‌دا

پاراستنی ژینگه و سهوزکردنهوهی خاکی کوردستانی جوان، ئه رکیکی نیشتیمانی و نه تهوهی مرۆییانهیه، به سهراچاوه گرتن له پره نسیبی مسۆگه رکردنی مافی مرۆف که له ژینگه یه کی پاکژدا بژین، پارتی کار ده کات له پیناوی :

مادهی (۱۳۱): جیبه جیکردنی بریاره کانی ئه و کۆنگره نیوده وه له تیه کانی تایبه تن به پاراستنی ژینگه و دوورخستنهوهی له پیسبوون و قه تیسمانی گهرمایی و به شداریکردنی ههریم له و کۆنگره نیوده وه له تی ههریمایه تییانه دا.

مادهی (۱۳۲): پووبه پووبوونهوهی دیاردهی به بیابانبوون و گهرده لوبولی خو لای به هاوکاری و هاونا ههنگی له گه ل حکومه تی فیدرالد و له پپی پپوشوین و شیوازی زانستیانه وه.

مادهی (۱۳۳): دۆزینه وهی ده قهری پاراستن بو پووه ک و ئاژه لان و یاسای تایبه ت بو ئه و بابته.

مادهی (۱۳۴): بایه خدان به دارستانه خو پرسکه کان له وه رگه و باخچه کان و پاراستنیان له سووتان و برینه وه و کارکردن بو سه رله نوئی دروستکردنه وهی داپوشینی پووه کی و راکیشانی پشتینه ی سهوز به ده وری شار و شارۆچکه کاندا.

مادهی (۱۳۵): خیراکردن له سه ر پرۆسه ی هه لگرتنه وهی مین و پشتگی ریکردنی هه وه له ناوخۆیی و نیوده وه له تیه کان له م بواره دا و هه رچی زیاتر فراوانکردنی کاره کانیان، ههروه ها حکومه تی فیدرالد پابه ند بکری و به شداری بکات له م پرۆسه یه دا.

مادهی (۱۳۶): دانانی یاسای تایبه تی پاوکردن، که پاراستنی سامانی ئاژه ل مسۆگه ر ده کات و بلاوکردنه وهی کولتوری پاریزگاریکردنی ژینگه له پپی ده زگاکانی راگه یاندن و دانانی له پرۆگرامه کانی خویندندا و پشتگی ریکردنی ئه و ریکخراوانه ی له م بوارانه دا کار ده که ن.

مادهی (۱۳۷): به کارهینانی شیوازی زانستی و ته کنیکی هه هاوچه رخه کان له بواری چاره سه رکردنی پاشماوه و پاشه پوکاندا بو ئه وهی سه رله نوئی له پرۆژه پیشه سازی کشتوکالییه کاندا به کار بهینزینه وه.

به شی چواردهیه م: له بواری بایه خدان به سامانه سروشتیه کاندا

پارتی کار ده کات بو به کارهینان و پاریزگاریکردن له (سامانه سروشتیه کان له ههریمی کوردستاندا) بو خزمه تی رۆله کانی ئیستا و داهاتوو، ئه مه ش له ریکگی :

یه که م: نهوت و گاز

ماده ۱۳۸): سووربوون له سهر مافی دهستووری ههریم له بهرپوه بردنی کاروباری نهوت و گاز به پپی ئه و میکانیزمه یاسایانه ی په یوه نندیدارن به گریدانی گریبه ست و پیکه پنیانی په یکه ری کارگری و سه رمایه گوزاری تاییه تمه ند به م بواره وه، ئه مه ش له پیناوی ههرچی زیاتر قازانجی نیشتمانی نه ته وه یی گه لی کوردستانه.

ماده ۱۳۹): په ره پیدانی بیره کانی نه ت و گاز و کارکردن بو دوزینه وه ی بیرى نوئ و ده ره پنیانی سامانه که ی.

ماده ۱۴۰): دامه زرانندن و په ره پیدانی پیشه سازی به ره مه کانی نهوت بو ئه وه ی پیوستی ههریم دابین بکات و زیاده که شی په وانه ی دهره وه بکری.

ماده ۱۴۱): هاندانی کردنه وه ی پروژهی پیتروکیمیایی له ههریمی کوردستاندا.

ماده ۱۴۲): راهیانی کادیری هونه ری خو مالی بو کارکردن له بواری نهوت و گازدا له ریگه ی خویندن و راهیانیان و مه شقی جوړاوجوړ له ناوخو و دهره وه ی ههریم.

ماده ۱۴۳): کردنه وه ی بنکه کانی توپژینه وه و لیکو لینه وه ی ستراتجی له بواری نهوت و گازدا.

ماده ۱۴۴): پراکیشانی توپری بوری ناوخوی بو گواستنه وه و دابه شکردنی گاز بو هه موو شار و شاروچکه و ده قهره کان.

دووهم: کانزاکان

ماده ۱۴۵): کیومالیکی جیولوجیایی و توپوگرافیایی سه رتاسه ری ههریم بکری بو دوزینه وه ی کانزا تا له پیناوی به رژه وه ندیی گه لی ههریمدا به کار به پتری.

ماده ۱۴۶): په ره پیدان و نوپکردنه وه ی پیشه سازی کانزا و هاندانی کردنه وه ی پروژهی نوئ له م بواره دا.

ماده ۱۴۷): ری که ستنی کاری هه لکه نندن و کانه کان، به پپی یاسا و ریسای تاییه ت و پابه ندبوون به جیبه جیکردنی پیوه ره نیوده وه له تیبه کانی په یوه نندیدار به پاراستنی ژینگه و شوپنه واره وه.

سپیه م: سه رچاوه کانی ناو

ماده ۱۴۸): ریزگرتن له هه موو ری که وتننامه و نه ریته نیوده وه له تیبه کانی تاییه ت به مافه کانی به کاره پنیانی ناوی هاوبه ش و جیبه جیکردنیان به جوړیک مافی هه موو

ولتہ ہاوبہ شہ کان مسوگر بکن.

مادہ ۱۴۹): بہ کارہینانی ٹاو لہ پروبار و کانی و باران بہ باشرین شیوہ ٹہوش بہ دروستکردنی بہ نداو کہ زیادکردنی ریژہی ٹاوی سہر زہوی و ژیر زہوی مسوگر بکن و بو بہرہ مہینانی کارہبا، بواری کشتوکال، گہشتوگوزار و گہشہ پیدانی سامانی ماسی بہ کار بہترین.

مادہ ۱۵۰): مسوگرکردنی مافی ہہموو ہاوولاتیان لہ دہستکھوتنی ٹاوی شیاو بو خواردندہو، ٹہمش لہرپی پاکیشان و نویکردنہوہی توپہکانی ٹاو و بلاوکردنہوہی کولتوری کہم بہ کارہینانی ٹاو.

بہ شی پازدہم: لہ بواری پەرہ پیدانی کہرتہکانی کشتوکال و پیشہ سازی و بازگانیدا

یہ کہم: کہرتی کشتوکال

پارٹی بہو چاوه دہروانیتہ کشتوکال، کہ گرنگترین کہرتہکانی بہرہ مہینانہ، جا بو ٹہوہی ٹاسایشی خوراکي ہہریم بیپاریزی، پارٹی باہہ خیکی یہ کجار گہورہ پەرہ پیدان و نویکردنہوہ و بہ ٹامیرکردن و ٹامادہ کردنی ہہموو پیویستیہکان و چارہ سہرکردنی گشت ٹہو کیشہ و ٹاریشانہ دہدات، کہ رووبہ پرووی دہبنہوہ، ٹہمش لہرپی دانانی پلانیکسی ستراتيجیانہ، کہ ٹہمانہی خواروہوہ مسوگر بکات :

مادہ ۱۵۱): چاوخشانندہوہ بہ ہہموو ٹہو یاسانہی پہیوہندیان بہ کیشہکانی مولکداری و مافی بہ کارہینانی زہوی بہ شیوہیہک کہ ببیتہ ہوکاری گہشہ پیدانی کہرتی کشتوکال و ٹاودانبوونہوہی گوندہکان لہ ریگہی پارلہمانی کوردستانہوہ.

مادہ ۱۵۲): پہرہوکردنی سیاسہتیکي ٹہوتوی نرخ لہ بواری کشتوکالدا، کہ ہانی بہرہ مہینانی کشتوکال بدات و لہ کیپرکیسی بیانی بیپاریزی و دوزینہوہی میکانیزمی گونجاو و پیدانی قہرز و پیشکہشکردنی ٹاسانکاری پیویست بہ جوتیاران.

مادہ ۱۵۳): زیاتر باہہ خدان و پەرہ پیدانی خویندنی زانستی کشتوکالی بو ٹہوہی کادیری کشتوکالی زانستی بہ شدار بن لہ گہشہ پیدانی کہرتی کشتوکالیدا.

مادہ ۱۵۴): دابینکردنی خزمہتگوزاریہ تہواوکاریہکان لہ ناچہ کشتوکالیہکان و

گونده کان و به شيويهك هاندەر بېت بۆ بۆژاندنه وهی هاوچه رخی گونده کان و گه رانه وهی جوتياران بۆيان.

مادهی (۱۵۵): بايه خدان به سامانی پروهك و ئاژهل و گه شه پيدان و زيادکردنی له پړی کارکردن بۆ گوپړینی ته رزی نه ریتانهی کشتوكال و به کارهیتانی سیستمی به خپوکردنی ئاژهل و چاندنی پروهك به شيوازی هاوچه رخ و په ره سه ندو، سوود وه رگرتن له ئەزموونی سه رکه وتووی ئەم بواره له جيهاندا.

مادهی (۱۵۶): دانانی پلانی په ره سه ندوی دیاریکراو له پرووی کاته وه بۆ پړنوینکردنی جوتياران له پیناوی ئەوه دا، که بايه خ به به ره مهیتانی جوړی دیاریکراوی کشتوكال و ئاژهل بدن، که بازار پيوستی پینانه و گه شه ی پيشه سازی کشتوكال مسوگه ر ده که ن، له چوارچپوهی پلانی ستراتيجی (۵) ساله ی کشتوكالی حکومه تی هه ریمی کوردستاندا.

مادهی (۱۵۷): به ئاميرکردنی که ره سه ته کانی به ره مهیتانی کشتوكال و راهیتانی کادیری هونه ری پيوست بۆ به رپوه بردن و چاککردنه وه یان و پړنوینکردنی جوتياران له چۆنیه تی به کارهیتانیدا له رینگه ی مه لبه ندنه کانی پړنوینی کشتوكالی.

مادهی (۱۵۸): چپکردنی زهوی و زاری کشتوكالی و خپراکردن له پړوسه ی هه لگرتنه وهی مین له پړی په وانکردنی پروبه ری کشتوكالی له هه ریمی کوردستاندا.

مادهی (۱۵۹): بايه خدان به لایه نی راگه یانندن له پړنوینکردنی جوتياران و بلاوکردنه وهی کولتوری کشتوكالیدا.

مادهی (۱۶۰): به رودان به به شداریکردن له پيشانگه نیوده وله تی و هه ریمایه تیبه کاندای بۆ ئەوهی بازار بۆ به ره مه می کوردستانی بدوزرپته وه.

مادهی (۱۶۱): دروستکردنی بنکه کانی توپژینه وه و لیکۆلینه وهی تایبه تمه ند بۆ په ره پیدانی کشتوكال و چاره سه رکردنی نه خووشی و ئافاته کانی کشتوكال و ئاژهلان.

مادهی (۱۶۲): پشتگیریکردن و هاندانی پړوژه کانی به ره مهیتانی په ین و ئالیک و ئامیره کانی کشتوكال.

مادهی (۱۶۳): پشتگیریکردنی یه کیتی جوتيارانی کوردستان و هاندانی چالاکیه کانی بۆ زیاتر خزمه تکردنی جوتياران.

دووهم: که رتی پيشه سازی

پارتي بايه خپکی تایبه ت به پيشه سازی ده دات و کار ده کات له پیناوی :

ماده ۱۶۴): پشتگيريکردنی کهرتی پیشه‌سازی تايهت و هاندانی سه‌رمایه‌گوزاری پیشه‌سازی له‌پرې دابینکردنی که‌شی سه‌رمایه‌گوزاری گونجاو و پشتته‌ستور به یاسا و ريسای چالاککهر و په‌ره‌پنده‌ری پیشه‌سازی تيستا و داهاتوو که پيويستی بازار دابین بکه‌ن.

ماده ۱۶۵): پشتگيريکردن و هاندانی پرؤژه بچووک و گه‌وره‌کانی پیشه‌سازی، که پشت به‌و که‌ره‌سته سه‌ره‌تاييانه ده‌به‌ستن له لای خوْمان ده‌ست ده‌که‌ون و هاندانی به‌ره‌می خوْمالی به جوړيک، که توانای کيپرکيکردنی نرخ و جوړی کالآ و هاورده‌کانی هه‌بی.

ماده ۱۶۶): پشتگيريکردن و هاندانی پیشه‌سازی ده‌ستکرد و پیشه‌وه‌ری.

ماده ۱۶۷): بایه‌خدان به سه‌رچاوه‌کانی به‌ره‌مه‌پنانی کاره‌با و چاک‌کردنه‌وه‌یان و به‌ستنه‌وه‌ی توْره‌کانی و نوپ‌کردنه‌وه‌یان به جوړيک که پيويستی هه‌ريم دابین بکه‌ن و هاوکات کار بکری بو دؤزینه‌وه‌ی سه‌رچاوه‌ی وزه‌ی نوئی.

ماده ۱۶۸): کارکردن بو په‌پره‌وکردن و جي‌ه‌جي‌کردنی پي‌وه‌ره نيوده‌وله‌تبييه‌کان بو سه‌لامه‌تی پیشه‌سازی له هه‌ريمدا و کارکردن بو دروستکردنی شاری پیشه‌سازی جوړاوجوړ به‌پي پلانتيکی ستراتي‌جی.

سيه‌م: کهرتی بازارگانی

بازرگانی سه‌رچاوه‌یه‌کی ئابووری گرنکه، له بووژاندنه‌وه‌ی ئابووریدا به شي‌وه‌یه‌کی کارا به‌شداري ده‌کات، بويه پيويسته بایه‌خ به‌م که‌رته بدری تا زیاتر ببووژيتريته‌وه و بزواتی چالاکتر بکری ئەمه‌ش له‌پرې :

ماده ۱۶۹): دامه‌زراندنی ناوچه‌ی بازارگانی ئازاد له هه‌ريمی کوردستاندا.

ماده ۱۷۰): کارکردن و په‌ره‌پيدانی فه‌رمانگه‌ی چاوديري بازارگانی و بوونی هاوئا‌هه‌نگی له‌گه‌ل ده‌زگا‌کانی راگه‌ياندن و پي‌کخراوه‌کانی کومه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی، له پيناو ئاشکراکردنی به‌دکاری و سزادانی به‌دکاران به شي‌وه‌یه‌کی ياسایی و بلا‌وکردنه‌وه‌ی کولتوری چاوديري بازارگانی.

ماده ۱۷۱): کارکردنی ده‌زگای پي‌وانه‌کردن و کوْنتروْلی جوړيتی و په‌پره‌وکردنی پي‌وه‌ره نيوده‌وله‌تبييه‌کان له‌م بواره‌دا به‌گوپه‌ری خوْراک و داووده‌رمان و که‌ره‌سته‌کانی نوژداری و ئامپه‌ره کاره‌بایی و ئەلکترونييه‌کان و هه‌مو شتومه‌کيک، که له ناوخوْيان ده‌ره‌وه‌ی هه‌ريم به‌ره‌م ده‌هيترين .

ماده ۱۷۲): چاوخشاندهوه بهه موو ئه و ياسا و پړسايانهی به بازرگاني ناوځو و دهروه په يوه نديدارن له وانه : ياساکاني بازرگاني، کومپانيکان، يه کيتي گشتي ژووری بازرگاني و پيشه سازی، هاورده کردن و هه نارده... تاد.

ماده ۱۷۳): په پره وکردنی سياسه تگه لیکي بازرگاني گونجاو و پالپشتيکردنی به ره مه نيشتيمانيه کان بو ئه وهی توانای کيپرکيی هه بيت، به جوړیک هاوسه نگی له ته رازووی بازرگاني و ته رازووی پيدراوه کان (که کاريگه ریی نيگه تيشيان هه يه) بيتييه دی به تاييه تيش له گه ل ولاتانی دراوسيدا.

به شی شازده هه م: له بواری په ره پيدانی بيناسازی و نيشته جيپووندا

به سه رچاوه گرتن له پره نسپي داينکردنی خانوی گونجاو مافی هه موو هاوولاتييه که، پارتي کار ده کات بو :

ماده ۱۷۴): سه ره نوئی بيناکردنه وهی گونده ويرانکراوه کان به شيويه کی هاوچه رخانه که به پي ديزاني هاوچه رخانه و پلانی دیراسه کراو هه موو خزمه تگوزارييه کيان پي بگه يه نری.

ماده ۱۷۵): چاره سه رکردنی ته نگزهی نيشته جيپوون له پي هاندانی سه رمایه گوزاری، پشتگيريکردنی سندوقی نيشته جيکردن و بانکی خانوبه ره به باستر ناساندنی نيشته جيپوونی شاقوولی له شار و شاروچکه کاند، که به پي مهرج و خه سلتهی نه اندازه يی دروست کرابن و خزمه تگوزارييه سه ره کييه کانيان بو داين کرابی.

ماده ۱۷۶): چاوخشاندهوه به ياساکانی به کريدان به جوړیک، که هاوسه نگی له نيوانی خاوهن مال و کريچيدا به دی به نيئت.

ماده ۱۷۷): له دروستکردنی پرژه کانی نيشته جيپووندا مهرج و پيوه ره نيوده وله تيه کانی په يوه نديدار به به رهنگار بوونه وهی بوومه له رزه و کاره ساته سروشتييه کانی تر له بهر چاو بگيري.

ماده ۱۷۸): پيشکه شکردنی ئاسانکاری و هاريکاری بو داينکردنی خانوبه ره ی گونجاو به نه وانه ی داهاتيان ديارى کراوه، بو ئه و گه نجانهای تازه مال پیک ده هيتين.

ماده ۱۷۹): هاندانی کردنه وهی پرژه کانی کومه له ی هاريکاری نيشته جيپوون و پشتگيريکردنی هه وله کانی سه نديکا و ريکخراوه پيشه بييه کانی نه م بواره.

ماده ۱۸۰): دانانی سنور بو ئه و فراوانبوونه بي سه روبه ره ی له شاره کاند پروو ده دات و

پابند بوون به ماسته ر پلانی شار و شارۆچکه کانه وه.

ماده ۱۸۱): په پره وکردنی سیاسه تیک له بینا کردندا که گونجانی که رهسته کانی بینا کردن له گه ل که شی جوگرافی ناوچه کاندای له بهر چا و بگری.

ماده ۱۸۲): له بهر چا وگرتنی تایه تمه ندی خاوه ن پیداو یستییه تایه ته کان له کاتی نه خشه دانانی پرۆژه کانی نیشته جیووندا.

به شی حه فده م: له بواری پهره پیدانی شاره وانیه کان و خزمه تگوزارییه گشتیه کاندای

پارٹی بایه خیکی تایه ت به شاره وانیه کان ده دات، چونکه رۆلیان له پیشکه شکردنی خزمه تگوزارییه گشتیه کاندای سه ره کییه. بویه پارٹی کار ده کات بۆ:

ماده ۱۸۳): چاوخشان دنده وه په کی هاوچه رخانه به سیستم و چه مکی شاره وانیه کاندای، که دیاری کردنی ده سه لاته پیوستیه کان له پیشکه شکردنی خزمه تگوزارییه گشتیه کاندای بۆ هاوولاتیان مسۆگه ر بکات.

ماده ۱۸۴): چاوخشان دنده وه په ماسته ر پلانی شار و شارۆچکه کان به پینی پنه ره زانستییه هاوچه ر خه کان و به جوریک، که له گه ل واقیعی میژووییی شاره کاندای بگونجین.

ماده ۱۸۵): کارکردن بۆ پهره پیدانی چه ندایه تی و چۆنایه تی خزمه تگوزارییه گشتیه کان له پیناوی پاراستنی پاکژی و جوانی نیشته نییه کان و ژینگه ی کوردستان و فراوان کردنی ده فقه ره سه وزه کان.

ماده ۱۸۶): کارکردن بۆ بلا وکردنه وه ی کولتوری به شاریبوون و پاراستنی که له پووری خوجییی و ته رزی بیناسازی له ناوچه دیرینه کاندای.

به شی هه ژده م: له بواری پهره پیدانی گه شتوگوزاردا

گه شتوگوزار په کیکه له که رته ئابوورییه پر بایه خه کان. کوردستانیش ناوچه په که بنه مای گه شتیاری له سروشت و شوینه وار و ئاسه واری ئاینی تیدایه، بویه پارٹی بۆ پهره پیدانی ئه م بواره کار ده کات بۆ :

ماده ۱۸۷): دانان و کارکردن به پلانیکسی ستراتیجی زانستی بۆ پهره پیدانی که رتی گه شتوگوزار له هه ری می کوردستاندا.

ماده ۱۸۸): پشتگیری کردن و هاندانی سه رمایه گوزاران، تا له که رتی گه شتیاری هه ری می کوردستاندا سه رمایه بخه نه گه ر.

ماده ۱۸۹): ئاماده کردنی کادیری هونه ری و پیشه یی پسپور له بواری گه شتیاریدا.

ماده ۱۹۰): پروپیوکردن و پۆلینکردنی ناوچه گهشتیاریه کان له هه ریما و سازکردنیان وهك سهره تا بۆ به کارهیتانیان.

ماده ۱۹۱): بلاوکردنه وهی کولتوری گهشتیاری له ناو هاوولاتیاندا.

ماده ۱۹۲): گرنگیدان به گهشتیاریی شوینه وار له هه ریمی کوردستان و پاراستنی شوینه واره دیرینه کانی.

به شی نۆزده هه م: له بواری په ره پیدانی راگه یاندن و وه شانندا

پارټی برپوای به ئازادی راگه یاندن و وه شاننده له پرتی هه موو که ناله کانی بینزاو و بیستراو و نووسراو و ئه لکترونییه وه. ههروه ها بایه خ و پۆلی کاریگه ری ئه م بواره له هۆشیارکردنه وهی کۆمه لگه و ده رخستنی راستیه کان و دیارکردنی خاله لاوازه کان له کارایی دامه زراوه کانی حکومه ت و غهیری حکومه ت و پیتش نیاز کردنی چاره سهر و چه سپاندنی به ها کانی دیموکراسی و نیشتمان پهروه ری و نه ته وهی و په یوه ندی راگه یاندنکاران له گه ل ده ره وه دا له پیناوی پروونکردنه وهی دۆزه په واکاتمان دووپات ده کاته وه. بۆیه پارټی کار ده کات بۆ :

ماده ۱۹۳): کارا کردنی پۆلی ده زگا جوړاو جوړه کانی راگه یاندن و پهیره وکردنی بابه تیکی شه فافیه ت و راستگوویی و په خنه ی بنیاتنه رانه و دوور که وتنه وه له ناو زپاندن و له که دارکردن.

ماده ۱۹۴): راگه یاندن ئازاده و بهر پر سه. ئازادی راگه یاندنیش ده ستور ده یسه لمیتنی و ده یپاریزی، که به یاسا ریکخواه.

ماده ۱۹۵): ریکخستنی که رتی راگه یاندنی بینزاو و بیستراو و نووسراو و ئه لیکترونی به شیویه ک، که له گه ل په رهنسیپه کانی دیموکراسی و مافه کانی مروّف و ئازادی را ده بر پیندا گونجاو بۆ .

ماده ۱۹۶): پشتگیری کردن و به هیزکردنی ئازانسی کوردستان بۆ ده نگوباس بۆ ئه وهی بیته سهرچاوه یه کی پشت پیتبه ستراو له سهر ئاستی جیهان.

ماده ۱۹۷): ئاماده کردنی کادیری راگه یاندنکاری پیشه یی پرؤفیشنال له سهر بواره کانی راگه یاندندا.

ماده ۱۹۸): کارا کردنی پۆلی راگه یاندنی پهروه ده یی له پهروه ده کردنی مندالان و لاواندا.

ماده ۱۹۹): ده رکردنی یاسایه ک بۆ پاراستنی مولکایه تی فیکری.

به شی بیسته م: له بواری پهره پیدانی کولتور و که له پووردا

پارٹی بایه خیکی مه زن به کولتور و که له پووری کوردی ده دات و کار ده کات له پیناوی :
مادهی (۲۰۰): سه ره له نوئی ریڅخسته وه و پهره پیدان و پشتگیری کوردنی خانه کانی وه شانندن و چاپخانه کانی حزب.

مادهی (۲۰۱): په له کردن له دروستکردنی کتبخانهی نیشتمانی و بنکهی پاراستنی به لگه نامه و ده ستنوسه کوردییه کان و هه و لندان بو گهراندنه وهی ده ستنوسه دیرین و به به ها کان و نه و به لگه نامه میژوو بیانهی گوازاونه ته وه یان دزراون.

مادهی (۲۰۲): بایه خیکی یه کجار زور بدری به بوژاندنه وهی که له پووری کوردی، نه مه ش له پری دروستکردنی موزه خانهی نیشتمانی کوردستانییه وه، هه روه ها کارا کوردنی پرۆسهی گهران به دواي شوینه وار و زورکردنی نه و هه و لانهی ده درین بو وهرگرتنه وهی شوینه واره گوازاوه و دزراوه کان. گهراندنه وهی ناسنامهی نه ته وهی بو نه و شوینه وار و هونه ر و به ره مه نه ده بیانهی ناسنامهی کوردیان لیسه نراوه ته وه.

مادهی (۲۰۳): پهره پیدانی موزه خانهی بارزانی نه مر، ئاسه وار و که له پوور و به لگه نامه و هه ر شتیک په یوه ندی به ژیانی بارزانی نه مر و تیکۆشانی هه قاله کانی و که له پووری پارٹی و شوړش و رابوونه کانی گه لی کورده وه هه بی له و موزه خانه یه دا دابزی.

مادهی (۲۰۴): دانانی مۆنومینت و کردنه وهی موزه خانه بو قوربانیانی جینوساید و دروستکردنی سه نته ر و بنکه بو به لگه کردنی نه و تاوانانه.

مادهی (۲۰۵): له پری پشتگیری کوردنی پۆشنبیران و نووسه ران و هونه رمه ندانی شانۆکار و سینه ماکار و شیوه کار و وینه کیش و موزیککار و په یکه رتاشانه وه ناسنامهی هونه ری کوردستانی به رچاو بخری.

مادهی (۲۰۶): پشتگیری کوردنی هه موو هه ولینکی ناوخوی و دهره کی، که ده یه ویت به ره مپکی نه ده بی یان هونه ری به ره م به نیت، که میژوو، که له پوور، نه به ردی و سه روه رییه کانی گه له که مان دهره بی ریت.

به شی بیست و یه که م: له بواری پهره پیدانی کاروباری ئاینیدا

له ئاراسته کردن و ریڅخستهی په یوه ندییه میژوو بییه کاندئا ئاین به یه کیک له پیوستییه

سهره کبیه کانی ژیان هه ژمار ده کریت، بویه له سهر بناغه ی برابوون به لیئورده یی و پیکه وه ژیان و دوو پاتکرده وهی ئازادی په پیره وکردنی به ها و ههستی ئاینی و مه زه به یی، پارتی بایه خیکی سهره کی به ئاینه کان ده دات. له م چوارچۆیه شهدا پارتی کار ده کات بۆ:

ماده ی (۲۰۷): بایه خدان به ئاینی ئیسلامی پیروژ و تیشکخسته سهر پۆلی بهرچاوی کارامه ی کورد له بیناکردنی شارستانییه تی ئیسلامیدا.

ماده ی (۲۰۸): پیزگرتن له زانایان و پیاوانی ئاینی و پیگه ی کۆمه لایه تیان و چاککردنی باری گوزه رانییان و دابینکردنی ههر شتی، که پیویسته بۆ جیبه جیکردنی چالاکی ئاینی و نیشتمانییان، که خزمه تی گه له که مان و پرۆسه ی پیشکوهتنی ده کات و پری ده گریت له بلا بوونه وهی هزری تیرۆر و توقاندن و توندپه ویی.

ماده ی (۲۰۹): پشتگیری و هاریکاریکردنی یه کیتی زانایانی ئاینی ئیسلامی له کوردستاندا بۆ ئه وهی به باشترین شیوه ئه رکه ئاینی و نیشتمانییه کانی جیبه جی بکات.

ماده ی (۲۱۰): پشتگیری و هاریکاریکردنی ده سته و ئه نجومه نی ئاینیه کانی تر له ههریمی کوردستان.

ماده ی (۲۱۱): هه ولدانی بۆ سهرپه رشتیکردن و پیکخستن و په ره پیدانی کۆلیژ و په یمانگه و قوتابخانه ئاینیه کان به شیوه یه ک، که له گه ل سهرده مدا بگونجی و ئه و مزگه وت و شوینه ئاینیه نه ی ویران کراون، سهرله نوێ بینا بکرینه وه.

ماده ی (۲۱۲): پیزگرتن له هه ست و نه ریت و سروودی گشت ئاین و ئاینزا و مه زه به کان و کارکردن بۆ پته وکردنی گیانی لیئورده یی ئاینی و بلا وکردنه وهی کولتوری برایی و خۆشه ویستی و هاریکاری و پيسواکردنی توندوتیژی و توندپه ویی و ده مارگیری ئاینی.

ماده ی (۲۱۳): پشتگیریکردن و هاندانی ئه و دامه زراو و کۆبه ندانه ی داوای چاکسازی هاوچه رخانه ی له ئاینیدا ده که ن و داواکه شیان له گه ل کۆمه لگا کانی ئاینی ئیسلامی پیروژدا ناکۆک نییه و خزمه ت به دۆزی نه ته وه یی و نیشتمانی ده کات.

ماده ی (۲۱۴): چاککردنی سیستمی ئه وقاف، له گه ل گیانی سهرده م و خزمه تکردنی به رژه وه ندی گشتی له ههریمدا ده گونجیتری.

ماده ی (۲۱۵): مزگه وت و شوینه ئاینیه کان په یامی پیروژیان هه به، ناییت بۆ کاری سیاسی به کار به یتری.

به شی بیست و دووهم: له بواری کاروباری ئافره تان، قوتابیان، لاوان و وهرزندا

یه که م: ئافره تان

پارٹی پروای به و پراستییه هه یه، که پۆل و کاریگه ری ئافره تی کوردستان له هه موو بواره کانی ژیا نی کۆمه لایه تیماندا، هه ر له کۆنه وه تا هه نوکه، هه یچی که متر نه بووه له پۆلی پیاوان و پارٹی کار ده کات بۆ:

ماده ی (۲۱۶): په خساندنی که شی له بار بۆ ئافره تان تا له ژیا نی سیاسی سه رکردایه تیکردنی کۆمه لدا به شدار بن.

ماده ی (۲۱۷): به رده و امبوون له سه ر جیبه جیکردنی سیستمی کۆتا بۆ ئه وه ی له م قۆناغه دا ئافره تان پله و پایه ی سه رکردایه تی له حزب و حکومه تدا وه ربگرن.

ماده ی (۲۱۸): په تکرده وه ی هه موو شیوه کانی جیاکراوی په گه زی کۆمه لایه تی و گشت جوړه کانی توندوتیژی دژی ئافره تان و پشتته ستوورکردنی ئه م په تکرده وه یه به یاسا و ریئسای پیویست.

ماده ی (۲۱۹): دژایه تیکردنی ئه و دابونه ریته ناره وایانه ی له ناو کۆمه لی کوردستاندا بوونه ته کۆسپ له به رده م مافه کانی ئافره تاندا.

ماده ی (۲۲۰): هۆشیارکردنه وه ی ئافره تان به مافه سیاسی و کۆمه لایه تی و پۆشنیبری و ئابوو ریبه کانیان که له ده ستوور و یاسا نیشتمانییه کان و به لگه نامه و ریکه و تننامه نیوده و له تیبه کاندایه گه ل واقعی کوردستاندا ده گونجین.

ماده ی (۲۲۱): بلاوکردنه وه ی کولتوری مافه کانی ئافره تان و مسوگه رکردنی سه لامه تی کۆمه لایه تییا ن له شوینی کارکردندا و گرنگیدان به دروستکردن و په ره پیدانی سه نته ری پیشه ی تایبه ت به ئافره تان.

ماده ی (۲۲۲): پشتگیریکردنی یه کیتی ئافره تانی کوردستان و هاندانی چالاکیه کانی، که پیگه ی ئافره تان له کۆمه لدا پته و ده کات.

دووهم: قوتابیان

قوتابیان توژیکی گرنگ و هه ستیارن له کۆمه لدا و پۆلیکی کارایان له پیشکه وتنی کۆمه لدا هه یه. له بهر ئه وه ی سامانیکی نه ته وه یین و له گشت شوپش و راپه رپینیکدا سه ری پمن، بۆیه پیویسته له پرووی گه شه پیدان و په روه رده کردنی زانستی و ئاکاری جهسته ییه وه و بایه خیکی گه وره یان پی بدری. له م پروانگه یه وه پارٹی کار ده کات بۆ:

ماده ی (۲۲۳): پالپشتیکردنی دانانی به رنامه ی زانستی په ره سه ندو بۆ به رزکردنه وه ی ئاستی

زانستی قوتابیان.

مادہ ۲۲۴): پرخساندنی بواری گونجاو بو قوتابییه بههرمه‌نده‌کان بو ئه‌وه‌ی توانای داهیتانیان بخه‌نه کار.

مادہ ۲۲۵): پشتگیریکردنی و سه‌رپه‌رشتیکردنی قوتابیان له رۆله‌کانی شه‌هیدان و ئه‌نفالکراوان و قوتابیانی جینۆساید.

مادہ ۲۲۶): باشتکردنی گۆزه‌ران و باری خویندنی قوتابیان و دایینکردنی به‌شی ناوخۆیی.

مادہ ۲۲۷): دانانی سیستمیکی نوێ بو وه‌رگرتنی قوتابیان له زانکو و په‌یمانگانانی له‌سه‌ر بناغه‌ی ئه‌وه‌ی که‌ چه‌زی قوتابیان و توانای زانستییان و پیوستی بازار له‌به‌رچاو بگری.

مادہ ۲۲۸): پشتگیریکردن و په‌ره‌پیدانی ئه‌زموونی هه‌لبژاردنی قوتابیان وه‌کو کرداریکی دیموکراسی له‌ پیناوی چه‌سپاندنی به‌های به‌شداری قوتابیان له‌ پرۆسه‌ی خویندندا.

مادہ ۲۲۹): پشتگیریکردنی یه‌کیتی قوتابیانی کوردستان و هاندانی چالاکیه‌کانی که‌ پیگه‌ی قوتابیان له‌ کۆمه‌لدا به‌هیز ده‌کات.

سێیه‌م: لاوان

پارٹی بروای به‌وه‌یه که‌ لاوان کۆله‌که‌ی و بزویته‌ری سه‌ره‌کی کۆمه‌لن و به‌ بازووی ئه‌وان داهاتووی کوردستان بنیات ده‌نرێ و شووره‌ی پۆلانی کوردستانن. له‌به‌ر بایه‌خی گه‌وره‌ی ئه‌م توێژه کۆمه‌لایه‌تییه و له‌به‌ر پیوستی گریډانی نه‌وه‌کان پیکه‌وه، پارٹی کار ده‌کات بو :

مادہ ۲۳۰): گه‌شه‌پیدانی گیانی نه‌ته‌وه‌یی و نیشتمانی له‌ لای لاوان و بلاوکردنه‌وه‌ی کولتوری دیموکراسی و گیانی لیبوره‌یی و ریسواکردنی توندوتیژی و ده‌مارگیری له‌ ناویاندا.

مادہ ۲۳۱): دانانی پرۆگرام و پلانی په‌ره‌سه‌ندو بو گه‌شه‌پیدانی تواناکی لاوان.

مادہ ۲۳۲): پرخساندنی ده‌رفه‌ت بو لاوانی به‌توانا، تا پله و پایه‌ی سه‌رکردایه‌تیکردن له‌ناو دامه‌زراوه‌ حکومی و حزبییه‌کاندا وه‌رگرن.

مادہ ۲۳۳): به‌دواداچوونی به‌رده‌وام بو کیشه‌کانی لاوان وه‌ک : بیکاری، خانوبه‌ره، ئاستی گۆزه‌ران، کۆچی هه‌ره‌مه‌کی... تاد. ئه‌مه‌ش له‌پرسی و لیکۆلینه‌وه و توێژینه‌وه‌ی زانستییه‌وه و کارکردن بو چاره‌سه‌رکردنیان.

مادہ ۲۳۴): به‌دواداچوون و بایه‌خدان به‌ بارودۆخی لاوان له‌ هاندهران و په‌یوه‌ندی گرتنی بێ چپران له‌گه‌لیاندا.

مادہ ۲۳۵): ھۆشیارکردنہوہ و پاراستنی لاوان له مه ترسییه کانی ماده ھۆشبه ره کان و چاره سه رکردنی ئەوانه یان که پپی ئالووده بوون، له پپی چاوخشاندهوه بهو یاسایانه دا، که ئەم بواره ریک ده خه ن و سزای یاسایی توند به رامبه ر بازرگانان و ئەوانه بکری که بلاوی ده که نه وه.

مادہ ۲۳۶): کردنه وهی هه رچی زیاتری بنکه کانی پۆشنییری، خۆشگوزهراندن، وه رزش و هونه ر بۆ گه شه پیدانی توانای فیکری و جهسته یی و داهینانی لاوان.

مادہ ۲۳۷): چه سپاندنی کولتوری کارکردن وه کو به هایه کی بالای کۆمه لایه تی له ناو کۆمه لدا و پیروزی و بایه خی ئەم به هایه له بینا کردنی که سایه تی لاواندا دووپات بکریته وه.

مادہ ۲۳۸): پشتگیریکردنی یه کیتی لاوانی دیموکراتی کوردستان و هاندانی چالاکییه کانی، که پیگه ی لاوان له ناو کۆمه لدا پته و ده کات.

چواره م: وه رزش

ئه مرۆ وه رزش پانتاییه کی یه کجار فراوانی له سه رانسه ری جیهان گرتووه و هه موو چین و توپزه کانی کۆمه ل ده گریته وه و تاییه ت نییه به ره گه ز و ته مه نی دیاریکراو. له م بواره دا پارٹی کار ده کات بۆ:

مادہ ۲۳۹): به رپا کردنی به ها کانی بزاقی وه رزش و په پره و کردنی له ناو کۆمه لدا له هه موو بواره کانی ژياندا به بئ جیاوازی ره گه ز و ته مه ن و ئاین.

مادہ ۲۴۰): هه ولدان بۆ بلاو کردنه وهی کولتور و پۆشنییری وه رزشکردن له کۆمه لی کوردستاندا، له پروانگه ی وه رزش بۆ هه مووانه، به مه به ستی بنیاتانی کۆمه لگه یه کی بیرساخ و له شساخ.

مادہ ۲۴۱): بۆ ئه وهی وه رزش بیته بالیۆزی گه لی کوردستان له جیهاندا، پیویسته کار بکریت بۆ پیگه یاندنی کادیری وه رزشی و بنیاتانی ژیرخانی وه رزشی و ریزگرتن و پشتگیری مادی و مانه وی له ده سته که وته وه رزشیه کاندا.

مادہ ۲۴۲): هه ولدان بۆ شکاندنی ئاسته نگی کۆمه لایه تی له به رده م هاتنی ئافره ت بۆ ناو بزاقی وه رزشی.

مادہ ۲۴۳): بایه خدان به وه رزشی خاوه ن پیداویسییه تاییه تیه کان.

مادہ ۲۴۴): پشتگیریکردن و هاندانی هه لبژارده وه رزشیه نیشتیمانیه کوردستانییه کان له پیناوی به رزکردنه وهی ئالا و ناوی کوردستان له میهره جانه وه رزشیه جیهانییه کاندا.

به شی بیست و سییه م: له بواری کاروباری پیکخواه کانی کومه لگه می مه ده نییدا

پیکخواه جه ماوه ری و پیشه بییه کان : یه کیتی، سه ندیکا، کومه له، پیکخوا، بنکه، سه نته ر و یانه کان تاد، پوئی میژوویان له خه باتی گه له که مان و بزاقه رزگاریخوازه که ی و له دا کو کیکردن له ماف و به رژه وه ندی ته ندامه کانیا و پته و کردنی بنه ما دیموکراسییه کانداهه بووه و هه یه. له پروابوونی پارتي به م پو له گرنگه می ته م پیکخواوانه و پیکخواه کانی تری کومه لگه می مه ده نی، کار ده کات بو کارا کردنی ته و پو له له ری ته م خالانه می خواره وه :

ماده می (۲۴۵): په پره و کردنی پره نسپی دیموکراسی له به پره بردنی پیکخواه کانی کومه لگه می مه ده نی و هه لپژاردنی سه رکردایه تییه کانیا.

ماده می (۲۴۶): پشتگیری کردنی ته و هه ولانه می بو یه کگرتنی یه کیتی و کومه له پیشه بییه کان له سه ر بناغه می یه ک پیکخواو بو یه ک که رتی پیشه می ده درین.

ماده می (۲۴۷): دروستکردن و پته و کردنی په یوه ندی نیوان پیکخواه کانی کومه لگه می مه ده نی و هاوکوفه کانیا له ناوه و ده ره وه می ولات، به له به رچاوگرتنی به رژه وه ندییه بالاکانی کوردستان.

ماده می (۲۴۸): هاوئا هه نگی له نیوان پیکخواه لیچکچووه کانداهه بو جیه جیکردنی ته رکه کانیا.

ماده می (۲۴۹): پشتگیری کردنی به شداربوونی پیکخواه کانی کومه لگه می مه ده نی له کو نگره ناوخوی و هه ریمایه تی و نیوده وله تییه کانداهه.

ماده می (۲۵۰): به هیز کردنی هه ولی پیکخواه کانی کومه لگه می مه ده نی بو جیه جیکردنی ئامانجه پیشه بییه کان و قوولکردنه وه می ته زموونی دیموکراسی له هه ری می کوردستاندا.

ماده می (۲۵۱): به هیز کردنی پوئی پیکخواه کانی کومه لگه می مه ده نی وه کو ته لقه یه کی تری گه یه نه ر له نیوان حکومه ت و هاوولاتیاندا و ره خساندنی زه وینه می له بار بو کارا کردنی پولیان وه کو چاودیر به سه ر حکومه ته وه.

دەروازە ی چوارەم

قوربانیانی تاوانەکانی جینوساید و

تاوانەکانی دژی مرقایەتی

"شالۆهکانی ئەنفال و ڕاگواستن و کاولکردنی

گوندەکان و بۆردومان بە جەکی کیمیایی"

ئەگەر بە خێرای چاویک بە مێژووی هاوچەرخێ عێراقدا بخشین قەوارە ی ئەو وێرانکاری و دارمان و کاولکارییە دەبینن، کە لە هەموو بوارەکانی ژياندا ڕوویان داو. لە پێشەوهی هەمووشیان باری مافەکانی مرقای کورد، کە ئازار و نەهامەتی زۆری چەشتوو و ئەو زۆلمە ی لێی کراوە تەنیا لەو ئاستەدا نەماوەتەوه، بەلکو قوول بووەتەوه بۆ بوون و قەوارە و کۆلەکانی ئەم گەلە و دواجار هەموو ئەو زۆلمە لە شالۆهکانی بۆردومانی کیمیایی و کۆشتارگەلەکانی ئەنفال و شالۆهکانی ئازاردان و ڕاگۆیزان و عەرەباندن و تواندەوهی نەتەوهیی و جۆرەها تاوانی تر، کە هەموویان دەچنە خانە ی کۆمەلکۆژی و جینوسایدەوه. هەر لە لەناوبردنی بە کۆمەلێ جەستەییەوه تا دەگات بە لەناوبردنی کۆلتوری، بە ئاراستە ی جیبە جیکردنی سیاسەتی لەناوبردنی یە کجاریی گەلی کورد و دەرکێشانی ڕەگ و ڕیشە ی لە خاکی ولاتە کە ی. هەموو ئەمانە وایان کردوو پارتی ماندوونەناسانە کار بکات بۆ :

بەشی یە کەم: مافەکانی قوربانیان و خێزانەکانیان

مادە ی (٢٥٢):

پێکخستنی هەلمەتیی نیشتمانی و جیهانی بۆ ئاشکراکردنی چارەنووسی دەیان هەزار لە ڕۆلەکانی گەلە کەمان لە بارزانییەکان و فەیلییەکان و قوربانیانی شالۆه بەدناوەکانی ئەنفال لە گەرمیان و تیکرای ناوچەکانی تر و زیندانییە سیاسیەکان و بێسەرو شوێنان، کە تا ئێستا کەس نازانی چارەنووسیان چیبە و قەرەبوکردنەوهی ئەو قوربانیانە و خانەوادەکانیان بەرامبەر ئەو زیانە مادی و مانەویانە ی لێیان کەوتوو، لەلایەن دەولەتی عێراقی فیدرالەوه.

مادە ی (٢٥٣): بەرپرسانیی (گێڕانەوه و قەرەبوکردنەوه، ڕازیکردن) بکەوێتە ئەستۆی دەولەتی عێراقی فیدرال لە پای ئەو زیانانە ی بەهۆی تاوانەکانی جینوساید و تاوانەکانی دژی مرقایەتیەوه لەسەر دەستی حکومەتە زالمەکانی عێراق بە ڕۆلەکانی گەلە کەمان کەوتوون.

مادە ی (٢٥٤): گەرانهوهی هەموو راگۆیزراوان و دەرکراوان بۆ ناوچە ڕەسەنەکانی خۆیان و

به پرسياره تي قهره بوکردنه وهی ئه و زیانانه ی پټیان که وتوو و سه رله نوڤی بینا کردنه وهی گوند و گه رهك و خانوبه ره کانیا ن بکه و یتنه ته ستوی حکومه تی فیدرال.

ماده ی (۲۵۵): هه موو هه ولتیک بدریت بو گه پاندنه وهی کورده فهیلیه پراگوپزراوه کان و پیدانه وهی سامانی گواستراوه و نه گواستراوه بو یان و قهره بوکردنه وهی هه موو ئه و زیانانه ی پټیان که وتوو له لایه ن ده ولته تی عیراقی فیدرال و لابردنی سه رجه م ئه و کوسپ و ته گه رانه ی ده خریتنه به رده م گه پاندنه وهی په گه زنامه ی عیراقی بو یان.

ماده ی (۲۵۶): پراگرتنی هه موو ئه و هه ولانه ی بو سپینه وهی ناسنامه ی نه ته وهی کوردیه تی ئیزدییه کان ده درین و لابردنی ئاسه واری هه موو ئه و کاروکرده وه په گه زپه رستانه ی له م پرووه ده رحه قییا ن کراوه و قهره بوکردنه وه یان له پای ئه و زیانه مادی و مانه وه یانه ی پټیان که وتوو، له لایه ن ده ولته تی عیراقی فیدرال هه و.

ماده ی (۲۵۷): پراگرتنی چه وسانه وه و زولم و پراگواستن و زه وتکردنی مولکی کوردی شه بهك، به و پټیه ی، که ئه وانه کاروکرده وهی په گه زپه رستانه و ئامانجییا ن گوپرینی واقیعی دیموگرافی ناوچه کانیا نه و ده بیته ده ولته تی عیراقی فیدرال پابه ند بکری به قهره بوکردنه وه یان به رامبه ر ئه و زیانه مادی و مانه وه یانه ی لټیا ن که وتوو.

ماده ی (۲۵۸): هه ول بدریت بو پیدانی په گه زنامه ی عیراقی بو ئه و کوردانه ی نیشته جیی عیراقن، وه کو ئومه رییا ن و گو یان و هی تر.

ماده ی (۲۵۹): گه پانه وهی ئه و پؤلانه ی گه له که مان که له پاش ریکه وتتنامه نه گریسه که ی جه زائیری ۱۹۷۵ له ئیران بوونه په ناهه نده، ئه وانه شییا ن که له هه شتاکانی سه ده ی رابردودا له تورکیا و ولاتانی تر بوونه په نابهر. قهره بوکردنه وهی مادی و مانه وییا ن له لایه ن ده ولته تی عیراقی فیدرال به رامبه ر ئه و زیانانه ی به دریتایی ئه و سالانه لټیا ن که وتوو.

ماده ی (۲۶۰): به رزپراگرتنی یادی واپه رینی مه زنی ئاداری ۱۹۹۱، هه ولدان بو قهره بوکردنه وهی زیان لیکه وتووانی قوربانیا نی راپه رین و کوپه وی ملیونی گه له که مان له روی مادی و مانه وییه وه له لایه ن ده ولته تی عیراقی فیدرال هه و.

ماده ی (۲۶۱): به رزپراگرتنی پؤللی دلیرانه و سه ربه رزانه ی زیندانییه سیاسییه کان و قهره بوکردنه وهی زیانه مادی و مانه وییه کان و دابینکردنی بژیوی شایسته بو یان.

به شی دووه م: سه باره ت به یاسادانا ن

مادهی (٢٦٢): ئەنجومه‌نی نوێنه‌رانی عێراق یاسایه‌ك ده‌ربكات كۆمه‌لكوژییه‌كان به‌ تاوان بناسیڤتی و سزای توند بۆ ئەو كه‌سانه‌ دابنیت، كه‌ پیشیلکاری قورسی بره‌گه‌كانی رێكه‌وتنامه‌ نێوده‌وه‌له‌تییه‌كانی قه‌ده‌غه‌کردنی تاوانی جینوساید و سزادانی ئەنجامده‌رانی ده‌که‌ن. وه‌كو جیه‌جیکردنیتکی ئەو پابه‌ندبوونه‌ی له‌ ماده‌ی (٥)ی رێكه‌وتنامه‌ که‌دا هه‌یه‌ و هه‌موو ئەو ده‌وه‌له‌تانه‌ی لایه‌ن له‌و رێكه‌وتنامه‌یه‌دا پابه‌ند ده‌کات به‌وه‌وه‌، كه‌ ده‌بیت یاسای پێویست بۆ سزادانی ئەو كه‌سانه‌ ده‌ربكات، كه‌ ئەو پیشیلکاریانه‌ ده‌که‌ن.

ماده‌ی (٢٦٣): ئەنجومه‌نی نوێنه‌رانی عێراق یاسایه‌ك ده‌ربكات مافی قوربانیا‌نی جینۆساید و تاوانه‌کانی دژی مرۆفایه‌تی مسو‌گه‌ر بکات به‌ جو‌ریک یاساکه‌ ئەو مافانه‌ی خواره‌وه‌ بۆ قوربانیان و خانه‌واده‌کانیان ده‌سته‌به‌ر بکات :

- مافه‌کانیا‌ن بگێردرێته‌وه‌.

- قه‌ره‌بوی مادی و مانه‌وی بکریڤه‌وه‌.

- راهیڤان (دابینکردنی چاودێری پزیشکی به‌ چاره‌سه‌رکردنی نوژداری جه‌سته‌یی و ده‌روونیشه‌وه‌).

- رازیبوون (ره‌دی ئیعتیباری قوربانیان و دانپێدانانی ئاشکرا به‌و ئازار و زولمه‌ی لێیان کراوه‌).

ماده‌ی (٢٦٤): ئەنجومه‌نی نوێنه‌رانی عێراق یاسایه‌ك ده‌ربكات كه‌ به‌ره‌مه‌پێانی به‌کارهێنانی عه‌مبارکردنی چه‌کی کیمیاوی و بایۆلۆجی و هه‌موو جو‌ره‌کانی چه‌کی قه‌ده‌غه‌کراو له‌سه‌ر ئاستی نێوده‌وه‌له‌تی حه‌رام بکات و به‌ توندی سزای ئەوانه‌ بدات كه‌ ئەم یاسایه‌ پیشیل ده‌که‌ن.

ماده‌ی (٢٦٥): ئەنجومه‌نی نوێنه‌رانی عێراق یاسایه‌ك ده‌ربكات نكو‌لی لێکردن له‌و کاروکرده‌وه‌ تاوانکاریانه‌ی (کۆمه‌لكوژی، تاوانه‌کانی دژی مرۆفایه‌تی، تاوانه‌کانی جه‌نگ) كه‌ له‌سه‌ر ده‌ستی ده‌سه‌لاتی زولم و زور ده‌رحه‌ق به‌ گشت گه‌لی عێراق و به‌ تایبه‌تیش دژی گه‌لی هه‌ریمی کوردستان کراون به‌ تاوان له‌قه‌له‌م بدات.

به‌شی سییه‌م: سه‌باره‌ت به‌ مه‌سه‌له‌ گه‌لێکی تر له‌سه‌ر ئاستی نێوده‌وه‌له‌تی و ناوخۆیی

ماده‌ی (٢٦٦): عێراق بچێته‌ پزیزی سیستمی سه‌ره‌کی دادگه‌ی تاوانی نێوده‌وه‌له‌تییه‌وه‌ (سیستمی رۆما) له‌پێناوی رپوونه‌دانه‌وه‌ی تاوانی نێوده‌وه‌له‌تی به‌رامبه‌ر به‌ گه‌لی

عێراق و به تایبەتیش دەرحەق گەلی ھەریمی کوردستان.

مادە ٢٦٧: پشەتگیریکردنی ئەو ھەولە نیشتیمانی و نێودەولەتییانەی لە ئارادان بۆ کردنەوێ سەنتەری لێکۆڵینەوێ تایبەت بە بۆردومانی کیمیایی و ئاسەوارەکانی بەسەر گوند و شارەکانی کوردستانەو.

مادە ٢٦٨: دروستکردنی بنکە نیشتیمانی و موزەخانە نێودەولەتی تایبەت بە نووسینەوێ و دیکۆمەنتکردنی ئەو بەلگانە دەیسەلمین تاوانی نێودەولەتی دەرحەق پۆلەکانی گەلی کوردستان ئەنجام دراو.

مادە ٢٦٩: دانانی پۆژی (١٦)ی ئادار (پۆژی ھەلەبجە) بە پۆژیکی جیھانی بۆ ھەرامکردنی بەکارھێنانی چەکی کیمیایی.

مادە ٢٧٠: پراوەدونانی یاسایی و دادووەری ھەموو بەرپرسان، حکومەتەکان، کۆمپانیا و کەسەکان کە نەخشەیان بۆ تاوانە نێودەولەتیەکان لە دژی گەلەکەمان کیشاوە، یان بەشدارییان تێدا کردووە، یان ھانیان داو، یان جێبەجێیان کردوون.

مادە ٢٧١: بە ھەموو شیوە و توانایەکی ھەولێ جیدی و بەردەوام بدرویت تاوێ کو کۆمەلگە نێودەولەتی بڕوا بەینێ و دان بنێ بە جینۆسایدکردنی گەلی کورد و دلنیایی بدات و جەخت بکاتەوێ کە جاریکی تر ئەو تاوانانە بەرامبەر بە کورد ناکرێنەو.

په پرهوی ناوڤۆ

به شی یه که م

چه ند پیناسه یه کی بنه رته تی

مادهی (۱): پیناسه ی پارتی له رویی ریکخواه ییه وه

پارتی دیموکراتی کوردستان پارتیکی دیموکراتی نیشتمانییه، له یه کگرتنی ئاره زوومه ندانه ی ئه و تیکۆشه ره دیموکراتخوازانه پیک هاتووه، که هاوئامانجی و هاوبروایی به په پره و و پرۆگرامی پارتی کۆی کردوونه ته وه و له ریزه کانی پیشه وه ی جه ماوه ردا بو به دیه پینانی ستراتیجیایی پارتی خه بات ده که ن، ئه وه ییش به پپی نه خشه و پلانیککی واقیعیبانه، که له مێژووی نه ته وه ی کورد و ئه زموونه کانی بزاقه رزگار یخوازه که ی و که له پووری نیشتمانی و خه باتکارانه ی بارزانی نه مره وه سه رچاوه ده گرتی و سوودیش له ئه زموونی گه لان ده بینیت، به جوړیک که له گه ل واقیعی هه ری می کوردستان و هیوا و ئاواته کانی گه له که یدا بگونجی.

مادهی (۲): ناوی پارتی و کورتکراوه که ی ناو:

به زمانی کوردی پارتی دیموکراتی کوردستان (پ.د.ک)

به رینووسی لاتینی: Partiya demokrata kurdestanê - P.D.K

به زمانی ئینگلیزی: Kurdistan democratic party - K.D.P

به زمانی عه ره بی: الحزب الدیموقراطی الکردستانی (ح . د . ک)

مادهی (۳): دروشم و هیما ی پارتی

ماده ۴): ئالای پارتي

پهنگی زهرده، له ناوه پراستدا و له نیو بازنه یه کی سووردا کورتکراوه ی ناوی پارتي (pdk) نووسراوه.

ماده ۵): زمانحالی پارتي

پینگ دیت له دوو پوژنامه ی ناوه نندی : (خه بات) به زمانی کوردی و (التآخي) به زمانی عه ره بی، ههروه ها مالپه ری ته لیکترونی تایهت به خو ده بیت.

به شی دووهم

پره نسپه ری کخراویه کانی پارتي

ماده ۶): پارتي له سه ر ئه م پره نسپه ری کخراوه ی بیانه ی خواره وه دامه زراوه:

۱. په پره وکردنی پره نسپه ده نگدانی نهینی بو هه لېژاردنی لیژنه کانی پارتي.
۲. ئورگانه کانی خواره وه بو بریار و پینوینییه کانی ئورگانه کانی سه ره وه گوپرایه ل ده بن، که مینه بریاره کانی زورینه قبوول و جیبه جن ده کات به لام مافی پاده ربیرین و سه رنجدانی هه یه و له کو نووسدا تو مار ده کری.
۳. ئه و بریارانه ی له ده سه لاتی ئورگان و لیژنه و ری کخراوه کاندان، تاکه که س بو ی نییه بریاریان له باره وه بدات، به لام ده بی پره نسپه به رپر سیاری تاکه که سیش پیشیل نه کریت.
۴. په پره وکردنی پره نسپه پراویژ و راگو پینه وه له نیو ئورگانه کانی پارتي دا.
۵. په خنه و په خنه له خوگرتن له نیو ئورگانه کانی پارتي دا په پره و ده کری نه ک له ده ره وه، ههروه ها ده بیت دوور بیت له تانه و ته شه ر و خراپگو یی.
۶. پابه ندبوون به پره نسپه یه کسانیه ده رفه ت.

به شی سییه م

هاتنه نیو پارتي

ماده ۷): پالوتن

یه که م: ریوشوین و مه رجه کانی پالوتن بو هاتنه نیو ریزه کانی پارتيه وه پالیوراو ده بی ئه م مه رجانیه تیدا بن:

۱. پروای به پره‌نسیپه گشتییه‌کانی پارٹی هه‌بی و ته‌مه‌نی له شازده سال که‌متر نه‌بی.
۲. ناوبانگی پاک و ره‌فتاری شیوا بیت.
۳. فۆرمی تاییه‌ت به هاتنه نیو ریزه‌کانی پارٹییه‌وه پر بکاته‌وه.
۴. فۆرمه پرکراوه‌که له‌رپی بنکه‌ی ری‌کخسته‌وه به راسپارده‌وه بو لیژنه‌ی ری‌کخراو به‌رز ده‌کریته‌وه، بو ئه‌وه‌ی بریاری له‌سه‌ر بدریت.
۵. ئه‌گه‌ر داواکه ره‌ت کرایه‌وه، داواکار ده‌توانی لای لیژنه‌ی ناوچه‌ناره‌زایی ده‌ربهری و دوا بریاریش له‌م باره‌یه‌وه بو لیژنه‌ی ناوچه‌یه.
۶. ئه‌گه‌ر داواکه‌ی په‌سه‌ند کرا، له‌یه‌کێک له‌بنکه‌کانی تاییه‌ت به‌پالیئوراواندا ری‌ک ده‌خریت و هه‌موو ئه‌و مافانه‌ی ده‌بیت، که‌به‌پیتی ئه‌م په‌یره‌وه ئه‌ندامان هه‌یانه، جگه‌ له‌ مافی خو‌پالوتن بو به‌رپرسیارییه‌ حزبییه‌کان و به‌شداریکردن له‌ده‌نگدانی ناوخوی.
۷. به‌شدار ده‌بیت له‌خولی ئاماده‌کردنی ئه‌ندامان.

دووهم: ئه‌رك و مافه‌کانی پالیئوراو

ئه‌لف - ئه‌ركه‌کان:

۱. ده‌بی به‌به‌رده‌وامی به‌شداریی کۆبوونه‌وه‌کان بکات.
۲. ده‌بی له‌پرۆگرام و په‌یره‌وی ناوخۆ و میژووی خه‌باتی پارٹی تی بگات.
۳. ده‌بی نه‌پینییه‌کانی پارٹی بپاریزی.
۴. ده‌بی ئابوونه‌ی مانگانه‌ بدات.
۵. ده‌بی به‌شداریی له‌چالاکییه‌کانی پارٹی و کۆر و کۆبوونه‌وه‌ گشتییه‌کاندا بکات، که‌له‌جیی نیشته‌جیبوون و شوینی کارکردنیدا ده‌به‌سترن.
۶. ده‌بی ئه‌ده‌بیاتی پارٹی بخوینیته‌وه.

ب - مافه‌کان:

۱. مافی راده‌برین و تییینی و پيشنیاز و پرسیارکردنی هه‌یه.
۲. مافی به‌شداربوونی له‌خوله‌کانی ئاماده‌سازی و مه‌شقی تاییه‌ت به‌پالیئوراوان هه‌یه.

ماده‌ی (۸): ئه‌ندامیتی

یه‌که‌م: مه‌رجه‌کانی ئه‌ندامیتی

۱. به لايه نى كه مه وه ده بى شه ش مانگ پالټوراو بوويت.
۲. پيداويستيه كاني ماوهى پالټوراوه تى سه ركه وتوانه ته واو كرديت.
۳. ته مه نى له هه ژده سال كه متر نه بيت.
۴. ده بى له يه كيك له بنكه ياخود ليژنه كاني پارتيدا خوى ريك خستيت.
۵. ده بى به به رده وامي تابوونه بدات.
۶. به تاوانه كاني كوكوژى و دژ به مروفايه تى تاوانبار نه كرا بيت.
۷. نابى به كريكيراو يان سيخور يان نه ندامى ريكخراويكى تيكدهر بيت.

دووه م : ئه رك و مافه كاني

ئه لف - ئه ركه كان:

۱. كار ده كات بو به ديھينانى پروگرامى پارتي و به جيھينانى برياره كاني به پيى په پيره وى ناوخو.
۲. ده بى پابه ندى ديسپليني پارتيايه تى بيت و پاريزگارى له يه كيتى فيكرى و ريكخراوه ييى پارتي بكات و پاريزه رى نه پييه كاني بيت.
۳. كار بو به رزكردنه وهى ئاستى روشنيرى و سياسى خوى بكات تا بتوانى رولى پيشه نگانه ي خوى له هوشياركردنه وه و پيشخستنى كومله دا بينيت.
۴. ده بى په يوه ندييه كاني له گه ل جه ماوه ر توندوتول بيت و ريزى به ها و باوه رپه كاني تيكراى چين و تويزه كاني كومله ل بگريت و ده بى داكوكيكارانه سياسه تى پارتي له باره ي دوزه جوراوجوره كانه وه بو خه لك روون بكاته وه و هاوكات گرفته كاني خه لكيش به پارتي بگه يه تيت بو چاره سه ركرديان.
۵. ده بى بايه خيكي تاييه ت به لايه نگران و دوستانى پارتي بدات و په يوه ندييان له گه ل پته و بكات هانبيان بدات تا بينه ريزى پارتيه وه.
۶. هه ر كات شويني نيسته جييون ياخود كاره كه ي گورا ده بى پارتي ئاگادار بكاته وه.

ب - مافه كان: ئه ندام ئه م مافانه ي خواره وه هه يه :

۱. راده ربرين و تيبينيدان و پيشنيازكردن له باره ي سياسه تى پارتيه وه له چوارچيوه ي ريكخستنه كانيدا.
۲. خوपालوتن و هه لباردن له هه موو ئورگانه كاني پارتيدا به پيى په پيره وى ناوخو.
۳. داواكردى هاوكارى له پارتي له كاتى پيويستدا و وه رگرتنى يارمه تى له كاتى زيانليكه وتنى مادى يان مانه وى به هوى خه باتى پارتيايه تيه وه.

۴. دەربرینی نارهزایه تی له بهردهم لایه نی بهررتز له کاتی توشبوونی بههر سزایه کی حزبی.

۵. بۆ ههیه دهست له پارٹی بکیشیتتهوه.

مادهی (۹): کادیر

یه کهم: پیناسه ی کادیر

کادیر ئه و ئه ندامه کارا و هه لئسوراوه یه که توانا و چالاکییه کانی خو بۆ خزمه تی پارٹی ته رخان ده کات، بهرپرسیاری و ئه رکه کانی شی به پیی سیستمیکی تایبه ت له لایه ن ئه نجومه نی سه رکر دایه تیه وه پئ ده سپێردریت.

دووهم: مه رجه کانی:

۱. ده بی ماوه ی ئه ندامی تی له پارتی دا له پینچ سال که متر نه بی ت.

۲. ده بی دهرچووی یه ک له خوله کانی ئاموژگا، یان ئه کادیمیایی حزبی بی ت، یا به لایه نی که مه وه ئه ندامی کارگێری یه کی ک له لیژنه ریکخسته کان بی ت.

۳. ده بی له ئه ندامه دیار و نمونه ییه کان بی ت له پرووی فیکری و رهفتار و پیاده کارییه وه.

۴. ده بی توانا و چالاکییه کانی له یه کی ک له ریکخراو و ئورگانه کانی پارتی دا ته رخان بکات.

سێیه م: ماف و ئه رکه کانی

۱. مووچه یه کی ده بی ت، که بگونجیت له گه ل خزمه ت و پله و پایه و ئه رکه کانی دا،

ئهمه ش له لایه ن ئه نجومه نی سه رکر دایه تیه وه به پیی سیستمی ک ریک ده خریت.

۲. له کاتی په ککه وته یی و پیربووندا پارٹی لای لی ده کاته وه، ههروه ها ئاوړ له میراتگره شه رعییه کانی، یا ئه وان ه ی به خیوی کردوون ده داته وه.

۳. ده بی هوشیار بی ت و له پرووداوه کانی ده وروبه رو و کومه لگه که ی به ئاگا بی ت و هه میسه رۆشنبیری و توانسته مروییه کانی خوی گه شه پی بدات.

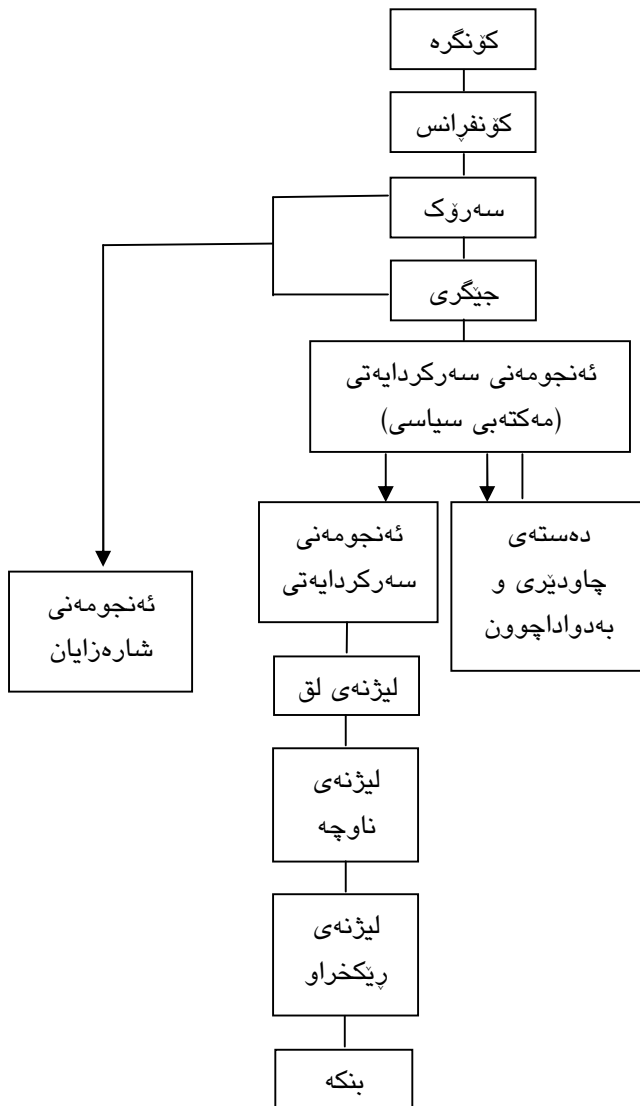
۴. ده بی ئه لقه ی په یوه ندی نیوان پارٹی و جه ماوه ر بی ت له و ناوچه یه ی کاری تی دا ده کات، یان له سنووری بهرپرسیارییه حزبیه که ی دا.

۵. هه ر ماف و ئه رکیکی تر، که له په یروه ی تایبه ت به کادیراندا هاتووه.

به شي چوارهم

پيکھاته ي ريکخراوه يي پارتي

بنيات و پيکھاته ي پارتي له خواره وه بو سهره وه بهم جوړه ده بيت : بنکه، ليژنه ي ريکخراو، ليژنه ي ناوچه، ليژنه ي لق، نه نجومه ني سهرکردايه تي پاريزگا، نه نجومه ني سهرکردايه تي، جيگري سهروک، سهروک، کونفرانس و کونگره. وه ک چون له م هيلکار ييه ي خواره وه دا ديار ي کراوه نه م پيکھاته يه به پي پي پره نسپه ريکخراوه ييه کاني ماده ي شه شه مي نه م په يره وه دار يژراوه.

رېځخستنه کانی پارتي: ئه رڪ و دهسه لاته کانيان

مادهی (۱۰): بنکه

یه کهم: پیناسه ی بنکه

ناوه که ی بنچینه ی رېځخستنه کانی پارتيه له پانتايه کی جوگرافی یان پیشه ی دیاریکراودا، بنکه ی جهماوه ری پارتيه و سه رچاوه ی شه رعیه ت و دهسه لاته کانیه تی.

دووهم: پیکهاته ی بنکه

بنکه پیک دیت له (۱۰ تا ۱۰۰) ئه ندام له ناوچه یه کی جوگرافی یی (گه ره ک یاخو گوند) یان پیشه یی دیاریکراودا، به رپرس و هه ردوو چیگره که ی له لایه ن ئه ندامانه وه هه لده بژیردرین و له لایه ن لیژنه ی رېځخراوه وه په سه ند ده کرین. به رپرسیاری له بنکه دا هاوکارانه ده بیئت.

سییه م: ئه رکه کانی بنکه

۱. به پیی رینوینه کانی پارتي کار بو به دیهینانی ئامانج و پره نسپه کانی پارتي ده کات.
۲. به رزکردنه وه ی ئاستی هویشاری ئه ندامان به شیوه یه کی به رده وام و ئاشناکردنیان به ئه ده بیاتی پارتي و رۆشنیبرکردنیان.
۳. به لایه نی که مه وه مانگی جاریک به سه روکایه تی به رپرسی بنکه یان چیگره که ی کۆده بیته وه و ده شتوانی و به پیی پیویست کۆبوونه وه ی ناآسایي به ئه ندامه کانی بکات.
۴. ئه رکی پارتيه تی به سه ر ئه نداماندا دابه ش ده کات، و چاودیری چۆنیه تی جیه چیکردنیان ده کات.
۵. جهماوه ر به لای پارتيیدا راده کیشی و داوکیکاران به بیروباوه په کانی پارتيان بو پروون ده کاته وه و ئه ده بیاتی پارتي به ناویاندا بلاو ده کاته وه.
۶. داواکاری و راوبوچوون و گرفت و تیبینییه کانی هاوولاتیان به پیشنیازه وه بو ئورگانه بالاکانی پارتي به رز ده کاته وه.
۷. ئورگانه بالاکانی پارتي له کیشه و پروداوه کانی سنووری چالاکي خوی ئاگادار ده کاته وه.
۸. ئابوونه ی ئه ندامان کۆ ده کاته وه.
۹. بنکه کانی پالیوراوان پیک ده هیئت و سه ره رشتییان ده کات و پالیوراوان به بیروباوه ری پارتيه تی رۆشنیبر ده کات.
۱۰. کۆنووسی کۆبوونه وه کان و راپورتی چالاکیه کان و ئابوونه ی مانگانه بو لیژنه ی رېځخراو به رز ده کاته وه.

چوارهم: دهسه لاته كاني بنكه

۱. فۆرپه كاني پالوتن بو هاتنه ناو ريزي پارتي ده بيني و راي له سهر ده دات و بو ئورگانه بالا كانيان بهرز ده كاته وه.
۲. راسپارده ي به خشيني مافي نه نداميتي به و پاليوراوانه ي مه رجه كانيان تيدا به بو ئورگانه بالا كان بهرز ده كاته وه.
۳. له سنوره جوگرافي يان پيشه بيه كه ي خويدا بنكه ي پاليوراوان دروست ده كات.
۴. سهرنجي نه و پاليوراوانه راده كيشي كه نه ركه كانيان جيه جئ ناكه ن.
۵. راسپارده بو ليژنه ي ريكخراو بهرز ده كاته وه بو ريژليني نه نداماني نمونه يي.
۶. راسپارده بو ليژنه ي ريكخراو بهرز ده كاته وه بو سزاداني نه ندام له و بارانه ي سزادان پيويست بيت.
۷. داواكاري و نامه كاني نه ندام و پاليوراوان ده بيني و بو ليژنه ي ريكخراويان بهرز ده كاته وه.

ماده ي (۱۱): ليژنه ي ريكخراو

يه كه م: پيناسه ي ليژنه ي ريكخراو

يه كه يه كي ريكخراوه يي پارتيه، سهرپه رشتي (۱۰ تا ۲۰) بنكه ده كات له ناوچه يه كي جوگرافيايي يان پيشه يي دياريكراودا، به جوړيگ ژماره ي نه ندامه كاني له (۱۵۰) نه ندام كه متر نه بي و له (۱۰۰۰) نه ندام زياتر نه بي.

دووه م: پيكهاته ي ليژنه ي ريكخراو

پيك ديټ له دهسته ي كارگير و بهرپرسان ي بنكه كاني سهر به ريكخراوه كه، سي نه ندامي خوټه رخانكردوو يان نيمچه خوټه رخانكردوو له گه ل دوو نه ندامي يه ده ك. له نيو بهرپرس و جيگراني بنكه كاندا به سهرپه رشتي ليژنه ي هه لبردارني پسپور بو دهسته ي كارگيري هه لده بزي و دهسته ي كارگيري هه لبردارو له يه كه مين كو بوونه وه ياندا بهرپرس ي ريكخراوه كه هه لده بزي، نه نداماني پيشووي دهسته ي كارگيري بويان هه يه له بازنه ي هه لبردارني خوياندا دووباره خويان پاليونه وه.

سيه م: نه ركه كاني ليژنه ي ريكخراو

سهركردايه تي و رينويني بنكه كاني سهر به ريكخراو ده كات و چالاكويه كانيان هه لده سه نگيني:

۱. چالاكويه جه ماوه ريبه كاني سنووري جوگرافيايه كه ي خوي ريگ ده خات.

۲. ئەو ئەركانه جېبه جى دەكات كە لىژنەى ناوچە پى دەسپىرېت.
۳. بەلايەنى كەمەو مانگانە يەك كۆبوونەوہى ئاسايى دەكات، بەرپرسى رېكخراو دەتوانى لە كاتى پىويستدا كۆبوونەوہى نااسايى بە ئەندامانى لىژنە بكات.
۴. كۆنووسى كۆبوونەوہى كان و راپۆرتى چالاكايە كان و ئابوونەى مانگانە بو لىژنەى ناوچە بەرز دەكاتەوہ.
۵. پىويستە بە خىرايى لىژنەى ناوچە لە رووداو و كىشەكانى سنوورەكەى ئاگادار بكاتەوہ و راي خوۆ لە بارەيانەوہى بدات و پىشنيازى پىويستيش بو چارەسەركردنيان بخاتە روو.
۶. لە سنوورە جوگرافيايى و پىشەبىيەكەى خویدا هاوكارى و هاوئاھەنگى لەگەل رېكخراوہى كانى كۆمەلگەى مەدەنىدا دەكات.
۷. بە نووسراو وەلامى راپۆرتى بنكەكانى دەداتەوہ.
۸. تۆمارەكانى رېكخستن و دارايى و ئەرشيفى كارگىرپى رېك دەخات.
۹. تۆمارى ئامار رېك دەخات و بەلايەنى كەمەوہ سى مانگ جارېك نوپى دەكاتەوہ.

چوارەم: دەسەلاتەكانى لىژنەى رېكخراو

۱. راي خوۆ لەسەر داواكارىيەكانى ھاتنە نىو ريزى پارتى دەنووسى و بو لىژنەى ناوچەى بەرز دەكاتەوہ.
۲. بەپىيى سىستىمى دىسپليني پارتايەتى، كە لە بەشى ھەشتەمى ئەم پەيرەوہدا ھاتووہ، دەسەلاتى ھەيە سزاي ئەندامانى بدات.
۳. دەتوانى بنكەى نوپى لە سنوورە جوگرافيايى و پىشەبىيەكەى خویدا بەپىيى پىويست زىاد بكات.
۴. راسپاردە بو لىژنەى ناوچە بەرز دەكاتەوہ بو ريزلېتان لە كادىر و ئەندامە نمونەبىيەكان.
۵. نامە و نووسراوہى كانى بنكەكان دەبىنى و لىيان دەكۆلپتەوہ و ئەوہى بە پىويستى بزانتى بو لىژنەى ناوچەى بەرز دەكاتەوہ.

مادەى (۱۲): لىژنەى ناوچە

يەكەم: پىناسەى لىژنەى ناوچە

لىژنەيەكە نوپنەرايەتى پارتى دەكات و سەركردايەتى چالاكايەكانى دەكات لە ناوچەيەكى جوگرافيايى (قەزا و ناحيە) يان پىشەيى ديارىكراودا، كە ئەنجومەنى

سەرکردایەتی پارێزگا دیاری دەکات و (٤ تا ١٢) پێکخراو لەخۆ دەگرێت.

دووهم: پیکهاتهی لیژنەیی ناوچه

ئەلف - لیژنەیی ناوچه پێک دێت لە ئەندامانی دەستەیی کارگێر و بەرپرسیانی پێکخراوەکانی سەر بە ناوچه.

ب - (٥ تا ٧) ئەندامی خۆتەرخانکردوو یان نیمچه خۆتەرخانکردوو لەگەڵ دوو ئەندامی یەدەهه. لە نیو ئەندامانی دەستەیی کارگێر پێکخراوەکان بەسەرپەرشتی لیژنەیی هەلبژاردنی پێشۆر بۆ دەستەیی کارگێر هەڵدەبژێرێ و دەستەیی کارگێر هەلبژێردراو لە یەكەمین کۆبوونەوه یاندا بەرپرسی ناوچه هەڵدەبژێرن.

پ - ئەندامانی پێشوو دەستەیی لیژنە بۆیان هەیه لە بازەنی هەلبژاردنی خۆیاندا دووبارە خۆیان بپاڵێونەوه.

سێهەم: ئەركەکانی لیژنەیی ناوچه

١. سەرکردایەتی و پێشوی پێکخراوەکانی دەکات و چالاکیەکانیان هەڵدەسەنگێنێ.
٢. بەلایەنی کەمەوه مانگانە جارێک کۆ دەبێتەوه و ئەگەر پێویست بوو، بەرپرسی ناوچه بۆی هەیه کۆبوونەوهی نائاسایی بە ئەندامانی لیژنە بکات، یان لەسەر داوای دووی لە سەر سێی ئەندامانی لیژنە کۆ دەبێتەوه.
٣. بەلایەنی کەمەوه سێ مانگ جارێک کۆبوونەوهی فراوان بە دەستەیی کارگێر پێکخراوەکانی دەکات.
٤. بە نووسراو وەلامی راپۆرت و پرسیاری پێکخراوەکانی دەداتەوه.
٥. بەرنامەیی چالاکیە جەماوەرییەکانی لە سنووری ناوچه جۆگرافیاپه کەیدا دادەپێژێ.
٦. ئەو ئەركانە جێبەجێ دەکات کە لیژنەیی لقی پێی دەسپێرێت.
٧. کۆنووسی کۆبوونەوهکان و راپۆرتی چالاکیەکان و ئابوونەیی مانگانە بۆ لیژنەیی لقی بەرز دەکاتەوه.
٨. ئەوهەندەیی بکری بە خێرای لیژنەیی لقی لە پروودا و کیشەکانی ناوچه جۆگرافیاپه کەیی ئاگادار بکاتەوه و رای خۆی لە سەر دەدات و پێشنیازی پێویستیش بۆ چارهسەرکردنیان دەخاتە روو.
٩. هاوکاری و هاوئاھەنگی لەگەڵ پارتەکان و پێکخراوەکانی کۆمەلگەیی مەدەنییە لە ناوچه جۆگرافیاپه کەیدا دەکات.

۱۰. تۆماره كانی رېكخستن و دارایی و ئەرشیفی کارگېری رېك ده خات.
۱۱. خول بۆ پالئوراوان ده كاته وه و ئاماده یان ده كات بۆ ئەندامی پارتی.
۱۲. هەر ئه ركیكى تر كه له م په پیره وه دا هاتوو و جیبه جیكردنی پروگرامی پارتی ده یخوازی، یا له لایه ن لیژنه ی لقه وه پی ده سپېردیت.

چوارهم : ده سه لاته كانی لیژنه ی ناوچه

۱. داواکاری پالئوراوان بۆ هاتنه نیوریزی پارتی ده بینى و هه لیان ده سه نگینى.
۲. شه ره فی ئەندامی به پالئوراوه شایسته كان له رپوره سمیكى تایبه تدا ده به خشی.
۳. به راویژ له گه ل لیژنه ی لق و ته نیا له باره ی رووداو و كیشه كانی سنووری ناوچه جوگرافیا به كه ی خو به وه، بۆ هه یه به یان نامه ده ر بكات.
۴. به پیى سیستمی دیسپلینی پارتیا ته ی، كه له به شی هه شته می ئەم په پیره وه دا هاتوو، ده سه لاتى سزای ئەندامه كانی هه یه.
۵. راسپارده بۆ لیژنه ی لق به رز بکاته وه سه باره ت به زیاد کردن، یان به یه كه وه لكاندن ده توانی، یان هه لوه شانده وه ی رېكخراوه كان به پیى پیویست له سنووری ناوچه جوگرافیا به كه ی خویدا.
۶. ده توانی راسپارده بۆ لیژنه ی لق به رز بکاته وه له باره ی ریزلینان له ئەندامانی لیژنه ی ناوچه و رېكخراوه كان و كادیان و ئەندامانی نمونه ییه وه له سنووره كه ی خویدا.
۷. بینینی نووسراو و راپورتی رېكخراوه كان و لیکۆلینه وه و هه لسه نگاندنیان و به رزکردنه وه ی ئەوه ی به پیویستی ده زانیت بۆ لیژنه ی لق.
۸. بۆ هه یه لای ده سته ی چاودیری و به دوا داچوون، ناره زایی ده ربړی به رامبه ر به و سزایانه ی لق به سه ریدا ده سه پینى.

ماده ی (۱۳): لیژنه ی لق

یه كه م: پیناسه ی لیژنه ی لق

لیژنه یه كه نوینه رایه تی پارتی ده كات و سه رکرده تی چالاکیه كانی ده كات له ناوچه یه کی جوگرافیدا (قه زایه ك یا کۆمه له قه زایه ك) كه ئەنجومه نی سه رکرده تی دیاری ده كات. لیژنه ی ناوچه كانی سنووره كه ی ده گریتته خو ی.

دووهم: پیکهاته ی لیژنه ی لق

- هلف - پيک ديت له دهسته کارگير و بهرپرسانی لېژنه ناوچه کانی سنووره کای و بهرپرسيکی دهبيت که له لايه ن نه نجومه نی سهرکردايه تيبه وه دیاری ده کريت.
- ب - دهسته کارگيري لق له (٦ تا ٨) نه دنامی خوته رخانکردوو پيک ديت. که له نيوان دهسته کارگيري لېژنه ناوچه کانی سهر به لق هه لده بژيردريت به سهرپه رشتی لېژنه ی پسروري هه لېژاردنه کان بو ماوه يه ک، که نه نجومه نی سهرکردايه تی.
- پ - نه دنامانی پيشووی لېژنه ی لق بويان هه يه له بازنه ی هه لېژاردنی خویندا دووباره خوین پالپونه وه.
- ت - نه گهر به ههر هوکارپک چيگه ی نه دنامیک یا زیاتر له نه دنامیکی دهسته ی کارگير به تال بو، لېژنه ی لق به پيی پرگه ی (ب) ی سهره وه چيگه به تاله کان پر ده کاته وه.
- ج - نه دنامانی دهسته ی کارگير ده بنه بهرپرسی مه کته به کانی لق، که نه نجومه نی سهرکردايه تی دیاریان ده کات.

سپیه م : نه رکه کانی لېژنه ی لق

١. سهرکردايه تی چالاکیه کانی لېژنه ناوچه کان و مه کته به کانی سهر به لق ده کات.
٢. مانگانه کوپوونه وه ده کات به به شداری تیکرای نه دنامه کانی.
٣. به لايه نی که مه وه سی مانگ جارپک کوپوونه وه ی فراوان له گه ل دهسته ی کارگيري ده کات.
٤. به نووسراو وه لامی راپورته کان و لېژنه ناوچه کان و مه کته به کانی سهر به لق ده داته وه.
٥. کونووسی کوپوونه وه کان و راپورتي چالاکیه کان و ئابوونه ی مانگانه بو نه نجومه نی سهرکردايه تی پاريزگا به رز ده کاته وه.
٦. ليکولینه وه و پيشنیاز له باره ی پرس و رووداوه سیاسی و کومه لايه تی و ئابووريه کانی سنووره جوگرافيه که يه وه گه لاله ده کات بو پيشکه شکردنیان له کوپوونه وه کانی نه نجومه نی سهرکردايه تیدا.
٧. سياسه تيکی گشتی بو چالاکیه جه ماوه رييه کانی له سنووری ناوچه جوگرافيايه که يدا داده رپژي.
٨. نه و نه رکانه چي به جن ده کات که نه نجومه نی سهرکردايه تی پاريزگا پيی ده سپيريت.
٩. نه وه نده ی ده کري به خيرايبی نه نجومه نی سهرکردايه تی پاريزگا له رووداو و کيشه کانی ناوچه جوگرافيايه که ی ناگدار ده کاته وه و رای خو ی له باره يانه وه

- دهدات و پېشنیاز بۆ چارهسهرکردنیان دهخاته روو.
۱۰. هاوئاھهنگی و هاوکاری پتهوکردنی پهیوهندی لهگهڵ پارتھکان و رېکخراوهکانی کۆمهڵگه‌ی مه‌دهنی و نیوه‌نده رۆشنییری و کۆمه‌لایه‌تییه‌کانی ناوچه جوگرافییه‌که‌ی.
 ۱۱. رېکخستنی تۆماره‌کانی رېکخستن و دارایی و ئه‌رشیفی کارگېری.
 ۱۲. رېکخستنی خولی رۆشنییری بۆ ئەندامانی پارتی و سازدانی کۆر و ئەلقه‌ی دیراسی پسپۆر به شیوه‌یه‌کی به‌رده‌وام.
 ۱۳. به‌دواداچوونی ئاستی پابه‌ندی لێژنه ناوچه‌کان به په‌یره‌وی ناوڅو جیبه‌جیکردنی پرۆگرامی پارتی.

چواره‌م: ده‌سه‌لاته‌کانی لێژنه‌ی لق

۱. ده‌رکردنی به‌یاننامه له باره‌ی پرس و رووداوه‌کانی ناوچه جوگرافییه‌که‌ی خۆیه‌وه به راویژ له‌گه‌ڵ ئەنجومه‌نی سه‌رکردایه‌تی پارێزگا‌دا.
۲. پیا‌ده‌کردنی ده‌سه‌لاتی سازدانی ئەندامانی لق و لێژنه ناوچه و لێژنه رېکخراوه‌کان به‌پێی سیستمی دیسپلینی پارتایه‌تی که له به‌شی هه‌شته‌می ئەم په‌یره‌وه‌دا هاتووه.
۳. به‌رزکردنه‌وه‌ی راسپارده بۆ ئەنجومه‌نی سه‌رکردایه‌تی پارێزگا بۆ زیادکردن، یان به‌یه‌که‌وه‌لکاندن، یان هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی رېکخراو و لێژنه ناوچه‌کانی سنووری ناوچه جوگرافیاییه‌که‌ی خۆی به‌پێی پێویست.
۴. ریزلێنان له رېکخراو و لێژنه ناوچه و مه‌کته‌به‌کان و کادیر و ئەندامه‌ ئه‌مونه‌ییه‌کانی سنووره‌که‌ی خۆی.
۵. مامه‌له‌کردن له‌گه‌ڵ نووسراوی لێژنه ناوچه‌کان و مه‌کته‌به‌کان و به‌رزکردنه‌وه‌ی ئەوه‌ی به‌پێویستی ده‌زاتیت بۆ ئەنجومه‌نی سه‌رکردایه‌تی پارێزگا.
۶. به‌پێی پێویست و به‌ئاگاداریی ئەنجومه‌نی سه‌رکردایه‌تی پارێزگا، ده‌توانی جیگۆرکێ به‌کادیره‌کانی بکات له‌نیوان لێژنه ناوچه و مه‌کته‌به‌کانی سنووره‌که‌یدا.

ماده‌ی (۱۴): ئەنجومه‌نی سه‌رکردایه‌تی پارێزگا

یه‌که‌م:

- ئەنجومه‌نی سه‌رکردایه‌تی بۆی هه‌یه ئەنجومه‌نی سه‌رکردایه‌تی پارێزگا‌کان دا‌مه‌زرینیت.
- ئەنجومه‌نێکی سه‌رکردایه‌تییه، به‌رپرسه له تیکرای کاروباره‌کانی پارتایه‌تی له سنووری

پاريزگاگه يدا، نه نداميکي مه کته بي سياسي پارتي سه روکايه تي ده کات و نه نداميکي نه نجومه ني سه رکردايه تي ياريده ده ري ده بيت و بهرپرسانی لقه کانی سنووری پاريزگاگه ده گريته خوئی.

دووهم: پيکها ته ی نه نجومه ن

نه نجومه ن له م مه کته ب و ده زگا و ده ستانه ی خواره وه پيک ديت که نه رکي به رپوه بردنيان له لايه ن مه کته بي سياسي وه به کادي رانی پيشکه وتووی پارتي ده سپردريت:

- مه کته بي رپيکخستن.
- ده زگای رپوشنبيري و راگه يان دن
- مه کته بي په يوه ندييه کان.
- ده سته ی رپيکخراوه جه ماوه ري و پيشه بييه کان.
- ده زگای هه لېژاردن.
- مه کته بي کارگيري و دارايی.

سييه م: نه رکه کانی نه نجومه ن

۱. بهرنامه رپيژي بو پياده کړدنې سياست و بهرنامه ی پارتي به ره چاو کړدنې تاييه تمه ندي هه ر پاريزگايه ک و به شداري کړدن له دارشتنې سياسته ته ستراتي جيبه کانی پارتيدا له رپيگه ی ده برپيني راو بوچوون و پيشنيزه وه.
۲. هه لسه نگان دنې کاري لقه کانی سنووری پاريزگا و پشتگيري چالاکيه کانيان بو به هيژ کړدنې رپيکخسته کان و راست کړدنه وه ی کاره کانيان هه ر کات پيويست بو.
۳. پيگه يان دن و ناماده کړدنې کادي ري لپوه شاهو ی پيويست به پيی تاييه تمه ندي و پيداويستی ناوچه که.
۴. پيشخستن و چالاک کړدنې راگه يان دنې پارتي به پيی تاييه تمه ندي پاريزگا.
۵. وه لامدانه وه ی کو نووسه کان و نو سراوی لقه کان.
۶. نه نجومه ن مانگانه جاري ک کو بوونه وه ی ناسايی نه نجام ده دات، به پيی پيويستيش کو بوونه وه ی ناسايی نه نجام ده دات.
۷. هه ر س مانگ جاري ک کو بوونه وه ی فراوان نه نجام ده دات که گشت نه ندامانی ده سته ی لقه کان و بهرپرسی ليژنه ناوچه کانی سنوره که ی تيدا به شدار ده بن.

۸. بۆ هاوانه‌نگی دروستکردن له‌گه‌ڵ نوینه‌رانی هه‌لبژێردراوی حزب له پارێزگاکی خۆی بۆ ئه‌نجومه‌نی پارێزگا و پارله‌مانی کوردستان و ئه‌نجومه‌نی نوینه‌رانی عێراق کۆ ده‌بیته‌وه.

۹. کۆنووسی کۆبوونه‌وه‌کان بۆ مه‌کته‌بی سیاسی به‌رز ده‌کاته‌وه.

۱۰. ئەرك و پاسپارده‌کان، که له مه‌کته‌بی سیاسیه‌وه پێ راسپێردراوین جێبه‌جێ ده‌کات.

۱۱. راپه‌راندنی هه‌ر ئەرکێک، که له‌م په‌رپه‌و و پرۆگرامدا هاتووه، له‌لایه‌ن مه‌کته‌بی سیاسیه‌وه پێی ده‌سپێردرێت.

چواره‌م: ده‌سه‌لاته‌کانی ئه‌نجومه‌ن

۱. هه‌ڵسه‌نگاندنی کاندیده‌کانی لقه‌کانی سنووری بۆ پارله‌مانی کوردستان و ئه‌نجومه‌نی نوینه‌رانی عێراق و به‌رزکردنه‌وه‌یان بۆ مه‌کته‌بی سیاسی.

۲. لیکۆڵینه‌وه و بریاردان له‌سه‌ر دیاریکردنی کاندیدی لقه‌کان بۆ ئه‌ندامیته‌ی ئه‌نجومه‌نی پارێزگا و شاره‌وانیه‌کان.

۳. دروستکردن یان تیکه‌ڵکردن یان هه‌ڵوه‌شاندنه‌وه‌ی لێژنه‌ رێکخراو و لێژنه‌ ناوچه‌کان له‌سه‌ر پێشنیازی لقه‌کانی سنووری پارێزگاگان.

۴. پێشنیازکردن بۆ مه‌کته‌بی سیاسی بۆ دروستکردن یان هه‌ڵوه‌شاندنه‌وه‌ی لقه‌کان له سنووری پارێزگاکی.

۵. به‌رزکردنه‌وه‌ی پاسپارده بۆ مه‌کته‌بی سیاسی له‌ باره‌ی په‌سه‌ندکردنی ئه‌نجومه‌نی هه‌لبژێاردنه‌کانی لێژنه‌ی لقه‌کانی سنووره‌که‌وه.

۶. په‌سه‌ندکردنی ئه‌نجامی هه‌لبژێاردنه‌کانی رێکخراو و لێژنه‌ ناوچه‌کانی سنووره‌که‌.

۷. رێزلێنان له‌ هه‌ول و ماندوبوونی کادیر و ئه‌ندامه‌ نمونه‌یه‌کان.

۸. به‌رزکردنه‌وه‌ی پاسپارده بۆ مه‌کته‌بی سیاسی بۆ رێزلێنانه‌ ئه‌ندامانی پارٹی و که‌سایه‌تی و رێکخراوه‌ سیاسی و کۆمه‌لایه‌تی و رۆشنییرییه‌کانی پارێزگاکی و به‌رامبه‌ر هه‌ول و ماندوبوونی که‌م وینه‌ییان له‌سه‌ر ئاستی پارێزگادا.

۹. دامه‌زراندنی ده‌سته‌یه‌کی راویژکاری له‌ شاره‌زایانی بواره‌ جیاجیاکان.

۱۰. پیاده‌کردنی ده‌سه‌لاتی سزادانی ئه‌ندام به‌پێی سیستمی دیسپلینی پارتایه‌تی که له‌ به‌شی هه‌شته‌می ئه‌م په‌رپه‌وه‌دا هاتووه.

مادہ ۱۵): ئەنجومەنی شارەزایان

یەكەم: پیناسە ی ئەنجومەنی شارەزایان

یەكە یەكی رێكخراوەییە لە ناو پێكھاتە ی پارێدە و سەر بە سەرۆكایەتیە، پێك دێت لە كادیرانی پێشكەوتوو یان ئەوانە ی پێشتر پلە ی بەرپرسیارییان لە پارٹی، پارلەمانی حكومە تدا هەبوو.

دووهم: پێكھاتە ی ئەنجومەنی شارەزایان

پێك دێت لە شارەزایان و پسیۆرانی بواری سیاسی و ئابووری، یاسایی، كۆمەلایەتی، كارگێری، تێكۆشەرە دێرینەكان و بواریەكانی تر كە ژمارەیان لە ۲۵ ئەندام كەمتر نەبێ و لەلایەن سەركردایەتی پارێیەو دەستنیشان دەكرێن.

سێیەم: كۆبوونەوێكەنی ئەنجومەنی شارەزایان

ئەنجومەن مانگانە جارێك یا بەپێی پێویست كۆدەبێتەو.

چوارەم: ئەركەكانی ئەنجومەنی شارەزایان

۱. راسپاردە و راویژەكانی دەداتە سەرۆكایەتی پارٹی.
۲. پێشنیاز دەداتە سەركردایەتی لە بارە ی پرسە سیاسی، ئابووری، كۆمەلایەتی و كارگێریەكان و هەر پرسێكی ترەو.
۳. ئەو ئەركانە جێبەجێ دەكات كە سەركردایەتی پێی دەسپێرێت.

مادە ۱۶): دەستە ی چاودێری و بە دوا داچوون

یەكەم: پیناسە ی دەستە

دەستە یەكی بالای پارێیە پە یوێ نەیدارە بە دلنیا بوون لەوێ كە تا چەند هەنگاو و رێوشوێنە حزبیەكان بە دروستی بەرپۆه دەچن و تا چەند پرۆگرام و پەپرەوی ناوخۆ و بپاریەكانی ئەنجومەنی سەركردایەتی جێبەجێ دەكرێن. هاوكات ئەم دەستە ی ئەركی دەستنیشان كوردنی هەر لادانیكە لە پەرنسیپە رێكخراویەكانی پارٹی و پیدادە كوردنی دادپەرورە یی پارێیەتی لە نێوان ئەنداماندا، هەرەو هەا دلنیا بوون لەوێ مامەلە ی دروست بە مۆلك و سامانی پارێیەو دەكرێت.

دووهم : پێكھاتە ی دەستە

دەستە لە (۷ تا ۱۱) ئەندام پێك دێت، ئەندامێكی مەكتەبی سیاسی سەرۆكایەتی دەكات و ئەنجومەنی سەركردایەتی دوو لە ئەندامانی و چەند كادیرێكی پێشكەوتوو ی پارٹی بۆ دەستنیشان دەكات و لەلایەن سەرۆكی پارێیەو پەسەند دەكرێت بۆ ماوێ دوو سال،

که ده کرځی په کجار نوځی بکریتته وه.

سښه م: ټه رک و ده سه لاته کانی ده سه ته

ټه نجومه نی سه رکردایه تی به سیستمیکي تایبته ټه رک و ده سه لاته کانی ټه م ده سه ته په دیاری ده کات.

ماده ی (۱۷): ټه نجومه نی سه رکردایه تی

په که م: پښاسه ی ټه نجومه نی سه رکردایه تی

به رزترین ده سه ته ی راپه راندنه له ماوه ی نیوان دوو کونگره دا، سه رکردایه تی پارٹی ده کات له پرووی ریکخواوه یی، سیاسی و فیکریه وه به ره و به دیه پښانی ټامانجه کانی، به پیی پروگرام و په پره وی ناوخو.

دووه م: پښکها ته ی ټه نجومه نی سه رکردایه تی

۱. ټه نجومه نی سه رکردایه تی پښک دیت له (۵۱) ټه ندام و (۹) ټه ندامی په ده ک، به ده ننگانی نه پښی له لایه ن کونگره وه ه لده بژیردرځن، تیکرای ټه ندامانی ټه نجومه نی سه رکردایه تی چ وه ک ټه نجومه ن چ وه ک تاکه که سه له به رده م کونفرانس یان کونگره دا راسته وخو به رپرسیارن له جیبه جیکردنی سیاسه ته کانی پارٹی و ټه و ټه رکانه ی پښیان سپردراوه.

۲. ده بی کوتای ټافره تان له ټه نجومه نی سه رکردایه تیدا له (۱۰٪) که متر نه بی.

۳. ټه گه ر به هه ر هوپه ک جینگه ی ټه ندامیکي ټه نجومه نی سه رکردایه تی چول بوو، ټه ندامیکي په ده ک جی ده گریته وه.

سښه م: مه رجه کانی خو پالاوتن بو ټه نجومه نی سه رکردایه تی

۱. ده بی (۱۰) سالی به رده وام به سه ر ټه ندامیتیدا له نیو پارٹی تپه ری بیت.

۲. ده بی ټه ندامیکي کارا و رابردوو پاک بیت.

۳. ده بی که سیکی پښه ننگ بیت له په فتاردا و خه سه لته کانی سه رکردایه تی تیدابی و ټه رک و پله وپایه ی سه رکردانه ی وه رگرتبی.

۴. نابی له و که سانه بیت، که پښتر له ریزی لایه نی دژ به بزوتنه وه ی رزگاریخوازی کورد، یا خود ده زگا سه رکوتکه ر و تیروریستییه کاندا بوو بیت یان هاوکاری کردبن.

۵. ده بی خاوه ن فیکری ټازاد و دیموکراسیخواز بیت.

۶. نابی له و که سانه بی که پښتر به تاوانی شه ره ف سزا درا بیت.

چوارهم: ئەرکه کانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی

۱. ھەلبژاردنی ئەندامانی مەکتەبی سیاسی لە یەكەمین كۆبوونەوهیدا.
۲. دەرشتنی سیاسەت و بەرنامەى پۆیست بو بە دێهێنانی ئامانجەکانی پارتي و بەدواداچوونی جێبەجێکردنیان.
۳. دیاریکردنی ھەلۆیستی پارتي لەسەر ھەموو رووداو و پێشھاتەکان.
۴. پیاوێ کردنی پەپەرھەى ناوھۆ و پروگرامی پارتي و بپارەکانی كۆنفرانس و كۆنگرە لە ھەموو ئاستەکانی پارتیدا.
۵. پتەوکردنی یەكپزى پارتي و پاراستنی نھێنیەکانی.
۶. پارێزگاریکردنی مۆلك و سامانی پارتي و ھەبەرھێنانی و رێكخستنی داھات و خەرجییەکانی.
۷. بەرنامەپزێى بو پەرھەردە و پێگەیاندى كادیرانی پارتي و بەرزکردنەوهى ئاستی ھۆشیاری و ئاگایی تپۆرى و سیاسییان.
۸. دەرشتنی سیاسەتى گشتی پراگەیاندى پارتي و بەرپۆھەردنى و رینۆئینکردنى بەپپى پزیزىكى دیاریكراو و داينکردنى پنداویستیەکانی و بەدواداچوونی.
۹. وردبوونەوهى لە پەخنە و پێشنياز و پرسيار و سكالای ئەندامان و رێكخستنەکانی پارتي و كارکردن بو چارەسەرکردنى كیشەکانیان.
۱۰. ئامادەکردنى راپۆرتى گشتى بو كۆنفرانس و كۆنگرە.
۱۱. دیاریکردنى پانتایی جۆگرافيايى و سنوورى چالاكى لێژنەى لقهكان.
۱۲. دیاریکردنى كات و شوینی بەستنى كۆنفرانس و كۆنگرە و دیاریکردنى پزێھى نوینەرایەتى تپایاندا.
۱۳. بانگەواز بو بەستنى كۆنفرانس و كۆنگرە بە شپۆھى نااسایى لەسەر داواى: ئەلف - زۆرینەى ئەندامانی پارتي لەرپى رێكخستنەکانیەوه.
ب - دوو لە سپی ئەندامانی ئەنجومەنى سەرکردایەتى.
۱۴. ئەنجومەنى سەرکردایەتى ھەر سى مانگ جارێك كۆ دەبیتەوه، بوى ھەيە بەپپى پۆیست كۆبوونەوهى نااسایى بكات، پزێھى یاسایى بە ئامادەبوونی زۆرینەى ئەندامان تەواو دەبى، بپارەکانی بە زۆرینەى سادە دەردەچن و دەبى ھەموو ئۆرگانەکانی پارتي پپیانەوه پابەند بن.
۱۵. ئەنجومەنى سەرکردایەتى سالى جارێك كۆبوونەوهى فراوان دەكات، تپايدا سەربارى

ئەندامانی یەدەك، ستافی لقه‌كان و ئەنجومەنی سەرکردایەتی پارێزگاكان و بەرپرس و ستافی مەكتەب و دەزگا و دەستەكانی حزب ئامادەیی دەبن.

۱۶. هەر ئەركێکی تر كە لەم پەڕەویدا هاتبێ و بۆ پێدەکردنی پرۆگرامی پارٹی پێویست بێت، یاخۆ لەلایەن كۆنگرە رابەستەدرێت.

۱۷. دارشتنی سیستەمی تاییبەت بە كادیران و ئەكادیمیای حزبی و مەكتەبەكان و دەزگا و دەستە و ناوەندە سەرەكییەكان و هەر ئۆرگان و دەستەیه‌کی تر، كە لەم پەڕەویدا هاتبێ و دەسەلاتی دراویتە ئەنجومەنی سەرکردایەتی و دەستەكانی خوارەو.

پێنجەم: دەسەلاتەكانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی

۱. دیاریکردنی ئەرك و كارەكانی مەكتەبی سیاسی و هەڵسەنگاندنی كارپاڤەپێراندنی.
۲. پێدانی بەشێك لە دەسەلاتەكانی بە مەكتەبی سیاسی و لەنیۆ ئەو دەسەلاتانەشدا دامەزراندن یان لێكدان یان هەڵوێشانەوێ مەكتەب و دەزگا پەڕیوێهەكان.
۳. ستاندەوێ متمانە لە یەك یەكی ئەندامان یان كۆی ئەندامانی مەكتەبی سیاسی بە زۆرینەیی دەنگی دوو لە سێی ئەندامان.
۴. گرتەبەری هەر رێشویێنێکی پێویست، كە یەكپێزی پارٹی و راستکردنەوێ رەوشی رێكخراوەیی و پاكکردنەوێ پارٹی لە رەوتی زیانبەخش بە یەكێتی ریزەكانی بیخواری، بە مەرجێك پێشتر دەستەیی چاودێری و بەدواداچوون لێكۆڵینەوێ لەو حالەتەدا كەردبێ، ئەوانەیی ئەم رێشویێنە دیانگرتەوێهە بۆیان هەیه لەلای كۆبوونەوێ فراوانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی ناره‌زایی دەربێرن.
۵. سەپاندنی سزای گونجاو بەسەر ئەندامەكانیدا بەپێی پەڕەوێ ناوخۆ و بە زۆرینەیی دەنگی دوو لەسەر سێی ئەندامەكان.
۶. ئەگەر ئەندامێکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی رەفتاریێکی ئەوتۆی كرد كە بەهۆیەوێ شیاوی دەركردن بێت لە پارٹی، ئەنجومەنی سەرکردایەتی بە دەنگی زۆرینەیی دوو لەسەر سێی ئەندامەكانی بۆی هەیه بەرپرسیارەتی لێی وەرگریتەوێ و ئەندامیێتی هەڵپەسێرێت و بیداتە كۆنفرانس، یان كۆنگرە تا سزای پێویست بدرێت.
۷. دەرچوواندنی رێنویێنی و ئاراستەكاریی تاییبەت بە رێكخستەكانی پارٹی لە دەره‌و.
۸. دەرچوواندنی رێنویێنی تاییبەت بە چۆنیێتی وەرگرتنی ئەندامانی پارته سیاسییه‌كانی تر لە ریزەكانی پارتيادا.
۹. وردبوونەوێ لە داواكاریی كادیرانی پارته سیاسییه‌كان بۆ هاتنە ناو ریزی پارتيیه‌و.

۱۰. سهرنجدانی داواکاری ئەو کادیرانهی ماوهیهک وازیان له پارتی هیناوه و داوای گهراڼهوه دهکەن.

۱۱. پهزنامهندی لهسەر هاتن و تیکهلبوونی پارت و پیکخواوی سیاسی کوردستانی لهگهڵ پارتیدا.

۱۲. ههلوهشاندهوهی بریارهکانی ئەنجوومهن و لیژنهکانی خوارتر.

۱۳. دامهزاندن یان بهیهکهوهلکاندن یان ههلوهشاندهوهی لیژنههی لقهکان و لیژنه ناوچهکان و پیکخواوهکان بهپێی پێویست.

۱۴. بهستنی پیکهوتننامه و یادشتنامهی لهیهک گهیشتن لهگهڵ پارت و پیکخواوه نیوخوویی و ناوچهیی و نیودهولتییهکان.

۱۵. دارشتنی بهرنامهی پارتی بۆ ههلبژاردنهکان لهسەر ئاستی ههریم و عیراقتا.

۱۶. دهستنیشانکردنی ئەندامانی دهستهی چاودێری و بهدواداچوون.

۱۷. دۆزینهوهی شیوازی پیکخواوهیی نوێ بهپێی پیشهاتهکان و بهگوێهری ههلوهرج دهیخوازێت.

۱۸. دیاریکردنی پێژهی ههلبژاردن بۆ نوێنهراڼی کۆنگره و دیاریکردنی ناوی کادیرانی پیشهکوتوو بۆ کۆنفراڼسهکان و کۆنگره.

شهشهه: مافهکانی ئەندامانی ئەنجوومهنی سهرکردایهتی

۱. مافهکانی کادیری پارتی ههیه له پال ئەو مافانهی که ئەنجوومهنی سهرکردایهتی بریاری بۆ دهوات.

۲. له کاتی زیندانیکردن یان بزربوونی بههۆی خهباتی سیاسیهوه، ئەندامیتهی سهرکردایهتیدا بهردهوام دهبێت.

مادهی (۱۸): مهکتهبی سیاسی

یهکهه: پێناسهی مهکتهبی سیاسی

دهستهیهکی سهرکردایهتی ههلبژێردراو و پیکهپێدراوه لهلایهن ئەنجوومهنی سهرکردایهتییهوه بۆ جیههچیکردنی بریارهکان و هاوئاههنگی لهنیوان ئۆرگانهکان و راپهراڼدنی کاروباری رۆژانهی پارتی.

دووهم: پیکهاتهی مهکتهبی سیاسی :

۱. مهکتهبی سیاسی له (۱۵-۱۷) ئەندام پیک دیت، یاریدهی سهرۆکی پارتی و

جیگره کە ی دەدەن هەر یەکیەک لە بواری کاری خۆیدا، هاوبەشن لە بەرپرسیاریەتیدا لەگەڵ سەرۆک و جیگره کەیدا.

۲. مەکتەبی سیاسی لە نیو ئەندامەکانیدا سکریتیریەک هەڵدەبژێری بۆ راپەراندنی کاروباری پۆژانە و هاوئاھەنگی لە نیوان ئۆرگانەکان و ئامادەکاری کۆبوونەوێ رۆژانە و دەورییەکانی و ئەندامانی تر هاوکاری دەکەن.

۳. سکریتیر و چەند ئەندامێک خۆیان بۆ کاری پارتیەتی تەرخان دەکەن و دەبنە کارگێری مەکتەبی سیاسی.

سێیەم: ئەرك و دەسەڵاتەکانی مەکتەبی سیاسی

۱. ئەم مەکتەب و دەزگا و دەستانە ی خوارەوێ دادەمەزرینی و بەپێی سیستمیکی تایبەتی ئەركەکانیان دیاری دەکات:

• مەکتەبی رێکخستن (بەرپۆلەبەردنی سامانی مروی بەشێک دەبێ لە ئەركەکانی ئەم مەکتەبە).

• سەنتەری دیراسات و توێژینەوێ ئەکادیمیای پارٹی.

• دەزگای پۆشنییری و راگەیانندن.

• مەکتەبی پەيوەندییەکان.

• دەستە ی رێکخراوێ جەماوەری و پیشەیییەکان.

• دەزگای هەلبژاردن.

• مەکتەبی کارگێری و دارایی.

۲. بپارەکانی نیوان دوو کۆبوونەوێ ئەنجومەنی سەرکردایەتی جیبەجێ دەکات و کاری رۆژانە ی پارٹی رادەپەرینی.

۳. کات و شوینی کۆبوونەوێکانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی دیاری دەکات و خشتە ی کاری کۆبوونەوێکان ئامادە دەکات.

۴. کادیر و پێداویستی بۆ ئەنجومەن و مەکتەب و دەزگاکانی پارٹی دابین دەکات.

۵. بە بەردەوامی بەدواداچوون و هەلسەنگاندن بۆ ئاستی کارکردنی کادیران و نوێنەرەکانی پارٹی دەکات کە ئەركی پارلەمانی و حکومییان پێ سپێردراوێ.

مادەى (۱۹): جیڭرى سەرۆك

۱. لەلایەن سەرۆكەو دەپالئورئ و لەلایەن كۆنگرەووە راستەوخۆ ھەلدەبژئردئت.
۲. یارمەتیی سەرۆك دەدات لە ھەموو كارەكانی پارتیدا.
۳. ئەو ئەرك و دەسەلاتانە پیاوێ دەكات كە سەرۆك پئى دەسپئرت.
۴. سەرپەرشتی فراكسیۆنى پارتی دەكات لە پارلەمان و حكومەت لەسەر ھەردوو ئاستی ھەرئیم و عئراق و بەدواداچوون بۆ كارەكانیان دەكات.
۵. سەرپەرشتی كارى ئۆرگانەكانی پارتی دەكات بە ھاوئاھەنگى و ھاوكاریی ھاوبەش لەگەل مەكتەبى سیاسیدا.
۶. بەشداری لە كۆبوونەووەكانى ئەنجوومەنى سەركردایەتى و مەكتەبى سیاسى دەكات و لە كاتى ئامادەنەبوونى سەرۆكدا، سەرۆكایەتى كۆبوونەووەكان دەكات.
۷. نووسینگەىەكى تاییەتى و كۆمەلئىك پراوئژكارى دەبن بۆ رئكخستنى كاروبارەكانى.
۸. لەكاتى ئامادەنەبوونى سەرۆك جئگەى دەگرئتەو.

مادەى (۲۰): سەرۆكى پارتى

۱. سەرۆكایەتى پارتى و ئەنجوومەنى سەركردایەتى و مەكتەبى سیاسى دەكات، زامنى یەكئیتى ریزەكانى پارتى و بەرنامە سیاسى و فئكریبەكەىەتى و سەرپەرشتیاری بەرژەوئەندیبە بالاكانى دەكات، راستەوخۆ لەلایەن كۆنگرە ھەلدەبژئردئت.
۲. سەرۆكایەتى كۆبوونەووەكانى مەكتەبى سیاسى، ئەنجوومەنى سەركردایەتى، كۆبوونەووە فراوانەكان و كۆنفرانس دەكات.
۳. لەھەر دەنگدانئىكدا لە ئۆرگانەكانى پارتى كە لە بړگەى (۲) لەسەرەوئە ناویان ھاتووە، دەنگەكان یەكسان بوون، دەنگى سەرۆك یەكلاكەرەوئە.
۴. دەتوانئت لە كاتى پئوئستدا بانگھئشتن بۆ بەستنى كۆنگرە و كۆنفرانس بكات.
۵. پەزنامەندى و ئئمزاکردنى ھەموو نووسراو و رئئوئئیبە گرئنگەكانى پارتى (بۆى ھەىە جئگەرەكەى یان یەك لە یاریدەدەرەكانى بۆ ئەو كارە سەرپشك بكات).
۶. سەرۆك مەكتەبئىكى دەبئت پئكھاتە و ئەركەكانى بە سئستمئىكى تاییەت رئك دەخړئ.
۷. سەرۆك پراوئژكار لە بوارە جئاجئایەكاندا بۆ خۆى دەستئیشان دەكات.

مادهی (۲۱): کۆنفرانس

یه کهم: کۆنفرانسی خۆجییی

۱. لقه کان دوو سال جارێک کۆنفرانسی خۆجییی ئاسایی ده به ستن، یاخۆ له سه ر داوا ی زیاتر له نیوه ی ئەندامانی پارتی له سه ر ئاستی لق یان دوو له سه ر سیی ئەندامانی لیژنه ناوچه کانی سه ر به و لقه ده به ستیّت به ره زامه ندیی مه کته بی سیاسی و له ژیر چاودیری ئەنجوومه نی سه ر کردایه تی پارێزگا دا.
۲. لیژنه ناوچه کان دوو سال جارێک کۆنفرانسی خۆجییی ئاسایی ده به ستن، یاخۆ له سه ر داوا ی زیاتر له نیوه ی ئەندامانی پارتی له سه ر ئاستی ریکخواوه کان یان دوو له سه ر سیی ئەندامانی لیژنه ی ریکخواوه کان ده به ستیّت به ره زامه ندیی مه کته بی سیاسی و له ژیر چاودیری ئەنجوومه نی سه ر کردایه تی پارێزگا و لقا دا.
۳. کۆنفرانسی خۆجییی کار ده کات بو دارشتنی به رنامه کاریکی زه مه نی گۆنجاو بو کارکردنی چالاکی پارتییه تی و پته وکردنی په یوه ندییه جه ماوه ریه کان و چاره سه ری کیشه نا کوکیه کان به یی په یه وه ی ناوخۆ.

دووهم : کۆنفرانسی گشتی

۱. له سه ر داوا ی زیاتر له نیوه ی ئەندامانی پارتی یاخود دوو له سه ر سیی ئەندامانی لیژنه ناوچه کان له کاتی روودانی گۆرانکاری سیاسی گرینگدا، یان له حاله تی پیوستدا که بخوازی کۆنفرانسی گشتی ده به ستیّت.
۲. کۆنفرانسی گشتی پیک دیت له سه رۆک و جیگره که ی و ئەندامانی ئەنجوومه نی سه ر کردایه تی و یه ده ک و ئەندامانی مه کته به کان و ده زگا سه ره کیه کان و ئەندامانی لیژنه ی لقه کان و کادیرانی پیشکه وتوو که ئەنجوومه نی سه ر کردایه تی ده ستنیشانیان ده کات.

سییه م: ئەرکه کانی کۆنفرانسی گشتی

- ا- گوێگرتن له راپۆرتی ئەنجومه نی سه ر کردایه تی و گفتوگۆ له سه رکردن و په سه ندردنی.
- ب- دیاریکردنی هه لۆیستی پارتی له گۆرانکاری و پیشهاته نوێیه کاند.
- پ- بینین و مامه له کردن له گه ل سکا لا و ناره زابیه کانی ئەندامانی کۆنفرانس.

چوارهم : ده سه لاته کانی کۆنفرانسی گشتی

- ا - هه لسه نگاندنی ئاستی کاری ئەنجوومه نی سه ر کردایه تی و سزادانی ئەندامه

کہ متہرخہ مہکانی پاش لیکۆلینہ وہیہ کی دادپہرورہانہ.
ب - لادانی ئەندامانی کہ متہرخہ می ئەنجوومەنی سەرکردایەتی بە مەرجێک کۆی ژمارە ی لادراوان بە یە کجار یان چەند جارێک لە سێیەکی ئەندامانی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی زیاتر نەبن.
ج - ھەموارکردنی پینکھاتە ی ریکخراوہی پارٹی ئەگەر پینویست بیت.
د - بانگھێشتی بۆ بەستنی کۆنگرہ بە زۆرینە ی دوو لەسەر سێی دەنگی بەشداران لە ماوہیہ کدا، کہ لە شەش مانگ زیاتر نەبیت و ئامادەکردنی ھەلومەرجی لەبار بۆ بەستنی کۆنگرہ کە.

مادە ی (۲۲): کۆنگرہ

یە کەم: پیناسە ی کۆنگرہ

کۆنگرہ بالاترین دەسەلاتە لە پارتیدا

دووہم: پینکھاتە ی کۆنگرہ

پینک دیت لە سەرۆک و جینگرہ کە ی و ئەندامانی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی و ئەندامانی یەدەک و ئەندامانی ھەردوو لێژنە ی ھەلبژاردنی نوینەران بۆ کۆنگرہ و لێژنە ی ئیدارە و ئامادە کاری کۆنگرہ و نوینەرە ھەلبژێردراوہ کانی سەرجم ریکخراوہ کانی پارٹی بەو رێژە ییہ کی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی دیاری کردووہ.

سێیەم: بەستنی کۆنگرہ

۱. تەمەنی یاسایی نیوان دوو کۆنگرہ چوار سالی دەبیت. لە حالەتی زۆر پینویستدا ئەنجوومەنی سەرکردایەتی مافی درێژکردنەوہی تەنیا یەک سالی تەمەنی یاسایی کۆنگرہ ی ھە یە.

۲. کۆنگرہ ی نائاسایی لەم حالەتانە ی خواروہ دا دەبەسترت:

ا- بانگھێشتی سەرۆکی پارٹی بە پینی ماددە (۲۰) ی ئەم پەپرەوہ.

ب- بانگھێشتی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی لەسەر داوای دوو لەسەر سێی ئەندامەکانی بە پینی ماددە (۱۷) برگە (چوارەم-۱۳-ب) ی ئەم پەپرەوہ.

پ- بانگھێشتی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی لەسەر داوای زۆرینە ی ئەندامانی پارٹی لە رینگە ی ریکخراوہ کانیان بە پینی ماددە (۱۷) برگە (چوارەم-۱۳-ا) ی ئەم پەپرەوہ.

ت- بانگھێشتی کۆنفرانسی گشتی لەسەر داوای دوو لەسەر سێی بەشداران بە پینی ماددە (۲۱) برگە (چوارەم-د) ی ئەم پەپرەوہ.

چوارەم : ئەرکە کانی کۆنگرہ

۱. گوډگرتن له راپوړتي نه نجوومه نی سهرکردایه تی و گفتوگو له سهرکردن و په سهندکردنی.
۲. هه لسه نگانندی کاره کانی نه نجوومه نی سهرکردایه تی له ماوه ی نیوان دوو کونگره دا و لپېچینه وه و سزادانی نه ندامه که مته رخه مه کانی.
۳. لیکدانه وه و هه لسه نگانندی رهوشی ناوخوی و ناوچه یی و جیهانی.
۴. دارشتنی سیاستی گشتی پارتي (ستراتیجی و ته کتیکي) و دیاریکردنی ناراسته ی سیاسی و کومه لایه تی و فیکریه کانی و گوتاره سیاسییه که ی و دانانی بهرنامه و میکانیزم له بهر روښنایی نه و ناراستانه دا.
۵. وردبوونه وه له سکالا و ناره زاییه کانی نوینه رانی کونگره و کار له سهرکردنیان.

پینجه م: دهسه لاته کانی کونگره

۱. هه لېژاردنی سه روکی پارتي و جیگره که ی و نه دمانی نه نجوومه نی سهرکردایه تی و نه دمانی یه ده کی نه نجوومه نی سهرکردایه تی.
۲. بو نه دمانی نه نجوومه نی سهرکردایه تی پیویسته هه ر پالیوراویک متمانه ی (۲۵٪) ی ده نکه کانی دروستی نه دمانی کونگره مسوگره بکات، نه گهر ژماره ی ته و او ی نه دمانی نه نجوومه نی سهرکردایه تی به پی ریژه ی دیاریکراو پیک نه هات، نه و ا گه ریکی تری هه لېژاردن ده کریت و ته نیا دوو نه وه نده ی نه و ژماره ی که بو نه نجوومه نی سهرکردایه تی ماوه، به پی ریزه ندی ده نکه کان مافی خوکاندیدکردنیان هه یه و سهرکه وتن به زورینه ی ساده ده بیټ.
۳. هه لوه شانده وه ی پارتي یان گوړینی ناوه که ی یان هه لپه ساردنی چالاکیه کانی یاخو یه کگرتنی له گه ل حزبیکی تر دا.
۴. په سهندکردن یان هه موارکردنی پروگرام و په پیره وی ناوخو.

به شی پېنجه م لیژنه و دهسته کانی کونگره

ماده ۲۳: لیژنه ی هه لېژاردنی نوینه ران بو کونگره

یه که م پیناسه ی لیژنه

له لایه ن نه نجوومه نی سه رکردایه تیه وه به هاوئا هه نگی لقه کان به په چاوکردنی ژماره ی نه دمانی سنووری لقه که بو سه ره پهرشتی هه لېژاردنه کانی نوینه رانی کونگره پیک ده هیتریت.

دووهم: پیکهاته ی لیژنه

۱. له کادیرانیکی پیشکه وتوو پیک دیت، که به شاره زایی پارتایه تی و سه رپراستی و خو نه ویستی ناسراون.

۲. نه نجوومه نی سه رکردایه تی به رپرس و یاریده ده ر و ژماره ی نه دمانه کانی دیاری ده کات.

۳. نه دمانی لیژنه بویان نییه خو بو نه دمانیتی نه نجوومه نی سه رکردایه تی هه لېژیرن.

۴. لیژنه بو ی هه یه لیژنه ی لاه کی به پی پی پویست و به ره زامه ندی مه کته بی سیاسی پیک بییت.

سییه م: نه رکه کانی لیژنه

۱. ناماده کردن و سه ره پهرشتی هه لېژاردنه کانی نوینه رانی کونگره به پی نه و لیستانه ی له لایه ن مه کته بی ریکه خسته وه ناماده کراون و له کوبوونه وه نه نجومه نی سه رکردایه تیدا په سه ند کراون.

۲. پابه ندبوون به جیه جیکردنی بریار و رینوینییه کانی نه نجوومه نی سه رکردایه تی له باره ی کونگره وه.

۳. ناماده کردنی ناسنامه و لیستی تاییه ت به ناو و ژماره ی نوینه ران.

۴. ناماده کردنی راپورتیکی گشتگیر له باره ی نه دمانی هه لېژاردنه کان و تیبینییه کان له سه ر چوئیتی به رپوه چوونیان.

ماده ۲۴: لیژنه ی ئیداره و ئاماده کاری کۆنگره

یه که م: پیناسه ی لیژنه

له لایه ن ئه نجوومه نی سه رکردایه تیه وه پیک ده هیژنیت بو ئاماده کردن و دابینکردنی پیداو یستییه کانی کۆنگره.

دوو م: پیکهاته ی لیژنه

۱. پیک دیت له کۆمه لیک کادیری پیشکه وتووی به توانا له م بواره دا.
۲. ئه نجوومه نی سه رکردایه تی بهرپرس و یاریده ده ر و ژماره ی ئه ندامه کانی دیاری ده کات.
۳. ئه ندامانی لیژنه ی ئیداره و ئاماده کاری بۆیان نییه خۆیان بو ئه ندامیتی ئه نجوومه نی سه رکردایه تی بپالیون.

سییه م: ئه رکه کانی لیژنه

۱. ده ستینشانکردنی شوینی به ستنی کۆنگره.
۲. پیکه یانی لیژنه پسیورییه کان بو کاروباره کانی کۆنگره.
۳. هاوانه نگی له گه ل لیژنه ی هه لبژاردنی نوینه رانی کۆنگره بو دابینکردنی پیداو یستی و خزمه تگوزارییه کانی کۆنگره.

ماده ۲۵: ده سته ی سه روکایه تی کۆنگره

۱. ده سته یه که به درژیایی ماوه ی کۆنگره که سه ره رشتی به ریوه چوونی کۆنگره ده کات، له یه که م دانیشتندا و له لایه ن ئه ندامانی کۆنگره وه هه لده بژیاردیت.
۲. ده سته ی سه روکایه تی کۆنگره سیستمیکی تایه تی بو به ریوه بردنی دانیشتنه کان داده نی، که پړوشوین و شیوازی ریکخستنی گفتوگۆکان له خو ده گریت.
۳. ئه ندامانی ده سته ی سه روکایه تی بۆیان نییه خۆیان بو ئه ندامیتی ئه نجوومه نی سه رکردایه تی بپالیون.
۴. هه مو به لگه نامه کانی کۆنگره و بریار و پاسپارده کانی دوا ی ته واوبوونی کۆنگره ده داته ئه نجوومه نی سه رکردایه تی.
۵. به پیی پړوشوینی گونجاو و یاسایی و به سوودوه رگرتن له ته کنه لوجیای نوی، پروسه ی هه لبژاردنی سه رکردایه تی به چاودیری دادوه ران سه ره رشتی ده کات.

به شی شه شهم

هه لېژاردنی ئۆرگانه کانی پارٹی و نوینه رانی کۆنگره

مادهی (۲۶): هه لېژاردنی ئۆرگانه کانی پارٹی

هه لېژاردنی ئۆرگانه کانی پارٹی له خواره وه بۆ سه ره وه ئه نجام ده درین، واته: بنکه، لیژنه، ریکخراو، لیژنه ی ناوچه، لیژنه ی لق، هه ر ئۆرگانه و له بازنه که ی خویدا.

مادهی (۲۷): هه لېژاردنی نوینه رانی کۆنگره

هه لېژاردنی نوینه رانی کۆنگره به م جوړه ی خواره وه ده بیته:

۱. لیژنه ی ریکخراو به بازنه ی هه لېژاردن داده نریت به پپی ئه و رپژه یه ی که ئه نجومه نی سه رکردایه تی دیاری ده کات.
۲. ئه ندامانی ناوچه و لق و مه کته به کان و ده سته و ده زگاکانی تری پارٹی بویان هه یه له سنووری یه که له لیژنه و ریکخراوه کاندایان بپالیون.

به شی سه وه تهم

دارایی پارٹی

مادهی (۲۸): دارایی پارٹی

۱. دارایی پارٹی بریتیه له:
 - ا - ئابوونه ی مانگانه، که مه کته بی سیاسی رپژه که ی و چۆنیه تی وه رگرتنی دیاری ده کات.
 - ب - به خشینی حکومه ت.
 - پ - کۆمه که و پیتاک.
 - ت - قازانجی چاپه مه نییه کانی پارٹی.
 - ج - داها تی چالاکیه رۆشنبری و هونه ری و کۆمه لایه تییه کان که حزب ئه نجامیان ده دات.
۲. پپویسته هه موو ریکخراو و ئۆرگانه کانی پارٹی تۆماری تایه ت به داها ت و خه رجیان هه بیته به پپی نه ریت و ریساکانی ژمپیریاری به رکار به شیوه یه کی روون و له ژیر چاودیری داراییشدا بن.

۳. مه کته بی سیاسی نه سريیه ی پیکخراو و ئورگانه کان دیاری ده کات و پینوینې پیویستیش له باره ی چۆنیه تی خه ر جکردنیه وه ده رده کات.

به شی هه شته م

سیستمی دیسپلینی پارتایه تی

ئامانج له هه موو سزاکان راستکردنه وه ی په فتار و په روه رده کردنی گیانی دیسپلین و کاری به کۆمه له لای ئه ندامان، هه روه ها له پیناو پیاده کردنی په پره وی ناوخۆ و جیبه جیکردنی بریاره کانی پارتییه به شیوه یه کی دروست.

ماده ی (۲۹): سزادان له سه ر هه ر کارێک یان پابه ند نه بوون به هه ر کارێک ته نیا به پینی ئه م په پره وه ده بیته و پیویسته له په پره ودا هاتیته که ئه وه هه لسه که وته سه ریچیه.

ماده ی (۳۰): ئه وانه ی سه ریچی له په پره وی ناوخۆ و بنه ماکانی کاری پارتایه تی ده کهن، به پینی جوړ و ئاستی سه ریچیه که یان ده که ونه به ر لپرسینه وه. سزاکانیش له سووکه وه بو قورس ئه مانه ی خواره ون :

یه که م : سه رنجراکیشان

ئه م سزایه له ده سه لاتی هه موو ئورگانه کانی پارتیایه و به سه ر ئه ندامه کانیدا ده سه پینی، ئه گه ر یه که له م سه ریچیه نه ی خواره وه یان کرد :

۱. ئه گه ر به بی پاساویکی په و س جاره له سه ر یه که له کۆبوونه وه دا ئاماده نه بوو.

۲. ئه گه ر به بی پاساویکی په و س مانگ له سه ر یه که ئابوونه ی نه دا.

۳. ئه گه ر ئه وه ئه رکه و فه رمانانه ی جیبه جی نه کرد که پینی ده سپی درین.

۴. ئه گه ر بی مه به ست خه مساردیه کی نواند.

دووهم: ئاگادارکردنه وه

ئه م سزایه له ده سه لاتی هه موو ئورگانه کانی پارتیایه و به سه ر ئه ندامدا ده سه پینی، ئه گه ر سزای سه رنجراکیشان دادی نه دا و ئه وه سه ریچیه نه ی دووباره کرده وه که بیشت به هویانه وه سه رنجی پراکیشرا بوو.

سییه م: ئینزار

بیجگه له بنکه، ئه م سزایه له ده سه لاتی هه موو ئورگانه کانی پارتیایه و به سه ر ئه ندامدا

دەسەپ، ئەگەر سزای سەرنجراکێشان و ئاگادارکردنەوه دادی نەدا و ئەو سەرپێچیانە ی دووبارە کردنەوه.

چوارەم: سێکردن

لە دەسەلاتی لیژنە ی ناوچە و ئۆرگانە کانی بالادرایە و بەسەر ئەندامە سەرپێچیکارە کانی ئۆرگانە کانی نزمتردا دەسەپێتریت لەم بارانە ی خوارەوه دا:

۱. ئەگەر سزا سووکترەکان دادی نەدا.
۲. بە ئەنقەست ئەو ئەندامە بە کارە حزبیە کانی هەلنەستا.
۳. ئەگەر لەو رینوینیانە لایدا کە بەپێی پەرەوی ناوچۆ دەرچوون و ئەو بربارنە ی جێبەجێ نەکرد، کە لە سەرکردایە تیی پارتییەوه دەرچوون.
۴. ئەگەر پەفتاریکی نواند، کە زیان بە بنەما ریکخراوییه کان یان بە ناوبانگی ریکخراوی ی و خەباتی پارٹی بگە یەتیت.

پینجەم: دابەزاندنی پلە ی پارتایە تی

ئەم سزایە لە لایەن مەکتەبی سیاسیەوه دەسەپێتریت، ئەگەر هاتوو ئەندامی سزادراو لە ئەنجومە نی سەرکردایە تیی پارێزگا یان ئەندامی لیژنە ی لق بوو، بەلام ئەگەر پلە ی ئەندامی سزادراو لەوه نزمتر بوو، ئەوا سزاکە لە لایەن ئەنجومە نی سەرکردایە تیی پارێزگاوه دەسەپێتریت، ئەویش لەم بارانە ی خوارەوه:

۱. ئەگەر سزا سووکترەکان سوودیان نەبوو.
۲. کەمتەرخەمیە کە ی بوو مایە ی شکست لە بەجێهێنانی ئەرکە پیسپێردراوه کاندا.
۳. بەردەوام بوو لە پەفتاری زیانبەخش بە پارٹی.

شەشەم: لادان

یە کەم: سزای لادان لە لایەن لیژنە ی لقەوه دەسەپێتریت و لەم بارانە ی خوارەوه دا :

۱. ئەگەر سزاکانی سووکتر بیسوود بوون.
۲. نەمانی مەرجیک یان چەند مەرجیکی ئەندامی تی.
۳. ئەگەر سەلمێترا کە ئەو ئەندامە چوووە ته ریزی ریکخراویکی سیاسی ترەوه.
۴. دەرچوون لە ئامانجە بنەرەتییه کانی پارٹی.
۵. بانگەواز بوو دروستکردنی دەستەگەری لە نیو پارتیدا یاخۆ هەستان بە کاری ئەوتۆ کە زیان بە ناوبانگی پارٹی بگە یەتیت.

۶. ناوزراندنی سهرکردایه تی.

دووهم: ئەندامی لادراو ئەندامی بۆ ناگێردپښتهوه، تاكو داوايه كی نووسراو پيشكهش دهكات، گهړاندنهوه كهشى به برياريك دهبيت لهو ئورگانهوه، كه پيشتر لادراوه و له برياره كه دا هوکاري گهړاندنهوهی پوون دهکاتهوه به مهرجيك به لایه نی که مهوه سالتیک به سهر دهرکردنیدا تپه پری بیت.

حهوته م: دهرکردن

۱- ئەم سزایه له لایه ن لیژنه ی لقه وه دهسه پښت و ئەنجومه نی سهرکردایه تی پاریزگا

په سندی دهكات له م بارانه ی خواره وه دا :

۱. ئەگه ر سزا سووكتره كان بیسوود بوون.

۲. دهرچوون له هیلئ فیکری و سیاسی پارتي.

۳. دووفاقی له پابه ندبوونی پارتایه تیدا.

۴. په یوه ندی دهره کی به ههر ریکخواویک یا حزبیک یان دهسته یه کی نایشتیمانییه وه.

۵. خسته ن پروو و بلاوکردنه وه ی بیروپرای دژ به ئاسایشی نه ته وه ییمان.

ب - ئەندامی دهرکراو ئەندامی بۆ ناگێردپښتهوه تا سئ سأل به سهر دهرکردنیدا تی ده پهریت، ئەوساش ده بیت تکانامه یه ک بنووسیت و باسی هوکاره کانی سه ریچییه که ی بکات، ئەوجا تکانامه که ی بۆ کو بوونه وه ی ئەنجومه نی سهرکردایه تی ده تیردیت تا قسه ی له سهر بکریت.

ماده ی (۳۱): ده کری به بی ره چاوکردنی ریزبه ندی سزاکان له سووکه وه بۆ قورس، به پیی پیویست سزای گونجاو بدریت به مه رجیک له گه ل قه باره ی سه ریچییه که بگونجیت و له لایه ن ئەو ئورگانه وه بدریت، که ده سه لاتی سه پاندنی ئەو سزایه هه یه.

ماده ی (۳۲): له سه پاندنی سزاکانی ئەم په پره وه دا ده بی ره چاوی ئەوه ی بکریت که سزا به پیی لیکو لینه وه یه کی ئوسولی ده بیت له ری لیژنه یه کی پیکه پتراو بۆ ئەو مه به سته.

ماده ی (۳۳): له کاتی وه رگرتنی سزاکه وه تا ماوه ی مانگیک ئەندامی سزادراو به سزاکانی سه ره وه بۆ هه یه لای ده سته ی چاودیری و به دوا داچوون نا ره زایی دهر بپریت.

به لاغی کۆتایی کۆنگره ی سێزده ی پارتی دیموکراتی کوردستان

بۆ پێزلیانی خهباتی دێرین و بێ پسانه وهی ههڤالی تیکۆشه ر مامۆستا عه لی عه بدو لا که له به ر ناله باری ته ندروستی به نامه به شداری کۆنگره ی کردبوو، له سه ر پێشنیاری سه رۆک بارزانی و به تیکرای ده نگی ئەندامانی کۆنگره، به پێزیان به مامۆستای پارتیایه تی ناوزه د کرا.

سه رکردایه تی بوون بریتیه له خزمه تکردنی خه لکی، نه ک پله و پایه و پۆست، هه ر بۆیه ده بێ هه موو توانا کانتان له خزمه تکردنی جه ماوه ر و پتر پێشکه وتنی پارتی دیموکراتی کوردستان بخه نه کار.

له رۆژانی ۱۱-۱۷ کانونی یه که می ۲۰۱۰ و به ئاماده بوونی سه رکرده و رابه رانی عێراق و ژماره یه کی به رچاو له نوێنه ر و بالیۆز و کۆنسلخانه کان و حزب و لایه نه دۆسته کانی ولاتانی جیا جیا و نوێنه رانی حزب و لایه نه کوردستانیه کان، له ژێر دروشمی (نوێبوونه و دادپهروه ری، پێکه وه ژیان) پارتی دیموکراتی کوردستان سێزده یه مین کۆنگره ی خۆی له شاری هه ولیر و به به شداری ۱۵۲۳ ئەندام گری دا.

کۆنگره دوای چه ند ئایه تیک له قورئانی پیرۆز، به سه روودی نیشتمانی عێراق و سه روودی ئە ی په قیب ده ست پیکرا و سه ره تا سه رۆکی پارتمان ههڤال مه سعود بارزانی به وتاریک کۆنگره که ی کرده وه و ئاماده بوونی به خیر هینا و گرنگی و بایه خه به ستنی کۆنگره که ی پوون کرده وه.

سه رۆک بارزانی باسی له رۆلی پێشه نگانه و مېژووی پارتی کرد له بزاقی رزگاریخوازی گه له که ماندا و ته ئکید ی له سه ر سه وایته نه ته وه یی و نیشتمانییه کانی کرده وه که له بیه ر و ریبازی بارزانی نه مره وه سه رچاوه ده گرن. داوای له ههڤالانی پارتی کرد کۆنگره و ئاکامه کانی بکه نه ده ستپیک ی قوئاغیک ی دیکه ی درێژه پیدانی خه بات و نوێکردنه وه ی توانا و جۆشده انه وه ی په رهنسییه په سه نه کانی تیکۆشان له پیناو پاراستنی ده سه کوه ت و ئامانجه به دیهاتوه کان و هینانه دی ئەو خواست و ئامانجانە ی هیشتا له ریدان. سه رۆک بارزانی جاریکی تر ته ئکید ی کرده وه که هه ریمی کوردستان ئاره زوومه ندانه و له سه ر ئە ساسی ریزگرتنی ده ستوور و بنه مای شه راکه تی نیشتمانی به شیکه له عێراقی فیدرال، هه ر کاتیکیش

دەستوور و پرەنسیپەکانی عێراقی نوێ پێشیل بکړین، ئەو مافی گەلی کوردستانە بریار لە چارەنووسی خۆی بدات.

دواتر میوانانی کۆنگرە هەریەک لە سەرۆک کۆماری عێراق بەرێز مام جەلال و سەرۆک وەزیرانی حکومەتی فیدرāl بەرێز نوری مالیکی و سەرۆکی ئەنجومەنی نوێنەران بەرێز ئوسامە نوجەیفی و بەرێزان دکتۆر ئەیاد عەلاوی، سەید عەمار ئەلحەکیم و ئیبراھیم جەعفەری و نوێنەری مەکتەبی سیاسی یەکییتی نیشتمانی کوردستانی هاوێپەیمان و نوێنەری پارتی داد و گەشەپێدانی تورکیا و نوێنەران پەرلەمانی ئیتالیا و پارتی سۆسیال دیموکراتی ئەلمانیا و بالیۆزی ولاتانی ئیتالیا بالیۆز جیلاردۆ کارینتی، فەرەنسا بالیۆز بۆریس بویلر، چیک بالیۆز بۆرۆنس لاوا تۆما سۆفا، روسیا بالیۆز والیرین، دانیمارک بالیۆز ھینریک وستربای، پۆلەندا نوێنەری بالیۆز، بەرازیل بالیۆز بێرناندۆ بریتۆ، چین نوێنەری بالیۆز چاوی، سوید بالیۆز کارما گنوس نەسر، کوریا بالیۆز پارک سوگ بوم، ئیمارات بالیۆز عەبدوڵا ئیبراھیم ئەلشەھە، ئیسپانیا بالیۆز ئەنتونیۆ گۆنزايس زاقالا، ئەمریکا بالیۆز جیمس جفری، ئوسترالیا نوێنەری بالیۆز خاتوو ئەریکا خرگسۆن، تورکیا بالیۆز موراڤ ئۆزچەلیک، میسر بالیۆز شەریف شاھین، ئوردن بالیۆز موعد تەیسیر، کویت بالیۆز عەلی ئەلموئەین، بەحرین بالیۆز سەلاح عەبدوڵرەحمان محەمەد، جامیعیە عەرەبی ناچی ئەحمەد شلغم، ئێران بالیۆز حەسەن دانافەر، بەریتانیا بالیۆز جوان جان کیند و نوێنەری بەرێز بێرلسکۆنی وتاریان پێشکەش کرد.

ھەرۆھا نوێنەر و حزب و لایەنە کوردستانیەکان و نوێنەری حزبە تورکمانەکان و لایەنە کلدانی ئاشووری سریانییەکان وتاریان خویندەو، جگە لە چەندین برووسکە پیرۆزبایی کە لە حزب و لایەنە دۆستەکانەو لە نیوخۆ و ولاتانی جیاگیای جیھانەو گەیشتبوون.

دوای ئەو دەستەبەکی سەرۆکیەتی بۆ سەرپەرشتی کۆنگرە ھەلبژێردرا. لە کەشیکە ھەفالانە و ئازاد و دیموکراتدا کۆنگرە دەستی بە کاروبارەکانی کرد.

سەرەتا راپۆرتی سیاسی کۆمیتەیی ناوەندی پێشکەش کرا کە خویندەو ھەمەلایەنە بوو بۆ گرنگترین پروو داوھەکان و کار و خەبات و دەستکەوت و سەرکەوتنەکانی پارتمان لە نیوان دوو کۆنگرەدا وێرای دید و تێروانین بۆ خەباتی ئاینە.

تەوەرێکی راپۆرتە کە لەسەر ئاستی عێراق ھەلوەستە بوو لە ئاست پروو داوی یەکلاکەرەو ھەروەختی دیکتاتۆریەت و دەستپێکردنی پرۆسەیی سیاسی دامەزراندنەو ھە

عیراقي نوئی له سهر بنه مای دیموکراسی و شه راکه تی نیشتمانی و پۆلی ههریمی کوردستان و پارتیمان و سه روک بارزانی له قۆناغه کانی ئه و پیشهاته گرنغه دا ههر له سه رده می موعاره زه وه تا ئازادکردنی عیراق و به شداری له دووباره دامه زارندنه وه ی پایه کانی عیراقي نوئی و خهباتی بیوچان بۆ چه سپاندنی مافه کانی کورد و پیکهاته کانی دیکه له دهستوردا تا دهگاته دهستی شخه ریبه سه رکه وتوانه که ی ئه و دواییه ی سه روک بارزانی که پرۆسه ی سیاسی عیراقي له ته نگزه یه کی ئالۆز قورتار کرد.

له سهر ئاستی ههریمی ش پاپۆرته که سه رخستنی پرۆسه ی ئاشتی له کوردستان و به گه پرختنه وه ی په رله مان و پیکه پنانه وه ی حکومه تی هاوبه ش و ته ئکید له پیکه وتنی ستراتیژی له گه له یه کیتی نیشتمانی کوردستان به دهسکه وتی گرنگ و سه رکه وتن بۆ تیکرایی گه لی کوردستان ئه ژمار کرد. ههروه ها ئامازه ی به په ره سه ندنه دیموکراتیه کانی ئه زمونی ههریمی کوردستان و هه لپژاردنه سه رکه وتوه کانی سه ر هه موو ئاسته کان کرد و له سه رووی هه مووشیانه وه هه لپژاردنی سه روکی پارتیمان هه فال مه سعود بارزانی به زۆرینه ی دهنگی سه دا هه فتای خه لکی کوردستان به سه روکی ههریم که سه رکه وتنیکه گه وره ی بۆ پارتیمان و پریازه که ی له قه له م دا.

رپۆرتی سیاسی، پۆلی به رچاو و سه رکه وتوانه ی پارتیمان و هه فالی تیکۆشه ر نیچیرفان بارزانی له حکومه تی ههریمی کوردستان و به ره وپیشبردنی کوردستانی له تیکرایی بواره کانی ئاوه دانکردنه وه و گه شه پیدان و وه به ره پیداندا به به رزی نرخاند و به سه رکه وتنی پریاز و به رنامه ی کاری پارتیمانی دانا و ئامازه ی به دهسکه وته ستراتیجیه کانی حکومه تی ههریم کرد، به تایبه تی دوا ی رووخانی دیکتاتۆری و یه کگرتنه وه ی ئیدارات و به تایبه ت له کابینه ی پینجه مدا.

ههروه ها پۆلی پینشمه رگه و ئازانس و دهزگا کانی پاراستنی ئاسایشی له به رقه رارکردنی ئه من و ئاسایش له کوردستاندا به به رزی نرخاند.

له سهر ئاستی ئیقلیمیش، رپۆرته که دووپاتی کرده وه که پارتیمان له گه ل دیالۆگی دیموکراتیایه بۆ چاره سه ری ئاشتیانه ی دۆزی کورد له ناوچه که دا و خو ی به به شیک له چاره سه ری کیشه که ده زانی ت نه که به به شیک له کیشه که، ههروه ک چۆن کاریش بۆ پته وکردنی په یوه ندی هاوسیه تی ده کات له سهر بنه مای دۆستایه تی و به رژه وه ندی هاوبه ش و پریزگرتن له یاسای نیوده وه لته تی و هاندانی وه به ره پیدان و سوودی هاوبه ش. له سهر ئاستی ده ولیش رپۆرته که ئامازه ی به فراوانبوون و به رزبوونه وه ی ئاستی په یوه ندیه جیهانییه کانی

پارٹیمان و ھیری می کوردستان کرد و لەمبارە یەوہ ناماژە ی دا بە بوونی ھەژدە کۆنسولخانە و نوینەرایەتی ولاتان لە ھەری می کوردستان جگە لە نوینەرایەتی نەتەوہ یە کگرتووہ کان و یە کیتی ئەوروپا. ھەر لەم چوارچۆیە یە دا پۆلی حکومەتی ھەری م و نوینەرایەتی یە کان ی پارٹی لە دەروہی ولات بە ئیجابی نرخاند.

کۆنگرە پۆلی ولاتە یە کگرتووہ کان ی ئەمریکا و ھاوپیەمانانی لە پزگارکردنی عێراق لە رژی می فاشی بە عس و پروخاندنی دیکتاتۆریەتی سەدام بەرز نرخاند، ریزی تاییەتی نواند بەرامبەر خۆبەختکردنی پۆلەکانیان لە گەڵ پۆلەکانی عێراق، لەم بوارە دا و لە بورای بەرەنگار بوونەوہی تیرۆر و تیرۆریستان.

ھەر وہا کۆنگرە ی ۱۳ جەختی کردە سەر گرنگی دۆستایەتی و ھاوپیەمانی نیوان عێراق و ویلایەتە یە کگرتووہ کان ی ئەمریکا و پۆلی تاییەتی لە سەر خستنی پروسە ی سیاسی لە عێراقدا و پیوستی پابەندبوونی بە ریکەوتنامە ی ستراٹیجی نیوان ئەمریکا و عێراق خستە پروو.

دواتر کۆنگرە دەرگای پیکھینانی لیژنەکانی بۆ ئەندامانی کۆنگرە کردەوہ و لە ئاکامدا سێزدە لیژنە بەم شیوہ یە پیک ھێران (لیژنە ی پەپرەو و پروگرام و ریکخستنی گشتی راپۆرتی سیاسی و راگەیانندن - پێشمەرگە و ناوچە دابراوہ کان و دارایی و پەییوہندییەکان و بریار و پاسپارەدە و جەماوہری و پیشەییەکان و سکالا و ھەلبژاردن). شایانی باسە لە تیکرپای لیژنەکاندا لە ماوہی دوو پۆژدا گفتوگۆیەکی کراوہ و ئاستبەرز بە بەشداری ژمارە یەکی بەرچاو لە ئەندامانی کۆنگرە بە پۆیە چوو. دواتر راپۆرتی سەر جەم لیژنەکان خویندراوہ و ئەندامانی کۆنگرە بۆ ماوہی دوو پۆژ و لە کەشیکێ ئازاددا گفتوگۆی جیدی و تیروتەسەلیان لەسەر لایەن و وردە کارییەکانی راپۆرتەکان کرد و دوای ئەو تییینی و سەرنج و پەرخانە ی کە لە لایەن ئەندامانی کۆنگرەوہ پێشکەش کران راپۆرتەکان پەسەند کران.

یە ک لە راپۆرتەکان کە زۆرتین گفتوگۆی لەسەر کرا پەشنووسی پەپرەوی ناوخوا بوو، کە دوای پەسەندکردنی لە لایەن ئەندامانی کۆنگرەوہ، پروسە ی ھەلبژاردنی سەرۆک بە پۆیە چوو کە لە نیو جۆش و خرۆشیکێ زۆر و بە چەپلەریزان و بە وتنەوہی دروشمی (پیشپەوی کورد پارٹی یە سەرۆکمان بارزانییە)، ھەقال مەسعود بارزانی بە تیکرپای دەنگی ئەندامانی کۆنگرە بە سەرۆکی پارٹی دیموکراتی کوردستان ھەلبژێردرایەوہ. پاشان ھەر بە پیی ئەو دەسەلاتە ی لە پەپرەودا ھاتووہ سەرۆک مەسعود بارزانی، ھەقال نیچیرقان بارزانی بۆ پۆستی جیگری سەرۆکی پارٹی دیموکراتی کوردستان پالوت و ئەندامانی کۆنگرەش بە چەپلەریزان و لە نیو

پیشوازیہ کی گہرمدہ بہ تیکرای دہنگ پہ سہندیان کرد.

کۆنگرہ بۆ ماوہی ۲۴ کاتژمیر دەرگای خۆپالۆتتی بۆ ئەنجومەنی سەرکردایەتی لە بەردەم ئەندامانی کۆنگرہ وڵا کرد و لە کۆی تیکرای ئەندامانی کۆنگرہ ۴۰ ئەندام کە لە نیویاندا ۱۷ یان ئافرەت بوون، خۆیان پالۆت بۆ ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی.

دوای تەواو بوونی ئامادەسازیەکان و لە ئیوارە ی رۆژی ۲۰۱۰/۱۲/۱۶ پڕۆسە ی دەنگدان لە کەشیکێ ئازاد و بە سەرپەرشتی ۱۲ دادوەر بەرپۆه چوو. جیی ئاماژە یە کە پڕۆسە ی هەژمارکردنی دەنگەکان لە رینگە ی کۆمپیۆتەر و بە میکانیزم و سیستەمی مۆدێرن ئەنجام درا کە لە ماوہی تەنیا یە ک کاتژمیردا ئاکامە کە ی راگە یە ندر.

ئەنجومەنی نوێی سەرکردایەتی پارٹی دیموکراتی کوردستان لە ۵۱ ئەندام و ۹ ئەندامی یە دەک پیک هات کە شەشیان ئافرەتن و لە نیو ئافرەتە کانیشتا دووانیان بە دەنگی پپیوست و سیانی دیکەش بە پپی سیستەمی کۆتا کە کۆنگرہ بە ریزە ی ۱۰٪ پەسەندی کردبوو گە یشتنە ئەنجومەنی سەرکردایەتی و لە نیو یە دە کە کانیشتا یە کیکیان ئافرەتە، ئەمەش پەرەسە نندیکی گرنگ بوو بە ئاراستە ی پتر بە شداریکردنی ئافرەت لە ئەنجومەنی سەرکردایەتی و گرنگیدان بە رۆل و دەوریان لە م قۆناغە نوێیە دا.

شایانی باسە، تیکرای پڕۆسە ی دەنگدان و دواتریش ژماردنی دەنگەکان و هەمدیس پەخشکردنی بە شیوہ یە کی راستەوخۆ بۆ ئەندامانی کۆنگرہ یە کە مین جارە لە کوردستان ئەنجام دەدریٹ کە ئەمەشیان بۆ خۆی سەرکەوتنی لایەنی تەکنیکی کۆنگرہ دەسەلمیئت.

لە کەشیکێ پر لە وەفا و بۆ ریزگرتن لە وێستگە گرنگەکانی خەباتی گە لە کەمان، رۆژانە و لە رپۆرەسمیکی شکۆداردا لە لایەن سەرۆک بارزانییە وە ژمارە یە کی شایستە لە تیکۆشە رانی گە لە کەمان بە بەخشینی میدالیای بارزانی نەمر خەلات کران.

هەر لە کۆنگرە کە دا و بۆ ریزان لە خەباتی دیرین و بئ پسانە وە ی هەقالی تیکۆشەر مامۆستا عەلی عەبدوڵا کە لە بەر نالەباری تەندروستی بە نامە بە شدار ی کۆنگرە ی کردبوو، لە سەر پیشنیاری سەرۆک بارزانی و بە تیکرای دەنگی ئەندامانی کۆنگرە، بە ریزیان بە مامۆستای پارتایەتی ناوزەد کرا.

لە دوا رۆژی کۆنگرە دا (۱۷ کانوونی یە کە می ۲۰۱۰) ئاھەنگی کۆتایی سەرکەوتنی کۆنگرە بە وتاریکی سەرۆک مەسعود بارزانی دەستی پیکرد کە تیایدا پیرۆزبایی سەرکەوتنی کۆنگرە ی لە ئەندامانی کۆنگرە کرد و لە گە ل هە ل سە نگانندی بە نرخ ی رۆلی سەرکردایەتی

پيشوو، پيروزيبايي له نهجومهني نوږي سهرکردايه تي پارتي ديموکراتي کوردستان کرد و
ثامازهي بو ټوه کرد که سهرکردايه تيپوون بريتييه له خزمه تکردني خه لکي، نهک پله وپايه و
پوست، ههر بويه ده بي هه موو توانا کانتان له خزمه تکردني جه ماوهر و پتر پيشکه ووتني پارتي
ديموکراتي کوردستان بخه نه کار، دواتر ټاهه نگيک که به سوپاسه وه بو هونه رمنه ند و
سترانيږاني سهرجه م پارچه کاني کوردستاني له خو گرتبوو، ده ستي پيکرد و ټه نداماني
کونگره ش له نيو ټاهه نگ و سروود و ستران و هه لپه رکيدا پيروزيبايي سهرکه ووتني کونگره يان
ده گورييه وه. ده بي ټه وهش بگوتريټ که په وتي کاروباره کاني کونگره له نيو که شيکي
که رنه ڦالي و ټاهه نگ ټاميږدا به سهر برا که گوزارشتي له خو شحالي و هه ستي سهرکه ووتن
ده کرد له نيو ټه ندامه کانيږدا.

راسپارده کانی کۆنگره ی سێزدهم

کۆنگره ژمارهیهک راسپارده ی خسته بهرچاوی ئه نجومه نی سه رکرا دیه تی نو ی که کار بو پهره وکردن و جیه جیکردنیان بکات، له وانه ش:

- پشتیوانی له رهوتی پهره سه ندوی دیموکراسی و لیبرالیزم و پره نسپه کانی مافی مرۆف و مافی گه لان و ناشتی جیهانی و عه داله تی کۆمه لایه تی و یه کسانی ره گه زی و هینانه ئارای جیهانیکی له چه کداملپراوی ژینگه پارێزراوی ئه وۆ نه وه کانی داها توو تیبدا به ئاسووده یی و که رامه تپارێزراو بژین.
- پشتیوانی له بهرقه رارکردنی ناشتییه کی سه قامگرتوو له پوژه هلاتی ناوه پراستدا، که تیبدا کیشه دێرینه کانی وه ک کیشه ی گه لی کورد و کیشه ی فه له ستین و نه ته وه ئازادیخوازه کانی دیکه به ناشتیانه و عادیلانه چاره سه ر بن.
- پشتیوانی له بیرمی میانره وی و پیکه وه ژیان و دیالوگی نیوان ئاین و ئاینزاکان و کلتوره جیاوازه کانی گه لان و به شداری ئه کتیفانه له نابووکردنی بیرمی ره شی تیرۆر و توندپوویی و سرینه وه ی ئه و مه ترسییه له سه ر ته واوی مرۆفایه تی.
- پشتگیری له سازدانی کۆنگره یه کی نه ته وه یی فراوان که تیبدا نه ته وه ی کورد خیتاب و سه وا یته کانی ریک بخت و خه باتی دیموکراتی و ناشتیانه بکاته ستراتیژی تیکۆشان بو به ده سه ته یانی ماف و داخوازییه ره وا کانی.
- خه باتی بیوچان بو دیموکراتیزه کردنی بواره کانی ژیان له عیراق و هه رچی زیاتر چه سپاندنی بنه مای فیدرالیزم و شه راکه تی نیشتمانی و سه ره وه ری ده ستوور و یه کلاکردنه وه ی کیشه هه لواسراوه کانی نیوان هه ریم و به غدا و جیه جیکردنی ماده ی ۱۴۰ و گه رانه وه ی ته واوی ناوچه دا برینپراوه کان بو سه ر هه ری می کوردستان.
- خه باتی بیوچان بو هه رچی زیاتر قوولکردنه وه ی گیان و پر نسیپ و موماره ساتی دیموکراتیانه و فره یی سیاسی له کوردستاندا، کۆکبوونی هه مووان له سه ر کۆمه لیک نه گوپی نه ته وه یی و نیشتمانی که گوزراشت له به رژه وه ندییه بالاکانی گه لی کوردستان بکات.

هاولاتیانی بهرپز ...

هه قالانی تیکۆشه ر ...

پارٹی دیموکراتی کوردستان سه رکه وتنی که موینه ی کۆنگره که ی به سه رکه وتنی خواست

و بهر ژه وه نندی گه لی کوردستان ده زانی، به و پییه ی پارٹی هه میشه و له مه و دواش ئامرازیکی خه بات و تیکۆشانی جه ماوه ری گه له که مانه بو به ده سته پنیانی مافه ره واکانی نه ته وه ی کورد و گه لی کوردستان، پیشکه وتنی کوردستان و سه رفرازی میلله ت. بۆیه ش پارتمان بهر له هه فالانی خۆی، پیروزیایی ئه م سه رکه وتنه له تیکرایی خه لکی کوردستان ده کات و به لین دووپات ده کاته وه وه که هه میشه پاریزه ری ده سکه وته کانی گه ل و به دیه پنه ری ماف و ده سکه وت و سه رکه وتنی زیاتر بیت بو گه له که مان.

له دووماهیدا جیی خۆیه تی له گه ل سوپاسکردنی لیژنه ی ئاماده کار و ده سته ی سه روکایه تی کۆنگره، سوپاسی خه لکی خۆشه ویست و وه فاداری هه ولپیری پایته خت بکه یین که ئه م کۆنگره یه یان له ئامیز گرت. هه ر لیره دا رو لی گرنگی ده زگا و دامه زراوه کانی نیوخۆ و هیزه کانی پیشمه رگه له به رقه رارکردنی ته وای هیمنی و ئاسایش بهرز ده نرخینین.

سه رکه وتنی کۆنگره ی سیزده یه می پارٹی دیموکراتی کوردستان پیروزی بیت. دروود بو گیانی بهرز و هه لکشای پابه ری نه ته وه مسته فا بارزانیی نه مر و کاکه ئیدریسی هه میشه له یاد و سه رجه م شه هیدانی کورد و کوردستان. بژی کورد.. بژی کوردستان.

۲۰۱۰/۱۲/۱۸

بەشیك له ووتارانەى له لایەن میوانەکان خویندرانەوه

- وتاری جەلال تالەبانی سەرۆك كۆمارى عێراقى فیدراڵ
- وتاری نوری مالیکی
- وتاری حەمەى حاجى مەحمود
- وتەى مەلا بەختیار
- وتاری رۆمیۆ هەکارى
- بزوتنەوهى دیموکراتى ئاشوورى
- ئەنجومەنى گەلى كلدانى سریانى و ئاشوورى
- حزبى دیموکراتى كلدانى
- ئەنجومەنى نەتەوهیى كلدانى
- حزبى نیشتمانى ئاشوورى
- سەكۆى دیموکراتى كلدانى
- كۆمەڵەى رۆشنییری كلدانى
- حزبى دیموکراتى بیى نهرین
- وتاری عیرفان كەرکوكى

سەرچاوه و پەراویز

- ۱- کۆنگره‌ی ۱۳ ی پارتی دیموکراتی کوردستان دەستی بە کاره‌کانی کرد، پۆژنامه‌ی خه‌بات، ئۆرگانی پارتی دیموکراتی کوردستان، ژماره ۳۶۴۵، هه‌ولێر، یه‌کشه‌مه، ۱۲ ی کانونی یه‌که‌می ۲۰۱۰ ز، ل ۱.
- ۲- له دووهم رۆژی کۆنگره‌ی ۱۳ د ژماره‌یه‌ک لیژنه پیکهات، پۆژنامه‌ی خه‌بات، ئۆرگانی پارتی دیموکراتی کوردستان، ژماره ۳۶۴۶، هه‌ولێر، دووشه‌مه، ۱۳ ی کانونی یه‌که‌می ۲۰۱۰ ز، ل ۱.
- ۳- پارتی دیموکراتی کوردستان، پرۆگرام و په‌یره‌وه‌ی ناوخۆی کۆنگره‌ی سی‌زده‌یه‌م، (بئ‌ شوین - بئ‌ سال)، ل ل ۶۴ - ۶۵، ۱۱۶.
- ۴- هه‌مان سه‌رچاوه، ل ل ۹۶-۹۷، ۹۹، ۱۰۲، ۱۰۶، ۱۰۹، ۱۱۴، ۱۱۶، ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۲۶.
- ۵- هه‌مان سه‌رچاوه، ل ل ۱۱۳ - ۱۱۴.
- ۶- پارتی دیموکراتی کوردستان - یه‌کگرتوو، پرۆگرام و په‌یره‌وه‌ی ناوخۆی کۆنگره‌ی یازده‌یه‌م، سه‌رچاوه‌ی پێشو، ل ۶۸.
- ۷- پارتی دیموکراتی کوردستان، پرۆگرام و په‌یره‌وه‌ی ناوخۆی کۆنگره‌ی سی‌زده‌یه‌م، سه‌رچاوه‌ی پێشو، ل ۱۱۰.
- ۸- سه‌رۆک بارزانی به‌ تیکرپای ده‌نگی ئەندامانی کۆنگره‌ی ۱۳ به‌ سه‌رۆکی پارتی دیموکراتی کوردستان هه‌لبژێردرایه‌وه، پۆژنامه‌ی خه‌بات، ئۆرگانی پارتی دیموکراتی کوردستان، ژماره ۳۶۴۸، هه‌ولێر، چوارشه‌مه، ۱۵ ی کانونی یه‌که‌می ۲۰۱۰ ز، ل ۱؛ نیچیرفان بارزانی به‌ تیکرپای ده‌نگ به‌ جیگری سه‌رۆکی پارتی هه‌لبژێردرا، پۆژنامه‌ی خه‌بات، ئۆرگانی پارتی دیموکراتی کوردستان، ژماره ۳۶۴۸، هه‌ولێر، چوارشه‌مه، ۱۵ ی کانونی یه‌که‌می ۲۰۱۰ ز، ل ۱.
- ۹- ئەندامانی نوێی ئەنجوومه‌نی سه‌رکردایه‌تی پارتی دیموکراتی کوردستان، رۆژنامه‌ی خه‌بات، ژماره ۳۶۵۲، هه‌ولێر، دووشه‌نه، ۲۰ ی کانونی یه‌که‌می ۲۰۱۰ ز، ل ۲.
- ۱۰- شه‌عبان عه‌لی شه‌عبان، هه‌ندیک زانیاری سیاسی و مێژوویی، چاپی سییه‌م، (هه‌ولێر - چاپخانه‌ی رۆژه‌لات - ۲۰۱۳ ز)، ل ۱۳۲.
- ۱۱- پایته‌خت... کۆنگره‌ی ۱۳ ی پارتی دیموکراتی کوردستان کۆتایی به‌ کاره‌کانی هیئا، پۆژنامه‌ی خه‌بات، ئۆرگانی پارتی دیموکراتی کوردستان، ژماره ۳۶۵۱، هه‌ولێر، یه‌کشه‌مه، ۱۹ ی کانونی یه‌که‌می ۲۰۱۰ ز، ل ۱.
- ۱۲- هه‌مان سه‌رچاوه، ل ۱۳۴.

کۆتایی

لیستی سرچاوهکان

پەرتوک:

• زمانی کوردی:

- ۱- ئیبراھیم جەلال، خوارووی کوردستان و شوڤشی ئەیلوول بنیاتنان و هەلتهکاندن ۱۹۶۱- ۱۹۷۵، چاپی سیپەم، (سلیمانی- چاپخانە ی ژیار- ۱۹۹۹).
- ۲- یەکیتی نیشیمانی کوردستان سەرھەڵدان و نوێبوونەو، (لە بلاوکراوەکانی مەکتەبی بیرو هۆشیاری (ی.ن.ک) - ۲۰۰۵).
- ۳- ئەسەد عەدۆ، میژووی شوڤشی گۆلان ۱۹۷۱/۵/۲۶، (هەولێر- چاپخانە ی رۆژھەلات- ۲۰۱۵).
- ۴- ئەحمەد دێزار، بیرەوهری پۆژانی ژیانم، (هەولێر - وەزارەتی پۆشنیبری و لاوان - چاپخانە ی شەھاب - ۲۰۱۹ز).
- ۵- نزار خەیلانی، ئەسەد خەیلانی دەفتەری بیرەوهریەکانی هەلئەداتەو، (هەولێر - دەزگای چاپ و بلاوکردنەو ی بەدرخان - چاپخانە ی هیثی - ۲۰۱۴ز).
- ۶- موحسین دزەیی، ویستگەکانی ژیانم، بەشی دووهم، و. ئیسماعیل بەرزنجی، چاپی یەكەم، (هەولێر- بلاوکراوە ی ئاراس- ۲۰۰۹).
- ۷- مسعود بارزانی، بارزانی و بزوتنەو ی رزگار یخوازی کورد، ۱۹۵۸-۱۹۶۱، بەرگی دووهم، (۲۰۱۲).
- ۸- مسعود بارزانی، بارزانی و بزوتنەو ی رزگار یخوازی کورد ۱۹۶۱-۱۹۷۵، بەرگی سیپەم، بەشی یەكەم، (هەولێر - چاپخانە ی وەزارەتی پەرورده - ۲۰۰۴ز).
- ۹- مسعود بارزانی، بارزانی و بزوتنەو ی رزگار یخوازی کورد ۱۹۳۱-۱۹۵۸، بەرگی یەكەم، (هەولێر - چاپخانە ی وەزارەتی پەرورده - ۲۰۰۴ز).
- ۱۰- محەمەد مەلا قادر، خەباتنامە، (هەولێر - دەزگای چاپ و بلاوکردنەو ی ئاراس - ۲۰۰۷).
- ۱۱- فاروق محەمەد محەمەد ئەمین، سیاسەتی ئێران بەرامبەر جولانەو ی رزگار یخوازی کورد لە باشوری کوردستان (۱۹۷۵ - ۱۹۸۹)، چاپی یەكەم، (سلیمانی- چاپخانە ی رپی نوێ- ۲۰۱۴).
- ۱۲- عەریف سلیمان، لە دەنکەو ی بۆ گۆلەگەنەکان، بەرگی یەكەم، چاپی دووهم، (هەولێر - چاپخانە ی ھاوسەر - ۲۰۰۷ز).
- ۱۳- عەبدوڵلا مەردوخ، چەند یادگار یکی مامۆستا برایم ئەحمەد، (سلیمانی - بنکە ی ژین - چاپخانە ی کارۆ - ۲۰۱۰ز).

- ١٤- عەبدولرەحمان گۆمەشین، پوختەیهك له بیرەوهرییه کانم، چاپی یه کهم، (سلیمانی- چاپخانه و ئۆفیس قانج- ٢٠٠٣).
- ١٥- علی عبدالله، مێژووی پارتی دیموکراتی کوردستان - عێراق تا به ستنی کۆنگره ی سێ یه می، (شوین نادیار - ١٩٦٨ز).
- ١٦- عبدالستار تاهر شهریف، ململانی له گه ل ژياندا يادداشت ١٩٧١ - ١٩٣٥، بهرگی یه کهم، (که رکوک - چاپخانه ی ئارابخا - ٢٠٠٥ز).
- ١٧- شهوکهت مه لا اسماعیل حسن، رۆژانی له مێژووی شوڤشی ئه یلول ١٩٦١ - ١٩٧٥، (هه ولیر - نووسینگه ی ته فسیر بو ب لاوکردنه وه و پراگه یانندن - چاپخانه ی وه زاره تی پهروه ده - ٢٠٠٧ز).
- ١٨- شهعبان عه لی شهعبان، هه ندیک زانیاری سیاسی و مێژوویی، چاپی سییه م، (هه ولیر - چاپخانه ی رۆژه لات - ٢٠١٣ز).
- ١٩- سه ید کاکه، بیره وه ری پێشمه رگه یه ک، چاپی سییه م، (هه ولیر- چاپخانه ی شه هاب- ٢٠٠٠).
- ٢٠- سه لام عه بدولکه ریم، ژيانی سیاسی له باشوری کوردستان ١٩٧٥ - ١٩٩١ (سه ره لدانى ره وتی سۆسیالیستی و دروستبونی حزبی سۆسیالیستی کوردستان وه ک نمونه)، چاپی یه کهم، (چوارچرا- ٢٠١١).
- ٢١- سه لاج ره شید، مام جه لال دیداری ته مه ن له لاویتییه وه بو کۆشکی کۆماری، (سلیمانی - چاپخانه ی کاردۆ - ٢٠١٧).
- ٢٢- سه عید ناکام، بیره وه رییه کانى سه عید ناکام، (هه ولیر- ده زگای چاپ و بلاوکردنه وه ی ئاراس- چاپخانه ی وه زاره تی پێشمه رگه - ٢٠٠٣).
- ٢٣- سه عید مه موزینی، دوا سه له کانى ژيانى بارزانى نه مر، چاپی یه کهم، (هه ولیر- چاپخانه ی مناره- ٢٠١٤).
- ٢٤- ژیرار شالیان، تراژیدیای کورد (راپۆرتیک بو نه ته وه یه کگرتووه کان)، و. وریا ره حمانی، چاپی یه کهم، (ده وک- چاپخانه ی خانى- ٢٠١٠).
- ٢٥- زرار سلیمان به گ ده رگه له یی، بیره وه رییه کانم له سه لانی ١٩٤٣ - ١٩٧٧د، (سلیمانی - چاپخانه ی په هه ند - ٢٠٠٢ز).
- ٢٦- دکتۆر عه بدولخالق ناسر ئه لعامری، بارزانى مسته فا و دۆزی کورد له عێراق، و. ئه رکان شاربازپیری.
- ٢٧- د. عه لی ته ته ر نیره ی، بزاقی رزگاریخوازی نه ته وه ی کورد له کوردستانى عێراق له سه له کانى جه نگى عێراق و ئیران دا (١٩٨٠ - ١٩٨٨)، چاپی یه کهم، (هه ولیر- چاپخانه ی حاجی هاشم- ٢٠٠٨).
- ٢٨- حوسین محمه د عه زیز، پینچ کاتژمیر له گه ل (برایم ئه حمه د) دا، (سوله یمانی - چاپخانه ی

- سیما - چاپی سییه م - ۲۰۰۲ز).
- ۲۹- حامید گه وهه ری، ئیدریس مسته فا بارزانی و بارزانییه کان باشتر بناسین مێژووی زاره کی، (ستۆکهۆلم - ۲۰۱۴).
- ۳۰- حامید گه وهه ری، ئیدریس بارزانی و بارزانییه کان باشتر بناسین، (هه ولیر - چاپخانه شه هاب - ۲۰۱۴ز).
- ۳۱- چارلز تریپ، چه ند لاپه ره یه ک له مێژووی عێراق (لیکۆلینه وه یه کی به لگه نامه ییه له مێژووی عێراقی نوێ له وه تای دروستبوونی ده وله تی نوێ تاناوه راسته کانی ۲۰۰۲)، و. محمه د حسین ئه حمه د- عه بدولقادر که له پور، (هه ولیر- ده زگای چاپ و بلاوکردنه وه ی روژه لات).
- ۳۲- پاؤل شیسمه ن- د. خو شه وی مه لا ئیبراهیم، له ژیر ئالای کوردستاندا (ژیان و ریازی مه لا مسته فا بارزانی)، و. ئه رده لان گۆران، چاپی یه که م، (هه ولیر- خانه ی موکریانی - ۲۰۱۴).
- ۳۳- حازم صاغیه، به عسی عێراق ده سه لاتی سه دام له دروستبوونی وه تا پروخانی، و. بورهان عه طار، (چاپخانه ی روون - ۲۰۱۳).

• زمانى عه ره بى:

- ۱- نوري شاوليس، من مذكراتي، (بدون مكان - منشورات حزب الشعب الديموقراطي الكردستاني - ۱۹۸۵م).
- ۲- ميهقان محمد حسين رشيد البامرني، سياسة الاتحاد السوفيتي تجاه الحركة القومية الكوردية في كردستان الجنوبية ۱۹۴۵ - ۱۹۶۸، (أربيل - مؤسسة موکریانی للبحوث و النشر - ۲۰۰۸م).
- ۳- مسعود البارزاني، البارزاني والحركة التحررية الكردية- ثورة البارزان ۱۹۴۵-۱۹۵۸، (کردستان- كانون الاول ۱۹۸۷).
- ۴- محمود الدر، القضية الكردية والقومية العربية في معركة العراق، (بيروت - منشورات دار الطليعة - ۱۹۶۳م).
- ۵- كريم حبيب حاجي، مذكراتي في ثورتي أيلول وگولان المجيدتين، الطبعة الثانية، (دهوك - مطبعة خاني - ۲۰۱۶م).
- ۶- فاروق ابراهيم شريف، الضباط الكورد ف الجيش العراقي، الجزء الاول، (ORKA MATBAACILIK TURKEY- ۲۰۱۴).
- ۷- علي سنجاري، أوراق من أرشيف كردستان، الجزء الثاني، (دهوك- مطبعة خاني- ۲۰۱۳).
- ۸- علي سنجاري، القضية الكوردية وحزب البعث العربي الاشتراكي في العراق، الجزء الثالث،

- (دهوك - مطبعة خاني - ۲۰۱۲م).
- ۹- عصمت شريف وانلي، كردستان العراقية هوية وطنية (دراسة في ثورة ۱۹۶۱)، ترجمة سعاد محمد خضر، (السليمانية - مؤسسة زين - مطبعة شقان - ۲۰۱۲م).
- ۱۰- عبدالستار طاهر شريف، تاريخ الحزب الثوري الكردستاني، الطبعة الثانية، (بغداد - منشورات الثوري - ۱۹۷۹م).
- ۱۱- صلاح بدرالدين، الحركة الوطنية الكردية السورية، الجزء الثاني، (اربييل - رابطة كاوا للثقافة الكردية - مطبعة روزههلات - ۲۰۱۸م).
- ۱۲- صلاح الخرسان، التيارات السياسية في كردستان العراق، قراءة في ملفات الحركات و الأحزاب الكردية في العراق ۱۹۴۶-۲۰۰۱، (بيروت - مطبعة البلاغ - ۲۰۰۱م).
- ۱۳- شيركو فتح الله عمر، الحزب الديمقراطي الكوردستاني و حركة التحرر القومي الكوردية في العراق ۱۹۴۶ - ۱۹۷۵، (السليمانية - وزارة الثقافة في حكومة اقليم كوردستان - مطبعة رون - ۲۰۰۴م).
- ۱۴- شيرزاد زكريا محمد، مجلس قيادة الثورة في كوردستان - العراق ۱۹۶۴ - ۱۹۷۰ دراسة تاريخية سياسية عامة، (دهوك - مركز الدراسات الكوردية و حفظ الوثائق - جامعة دهوك - مطبعة جامعة دهوك - ۲۰۱۰م).
- ۱۵- شكيب عقراوي، سنوات المحنة في كوردستان اهم الحوادث السياسية و العسكرية في كوردستان و العراق من ۱۹۵۸ الى ۱۹۸۰، الطبعة الثانية، (اربييل - مطبعة منارة - ۲۰۰۷م).
- ۱۶- سامي عبدالرحمن، الحزب الشعب الديمقراطي الكردستاني: البديل الثوري في الحركة التحررية الكوردية، التقرير السياسي للمؤتمر التأسيسي - لحزب الشعب الديمقراطي الكوردستاني، ۲۶ - ۳۰ تموز ۱۹۸۱م، (بدون مكان - بدون سنة).
- ۱۷- حبيب محمد كريم، تأريخ الحزب الديمقراطي الكوردستاني - العراق (في محطات رئيسية) ۱۹۴۶ - ۱۹۹۳، (دهوك - مطبعة خهبات - ۱۹۹۸م).

• زهانی فارسی:

- ۱- کریس کوچرا، جنبش ملی کرد، ترجمه‌ی ابراهیم یونس، چاپ دوم، (تهران - موسسه انتشارات نگاه - ۱۳۷۷ ه. ش).

• چاوپیکهوتن:

- ۱- ئەرشیفی دەستەى ئىنسکلۆپىدىا، چاوپیکهوتن لەگەل مولازم یوونس پۆزبەیانى، ۲۰۱۶/۱۱/۱۴.
- ۲- ئەرشیفی دەستەى ئىنسکلۆپىدىا، چاوپیکهوتن لەگەل کەریم شنگارى، (هەولیر، ۲۰۱۷/۱۱/۲۹).
- ۳- ئەرشیفی دەستەى ئىنسکلۆپىدىا، چاوپیکهوتن لەگەل عەلى شنگارى، (دەوۆک - ۲۰۱۵/۲/۱۰).
- ۴- ئەرشیفی دەستەى ئىنسکلۆپىدىا، چاوپیکهوتن لەگەل عەبدولسەلام بەروارى، (هەولیر - ۲۰۱۷).
- ۵- ئەرشیفی دەستەى ئىنسکلۆپىدىا، چاوپیکهوتن لەگەل عارف تەیفوور، (خازر - ۲۰۱۶/۱۲/۱۱).
- ۶- ئەرشیفی دەستەى ئىنسکلۆپىدىا، چاوپیکهوتن لەگەل سیامەند بەنا، (هەولیر - ۲۰۱۶/۱۱/۱۳).
- ۷- ئەرشیفی دەستەى ئىنسکلۆپىدىا، چاوپیکهوتن لەگەل تارق ئاکرەیی، (هەولیر - ۲۰۱۷).
- ۸- ئەرشیفی دەستەى ئىنسکلۆپىدىا، چاوپیکهوتن لەگەل دکتۆر ناسح غەفور، (پیرمام، ۲۰۱۸/۱۲/۱۶).

رۆژنامە و گۆڤار:

• زمانى كوردی:

- ۱- ئەندامانى نوپى ئەنجومەنى سەرکردایەتى پارٹی دیموکراتی کوردستان، رۆژنامەى خەبات، ژمارە ۳۶۵۲، هەولیر، دووشەنە، ۲۰ى کانونى یەكەمى ۲۰۱۰ز.
- ۲- هەڤالى خەباتكەر سەید صالح كۆچى دوایی دەكات، رۆژنامەى خەبات، ئۆرگانى پارٹی دیموکراتی کوردستان، ژمارە ۶۱۸، ئادارى ۱۹۹۲ز.
- ۳- نېچیرقان بارزانى بە تیکرای دەنگ بە جیگری سەرۆكى پارٹی هەلبژێردرا، رۆژنامەى خەبات، ئۆرگانى پارٹی دیموکراتی کوردستان، ژمارە ۳۶۴۸، هەولیر، چوارشەمە، ۱۵ى کانونى یەكەمى ۲۰۱۰ز.
- ۴- مام جەلال، برايم ئەحمەد سەرکردەیهكى بلیمەت و ژیری سەردەمیكى نوپى كوردایەتى، گۆڤارى خاك، ژمارە ۵۸، سالى پینجەم، سلیمانى، چاپخانەى ئۆفسیتی دلیر، ۱۰ نیسانی ۲۰۰۲ز.

- ۵- م. شکرى، شۆپه شا گولاننى دريژه پيدانا شوپه شا ئەيلوولنى يە، گوڤارى پەيامى ئەيلوول، ژمارە ۱۹، كانونى دووهمى ۲۰۱۱.
- ۶- لیستەى ناوی پالیوراوانی پارٹی دیموکراتی کوردستان بو ئەنجومەنى نیشتمانی لە کوردستان، پۆژنامەى پیشکەوتن، ئۆرگانى یەکیتى قوتاییان و لاوانى دیموکراتی کوردستان - عیراق، ژمارە ۲۶، ئایارى ۱۹۹۲ز.
- ۷- لە کۆنگرەى (۱۲) ی (پ.د.ك)دا، پۆژنامەى ئیوارە گولان، دەزگای پۆشنیبری و پراگەیاندى گولان، ژمارە ۴۸۷، هەولیر، شەمە، ۱۶ ی تشرینی یەكەمى ۱۹۹۹ز.
- ۸- لە دووهم پۆژى کۆنگرەى ۱۳دا ژمارەىەك لیژنە پیکهات، پۆژنامەى خەبات، ئۆرگانى پارٹی دیموکراتی کوردستان، ژمارە ۳۶۴۶، هەولیر، دووشەمە، ۱۳ ی كانونى یەكەمى ۲۰۱۰ز.
- ۹- کۆنگرەى پینجەمى پارٹی دیموکراتی کوردستان، گوڤارى پۆژى نوئى، ژمارە ۳، سالى یەكەم، سلەیمانى، چاپخانەى کامەران، حوزەیران ۱۹۶۰ز.
- ۱۰- کۆنگرەى ۱۳ ی پارٹی دیموکراتی کوردستان کۆتایی بەکارەکانى هینا، پۆژنامەى خەبات، ئۆرگانى پارٹی دیموکراتی کوردستان، ژمارە ۳۶۵۱، هەولیر، یەکشەمە، ۱۹ ی كانونى یەكەمى ۲۰۱۰ز.
- ۱۱- کۆنگرەى ۱۳ ی پارٹی دیموکراتی کوردستان دەستى بەکارەکانى کرد، پۆژنامەى خەبات، ئۆرگانى پارٹی دیموکراتی کوردستان، ژمارە ۳۶۴۵، هەولیر، یەکشەمە، ۱۲ ی كانونى یەكەمى ۲۰۱۰ز.
- ۱۲- کۆنگرەى ۱۲ ی پارٹی دیموکراتی کوردستان کۆمیتەى ناوەندى نویی هەلبژارد، پۆژنامەى برایهتى، ئۆرگانى پارٹی دیموکراتی کوردستان، ژمارە ۲۹۴۸، هەولیر، یەکشەمە، ۱۷ ی تشرینی یەكەمى ۱۹۹۹ز.
- ۱۳- کۆنگرە، دەرئەنجامەکانى هەلبژاردنى کۆمیتەى ناوەندى پارتیمان پرادهگەینیت، پۆژنامەى برایهتى، ئۆرگانى پارٹی دیموکراتی کوردستان - یەکگرتوو، ژمارە ۱۷۲۹، هەولیر، هەینى، ۲۷ ئابى ۱۹۹۳ز.
- ۱۴- سەرۆک بارزانى بە تیکرای دەنگى ئەندامانى کۆنگرەى ۱۳ بە سەرۆکی پارٹی دیموکراتی کوردستان هەلبژیردرايهوه، پۆژنامەى خەبات، ئۆرگانى پارٹی دیموکراتی کوردستان، ژمارە ۳۶۴۸، هەولیر، چوارشەمە، ۱۵ ی كانونى یەكەمى ۲۰۱۰ز.
- ۱۵- سەرکەوتوو بیئ دوازدهمین کۆنگرەى پارٹی دیموکراتی کوردستان، پۆژنامەى برایهتى، ئۆرگانى پارٹی دیموکراتی کوردستان، ژمارە ۲۹۳۹، هەولیر، چوارشەمە، ۶ ی تشرینی یەكەمى ۱۹۹۹ز.
- ۱۶- بەرپۆژ مەسعود بارزانى بە تیکرای دەنگ بە سەرۆکی پارٹی دیموکراتی کوردستان

هه لېږدرايه وه، رۆژنامه ی برابیه تی، ئۆرگانی پارٹی دیموکراتی کوردستان، ژماره ۲۹۴۷، ههولێر، پینجشمه مه، ۱۴ تشرینی یه که می ۱۹۹۹ز.
۱۷- بهرێز سه روکی پارتمان له کۆنفرانسیکی عهسکه ریدا، رۆژنامه ی خهبات (النضال)، ئۆرگانی پارٹی دیموکراتی کوردستان، ژماره ۶۰۳، شوباتی ۱۹۹۰ز.

• زهانی عه ره بی:

- ۱- المؤتمر ينتخب الهيئة العليا للرقابة والتفتيش، جريدة خهبات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكردستاني، العدد ۶۸۹، الأربعاء، ۲۵ آب ۱۹۹۳م.
- ۲- المؤتمر العام للحزب الديمقراطي الكوردستاني، جريدة اتحاد الشعب، العدد ۸۸، السنة الثانية، بغداد، الأثنين، ۹ مايس ۱۹۶۰م.
- ۳- مؤتمر الحزبين الوطنيين الوطني الديمقراطي والديمقراطي الكوردستاني، جريدة اتحاد الشعب، العدد ۸۶، بغداد، الجمعة، ۶ مايس ۱۹۶۰م.
- ۴- قانون الجمعيات، مجلة الوقايع العراقية، وزارة الارشاد في العراق، العدد ۲۸۳، بغداد، السبت، ۲ كانون الثاني ۱۹۶۰م.
- ۵- علي سنجاري، ها قد عدنا الى الحزب الأم، جريدة الشعلة، لسان حال للاتحاد الديمقراطي الكردستاني - العراق، العدد ۲۹، أوائل تموز ۱۹۹۳م.
- ۶- عقد اجتماع موسع، للحزب الديمقراطي الكردستاني، المكتب السياسي، جهاز النشر- والاعلام، جريدة أخبار كردستان، العدد ۲۰، كانون الأول، ۱۹۷۳م.
- ۷- الحزب الديمقراطي الكردستاني يعقد مؤتمره الحادي عشر، جريدة المؤتمر، المكتب الاعلامي للمؤتمر الوطني العراقي الموحد، العدد ۱۵، ۱۹ آب ۱۹۹۳م.
- ۸- توزيع أوسمة البارزاني، جريدة خهبات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكوردستاني، العدد ۹۴۶، أربيل، الجمعة، ۱۵ تشرين الأول ۱۹۹۹م.
- ۹- تهيئة اجازة الحزب الديمقراطي لكوردستان العراق، جريدة خهبات (النضال)، العدد ۱۴۱، بغداد، الأحد، ۹ كانون الثاني ۱۹۶۰م.
- ۱۰- تنويه، جريدة خهبات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكوردستاني، العدد ۶۷۱، أربيل، الأربعاء، ۱۴ نيسان ۱۹۹۳م.
- ۱۱- التقرير السياسي الخاص بالمؤتمر الوطني الثامن للحزب الديمقراطي الكردستاني، جريدة التأخي، العدد ۴۸۱، بغداد، مطبعة دار الجاحظ، الثلاثاء، ۷ تموز ۱۹۷۰م.
- ۱۲- بيان الوحدة بين الحزب الديمقراطي الكردستاني وحزب الوحدة الكردستاني، جريدة خهبات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكردستاني، العدد ۶۸۵، الأربعاء، ۲۸ تموز ۱۹۹۳م.

- ۱۳- البلاغ الختامي للمؤتمر العاشر للحزب الديمقراطي الكوردستاني ۱۹۸۹، جريدة خهبات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكوردستاني، العدد ۷۹۴، أبريل، الأثنين، ۱۲ آب ۱۹۹۶م.
- ۱۴- انعقاد المؤتمر العاشر للحزب الديمقراطي الكوردستاني، صحيفة زاگروس، العدد الأول، شباط ۱۹۹۰م.
- ۱۵- انتخاب لجنة مركزية جديدة مؤلفة من ۳۱ عضوا و ۹ اعضاء احتياط، جريدة خهبات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكوردستاني، العدد ۹۴۶، اربيل، الجمعة، ۱۵ تشرين الأول ۱۹۹۹م.
- ۱۶- امس أختتام الانتخابات المحلية للمؤتمر (۱۲)، جريدة خهبات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكوردستاني، العدد ۹۳۲، اربيل، الجمعة، ۹ تموز ۱۹۹۹م.
- ۱۷- أعضاء اللجنة المركزية والمكتب السياسي في المؤتمر التاسع ۱۹۷۹، جريدة خهبات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكوردستاني، العدد ۷۹۴، اربيل، الأثنين، ۱۲ آب ۱۹۹۶م.
- ۱۸- اعادة انتخاب الأخ مسعود البارزاني رئيسا للحزب والأخ علي عبدالله نائباً للرئيس، جريدة خهبات، لسان حال الحزب الديمقراطي الكوردستاني، العدد ۹۴۶، اربيل، الجمعة، ۱۵ تشرين الأول ۱۹۹۹م.
- ۱۹- الأتحاد الديمقراطي الكوردستاني يعقد كونفرانسا توحيدا هاما ويقرر حل نفسه والعودة الى الحزب الديمقراطي الكوردستاني، جريدة الشعلة، لسان حال للاتحاد الديمقراطي الكوردستاني - العراق، العدد ۲۹، أوائل تموز ۱۹۹۳م.

• زهانی فارسی:

- ۱- کنفرانس سران اوپک با اخطار بومدين به غرب تشکیل شد، روزنامه اطلاعات، شماره ۱۴۶۵۱، چهار شنبه ۱۴ اسفند ماه ۱۳۵۳.
- ۲- شورای فرماندهی انقلاب عشایر تشکیل شد کمیته دفاع از حقوق عشایر، روزنامه اطلاعات، شماره ۱۱۵۳۳، تهران، شنبه، ۱۶ آبان ۱۳۴۳ ه. ش.
- ۳- روزنامه کیهان، شماره ۱۰۷۵۱، تهران، ۱۶ تیرماه ۱۳۵۸ ه. ش - ۷ تموز ۱۹۷۹م.
- ۴- روزنامه بامداد، شماره ۵۳، تهران، ۱۷ تیرماه ۱۳۵۸ ه. ش - ۸ تموز ۱۹۷۹م.
- ۵- به دنبال صدور اعلامیه عشایر عراق درباره خودمختاری، روزنامه اطلاعات، شماره ۱۱۵۳۴، تهران، یکشنبه، ۱۷ آبان ۱۳۴۳ ه. ش.
- ۶- آتش بس در روابط ایران و عراق، روزنامه اطلاعات، تهران، شماره ۱۴۶۵۳، شنبه ۱۷ اسفند ماه ۱۳۵۳.

ناهم، به‌لایه‌کراوه و راگه‌یه‌نراو:

• زمانى كوردى:

- ۱- وتارى سه‌روك بارزانى له كونفرانسی ئه‌فسه‌رانی پيشمه‌رگه و كاربه‌ده‌ستانی پارتی دا، (بى شوین - چاپخانه‌ی خه‌بات - ۱۹۶۷ز).
- ۲- راپۆرتی سیاسی و عه‌سكه‌ری و ته‌نزیمی سه‌رۆکی پارتی هه‌قال مه‌سه‌وود بارزانى بۆ كۆنگره‌ی نۆیه‌می پارتیمان، پارتی دیموکراتی كوردستان به‌ستراو له ماوه‌ی (۴-۱۱) تشرینی دووه‌م (۱۹۷۹).
- ۳- پارتی دیموکراتی كوردستان، پرۆگرام و په‌یره‌وی ناوخۆی كۆنگره‌ی هه‌شته‌م، (به‌غدا - چاپخانه‌ی (به‌غدا - چاپخانه‌ی (دار الجاحظ) - ۱۹۷۱ز).
- ۴- پارتی دیموکراتی كوردستان، كومیتیه‌ی ناوه‌ندی، به‌یانی کوتایی هاتنی كۆنگره‌ی هه‌وته‌مینی پارتی دیموکراتی كوردستان، ۲۵ تشرینی دووه‌می ۱۹۶۶ز.
- ۵- پارتی دیموکراتی كوردستان، په‌یره‌وی ناوخۆی كۆنگره‌ی ده‌یه‌م، (بى شوین - چاپخانه‌ی خه‌بات - بى سال).
- ۶- پارتی دیموکراتی كوردستان، پرۆگرام و په‌یره‌وی ناوخۆی كۆنگره‌ی دوازده‌یه‌م، (هه‌ولیر - چاپخانه‌ی رۆژه‌ه‌لات - بى سال).
- ۷- پارتی دیموکراتی كوردستان، پرۆگرام و په‌یره‌وه‌ی ناوخۆی كۆنگره‌ی سێزده‌یه‌م، (بى شوین - بى سال).
- ۸- پارتی دیموکراتی كوردستان سه‌ركرده‌یه‌تی كاتی، رێبازی بزوتنه‌وه‌ی ئازادىخوازی كورد، هه‌لسه‌نگاندنی شۆرشى ئه‌یلول و به‌رنامه‌ی نوێی پارتی دیموکراتی كوردستان، راپۆرتی سیاسی سه‌ركرداییتی كاتی پارتی دیموکراتی كوردستان كه له لایه‌ن كۆنفرانسی پارتی یه‌وه له (۱۱-۱۵) ی ئاب ۱۹۷۶ په‌سه‌ندكراوه.
- ۹- پارتی دیموکراتی كوردستان - یه‌كگرتوو، پرۆگرام و په‌یره‌وی ناوخۆی كۆنگره‌ی یازده‌یه‌م، (بى شوین - بى سال).
- ۱۰- نامه‌ی ئیدریس بارزانى بۆ تارق كامل عه‌قراوى، ۱۹۷۵/۴/۲۸.

• زمانى عه‌ره‌بى:

- ۱- المنهاج والنظام الداخلي للحزب الديمقراطي الكردستاني وتعديلاته، أقره المؤتمر السابع للحزب سنة ۱۹۶۶، (بدون مكان - مطبعة خبات - ۱۹۶۶م).
- ۲- مسودة النظام الداخلي للحزب الديمقراطي "المؤتمر الثامن" (۱۹۷۰)، الفصل الرابع

(المنظمات الحزبية - واجباتها و صلاحياتها)، المادة السابعة العشرة - اللجنة النزكية،
فقرة ٢.

٣- الحزب الديمقراطي الكردستاني، المكتب السياسي، التقرير السياسي الى المؤتمر السابع
للحزب الديمقراطي الكردستاني، ١٩٦٦م.

• **سایتی نه لکترونی:**

١- موسوعة مقاتل، موضوعات سياسية / الأكراد والمشكلة الكردية، من الموقع:
<http://www.moqatel.com/openshare/Behoth/Siasia٢١/Akrad/sec١٦٣htm>

ناسنامه
پرۆژه

پرۆژهی دهستهی ئینسکلۆپیدیای پارتي ديموکراتي کوردستان، له پیناو ناساندن، کۆکردنهوه، به دیکۆمینتکردن و بلاوکردنهوهی مېژووی پر له سهروهی کار و خهباتی پارتي ديموکراتي کوردستان، له سهه پيشنیازی ریزنار مه سرور بارزانی، ئه ندامی مه کته بی سیاسی پارتي ديموکراتي کوردستان، له سالی ۲۰۱۴ دامه زراوه.

ئهم به ره مهی به ده ستهی به ریزتان به شیکه له ههول و ئامانجه کانی ئهم پرۆژهیه.

